ஶ்ரீரஸ்து ॥

தஶோபநிஷதந்தர்கதவிசாரவிஶேஷ

விஷயஸூசிகா.

ஈஶாவாஸ்யோபநிஷத்

	பृष्ठம்	பங்க்தி:
ஈஶஶப்தஸ்ய ருத்ரபரத்வஶங்காபரிஹார: ॥	௨	௭
அயாஜயோऽவீதி ஶ்லோகார்த்தப்ரதிபாதனம் ॥	௨௧	௧௭
தஸ்மின்னிதிவாக்யார்த்தவிசார: ॥	௨௫	௩௪
ஸூத்ரஶரீரயோ: ஹேதுஸமர்த்தனஸ்ய ப்ரயோஜனகதனம் ॥	௩௩	௩௩

கடோபநிஷத்

தக்ஷிணாஶப்தார்த்தவிசார: ॥	௪௭	௩௩
ஸ்வர்கஶப்தஸ்ய மோக்ஷபரத்வஸமர்த்தனம் ॥ ...	௫௪	௬
யேயம் ப்ரேதே விசிகித்ஸாவாக்யார்த்தவிசார: ॥ ...	௯௦	௧௭
அன்யத்ர தர்மாதிதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥ ...	௭௧	௨௩
கடோபநிஷத: பரிஶுத்தாத்வைதபரத்வஶங்காபரிஹார:	௭௩	௩௦
அணோரணீயானிதி மந்த்ரஸ்ய ஜீவாத்மபரத்வாபாவஸமர்த்தனம்	௭௩	௩௪
[illegible] மந்த்ரஸ்ய பரமாத்மபரத்வஸமர்த்தனம் ॥	௭௯	௨௭
யஸ்ய ப்ரஹ்ம ச க்ஷத்ரம் சேதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥	௮௨	௨௬
ருதம் பிபந்தாவிதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥ ...	௮௪	௨௮
இந்த்ரியேப்ய: பரா இதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥ ...	௮௭	௩௬
யச்சேத்வாங்மனஸீதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥ ...	௮௯	௨௪
அங்குஷ்டமாத்ர: புருஷ இதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥	௯௫	௧௭
ந தத்ர ஸூர்யோ பாதீதி ஶ்லோகார்த்தவிசார: ॥ ...	௧௦௧	௨௫
மஹத்பயம் வஜ்ரமுத்யதமிதி வாக்யார்த்தவிசார: ॥ ...	௧௦௩	௨௯

முண்டகோபநிஷத்

ஸகலவிஜ்ஞானப்ரதிஜ்ஞாவிசார: ॥	௧௪௬	௧௪
ப்ரஹ்மண: பரோக்ஷாபரோக்ஷஜ்ஞான விஷயத்வஸமர்த்தனம் ॥ ...	௧௫௭	௨௩
யஸ்ஸர்வஜ்ஞஸ்ஸர்வவிதிதி வாக்யார்த்தவிசார: ॥ ...	௧௬௧	௩௬
அதாதோ ப்ரஹ்மஜிஜ்ஞாஸேதி ஸூத்ரார்த்தவிசார: ॥	௧௬௬	௨௯
அக்ஷராத் ஸம்பவதீதி வாக்யார்த்தவிசார: ॥ ...	௧௬௮	௧௯
[illegible]தி வாக்யார்த்தவிசார: ॥ ...	௧௭௯	௨௨
முக்தஜீவப்ரஹ்மணோ: [illegible] ॥ ...	௧௮௮	௨௬
ஜீவஸ்ய ப்ராணேப்யோ வைலக்ஷண்யஸமர்த்தனம் ...	௩௯௪	௧௭

𑌪𑌞𑍍𑌚𑌦𑌶𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑍂𑌚𑌿𑌕𑌾 ॥

𑌕𑌠𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥	𑌪𑍁𑌟𑌃
𑌆𑌨𑍁𑌮𑌾𑌨𑌿𑌕𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௮௭
𑌪𑍍𑌰𑌮𑌿𑌤𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௯௫
𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௦௧
𑌪𑍍𑌰𑌮𑌿𑌤𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌕𑌮𑍍𑌪𑌨𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௦௩
𑌅𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௧௦
𑌅𑌧𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௩௦
𑌅𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௩௮
𑌇𑌤𑌰𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௪௨
𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥	
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ...	௧௬௯
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ...	௧௯௦
𑌅𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌕𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ...	௧௯௨
𑌦𑍍𑌯𑍁𑌭𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௧௯௩
𑌤𑍈𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍀𑌯𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥	
𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௨௩௦
𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌮𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௨௪௬
𑌸𑌂𑌭𑍃𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௨௫௧
𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௨௫௩
𑌲𑌿𑌂𑌗𑌭𑍂𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௨௮௩
𑌪𑌰𑌾𑌮𑌰𑍍𑌶𑌵𑌿𑌧𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௦௨
𑌨𑌿𑌶𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 । 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌯𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚 ॥	௩௦௩
𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥	
𑌆𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௦௮
𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௧௨
𑌅𑌨𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௨௦
𑌕𑌾𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௪௩
𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௪௪
𑌰𑌚𑌨𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ...	௩௪௫
𑌆𑌤𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௫௧
𑌵𑌾𑌯𑍁𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௬௭
𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௮௦
𑌕𑌰𑍍𑌤𑍍𑌰𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௩௯௮
𑌤𑌦𑌭𑌾𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥	௪௦௧

𑌉𑌭𑌯𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௧௨
𑌪𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௧௫
𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௩௦
𑌅𑌂𑌶𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௩௩
𑌅𑌨𑌾𑌵𑌿𑌷𑍍𑌕𑌾𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௬௭
𑌸𑌹𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌵𑌿𑌧𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ... ௪௬௮
𑌆𑌦𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௬௯
𑌆𑌤𑍍𑌮𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௭௯
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௮௦
𑌕𑌰𑍍𑌤𑍍𑌰𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௮௨
𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௮௩
𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௯௦
𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௯௦
𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௯௧
𑌸𑌂𑌭𑍃𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௪௯௨
𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑍋𑌨𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௦௪
𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌪𑌰𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௦௪
𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௦௪
𑌆𑌰𑌮𑍍𑌭𑌣𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௦௬
𑌪𑌶𑍁𑌪𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௦௯
𑌸𑌮𑍁𑌦𑌾𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௩௨
𑌅𑌭𑌾𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௪௮
𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ...
𑌉𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ... ௫௬௧
𑌉𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௬௩
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌥𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௬௫
𑌕𑌾𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃। ௫௭௧
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௭௫
𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௭௬
𑌶𑌮𑌦𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௭௯
𑌫𑌲𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௮௦
𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௯௪
𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௯௫
𑌵𑌾𑌯𑍍𑌵𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌃 ॥ ௫௯௭

ஶ்ரீரஸ்து ॥

ஸம்ந்யாஸோபநிஷத் ॥

அஶுத்தம்.	ஶுத்தம்.	புடம்.	பங்க்தி.
நவஹந்த	அவஹந்த	௪	௩௫
விநேத்யஷணா	விநேத்யஷணா	௭	௨௫
ஸ்வம், ஸமாநா	ஸ்வஸமாநா	௯	௩௦
ஸாம்ஸரிக்த்ருத்க	ஸாமஸரிக்த்ருத்க	௨௬	௧௫
யத்ராநயோமா	ஜ்ஞாநயோமா	௧௬	௭
யஸ்ஸ்வாவஸி	கிம் நஸ்வாவஸி	௩௧	௨௬
விவக்ஷதீதி । ஸ	விவக்ஷதீதிஸ	௩௫	௨௦
ஸாம்ஶய்ஹ	ஸாம்ஶய்ஹவித்யா	௨௪	௧

கடோபநிஷத் ॥

உக்தாயத்:	உக்தாயத்:	௫௩	௨௬
கணதஸ்தா	கண்டதஸ்தா	௫௪	௨௬
ஸ்ஸேவ	ஸ்ஸவ	௬௪	௫
யீராநமோர	யீரோநமோர	௮௧	௨௭
உக்த.ஷஸ்ருத்ருக்தா	உக்தஸஷருத்ரக்தா	௮௩	௫
ஸாயாரண	ஸாயாரண	௮௩	௨௮
ரயமேவத	ரயமேவஷ	௮௬	௪
ஶஷாஷ்வ	ஶஷிதாஷ்வ	௮௬	௨௯
ஸிஶகேஷத	ஸிஶகேஷந	௮௭	௧௪
த்ருயீகரண	த்ருயீகரண	௯௦	௭
ஸம்ப்ருயிகரண	ஸம்ப்ராயிகரண	௯௯	௨௭

ப்ரஹ்மோபநிஷத் ॥

அமீராணி	கமீராணி	௧௨௧	௩௨
கிநிகிz மா	கிநிகி மா	௧௨௪	௧௨
நமெவமேதா	நமெவமேவா	௧௩௬	௧௧

ஆத்மோபநிஷத் ॥

யொமெத்ரவோவா	யொமெத்ரவோவா	௧௪௮	௮
ஶரீரநிஷ்ட	ஶரீரிநிஷ்ட	௧௫௦	௨௮

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌃 ।

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌪𑌦𑍍𑌮𑌾𑌵𑌤𑍀𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀 𑌨𑌿𑌗𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑌹𑌾𑌦𑍇𑌶𑌿𑌕𑌾𑌨𑍁𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇𑌣

𑌕𑍂𑌰𑌨𑌾𑌰𑌾𑌯𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇𑌣𑌚𑍋𑌪𑍇𑌤𑌾

𑌈 𑌶𑌾 𑌵𑌾 𑌸𑍍𑌯𑍋 𑌪 𑌨𑌿 𑌷 𑌤𑍍 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌾𑌨𑍍𑌵𑍇𑌙𑍍𑌕𑌟𑌨𑌾𑌥𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌕𑌵𑌿𑌤𑌾𑌰𑍍𑌕𑌿𑌕𑌕𑍇𑌸𑌰𑍀 ।
𑌵𑍇𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌮𑍇 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌤𑍍𑌤𑌾𑌂 𑌸𑌦𑌾 𑌹𑍃𑌦𑌿 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 ॥ 𑌈𑌶𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌜𑌗𑌤𑍍 ।
𑌤𑍇𑌨 𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑍇𑌨 𑌭𑍁𑌞𑍍𑌜𑍀𑌥𑌾 𑌮𑌾 𑌗𑍃𑌧𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌨𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌟𑍀— 𑌯𑍇𑌨𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌮𑍍 । 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌹𑌂 𑌵𑌾𑌸𑍁𑌦𑍇𑌵𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌮𑌹𑍇 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌶𑌾𑌨𑍁𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑌜𑌨𑌿𑌤𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑌂𑌹𑍃𑌤𑌾𑌨𑌾𑌥𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍇𑌕𑌵𑍇𑌦𑍍𑌯𑌃 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌶𑌮𑌨𑌃 𑌕𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋𑌪𑌸𑍇𑌵𑍍𑌯𑌃 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌤𑍂𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌾𑌜𑌿𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 ॥ 𑌈𑌶𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌯𑌜𑍁𑌰𑍁𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌿 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌤𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌶𑌾𑌸𑌨𑌮𑍍 ॥ 𑌸𑌂𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌨𑌿𑌯𑍋𑌗𑌪𑍍𑌰𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌨𑌿𑌬𑌨𑍍𑌧𑌯𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌦𑌧𑌤𑌃 ॥ 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚𑌿𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌾𑌯𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌵𑌿𑌜𑌿𑌹𑍀𑌷𑌯𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌾𑌧𑍀𑌨𑌤𑌾𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— 𑌈𑌶𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌜𑌗𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌇𑌦𑌂) 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍀𑌶𑍍𑌵𑌰𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑌿𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌵𑌿𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌂 ‘𑌜𑍍𑌞𑌾𑌜𑍍𑌞𑍌 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌵𑌜𑌾𑌵𑍀𑌶𑌨𑍀𑌶𑌾’𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌕𑌤𑍍𑌯𑌦𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌷𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 (𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌂)𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌯𑌾𑌰𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌨 𑌵𑌸𑌨𑍀𑌯𑌂𑌵𑌾 । 𑌦𑍍𑌯𑍁𑌰𑍍𑌤𑍇𑌹𑌿‘𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑌳

॥ ௧ ॥

𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵𑍇𑌹 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌜𑌿𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍇𑌚𑍍𑌛𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌯𑌿
𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌥𑍇𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌰𑍇 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌨𑌿— 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌷𑌃 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌕𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌯𑌾𑌵𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— '𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵𑍇𑌹 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌜𑌿𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍇𑌚𑍍𑌛𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌾' 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌨𑌮𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌨𑌾𑌯 𑌵𑌯𑌸𑍋 𑌯𑍋𑌗𑌃 । 𑌶𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 । 𑌶𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌃 𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑍋 𑌽𑌨𑍁𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤𑍈𑌵, 𑌨𑌕𑌾𑌮𑌕𑌾𑌨𑍀 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌪𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌜𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌯𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌤𑍍𑌵𑍇𑌕𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑍇 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌭𑌾𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌃 '𑌨𑌾𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾'𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑌣𑌾𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌂 𑌅𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌤𑌯𑍈𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑌣𑌾𑌯𑌾𑌹 𑌶𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌤𑌯𑌾 𑌕𑌰𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌥𑍈𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌸𑌹𑌕𑌾𑌰𑌿𑌣𑌾𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌹𑌕𑌾𑌰𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌤𑍋 𑌨 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌭𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌥𑍈𑌰𑍍𑌯𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌶𑍇𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿— '𑌏𑌵𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌯𑌿 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌥𑍇𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌰' 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑍍𑌵𑌯𑌿) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑌿𑌣𑌿 । 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌾𑌯𑌾𑌃 𑌇𑌤𑌃 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑍇𑌕𑌿𑌣𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌉𑌦𑌾𑌸𑍀𑌨𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 । 𑌅𑌨𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍— 𑌨𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌥𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑌿 𑌨𑌰𑍇 '𑌤𑌦𑌧𑌿𑌗𑌮 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌘𑌯𑍋𑌰𑌶𑍍𑌲𑍇𑌷𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑍌' 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌧𑌿𑌯𑍋𑌗𑍇 𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌨 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌧𑍍𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑍍𑌯𑌤𑌿। 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌚 𑌵𑌿𑌰𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌵𑍇𑌕𑌿𑌨𑌾 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌃 । 𑌅𑌸𑌮𑍍𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌾𑌣𑌾𑌂 '𑌨𑌾𑌵𑌿𑌰𑌤𑍋 𑌦𑍁𑌶𑍍𑌚𑌰𑌿𑌤𑌾' 𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌷𑍁 𑌅𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌦𑌯𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑌣𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾𑌨𑌾𑌮𑍇𑌵 𑌅𑌶𑍇𑌷𑌃 𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌤𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌪𑌿𑌤𑌃 । 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌵𑌿𑌧𑌿𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾𑌨𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑍀𑌤𑌿 𑌚 𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌨𑌿𑌰𑍇𑌵𑌵𑌿𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌅𑌨𑍁— 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌰𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌷𑌃 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌕𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌭𑍂𑌤𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌯𑍋𑌗𑍋 𑌯𑌾𑌵𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌶𑌤𑌂𑌸𑌮𑌾𑌃) 𑌶𑌤𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌾𑌨𑍍 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌪𑍇𑌦𑌂 । (𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿) 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌾𑌨𑌿 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵 (𑌇𑌹) 𑌲𑍋𑌕𑍇 (𑌜𑌿𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍇𑌤𑍍) 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑌮𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑌮𑌿𑌚𑍍𑌛𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌶𑍍𑌰𑌮𑌜𑍀𑌵𑌨𑌾𑌨𑍍 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌾𑌨𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤𑍈𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌧𑌿𑌸𑌙𑍍𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑌃 । 𑌯𑌾𑌵𑌜𑍍𑌜𑍀𑌨𑌯𑍋𑌗𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌯𑍋𑌗𑌃 𑌕𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌯𑍋𑌗𑍇

𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑍇𑌣𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌕𑌾𑌰𑌕𑌵𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 ॥ 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 — 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌚 (𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌯𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌇𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌪𑌰𑌮𑍍 । 𑌪𑌰𑌮𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌸 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌭𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌃 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍀 (𑌤𑌤𑌃) 𑌤𑍇𑌷𑍁 । 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌤𑌤𑌃 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌭𑍂𑌤𑍇𑌷𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌨 𑌵𑌿𑌜𑍁𑌗𑍁𑌪𑍍𑌸𑌤𑍇) 𑌜𑍁𑌗𑍁𑌪𑍍𑌸𑌿𑌤𑍁𑌮𑌪𑌿 𑌨 𑌸𑌹𑌤𑍇 । 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌕𑍁𑌤𑍍𑌸𑌿𑌤𑌮𑌪𑌿 𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑌾𑌂 𑌨 𑌕𑌰𑍋𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵𑌾𑌭𑍂𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌕𑍋
𑌮𑍋𑌹𑌃 𑌕𑌃 𑌶𑍋𑌕 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌅𑌥 — 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯 𑌤𑍁 𑌤𑌥𑌾𑌨𑍁𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌦𑍍𑌯𑌃 𑌶𑍋𑌕𑌨𑌿𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌹 — "𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵𑌾𑌭𑍂𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌕𑍋 𑌮𑍋𑌹𑌃 𑌕𑌃 𑌶𑍋𑌕 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤" 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑍇 (𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌪𑌰𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑌾𑌵𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌨𑌿𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌿𑌵𑌿𑌚𑍍𑌯 𑌜𑌾𑌨𑌤𑌃 (𑌆𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌅𑌭𑍂𑌤𑍍) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । "𑌦𑍇𑌵𑍋𑌽𑌹𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌤𑍍 𑌲𑍋𑌕𑌵𑍇𑌦𑌯𑍋𑌰𑍁𑌭𑌯𑍋𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌜𑌗𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌬𑌾𑌧𑍋𑌪𑌚𑌾𑌰𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑍈𑌕𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌪𑌕𑍍𑌷𑌾𑌃 𑌬𑌹𑌿𑌷𑍍𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌃 । (𑌤𑌤𑍍𑌰) 𑌤𑌦𑌾 (𑌕𑍋 𑌮𑍋𑌹𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍍𑌰𑌮𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍋 𑌮𑍋𑌹𑍋 𑌨 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌕𑌃 𑌶𑍋𑌕𑌃) 𑌪𑌰𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌿𑌭𑍂𑌤𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧𑌵𑌿𑌸𑍍𑌰𑌾 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌹𑌰𑌣𑌰𑌾𑌜𑍍𑌯𑌹𑌰𑌣𑌾𑌦𑌾𑌵𑌪𑌿 𑌨 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌚𑍍𑌛𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾𑌹 — "𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌬𑌤 𑌮𑍇 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍇 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨 । 𑌮𑌿𑌥𑌿𑌲𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌦𑍀𑌪𑍍𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌨 𑌮𑍇 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌦𑌹𑍍𑌯𑌤" 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌃) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍈𑌕𑍍𑌯𑌮𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌃 । 𑌨𑌹𑍍𑌯𑍇𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌏𑌕𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌿𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌪𑌰𑌃 । "𑌈𑌶𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵"𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌈𑌶𑍍𑌵𑌰𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌸𑍍𑌯𑌚𑌿𑌤𑍍 𑌕𑍇𑌨𑌚𑌿𑌦𑌪𑌿 𑌬𑌾𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌵𑍇𑌦𑌨𑌵𑍇𑌦𑌨𑌯𑍋𑌃 𑌕𑌥𑌂𑌚𑌿𑌦𑌪𑌿 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍈𑌕𑍍𑌯𑌾𑌵𑌶𑍇𑌷𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌯𑍋𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌨𑌚𑌾𑌸𑍌 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌵𑌿𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍈𑌕𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌪𑌰𑌮𑌤𑌵𑌿𑌵𑍇𑌕𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌪𑍍𑌲𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍈𑌕𑍍𑌯𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌭𑌾𑌵𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑌰𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌨𑍁𑌗𑍁𑌣𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌾 । 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑌿 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 '𑌰𑌾𑌮𑌸𑍁𑌗𑍍𑌰𑍀𑌵𑌯𑍋𑌰𑍈𑌕𑍍𑌯'𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌵𑍇𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 । 𑌏𑌤𑍌 𑌚 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍌 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌨𑍇𑌤𑍁𑌂

ஶக்த்யா, ததாऽபி வஸ்துநோ நாநாத்வாத் ஸௌக்ஷ்ம்யஸம்ஸாரத்வ க்வசித் । தத்ர வேதஸ்த்ரீஶூத்ரவிவக்ஷயா ஶாஸ்த்ரஜ்ஞாநேந ததுபயோராவஸாநேஜ்ஞாநேந ஸம்பந்தவாக்யேந யுக்தி: । ஸாமாந்யவி ஶேஷஸமுதாயக்ருதலக்ஷணஸ்ய ப்ரதிபாதகஸ்ய நாத்ர ஸம்ஶயநீய: । ஶாஸ்த்ராவதாரே ஸமஸ்தேஷு ஸர்வேஷு வாக்யேஷு ஸம்பந்தஸ்ய உபாஸநவிஷயத்வம் ஶாரீரகஸூத்ரே ப்ர தர்ஶிதம் ॥ ॥ ௭ ॥

கர்ம — ஏவம் வேதாந்தவாக்யாநாம் ஸர்வேஷாம் ப்ரமாணத்வம் ஸாமாநாதிகரண்யேந விஷயப்ரதிபாதநம் ததா ப்ரதிபாதநப்ரகாரம் ஸ்மரந்நாஹ — (யஸ்மிந்ஸர்வாணீதி) யஸ்மிந் ஸர்வாணி ப்ரதி (விஜாநத:) "ஸர்வாணி பூதாநி" இதி ஶ்ருதி: 'தத்தா நிஜாநந்த' இத்யாதௌ உபநிஷதாம் ஸ்வதந்த்ரவாக்யாநாம் யதோக்த விஷயம் விவ்ருத்ய ஜாநாதீத்யர்த: ॥ நந்வேதத்ஸூத்ரார்தாவதாரே ஸர்வாணி பூதாநி ஆத்மைவாபூதிதி ஸாமாநாதிகரண்யம். ஸமீசீநதயா ஸம்பந்தமாஹ "யஸ்ய ப்ருதிவீ ஶரீரம், யஸ்யாத்மா ஶரீரம்" இத்யாதிவாக்யஸ்தம் ஸம்பந்தவிஶேஷமாஹ — ஏகஸ்ய ஸ்வரூபேணேதி ॥ அக்ருதவ்யாக்ருதயோ: ஸம்பந்தாந்யேவ ஜகத்காரணத்வம் விஹாரநாமஸம்பந்தவி ஶேஷம் ப்ரத்யக்ஷ விஶேஷதாநந்தர்யமித்யர்த: ॥ "ஸர்வம் ஸமாஶ்ரித்ய யதோக்தம் ததேவ ஸஜாயத" இத்யாதிஷு உபாஸநாஸ்வ ஸம்பந்தவிஶேஷஏவாத்ர விவக்ஷிதம் யுக்தமிதி ॥ ஏவமேவ தாத்பர்யம் — (ஸர்வாணி பூதாநி ஆத்மைவாபூதிதி) ப்ரமாத்ருத்வ ஸர்வபூதஶரீரக: ப்ரதீயதே இத்யர்த: ॥ (தத்) தேந, ப்ரமாணஸம்ப (ஸ்வாமிந:) ஸ்வதந்த்ராத்மந ஏகீபூதேநோ பாஸநா ஸம்பவதி । (அஶோக:) ப்ரமாத்ருவிஷயதயா ஸர்வ ஸர்வஜீவாநாம் ப்ரமாணாபாவேந ஜ்ஞாநமித்ய: ஸதி ஶோகஸ்யாஸம்பவ இத்யர்த: ॥ யதாஹ — "ஏகஸ்ய பத மே விதம் யஸ்ய மே நாஸ்தி கிஞ்சந । மிதிலாயாம் ப்ரதீப்தாயாம் ந மே கிஞ்சித் ப்ரதஹ்யதே" இதி — அத்ர கேசித் — ஸர்வாணி பூதாநி ஆத்மைவாபூதிதி ஸாமாநாதிகரண்யம் । ததாபாதேவ ஸர்வாணி பூதாநி । ஆத்மவ்யதிரிக்தாநி ஸர்வாணி நஸந்தீத்யர்த: । யதா 'ஶோக: ஸ்யாணு:' இதி । ஸ்யாணுரேவாயம் ஶோக இதி ததஸ்யார்த: । தத்ரைவாஹ — ஸாமாந்யம் — ப்ரமாத்ருவஸ்தே ஜாகரித ஏவ ஸாமாநாதிகரண்யம் । ப்ரமாத்ருஸ்வரூபஜ்ஞாநாத் அபி தத் ஸர்வாத்மத்வம் । தஸ்மாதபி ப்ரமாத்ருத்வேந ஸர்வாணி பூதாநீதி

𑌭𑌾𑌵𑌂 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌪𑌰𑍇 𑌤𑍁— 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯𑌦𑍈𑌵 𑌦𑍃𑌢𑍀𑌭𑌾𑌵𑌨𑍇𑌤𑌿𑌵𑌤𑍍 𑌜𑌗𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌰𑍇𑌕𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌕𑌲𑍍𑌪𑍍𑌯𑍈𑌵𑌂 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌹𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 ॥ 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌤𑍁— 𑌦𑍇𑌵𑍋𑌽𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑍋𑌽𑌹𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌚𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑌾𑌵𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌜𑌗𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌹𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌬𑍋𑌧𑌾𑌯𑌨𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌾𑌰𑌸𑍍𑌯𑍇𑌨𑍈𑌕𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌭𑌿𑌰𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌸 𑌪𑌰𑍍𑌯𑌗𑌾𑌚𑍍𑌛𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑌕𑌾𑌯𑌮𑌵𑍍𑌰𑌣𑌮𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵𑌿𑌰𑌂 𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌪𑌾𑌪𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍 । 𑌕𑌵𑌿𑌰𑍍𑌮𑌨𑍀𑌷𑍀 𑌪𑌰𑌿𑌭𑍂𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍂𑌃 𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑌥𑍍𑌯𑌤𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍍𑌵𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑍀𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌭𑍍𑌯𑌃 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌟𑍀— 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑍍𑌵𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌿𑌨𑌂 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑍃𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣𑌾𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌨𑌷𑍍𑌟𑌿— “𑌸 𑌪𑌰𑍍𑌯𑌗𑌾𑌚𑍍𑌛𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑌕𑌾𑌯𑌮𑌵𑍍𑌰𑌣𑌮𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵𑌿𑌰𑌂 𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌪𑌾𑌪𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍 । 𑌕𑌵𑌿𑌰𑍍𑌮𑌨𑍀𑌷𑍀 𑌪𑌰𑌿𑌭𑍂𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑌥𑍍𑌯𑌤𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍍𑌵𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑍀𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌭𑍍𑌯𑌃” 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌸𑌃) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑍀 । (𑌪𑌰𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑌿𑌣𑌾 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌯𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌵𑌾𑌰𑍍𑌤𑌾 “𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌸𑌮𑌶𑍍𑌨𑍁𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿𑌵𑌤𑍍 । (𑌶𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍) 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌾 (𑌅𑌕𑌾𑌯𑌮𑍍) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌶𑌰𑍀𑌰𑌰𑌹𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑌏𑌵 𑌅𑌵𑍍𑌰𑌣𑌂 𑌅𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵𑌿𑌰𑌂 𑌚 । (𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍) 𑌅𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌦𑍋𑌷𑌮𑍍 । (𑌅𑌪𑌾𑌪𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍) 𑌅𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑌣𑌭𑍂𑌤𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑌭𑌾𑌵 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ‘𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑌲𑌂 𑌨𑌿𑌰𑌵𑌦𑍍𑌯𑌮𑍍’ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 ‘𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑍋𑌽𑌤𑍋 𑌨𑌿𑌵𑌰𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍇’ 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌨𑌿𑌗𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑌃 𑌶𑍇𑌷𑌹𑍇𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌨𑍀𑌕𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑌮𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑌃 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌃 । 𑌸𑌜𑌤𑍍𑌯𑌾𑌕𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌿𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌨𑌷𑍍𑌟𑌿—(𑌕𑌵𑌿𑌃) 𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑌰𑍍𑌶𑍀 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌸𑌾𑌦𑌵𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾 । 𑌮𑌨𑌸𑌂𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌾 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌃 𑌮𑌨𑍀𑌷𑌾 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌮𑌨𑍀𑌷𑍀 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑌮𑌾𑌧𑌿𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌨𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍀𑌤𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌕𑌰𑌣 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌪𑌰𑌿𑌤𑌃 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌭𑍂𑌃, 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌧𑌰𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇, 𑌕𑌾𑌮𑌕𑍍𑌰𑍋𑌧𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍 𑌦𑍋𑌷𑌾𑌨𑌭𑌿𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾 । (𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍂𑌃) 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌕𑌃 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌿𑌰𑍍𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । (𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑌥𑍍𑌯𑌤𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍍 𑌵𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌤𑍍) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍂𑌨𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌪𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍍 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌵𑌿𑌧𑌂 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌤𑍍 । (𑌶𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑍀𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌭𑍍𑌯𑌃) 𑌯𑌾𑌵𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌸𑌮𑌯𑌨𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾— 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍌 𑌧𑌾𑌤𑌾 𑌯𑌥𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑌕𑌲𑍍𑌪𑌯𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑍇𑌯𑌮𑍍 ॥ 𑌅𑌥𑌵𑌾 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀𑌯𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌕𑌂 𑌸

ஶாந்தவாக்ஷாந்தாரஹேதந்ஹம்ஹதம் ஜீவாத்மயோஶோஹ— (உநீஷீதி) உந
ஷ ஶாம்ஶிதீ வாஙிரூநீஷா । தஉாநநீஷீ । வஸாநுயவஸாஶீஷுாதி
ஹஶஷ்ஞணாநாம் ஷூதூரஹாஷேந கநஷிஷயவிவாஜேணவ நி
ஶூஷீதாஷூ:காரணஜதூயஉ: ॥ தயாவ மீயதே— “அஷம்ஶயம் உஷா
ஷாஹோ உஜெநாஷ்நிஶுஹஜேஜ் । கஷுாஷேநவ கஶஜெய ஜேவா
ஜேணவ ஶூஷாத”ஜதி ॥ நிரதிஶயஷாஹவர்ஷ்வஷாத்வாக்ஷாத்ா
ராய ஷாத்நி உநஷேஷணீயாநகிஷாரஹவயோஶாஹுாஷவாரஜதிஷாவ:॥
(வரிஹஷ்:) காஉசெகூாயாதீநு ஊஜுயாநராதீநு வரிஹவதீதி வரி
ஹஷ்: । கநெந விரோயிநிவதீரஹ்வயோஶாம்ஶஷேவநஉஷ்க்ஷூ ॥ யோ
ஶாஹுாஷஷஉஷ— (ஷயம்ஹஷ்:) கநநிரவெக்ஷஷத்தாக: । நிதூ
நிரதிஶயஷாஹவர்ஷ்வதயா ஷாத்வுஶீதியாவஸ் ॥ (பாயாதயுதா
zயஉாநு வஷயாஸ்) யயாவஜிவிவ கயஉாநு வணவாயஉாநு “தஷ
வாவக: வணவஷஜவஷதஷஉயஉஹாவந”ஜதி ஷஷெத்ாக்காநு வஷ
யாஸ் । ஹஷயெந யதவாநிதூயஉ: ॥ கயஉாநு ஜோக்ஷதஷவாபத
ஜிரோயிவஹதீநு ஷவஉாநு வஷாயஉாநு (ஶாஷ்தீஹ ஷஉாஹ:)
யாவஜவ ஹுவாவஷீதூயஉ: ॥ பாயாதயூத: யயாவஸ் (வஷயாஸ்)
விவிவ ஹஷயெநயதவாநு । ஷவஉவதூஷஹஶஉநாயஉதிதி
ஹாவ: ॥ கயவா— ஶக்ஷிதூாதிஜிதியாஷவஷஜாதம் வரிஶஜீவ
வாரூ । தஉவி ஷ: வாரஉாத்வ வயஉஶாஸ் வரிதோவாவ ஷிநஜதி ।
வயஉாஷவஷஜாதம் வாரஉாத்வரா யோஜநீயூ ॥ தயாஹி— கவி:
ஷதஷவஉஷஶீஉ । ஶ்ரீவாஷாரதாதிவணெதாவா । உநஷி உநஃ ஷு
தீநாம் ஜீவகாரணாநாம் நியஷா । வரிதோஷவதீதி வரிஹஷ்: ஷவஉ
வாவீ । ஷயவிவ ஷவதி உஷவதீதி ஷயம்ஹஷ்: । ‘வஹாயாவிஜாபத’
ஜதூாதிவஷிஜாவதாரஶாஸீதூயஉ: । கதூ கவிரிதூாதிநா கஷுா
ணஶணவியாநாஸ், ஊாஜொஜெ ‘ஷஷகூாzவஷதவாவாவிஜரோ
விஷூதூவிஉஶோகா விஜிவஷாzவிவாவ’ஜதி ஜோயஶணாநு வ
திஷிஷ ‘ஷதூகாஉஷதஷம்க ஷஜதி கஷுாணஶணவியாநாஷு ‘நிஶஉ
ணம்நிரஜுந’திதூாதி ஷாஉநநிஷெயஷ ஹெயஶணநிஷெயவா
க்ஷம் ஷஶஉஜூ । யாயாதயூதஜதூாதி(கயஉாநு)காயஉவஷாயஉாநு(ஶா
ஷ்தீஹஷஉாஹ:) யாவஜியவஉவஷாதம் (பாயாதயூத:) யயாவஸ் (வ
ஷயாஸ்) விவிவ உஷாதிதவாநு । நவஉநஜொஜுஜாஜிகவஸ் ஜெவஷம்
வகாஶிதவாநிதி ஹாவ: ॥ ॥ அ ॥

கம்யஜஉ: வவிஶதி யெzவிஷுாஉவாஷஜெ । தஜெ ஹஷயஜவ
தெ தஜொ யஉவிஷுாயாஶூராதா: ॥

நி— ஸஅவம் விஶிஷ்டஶக்திவாபோஷவிஷயாம் கபூராம்ஶிகாம் விஷ்யாபோ வதிஶய்யாஙகுநம் கெவலகபூரவலம்பிநீ கெவலவிஷ்யாவலம்பிநஶ்ய நி ரூநு வணபூராஶ்யீயபூரடாதஷ்யஹீதயா விஷ்யெய நிஶெயவஸாவாஷ்ீ ஓஹா— ஸம்யஷகஷேஶவிஶஷி யெஜவிஷ்யாவேபாஸதஜஷ்யாதிநா ॥ (யெ) ஹொெஹஶபபுவ்யஸ்தாஃ (ஸவிஷ்யாம்) கஷ்ட, ஜ்ஞாநவியஸாகஷ்போஷும் “ஸவிஷ்யாகஷ்டவஸம்ஜ்ஞாநஷ்யாஷ்யதீயாஶக்திரிஷ்யஷ்’ இதிஹி ஷ்யஷுதெ ॥ (உபாஸநெத)வஅகாஷஙவஸஃ ஸஹதிஷஷ்திஷ்யயூஃ । (ஸநு) ஸதிஶாலும் (தஸஃ) ஸஜ்ஞாநம் திவஸூாஸிஷம்ஶாஷஙாஷரீயகப்ரடாராகஷஶோவா । கெவல கஷ்டநிராஷாநாம் ஊஃவாநவதீஷ்யடியஷஷ்தெவாயவபுணிகாஃ— “ஷ்வா ஹொஷ்தெ ஸஷ்யா யஜ்ஞாஷவா ஸஷாஷஶொக்ஷேவாம் யெஷ கஷ்டு । வஅதஸயெஶ்யொ யெஜஷிநஷிஷி ஷஷா ஜராஷ்யத்ஷ்யதெ வாநரெவா வி யஷீ”தி ॥ (தெதா ஹுயஜவஷெ தஷொ யஉவிஷ்யாயாம் ரதாஃ) கஷ்ட ஓதரிஷ்வயாவ்யாஷம்யஷஷோவா ஷயிகஷஷஃ ஷ்யாயிகாரொரவிதகஷ்டவரி தயாஷெஙவிஷ்யாஷோஷெ ரதாஃ வ்யவிஶஷி । இவஶஷ்வஃ தஷேஸஃ இயஷ்தா யாஃ ஊஷ்ஷபுஹகம் ஷெய்யாதயதி ॥ உகாரஃ உத்தரவஷெஙாயெதஷ்யஃ விஷ்யாபாஷெவ ரதாஇதி ॥ ॥ க ॥

க௰— ஸஅவம் விஶிஷ்டஶக்திவாபோஷவிஷயாம் கஷ்டயொஶாஷ்யஜிகாம் விஷ்யாஷவதிஶய்ய ஸஙகுநம் திஷிஃஶெஶ்ராகெஃ கெவலகபூராவலம்பிநீ கெவலவிஷ்யாவலம்பிநஶ்ய வாராஷாஙிரிநு வணபூராஶ்யீயபூரடா ஶ்ஷஹீதயா விஷ்யெய நிஶெயவஸாவாஷ்ஷோஹா— ஸம்யஷஷேஶவிஶ ஷீதி ॥ வ்யஹஷாரணக்கெவாயம் ஷஷ்ஃ வஷிதஃ । (யெ) ஹொெஹஶ யபுவ்யஸ்தாஃ । (ஸவிஷ்யாம்) விஷ்யாநயாம் கியாம், கெவலகஷெதயயூஃ ॥ விஷ்யாவியாரம் கஷெஷியாவஸ ॥ “ஸவிஷ்யா கஷ்டவஸம்ஜ்ஞாநஷ்யா ஷ்யதீ யாஶக்திரிஷ்யஷ்”இதி ஷ்யுதிஃ ॥ (உபாஸநெத) வஅகாஷஙவொஜநா திஷஷி । தெ(ஸம்யஷஷஃ) ஸதிஶாலஷஃ । ஸஜ்ஞாநஷிதயூஃ ॥ திவஸூா ஸிஷம்ஶாஷஙாஷரீயம் நாரகம் தஷோவா । ஸயியதெவாயவபுணிகாஃ— “ஷ்வாஹொஷ்தெ ஸஷ்யா யஜ்ஞாஷவா ஸஷாஷஶொக்ஷேவாம் யெஷ கஷ்டு । வஅதஷொயெ யெஜஷிநஷிஷி ஷஷா ஜராஷ்யத்ஷ்யதெ வா நரெவாவி யஷீ”தி ॥ (யஉவிஷ்யாயாம் ரதாஃ) உகாரஉத்தரவஷெஙாயெ தஷ்யஃ । யெ ஷ்யாயிகாரொரவிதகஷ்டவரிதயாஷெஙவிஷ்யாயாஷெவ ரதாஃ தெ (தஷஃ) கஷ்டபோஷநிஷ்வயாவ்யாம்யதஷேஸஃ ஹுயஜவ தஷஃ ஸயிக ஷஜ்ஞாநம்விஶஷி॥இவஶஷ்வஷ்ஷஸஇயஷ்தாயாஷாஷ்ஷபுஹகம்ஷெய்யாதயதி ॥க॥

ஸநக்ஷெவாஹாவிபுஷ்யா ஸநக்ஷாஹா ரவிஷ்யா । இதி ஶா ஶ்யஷ யீராணாம் யெந ஷ்தஷ்யாவபக்ஷிரெ ॥ ॥ கo ॥

टी— किञ्च सति मोक्षसाधनत्वादाह — अन्यदेवाहुर्वि-
द्यया अन्यदाहुरविद्ययेति ॥ अत्र व्यत्ययानुशासनात् पञ्च-
म्यर्थे तृतीया । अन्यशब्दानयनात् अन्यदेवाहुस्सम्भवात्
इति वक्ष्यमाणपाठाच्च । केवलकर्मणः कर्मनिरपेक्षवि-
द्यातश्चान्यन्मोक्षसाधनत्वं भवति । (आहुः) पूर्वाचार्
या इति शेषः । औपनिषदा इति वा । सम्प्रदायवि-
दोऽस्माकमुपदेष्टार इत्याह — (इति शुश्रुम धीराणां ये न-
स्तद्विचचक्षिरे) ये पूर्वाचार्याः प्रणीतादिभिः अस्मद्भव-
सञ्ज्ञानां तत्मोक्षसाधनं (विचचक्षिरे) विविच्य उपादिक्षन् । ते-
षां धीराणां परम्परयाऽऽगतवचनात् । वयं निश्चित्याहायुः ।
“नटस्य शृणोती”तिवत् कर्मणि पञ्चम्यर्थे षष्ठी । इति
(शुश्रुम) श्रवणं कृतवन्तः स्म । ब्रह्मविद्यया आत्मसाक्षा-
त्केवलं निश्रेयसरूपमोक्षप्राप्तिरित्यर्थः ॥ १० ॥

अ— किञ्च सति मोक्षसाधनत्वादाह — अन्यदेवाहु-
रिति ॥ विद्ययेति पञ्चम्यर्थे तृतीया । यथाश्रुतमेव अन्यश-
ब्दानयनात् “अन्यदेवाहुस्सम्भवा”दिति वक्ष्यमाणानुसाराच्च ।
तथा विद्यायाः कर्मरहितविद्यातः अन्यत् मोक्षसाधनत्व-
माहुः । उपनिषद इति शेषः । अविद्ययेति पूर्ववत् पञ्चम्य-
र्थे तृतीया । अविद्यातः ब्रह्मज्ञानविधुरकर्मणश्चान्यदेव मोक्ष-
साधनत्वमाहुरुपनिषद इति भावः ॥ पूर्वपूर्वसम्प्रदाय-
विदोऽर्थोऽयमस्माकमित्याह — इति शुश्रुमेति ॥ (ये) पू-
र्वाचार्याः (नः) वृद्धवादादिभिस्सम्प्रदायज्ञानार्थमस्माकं (तत्)
मोक्षसाधनं (व्याचचक्षिरे) विविच्योपादिशन् । तेषां (धीरा-
णां) धीमतां । पञ्चम्यर्थे षष्ठी । तेभ्यो धीरेभ्य इति यो-
जनीयम् । नटस्य शृणोतीतिवत् । नटाच्छृणोतीत्यर्थः ॥ (इति
शुश्रुम) श्रवणं कृतवन्तः स्म । ननु परोक्षत्वाभावे
लिड्व्यानाच्च शुश्रुमेति लिडर्थाभावेऽपि नष्टत इतिवत्
छान्दसप्रयोगो ब्रह्मविद्याया अर्वाचीनकेवल निश्रेयसरूपमोक्षनिष्ठ-
त्वेऽपि तद्विरोधं कृत्वा लिडर्थस्य प्राचीनत्वविवक्षितत्वाद्धा ॥ १० ॥

विद्यां चाविद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह । अविद्यया मृत्युं
तीर्त्वा विद्ययाऽमृतमश्नुते ॥ ॥ ११ ॥

टी— अन्यदिति संग्रहेणोक्तं विवृणोति— विद्यां चावि-
द्यां च यस्तद्वेदोभयं सहेति ॥ (यः) यथावच्छ्रोत्रियोऽधिकारी
(विद्यां) परमात्मोपासनरूपां, (अविद्यां) तदङ्गभूतकर्म-
काण्डोदितं वर्णाश्रमविहितं (सहवेद(

ச்ரேஷ்ட, உஹ்ய தத்த்வ ஶக்தியோகேந விசேஷா வதேவாக்ரகரூபேண
வேஷ்டம் ஸர்வஜ்ஞத்வ ஸர்வஸாக்ஷித்வ நியந்த்ருத்வாதி ஸகலஶக்தி
ணாம் ஸ்வரூபஸ்வபாவாநாம் ஶக்தியோகோபாதாநக்ரமே ச்ருதிஷு ।
ஸர்வஸ்வரூபஸ்ய ஸர்வாத்மநா ப்ரகாச । (யஃ) யதோக்த
விச்வாதிகார்யம் (விச்வம்) ப்ரஹ்மாதிஸ்தம்பபர்யந்தம் (ஸவிச்வம்)
திஷ்டம் ஸ்வகார்யகாரணம் ஸர்வதோ । ஸம்ஸாரம் ஸர்வே
ஸர்வாந்தர்யாமி வேதி தத்வதஃ । தத் ஸவிச்வம் ஸர்வாத்மா ஸவிஷய
காரணாக்ஷரம் ஸர்வம் தத்ரூபம் விச்வம் ஸர்வவிஷய இதி ஸர்வஃ ॥
(ஸவிச்வ்யா) விச்வம் ஸர்வதயா வேதிதந காரணா (ப்ரதத்வம்)
விசேஷாத்மதத்வம் தத்த்வயம் ஸர்வதஃ வர்ணாத்மகம் ப்ரகாசம்
காரணம் (தீக்ஷ்ணா) நிரவசேஷம் ஸர்வம் (விச்வ்யா) பரமேச்வரஸ்ய
ரூபயா (ஸ்வதத்த்வதேந) மோக்ஷம் ப்ராப்நோதீத்யர்த்தஃ ॥ தீக்ஷ்ண
த்வாத் உபாயவிரோதிநாம் சோஷயதே । ஸ்வதத்த்வதஃ இதி த உ
பேயப்ராப்தி ப்ரதிபந்தகவிரோதிஸமூஹ ஸமுதாய வேதநஃ மோக்ஷ
இதி ஹேதுஃ । வக்ஷ்யதி "ஜ்ஞாத்வா தேவம் ஸர்வபாசாபஹாநிஃ க்ஷீணைஃ
க்லேசைர் ஜந்மம்ருத்யுப்ரஹாணிஃ । தஸ்யாபித்யாநாத் த்ருதீயம் தேஹபேதே விச்வைச்
வர்யம் கேவல ஆப்தகாமஃ" ॥ ஜ்ஞாநம் யோகஃ ஸாக்ஷாத்கார ஜ்ஞாநம் ப்ரஹ்மஜ்ஞாநம் தஃ ஜந
கோசம் ப்ரஹ்மவிச்வம் நிகிலப்ரபஞ்சஸம்பந்தம் பரம் ஸாக்ஷாத்
தேந த்யர்த்தஃ । ஶக்தியோகாத்ம காரணம் ஸர்வம் । ச்ருதித்வம்
ஸர்வத்ர விரோதி ப்ராப்யம் காரணஜாதவிச்வம் ஸர்வஸம்ஹிதம்
வேத விச்வம் ஸர்வஜ்ஞம் தத்ரூபம் ப்ரவேசயிதும் ஸர்வஸம்பந்தம்
ஜ்ஞாநம் ப்ரஜ்ஞாதிஸேவாதி காரணாதி ஸர்வோக்தித்யர்த்தஃ ॥ வாக்யமேவா
வேதவஃ । யதா "கஷாயபக்திஃ கர்மாணி ஜ்ஞாநம் து பரமா கதிஃ" । ப
ரமேச்வராராதநரூபாணி த்யாநஹிம்ஸாஹிதஸத்யாதிஸாமாநி கர்மாணி
கஷாயஸ்ய உபசயாபசய தஜ்ஜந்யராகத்வேஷாதிரூப பக்திஃ வி
நாசகாரணாநி । ஜ்ஞாநம் து பரமா கதிஃ । பரமகதிஸாதநமித்யர்த்தஃ ॥
உபதாயாமபி காரணே காரணோபசாரஃ । "கஷாயே கர்மபிஃ பக்வே
தநோ ஜ்ஞாநம் ப்ரவர்ததே, தத்வா விச்வாத விப்ரஸ்ய நிஃச்ரேயஸ
காரணம் । தேந ஸ்வம் ஸதி விச்வ்யா ஸ்வதத்த்வதே" இத்யாதி
ந்யாயப்ரமாணஸாதநாநி ஸாதநாநி ஸதேவம் ॥ ॥ ௧௧ ॥

ஸம்யக்ஃ ப்ரவிசந்தி யேநஸம்ஸாரபீதேர்வாஸநை । தமேவாஸ்ய
ஏவ தே தமேவ உபஸம்ப்ரதத்யாச்ச ரதாஃ ॥ ॥ ௧௨ ॥

நி— தமேவாத்மஸ்வரூபம் பரமாத்மதத்வம் ஸாம்ஸாரிக பாதாநாம்
வஞ்ச பரமேச்வரம் பரமேச்வரஸ்ய மோக்ஷாய ஸ்வயம்புவம் ஸமாநா
த்ரிஹிஃ ச்லோகைஃ ப்ரதிபாத்ய ஸ்வதந்த்ரப்ரஹ்மாநந்தஸ்வரூபேணையோ

सम्भूतिं च विनाशं च यस्तद्वेदोभयं सह । विनाशेन
मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्याऽमृतमश्नुते ॥ ॥ १४ ॥

नि— अत्राप्यनुवृत्त्यर्थं विवृण्वन् विद्याङ्गकर्मानुसन्धानमाह— सम्भूतिं च विनाशं च यस्तद्वेदोभयं सहेति ॥ तस्यैव समुच्चयेनावश्यकर्तव्यतां स्थापयति— विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्याऽमृतमश्नुत इति । अनन्तरीयकेन विनाशेन प्रतिबन्धकपापं सम्भूत्याऽनन्तस्थीयसोऽनया ब्रह्मप्राप्तिरिति । सम्भूतिविनाशानुसन्धानप्रभेदे तत्त्वं यथोक्तसम्भवनिर्देशः । यथा— विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा इति वचनेनात्र सर्वविरोधापवर्जनाय विनाशशब्देन कामक्रोधादीनां हिंसादीनां बहिर्मुखेन्द्रियवृत्तीनां च विनाशो विवक्षितः । अतो विरोधिनिवृत्तिरूपाङ्गसम्बन्धेन सर्वविरोधिपापकृत्यसाधिनिवृत्तिरूपब्रह्मसम्भूत्या तदेवाश्नुते । अत्र सम्भूतिविनाशशब्दाभ्यां सृष्टिप्रलयादिविवक्षया मृत्युतरणामृतप्राप्तिरूपमविद्याप्रकरणे उपपाद्यते ॥ १४ ॥

प्र— अनन्तरोक्तं विवृणोति— सम्भूतिं चेति ॥ (सम्भूतिं च) सर्वाधारभूतब्रह्मानुभूतिं च (विनाशं च) कामक्रोधहिंसादिहेतुबहिर्मुखेन्द्रियवृत्तिविशेषरूपा ये योगविरोधिनः तेषां विनाशं च यज्ञदानतपःसाध्यं यो वेद तदुभयं सहैव । सह । विनाशेन । निवृत्तिरूपेणेति शेषः । विरोधिनिवृत्तिरूपयोगाङ्गसेवनेन तत्त्वयोः (मृत्युं) सर्वविरोधिपापं (तीर्त्वा) अपाकृत्य निष्कामया सम्भूत्या (अमृतमश्नुते) प्राप्तिरूपां सम्भूतिं प्राप्नोतीत्याशयः ॥ अयमेव चांशादिविनाशो बृहदारण्यके— 'तमेतं वेदानुवचनेन ब्राह्मणा विविदिषन्ति यज्ञेन दानेन तपसाऽनाशकेन' इति ब्राह्मण्यशब्देन विद्याङ्गतया विहितः ॥ अत्र सम्भूतिविनाशशब्दाभ्यां सृष्टिप्रलयविवक्षया कार्यहिरण्यगर्भस्य अव्याकृतप्रधानस्य चोपासनं विधीयत इति शाङ्करव्याख्यानं चिन्त्यम् । तथा सति मृत्युतरणामृतप्राप्तिरूपफलकथनासामञ्जस्यादिति ॥ ॥ १४ ॥

हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् । तत्त्वं
पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ॥ ॥ १५ ॥

टी— अथ परं भगवदुपासकानां ब्रह्मनिष्ठस्यान्तसमये याः मन्त्राः उपदिश्यन्ते । तेषां च परमेष्ठिप्रभृतिः स्वयं सम्भाव्यं प्रकाशकानुसन्धानं तत्त्वदेवताप्राणाद्या साक्षात् तत्त्वप्रज्ञाः । अत्र हि परमेष्ठ्यादिशब्दानां परविषयत्वं स्वरूपसामर्थ्यादेव उपपाद्यते । तत्र प्रथमेन मन्त्रेण प्रतिबन्धविवक्षितं भगवन्तं प्रति प्राप्तकामः स्वरूपप्रतिबन्धनिवृत्तिं प्रार्थयते— 'हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् । तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये' इति ॥ सत्यशब्दोऽत्र जीवपरः "सत्यञ्चानृतञ्च सत्यमभवत् । अथ नामधेयं सत्यस्य सत्यमिति प्राणा वै सत्यं तेषामेष सत्यम्" इत्यादिषु जीवेऽपि तत्प्रयोगात् । तस्य धर्मं अनेकक्रियावष्टम्भतया धर्मवत्स्थितं ज्ञानम् । (हिरण्मयेन पात्रेण अपिहितम्) रागात्मकतया हिरण्यसदृशेन रजोमयेन पात्रेण परार्थविषयप्रवृत्तिनिरोधकेन आवृतम् । अतो निहिते परार्थविषये निर्गतप्रवृत्तिकमित्यर्थः ॥ रजःस्थानं तमसो उपलक्षणम् । हिरण्यशब्देन अर्थादिभोग्यवर्गप्रहणम् । (तत्) जीवस्य स्वरूपाच्छादनं (पूषन्) आश्रितपोषणस्वभाव (अपावृणु) निरस्यापनय । कस्मै हेतोः (सत्यधर्माय दृष्टये) सत्यस्य जीवस्य धर्मभूताय परमात्मप्रज्ञानाय इत्यर्थः ॥ ॥ १५ ॥

प्र— परमात्मभूतसत्यनिष्ठस्य अथ तन्निष्ठस्यान्तसमये मन्त्रानुपदिशति । तत्र प्रथमेन मन्त्रेण प्रतिबन्धविवक्षितं भगवन्तं प्रति प्राप्तकामः स्वरूपप्रतिबन्धनिवृत्तिं प्रार्थयते— हिरण्मयेनेति ॥ पूषन्निति सम्बोधनात् "प्रकृतिं विद्धि" इत्यादिवत् "प्रकृत्येषा दुरत्यया मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते" इति न्यायात् । यद्वा (पूषन्) आश्रितपोषणस्वभावेत्यर्थः ॥ "साक्षात्परिपन्थिनं रजो निहन्ति" इति स्मृतेः । (सत्यस्य) सत्यशब्देनात्र प्रकृत्यादिवत् स्वरूपविकाररहितः जीवात्मा उच्यते । "सत्यञ्चानृतञ्च सत्यमभवत्" इत्यादिषु जीवेऽपि सत्यशब्दप्रयोगात् । तस्य धर्मं धर्मवत् अनेकक्रियावष्टम्भतया धर्मभूतं ज्ञानमित्यर्थः ॥ (हिरण्मयेन) हिरण्यसदृशेन अर्थादिभोग्यवर्गप्रहणेन रजोगुणमयेन । (पात्रेण) परार्थविषयप्रवृत्तिनिरोधकेन (अपिहितम्) आवृतम् । अतो निहिते परार्थविषये निर्गतप्रवृत्तिकं जातमित्यर्थः ॥ (तत्) जीवस्य

𑌮𑍂𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌮𑌨𑌃 (𑌤𑍍𑌵𑌂) 𑌹𑍃𑌷𑍀𑌕𑌾𑌣𑌾𑌮𑍀𑌶𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 (𑌅𑌪𑌾𑌵𑍃𑌣𑍁) 𑌨𑌿𑌰𑌸𑍍𑌤-
𑌤𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍇𑌤𑍋𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— (𑌸𑌤𑍍𑌯-
𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌯) 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌾𑌯 (𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌯𑍇) 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌃
𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌪𑍂𑌷𑌨𑍍𑌨𑍇𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇 𑌯𑌮 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍
𑌸𑌮𑍂𑌹 𑌤𑍇𑌜𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿
𑌯𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌸𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 ॥ ॥ ௧௬ ॥

𑌟𑍀— 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌯𑌾 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌂𑌷𑌨𑍍 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾 𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌮𑌰𑍍𑌥𑌯𑌤𑍇— 𑌪𑍂𑌷𑌨𑍍𑌨𑍇𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇 𑌯𑌮 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍 𑌸𑌮𑍂𑌹 𑌤𑍇𑌜𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌏𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇) 𑌅𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌃 (𑌯𑌮) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑌃 (𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯) 𑌸𑌦𑍍𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌰𑌕 (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯) 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌯𑌿𑌤𑌃 । 𑌅𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑍋 𑌵𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌾𑌂𑌪𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ (𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍 𑌸𑌮𑍂𑌹 𑌤𑍇𑌜𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌨𑌪𑌾𑌯𑌿𑌕𑌾𑌨𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍 𑌵𑍍𑌯𑌪𑍋𑌹 । 𑌪𑍍𑌰𑌹𑌾𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑍁 𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌸𑌮𑍂𑌹𑍀𑌕𑍁𑌰𑍁 । (𑌯𑌤𑍍) “𑌶𑍁𑌚𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍”𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌯𑌿𑌤𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌤𑍇 𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑌤𑍍 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌃 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌸𑌂𑌧𑌾𑌨𑌾𑌨𑍁𑌰𑍋𑌧𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣𑌾𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌦𑌯𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍇𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌃 𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌅𑌥 𑌵𑌾 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌅𑌥 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌶𑍇𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍁𑌗𑍁𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌅𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌅𑌹𑌂𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑍇𑌨𑌾𑌨𑍁𑌸𑌂𑌧𑌾𑌨𑍇𑌨— 𑌯𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌸𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑍀𑌪𑍍𑌸𑌾𑌽𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌰𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾 । 𑌯𑌥𑌾— “𑌯𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌤𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑍋𑌽𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌸𑌨𑌾𑌤𑌨𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌮𑌯𑍋𑌽𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌸 𑌏𑌷 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍁𑌦𑍍𑌬𑌭𑍌” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌵𑌾𑌚𑌯𑌾 𑌯𑌤𑌃 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌂 𑌅𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌹𑌾𑌯𑌾𑌦𑍇𑌶𑌵𑌤𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍇𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾 । (𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃) 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌗𑍁𑌣𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌕𑌃, 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌵𑌪𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌨𑌿𑌰𑍂𑌪𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍂𑌕𑍍𑌤𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 । (𑌸𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿) 𑌅𑌹𑌂𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌜𑍀𑌵𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌤𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌃 । 𑌅𑌤𑌏𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌰𑍂𑌪𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌥𑍇 𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌦𑍇𑌵𑌾𑌹𑌂 𑌨𑌶𑍍𑌯𑌤𑍁 ॥ 𑌨 𑌚𑌾𑌨𑌾𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌅𑌪𑌤𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍈𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌅𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍋 𑌨𑌿𑌯𑌾𑌮𑌕𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌟𑌤𑍍𑌵𑌾𑌮𑌪𑍇 𑌸𑌮

நாயிகாரணே ஶ்ராமந்த்ரஷி ஶ்யர்த்தைதெத்ராவதேவதி ஸ்பஷ்டதே ।
நத்ர யாஸ்தாவண்யாஸ் ஶாஸ்தீவவேதநஸாரா தநஞ்சயர்யாதிவயர்த
கேவ ஶ்யர்ஶிர்வர்த்தி: । கோகே கவஸங்கவஶ்லி கவஶ்ம ஶஸீத்ரர்த்ரவவா
ரேஷ்ர உதேஶ்ரநாஸாரேண ஶ்ஸ்த்ரோத்ஶயோவஸ்ரவஸ்ரா । தஸ்ம
த்ராவி வர்வர்ஸ்ரவவர்ஹேத, உதேஶ்ரவிஷயயோரேவாத்ர யாஸ்த
நஸவவயா ரவவதகேவ ஸர்வத்ரவதாஹிவேர்தகாஸ்। ஶாஷ்த்ர
தா தகவஶ்லிநிரப்வணாவஸரே நாத்ர கிஞ்சித்தாஸ்ர கிஶ்லி விர
யதஸதர்த்தி: கவர்ஸா்வர்ஸாம்ஶநிஷேயாஹிவர்ஸாயாவர்த்தா । உவஸம்ஸார
கோவவார்நாஸ் । யேவாஸ்ரதகவஶ்லி ஹோஶ்ம ஶஸீத்ராஸிஷ்ர கா
யர்காரணேவாஸ்ராகாரவியரநநேந நிவிர்ஶேஷவ்யரஷ்வேகர்ம
வாகர்வேதர்ஶாஸ்ர:, தேஷாம் கவிவதஸ்ரிரவி வஸ்வக: । ஶேர்ாதயர்
நாஸநாதரிவ யாஸ்தஸ்த்ஹி வரிதர்தே । நஸர்விநா கஶ்ரீஸ் வர்
திபோயநீய:, நவ கஶ்ரீதஸ்ரிநாவிஶிஷ்ர்ாநாஸர்நய: । விய்ர்ந
நீயோவாயிவிஷயவர்த்தித்தவ்ஸஸஞ்சியிஶாதேத்ராவஜீவநேந கவிந்த
யர்ஶோத்தஶோவதிரிதிவேஸ், தகோவாம் வரிதர்கர்வர்வர்த்தி நிஶித்தம்
கஸ்ராகா நிவர்ஸணஶநாஸதர்ஷ । ஸநாத்ரஸர்ாம்ஶிநோ்ஶ்ரஸ்ய
விஶிஷ்டதாவர்திவாதநம் வததாஶ்லி ஸநாத்ரவிவக்ஷாயாம் ஜத்ர வாகேர்
கவஶ்மம்ஶாவாயோமாஸ், கவஞ்சாஸஞ்சாவிஶிஷ்டம் ஸதி விஶிஷ்டவிவக்ஷாயா
ஶ்லி வர்யஶ்வேரரஷோவநிவாதவர்ஸம்மாஸ், தர்ர்ஶர்யோர்ஶ் யாஸ்த
ஸ்தஸ்ர்யோ: ஶர்ஸ்ஶிம்ஶாம்ஶே ஶணிகஜவ வடிமராவாகாரயோ: ஸதம்
மஸ்ரநதேமராகாரேஜ்லி ஸஶநயாயோமாஸ், கவஶ்மஶஸ்ர்யோ: ஸதா
தர்ாகாரஸ்ர நிதர்வர்திவஞ்சயா விஶேஷத: ஜநிதேர்ஶ்ரகவாதந
நாஸநயகவாத்ர நகயஞ்சிதஶ்லி தகவஶ்லி ஹோஶ்மஶஸீத்ராதேநிர்
வர்ாஸ்ரஶ்க்ர: । தர்ஷ்டிவியிஸ்ர ஶோக்ஷாஸர்விதர்ாஸ்ர வேதாஞ்சவாதி
நாநாம்ஸீர்யதே । யதர்வர்த்ர 'கம் ராஜார்ஜலிகஸம் ராஜாஜ்ஸீ' த்ராதி
வஸ் தாதயீநர்ாதர்ரவாரவிவக்ஷயா ஶ்யர்ஶோத்தஶயோஸ்ராஶ்ஸர்ம்,
தயாஜ்லி ஹோகவேதயோ: வேதநவயர்ஸஞ்சேவஶநாஸ்ர்ாதிவர்வஸார
நர்ாயேந ஜாதிமாஸணமஸ்ரமதியாஸாஸ் ததரவேக்ஷா । நமேவம் வாரரா
ஷாவர்வேதராத்ஸாஶோநாயிகாரணர்தேஶம் வரிதர்ஜர் 'யோஜ்ஸாவ
ஸஶ வாராரஷேஸ்ராஜ்ஸஶஸ்ரீ'தி வரிமாஸ்ரரவாஶோத்ராநாஸம்யாந
வாரிதம் வாகர்ஶஸ்ர । ஏஶவம் 'தகவஶ்லிகவம்வா கஸஶஸீ' த்ராதிஷ்ர
ததநாவவதேர்ஸ: । ஜத்ராவி தத்ஶோநநர்ாயதயா தயேவாநாஸம்யா
நஸர் உவிதகாஸ் வர்ஸாத்ககோஜ்ஸஶஸீதி வாரவிதர்ாம்மஸநதஸ்ரா
த்ராநாஸம்யாநவாரகேஜ்லி தத்போ்ந தாதயீநர்ாதிகம் ஸக்ஷணீயம்
ஸர்ாஸ் ॥

ஷீதி ப்ரயோஜநமித்யுபாநாஜதி ॥ ஈக்ஷேத்யர்த்தே — தத்ஸ்வீத்த்ரா வி ஸ்வம்ஷாய புஷ்ஷப்ர்ஷ்வ । தத்ஸ்வாஷ்ய விஷயகர்ஷதஷ வஸாத்த ஸங்ஸ்வோக்வதி நப்ரயோவார்ஷப்ரஷம்ஸ: । நக்வேம ஸாஷ்ட்ருவிரோயஜதிவேன । ஸாஷ்ட்ருஸ்ய விஷயாம்ஸாத்ரநிஷேயவா தயோக்ஷ்ஷ்யாம்ஸநிஷேயககாஸாவாகு ॥ தயாஹி நக்ஷ்யம் ஸாஷ்ட்ரா ஷிப்ராய: । நாத்ர கிஞ்சிதுர்ஷ்ஷ்யதே । நவ கிஞ்சித்ஷியேயதஜதரஷி । த கேஷ்வம் ஸாஷ்ட்ராஷிப்ராயே கும்வஷே நகிஞ்சிதுர்ஷ்யதவாவ । கி ஞ்சிதுஷ்ஷே நகிஞ்சிஷியேயதஜதி । கயஷிஷேகஷ்யதஜதிவேன । ப்ராவ் வேஷ்ஷாவஸாம்ஸாரகஸ்வாவவாஷகஸாஷேஷ்வேவ விஷயாம்ஸ வவ நிஷேஷ்ஷ்யத ஜத்ரஷிப்ராயஸ்ய வ்ருக்காஷுஈக்ஷேத்யாவப்ராஷ — கும் ராஜாஜவி ஈஷம் ராஜாஜஸ்வீத்த்ராஷிஷ்தாஷயீநப்ராஷ்ப்ரவாஷ்ராவிவக்ஷ யா ஈத்ஸ்வி வெஷாஷாஸ்வீத்த்ராஷிஷே ஸங்க்யேஷாத்ஸாநாயிகாஷாப்ர காம் வாஷாஷ்யஷிதி । தஷப்ரவேகக்ஷணீயேவே । ஷோகவேஷயாஷ்ஷ தநவயப்ரதேஷவஷநஷ்ப்ராஷிஷ்ப்ஸாரப்ஷேந ஜாதிஷணஷஷ்வ வ்ருவப்ரஷேத்ர்வ நிவப்ராஸாஷாம்ஸவ உவாரகஷநஷ்ஷாநப்ராயப்கஷி த்ர்யம் விஷ்ஷேண ॥ ॥ ௧௬ ॥

வாயுர்நிருத்தஷ்யுதஜோஷ ஸாஷாஞ்சோஷாஸ்யு । ஓம்கத்ரதா ஷ்ரு க த்தஷாஸ்ஷாம்ஸுஷேதாஷ்ஷா க த்தஷ்ஸூர ॥ ॥ ௧௭ ॥

நி — ஈநஞ்சாஞ்சவாஷிஷாஷஷாத்ஷ்ஸுவஷாஷ்யதே — வாயுர்நி ருத்த்ருதஜிதி ॥ விஷ்ரக்ஷப்ராநாஷாஷேண தத்ர தத்ர ஷஞ்சக்யாஷா யா: । நிஷயநஸஷிதகாஷ கவிஷவி வ்யவஷிதகாஸாவாஷு ஈநிஷ் । (ஈஷ்தம்)த்ரிபஷேணவி தெஷஸஞ்சாதே ஷ்வபஷ்ஷஷ் । ஜஷம் விஜாகா தீநாஷப்ரவகக்ஷணு । உஷிஷஷஜீவவிஷயே ப்ரஜாவதிவாக்ய "விஜ ரோவிஷ்ஷ்ஷ்யவிப்ரஷோக" இத்யாஷிஷஷ்வாகாஷுஈத்ர "வாயுஷ்யாஞ்சாக்ஷ ஷேஞ்சதஷ்த" இத்யாஷிவாராஷஷ்ப்ராஷாஷிஷாநாம் ஷஷதஷிதீய விஷயகம் நஸம்கநீயஷ் । வஷ்வப்ராவாராஷ்ஷாஷம்ஷதே: । யஷ்யஷ்ஷாம் வாஷாத்விஷயகம் விஷிஷ்வ்யத்ரா யோஷதோவாயுஷ்யதே । தஷாஷி வாஷிஷ நஷ்ஷாஸ்ய தெஷஸ்யாநஞ்சாஷ வநாகு தஷ்யாவ்ருதவ்ரத்யா த்வாரகஷ் । ப்ராணவிஷயேக்ஷவி ஈத்ர ஷஷம் ப்ரயோஜநஷ் । ஷோதா ஷசரீயாஷ் ஷோஷ்ஷோகத்ரநியஞ்சணாம் விவேஷேந ஷோகத்வாஷ்ஷ விவக்ஷிதவ்ரத்யாஷாஷாநம் ஈஷ்தஷஷ்ஷநாஷநஞ்சி । "க்ஷாரம் ப்ரயாநஷ்ஷ தாக்ஷரம் ஷாஷ:க்ஷராதாநாவீஷஷதே ஷேகவாக" இதி, "க்ஷாரம் கவிஷ்ப்ரா ஷஷ்ஷதஞ்ச விஷ்ரா விஷ்ராவிஷேஷ் ஷம்ஷதே யஷ்த ஷோஷாஷாநஷ்" இத்ய வ । ஏவம் ப்ரத்யாஷ்ஷ்ஷ்ஷ்வஸ்ய "நஜாயதே ஷ்ரியதே வாவிஷ ஷ்" இத்யாஷிப்ரவிஷஷஷ்தகஷ்ஷியாயக்ஷேத்ரஜ்ஞஷ்ஸாரஸ்யஷ்ஷதகஷே

ஶய । வாராஷாஜேர ஸங்க்ராமேயஸியெச ஸங்க்ராமேய । நாஸ்தி தத்ரா ஸாகம் நிபாப்யஜதிஹாவ: ॥ (ஹூயிஷ்டாம்) ...

...

ஜதி ஶ்ரீ ... ஸ்ய ... ஶ்ரீவத்ஸாங்க ... ஸ்ய க்ருதிஷு ... காஶிகா ஸம்பூர்ணா ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌭𑍂𑌮𑌿𑌦𑍇𑌵𑍀 𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌰𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌮𑍁𑌨𑌿𑌵𑌿𑌰𑌚𑌿𑌤 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾

𑌕𑍇 𑌨𑍋 𑌪 𑌨𑌿 𑌷 𑌤𑍍 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 ॥ 𑌕𑍇𑌨𑍇𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌪𑌤𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌮𑌨𑌃 𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍈𑌤𑌿 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌕𑍇𑌨𑍇𑌷𑌿𑌤𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌚𑌮𑌿𑌮𑌾𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌕 𑌉 𑌦𑍇𑌵𑍋 𑌯𑍁𑌨𑌕𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌮𑌨𑍋 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌹 𑌵𑌾𑌚𑌂 𑌸 𑌉 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌤𑌿𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯 𑌧𑍀𑌰𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌮𑌾𑌲𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌮𑍃𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌨 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌨 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌨𑍋 𑌮𑌨𑌃 । 𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌮𑍋 𑌨 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌮𑍋 𑌯𑌥𑍈𑌤𑌦𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 ॥ ௩ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍇 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌾𑌯 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌅𑌤𑌸𑍀𑌗𑍁𑌚𑍍𑌛𑌸𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌮𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍋𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌥𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 ।
𑌅𑌞𑍍𑌜𑌨𑌾𑌚𑌲𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌮𑌞𑍍𑌜𑌲𑌿𑌰𑍍𑌮𑌮 𑌗𑌾𑌹𑌤𑌾𑌮𑍍 ॥
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌣𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌗𑍁𑌰𑍂𑌨𑌪𑌿 ।
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌲𑌵𑌕𑌾𑌰𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌃 𑌕𑌰𑌵𑌾𑌣𑍍𑌯𑌹𑌮𑍍 ॥

𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌚𑌨𑌰𑍂𑌪𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌯𑌿𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍌𑌤𑌿— 𑌕𑍇𑌨𑍇𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌪𑌤𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌮𑌨𑌃 𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌰𑌿𑌤𑌂𑌸𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤 𑌇𑌤𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 । (𑌇𑌷𑌿𑌤𑌂) 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌮𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 (𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃) 𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌰𑌿𑌤𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 (𑌪𑍍𑌰𑍈𑌤𑌿) 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇𑌣 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌥𑌾 𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌷𑌿𑌤𑌾𑌮𑌿𑌮𑌾𑌂 (𑌵𑌾𑌚𑌂) 𑌵𑌾𑌗𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 𑌅𑌵𑌲𑌮𑍍𑌬𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌃 । 𑌤𑌥𑌾 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌯𑍋𑌶𑍍𑌚 𑌕 𑌉 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌰𑌕𑌃 । 𑌅𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌨𑌾𑌮𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌪𑍍𑌰𑍇𑌰𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌗𑍁𑌰𑍁𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌗𑍁𑌰𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌕𑍍𑌤𑌿— 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌂, 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌨𑌂, 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑍀𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑌂, 𑌯𑌤𑍍 (𑌸 𑌉) 𑌸 𑌏𑌵 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂 (𑌅𑌤𑌿𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯) 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌲𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌮𑌾𑌰𑍍𑌗𑍇𑌣 𑌗𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௨ ॥

𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌯𑌤𑌿— 𑌨 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇 [illegible]— 𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌮𑍋 𑌨 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌮 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑌿 [illegible]

𑌅𑌨𑍍𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌾𑌦𑌥𑍋 𑌅𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌾𑌦𑌧𑌿 । 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍁𑌶𑍍𑌰𑍁𑌮 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌯𑍇 𑌨𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌚𑌚𑌕𑍍𑌷𑌿𑌰𑍇 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾𑌚𑌾𑌽𑌨𑌭𑍍𑌯𑍁𑌦𑌿𑌤𑌂 𑌯𑍇𑌨 𑌵𑌾𑌗𑌭𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌯𑌨𑍍𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌨 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌯𑍇𑌨𑌾𑌹𑍁𑌰𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌮𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌯𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌯𑍇𑌨 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍂𑌂𑌷𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌯𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌨 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 𑌯𑍇𑌨 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌯𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌤𑌿 𑌯𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌣𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑍐 ॥ 𑌯𑌦𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌸𑍇 𑌸𑍁𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌦𑌭𑍍𑌰𑌮𑍇𑌵𑌾𑌪𑌿 𑌨𑍂𑌨𑌂

𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌣 𑌨 𑌬𑌹𑌿𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌣 𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌂 𑌤𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌦𑌿𑌦𑌿𑌶𑍁𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌨𑌨𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌤𑍁𑌚𑍍𑌛𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌸𑌾𑌧𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌚 𑌨 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑍇 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌕𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌗𑍁𑌰𑌵𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌉𑌪𑌾𑌦𑌿𑌶𑌨𑍍 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌅𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂, 𑌏𑌵𑌂𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍀𑌦𑍃𑌶𑌂 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌯𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌏𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌯𑌤𑌿 — 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾𑌚𑌾𑌽𑌨𑌭𑍍𑌯𑍁𑌦𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑍍𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌂 𑌯𑌤𑍍, 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑌿 । 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌇𑌦𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌇𑌦𑌂𑌕𑌾𑌰𑌗𑍋𑌚𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌾𑌮𑌲𑌕𑌵𑌤𑍍 𑌸𑍁𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 𑌜𑌨𑌾𑌃 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 ॥ ॥ ௫ ॥ ௬ ॥

𑌯𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿) 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍁𑌗𑍁𑌣𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 ॥ ॥ ௭ ॥ ௮ ॥

𑌯𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌪𑍍𑌰𑌣𑍀𑌯𑌤𑍇) 𑌪𑍍𑌰𑌣𑍀𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — 𑌯𑌦𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌸 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌹𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌸𑍁𑌷𑍍𑌠𑍁 𑌵𑍇𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌸𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌯𑌾 । 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌇𑌹

𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌥 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌯𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌷𑍍𑌵𑌥 𑌨𑍁 𑌮𑍀𑌮𑌾𑌂𑌸𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌤𑍇 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌮𑍍 ॥ ௧ ॥

𑌨𑌾𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 𑌸𑍁𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍋 𑌨 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌵𑍇𑌦 𑌚 । 𑌯𑍋 𑌨𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦 𑌨𑍋 𑌨 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌵𑍇𑌦 𑌚 ॥ ௨ ॥

𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌤𑌂 𑌮𑌤𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌨 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌃 । 𑌅𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌂 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌮𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌾𑌮𑍍 ॥ ௩ ॥

𑌹𑍇 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌯𑌦𑌿 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌥 𑌤𑌦𑍍𑌰𑍂𑌪𑌂 (𑌦𑌭𑍍𑌰𑌮𑍇𑌵) 𑌅𑌲𑍍𑌪𑌮𑍇𑌵 । 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌯𑌦𑍍𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌥 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌅𑌲𑍍𑌪𑌮𑍇𑌵 । 𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌵 𑌤𑍇 𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌾𑌤𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍍𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌏𑌤𑌦𑌾𑌕𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍍𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌆𑌹 — 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌹𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 ॥ ௧ ॥

𑌕𑌥𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — 𑌨𑌾𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌹𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌨 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 । 𑌨 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌨 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌵𑍇𑌦𑍈𑌵 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌮𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑍋 𑌨𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌨𑌃) 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌕𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌤𑌤𑍍 𑌨𑍋 𑌨 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿, 𑌵𑍇𑌦 𑌚𑍇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌂 𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌃 𑌤𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௨ ॥

𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌨 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇, 𑌸 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇 । 𑌯𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇, 𑌸 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌅𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌏𑌤𑌾𑌵𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌤𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌅𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌞𑍍𑌚 𑌭𑌗𑌵𑌤𑌾 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑌾 — “𑌯𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌨𑌿𑌵𑌰𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌸𑌹” 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌽𑌨𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌪𑌰𑌿𑌮𑌿𑌤𑌗𑍁𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌙𑍍𑌮𑌨𑌸𑌯𑍋𑌰𑍇𑌤𑌾𑌵𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌾𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌤𑌾𑌵𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌤𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌅𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌮𑌮𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌥𑌾 ‘𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌤𑌂’ ‘𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌮𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌤𑌾’𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌨𑍍𑌮𑌤𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌰𑍁𑌧𑍍𑌯𑍇𑌤’ 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌿𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑌪𑌰𑌂, 𑌨 𑌤𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌥𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌤𑍍𑌵𑌪𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌥𑌾𑌹𑌿 𑌸𑌤𑌿 “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌂, 𑌤𑌮𑍇𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌤𑌿𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑍇𑌤𑍀’ 𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌮𑌸𑌙𑍍𑌗𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑍈𑌯𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚 ॥ ௩ ॥

प्रतिबोधविदितं मतममृतत्वं हि विन्दते । आत्मना विन्दते वीर्यं विद्यया विन्दतेऽमृतम् ॥ ॥ ४ ॥

इह चेदवेदीदथ सत्यमस्ति न चेदिहावेदीन्महती विनष्टिः । भूतेषु भूतेषु विचित्य धीराः प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥ ॥ ५ ॥

इति द्वितीयः खण्डः ॥

हरिः ओम् ॥ ब्रह्म ह देवेभ्यो विजिग्ये तस्य ह ब्रह्मणो विजये देवा अमहीयन्त त ऐक्षन्तास्माकमेवायं विजयोऽस्माकमेवायं महिमेति ॥ ॥ १ ॥

प्रतिबोधेति ॥ प्रतिनियतो बोधः प्रतिबोधः । सत्यज्ञानानन्दामलत्वादिरूपासाधारणधर्मविशिष्टतया ज्ञातं (मतं) ब्रह्मस्वरूपं तत्कृतेन ध्यानेन उपासकस्यापि अमृतत्वं (विन्दते) लभत इत्यर्थः ॥ [illegible] ॥ [illegible] — आत्मना विन्दते वीर्यमिति ॥ ''स्नेहपूर्वमनुध्यानं भक्तिः'' इति [illegible] वीर्यं प्रसन्नेन परमात्मना लभते । प्रसन्नपरमात्मलब्धवीर्याभियुक्तया विद्ययाऽमृतमश्नुत इत्यर्थः ॥ ॥ ४ ॥

तादृशब्रह्मज्ञाने प्रवृत्तिं जनयति — इह चेदवेदीदिति ॥ इहैव जन्मनि ब्रह्म ज्ञातवांश्चेत् (अवेदीत्) अनन्तरमेव (अथ) सत्तां भजति सत्यः । ज्ञानाभावे तु विनाश एव भवति । ''असन्नेव स भवति । असद्ब्रह्मेति वेद चेत् । अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद सन्तमेनं ततो विदुः'' इति श्रुत्यन्तरादिति द्रष्टव्यम् । भूतेषु भूतेषु विचित्येति ॥ (भूतेषु भूतेषु) सर्वभूतस्थं परमात्मानं प्रज्ञाशालिनः स्वेतरसमस्तविलक्षणत्वेन निश्चित्य अस्माल्लोकादर्चिरादिमार्गेण परमात्मानं प्राप्य मुक्ता भवन्तीत्यर्थः ॥ ॥ ५ ॥

इति द्वितीयः खण्डः ॥

आत्मना विन्दते वीर्यमित्युक्तार्थे आख्यायिकामाह — (ब्रह्म ह देवेभ्यो विजिग्ये) परमात्मा देवानामनुग्रहाय असुरादीन् शत्रून् विजितवान् ॥ तस्य हेति ॥ ब्रह्मकर्तृकविजये सति देवाः पूजिता अभवन् ॥ त ऐक्षन्तेति ॥ देवाः अयं विजयः अस्मत्कर्तृक एव, तज्जनकसामर्थ्यादिकमपि अस्मदीयमेवेत्यमन्यन्त ॥ ॥ १ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌧𑍈𑌷𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌜𑌜𑍍𑌞𑍌 𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍁𑌰𑍍𑌬𑌭𑍂𑌵 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌜𑌾𑌨𑌤 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ ௨ ॥

𑌤𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑌬𑍍𑌰𑍁𑌵𑌨𑍍 𑌜𑌾𑌤𑌵𑍇𑌦 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌮𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥ ௩ ॥ 𑌤𑌦𑌭𑍍𑌯𑌦𑍍𑌰𑌵𑌤𑍍𑌤𑌮𑌭𑍍𑌯𑌵𑌦𑌤𑍍𑌕𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌜𑍍𑌜𑌾𑌤𑌵𑍇𑌦𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ ௪ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌯𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌵𑍀𑌰𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌪𑍀𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌦𑌹𑍇𑌯𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ ௫ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌤𑍃𑌣𑌂 𑌨𑌿𑌦𑌧𑌾𑌵𑍇𑌤𑌦𑍍𑌦𑌹𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌾𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌶𑌶𑌾𑌕 𑌦𑌗𑍍𑌧𑍁𑌂 𑌸 𑌤𑌤 𑌏𑌵 𑌨𑌿𑌵𑌵𑍃𑌤𑍇 𑌨𑍈𑌤𑌦𑌶𑌕𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ ௬ ॥ 𑌅𑌥 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌮𑌬𑍍𑌰𑍁𑌵𑌨𑍍 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍇𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌮𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥ ௭ ॥ 𑌤𑌦𑌭𑍍𑌯𑌦𑍍𑌰𑌵𑌤𑍍𑌤𑌮𑌭𑍍𑌯𑌵𑌦𑌤𑍍𑌕𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌨𑍍𑌮𑌾𑌤𑌰𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ ௮ ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌯𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌵𑍀𑌰𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌪𑍀𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌦𑌦𑍀𑌯𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ ௯ ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌤𑍃𑌣𑌂 𑌨𑌿𑌦𑌧𑌾𑌵𑍇𑌤𑌦𑌾𑌦𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌾𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌶𑌶𑌾𑌕𑌾𑌦𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌸 𑌤𑌤 𑌏𑌵 𑌨𑌿𑌵𑌵𑍃𑌤𑍇 𑌨𑍈𑌤𑌦𑌶𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ ௧௦ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌧𑍈𑌷𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌂 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌨𑍁𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌯𑌕𑍍𑌷𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍁𑌰𑍍𑌭𑍂𑌤𑌮𑍍 ॥ 𑌤𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௨ ॥

𑌤𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌜𑌾𑌤𑌵𑍇𑌦 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌮𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 । 𑌤𑌥𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑌭𑍍𑌯𑌦𑍍𑌰𑌵𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌥𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑌮𑍀𑌪𑌂 𑌗𑌤𑌃 𑌤𑍇𑌨 𑌕𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌃, 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌜𑌾𑌤𑌵𑍇𑌦𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌨𑌾𑌮𑌦𑍍𑌵𑌯𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௩ ॥ ௪ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌯𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌵 𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌯𑌕𑍍𑌷𑍇𑌣 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑌕𑌲𑌦𑌾𑌹𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 ॥ ௫ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌰𑍍𑌹𑍀𑌦𑌂 𑌤𑍃𑌣𑌂 𑌦𑌹𑍇𑌤𑌿 𑌯𑌕𑍍𑌷𑍇𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍀𑌪𑌂 𑌗𑌤𑌃 𑌦𑌗𑍍𑌧𑍁𑌮𑌸𑌮𑌰𑍍𑌥𑍋 𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ (𑌉𑌪𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌾𑌯) 𑌸𑌮𑍀𑌪𑌂 𑌗𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌨𑍈𑌤𑌦𑌶𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 ॥ 𑌸𑌮𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 ॥ ௬ ॥ ௭ ॥ ௮ ॥ ௯ ॥ ௧௦ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌆𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑌦𑌾 𑌇𑌤𑍀𑌨𑍍𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌮𑌿𑌷𑌦𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌦𑍈𑌵𑌤𑌮𑍍 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌅𑌥𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌵 𑌚 𑌮𑌨𑍋𑌽𑌨𑍇𑌨 𑌚𑍈𑌤𑌦𑍁𑌪𑌸𑍍𑌮𑌰𑌤𑍍𑌯𑌭𑍀𑌕𑍍𑌷𑍍𑌣𑌂 𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌧 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌨𑌂 𑌨𑌾𑌮 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌸 𑌯 𑌏𑌤𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌭𑌿 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌸𑌂𑌵𑌾𑌂𑌛𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌆𑌦𑍇𑌶 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑌸𑍍𑌯) 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌭𑍁𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌯 𑌏𑌷𑌃 (𑌆𑌦𑍇𑌶𑌃) 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣 𑌉𑌪𑌮𑌾𑌨𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ (𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑌦𑌾 𑌇𑌤𑌿) 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌨𑌂 𑌕𑍍𑌷𑌣𑌿𑌕𑌂, 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌆 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌲𑍁𑌤𑌿𑌃 । 𑌉𑌪𑌮𑌾𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 — 𑌇𑌨𑍍𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌮𑌿𑌷𑌦𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌆 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌉𑌪𑌮𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑍍 ॥ 𑌆𑌕𑌾𑌰 𑌉𑌪𑌮𑌾𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾 (𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌮𑌿𑌷𑌤𑍍) 𑌯𑌥𑌾 𑌨𑌿𑌮𑍇𑌷𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌤𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌨𑌃 𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇𑌨 𑌤𑌥𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌿𑌰𑍋𑌹𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍 𑌤𑌿𑌰𑍋𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌮𑌿𑌷𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌚 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 ॥ (𑌅𑌧𑌿𑌦𑍈𑌵𑌤𑌮𑍍) 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌿𑌗𑌤𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣 𑌉𑌪𑌮𑌾𑌨𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௪ ॥

𑌅𑌥𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌦𑍇𑌹𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌮𑍌𑌪𑌮𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌮𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌵 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌮𑌨𑍋𑌗𑌮𑌨𑌮𑌿𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌚𑌿𑌰𑌸𑍍𑌥𑌾𑌯𑌿, 𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑍋𑌽𑌪𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌕𑍍𑌷𑌣𑌿𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌨𑌚𑌿𑌰𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 ॥ (𑌅𑌨𑍇𑌨 𑌚𑍈𑌤𑌦𑍁𑌪𑌸𑍍𑌮𑌰𑌤𑍍𑌯𑌭𑍀𑌕𑍍𑌷𑍍𑌣𑌂 𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌃) 𑌨𑌹𑌿 𑌮𑌨𑍋𑌜𑌨𑌿𑌤𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌃 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 𑌅𑌭𑍀𑌕𑍍𑌷𑍍𑌣𑌂 𑌚𑌿𑌰𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌮𑌰𑌤𑌿 ॥ 𑌨𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌨𑌚𑌿𑌰𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌤𑌥𑌾 𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍁𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌨𑌚𑌿𑌰𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌃 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌯𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍁𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌚𑌿𑌰𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍍𑌦𑍃𑌢𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌧 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌨𑌂 𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌏𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌮𑌹𑌿𑌮𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌰𑌪𑌿 𑌜𑌨𑍈𑌃 𑌵𑌨𑌨𑍀𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌨𑍀𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌵𑌨𑌨𑌾𑌮𑌕𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌵𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — 𑌸 𑌯 𑌏𑌤𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌰𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌨𑍀𑌯𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

उपनिषदं भो ब्रूहीत्युक्ता त उपनिषद्ब्राह्मीं वाव त उपनिषदमब्रूमेति ॥ ॥ ७ ॥

तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनम् ॥ ॥ ८ ॥

यो वा एतामेवं वेदापहत्य पाप्मानमनन्ते स्वर्गे लोके ज्येये प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति ॥ ॥ ९ ॥

इति चतुर्थः खण्डः ॥

इति सामवेदीयतलवकारोपनिषत् समाप्ता ॥

एवं 'कृत्स्नाविद्ये तवेयम्' इत्युक्ते शिष्ये स्थितवति वीर्यावत्त्वे मेतच्छ्रुतमात्रेण ज्ञानसाधनप्रतिपादिकाम् उपनिषदं भो ब्रूहीति शिष्येणोक्ते इतरश्च — उक्ता त इति ॥ ब्रह्मप्रतिपादिकां प्रधानोपनिषदमवोचाम । अतः प्रधानोपनिषदर्थोऽप्युक्त एव । साधनप्रतिपादिकामुपनिषदं वक्ष्यामि । यदि शुश्रूषसीति भावः ॥ ॥ ७ ॥

तस्यै तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा । (तस्यै) उक्तायै उपनिषदे साधनभूतानि कायशोषणलक्षणं तपः, इन्द्रियनिग्रहरूप उपशमः, अग्निहोत्रादिलक्षणं कर्म च उपनिषत्प्रतिपाद्याया ब्रह्मविद्यायाः (प्रतिष्ठा) आधारभूता इत्यर्थः । (वेदाः सर्वाङ्गानि सत्यमायतनम्) षडङ्गसहिताश्च वेदाः सत्यवचनञ्च ब्रह्मविद्योत्पत्तिकारणमित्यर्थः ॥ ॥ ८ ॥

यो वा एतामेवं वेदेति ॥ (एताम्) ब्रह्मविद्यामुक्तविधप्रतिष्ठायतनोपेतां यो वेद सः सर्वाणि पापानि विधूय कालपरिच्छेदशून्ये ज्येये ज्यायसि ज्येष्ठे सर्वोत्तरे स्वर्गे लोके वैकुण्ठलोके प्रतिष्ठितो भवतीत्यर्थः ॥ अनन्ते ज्येयपदसमभिव्याहारात् स्वर्गलोकशब्दो भगवल्लोकपरः ॥ ९ ॥

इति चतुर्थः खण्डः ॥

केनोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

क्षेत्राय यः करुणया क्षितिषु निजानां
भद्रोदयं जनयत भाष्यसदार्थधारः ।
वादोद्गमद्वलवदावदतन्त्रवादो
रामानुजस्समुनिराश्रयतादुदक्तिम् ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌦𑍍𑌭𑍂𑌦𑍇𑌵𑍀𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌰𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌮𑍁𑌨𑌿𑌵𑌿𑌰𑌚𑌿𑌤𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇𑌣 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾

𑌕𑌠𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 ॥ 𑌉𑌶𑌨𑍍𑌹𑌵𑍈 𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌸𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌸𑌂 𑌦𑌦𑍌 ।
𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌹 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌮 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰 𑌆𑌸 ॥ ॥ ௧ ॥
𑌤𑌂𑌹𑌕𑍁𑌮𑌾𑌰𑌂𑌸𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌸𑍁 𑌨𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌸𑍁 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍇 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌾𑌯 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌅𑌤𑌸𑍀𑌗𑍁𑌚𑍍𑌛𑌸𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌮𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍋𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌥𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 ।
𑌅𑌞𑍍𑌜𑌨𑌾𑌚𑌲𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌮𑌞𑍍𑌜𑌲𑌿𑌰𑍍𑌮𑌮 𑌗𑌾𑌹𑌤𑌾𑌮𑍍 ॥

𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌣𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌗𑍁𑌰𑍂𑌨𑌪𑌿 ।
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌷𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑍈 𑌕𑌠𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀𑌂 𑌯𑌥𑌾𑌮𑌤𑌿 ॥

𑌉𑌶𑌨𑍍𑌹𑌵𑍈 𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌸𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌉𑌶𑌨𑍍) 𑌕𑌾𑌮𑌯𑌮𑌾𑌨𑌃 "𑌵𑌶𑌕𑌾𑌨𑍍𑌤𑍌" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑌤𑌰𑌿, "𑌗𑍍𑌰𑌹𑌿𑌜𑍍𑌯"𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌸𑌮𑍍𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌰𑌣𑌮𑍍 ॥ 𑌹𑌵𑍈𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑌾𑌰𑍍𑌥𑍌 𑌨𑌿𑌪𑌾𑌤𑍌 । 𑌅𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 ॥ (𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌸𑌃) 𑌵𑌾𑌜𑍇𑌨 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌦𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌰𑍍𑌮𑌹𑍇𑌤𑍁𑌨 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌃 𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑌿𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸 𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌾𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌸𑌃 । 𑌰𑍂𑌢𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌵𑌾𑌜𑌶𑍍𑌰𑌵𑌸𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌕𑌿𑌲 𑌋𑌷𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌜𑌿𑌤𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑍇𑌨 𑌯𑌜𑌮𑌾𑌨𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌕𑍍𑌰𑌤𑍌 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌸𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌂(𑌦𑌦𑍌) 𑌦𑌤𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। 𑌉𑌶𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌕𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌦𑍍𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌸𑌾𑌦𑍍𑌗𑍁𑌣𑍍𑌯𑌮𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ (𑌆𑌸) 𑌬𑌭𑍂𑌵 ॥ "𑌛𑌨𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑍁𑌭𑌯𑌥𑍇"𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌵𑌧𑌾𑌤𑍁𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 '𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌤𑌯𑍇 𑌤𑌾𑌕𑍍𑌷𑍍𑌰𑍍𑌯'𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌦𑌸𑍍𑌤𑍇𑌰𑍍𑌭𑍂𑌭𑌾𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌤𑌂𑌹 𑌕𑍁𑌮𑌾𑌰𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 । (𑌤𑌂) 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌂 (𑌕𑍁𑌮𑌾𑌰𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌂) 𑌬𑌾𑌲𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌋𑌤𑍍𑌵𑌿𑌗𑍍𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌸𑍁 𑌗𑍋𑌷𑍁 𑌨𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌸𑍁 𑌸𑌤𑍀𑌷𑍁 (𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾) 𑌆𑌸𑍍𑌤𑌿𑌕𑍍𑌯𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌹𑌿𑌤𑌕𑌾𑌮𑌪𑍍𑌰𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾 (𑌆𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶) 𑌆𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌵𑌤𑍀 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌯𑌥𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌤𑌦𑍍𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑍀𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇 ॥ 𑌸𑌕𑌾𑌵𑌾𑌸𑍌 𑌕𑍍𑌰𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌯𑌿𑌕𑍋 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌶𑍍 [illegible] ॥ [illegible]

வேஷாமபி ॥ ॥ ௨ ॥
வீரேதாதிதாஜஸுத்தணாதிஸஂஶேதாஹாதிரிஷ்யா: । அநாஜாநாமீத
லோகாவஸாநு வஸஂஶ்து தித்தாதிஸ் ॥ ॥ ௩ ॥
வவைஹாவாவ வித்ரம் தத கவேஷ்ய மம தாவஸ்யவீதி । த்விதீயம்
த்ருதீயம் தஂவைஹாவாவ மத்ருத்யேகா தாமீதி ॥ ॥ ௪ ॥

"தவஸ்ய யேந தக்ஷிணே" த்யத்ர கஸ்ஸவஸ்ய ஸவாஸாஜை: வ்யக்ரத வஸ்ய தாக்ஷிண்யவஸ்ய நிவ்ருத்திரிதி "தவஸ்ய யேநாரிதி ஸவா"தி தாஸ திகாயிகாரணே ஷ்யித்ய । தய்யாஜவி தக்ஷிணாஸவேஷ்யாஜயம் ஸஂஸ்ருதிவவந: । வவ கமரவெக்ஷயாஜவி வ்யவதஷ்டதே, கவிநமணீயஂஸஂஸ்ருதிரிதி । கதர்ஷவெக்ஷயாஜவி வ்யவதஷ்டதே, கவிநுகமணவஸ்ய வாஸா ஷவெஸ்யஂஸஂஸ்ருதிரிதி । ததஸ்ய ஐகவிஸ ஹாஂகாவெக்ஷயா தக்ஷிணாவ ஹாகவஸஂஸவாதக்ஷிணாவவிதி வஹாவவநமவவத்யதே ॥ அதவவ "ஐதவெயவெஷாஂவஸஸ்ஸாமவமவோ தக்ஷிணாவ வித்யாயவமோதாய வ்யஹணே ஜெய" இத்யத்ர வாகஸ்யாவகேஷ வ்யஹஹாஸமாதெத்ரஜவி தக்ஷிணாஸவவஸ்யாவயவக்ஷணாமதேரண மவஸ்கெவாவவதேவஸ்நா த்வாயஜத்யக்ஷம் தஸமெ "யதி வ்யஹணவஸதாநா தத்விகாரவஸ்ய"தி த்யதிகரணே । ததஸ்ய க்ஷகவெக்ஷயா தக்ஷிணெவகெயஜவி ஐகவிஸ வெக்ஷயா தக்ஷிணாஸவஸஂஸவாதக்ஷிணாவவிதி வஹாவவநஸ்ய நா நாவவத்திரிதி த்ருஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௨ ॥

ஸ்ஸாவ்யகாரமேவ தஸ்ஸயதி— வீதொதகாஜதி ॥ வீதமதகம் யாஸிஷ்யா: வீரேதாதகா: । ஜஸம் ஸக்ஷிதம் தணம் யாஸிஷ்யா: ஜஸுத்தணா: । தஸ்யோ ஜொஹா: க்ஷீராவெஸ்யா யாஸிஷ்யா: தஸ்யேஜாஹா: ॥ (நிரிஷ்யா:) அவ்யஜநநவஸயா: । ஜீர்ணா நிஷ்ஷாஜதி யாவத் ॥ யாவவம் ஸஂஸ்தா ஸாவ: தா: ஐகவிஸ்யா தக்ஷிணாவஜ்யா (ததஸ்) வ்யயஸ்து (அநாஜா:) அவவா: தெ ஸாஸ்ஸவிஜா லோகாஸ்ஸதி நாம வஜ । தாநு வயஜமாநோ ஸஂஸ்தி । வவவமநத்யெதத்யய: ॥ ॥ ௩ ॥

வவேஹாவாவவிதரதி ॥ தீயமாநதக்ஷிணாவெவஸஂணம் மநமா மோ நவிகெதா: ஷாத்தாவெநாவி வித: க்ருதவாதஸணத்விஸ்ஸா ஷிகாஷெஸ்வா: வித்ரமவஸமத்யாவாவ (தத) ஜெதாத கவேஷ்ய ஐகவி ஜெ தக்ஷிணாயயம் மம தாவஸ்யவீதி ॥ வவவமக்தெநாவி வித்ரா உவெ க்ஷ்யமணோஜவி த்விதீயம் த்ருதீயவவி வயயாயம் கவெத்ய மம தாவஸ்ய வீத்யாவாவ । வஹாநிவயஸ்யமாந: விதா காவிதஸ்ஸம் வாத்ரம் மத்யெ தாமீத்யாக்தவாநு ॥ ॥ ௪ ॥

𑌬𑌹𑍂𑌨𑌾𑌮𑍇𑌮𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋 𑌬𑌹𑍂𑌨𑌾𑌮𑍇𑌮𑌿 𑌮𑌧𑍍𑌯𑌮𑌃 । 𑌕𑌿𑌂𑌸𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌮𑌸𑍍𑌯
𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌯𑌨𑍍𑌮𑌯𑌾𑌽𑌦𑍍𑌯 𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌅𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌶𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌪𑌰𑍇 । 𑌸𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌵
𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌵𑌾𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇 𑌪𑍁𑌨𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑌤𑍍𑌯𑌤𑌿𑌥𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌗𑍃𑌹𑌾𑌨𑍍 । 𑌤
𑌸𑍍𑌯𑍈𑌤𑌾𑌂 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌹𑌰 𑌵𑍈𑌵𑌸𑍍𑌵𑌤𑍋𑌦𑌕𑌮𑍍 ॥ ௭ ॥

𑌏𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌵𑌾𑌤𑍍𑌸𑌲𑍍𑌯𑌶𑍋𑌕𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚— 𑌬𑌹𑍂𑌨𑌾𑌮𑍇𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌸𑌦𑌨𑌗𑌨𑍍𑌤𑍄𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍁𑌰𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋 𑌵𑌾 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌾 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌾𑌮𑌿 𑌨 𑌤𑍁 𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍 ॥ 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌸𑌦𑌨𑌗𑌮𑌨𑍇 𑌨 𑌶𑍋𑌕𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌮𑌮 𑌵𑌿𑌚𑌾𑌰𑌜 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌕𑌿𑌨𑍍𑌤𑍁 𑌶𑌙𑍍𑌕𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— 𑌕𑌿𑌂𑌸𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌮𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌦𑍍𑌯 𑌮𑌯𑌾 𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌂 𑌯𑌮𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌕𑌿𑌂 𑌵𑌾। 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌕𑌾𑌮𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑍇𑌨 𑌬𑌾𑌲𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌕𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌯𑍇𑌨 𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌦𑍇𑌯𑌂 𑌸𑌕𑌲𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌏𑌵 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌦𑌾𑌨𑌮𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌸𑌾𑌧𑍍𑌵𑌸𑌰𑍋𑌷𑌾𑌵𑍇𑌶𑌹𑍀𑌨𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌕𑍍𑌰𑍋𑌧𑌾𑌵𑍇𑌶𑌾𑌦𑌯𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑌵𑍇 𑌤𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌦𑌦𑌾𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂, 𑌨𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑌵𑍇 𑌦𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌤𑌾𑌪𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍— 𑌅𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍇) 𑌪𑌿𑌤𑌾𑌮𑌹𑌾𑌦𑌯𑌃 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑍃𑌷𑌾𑌵𑌾𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌨𑍈𑌵 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌾𑌃, 𑌯𑌥𑌾𑌽𑌪𑌰𑍇 𑌸𑌾𑌧𑌵𑍋𑌽𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑌿, 𑌤𑌾𑌨𑌪𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌸𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌵 𑌜𑍀𑌰𑍍𑌣𑍋 𑌭𑌵𑌨𑍍 𑌕𑌾𑌲𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌜𑍀𑌰𑍍𑌣𑌶𑍍𑌚 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌵 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌾𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇 । 𑌏𑌵𑌮𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌕𑌿𑌂 𑌮𑍃𑌷𑌾𑌕𑌰𑌣𑍇𑌨, 𑌪𑌾𑌲𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂, 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌷𑌯 𑌮𑌾𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑌵𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌏𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌷𑌿𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌿𑌸𑍍𑌰𑍋 𑌰𑌾𑌤𑍍𑌰𑍀𑌰𑌨𑌶𑍍𑌨𑌨𑍍𑌨𑍁𑌵𑌾𑌸 । 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌷𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑌂 𑌯𑌮𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌃𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌃— 𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍇𑌵𑌾𑌤𑌿𑌥𑌿𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌸𑌨𑍍 𑌗𑍃𑌹𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇𑌰𑍇𑌤𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌂 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌦𑌗𑍍𑌧𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌃 𑌹𑍇 𑌵𑍈𑌵𑌸𑍍𑌵𑌤 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑍇 𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑍁𑌦𑌕𑌂 (𑌹𑌰) 𑌆𑌹𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

யதா புரஸ்தாத்³ப⁴விதா ப்ரதீத ஔத்³தா³லகிராருணிர்மத்ப்ரஸ்ருஷ்ட꞉ । ஸுக²ம் ராத்ரீ꞉ ஶயிதா வீதமந்யுஸ்த்வாம் த³த்³ருஶிவாந்ம்ருத்யுமுகா²த்ப்ரமுக்தம் ॥ ॥ ௧௧ ॥

ஸ்வர்கே³ லோகே ந ப⁴யம் கிஞ்சநாஸ்தி ந தத்ர த்வம் ந ஜரயா பி³பே⁴தி । உபே⁴ தீர்த்வாऽஶநாயாபிபாஸே ஶோகாதிகோ³ மோத³தே ஸ்வர்க³லோகே ॥ ॥ ௧௨ ॥

ஸ த்வமக்³நிம் ஸ்வர்க்³யமத்⁴யேஷி ம்ருத்யோ ப்ரப்³ரூஹி தம் ஶ்ரத்³த³தா⁴நாய மஹ்யம் । ஸ்வர்க³லோகா அம்ருதத்வம் ப⁴ஜந்த ஏதத்³த்³விதீயேந வ்ருணே வரேண ॥ ॥ ௧௩ ॥

ஏவமுக்தோ ம்ருத்யுருவாச — யதா புரஸ்தாதி³தி ॥ யதா புரஸ்தாத்பூர்வம் த்வயி ஹ்ருத³யஸ்ய ப்ரீதிமாநபூ⁴த் ஔத்³தா³லகி꞉ உத்³தா³லக ஏவ ஔத்³தா³லகி꞉ । அருணஸ்யாபத்யம் ஆருணி꞉ । த்³வ்யாமுஷ்யாயணோ வா । உத்³தா³லகஸ்யாருணஸ்யாபத்யமிதி வாऽயம் ॥ (மத்ப்ரஸ்ருஷ்ட꞉) மத³நுஜ்ஞாத꞉ । மத³நுஜ்ஞயா ப்ரீதிமாநித்யர்த²꞉ ॥ ஸுக²மிதி ॥ த்வயி வீதமந்யுஸ்து உத்தராஸ்வபி ராத்ரிஷு ஸுக²ம் ஶயிதா । ஶேதேதி । ஸுக²ம் நித்³ராம் ப்ராப்ஸ்யதீதி யாவத் ॥ த³த்³ருஶிவாந் த்³ருஷ்டவாநுபலப்³த⁴வாநித்யர்த²꞉ । க்வஸுஞந்தம் ரூபம் । "த³த்³ருஶே" இதி வக்தவ்யமிதி க்வஸோரபி । ஶாந்தஸோமவத³நாத³꞉ ॥ மத்ப்ரஸ்ருஷ்ட இதி த்³விதீயாந்தபாடே² த்³ருஷ்டவாந் த்வாமிதி யோஜநா ॥ ॥ ௧௧ ॥

நசிகேதாஸ்ஸ்வர்க³ம் த்³விதீயம் ப்ரார்த²யதே — ஸ்வர்கே³ லோகே ஜக³த்யா த்³ருஷ்டா ஸுக²யேந ॥ தத்ர ஸ்வர்க³ஸுகே² ஶோகஸம்ஸ்பர்ஶ꞉ நாஸ்தி । யதா²ऽத்ர தாத்³ருஶம் வக்ஷ்யதே ॥ ந ஹி ம்ருத்யோ த்வம் தத்ர ப்ரபு⁴ரஸி । ஜராயுக்தஶ்ச பி³பே⁴தி ஜராதோ பி³பே⁴தி ॥ தத்ர ஸ்தி²தோऽபி புருஷம் ஶோக꞉ ॥ உபே⁴ இதி ॥ அஶநாயா பு³பு⁴க்ஷா । ததா²பி ஸ்வர்கே³ஸ்மிந் ஶோகஸ்பர்ஶோ நாஸ்தி ॥ ॥ ௧௨ ॥

ஸ த்வமிதி ॥ ப்ராணாதி³ப்ரதிஷ்டா²பகத்வம் ஸ்வர்க³ப்ரயோஜநத்வம் ஜாநாஸி । "ஸ்வர்கா³தி³ஹேத்வ யஜ்ஞஸ்ய" இதி ப்ரயோஜநமித்யேதத் । ஸம்பி³ந்து³ராக³த꞉ ஸ்வர்க³ப்ரயோஜநகத்வம் உபாஸநா அதோऽதி உத்தரத்ர ஸ்பஷ்டம் । (ஶ்ரத்³த³தா⁴நாய) மோக்ஷஶ்ரத்³தா⁴வதே । ஸ்வர்க³லோகேந தவ கிம் விஶ்ராந்தத்ராண — ஸ்வர்க³லோகா இதி ॥ ஸ்வர்கே³ லோகோ யேஷாம் தே । வரமேகம் ப்ரார்த²யதே ॥ "வரம் ஜ்ஞாதி ராஜ்யஸம்பத்³ ஸ்வர்க³ப்ரதிமவிஶிஷ்ட"இதி தே ஶ்ரவணேऽபி விஶிஷ்டப்ரயோஜநத்வாத் ஸ்வர்கா³வாப்திவிஶிஷ்டமோக்ஷ ஶ்ரத்³தா⁴த்ருத்வேऽபி ப⁴வ꞉ ॥ அத ஏதத³ஷ்டம் ॥ ॥ ௧௩ ॥

𑌪𑍍𑌰 𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑌿 𑌤𑌦𑍁 𑌮𑍇 𑌨𑌿𑌬𑍋𑌧 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 । 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌲𑍋𑌕𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌮𑌥𑍋 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌤𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌤𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌯𑌾 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌕𑌾 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍀𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌾 । 𑌸 𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌵𑌦𑌦𑍍𑌯𑌥𑍋𑌕𑍍𑌤𑌮𑌥𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌵𑌾𑌹 𑌤𑍁𑌷𑍍𑌟𑌃 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌤𑌮𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑍀𑌯𑌮𑌾𑌣𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑌰𑌂 𑌤𑌵𑍇𑌹𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌦𑌦𑌾𑌮𑌿 𑌭𑍂𑌯𑌃 । 𑌤𑌵𑍈𑌵 𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑌾 𑌭𑌵𑌿𑌤𑌾𑌽𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌸𑍃𑌙𑍍𑌕𑌾𑌂 𑌚𑍇𑌮𑌾𑌮𑌨𑍇𑌕𑌰𑍂𑌪𑌾𑌂 𑌗𑍃𑌹𑌾𑌣 ॥ ॥ ௧௬ ॥

𑌏𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌾𑌹 — 𑌪𑍍𑌰 𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌤𑌵𑌤𑍇 𑌤𑍁𑌭𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑌿 ॥ “𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌿𑌤𑌾𑌶𑍍𑌚” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌃 ॥ 𑌮𑍇 𑌮𑍇 𑌉𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌜𑍍𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 — 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍋𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌮𑍍 । “𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍋𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌪𑌦”𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । (𑌅𑌥𑍋) 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌅𑌪𑍁𑌨𑌰𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑍍 । 𑌦𑌦𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 ॥ 𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑍈𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌫𑌲𑌸𑌾𑌧𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌥𑌂 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌶𑌙𑍍𑌕𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌤𑌯𑌾 𑌏𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌨 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 । 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌯𑌥𑌾 — [illegible] 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌲𑍋𑌕𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 [illegible] 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌦𑍍𑌭𑌾𑌵𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 “𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌹𑍇𑌤𑍍𑌵𑍋”𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌶𑌤𑍃𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌂 [illegible] । 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌉𑌵𑌾𑌚 । 𑌯𑌲𑍍𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌕𑌾𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌯𑌤𑍍𑌸𑌙𑍍𑌖𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌃 𑌯𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌚𑍇𑌤𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍀𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌸𑌵𑌰𑍍𑌣𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌃 ॥ 𑌸 𑌚𑌾𑌪𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌸 𑌚 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌾𑌃 𑌤𑌤𑍍 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌤𑌥𑍈𑌵𑌾𑌨𑍂𑌦𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌅𑌥𑌾𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑍇𑌨 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍁𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌪𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌤𑌮𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍁𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌮𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍 । 𑌪𑍁𑌨𑌶𑍍𑌚𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌰𑌂 𑌦𑌦𑌾𑌮𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌚𑍍𑌛𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌕𑌿𑌂 𑌤𑌤𑍍 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — 𑌤𑌵𑍈𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌸𑍍𑌤𑌵𑍈𑌵 𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑌾 𑌨𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍋 𑌭𑌵𑌿𑌤𑌾 । 𑌵𑌿𑌚𑌿𑌤𑍍𑌰𑌾𑌂 (𑌸𑍃𑌙𑍍𑌕𑌾𑌂) 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌤𑍀𑌂 𑌰𑌤𑍍𑌨𑌮𑌾𑌲𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௬ ॥

த்ரிணாசிகேதஸ்த்ரிபிரேத்ய ஸந்திம் த்ரிகர்மக்ருத்தரதி ஜந்மம்ருத்யூ ।
ப்ரஹ்மஜஜ்ஞம் தேவமீட்யம் விதித்வா நிசாய்யேமாம் ஶாந்திமத்யந்தமேதி ॥ ௧௭ ॥
த்ரிணாசிகேதஸ்த்ரயமேதத்விதித்வா ய ஏவம் வித்வாம்ஶ்சிநுதே நாசிகேதம் । ஸ ம்ருத்யுபாஶாந் புரத: ப்ரணோத்ய ஶோகாதிகோ மோததே ஸ்வர்கலோகே ॥ ௧௮ ॥

யோ வாப்யேதாம் ப்ரஹ்மஜஜ்ஞாத்மபூதாம் சிதிம் விதித்வா சிநுதே நாசிகேதம் । ஸ ஏவ பூத்வா ப்ரஹ்மஜஜ்ஞாத்மபூத: கரோதி தத்யேந புநர்ந ஜாயதே ॥ ௧௮ ॥

புநரபி கர்ம ப்ரஸ்தௌதி — த்ரிணாசிகேத இதி ॥ த்ரிணாசிகேத: "அயம் வாவ ய: பவத" இத்யாத்யநுவாகத்ரயாத்யாயீ । த்ரிகர்மக்ருத் யஜநாத்யயநதாநக்ருத் । பாகயஜ்ஞஹவிர்யஜ்ஞஸோமயஜ்ஞக்ருத்வா । த்ரிபி: த்ரிரநுஷ்டிதைரக்நிபி: । ஸந்திம் பரமாத்மாவாப்தே: ஸாதநம் ஸம்பந்தம் (ஏத்ய) ப்ராப்ய ஜந்மம்ருத்யூ தரதீத்யர்த: ॥ "கரோதி தத்யேந புநர்ந ஜாயத" இத்யுத்தரேணைகார்த்யாச்ச । அத ஏவ ஹ்யயம் ஶப்த: "த்ரயாணாமேவசைவ"மிதி ஸூத்ரே வ்யாஸார்யைர்விவ்ருத: । த்ரிபிரேத்ய ஸந்திமிதி நிர்திஷ்டம் ஸந்திம் பரமாத்மாவாப்தேர்ஹேதும் ப்ரஹ்மஜஜ்ஞமிதி ॥ அயம் ஶப்த: "விஶேஷணாச்ச" இதி ஸூத்ரபாஷ்யே "ப்ரஹ்மஜஜ்ஞ: ஜீவ: । ப்ரஹ்மணோ ஜாதத்வாஜ்ஜ்ஞத்வாச்ச । தம் தேவமீட்யம் விதித்வா । ஜீவாத்மாநமுபாஸகம் ப்ரஹ்மாத்மகத்வேநாநுஸந்தாயேத்யர்த:" இதி விவ்ருதஶ்ச । தேவஶப்தஸ்ய பரமாத்மவாசிதயா ஜீவபரயோரைக்யாஸம்பவாத் கதம் த்வ தேவஶப்தஸ்ய பரமாத்மாத்மகத்வபர்யவஸாநம் இதி பாஷ்யாபிப்ராய: । (நிசாய்ய) ப்ரஹ்மாத்மகம் ஸாக்ஷாத்க்ருத்ய । இமாம் "த்ரிகர்மக்ருத்தரதீ"தி பூர்வார்த்தநிர்திஷ்டாம் ஸம்ஸாரநிவ்ருத்யாத்மிகாம் ஶாந்திமேதீத்யர்த: ॥ ॥ ௧௭ ॥

த்ரிணாசிகேத இதி ॥ (த்ரிணாசிகேத:) உக்தார்த: । (த்ரயமேதத்விதித்வா) ப்ரஹ்மஜஜ்ஞம் தேவமீட்யமிதி நிர்திஷ்டம் ப்ரஹ்மஸ்வரூபம், ததாத்மகஸ்வாத்மஸ்வரூபம் த்ரிபிரேத்ய ஸந்திமிதி நிர்திஷ்டாக்நிஸ்வரூபஞ்ச (விதித்வா) பூர்வோக்தப்ரகாரேண ஜ்ஞாத்வா । ய ஏவம் வித்வாந் ஸ்வாத்மஶரீரகத்வாநுஸந்தாநபூர்வகம் நாசிகேதாக்நிம் சிநுதே ஸ: ம்ருத்யுபாஶாந் ராகத்வேஷாதிலக்ஷணாந் புரத: ஶரீரபாதாத்பூர்வமேவ (ப்ரணோத்ய) அபஹத்ய । ஜீவந்நேவ ராகாதிரஹிதஸ்ஸந்நித்யர்த: ॥ ஶோகாதிகோ மோதேத ஸ்வர்கலோக இதி ॥ பூர்வவதேவ வ்யாக்யேயம் ॥ ॥ ௧௮ ॥

ஏஷ தேऽக்நிர்நசிகேத: ஸ்வர்க்யோ யமவ்ருணீதா த்விதீயேந வ

மோததே இத்யாதி ॥ ய: ஏதாந் த்ரீந் ப்ரஹ்மஜஜ்ஞாத்மபூதாந்
விதித்வா ப்ரஹ்மாத்மகஸ்வஸ்வரூபதயாऽநுஸந்தாய நாசிகேதமக்நிம்
சிநுதே ஸ ஏவ ப்ரஹ்மாத்மகஸ்வாத்மாநுஸந்தாநஶாலீ ஸந் ம்ருத்யுபாஶாந்
ஹித்வா ம்ருதம் யத் ப்ரஹ்மஸ்தாநம் தத்ர திஷ்டதி ॥ தத்ர ப்ரத்யக் ப்ரஹ்ம
ப்ரஹ்மாத்மகஸ்வாத்மாநுஸந்தாநபூர்வகசயநம் "த்ரிபிரேத்ய ஸந்திம்
த்ரிகர்மக்ருத் தரதி ஜந்மம்ருத்யூ" இதி பூர்வமந்த்ரே ப்ரஹ்மாத்மாநுஸந்தாந
ஸாரா மோக்ஷஸாதநதயா நிர்திஷ்டத்வாத் । நாநுபபத்திர்வா: ॥ அஶோக
மந்த்ர: ஶேஷாதிக்ராந்தஶேஷா நப்ரஷ்ட: । ஶோகஶ்சாத்ர வாக்ருஶ்ச ।
அதாபி ப்ரத்யயிதவ்யத்வேநோபாஸ்யத்வாதிபிரேவ வ்யாவ்யாதவ்யா
ஸ்வர்கலோகபஶங்கா கார்யா ॥ ॥ கஅ ॥

ஏஷதேऽக்நிர்நசிகேத: ஸ்வர்க்ய: உபதிஷ்ட இதி ஶேஷ: ॥ யம்
அவ்ருணீதா த்விதீயேந வரேண । ஸ்வர்க்யோऽயம் ॥ ஏநம் ஏதமக்நிமிதி ॥ ஜநா
ஸஸ்தவைவ நாம்நா ஏதமக்நிம் ப்ரவக்ஷ்யந்தீத்யர்த: ॥ த்ருதீயமித்யாதி ॥
ஸ்வர்க்யோऽயம் ॥ நந்வேதஸ்ய காரணபூதாநாம் ஸ்வர்க்யஶப்தாநாம் மோக்ஷ
பரத்வே கிம் ப்ரமாணமிதி சேத் உச்யதே — பகவதைவ பாஷ்யக்ருதா
"ஸ்வர்க்யமக்நி"மிதி மந்த்ரம் வ்யாக்யாய ஸ்வர்க்யஶப்தேநாத்ர பரமபுரு
ஷார்தலக்ஷணோ மோக்ஷோऽபிதீயதே । ஸ்வர்கலோகா அம்ருதத்வம் பஜ
ந்த இதி தத்ர ஸ்வர்க்யஸ்ய ஜநநமரணாபாவஶ்ரவணாத் "த்ரிணாசிகேதஸ்த்ரிபி
ரேத்ய ஸந்திம் த்ரிகர்மக்ருத் தரதி ஜந்மம்ருத்யூ" இதி ப்ரதிவசநாத்,
த்ருதீயவரப்ரஶ்நே நசிகேதஸா க்ஷயிஷ்ணூநாம் நிர்திஷ்டத்வேந தயா
க்ஷயிஷ்ணுவிஷயேண நசிகேதஸா க்ஷயிஷ்ணுஸ்வர்கபலஸ்யாநபேக்ஷத்வாத் ப்ரா
ர்தநாநுபபத்தேஶ்ச । ஸ்வர்கஶப்தஸ்ய ப்ரக்ருஷ்ட ஸுகவசந
தயா நிரவதிகாநந்தரூபமோக்ஷஸ்ய ஸ்வர்கஶப்தவாச்யத்வஸம்பவாதிதி
கண்டஸ்வாத்மஸ்வர்கஸ்ய ப்ரதிபாதிதத்வாத் ந ஶங்காவகாஶ: ॥ நநு ஸ்வ
ர்கே லோகே ந பயம் கிஞ்சநாஸ்தி ந தத்ர த்வம் ந ஜரயா பிபேதி । உபே
தீர்த்வா அஶநாயாபிபாஸே ஶோகாதிகோ மோததே ஸ்வர்கலோகே
ஸ்வர்க்யமக்நிம் ஸ்வர்க்யஶ்ரேஷ்டி ம்ருத்யோ ப்ரப்ரூஹி தம் ஶ்ரத்ததாநாய
மஹ்யம் । ஸ்வர்கலோகா அம்ருதத்வம் பஜந்தே ஏதத் த்விதீயேந வ்ருணே
வரேண" இதி த்விதீயவரப்ரஶ்நமந்த்ரயோ: ஶ்ரூயமாணஸ்ய ஸ்வர்கஶப்
தஸ்ய மோக்ஷபரத்வம் கிம் லக்ஷணயா வ்ருத்த்யா உத முக்யவ்ருத்த்யா । நாத்ய: ।
"ஸ்வர்காபவர்கமார்காப்யாம், ஸ்வர்காபவர்கயோரேகம், நஸ்வர்கம் நா
புநர்பவம், ஸஸ்வர்கஸ்யாந்தரூபி ப்ரவ்ருத்திர்விஶிஷ்டத்வா" இத்யாதிப்ர
யோகேஷு ஸ்வர்கப்ரவ்ருத்திநிமித்தஸ்ய மோக்ஷஸாதாரண்யவிரஹாத் ஸ்வர்

𑌰𑍇𑌣 । 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑍀𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌜𑌨𑌾𑌵𑌸𑍍𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌂 𑌪𑌾𑌰-
𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍋𑌕𑌾𑌭𑌾𑌵𑌸𑌾𑌧𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । "𑌪𑍍𑌰𑌭𑌵𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌯𑌾-
𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌪𑌤𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌚 । 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑍇𑌶𑍍𑌚 𑌲𑍋𑌕𑌸𑌂𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌵𑌿𑌭𑍇𑌦𑌕𑍇"
𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑌵𑌚𑌨𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌲𑍋𑌕-
𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌲𑍌𑌕𑌿𑌕𑌵𑍈𑌦𑌿𑌕-
𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍋𑌕𑌾𑌭𑌾𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌮𑍃-
𑌤𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑍍𑌬𑌾𑌧𑌕𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌿𑌂𑌤𑍁 𑌪𑍍𑌰-
𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌜𑌰𑌾𑌮𑌰𑌣𑌰𑌾𑌹𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍃𑌤𑌕𑌸𑌾𑌙𑍍𑌗𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌬𑌾𑌧𑌕𑌮𑍍, 𑌉𑌤
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌮𑌜𑌰𑌾𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑌾𑌰𑌣𑌾𑌦𑌿, 𑌉𑌤 𑌕𑍍𑌷𑌯𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗-
𑌕𑌾𑌮𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 ॥ 𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌃 ।
𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌲𑍋𑌕𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨𑌾𑌂 𑌜𑌰𑌾𑌮𑌰𑌣𑌕𑍍𑌷𑍁𑌤𑍍𑌪𑌿𑌪𑌾𑌸𑌾𑌶𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌰𑌾𑌹𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯
𑌕𑍃𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰-
𑌯𑍋𑌜𑌨𑌕𑌾𑌰𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍, "𑌕𑍍𑌷𑍁𑌧𑌿𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌂 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌕𑌂
𑌹𑌿 𑌹𑌾𑌸𑍍𑌯𑌤𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑌥𑍈𑌵 "𑌕𑍍𑌷𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌚𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿
𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍃𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑌕𑍃𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌨𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌲𑍋𑌕-
𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨𑌾𑌂 𑌚𑍈𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌵𑌸𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍 "𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤-
𑌕𑌾𑌲𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌕𑍃𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌸𑌂𑌭𑌵𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗-
𑌲𑍋𑌕𑌾𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌕𑌂 𑌭𑌜𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌕𑌾𑌕𑍃𑌤𑌕-
𑌪𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌲𑍋𑌕𑌵𑍇𑌦𑌨𑌿𑌰𑍂𑌢𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌿𑌕𑌾𑌕𑍃𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣
𑌪𑌰𑍍𑌯𑌵𑌸𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌸𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨-
𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌹𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌦𑌤𑍍𑌤𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌮𑌹𑌿𑌪𑍍𑌰𑌭𑍃𑌤𑌿𑌪𑌦𑌸𑍍𑌵𑌾-
𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌦𑍇𑌵𑌦𑌤𑍍𑌤𑌪𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌤𑍍𑌯𑍁𑌦𑌾𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌯𑌯𑌜𑍍𑌞𑌦𑌤𑍍𑌤𑌵𑌾𑌰-
𑌕𑌾𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌨𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌃 । "𑌤𑍍𑌰𑌿𑌣𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌭𑌿"𑌰𑌿𑌤𑌿𑌮𑌂𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗-
𑌸𑌾𑌧𑌨𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇𑌰𑌸𑍍𑌯𑌵𑍇 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑌾𑌰𑌣𑌹𑍇𑌤𑍁𑌹𑍇𑌤𑍁-
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑍂𑌤𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌤𑍍𑌤𑌦𑍁𑌪𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃-
𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌰𑌕𑌾𑌪𑌾𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌏𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯𑍁𑌸𑍍𑌯 "𑌕𑌠𑍋𑌤𑌿-
𑌤𑌷𑍍𑌯𑌨 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍍𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁-
𑌬𑌾𑌧𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌕𑍍𑌷𑌯𑌿𑌷𑍍𑌣𑍋𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌗𑍍𑌰𑌮𑍃𑌤𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌃
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 ॥ 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇-
𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌤𑌾 𑌹𑌿𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌸𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌵𑌿-
𑌶𑍋𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌵𑌿 "𑌸 𑌨 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌮𑌯𑍋 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂, 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌣𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤
𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌭𑌿𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌂 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌕𑌰𑍍𑌮𑌕𑍃𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑌿 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍂" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌉𑌪-
𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌤𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌮𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 "𑌏𑌤𑌂 𑌵𑌰𑌂 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑍋 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌷𑍍𑌵" 𑌇-
𑌤𑍍𑌯𑌤𑌿𑌶𑍇𑌷𑌨 𑌦𑍃𑌢𑍀𑌕𑍃𑌤𑌾 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇 𑌦𑌶𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌾𑌕𑍍𑌷𑌯𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁

ஶதாயுஷ꞉ புத்ரபௌத்ராந் வ்ருணீஷ்வ பஹூந் பஶூந் ஹஸ்திஹிரண்யமஶ்வாந் । பூமேர்மஹதாயதநம் வ்ருணீஷ்வ ஸ்வயம் ச ஜீவ ஶரதோ யாவதிச்சஸி ॥ ௨௩ ॥

ஏதத்துல்யம் யதி மந்யஸே வரம் வ்ருணீஷ்வ வித்தம் சிரஜீவிகாம் ச । மஹாபூமௌ நசிகேதஸ்த்வமேதி காமாநாம் த்வா காமபாஜம் கரோமி ॥ ௨௪ ॥

யே யே காமா துர்லபா மர்த்யலோகே ஸர்வாந் காமாம்ஶ்சந்தத꞉ ப்ரார்தயஸ்வ । இமா ராமா꞉ ஸரதா꞉ ஸதூர்யா ந ஹீத்ருஶா லம்பநீயா மநுஷ்யை꞉ । ஆபிர்மத்ப்ரத்தாபி꞉ பரிசாரயஸ்வ நசிகேதோ மரணம் மாநுப்ராக்ஷீ꞉ ॥ ௨௫ ॥

ஶ்வோபாவா மர்த்யஸ்ய யதந்தகைதத் ஸர்வேந்த்ரியாணாம் ஜரயந்தி

யதாத்த்வஸ்வரூபமவதர்த்தவாந்து ॥ வக்தீதி ॥ (ஶாஶ்வத꞉) ஶாஶ்வதமித்யர்த꞉ । அந்யத் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௨௨ ॥

ஏவம் நசிகேதஸோக்தோ ம்ருத்யு꞉ விஷயஸ்ய துரவபோதத்வாத் அஸ்ய நத்யக்ஷ்யதீதி நிஶ்சித்ய ஸத்யபி ப்ரஹ்மணவாதேப்ய விஷயா ஜாலாஸக்தசேதஸோ ஹிதாதர்ஶம் உக்தார்த்தம் நாவபோதமாஹுரிதி மத்வா ம்ருதேக்ஷாதேஶ்யுராநவப்ரத்யயம் ப்ரலோபயந்நுவாச — ஶதாயுஷ இதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த꞉ ॥ பூமேரிதி ॥ ப்ருதிவ்யா꞉ விஸ்தீர்ணம் (ஆயதநம்) மண்டலம் ராஜ்யம் வ்ருணீஷ்வ ॥ அதவா பூமேர்மண்டலம் மஹதாயதநம் விவித்ரஶாலாப்ராஸாதாதியுக்தம் க்ருஹம் வ்ருணீஷ்வ ॥ ஸ்வயமேதி ॥ யாவத்வர்ஷாணி ஜீவிதுமிச்சஸி தாவஜ்ஜீவேத்யர்த꞉ ॥ ௨௩ ॥

ஏதத்துல்யமிதி ॥ உக்தேநவரேண ஸத்ருஶம் மந்யஸே வரம் மந்யஸே சேத் ததபி வ்ருணீஷ்வ ॥ ப்ரபூதம் ஹிரண்யரத்நாதிகம் சிரம் ஜீவநஞ்சேத்யர்த꞉ ॥ (ஏதி) பவ ராஜேதிஶேஷ꞉ । அவேக்ஷமாணஸ்ய மேவ ராஜ்யமேவமநு । (காமாநாம்) காம்யமாநாநாம் ஸர்வேஷாம் ஸம்பத்விஷயாணாம் (காமபாஜம்) காம꞉ காமநா தாம் விஷயதயா பஜதீதி காமபாக் தம், காம்யமாநஸர்வஸம்பத்பாகிநமபி காமநாவிஷயம் கரோமீத்யர்த꞉ ॥ ௨௪ ॥

யே யே காமா இதி ॥ (சந்தத꞉) யதேஷ்டமித்யர்த꞉ ॥ இமா ராமா இதி ॥ ரமயந்தீதி ராமா꞉ ஸ்த்ரிய꞉ ரதா ஈப்ஸிதா꞉ ஸ்த்ரீயோ மநுஷ்யாணாம் துர்லபா இத்யர்த꞉ ॥ ஆபிரிதி ॥ ஆபி꞉ மயா தத்தாபி꞉ பரிசாரிகாபி꞉ பாதஸம்வாஹநாதிஶுஶ்ரூஷாம் காரயேத்யர்த꞉ ॥ (மரணம் மா) மரணாத் ஊர்த்வம் புருஷஸ்ய ஸ்திதியாவத் । மரணஶப்தஸ்ய தேஹவியோகஸாமாந்யவாசித்வாத் ப்ரகரணவஶேந விஶேஷவாசித்வம் நசோதயேதி த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௨௫ ॥

ஏவம் ப்ரலோப்யமாநோ(அ)பி நசிகேதா꞉ மஹாஹ்ரதவத்

𑌹𑌿 𑌨𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍 । 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌰𑍋 𑌗𑍂𑌢𑌮𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌾 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 ॥ ॥ ௨௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀 ॥

𑌅𑌥 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌂 ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍁𑌤𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌉𑌭𑍇 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌿𑌨𑍀𑌤𑌃 । 𑌤𑌯𑍋𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯 𑌆𑌦𑌦𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌧𑍁 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌹𑍀𑌯𑌤𑍇𑌽𑌰𑍍𑌥𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌉 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌮𑍇𑌤𑌸𑍍𑌤𑍌 𑌸𑌂𑌪𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌵𑌿𑌨𑌕𑍍𑌤𑌿 𑌧𑍀𑌰𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌹𑌿 𑌧𑍀𑌰𑍋𑌽𑌭𑌿 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌸𑍋 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌮𑌨𑍍𑌦𑍋 𑌯𑍋𑌗𑌕𑍍𑌷𑍇𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌸𑌾𑌮𑍍𑌪𑌰𑌾𑌯𑍇 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌨𑍋 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑌿 ॥ 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌗𑍂𑌢𑌂) 𑌗𑍂𑌢𑌂 𑌗𑌹𑌨𑌮𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌰𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌾 𑌨 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌮 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌚𑌨𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾 ॥

𑌏𑌵𑌂 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰𑍀𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍁𑌮𑍁𑌕𑍍𑌷𑌾𑌵𑍈𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑌾𑌂 [illegible] 𑌮𑍁𑌮𑍁𑌕𑍍𑌷𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌤𑍌𑌤𑌿 — 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌶𑌸𑍍𑌤𑌂 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌸𑌾𑌧𑌨𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌕𑌾𑌰𑌣𑌂 𑌭𑍋𑌗𑌸𑌾𑌧𑌨𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍 । (𑌤𑍇) 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌃𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌸𑍀 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑍇 𑌸𑌤𑍀 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 (𑌸𑌿𑌨𑍀𑌤𑌃) 𑌬𑌧𑍍𑌨𑍀𑌤𑌃 । 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌵𑌶𑌤𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌯𑍋𑌰𑍍𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 (𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯 𑌆𑌦𑌦𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯) 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌤𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 (𑌸𑌾𑌧𑍁) 𑌶𑍁𑌭𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌯𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 𑌸 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌦𑍍𑌭𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌉𑌭𑌯𑌤𑍍𑌰 [illegible]

𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌶𑍍𑌚 (𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌮𑍇𑌤𑌃) 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌤𑌃 । (𑌤𑍌) 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌃𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑌃𑌪𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑍌 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑌾𑌲𑍋𑌚𑍍𑌯 𑌨𑍀𑌰𑌕𑍍𑌷𑍀𑌰𑍇 𑌹𑌂𑌸 𑌇𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 । 𑌧𑌿𑌯𑌾𑌽𑌰𑌮𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌧𑍀𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌶𑌾𑌲𑍀 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 (𑌅𑌭𑌿) 𑌅𑌭𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯 𑌏𑌵 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 । 𑌮𑌨𑍍𑌦𑌮𑌤𑌿𑌃 𑌯𑍋𑌗𑌕𑍍𑌷𑍇𑌮𑌹𑍇𑌤𑍋𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌵𑍃𑌣𑍀𑌤𑍇 । 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌚𑌯𑍋 𑌯𑍋𑌗𑌃, 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌮𑌃 𑌪𑌰𑌿𑌪𑌾𑌲𑌨𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨ ॥

மூடம் । அயம் லோகோ நாஸ்தி பர இதி மாநீ புந:புநர்வஶமாபத்யதே மே ॥ ॥ ௬ ॥

ஶ்ரவணாயாபி பஹுபிர்யோ ந லப்ய: ஶ்ருண்வந்தோऽபி பஹவோ யம் ந வித்யு: । ஆஶ்சர்யோ வக்தா குஶலோऽஸ்ய லப்தா ஆஶ்சர்யோ ஜ்ஞாதா குஶலாநுஶிஷ்ட: ॥ ॥ ௭ ॥

ந நரேணாவரேண ப்ரோக்த ஏஷ ஸுவிஜ்ஞேயோ பஹுதா சி

அயமேவ லோகோऽஸ்தி, பரலோகோ நாஸ்தீதி மந்யமாந: மத்க்ரியமாணயாதநாவிஷயோ பவதீத்யர்த்த: ॥ வ்யாஸார்யை: ‘‘ஸம்பராயோ நிதநே’’ இத்யுக்தே அயம் லோகோ நாஸ்தி பர இதீதி பாடாநுஸாரேண அயஞ்ச லோக: பரஶ்ச லோகோ நாஸ்தீத்யேவார்த்த: । தத்ர பக்ஷே தவேத்யதிஶேஷ: பூரணீய: । சஶப்தஶ்சாத்யாஹார்ய: । மாநீத்யஸ்ய கர்வீத்யர்த்த: । ஶிஷ்டவாக்யாநாதரேண அயம் லோகோ நாஸ்தீத்யேவாவதித்ய துஷ்டவ்யா । கர்வீ மாந: புந:புநர்வஶமாபத்யத இதி உத்தரத்ர ஸம்பந்த்யதே ॥ ॥ ௬ ॥

ஶ்ரவணாயாபீதி ॥ ய: ப்ரஸித்த: பரமாத்மா ஸ: அநேகை: பாபிஷ்டை: ஶ்ரோதுமபி ந லப்யத இத்யர்த்த: ॥ ஶ்ரவணமாத்ரோऽபி மஹாஸுக்ருதலப்ய இதி பாவ: । ஶ்ருண்வந்தோऽபீதி ॥ நஹி ஶ்ரோத்ருணாம் ஸர்வேஷாம் பரமாத்மப்ரதிபத்தி: ஸம்பவதீதி பாவ: ॥ ஆஶ்சர்யோ வக்தேதி ॥ அஸ்ய குஶலோ வக்தா குஶல: ப்ராப்தா ச துர்லப இத்யர்த்த: ॥ ஆஶ்சர்யோ ஜ்ஞாதேதி ॥ குஶலேநாசார்யேணாநுஶிஷ்ட: ஜ்ஞாதாऽப்யாஶ்சர்ய: । ‘‘மநுஷ்யாணாம் ஸஹஸ்ரேஷு கஶ்சித் யததி ஸித்தயே । யததாமபி ஸித்தாநாம் கஶ்சிந்மாம் வேத்தி தத்த்வத:’’ இத்யுக்தேரிதி பாவ: ॥ ॥ ௭ ॥

ந நரேணாவரேணேதி ॥ (அவரேண) அஶ்ரேஷ்டேந ப்ராக்ருதேந ஸாம்ஸாரிகப்ரயோஜநவேதிநா அஶ்ரவணேந (நரேண) தேஹாத்மாபிமாநிநா உக்த ஏஷ ஆத்மா ஸுவிஜ்ஞேயோ ந பவதி । கதம்பூத: ? பஹுதா சிந்த்யமாந: । வாதிபிரிதி ஶேஷ: । (அநந்யப்ரோக்தே கதிரத்ர நாஸ்தி) அநந்யேந உபாஸநாத்மநா அநந்யேந தேநாசார்யேண ப்ரஹ்மாத்மஸாக்ஷாத்காரிணா ப்ரோக்தே ஆத்மநி யாத்ருஶீ அவகதி: ஸா ஆத்மாவகதி: அவரேண ப்ரோக்தே நாஸ்தீத்யர்த்த: । யத்வா—அத்ர ஸம்ஸாரே கதி: ஸஞ்சரணம் நாஸ்தீத்யர்த்த: । யத்வா—அநந்யப்ரோக்தே ஸ்வயமேவ உதேதகதி: ஆத்மாவகதிர்நாஸ்தீத்யர்த்த: । அநந்யப்ரோக்தே ஜீவாத்மப்ரோக்தே ஸத்யாத்மாவகதிர்நாஸ்தீத்யர்த்த: । நநு யேநகேநசித் ஜ்ஞாநப்ரதிபத்யர்த்தமாஹ — (அணீ

𑌸𑌦𑍍𑌮 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 ॥ ॥ ௧௩ ॥
𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌕𑍃𑌤𑌾𑌕𑍃𑌤𑌾𑌤𑍍 ।

𑌮𑍁𑌮𑍁𑌕𑍍𑌷𑍁𑌂 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌂 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌰𑍍𑌹𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌤𑍌𑌤𑌿 — 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌤𑌂 𑌸𑌦𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌭𑌵𑌨𑌂 𑌯𑌦𑍍 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌶𑌾𑌰𑍍𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌤𑌦𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌯𑌾𑌮𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 ॥ 𑌨𑌨𑍁 “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌮𑍀𑌡𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑍇”𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍂𑌯𑌮𑌾𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌕𑌾𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌪𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌜𑍀𑌵𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑌾𑌂 । 𑌤𑌥𑌾 𑌚 “𑌤𑌂 𑌦𑍁𑌰𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌂” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌚𑍋𑌪𑌾𑌧𑌿𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑌥𑌾 𑌚 “𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌬𑌹𑍁𑌭𑌿𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌲𑌭𑍍𑌯𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌪𑌰𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑌥𑌾 𑌚 “𑌆𑌶𑍍𑌚𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌕𑍁𑌶𑌲𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌲𑌬𑍍𑌧𑌾” 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍁𑌶𑌲𑌾𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌤𑌥𑍈𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌃 । 𑌆𑌶𑍍𑌚𑌰𑍍𑌯𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑌃 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑌾𑌵𑌕𑌾𑌦𑍇𑌰𑍍𑌦𑌰𑍍𑌲𑌭𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍇𑌹𑌦𑍇𑌵𑌕𑌸𑍍𑌯” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑌾𑌵𑌦𑍇𑌵𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌾𑌦𑍀 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑍍 ॥ “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑌜𑍍𑌞” 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌦𑍇𑌵𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇𑌽𑌪𑌿 “𑌤𑌂 𑌦𑍁𑌰𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌂” 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑌾𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌏𑌵𑌾𑌹𑌿 𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌬𑍋𑌧𑌾𑌯𑌨𑌃 “𑌗𑍁𑌹𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾”𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 “𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍 𑌦𑍁𑌰𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌂 𑌗𑍂𑌢𑌮𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌶𑍋 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌵𑍋𑌚𑌤𑍍 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍇𑌣𑌾𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌤𑌃 । 𑌗𑌹𑍍𑌵𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌗𑌹𑍍𑌵𑌰𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌦𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌪𑌰𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌯𑌾𑌂 𑌤𑍁 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 — “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑌜𑍍𑌞”𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌪𑌰𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇, “𑌤𑌂 𑌦𑍁𑌰𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑍁 𑌜𑍀𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌤𑌯𑍋𑌰𑍍𑌭𑍇𑌦𑌃 ॥ ॥ ௧௩ ॥

“𑌨𑌹𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑍂𑌪𑍇𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇𑌹𑌿 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌂 𑌤𑌤𑍍, 𑌅𑌤𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑌂𑌪𑌿𑌹𑍍𑌯𑍈𑌤𑌿 𑌮𑌤𑍍𑌯𑍈𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹𑍍𑌯 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍍𑌯𑌮𑌣𑍁𑌮𑍇𑌤𑌮𑌾𑌪𑍍𑌯 𑌸𑌮𑍋𑌦𑌤𑍇 𑌮𑍋𑌦𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌹𑌿 𑌲𑌬𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾, 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌮𑌯𑌾 𑌧𑍀𑌰𑌾 𑌹𑌰𑍍𑌷𑌶𑍋𑌕𑍌 𑌜𑌹𑌾𑌤𑍀”𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑍇𑌷𑍍𑌵𑍇𑌵 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑌯𑌾 𑌮𑌨𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 “𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌹𑌰𑍍𑌷𑌶𑍋𑌕𑍌 𑌜𑌹𑌾𑌤𑍀”𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍀𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍁𑌶𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌶𑍋𑌧𑌯𑌿𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 — 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌨𑌨𑍁 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 “𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾

𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌭𑌵𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑌸𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌦 ॥ ॥ ௧௪ ॥
𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌾 𑌯𑌤𑍍𑌪𑌦𑌮𑌾𑌮𑌨𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌪𑌾𑌂𑌸𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌚 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 ।

[illegible] 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌯𑌾 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌂 𑌨 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 [illegible] [illegible] 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨[illegible]𑌉𑌪𑌾𑌯𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌯𑌾 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣[illegible]𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌤𑌥𑌾 𑌅𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌯𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌕𑌾𑌲𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣[illegible] 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑌦𑍍𑌵𑌯𑍇 𑌕𑌾𑌲𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑍋𑌪𑌾𑌯𑌪𑌰𑌾𑌮𑌰𑍍𑌶𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌬𑌲𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌨𑍀𑌲𑍋 𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑍋 𑌰𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌹𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌃 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌨𑍀𑌲𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌤𑍍𑌵𑌯𑍋𑌰𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌿𑌧𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌰𑌕𑍍𑌤𑌹𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌤𑍍𑌵𑌯𑍋𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌾𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌿𑌧𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌧𑌰𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌭𑌾𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 । 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌯𑌦𑍍𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌦𑍍𑌵𑌯𑌾𑌭𑌾𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌨 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌰𑍁𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ 𑌅𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌵𑌾 𑌭𑌵𑌦𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌚𑌨𑌯𑍋𑌰𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 [illegible] 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌃 "𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑍇𑌵 𑌚𑍈𑌵𑌮𑍁𑌪𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌶𑍍𑌚" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑌰𑍍𑌷𑌾𑌦𑍁𑌪𑌾𑌯𑍋𑌪𑍇𑌤𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌚𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 "𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌦𑌂 𑌸𑌂𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑍀" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌦𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌚𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌲𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑌾𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 "𑌨 𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍃[illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌯𑌨𑍍 𑌸𑌂𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌤𑍇 — 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌪𑌦𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌪𑌰𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌃 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌂𑌪𑌰𑌯𑌾 𑌵𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑍇𑌨𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌚𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌤𑍁 "𑌨 𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌪𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍, 𑌹𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑌨𑍍𑌤𑍁𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌦𑍍𑌵𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, "𑌅𑌣𑍋𑌰𑌣𑍀𑌯𑌾" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌦𑍍𑌵𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 "𑌅𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌯𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌤𑌤𑌮𑍍, 𑌨𑌿[illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿[illegible]" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌿𑌵𑌚𑌨𑌾

𑌓𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑍍 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌪𑌰𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌯𑍋 𑌯𑌦𑌿𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍 ॥ ॥ ௧௬ ॥

𑌏𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍇𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌤𑍇 ॥ ॥ ௧௭ ॥

𑌨 𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌪𑌶𑍍𑌚𑌿𑌨𑍍𑌨𑌾𑌯𑌂 𑌕𑍁𑌤𑌶𑍍𑌚𑌿𑌨𑍍𑌨 𑌬𑌭𑍂𑌵 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍 ।

𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 "𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌦𑌂 𑌸𑌂𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑌿" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍, 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌵𑍇𑌦𑌭𑌾𑌗𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇 𑌅𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌪𑌰𑌾𑌮𑌿𑌣𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌭𑌾𑌗𑍇𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ 𑌤𑌪𑌾𑌂𑌸𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑌪𑌾𑌂𑌸𑌿) 𑌤𑌪𑌃𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌾 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑌮𑌾𑌰𑍍𑌗𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑌪𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌤𑌮𑍍 ॥ (𑌯𑌦𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌚𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌗𑍁𑌰𑍁𑌕𑍁𑌲𑌵𑌾𑌸𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀𑌸𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌹𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌯𑌦𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍋𑌽𑌨𑍁𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌦𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌂𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌨𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌂𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌵𑌶𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇 𑌅𑌰𑍍𑌥𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑌾𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹 "𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑍇𑌤𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌚 "𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌾" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍋𑌪𑌕𑍍𑌰𑌮𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌿𑌕𑌾𑌵𑌚𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌵𑌯𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ 𑌸𑌂𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑍇𑌣 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌂 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— 𑌓𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ "𑌓𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌵𑌿𑌧𑌃 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌾𑌚𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌾𑌵𑌯𑌵𑌯𑍋𑌰𑌕𑌾𑌰𑌮𑌕𑌾𑌰𑌯𑍋𑌃 𑌪𑌰𑌜𑍀𑌵𑌵𑌾𑌚𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌾𑌯𑍋𑌪𑍇𑌤𑍍𑌰𑍋𑌰𑌪𑍍𑌯𑌭𑌿𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ௧௫ ॥

𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌾𑌚𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌤𑍌𑌤𑌿— 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥ "𑌓𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑍇𑌨𑍈𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇𑌣 𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌭𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌸𑌾𑌧𑌨𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌦𑌮𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌸𑌾𑌧𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 । (𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌪𑌰𑌮𑍍) 𑌜𑌪𑍍𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌧𑍍𑌯𑍇𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌚 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑍍 ॥ 𑌏𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌸𑌿𑌤𑍇𑌨 𑌇𑌦𑌂 𑌫𑌲𑌂 𑌮𑍇 𑌭𑍂𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍𑌕𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌲𑍍𑌲𑌭𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௬ ॥

(𑌏𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍍) 𑌏𑌤𑌦𑍋𑌂𑌕𑌾𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 (𑌏𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌮𑍍) 𑌏𑌤𑌦𑌾𑌲𑌮𑍍𑌬𑌨𑌕𑌂 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌾𑌰𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௭ ॥

ஷ்டவ்ய॥ ஐஶ்வர்ய ஶப்தஸ்ய வ்யஷ்டித்வ வியத்வாதே விஷிதஸ்ய । தத்ர ஹி "வாயுர்வ்யோமஶரீரேணேத்யாஹ்"இதி வாயுஶரீரேயோபநிஷத்வம் வ்ருத்யர்த்தவ ணேஶவி "ஶ்ருதிஶ்ரூயமாணஸ்ய ஶ்ருதௌ ஶ்ராவ்யமாணா"ஸ்மிதி ததேவார்த்ததிரூபணாத் ஸகலவிஜ்ஞானேந ஸர்வவிஜ்ஞானவிஷயத்வம் ஸர்வஸ்ய வஸ்துனோ ப்ரஹ்மவிகாரத்வஸ்யாவஶ்யாஶ்ரயணீயத்வாத் யதோர்த்ததிரூபணீயதே, ஸர்வம் ஜீவானாம் நித்யத்வமுக்தம் ணேஶவி "தோயேந ஜீவாந் வ்யஸஸர்ஜ பூம்யாம், ப்ரஜாபதிஃ ப்ரஜாஸ்ஸ்ருஜத"இதி ஜீவானாமபி ஸ்ருஷ்டிஶ்ரவணாத் ஸகலவிஜ்ஞானேந ஸர்வவிஜ்ஞானவிஷயத்வம் ஜீவஸ்யாபி ஸ்ருஷ்டிஶ்ரவணத்வமுக்தமேவேதி பரிபூர்வபக்ஷே ப்ராப்தே "நாத்மா ஶ்ருதேர்நித்யத்வாச்ச தாப்ய"இதி ஸூத்ரேண ஸித்தாந்திதஸ்ய । ஶ்ருதௌ நோத்பத்யதே "ந ஜாயதே ம்ரியதே வா விபஶ்சித்" "ஜ்ஞாஜ்ஞௌ த்வாவஜௌ" இத்யாதிநிஷேதஶ்ருதேஃ । தாப்யஶ்ச ஶ்ருதிப்யோ நித்யத்வாவகமாத் । நவோத்பத்திஶ்ருதிஸர்வவிஜ்ஞானப்ரதிஜ்ஞாவிரோதஶ்சங்க்யஃ । ஸர்வஸ்ய நித்யத்வேஶவி ஜ்ஞானஸங்கோசவிகாஸலக்ஷணாந்யதாபாவாதவஸ்தாந்தரவத்த்வேந உத்பத்திஶ்ருதேஸ்ஸர்வவிஜ்ஞானப்ரதிஜ்ஞாயாஶ்சாவரோதஃ, உத்பத்திநிஷேதஶ்ருதேஶ்ச ஸ்வரூபாந்யதாபாவலக்ஷணோத்பத்த்யபாவபரதயா அவிரோதாத்। இயாம்ஸ்து விஶேஷஃ - ஶரீரஶ்ரீரீராணாம் த்ரயாணாமபி அவஸ்தாந்தரவத்த்வலக்ஷணோத்பத்திரஸ்தி வா விகாரோ ரூபஸ்ய । தத்ராசேதநாநாம் ஸ்வரூபாந்யதாபாவலக்ஷணோத்பத்திஃ । ஜீவாநாஞ்ச ஸா நாஸ்தி । அபிது ஜ்ஞானஸங்கோசவிகாஸலக்ஷணஸ்வபாவாந்யதாபாவரூபோத்பத்திஃ । ஏவம்ஸ்ரோதஸ்து தஸ்யாப்யவஸ்தாந்தரவத்த்வலக்ஷணநிஷேதஃ விகாரரூபதாபா வாத் "நித்யோ நித்யானா"மிதி பரமாத்மந இதரவிலக்ஷண நித்யத்வோக்தி ரிதி உத்தவ்யம் । ஏவம் ச ஸூத்ரார்த்தஃ । நநு "ந ஜாயதே ம்ரியதே வா"இதி ஶ்ருதிப்ரதிஷித்தா ஜீவோத்பத்திஃ "யாவத்தேவாஸங்கல்பேநாஸ்ய ஜீவோ ஜாயத"இதி ஶ்ரீபாஷ்யகாரைர் வ்யதிவாஹ்யதே । யா சு ஜீவே ஸம்பவதி । யதா "ஸங்கல்பேநாஸ்ய வ்யத்யந்தே ஸம்ஜ்ஞாம் ஜ்ஞாநா ஜாயத"இதி கர்மஜீவாஸ் காரணஸ்ய ஜ்ஞானஸ்யோத்பத்திஃ ஶ்ருயமாணா ஸவி ஸம்பவதி । கர்மஜீவாத்மநோ தத்தஃ "ஸாதஸ்ஸ்ஜாயதே ப்ராணோ ஜ்ஞானமேவஞ் ஶ்ரியாணீவே"தி ஜ்ஞானவோ ப்ரஹ்மோத்பத்திவத்தி வாஸ்யஶ்ருதிவிரோதஸ்யாதிதி "உத்பத்யஸம்பவாத், நவகர்த்துஃ கரண"மிதி ஸூத்ரேண ப்ரதிபக்ஷம் க்ருத்வா "விஜ்ஞாநாதிபாவேவா தத்ப்ரதிஷேதஃ, விப்ரதிஷேதா"தி ஸூத்ராப்யாம் ஸித்தாந்திதஸ்ய ॥ வாக்யஃ பூர்வபக்ஷப்ராப்தத்வாஃ । விஜ்ஞாநஞ்ச தாதிவ விஜ்ஞாநாதி । தத்ர "சக்ஷுர்யோத்"ரிதி ஶ்ருதிஸ்ஸ்ய நித்யத்வமங்ஶாங்க

ஸாத் ஸம்பவேதிதி சேத் ந்யாயஸாம்யாத்। சகாரேண "ஜகத்காரண" இத்யதி
காரஸ்யாவ்யாப்தி நிவ்ருத்த்யே ஜ்ஞப்திரிதி பரமேவம் ஸித்யதி। தேந
ச நிர்விஶேஷத்வம் ஜகத்காரணத்வேந காரணத்வம் ப்ரதிபாத்யத இதி
த்ரஷ்டவ்யம்। ஜ்ஞப்திவிஜ்ஞாநம் பரமேதத் த்ரயம்॥ "ஸங்கர்ஷணோ நாம
ஜீவோ ஜாயதே" இதி ஶாஸ்த்ரஸ்ய ஜீவஸ்யோத்பத்தேஸ்ஸ்ய ததபிதாநபரத்
வமவஸீதி ஶாஸ்த்ரப்ராமாண்யப்ரதிஷேதஸ்ஸித்யதி। பரமாத்மநஸ்து
ஜநநம் நாம ஸ்வேச்சயா ஶரீரபரிக்ரஹ:। தஸ்மாதேவ பாஞ்சராத்ரே
"ஸஹஸ்ராநீக நந்தஸ்ய" இதி ஜீவாத் பரமாத்மவிஶேஷேண ப்ரதிஷித்தயா
தஸ்ய ஜ்ஞாதஸ்யாஸம்பவாத் "ஸங்கர்ஷணோ நாம ஜீவோ ஜாயதே" இ
த்யநேந ஜீவாதிஷ்டிதஸங்கர்ஷணஸ்ய இச்சயா ஶரீரபரிக்ரஹாபி
ப்ராயேதி: ப்ரதிபாத்யத இதி ந பாஞ்சராத்ரப்ராமாண்யஹாநிரிதி ஸூ
த்ரயோரர்த:॥ நநு ஸாங்க்யாஶாஸநாத்யதிகரணவதிதம
திகரணம் பாஞ்சராத்ரப்ராமாண்யப்ரதிஷேதகம் கிந்ந ஸ்யாதிதி சேத்,
வேதோபப்ரும்ஹணாய பாரதஸம்ஹிதாம் க்ருதவதா பாதராயணேந
"இதம் ஶதஸஹஸ்ராத்தி பாரதாக்யாநவிஸ்தராத்। ஆமத்ய மதிமந்தாநம்
தத்நோ க்ருதமிவோத்த்ருதம்॥ நவநீதம் யதா தத்நோ த்விபதாம் ப்ராஹ்ம
ணோ யதா। ஆரண்யகம் ச வேதேப்ய ஓஷதீப்யோ யதாம்ருதம்॥ இ
தம் மஹோபநிஷதம் சதுர்வேதஸமந்விதம்। ஸாங்க்யயோகக்ருதாந்தேந
பஞ்சராத்ராநுஶப்திதம்॥ இதம் ஶ்ரேய இதம் ப்ரஹ்ம இதம் ஹிதமநுத்த
மம்। ருக்யஜுஸ்ஸாமபிர்ஜுஷ்டம் அதர்வாங்கிரஸைஸ்ததா॥ பவிஷ்யதி
ப்ரமாணம் வை ஏததேவாநுஶாஸநம்। ப்ரஹ்மர்ஷே: க்ஷத்ரியோ வை
வேஶ்யோ ஶூத்ரோ ஹ்யநுக்ஷணே:। ஶ்ரவணீயம் ஶ்ரோத்ரம்
பூஜநீயம் சாயஶ:। ஸாங்க்யம் யோகம் பாஞ்சராத்ரம் வேதா: பாஶுபதம் ததா।
ஜ்ஞாநாந்யேதாநி ராஜர்ஷே வித்தி நாநாமதாநி வை" இத்யாதிபிரு
க்தே: பஹுஷு ப்ரதேஶேஷு பாஞ்சராத்ரப்ராமாண்யம் ப்ரதிஷ்டாபி
தவதா ஶாரீரகஶாஸ்த்ரே தத்ப்ராமாண்யம் நிராக்ரியத இத்யஸம்பவம்
மதம்॥ நந்வேவம் "ஏவம் ஸாங்க்யம் யோகம் ஸாங்க்யாநாம் ஸூத்ரிதா
ந:। பஞ்சராத்ரம் ப்ரதிபத்த்யா ஸ்ம்ருதிமநுஷ்யம்" பரிஷ்ட்வோ: கவிலாதிபிர்ஶுபசோ: ॥ பரஸிம
ஹோர்த்தோ: கேவலம் பாஞ்சராத்ரம் த்வேதே ப்ரஜாபதேஷ்டம். யாவந்நயம் யஸ்மிந் ரமதே
தேஷு ஷட்வாநிஷ் ரகேவலா" இதி க்ருதியேதகஸ்ய பாரதே ஸ்ம்ருதிஶாஸ்த்ர
ஷாவப்ரதிபாதநாத் "ஸர்வேஷு சைவ ந்ருபஶ்ரேஷ்ட ஜ்ஞாநேஷ்வேதே
ஷு த்ருஶ்யதே। யதாகமம் யதாந்யாயம் நிஷ்டா நாராயண: ப்ரபு:"
ரிதி ஸாங்க்யயோகபாஶுபதாதீநாமபி நாராயணநிஷ்டத்வப்ரதிபா
தநாத் "தவைவ ஶாஸ்த்ரகர்தார: ப்ரவதந்தி மநீஷிண:" இதி தத்ஶாஸ்த்ர
கர்த்ரூணாமபி நாராயணப்ரதிபாதகத்வப்ரதிபாதநாத் "ஸாம

उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥ ॥ १९ ॥

अणोरणीयान्महतो महीयानात्मास्य जन्तोर्निहितो

[illegible]

धातुप्रसादान्महिमानमात्मनः ॥ ॥ २० ॥

आसीनो दूरं व्रजति शयानो याति सर्वतः । कस्तं मदामदं देवं मदन्यो ज्ञातुमर्हति ॥ ॥ २१ ॥

अशरीरꣳ शरीरेष्वनवस्थेष्ववस्थितम् । महान्तं विभुमात्मानं मत्वा धीरो न शोचति ॥ ॥ २२ ॥

नायमात्मा प्रवचनेन लभ्यो न मेधया न बहुना श्रुतेन ।

यिकारेण "जुष्टं यदा पश्यत्यन्यमीशम्" इति मन्त्रवर्णं व्याख्याय "अयं यदा स्वसाधनं सर्वशेष्यं प्रियतममीश्वरस्य महिमानं निरुपाधिकमनवधिकं पश्यति, तदा वीतशोको भवती"ति भगवता भाष्यकृता व्याख्यातत्वात् तदनुसारेणास्य प्रसादात् निरुपाधिकमनवधिकं महिमानं यः पश्यति स वीतशोको भवतीत्यर्थः ॥ धातुप्रसादाद्वीतशोको भवतीत्यन्वयः ॥ "प्रसीदत्यच्युतस्तस्मिन् प्रसन्ने क्लेशसंक्षयः" इति स्मृतेरिति द्रष्टव्यम् । "अक्रतुं पश्यति धातुः प्रसादान्महिमानमीश" इति पाठे (अक्रतुम्) कर्मकृतवृद्धिक्षयशून्यमित्यर्थः । (धातुः) भगवतः ॥ ॥ २० ॥

धातुप्रसादलभ्यभगवद्दर्शनस्य परमात्मगतदुर्ज्ञेयत्वं दर्शयति— आसीनो दूरं व्रजति शयानो याति सर्वत इति ॥ सर्वात्मकस्य जगतो विरुद्धतया प्रतीयमानाश्चर्यस्वरूपत्वाज्जीवधारा तत्र सञ्चितिमान् ॥ कस्तमिति ॥ हर्षामर्षविरुद्धधर्माश्रयं तं परमात्मानं प्रसादानुगृहीतमदन्यः कोवा ज्ञातुमर्हतीत्यर्थः ॥ ॥ २१ ॥

अशरीरमिति ॥ कर्मकृतशरीररहितं (अनवस्थेषु) अस्थिरेषु नित्यमेव तत्र स्थितं (महान्तं विभुम्) महावैभवशालिनं आत्मानं मत्वा धीरो न शोचति ॥ ॥ २२ ॥

दुर्लभस्याप्युपायं दर्शयति— नायमात्मेति ॥ अत्र प्रवचनशब्देन मननमेव गृहीतं मेधाशब्दितध्यानस्य प्रवचनस्य मेधायाश्च तयोरेव प्रत्याख्यानाद्विधेः श्रवणमननम् ॥ (यमेवैष वृणुते तेन लभ्यः) यं परमात्मा स्वयं प्रियतमत्वेन वृणुते तेन लभ्यः प्रियतमतया वरणीय इत्यर्थः ॥ तस्य प्रियतमत्वं च तस्यैव प्रियतमत्वेन, तस्य प्रीतिमत्त्वेन च । तदर्थं भगवद्विषयिणी उपासकस्य प्रीतिः, उपासके प्रीतिमत्त्वात् तस्य प्राप्तिर्भवतीत्यर्थः ॥ (तस्यैष आत्मा विवृणुते

வதந்தி பஞ்சாக்நயோ யே ச த்ரிணாசிகேதா: ॥ ॥ ௧ ॥

யஸ்ஸேதுரீஜாநாநாமக்ஷரம் ப்ரஹ்ம யத்பரம் । அபயம் திதீர்ஷதாம் பாரம் நாசிகேதம் ஶகேமஹி ॥ ॥ ௨ ॥

ஆத்மாநம் ரதிநம் வித்தி ஶரீரம் ரதமேவ து । புத்திம் து ஸாரதிம் வித்தி மந: ப்ரக்ரஹமேவ ச ॥ ॥ ௩ ॥

இந்த்ரியாணி ஹயாநாஹுர் விஷயாம்ஸ்தேஷு கோசராந் । ஆத்மே

அபேக்ஷ்ய நாவித்யாஸம்ஸ்காரயோ: ப்ரதிபிம்போபாதித்வம் யஜ்ஜ்யோதி: ஸ்வச்சத்வாத் ப்ரதிஹதிபராவ்ருத்தநயநரஶ்மிக்ராஹ்யாணமேவ ப்ரதிபிம்பஸம்பாதகதயா அவாக்ஷுஷஸ்ய சேதநஸ்ய ப்ரதிபிம்பக்ராஹகத்வேந அவித்யாப்ரதிபிம்போ ஸம்ஸ்காரப்ரதிபிம்போ வா ஜீவ இத்யாஶ்ரயணாயோகாத் । அதோ(அ)வித்யாவச்சிந்ந: ஸம்ஸ்காராவச்சிந்நோ வா ஜீவ இதி பக்ஷத்வயமேவ பரிஶிஷ்யதே । தத்ர ச ஹ்ருதயகுஹாயாமவித்யாஸம்ஸ்காராவச்சிந்நத்வேந அநவச்சிந்நபரமாத்மநோ குஹாப்ரவேஶவர்ணநஸ்ய அந்தர்யாமிப்ராஹ்மணஸ்ய சா நாஞ்ஜஸ்யமிதி த்வைதவாதிந: । ப்ரக்ருதமநுஸராம: ॥ ॥ ௧ ॥

யஸ்ஸேதுரிதி ॥ ய: (ஸேது:) ஆத்மஸம்பத்தி: கர்மஸமுச்சய இத்யர்த: ॥ (ஈஜாநாநாம்) இதி கர்மஜ்ஞஸம்பந்த: । (அக்ஷரம் ப்ரஹ்ம யத்பரம்) யதவிகாரம் பரம் ப்ரஹ்ம (அபயம் திதீர்ஷதாம் பாரம்) ஸம்ஸாரஸாகரம் திதீர்ஷதாம் நிர்பயம் த்ருடம் தீரம் (நாசிகேதம் ஶகேமஹி) நாசிகேதாக்நிப்ராப்யத்வேந வாஸிதும் ஶக்தா: ஸ்ம இத்யர்த: ॥ ஶகேமேத்யத்ர ஶப் । "நாசிகேதம் ஶகேமஹி" இத்யஸ்ய சேதநம்பஸ்ய தத்ரைவ பாஷ்யக்ருதா வ்யாக்யாதத்வாத் । அத: ஊர்த்வாஸ்யைவ வ்யாக்யா நமேதவ்யுத்திதவ்யம் ॥ ॥ ௨ ॥

"ஆத்மாநம் ரதிநம் வித்தி" இத்யாதிநா, "ஸோ(அ)த்வந: பாரமாப்நோதி" இத்யேந ஸம்ஸாராத்வபாரபூதவைஷ்ணவபரமபதப்ராப்தௌ பரிகரம் உபதிஶதி — ஆத்மாநம் ரதிநம் வித்தீதி ॥ ஶரீராதிஷ்டாதாரம் ரதிநம் வித்தி । ஶரீரமேவ ரதம் வித்தீத்யர்த: ॥ புத்திஶப்தாத்யவஸாயாதிநகாரேண ப்ரவ்ருத்தை: ஸ்வாத்மாஸாரதிம் வித்தி (ப்ரக்ரஹ:) ரஶநா ॥ ॥ ௩ ॥

(இந்த்ரியாணி ஹயாநாஹு:) ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த: ॥ (விஷயாம்ஸ்தேஷு கோசராந்) தேஷு இந்த்ரியேஷு ஹயத்வேந ரூபிதேஷு கோசராந் மார்காந் ஶப்தாதிவிஷயாந் வித்தீத்யர்த: । ரதஸாரதிஹயப்ரக்ரஹத்வேந ரூபிதாநாம் ஶரீரேந்த்ரியமநோபுத்தீநாமாத்மநோ ரதித்வேந ரூபிதஸ்ய உபாஸீநஸ்யாத்மந: ஸமீபவ்ருத்திகைஷிகக்ரியா

ந்த்ரியமநோயுக்தம் போக்தேத்யாஹுர்மநீஷிண: ॥ ௪ ॥

யஸ்த்வவிஜ்ஞாநவாந்பவத்யயுக்தேந மநஸா ஸதா । தஸ்யேந்த்ரியாண்யவஶ்யாநி துஷ்டாஶ்வா இவ ஸாரதே: ॥ ௫ ॥

யஸ்து விஜ்ஞாநவாந்பவதி யுக்தேந மநஸா ஸதா । தஸ்யேந்த்ரியாணி வஶ்யாநி ஸதஶ்வா இவ ஸாரதே: ॥ ௬ ॥

யஸ்த்வவிஜ்ஞாநவாந்பவத்யமநஸ்க: ஸதாऽஶுசி: । ந ஸ தத்பதமாப்நோதி ஸம்ஸாரம் சாதிகச்சதி ॥ ௭ ॥

யஸ்து விஜ்ஞாநவாந்பவதி ஸமநஸ்க: ஸதா ஶுசி: । ஸ து தத்பதமாப்நோதி யஸ்மாத்பூயோ ந ஜாயதே ॥ ௮ ॥

விஜ்ஞாநஸாரதிர்யஸ்து மந:ப்ரக்ரஹவாந்நர: । ஸோऽத்வந: பாரமாப்நோதி தத்விஷ்ணோ: பரமம் பதம் ॥ ௯ ॥

இந்த்ரியேப்ய: பரா ஹ்யர்தா அர்தேப்யஶ்ச பரம் மந: । மநஸஸ்து

கர்த்ருத்வமேவ நாஸ்தீத்யதஸ் ஸாம்ப்ரதிஜகேவ தமுபந்யஸ்யதி — ஶ்ருதீந்த்ரியேதி ॥ ஶ்ருதஶ்ரேயோ தேஹவர:, மநஶ்ஶப்தோபஸ்தாயும்பஞ்சேந்த்ரிய ஸமஸ்த:, பஞ்சமநோ பஞ்சேந்த்ரியஸாரதிகேந நிர்திஷ்டவாந். போக்தா கர்த்ருத்வபோக்த்ருத்வாநீத்யர்த: । நஹி கேவலஸ்யாத்மந: கர்த்ருத்வம் போக்த்ருத்வம் வாऽஸ்தீதிபாவ: ॥ ௪ ॥

ஶரீராதே: ரதத்வாதிரூபேண ரூபணே ப்ரயோஜநமாஹ — யஸ்த்வவிஜ்ஞாநவாநித்யாதிநா மந்த்ரத்வயேந ॥ யோ ஹி ஸதீ நஸாரதிப்ரக்ரஹவத: அஶ்வா வஶீக்ருதா பவந்தி । ஏவம் ஸாரதிப்ரக்ரஹேண ரூபிதயோ விஜ்ஞாநமநஸோ: ஸாதீந்யே அஶ்வரூபேண ரூபிதாநி இந்த்ரியாணி வஶ்யாநி பவந்தி, நாந்யதேத்யர்த: ॥ ௫ ॥ ௬ ॥

ஹயரூபேண ரூபிதாநாமிந்த்ரியாணாம் வஶீகரணதஶாபாவயோ: ப்ரயோஜநம் உபந்யஸ்யதி மந்த்ரத்வயேந — யஸ்த்வவிஜ்ஞாநவாநித்யாதிநா ॥ (அமநஸ்க:) அநிக்ருஹீதமநா: அதஏவாஶுசி: ஸதா விபரீதவிஷயா ப்ரவணஸ்வாதித்யர்த: । நகேவலம் ஜிகமிஷிதப்ராப்த்யபாவமாத்ரம், ப்ரத்யுத மஹாநம் ஸம்ஸாரகாந்தாரமேவ ப்ராப்யத இத்யர்த: ॥ ௭ ॥ ௮ ॥

கிம் தத்பதித்யாகாங்க்ஷாயாம் தத்பதம் உபந்யஸ்யந்நுபஸம்ஹரதி — விஜ்ஞாநஸாரதிரிதி ॥ ஸதீநவிஜ்ஞாநமநஸ்காஶ் ஸம்ஸாராத்வந: பாரபூதம் பரமாத்மஸ்வரூபம் ப்ராப்நோதீத்யர்த: ॥ ௯ ॥

வஶீகார்யத்வாய ரதாதிரூபேண ரூபிதேஷு ஶரீராதிஷு யாநி ஶ்ரேஷ்டாநி வஶீகார்யதயா ப்ராதாநி தாந்யாஹ — இந்த்ரியேப்ய: பரா ஹ்யர்தா இத்யாதிமந்த்ரத்வயேந ॥ அத்ர மந்த்ரத்வயஸ்யார்த: ஸூத்ரகாரைர்பாஷ்யகாரைஶ்ச ஆநுமாநிகாதிகரணே உக்த: ॥ இதம் ஹி தத்ர பாஷ்யம் —

परा बुद्धिर्बुद्धेरात्मा महान्परः ॥ १० ॥

महतः परमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुषः परः । पुरुषान्न परं
किञ्चित्सा काष्ठा सा परा गतिः ॥ ११ ॥

"एतेषु रथादिरूपितशरीरादिषु यानि येभ्यो वशीकार्य-
तया प्रधानानि तान्युच्यन्ते इन्द्रियेभ्यः परा ह्यर्था इत्यादिना ॥
तत्र हयत्वेन रूपितेभ्य इन्द्रियेभ्यो गोचरत्वेन रूपि-
ता विषया वशीकार्यत्वे पराः । वशेन्द्रियस्यापि विषयसन्नि-
धाविन्द्रियाणां दुर्निग्रहत्वात् । तेभ्योऽपि परं प्रग्रह-
रूपितं मनः । मनसि विषयप्रवणे विषयसन्निधानस्याप्य-
किञ्चित्करत्वात् । तस्मादपि सारथित्वरूपिता बुद्धिः परा । त-
स्याश्चापि रथित्वेन रूपितः कर्ता कर्तृत्वेन प्राधान्यात्परः ।
सर्वस्यात्मायत्तत्वात् अत एव महानिति विशेष्यते । तस्मा-
दपि रथरूपितं शरीरं परम् । तदायत्तत्वाज्जीवस्य सकलपु-
रुषार्थप्रवृत्तीनाम् । तस्मादपि [illegible]
यात्री शक्तिः [illegible] परमपुरुषः । यथोक्तस्यात्मनोऽप्य-
स्य तत्सङ्कल्पायत्तप्रवृत्तिकत्वात् । सर्वज्ञयन्त्रितया उपासन-
स्यापि निवर्तकः । "परात्तु तच्छ्रुतेः" इति हि जीवात्मनः क-
र्तृत्वं परमपुरुषायत्तमिति वक्ष्यते । वशीकार्येष्वपि सन्नि-
वृत्त्युपायकाष्ठारूपः परमप्राप्यश्च स एव । तदिदमुच्य-
ते "पुरुषान्न परं किञ्चित्सा काष्ठा सा परा गति"रिति ॥
तथा अन्तर्यामिब्राह्मणे "य आत्मनि तिष्ठन्" इत्यादिभिः सर्वं
साक्षात्स्वयं सर्वं नियमयतीत्युक्त्वा, "नान्योऽतोऽस्ति द्र-
ष्टे"ति नियन्त्रन्तरं निषिध्यते । भगवद्गीतासु च "अधिष्ठानं तथा
कर्ता करणं च पृथग्विधम् । विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चै-
वात्र पञ्चम"मिति ॥ दैवमत्र परमात्मैव । "सर्वस्य चा-
हं हृदि सन्निविष्टो मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च" इति वच-
नात् । तस्य च वशीकरणं तच्छरणागतिरेव । यथाह— "ईश्वरः
सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति । भ्रामयन्सर्वभूत-
तानि यन्त्रारूढानि मायया । तमेव शरणं गच्छ" इति ॥ तदेवं
"आत्मानं रथिनं विद्धि" इत्यादिना रथ्यादिरूपकविन्यस्ता इन्द्रियाद-
य इन्द्रियेभ्यः परा ह्यर्था इत्यत्र स्वशब्दैरेव प्रत्यभिज्ञा-
यन्ते, रथरूपितं शरीरमिति परिशेषादव्यक्तशब्देनो-
च्यते" इति भाषितम् ॥ ॥ १० ॥ ११ ॥

ஏஷ ஸர்வேஷு பூதேஷு கூடோ(அ)(அ)த்மா ந ப்ரகாஶதே ।
த்ருஶ்யதே த்வக்ர்யயா புத்த்யா ஸூக்ஷ்மயா ஸூக்ஷ்மதர்ஶிபி: ॥௧௨॥
யச்சேத்வாங்மநஸீ ப்ராஜ்ஞஸ்தத்யச்சேஜ்ஜ்ஞாந ஆத்மநி । ஜ்ஞாநமாத்மநி

ஏஷ ஸர்வேஷு பூதேஷ்விதி ॥ ஸர்வேஷு பூதேஷு கூடதயா வர்தமாநோ(அ)ஸௌ குணத்ரயமயாவித்யாதிரோஹிதஸ்வரூப: ஸந் பாஹ்யை: கரணைர்ந யதாவத் ப்ரகாஶதே । (த்ருஶ்யதே) த்வேகாக்ர்யரூபயா பாஹ்யாப்யந்தரவ்யாபாரரஹிதயா ஸூக்ஷ்மார்த்தவிவேசநஸமர்த்தயா ஸூக்ஷ்மதர்ஶநஶீலைர்த்ருஶ்யத இத்யர்த்த: ॥ ॥௧௨॥

பாஹ்யாப்யந்தரகரணவ்யாபாரராஹித்யப்ரகாரம் "[illegible]" இதி நிர்திஷ்டஜீவஸ்வரூபஜ்ஞாநப்ரகாரமுபதிஶதி- யச்சேத்வாங்மநஸீத்யாதிநா ॥ இதம் [illegible] ப்ரஸ்துதே(அ)ஸ்மிந் ஶாஸ்த்ரே க்ருதா "ஹயாதிரூபிதாநாமிந்த்ரியாணாம் வஶீகரணப்ரகாரோ(அ)த்ரோச்யதே । (யச்சேத்வாங்மநஸீ) வாசம் மநஸி நியச்சேத் । வாக்பூர்வகாணி கர்மேந்த்ரியாணி ஜ்ஞாநேந்த்ரியாணி ச மநஸி நியச்சேதித்யர்த்த: । வாக்ஶப்தே த்விதீயாயா: "ஸுபாம் ஸுலுக்" இத்யாதிநா லுக் ॥ மநஸீ இதி ஸப்தம்யாஶ்சாந்தஸோ தீர்க்க: । (தத்யச்சேஜ்ஜ்ஞாந ஆத்மநி) தச்ச மந: புத்தௌ நியச்சேத் । ஜ்ஞாநஶப்தேநாத்ர புத்திரபிதீயதே । ஜ்ஞாந ஆத்மநீதி வ்யதிகரணே ஸப்தம்யௌ । ஆத்மநி ஶரீரே ஜ்ஞாநே நியச்சேதித்யர்த்த: ॥ (ஜ்ஞாநமாத்மநி மஹதி நியச்சேத்) புத்திம் கர்த்தரி மஹத்யாத்மநி நியச்சேத் । (தத்யச்சேச்சாந்த ஆத்மநி) தம் கர்த்தாரம் [illegible] ப்ரஹ்மணி ஸர்வாந்தர்யாமிணி நியச்சேத் । ஸ்வதந்த்ர்யேண தஸ்மிந் நவாம் ஸங்கல்பதா । ஏவம் ஸதி தேந ரதிநா வைஷ்ணவம் பதம் ப்ராப்யத இத்யர்த்த" இதி பாவ: । விவ்ருதஞ்ச ஶ்ருதப்ரகாஶிகாயாம்— "வாசோ மநஸி நியமநம் மநோ(அ)நநுகுணவ்ருத்திவ்யாவர்த்தநம் । மநஸ: புத்தௌ நியமநம் வ்யவஸாயாநநுகுணவ்ருத்திவ்யாவர்த்தநம் । புத்தி: ஶரீரேஷு தேஹாபிமாநவ்யவஸாயநிவ்ருத்தி: । தஸ்யா: புத்தேராத்மநி நியமநம் [illegible] ஸாக்ஷாத்காரயுக்ததத்விஷயகாவாதநம் । ஶாந்தே ஸ்வதந்த்ரே நிஷ்க்ருஷ்டப்ரத்யகாத்மநி மஹதுத்க்ருஷ்டநோ ஜீவஸ்ய நியமநம் தச்சேஷதாப்ரதிபத்தி:" இதி ॥ "[illegible] வாங்மநஸ்காத் வாங்மநஸத்வேந நிரூபணே ஸ்வாத்மஸம்பந்தஸ்ய" இதி ॥ நநு பாஷ்யே "ஜ்ஞாந ஆத்மநீதி வ்யதிகரணே ஸப்தம்யௌ, ஆத்மநி ஶரீரே ஜ்ஞாநே நியச்சேதித்யர்த்த" இதி வ்யாக்யாதம் । அவ்யாவக்ககாவாசாத்மநி ஶரீர இதி விஶேஷணம் வ்யர்த்தம் । ஆத்மந்யவஸ்தீநஜ்ஞாநஸம்பந்தாபாவாத் । ந ச "தத்யச்சேஜ்ஜ்ஞாந" இத்யே

மஹதி நியச்சேத்தத்யச்சேச்சாந்த ஆத்மநி ॥ ॥ ௧௩ ॥
உத்திஷ்டத ஜாக்ரத ப்ராப்ய வராந்நிபோதத । க்ஷுரஸ்ய தாரா
நிஶிதா துரத்யயா துர்கம் பதஸ்தத்கவயோ வதந்தி ॥ ॥ ௧௪ ॥

தாவத்ப்ராக் ஆத்மஸ்வரூபஜ்ஞாநஹாநிஸ்ஸ்யாத், அத: ஜ்ஞாநாத்மநீ ப்ராக்ருதிதி வக்தும் ஶக்யம் । ததா ஹி தஸ்யாபாவ ப்ராப்தே: மநோ நாமிகரண ப்ரயோஜநயா ப்ரவீகரணப்ரஸங்காத் । மஹத்தாத்மநீத்யநேந ஆத்மஹாநிப்ரஸக்தே । நச ஆத்மநி ப்ரதிபாதநஞ்சி பாஷ்யஸ்ய ஆத்மநி விஷயவிஷயிபாவலக்ஷணஸம்பந்தேந ப்ரதிபாதநத்வாத் । ஆத்மவிஷயஜ்ஞாநஜநிகாயா: । அதோ ப்ராப்தக்ஷயா நிவேஶநீய தோஷஜநகத்வாத் । ததா ஹி "ஜ்ஞாநமாத்மநி மஹதி நியச்சேதிதஸ்ய வேதநாத்மவிஶேஷப்ராப்த:, தத்ஸ்வாத்மநைவ விஶேஷிதேவஸ், உச்யதே । அயமபிப்ராயோ பாஷ்யகாரஸ்ய । "தத்ஸ்மஜ்ஞாநமாத்மநீ ஆத்மநீதி விஷயஸப்தமீ । ஆத்மவிஷயகஜ்ஞாநம், ஆத்மா உபாஸ்ய:, தத்ர நிஶ்சலா ஸ்திரா மேதா" இத்யர்த்த: । தத்ராந்யேஷாம் மேதாஸ்வாரஸ்யேவா பாவநிதி ப்ரதர்ஶிகாயாம் வ்யக்தம் । அஸ்யாத்மாநாத்மவிஷயகமேதாமேதாஸ்வாரஸ்யேவஸ்ய ஜ்ஞாந ஸ்ய மஹதாத்மநி நியமநம் நாம ஸமாநாதிகரணதயா ஸாக்ஷாத்காரஜநநம் தத்விஷயகபாவநமிதி தத்ர ப்ரதர்ஶிகாயா மேக்ஷ்யமாணஸ்ய ஸாக்ஷாத்காரஸ்யாபி ஸம்ப்ரயோஜநதயா அநுத்தேயத்வ ஸம்ஸாரநாஶகம் ॥ ॥ ௧௩ ॥

ஏவம் வஶீகரணப்ரகாரமுபதிஶ்ய அதிகாரிணாமாஹூய ப்ரபோதயதி— உத்திஷ்டத ஜாக்ரதேதி ॥ ஆத்மஜ்ஞாநாபிமுகா பவத । அஜ்ஞாநநித்ராயா: க்ஷயம் குருத । (வராந்) ஶ்ரேஷ்டாந் ஆசார்யாந் உபஸங்கம்ய ஆத்மதத்த்வம் நிபோதத । யதா— உபாஸிதாஸ்ஸம்யக் தோஷா ப்ரஸாதிதா "ஜஹ்யாதாசார்யமுக்யஸ்ய யதாவத் வேதநம்" இத்யுக்தவாந் வராந் ப்ராப்ய ஜ்ஞேயமாத்மதத்த்வம் நிபோதத । ஜ்ஞாநாவஸிதப்ரதிபாவ: । க்ஷுரஸ்யேதி ॥ ஜ்ஞாநிந: தத் ஆத்மதத்த்வம் துர்கமம் வதந்தி । தத்ர த்ருஷ்டாந்த:, யத் ஆத்மதத்த்வம் (க்ஷுரஸ்ய) ஆயுதவிஶேஷஸ்ய (தாரா) அக்ரம் (நிஶிதா) தீக்ஷ்ணா (துரத்யயா) அதிக்ரமணீயா । தீக்ஷ்ணக்ஷுரதாராக்ரே ஸஞ்சாரத: பாதஸ்ய யதா கிஞ்சித்ப்ரமாதேந நாஶோ பவதி, ஏவமேவாத்மஸ்வரூபோபாஸநேऽபி ஜாகரூகதாயாம் ஸம்யக் பரிபாலநாபாவே ஆத்மநாஶோ பவதீதி பாவ: ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌅𑌶𑌬𑍍𑌦𑌮𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌮𑌰𑍂𑌪𑌮𑌵𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌰𑌸𑌂 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑌗𑌨𑍍𑌧𑌵𑌚𑍍𑌚 𑌯𑌤𑍍 ।
𑌅𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌮𑌹𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌚𑌾𑌯𑍍𑌯 𑌤𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑍁𑌖𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ ௧௫ ॥
𑌨𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌮𑍁𑌪𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌨𑌾𑌤𑌨𑌮𑍍 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌚 𑌮𑍇𑌧𑌾𑌵𑍀 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌤𑍇 ॥ ௧௬ ॥
𑌯 𑌇𑌮𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌗𑍁𑌹𑍍𑌯𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌾𑌵𑌯𑍇𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌂𑌸𑌦𑌿 । 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌤𑌃 𑌶𑍍𑌰𑌾𑌦𑍍𑌧𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌵𑌾 𑌤𑌦𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤𑍇 । 𑌤𑌦𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥ ௧௭ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾 𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 ॥

𑌅𑌥 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 ॥ 𑌪𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌿 𑌖𑌾𑌨𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌤𑍃𑌣𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍂𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌾

𑌉𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 — 𑌅𑌶𑌬𑍍𑌦𑌮𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌅𑌶𑌬𑍍𑌦𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌮𑌭𑌿𑌸𑌮𑍍𑌬𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌶𑌬𑍍𑌦𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾 𑌏𑌵 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌵𑌯𑌵𑌾𑌵𑌯𑌵𑌿𑌭𑌾𑌵𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌮𑌹𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 ‘‘𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌮𑌹𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌯𑌚𑍍𑌛𑍇’’𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑌤𑍍𑌰𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । (𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌮𑍍) 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌂 (𑌨𑌿𑌚𑌾𑌯𑍍𑌯) 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾𑌕𑌾𑌰𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑍁𑌖𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑍀𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௫ ॥

𑌉𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 — 𑌨𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌨𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌸𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌂 𑌨𑌾𑌚𑌿𑌕𑍇𑌤𑌮𑍍 । (𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍) 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌕𑍍𑌤𑍃𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌨𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌵𑌕𑍍𑌤𑍃𑌕𑌮𑍍 । 𑌸𑌨𑌾𑌤𑌨𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑍌𑌰𑍁𑌷𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌾𑌹𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௬ ॥

𑌯 𑌇𑌮𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌂𑌸𑌦𑌿) 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌸𑌮𑌾𑌜𑍇 ॥ ௧௭ ॥

𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌠𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

‘‘𑌉𑌤𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤’’𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑍇𑌨𑍈𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍁𑌷𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑍂𑌚𑌯𑌤𑌿 — 𑌪𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌖𑌾𑌨𑌿) 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌿 (𑌪𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌿) 𑌪𑌰𑌾𑌗𑌞𑍍𑌚𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌿 𑌪𑌰𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌾𑌨𑌿, 𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌾𑌨𑌿 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍 𑌸𑍂𑌚𑌯𑌤𑌿 — (𑌵𑍍𑌯𑌤𑍃𑌣𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍂𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌃 𑌇𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌖𑌾𑌨𑌿 𑌹𑌿𑌂𑌸𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । ‘‘𑌤𑍃𑌹 𑌹𑌿𑌂𑌸𑌾𑌯𑌾’’

ஸ்வப்நாந்தம் ஜாகரிதாந்தஞ்சோபௌ யேநாநுபஶ்யதி । மஹாந்தம் விபுமாத்மாநம் மத்வா தீரோ ந ஶோசதி ॥ ॥ ௪ ॥
ய இமம் மத்வதம் வேத ஆத்மாநம் ஜீவமந்திகாத் । ஈஶாநம் பூதபவ்யஸ்ய ந ததோ விஜுகுப்ஸதே ॥ ஏதத்வை தத் ॥ ॥ ௫ ॥
ய: பூர்வம் தபஸோ ஜாதமத்ப்ய: பூர்வமஜாயத । குஹாம் ப்ரவிஶ்ய திஷ்டந்தம் யோ பூதேபிர்வ்யபஶ்யத ॥ ஏதத்வை தத் ॥ கூ ॥
யா ப்ராணேந ஸம்பவத்யதிதிர்தேவதாமயீ । குஹாம் ப்ரவிஶ்ய

ஸ்வப்நாந்தமிதி ॥ ஸகலம் ஸ்வப்நப்ரபஞ்சம் ஜாக்ரத்ப்ரபஞ்சஞ்ச மந ஶ்ருதிப்ரஸித்தமஹிமேந யேந பராத்மநா லோக: பஶ்யதீத்யர்த: ॥ மஹாந்தமித்யத்ர தத்விஶேஷ: ॥ உக்தோऽர்த: ॥ ॥ ௪ ॥

ய இமம் மத்வதமிதி ॥ இமமிதி லிங்கவ்யத்யயஶ்சாந்தஸ: । இமம் (மத்வதம்) "ஏதம்விபுமா"மிதி நிர்திஷ்டம் கர்மபலபோக்தாரம் ஜீவாத்மாநம் "குஹாம்ப்ரவிஷ்டா"வித்யுக்தரீத்யா தஸ்யாந்திகே காலத்ரயவர்த்திவிஷயிணீ ஸர்வஜ்ஞ யோ வேத தம் ஊர்த்வ்யதகாரிணமபி நநிந்தேதித்யர்த: ॥ "ஹேத்விதிக்ருத்யஸஸ்தீ"த்யத்ர ஜாகாவாஸ்ய: நிஜாயர்தக்த: । "ஜாகாவிராவிஷ்காயாம"திவஸ்தீ ॥ ஏதத்வை தத் இதி பூர்வவத் ॥ ௫ ॥

ய: பூர்வம் தபஸோ ஜாதமிதி ॥ "தபஸ்தப்யதே ஸாஜாதோ தாபஸா வீயர்யோஜஸ்ஸ । ததும்பமேவஸேலம் ஸஹஸ்ராம்ஶுஸமப்ரபம் ॥ தஸ்மிந்ஜஜ்ஞே ஸ்வயம் ப்ரஹ்மா ஸர்வலோகபிதாமஹ" இதி ஸ்ம்ருத்யுக்தரீத்யா அத்ப்ய: பூர்வமேவ ஸ்ருஷ்டிப்ய: பூர்வம் ய: அஜாயத, தம் (தபஸ:) ஸங்கல்பாத்மாதேவ பூர்வம் ஜாதம் "யோ தேவாநாம் ப்ரதமம் புரஸ்தாத்விஶ்வாதிகோ ருத்ரோ மஹர்ஷி: । ஹிரண்யகர்பம் பஶ்யத ஜாயமாந"மிதி ஶ்ருத்யுக்தரீத்யா ப்ரதமம் ஜாதம் (குஹாம்ப்ரவிஶ்ய திஷ்டந்தம்) ஹ்ருதயகுஹாம் ப்ரவிஶ்ய வர்த்தமாநம் (பூதேபி:) பூதை: தேவஹ்ருத்யாதிகாரணாதிபிரூபேதம் ப்ரத்யேகம் ய: பஶ்யதி ஸகலஜகத்ஸ்ரஷ்டா ஸ்யாதிதி கடாக்ஷேணேக்ஷதேத்யர்த: ॥ (ஏதத்வை தத்) உக்தோऽர்த: ॥ ॥ கூ ॥

யா ப்ராணேநேதி ॥ கயந்த்ரம் "குஹாம்ப்ரவிஷ்டா"விதிவத் ஸம்பவதா பாஷ்யக்ருதா வ்யாக்யாத: । இத்யம் ஹி பாஷ்யக்ருதா "கர்மபலாநி அத்தீத்யதிதி: ஜீவ உச்யதே । (ப்ராணேந ஸம்பவதி) ப்ராணேந ஸஹ வர்த்ததே । (தேவதாமயீ) இந்த்ரியாதீநபோகா (குஹாம்ப்ரவிஶ்ய திஷ்டந்தீ) ஹ்ருதயபுண்டரீககுஹாவர்த்திநீ (பூதேபிர்வ்யஜாயத) பூதைர்ப்ருதிவ்யாதிபிர்பூதை: ஸஹிதா தேவாதிரூபேண விவிதாஜாயத" இதி பாஷிதம் । (ஏதத்வை தத்) தத் ஏதத்ஸாத்

𑌮𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌯 𑌇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑍇𑌵 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௰ ॥
𑌮𑌨𑌸𑍈𑌵𑍇𑌦𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨 । 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌸𑍍𑌸 𑌮𑍃-
𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌯 𑌇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑍇𑌵 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௧ ॥
𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌮𑌧𑍍𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 । 𑌈𑌶𑌾𑌨𑍋

𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌃, 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌮𑌿𑌥𑍋𑌭𑍇𑌦𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌰𑌬𑌾𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷-
𑌤 "𑌅𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌰𑌭𑌵𑌂 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾-
𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌃, 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌰𑍍𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨
𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌯𑌜𑍍𑌞𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌃 𑌤𑌥𑌾 𑌨𑍀𑌚𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌪𑌾𑌰𑌮𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑍍𑌵𑌬𑌾𑌧𑌕𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌿𑌕𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 । (𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌸𑍍𑌸
𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌯 𑌇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑍇𑌵 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿) 𑌇𑌹 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌭𑍇𑌦-
𑌮𑌿𑌵 𑌯𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍁 𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௰ ॥

𑌨𑌨𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌥𑌮𑌵𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍-
𑌰𑌾𑌹 — 𑌮𑌨𑌸𑍈𑌵𑍇𑌦𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌦𑌂 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧-
𑌮𑌨𑍋𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌦𑍃𑌢𑍀𑌕𑌰𑌣𑌾𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌤𑌿 —
𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌈𑌶𑌾𑌨𑍋 𑌭𑍂𑌤𑌭𑌵𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯) 𑌕𑌾𑌲𑌤𑍍𑌰𑌯𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿-
𑌨𑌿𑌖𑌿𑌲𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 (𑌮𑌧𑍍𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿) 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌕𑌶𑌰𑍀𑌰-
𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 । (𑌨 𑌤𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍁𑌗𑍁𑌪𑍍𑌸𑌤𑍇) 𑌤𑌤𑌃
𑌭𑍂𑌤𑌭𑌵𑍍𑌯𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑌿𑌶𑌯𑌾𑌦𑍁𑌭𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍋𑌷𑌾𑌨𑍁-
𑌭𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌨𑌨𑍁 "𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌧𑌿𑌪𑌸𑍍𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵-
𑌕𑌰𑍍𑌮𑌭𑌿𑌰𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍋 𑌰𑌵𑌿𑌤𑍁𑌲𑍍𑌯𑌰𑍂𑌪𑌃", "𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁-
𑌷𑌂 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌕𑌰𑍍𑌷 𑌯𑌮𑍋 𑌬𑌲𑌾𑌤𑍍" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌿𑌷𑍁 𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾-
𑌤𑍍𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌂 𑌕𑌿𑌂
𑌨 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌨 𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍂𑌤𑌭𑌵𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾-
𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌜𑍀𑌵𑌾𑌂𑌶𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌰𑍋𑌧𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌭𑍂𑌤𑌭𑌵𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯
𑌸𑍂𑌪𑌪𑌨𑍍𑌨𑌤𑌯𑌾 𑌬𑍋𑌧𑌯𑌿𑌤𑍁𑌂 𑌶𑌕𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨 । "𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰-
𑌮𑌿𑌤𑌃" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 "𑌹𑍃𑌦𑍍𑌯𑌪-
𑌇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾𑌨𑌾𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, "𑌅𑌂-
𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌚 𑌸𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍈𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍀𑌯-
𑌕𑍇, "𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌦𑌾 𑌜𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇
𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌵𑍇𑌤𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑌰𑍇 𑌚𑌾𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑌪𑌿
𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌤𑍍, 𑌅𑌸𑌂𑌕𑍁𑌚𑌿𑌤𑌭𑍂𑌤𑌭𑌵𑍍𑌯𑍇𑌶𑌿𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇-
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑌿𑌂𑌗𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌯𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰 𑌏𑌵" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 ।
𑌯𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌕𑍈𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 — 𑌅𑌂𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌲𑌿𑌂𑌗𑌮𑍇𑌵, 𑌅𑌯𑌾𑌵𑌿-

யதோதகம் துர்கே வ்ருஷ்டம் பர்வதேஷு விதாவதி । ஏவம்
தர்மான் ப்ருதக் பஶ்யம்ஸ்தானேவானுவிதாவதி ॥ ௧௪ ॥
யதோதகம் ஶுத்தே ஶுத்தமாஸிக்தம் தாத்ருகேவ பவதி । ஏவம்
முனேர்விஜானத ஆத்மா பவதி கௌதம ॥ ௧௫ ॥
இதி சதுர்த்தவல்லீ ஸமாப்தா ॥

அத த்விதீயாத்யாயே பஞ்சமீவல்லீ ॥

ஹரி: ஓம் ॥ புரமேகாதஶத்வாரமஜஸ்யாவக்ரசேதஸ: । அனு
ஷ்டாய ந ஶோசதி விமுக்தஶ்ச விமுச்யதே ॥ ஏதத்வை தத் ॥ ௧ ॥
ஹம்ஸ: ஶுசிஷத்வஸுரந்தரிக்ஷஸத்தோதா வேதிஷததிதிர்துரோ
ணஸத் । ந்ருஷத்வரஸத்ருதஸத்வ்யோமஸதப்ஜா கோஜா ருதஜா

யதோதகமிதி ॥ பர்வதஶ்ருங்கே வ்ருஷ்டம் ப்ருதக்பூதம் பர்வதேஷு
நாநாரூபதயா பதித்வா பதித்வா தாவதி । ஏவம் பரமாத்மனோ தேவா
ஜயாதீன் தர்மான் ப்ருதக்ஜயாதீனாத்மன: ப்ருதக் பஶ்யம்ஸ்தானேவானு
பஶ்யந்து பர்வதநிஸ்ஸ்ருதவாதஸ்தானேஷ்வத ஸம்ஸாரகர்த்தே பததீ
த்யர்த: ॥ ௧௪ ॥
ஸம்ப்ரதி ஸ்வாத்மஜ்ஞானஸ்ய பலமாஹ — யதோதகமிதி ॥ யதா
ஶுத்தே ஶுத்தம் ஆஸிக்தம் தத்ஸத்ருஶமேவ பவதி ததா முனேர்வி
விஸத்ருஶம் (ஏவம்) இமம் விஜானத: முனேர்யஸ்ய ஆத்மா ஸ்வபராத்ம
ஜ்ஞானேன விஶுத்தஸ்ய விஶுத்தேன பரமாத்மனா ஸமானோ பவதீத்யர்த: ॥
கௌதமேதி ப்ராக்வதேவ ஸம்போதனம் ஸம்போதயதீதி ॥ ௧௫ ॥
இதி கடோபநிஷதி சதுர்த்தவல்லீபாஷ்யம் ॥

புரமிதி ॥ ஜநநாதிவிக்ரியாரஹிதஸ்ய ஜீவபுத்தே: சேதன
ஆத்மன: ஏகாதஶேந்த்ரியலக்ஷணபஹிர்முகத்வாரோபேதம் ஶரீரா
க்யம் புரம் பவதி । புரஸ்வாமின: யதா புரம் விவிக்தம் பவதி, ததா
ஶரீரமபி ஸ்வாத்மனோ விவிக்தம் ஜ்ஞாதம் பவதி । அவிவேகினஸ்து தேஹ
ஏவாத்மத்வ பவதீத்யாஶய: ॥ (அனுஷ்டாய ந ஶோசதி) விவிச்ய ஜானந்
தேஹாநுபந்திபி: து:கை: காமாதிபிஶ்ச விமுக்தோ பவதீத்யர்த: ॥
(விமுக்தஶ்ச விமுச்யதே) ஜீவதஶாயாம் ஶோகாதிகாதிது:காத் விமுக்தோऽபி
விமுக்தஸ்ஸன் "போகேன த்விதரே க்ஷபயித்வா ஸம்பத்யதே" இதி
ந்யாயேன ப்ராரப்தகர்மாவஸானே அர்சிராதினா விரஜாம் ப்ராப்ய ப்ர
க்ருதிஸம்பந்தவிமுக்தோ பவதீத்யர்த: ॥ (ஏதத்வை தத்) ஏதத்
ப்ருதிவ்யாதித்ரவ்யஸ்வரூபமபி பராத்மாத்மகமேவேத்யர்த: ॥ ௧ ॥

ஸ்ருஜா பூதம் வ்யூஹம் ॥ ॥ ௨ ॥

ஸ்தூலம் ப்ராணமயத்வாத் வ்யக்தமஸ்தி । ஸூக்ஷ்மாந்
தாமஸம் விஶ்வோபோவா உபாஸ்தே ॥ ॥ ௩ ॥

தஸ்ய விஶ்வம்பரஸ்ய ஶரீரஸ்தஸ்ய தேஹிந: । தேஹாபிமா-
ந்யாநஸ்ய கிந்து பரிஶிஷ்யதே ॥ ஸமந்ததம் ॥ ॥ ௪ ॥

நவ்யாணேந நாவாநேந ஸூக்ஷ்மாஜீவதி கஶ்சந । இதரேண த-

பாநரவஸ்ய ஸவூர்த்தாமேவ உபபதி— ஸம்ஸஶ்ருவிஷ
யிதி ॥ (ஸம்ஸ:) ஸப்ரபு: ஶ்ருவண ஶ்ரேஷ்டத்வ வஸிதி வதூதஜதி
ஶ்ருவிஷம், தெஜஸ்வியாவம் । வாஸயதீதி வஸா: வாயு: ஸஞ்சரிக்ஷ
வம் ஸஞ்சரிக்ஷமதோ வாயு: (ஹோதாவேதிஷம்) வேத்யூஹவதூஸ்தந
பூஶ்விஶ்வேஶோஷ்மஶ்வூா (ஸதீயிதூரேணவம்) தூரேணம் மஹும்
மஹமதோடதிபி:, (நஷம்) நஷூர்த்தயா வதூஸ்தநம் (வரவம்)
வரேஷு தேவேஷ்வ தயா வதூஸ்தநம், பூதே ஸத்யேமேகே வஸீதீ
திபதவம் (வேஸ்ஸம்) வேஸ்ஷ் வரஸ்வெ வதூஸ்தநஞ் வ்யத்ஷூஷ்ட ।
(ஸ்ஜா:) ஜஞ்ஜா: (மோஜா:) ஹுஜா: (பதஜா:) யஜ்ஞாதஞா: கஸூமெஞ
ஹுதாஶ் ஸுஷூராஷயஜதியாவம் । யதா— விரஸாஜஸாயிதயா பதஶ
ஷிதா॥ஸாஶஜாஜத்யயு: । (ஸ்ருஜா:) வவுதஜா: வஞ்ஜவும் (வ்யூ
ஹம் பதம்) ஸவுரிஷூஞவஸத்யரபுவ்யூஹஜ்ஜஸிதியுூ: ॥ ॥ ௨ ॥

ஸ்தூலம் ப்ராணேதி ॥ ஸவேஷாம் ஸூக்ஷ்மயதம: வரஸ்தா ப்ரா
ணவாயுஸ்ரு஫ூஸவஸணபதி । ஸவாநவாயுஸேநுஸ்வ கஷ்வதி ।
(ஸூக்ஷ்ம) ஸூக்ஷ்மயவும்பரீகஸூக்ஷ்ம ஶ்ரவீநம் (வாஸ்ந) வநீயம் ஸஜநீயம்
ஸயவா ஸூக்ஷ்மயவும்பரீகவரிதிதயா ஸூஸ்வரிஸாணதித்யயு: ॥
தம் (விஶ்வோஷா:)ஸத்வஷ்ஶ்தய: ஸவேவுழவி உபாஸதஜத்யயு:॥௩॥

ஸஸம் வரஸ்தாநஸவாஸீநஸ்ய "தஸ்ய தாவதேவ விரம் யாவ
ஞவிமோக்ஷ்ய" இதி ஶ்ருத்யந்தரீத்யா ஶரீரவாதவஸாஞராய: ந
கிஞ்சித் கதவ்யம் பரிஶிஷ்யதஜத்யாஹ— ஸஸ்ய விஶ்வம்பரஸ்யே
தி ॥ (ஸஸ்ய) உபாஸகஸ்ய (தேஹிந:) ஶரீரஸ்தஸ்ய ஶரீரவ்யதிஷி
க்தஸ்ய ஷூஶஶரீரஸ்யதியாவம் । ஸஸம்ஹுதஸ்யா (விஶ்வம்பரந
ஸ்ய) ஶியிஶீஸவஷூத்வஸ்யா (தேஹாபிமாந்யாநஸ்ய) தியஸாணஸ்ய
வா (கிந்து பரிஶிஷ்யதே) க்ருதக்ருத்யஸ்யாம் கதவ்யம் கிஸவி நாவ
ஶிஷ்யதஜதிஸாவ: ॥ (ஸமந்ததம்) வபுவம் ॥ ॥ ௪ ॥

தஸ்ய ஸவுவ்யாணிவ்யாணநமேஹதஸவாரபுவம் ஸேஹிஸாநஸாஹ-
நவ்யாணேநேதி ॥ கேநேதரேண ஜீவஞ்ஜீதத்ராஹ— (யஷூஞெதா
பவாஶ்ரிதா) யஷயீநம் ப்ராணாவாநயோரவி ஜீவநம் தஷயீநமேவ

जीवन्ति यस्मिन्नेतावुपाश्रितौ ॥ ॥ ५ ॥

हन्त त इदं प्रवक्ष्यामि गुह्यं ब्रह्म सनातनम् । यथा च मरणं प्राप्य आत्मा भवति गौतम ॥ ॥ ६ ॥

योनिमन्ये प्रपद्यन्ते शरीरत्वाय देहिनः । स्थाणुमन्येऽनुसंयन्ति यथाकर्म यथाश्रुतम् ॥ ॥ ७ ॥

य एष सुप्तेषु जागर्ति कामं कामं पुरुषो निर्मिमाणः । तदेव शुक्रं तद्ब्रह्म तदेवामृतमुच्यते । तस्मिंल्लोकाः श्रिताः सर्वे तदु नात्येति कश्चन ॥ एतद्वै तत् ॥ ॥ ८ ॥

सर्वेषां जीवननिमित्तभावः ॥ स्पष्टमन्यत् ॥ ॥ ५ ॥

हन्त त इदमिति ॥ (गुह्यं) अतिरहस्यं सनातनं ब्रह्म ते पुनरपि प्रवक्ष्यामि । हन्तेति सम्पत् । श्रूयताम् । हे गौतम आत्मा मरणं मोक्षं प्राप्य यथा यत्प्रकारविशिष्टो भवति तथा पुनरपि मुमुक्षवे रागाद्यनुपहताय उपदेशयोग्याय तुभ्यं वक्ष्यामीत्यर्थः ॥ ॥ ६ ॥

अधिकारिविशेषनिर्देशपूर्वकेण “हन्त” इत्यनेन सूचितमर्थं विवृणोति— योनिमिति ॥ अन्ये परमात्मतत्त्वश्रवणविमुखाः कपूयचराः शरीरपरिग्रहाय ब्राह्मणादियोनिं प्रपद्यन्ते । अन्ये स्थावरभावमनुगच्छन्ति । स्वानुष्ठितयज्ञादिककर्मोपासनानतिक्रमेण “रमणीयचरणाः, तं विद्याकर्मणी समन्वारभेते” इत्यादिश्रुत्यनुरोधादिति भावः ॥ ॥ ७ ॥

एवं शिष्यं प्ररोचनयाऽभिमुखीकृत्य प्रकृतमनुसरति— य एष सुप्तेषु जागर्तीति ॥ सर्वेषु सुप्तेषु जीवेषु (कामं कामं) [illegible] सङ्कल्प्य सङ्कल्प्येत्यर्थः । न तु “सर्वान्कामांश्छन्दतः प्रार्थयस्व” इति प्रकृताः पुत्रादयः कामशब्देन निर्दिश्यन्ते । अयमर्थः सन्ध्याधिकरणभाष्यश्रुतप्रकाशिकयोः स्पष्टः । सङ्कल्प्य सङ्कल्प्य नानारूपेण निर्मिमाणः पुरुषो योऽस्ति तदेव (शुक्रं) प्रकाशकं तदेवानन्याधीनसत्ताकममृतमित्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् । नित्यमुक्तानां तत्कृतस्थितित्वात् निरुपाधिकामृतत्ववत्त्वात् तदेवामृतमित्यवधारणस्य नानुपपत्तिरिति द्रष्टव्यम् । एतेनामृतान्तरनिषेधात् मुक्तपरमात्मनोरभेदः प्रत्युक्तः, अत्रामृतशब्दस्य निरुपाधिकामृतत्ववाचकत्वात् ॥ ॥ ८ ॥

सर्वमिदं विभाति ॥ ॥ १५ ॥

इति पञ्चमवल्ली ॥

अथ द्वितीयाध्याये षष्ठवल्ली ॥

हरिः ओम् ॥ ऊर्ध्वमूलोऽवाक्शाख एषोऽश्वत्थः सनातनः । तदेव शुक्रं तद्ब्रह्म तदेवामृतमुच्यते । तस्मिँल्लोकाः श्रिताः सर्वे तदु नात्येति कश्चन ॥ एतद्वै तत् ॥ ॥ १ ॥

यदिदं किञ्च जगत्सर्वं प्राण एजति निःसृतम् । महद्भयं

भासक'' इति । विप्रतिपन्नत्वज्ञापकता भाष्यकृता ''अविद्यासङ्गतो भासकत्वेनैव भासितृत्वादीनां यत्तेजः तन्मदीयं तेजः [?] ... इति विधीति । अतः अंशकार्य[?] ... भास्वराण्यपराणीनां नहि तीति व्यवस्थाप्य इति भावः ॥ ॥ १५ ॥

इति पञ्चमवल्लीभाष्यम् ॥

(ऊर्ध्वमूलोऽवाक्शाख एषोऽश्वत्थः सनातनः) अयञ्च मन्त्रार्थः ''ऊर्ध्वमूलमधःशाखम्'' इति गीताव्याख्याने भगवता भाष्यकृता व्याख्यातः । इदं हि तत्र भाष्यम् ''यं संसाराख्यमश्वत्थमूर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थमव्ययं प्राहुः श्रुतयः ऊर्ध्वमूलोऽवाक्शाख एषोऽश्वत्थः सनातनः ''ऊर्ध्वमूलमवाक्शाखं वृक्षं यो वेद सम्प्रति'' इत्याद्याः । सप्तलोकोपरि निविष्टचतुर्मुखत्वेनोर्ध्वमूलत्वम् । पृथिवीनिवासिसकलनरपशुमृगकृमिकीटपतङ्गस्थावरान्ततया अधःशाखत्वमिति । तद्विलक्षणमेव ब्रह्मेति दर्शयति — तदेव शुक्रमिति ॥ ॥ १ ॥

पूर्वमेव व्याख्यातोऽयं मन्त्रः ॥

(यदिदं किञ्च जगत्सर्वं प्राण एजति निःसृतम् । महद्भयं वज्रमुद्यतम्) अयञ्च मन्त्रार्थः ''कम्पनात्'' इति सूत्रे भगवता भाष्यकृता व्याख्यातः । तत्रायं मन्त्रार्थः ''कृत्स्नस्य जगतः अस्मिन्नङ्गुष्ठमात्रे पाणे प्राणशब्दनिर्दिष्टे स्थितानां सर्वेषां ततो निःसृतानां तच्छासनातिपालननिमित्तमेजनं कम्पनं श्रूयते । तच्छासनातिवृत्तौ किं भविष्यतीति महतो भयादुद्यतवज्रादिव भीतास्तत्सर्वं जगत्कम्पत इत्यर्थः ''भयादस्याग्निस्तपति'' इत्यनेनैकार्थ्यात् । महद्भयं वज्रमुद्यतमिति पञ्चम्यर्थे प्रथमेति भाषितम् । विप्रतिपन्नस्य श्रु

वज्रमुद्यतं य एतद्विदुरमृतास्ते भवन्ति ॥ ॥ २ ॥
भयादस्याग्निस्तपति भयात्तपति सूर्यः । भयादिन्द्रश्च वायुश्च मृत्युर्धावति पञ्चमः ॥ ॥ ३ ॥
इह चेदशकद्बोद्धुं प्राक्शरीरस्य विस्रसः । ततः सर्गेषु लोकेषु शरीरत्वाय कल्पते ॥ ॥ ४ ॥
यथाऽऽदर्शे तथाऽऽत्मनि यथा स्वप्ने तथा पितृलोके । यथा

प्रकाशिकायां "प्राण इति सप्तम्युपलक्षणार्थं प्रसिद्धानामित्यर्थः । कुतो निःसृता नामेत्यपेक्षायां प्रकृतवेद्यावधारणान्महत — तत इति ॥ भयजनकं कम्पनहेतुरिति । वज्रकम्पनहेतुर्हि पातः । प्रत्यायकभयात् सर्वकार्यप्रवृत्तिः कम्पनम् । उद्यतवज्रादिव परमेश्वराच्छासनाद्भयेन कृत्स्नं जगत्कम्पत इत्यर्थः । अत्र महद्भयं वज्रमुद्यतमिति पदानि पञ्चम्यर्थप्रयोगाणि । अर्थं पञ्चम्यर्थप्रयोगत्वेऽपि अयं भयार्थः । उक्तार्थे वस्तुतस्तस्मिन् सत्येव प्राणशब्दितपरब्रह्मपरमिति द्रष्टव्यम् । केचित्तु बिभेत्यस्मादिति भयम् । भयानकमित्यर्थः । महाभयानकोद्यतवज्रवत् सर्वाणि भूतानि प्राणशब्दितपरमात्माकम्पयति । य एतदीदृशं विदुस्ते मोक्षं प्राप्नुवन्ति । (भवन्तीत्यमृतास्ते भवन्ति) इति शेषः । "अत एव प्राणः" इत्यधिकरणन्यायात् प्राणशब्दस्य परमात्मपरत्वं निर्वाह्यमिति द्रष्टव्यम् ॥ ॥ २ ॥

भयादस्याग्निरिति ॥ यावच्छब्देन्द्रादीनां स्वव्यापारप्रवृत्तिर्वरः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ॥ ३ ॥

इह चेदिति ॥ शरीरस्य (विस्रसः) विस्रंसनात् । पतनात् प्रागिह लोके ब्रह्म बोद्धुं अशकच्चेत् अशक्नुवंश्चेत् विकारवत्त्वरूपः । (ततः) तस्माज्ज्ञानाभावादेव हेतोः सृज्यमानेषु लोकेषु जन्मजरामरणादिदुःखबहुलेषु शरीरत्वाय भवतीत्यर्थः । तस्माच्छरीरपातात् प्रागेव आत्मज्ञानाय यतेतेति भावः ॥ ॥ ४ ॥

आत्मनो दुर्बोधत्वमाह — यथेति ॥ यथादर्शे वस्तुच्छाया विशदा स्पष्टा प्रतिभाति । तथा इह लोके आत्मनीत्यर्थः । यथा — यथा (आदर्शे) दर्पणे प्रतीयमानं वस्तु साक्षाद्दृष्टवस्तुवत् प्रत्यक्षवत् अविकल्पानवधार्यतया अवभासते । तथैवात्मविषयिणी प्रतीतिरित्यर्थः । लोकान्तरेऽपि तथैवेत्याह — (यथा स्वप्ने तथा पितृलोके) यथा स्वप्न

𑌪𑍍𑌸𑍁 𑌪𑌰𑍀𑌵 𑌦𑌦𑍃𑌶𑍇 𑌤𑌥𑌾 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌤𑌪𑌯𑍋𑌰𑌿𑌵
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌗𑍍𑌭𑌾𑌵𑌮𑍁𑌦𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌮𑌯𑍌 𑌚 𑌯𑌤𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌗𑍁𑌤𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌮𑌾
𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌂 𑌮𑌨𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌮𑌮𑍍 । 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌧𑌿 𑌮𑌹𑌾𑌨𑌾
𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑌹𑌤𑍋𑌽𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌮𑌮𑍍 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌅𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌕𑍋𑌽𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗 𑌏𑌵 𑌚 । 𑌯𑌜𑍍
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌜𑌨𑍍𑌤𑍁𑌰𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌚 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌆𑌦𑌰𑍍𑌶𑌵𑌜𑍍𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌵𑌚𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌂𑌶𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌿𑌤𑌯𑌾𑌽𑌽𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍁𑌸𑌂𑌧𑌾𑌨𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃, 𑌤𑌥𑌾 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑍇𑌽𑌪𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌥𑌾𑌪𑍍𑌸𑍁 𑌪𑌰𑍀𑌵 𑌦𑌦𑍃𑌶𑍇 𑌤𑌥𑌾 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌲𑍋𑌕𑍇) 𑌯𑌥𑌾 𑌜𑌲𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌨𑍋 𑌨𑌾𑌤𑌿𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌃, 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌿𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌤𑍋𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌲𑍋𑌕𑍇𑌽𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ (𑌛𑌾𑌯𑌾𑌤𑌪𑌯𑍋𑌰𑌿𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇) 𑌯𑌥𑌾 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌤𑌪𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌗𑍇𑌨 𑌭𑍇𑌦𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌃, 𑌏𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌃 । 𑌅𑌤𑍋 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾 — 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌾𑌤𑌪𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌵𑌿𑌕𑍍𑌤𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌃 𑌤𑌥𑌾 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌵𑌿𑌕𑍍𑌤𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌪𑌿 𑌨𑌾𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌾𑌤𑌿𑌶𑌯𑌂 𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍃𑌥𑌗𑍁𑌤𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑌾𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑍍 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 । (𑌉𑌦𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌮𑌯𑍌 𑌚 𑌯𑌤𑍍) 𑌯𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌯𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑍌 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑍌, 𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌵𑍈𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌗𑍍𑌭𑌾𑌵𑌶𑍍𑌚 𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌦𑌿𑌗𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌵𑍈𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍈𑌕𑌾𑌕𑌾𑌰𑍇 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌨 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௬ ॥

𑌦𑍇𑌹𑌵𑌿𑌵𑌿𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌯𑌾𑌥𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌏𑌵𑍋𑌪𑌾𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌪𑌦𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 — (𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌦𑍍𑌵𑌯𑍇𑌨) 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 । "𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌾 𑌹𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌾 𑌅𑌰𑍍𑌥𑍇𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌂 𑌮𑌨𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌪𑌰𑌃 । "𑌮𑌹𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । (𑌅𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌃) 𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌂 𑌗𑌾𑌤𑍍𑌰𑌮𑍍 । 𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌶𑍀𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌚 𑌵𑌶𑍀𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌤𑌿𑌰𑍇𑌵 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 ॥ ॥ ௭ ॥ ௮ ॥

ந ஸந்த்³ருஶே திஷ்ட²தி ரூபமஸ்ய ந சக்ஷுஷா பஶ்யதி கஶ்சநைநம் । ஹ்ருதா³ மநீஷா மநஸாபி⁴க்ல்ருப்தோ ய ஏதத்³விது³ரம்ருதாஸ்தே ப⁴வந்தி ॥ ॥ ௯ ॥

யதா³ பஞ்சாவதிஷ்ட²ந்தே ஜ்ஞாநாநி மநஸா ஸஹ । பு³த்³தி⁴ஶ்ச ந விசேஷ்டதி தாமாஹு: பரமாம் க³திம் ॥ ॥ க0 ॥

தாம் யோக³மிதி மந்யந்தே ஸ்தி²ராமிந்த்³ரியதா⁴ரணாம் । அப்ரமத்தஸ்ததா³ ப⁴வதி யோகோ³ ஹி ப்ரப⁴வாப்யயௌ ॥ ॥ கக ॥

ந ஸந்த்³ருஶே திஷ்ட²தீதி ॥ அஸ்ய (ரூபம்) ஸ்வரூபம் விஶேஷேண வா । சக்ஷுராதி³கரணைர்வா ஸந்த்³ருஶ்யே ஸந்நிதா⁴நேந்த்³ரியேண திஷ்ட²தீத்யர்த²: । அதஏவ ந சக்ஷுஷா பஶ்யதி கஶ்சநைநமிதி ॥ ஸ்வேதா³ர்த²மாஹ ॥ (ஹ்ருதா³ மநீஷேத்யாதி³) ॥ அயமர்த²: ஸூத்ரகாரேண வ்யாஸார்யை: "ஹ்ருத்³யபேக்ஷயா து மநுஷ்யாதி⁴காரத்வாத்" । மநீஷேதி ப்ரக்ருதி: । "ந ஸந்த்³ருஶே திஷ்ட²தி ரூபமஸ்ய ந சக்ஷுஷா பஶ்யதி கஶ்சநைந"மிதி ப்ரத்யக்ஷாதி³ப்ரஸக்தம் ரூபம் ப்ரதிஷித்⁴ய "ஹ்ருதா³ மநீஷா மநஸாபி⁴க்ல்ருப்தோ ஜ்ஞாநஸ்வரூபம் பரிபஶ்யந்தீதி" ஸ்மரணாஸ்ய உக்தம் । (அபி⁴க்ல்ருப்த:) ப்ரகாஶித இத்யர்த²: । "ஹ்ருதா³ மநீஷா மநஸா ஸம்யக்³ த்⁴யாநேந த³ர்ஶநம் பஶ்யதி ஸாக்ஷாத்கரோதி ப்ரத்யக்ஷீகரோதீத்யர்த²: । "ஹ்ருத்³யாகாஶே நித்யா ப்ரஜ்ஞா" இத்யாதி³நிரூபணாத் ஸ்வரூபாவிர்பா⁴வ உக்த: । ய ஏதத்³விது³ரிதி ॥ ஸ்வேதா³ர்த²: ॥ ॥ ௯ ॥

யதா³ பஞ்சேதி ॥ ஜ்ஞாநஸாத⁴நாநீதி ஜ்ஞாநாநி இந்த்³ரியாணீத்யர்த²: । "ஸ்வஸ்வவிஷயே"ஷ்விதி ப்ரத்யாஹாரேண வ்யாஸார்யைர்வ்யாக்²யாதம் । அந்யார்த²ஸ்வரூபாப்ரவ்ருத்திரூபம் பு³த்³தி⁴ஶ்ச ந விசேஷ்டதி । அதஏவ தத்ர ஸ்ம்ருதம் "அப்ரவ்ருத்தாயாம் ஸ்வாத்மநி ஸம்ஸ்தி²தாயாம் பு³த்³தௌ⁴ ப்ரஶாந்தாயாம் நிஶ்சலாயாம் ஸத்யாம்" இதி । ஸாக்ஷாத்காரவிஷயமேவ ஸாக்ஷாத்காரஸ்ய பரமகதிரிதி தத்ஸ்வரூபம் ॥

தாம் யோக³மிதி ॥ (தாம்) பு³த்³த்⁴யாதி³நிஶ்சலாம் பா³ஹ்யாப்⁴யந்தரகரணதா⁴ரணாம் யோக³மிதி மந்யந்தே । உக்தம் ஹி வ்யாஸார்யை: "யோக³சித்தவ்ருத்திநிரோத⁴" இத்யுக்தமிதி (அப்ரமத்தஸ்ததா³ ப⁴வதி) இந்த்³ரியாணாம் நிவ்ருத்திரூபவ்யாபாரஸ்ய அவஹிதசித்ததாப⁴வதி । கிமர்த²ம் தத்ராஹ — யோகோ³ ஹி ப்ரப⁴வாப்யயாவிதி ॥ யோக³ஸ்ய ப்ரதிக்ஷணாபாயஶங்கயா அவதா⁴நேநைவ ரக்ஷிதவ்ய இத்யர்த²: । ஆத்மஸ்வரூபாவிர்பா⁴வபர்யந்தம் ப்ரத்யாஹாரயோக³நிஷ்டா²யாம் யோக³ஸ்ய தத்ராப்ரமத்ததயா ப⁴விதவ்யமிதி பா⁴வ: ॥ ॥ கக ॥

ஸஹ நாவவது । ஸஹ நௌ புநக்து । ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை । தேஜஸ்வி நாவதீதமஸ்து மா வித்விஷாவஹை । ஓம் ஶாந்திஶ்ஶாந்திஶ்ஶாந்தி: ॥

ஹரி: ஓம் ॥ ஶ்ரீக்ருஷ்ணார்பணமஸ்து ॥

இதி கடோபநிஷதி ஷஷ்டீ வல்லீ ॥

த்விதீயோऽத்யாயஸ்ஸமாப்த: ॥

கடவல்லீ ஸமாப்தா ॥

ஶிஷ்யாசார்யயோஶ்ஶாஸ்த்ரீய நியமாதிலங்கந க்ருத தோஷ ப்ரஶமநாயேயம் ஶாந்திருச்யதே — (ஸஹ நாவவது) ஸ: வித்யாப்ரகாஶித: பரமாத்மா । ஸஹஶப்த: ப்ரத்யேகம் । நௌ ஶிஷ்யாசார்யௌ । அவது ஸ்வஸ்வரூபப்ரகாஶநேந ரக்ஷது । (ஸஹ நௌ புநக்து) வித்யாப்ரதாநத்வாரா ஆவாம் ஸஹைவ பரிபாலயது । யதா விப்ரோஷ்டசேவேண ஆவாம் ஸஹிதாவேவ யதா ஸ்யாவ ததா பரிபாலயத்வித்யர்த்த: । (ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை) ஸஹைவ வித்யாப்ரதாநேந வித்யாஸாமர்த்யம் நிஷ்பாதயாவஹை । பரமாத்மநைவ வித்யாநிர்வாஹஸாமர்த்யமிதி பாவ: । (தேஜஸ்வி நாவதீதமஸ்து) நௌ ஆவயோ: யததீதம் தத் தேஜஸ்வி அஸ்து வீர்யவத்தரம் பவத்வித்யர்த்த: । (மா வித்விஷாவஹை) “யஶ்சாதர்மேண விப்ரூதே யஶ்சாதர்மேண ப்ருச்சதி । தயோரந்யதர: ப்ரைதி வித்வேஷம் வாऽதிகச்சதீ”தி ஸ்ம்ருத்யுக்தரீத்யா அயதாந்யாயம் அத்யயநாத்யாபநநிமித்தோ வித்வேஷ: ஆவயோர்மா பூதித்யர்த்த: । (ஶாந்திஶ்ஶாந்திஶ்ஶாந்தி:) த்ரிவாரவசநம் ஸர்வதோஷஶாந்த்யர்த்தம் ॥ ॥ ௧௯ ॥

இயமுபநிஷத் பகவத்ப்ரேரேதி பகவதா பாதராயணேந ஸமாத்யாயே த்ரிபிரதிகரணைர்நிர்ணீதா । தத்ர “யஸ்ய ப்ரஹ்ம ச க்ஷத்ரம் சோபே பவத ஓதந: । ம்ருத்யுர்யஸ்யோபஸேசநம் க இத்தா வேத யத்ர ஸ:” இதிவாக்யே ப்ரஹ்மக்ஷத்ரயோரோதநத்வநிர்தேஶேந போஜ்யத்வஸ்ய போக்த்ருத்வஸ்ய வா ப்ரதீதே: தத்ப்ரதிஸம்பந்தி பரமாத்மேதி த்ருஷ்ட்யநிர்தேஶோ போக்தா ஜீவ ஏவ ஸ்யாத், பரமாத்மநோ போக்த்ருத்வாஸம்பவாதிதி பூர்வபக்ஷம் க்ருத்வா “அத்தா சராசரக்ரஹணாத், ப்ரகரணாச்ச, குஹாம் ப்ரவிஷ்டாவாத்மாநௌ ஹி தத்தர்ஶநாத், விஶேஷணாச்ச”தி சதுர்பிஸ்ஸூத்ரைஸ்ஸித்தாந்த: க்ருத: । தேஷாமயமர்த்த: — “உபே பவத ஓதந” இதி ஓதநப்ரதிஸம்பந்திதயா ப்ரதீயமாந: அத்தா பரமாத்மைவ । ப்ரஹ்மக்ஷத்ரஶப்தஸூசித சராசரஸம்ஹர்த்ருத்வஸ்யாத்ர ஶ்ருதே: ப்ரதிபாதநாத் । அத்ர

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍍𑌪𑌦𑍍𑌮𑌾𑌵𑌤𑍀𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌰𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌮𑍁𑌨𑌿𑌵𑌿𑌰𑌚𑌿𑌤𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇𑌣 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾

𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑍐 ॥ 𑌸𑍁𑌕𑍇𑌶𑌾 𑌚 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑌃 𑌶𑍈𑌬𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑌾𑌮𑌃 𑌸𑍌𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌣𑍀 𑌚 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌃 𑌕𑍌𑌸𑌲𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌶𑍍𑌵𑌲𑌾𑌯𑌨𑍋 𑌭𑌾𑌰𑍍𑌗𑌵𑍋 𑌵𑍈𑌦𑌰𑍍𑌭𑌿𑌃 𑌕𑌬𑌨𑍍𑌧𑍀 𑌕𑌾𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌹𑍈𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌃 𑌪𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌵𑍇𑌷𑌮𑌾𑌣𑌾 𑌏𑌷 𑌹 𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍇 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌾𑌯 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌅𑌤𑌸𑍀𑌗𑍁𑌚𑍍𑌛𑌸𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌮𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍋𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌥𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 ।
𑌅𑌞𑍍𑌜𑌨𑌾𑌚𑌲𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌮𑌞𑍍𑌜𑌲𑌿𑌰𑍍𑌮𑌮 𑌗𑌾𑌹𑌤𑌾𑌮𑍍 ॥
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌣𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌗𑍁𑌰𑍂𑌨𑌪𑌿 ।
𑌕𑍍𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌯𑌥𑌾𑌮𑌤𑌿 ॥

𑌸𑍁𑌕𑍇𑌶𑌾 𑌚 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌭𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑌃 । 𑌨𑌾𑌮𑌤𑌃 𑌸𑍁𑌕𑍇𑌶𑌾 । 𑌶𑌿𑌬𑍇𑌰𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌶𑍈𑌬𑍍𑌯𑌃, 𑌨𑌾𑌮𑌤𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑌾𑌮𑌃 । 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌸𑍌𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌣𑍀, 𑌈𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 । 𑌗𑍋𑌤𑍍𑌰𑌤𑍋 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌃 । 𑌕𑍌𑌸𑌲𑍍𑌯𑍋 𑌨𑌾𑌮𑌤𑌃, 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌲𑌾𑌯𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌮𑌾𑌶𑍍𑌵𑌲𑌾𑌯𑌨𑌃 । 𑌭𑌾𑌰𑍍𑌗𑌵𑍋 𑌗𑍋𑌤𑍍𑌰𑌤𑌃, 𑌵𑌿𑌦𑌰𑍍𑌭𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑍈𑌦𑌰𑍍𑌭𑌿𑌃 । 𑌕𑌬𑌨𑍍𑌧𑍀 𑌨𑌾𑌮𑌤𑌃, 𑌕𑌾𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑍋 𑌗𑍋𑌤𑍍𑌰𑌤𑌃 । 𑌤𑍇 𑌹𑍈𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑍇 𑌹) 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌃 𑌏𑌤𑍇 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌾𑌃 𑌸𑍁𑌕𑍇𑌶𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑌾𑌮𑌸𑍌𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌣𑍀𑌕𑍌𑌸𑌲𑍍𑌯𑌭𑌾𑌰𑍍𑌗𑌵𑌕𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑌃 𑌷𑌡𑍃𑌷𑌯𑌃 (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌾𑌃) 𑌵𑍇𑌦𑌪𑌰𑌾𑌃, 𑌵𑍈𑌦𑌿𑌕𑌕𑌰𑍍𑌮[illegible] 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌃) [illegible] । 𑌯𑌥𑌾 — 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌾𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌤𑌤𑍍𑌪𑌰𑌾𑌃 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌃 𑌤𑌪𑍋𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌃 । "𑌵𑍇𑌦𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌤𑌪𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । (𑌪𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮) 𑌪𑌰𑌂 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 [illegible] (𑌅𑌨𑍍𑌵𑍇𑌷𑌮𑌾𑌣𑌾𑌃) 𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] । [illegible] । (𑌏𑌷𑌃) [illegible]

வக்ஷ்யதீதி தே ஹ ஸமித்பாணயோ பகவந்தம் பிப்பலாதமுபஸந்நா:॥ ௧॥
தாந்ஹ ஸ ருஷிருவாச பூய ஏவ தபஸா ப்ரஹ்மசர்யேண
ஶ்ரத்தயா ஸம்வத்ஸரம் ஸம்வத்ஸ்யத யதாகாமம் ப்ரஶ்நாந் ப்ருச்சத யதி
விஜ்ஞாஸ்யாம: ஸர்வம் ஹ வோ வக்ஷ்யாம இதி ॥ ॥ ௨ ॥
அத கபந்தீ காத்யாயந உபேத்ய பப்ரச்ச பகவந் குதோ ஹ
வா இமா: ப்ரஜா: ப்ரஜாயந்த இதி ॥ ॥ ௩ ॥
தஸ்மை ஸ ஹோவாச ப்ரஜாகாமோ வை ப்ரஜாபதி: ஸ தபோ

ணா ஶோகம் ஜிஜ்ஞாஸிதார்த்தம் ப்ரக்ஷ்யதீதி பர்யாலோச்ய ஸ
மித்ராத்யுபாயநபாணயஶ்ஶ்ரத்தயா விதிநா உபஜக்மு: பிப்ப
லாதமுபஸந்நா இத்யர்த்த: ॥ ॥ ௧ ॥

தாந்ஹ ஸ ருஷிருவாசேதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த்த: ॥ (பூய ஏவேதி॥)
யத்யபி பூர்வமேவ தபோப்ரஹ்மசர்யாதிஸம்பந்நா:, ததா
(அ)பி ப்ரஹ்மவித்யாக்ரஹணார்த்தம் புநரபி ஶரீரஶோஷணாதிலக்ஷ
ணதபஸா, யோஷித்ஸ்மரணகீர்த்தநகேலிப்ரேக்ஷணகுஹ்யபாஷண
ஸங்கல்பாத்யவஸாயக்ரியாநிவ்ருத்திலக்ஷணாஷ்டவிதமைதுநவர்ஜநரூ
பப்ரஹ்மசர்யேண, ஆஸ்திக்யபுத்திலக்ஷணயா ஶ்ரத்தயா புநஸ்ஸம்வத்ஸ
ராத்மகம் காலம் அதிஷ்ட்ய, வாஸம் குர்வந்தியாவத் । தத: ஸேவா
நுரோதேந ப்ரஷ்டவ்யாநர்த்தாந் ப்ருச்சத । யதி தாநர்த்தாந் ஜ்ஞா
ஸ்யாம: ததா வஸ்துதத்த்வேந ஸர்வம் வக்ஷ்யாம: । யதி ஜ்ஞாஸ்யாம ஜ்ஞா
த்ருத்வஸ்ய நிஶ்சயாபாவேந ஸம்வத்ஸரப்ரஹ்மசர்யாதிவசநம் பஹு
ஶ்ருதஸ்ய ப்ரவ்ருத்திநிமித்தஸ்ய ரோகவதே ததா ஸாதேந க
ஸ்வப்ரதிஜ்ஞாயா: ததஶ்ச கூரோ: ஜ்ஞாத்ருத்வபரீக்ஷாஹேதுரேவ
ஶாஸ்த்ருஷ்டாகாரேணாப்யயஶக்தோஹமிதி । ததா கூரோரபி
ஶிஷ்யஸம்ப்ரதாயநார்த்தவாதா: கதம் த்யஜத்யஸூயித: ॥ ௨ ॥

அத கபந்தீதி ॥ ஸம்வத்ஸரவாஸாநந்தரம் வைராக்யஜ்ஞாத: கபந்
தீ பிப்பலாதஸ்ய ஸமீபம் யதாவிதி ப்ராப்ய பப்ரச்ச । கிமிதி । பகவந்
குதோ ஹ வா இதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த்த: ॥ ॥ ௩ ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாசேதி ॥ ஏவம் ப்ருஷ்டவதே கபந்திநே பிப்ப
லாதஉவாச— ப்ரஜாகாமோ ஹ வை இதி ॥ அத்ர ப்ரஜாபதிஶப்த: ப்ர
ஹ்மபர: । அஸ்ய காரணவாக்யத்வாத் । ப்ராஸாதேயுஸ்ஸர்வப்ராவப்ராந
யிகாரணே அத்ர ச ப்ரஜாபதிஶப்தஸ்ய ப்ரஹ்மபரகத்வஸ்ய ஸம்மிதத
த்வாத் । (ஸ:) ப்ரஸித்த: ப்ரஜாபதி: பரமாத்மா ப்ரஜாஸ்ருஷ்டிகாமநயா
ஸ்ரஷ்டவ்யாலோசநரூபம் தப: (அதப்யத) க்ருதவாந் ॥ ஸதபஸ்

தபஸ்தப்த்வா ஸ மிதுநமுத்பாதயதே । ரயிம் ச ப்ராணம் சேத்யேதௌ மே பஹுதா ப்ரஜா: கரிஷ்யத இதி ॥ ॥ ௪ ॥
ஆதித்யோ ஹ வை ப்ராணோ ரயிரேவ சந்த்ரமா ரயிர்வா ஏதத் ஸர்வம் யந்மூர்தம் சாமூர்தம் ச தஸ்மாந்மூர்திரேவ ரயி: ॥ ௫ ॥
அதாதித்ய உதயந்யத்ப்ராசீம் திஶம் ப்ரவிஶதி தேந ப்ராச்யாந்

ஷ்யேதி ॥ ஏவம் ப்ருஷ்டஶ்ச பிப்பலாதோ ரயிப்ராணஶப்திதப்ரக்ருதி புருஷாவ்யக்தாதிதத்வாநித்யர்த: ॥ கேநாபிப்ராயேணேத்யத்ராஹ — ரயிம் சேதி ॥ ப்ரஜாகாமஸ்ய மே (ரயிம்) ரயிப்ராணௌ அநேகப்ரகாராந் ப்ராணிந உத்பாதயிஷ்யத இத்யபிப்ராயேணேத்யர்த: ॥ ॥ ௪ ॥

ரயிப்ராணஶப்தார்தமாஹ — ஆதித்யோ ஹ வை இதி ॥ அத்ர ஆதித்ய: போக்தா, ஸ ஏவ ப்ராண இத்யர்த: । தஸ்ய ப்ராணஶப்திதஸ்ய போக்த்ருத்வேநைவ வக்ஷ்யதே । "ரயிரேவ சந்த்ர" இத்யஸ்யார்தமாஹ — ரயிர்வா இதி ॥ மூர்தம் ஸ்தூலம் அமூர்தம் ஸூக்ஷ்மம் ச உபயம் அபி போக்யஜாதம் ரயி: அந்நம், போக்யமித்யர்த: । தஸ்மாந்மூர்தி ஶப்திதம் பாஞ்சபௌதிகம் ஶரீரம் ஸர்வம் போக்யமேவேத்யர்த: ॥ ௫ ॥

(அதாதித்ய:) ரயிநிரூபணாநந்தரம் ஆதித்ய: ப்ராண இதி ஶேஷ: । ஆதித்யஶப்திதஸ்ய போக்து: ப்ராணஶப்திதஸ்ய போக்த்ருத்வமிதி யாவத் ॥ (உதயந்யத்ப்ராசீம் ப்ரவிஶதீதி) அயமர்த: ஸர்வேஷ்வபி ப்ராணேஷு ப்ரகாஶஸந்தாநவஸ்து ப்ராசீம் தக்ஷிணாம் ப்ரதீசீமுதீசீமதோர்த்வம் சாந்தராதிஶோ யஸ்மாத் ப்ரகாஶயதி தத்தத்திக்வர்திந: ப்ராணிநோ ஸ்வரஶ்மிபிஸ்தா அபிவ்யாப்நோதி, தஸ்மாத்ஸர்வ ப்ராணஶப்திதஜீவநிவாஸப்ரகாஶ: ப்ராண இத்யர்த: ॥ ப்ராசீம் (ப்ரவிஶதி) ப்ரகாஶயதி । ப்ராச்யாந் ஸர்வாந் ப்ராணாந் ரஶ்மிஷு ஸந்நி யத்தே) ஸ்வகீயைர்ரஶ்மிபிரவ்யாப்ய ப்ரகாஶகாந் சக்ஷுராதீந் ப்ராணாந் ஸ்வரஶ்மிபிர்யோஜயதி ப்ரேரயதி । ஸ்வஸ்மிந் ஸம்யோஜ்ய(?) ஸம்பந்தயிதுத்வமேவ ப்ரகாஶகாநாம் சக்ஷுராதீநாம் காரணேந ப்ரகாஶ(?)ஸந்நிதாநஸ்ய ப்ரகாஶகத்வமிதி பாவ: । "யத்தக்ஷிணாம் யத்ப்ரதீசீம் யதுதீசீம்" இத்யாதௌ யத்தக்ஷிணாம் ப்ரவிஶதி தேந தாக்ஷிணாத்யாந் ப்ராணாந் ரஶ்மிஷு ஸந்நிதத்தே, யத் ப்ரதீசீம் ப்ரவிஶதி தேந ப்ரதீ

தபந்தம் । ஸஹஸ்ரரஶ்மிஶ்ஶததா வர்தமாந: ப்ராண: ப்ரஜாநா
முதயத்யேஷ ஸூர்ய: ॥ ॥ ௮ ॥
ஸம்வத்ஸரோ வை ப்ரஜாபதிஸ்தஸ்யாயநே தக்ஷிணஞ்சோத்தரஞ்ச
தத்யே ஹ வை ததிஷ்டாபூர்தே க்ருதமித்யுபாஸதே தே

நாம்) ஸ்தாவரஜங்கமாத்மகாநாம் (ப்ராணை:) தாரக: (ஸூர்ய:) ஸூர்ய-
வத்ப்ரகாஶ: (ஏஷ:) ஜீவ: (ஶததா) தேவமநுஷ்யாதிநாநாவிதே-
ஷ்வாத்மாபிமாநஶாலிதயா ஸம்ஸ்ருஷ்டஸ்தாநாத்யுதயதி । ஸமஷ்டிகாரே-
ணோதயதீதி வாக்யார்த: ॥ ॥ ௮ ॥

ஏவம் ஸ்ருஷ்டப்ரக்ருதிஜீவஶரீரகஸ்ய ப்ரஜாபதே: ரயிப்ரா-
ணஶப்தித ப்ரக்ருதிபுருஷரூபேண ஸாமாந்யேநோக்தாநாம் விபாகமே-
வண்ய தமேவ ப்ரகாரேண: ஸம்வத்ஸராதிரூபேண ஸ்திதஸ்ய
மாஸாதிரூபேண விபாகம் தர்ஶயிஷ்யந் ப்ரதமம் தாவதாரணாய
வா உபாஸநார்த்தம் வா ஸம்வத்ஸராத்மகஸ்ய ப்ரஜாபதே:
தக்ஷிணோத்தராயணாத்மகம் ரயிப்ராணரூபம் விபாகம்,
ததா மாஸாத்மகஸ்ய ப்ரஜாபதே: ரயிப்ராணஶப்திதம் க்ருஷ்ணஶுக்லபக்ஷா-
த்மகம் விபாகம், அஹோராத்ராத்மகஸ்ய ப்ரஜாபதே: ரயிப்ராணா-
த்மகம் ராத்ர்யஹராத்மகம் விபாகம், தத்ர ஸம்வேத ரயிஶப்தார்த்ததக்ஷி-
ணாயநக்ருஷ்ணபக்ஷராத்ர்யபேக்ஷயா ப்ராணஶப்தார்த்தஸ்யோத்தராய-
ணஶுக்லபக்ஷதிவஸாநாமுத்கர்ஷத்யோதநாய — ஸம்வத்ஸரோ வை
இதி । (தஸ்ய) ஸம்வத்ஸராத்மகரூபஸ்ய ப்ரஜாபதே: தக்ஷிணோ-
த்தரஶப்திதே த்வே (அயநே) ஸூர்யகத்யாதாரரூபே த்வே ரூபே
ஸ்த: ॥ தத்யே ஹவை இதி ॥ ஹவா இதி ப்ரஸித்தௌ ஸ்மரணே வா । அயமர்-
த: (தத்) தத்ர யே புருஷா: இஷ்டாபூர்தே க்ருதமிதி தச்ச
ரேவோபாஸதே இத்யர்த: ॥ "யே இமே க்ராமே இஷ்டாபூர்தே தத்தமி-
த்யுபாஸதே" இதி ஶ்ருத்யந்தரைகார்த்யாத் க்ருதஶப்தோ தத்த-
பர: । இஷ்டம் யாகாதிஶ்ரௌதம், பூர்தம் வாப்யாதி । இதிஶப்த: ப்ர-
காரவசந: । யாகதாநவாபீகூபாதிகம் கர்ம யேऽநுதிஷ்டந்தி, தே ச
சாந்த்ரமஸமேவ லோகம் (அபிஜயந்தே) அபிஜயந்தி ப்ராப்நுவந்தி । த-
ஏவ புநராவர்தந்தே । நசாந்த்ரோபாஸகா: உத்தரமார்கேண கதா
இத்யர்த: ॥ தஸ்மாதேத இதி ॥ தஸ்மாதேதே ருஷய: ப்ரஜா-
காமா: ஸ்வர்காதிபலகாமா: (ருஷய:) ஸ்வர்கத்ரஷ்டார: தக்ஷி-
ணாயநம் பித்ருயாணஶப்திதம் ப்ரதிபத்யந்தே । ஏஷ பித்ருயா-
ண: (ரயி:) அந்நப்ரதாந:, போக்யாகாராத்மகத்வாதிதி பாவ: । யத்யபி

ந்த்ரமஸமேவ லோகமபிஜயந்தே த ஏவ புநராவர்தந்தே தஸ்மா
தேத ருஷய: ப்ரஜாகாமா தக்ஷிணம் ப்ரதிபத்யந்தே । ஏஷ
ஹ வை ரயிர்ய: பித்ருயாண: ॥ ॥ ௯ ॥
அதோத்தரேண தபஸா ப்ரஹ்மசர்யேண ஶ்ரத்தயா வித்யயாऽऽத்மா
நமந்விஷ்யாதித்யமபிஜயந்தே ஏதத்வை ப்ராணாநாமாயதநமேத

“தூமோ ராத்ரிஸ்ததா க்ருஷ்ண” இத்யாதி ப்ரமாண ப்ரதிபந்ந:
புராணேஷு தக்ஷிணமார்கநிர்திஷ்ட: தூமாதிஶ்ருத்யுக்த: பித்ரு
யாணோऽப்யுக்த: । ஸம்வத்ஸராவயவஷண்மாஸாத்ம தக்ஷிணாயந
நிர்திஷ்டோऽப்யுக்த: । ததாऽபி தக்ஷிணாயநஶப்தேந தூமாதி
வ்யவஹ்ரியமாணயோ: காலமார்கயோ ரைக்யாத் வ்யவஹாரோபபத்தே
ரிதி த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௯ ॥

அதோத்தரேணேதி ॥ அதஶப்தோ வாக்யாந்தரோபக்ரமே । யே து
வய: “க்ரிவ்ரஜ்யா பாகரிஷ்யாம:” இதி விரக்தா: ஶேஷ: காபத்யாதிலக்ஷ
தபஸா, ஸ்த்ரீஸம்பராஹித்யலக்ஷணேந ப்ரஹ்மசர்யேண, ஆஸ்திக்யபுத்தி
லக்ஷணயா ஶ்ரத்தயா, ப்ரத்யகாத்மவித்யயா, பரமாத்மநமேவர்ஷ்ய அவி
ராத்யாத்தராயணேந “க்ருதித்யாஶ்சர்யமஸம் வர்மமோவிஷ்யந்தம் தத்வ
ரஷோऽநவஸ்ஸாநாம் ப்ரஹ்மயத்” த்யக்த்வா ப்ரகாரேண ப்ரஹ்ம
ப்ராப்திதாரபூதம் ஆதித்யம் (அபிஜயந்தே) ப்ராப்நுவந்தீத்யர்த: ।
அர்சிஷ்யபதயா நிர்திஷ்டமார்காநாம் ஸ்தாநம் தேஷாமேவ புநராவ்ருத்திம்
தர்ஶயதி— ஏதத்வை ப்ராணாநாமிதி ॥ ஆயதநஶப்தோபேக்ஷயா ஏ
ததிதி நபும்ஸகலிங்கநிர்தேஶ: । (ப்ராணாநாம்) ப்ராணப்ருதாம்
(ஆயதநம்) ஆதாரபூதம் “தஸ்யா ரயஸ்யாரேஷு நேமிரபி
தா நாபாவரா அபிதா: ஏவமேவைதா பூதமாத்ரா: ப்ரஜ்ஞாமா
த்ராஸ்வர்பிதா: ப்ரஜ்ஞாமாத்ரா: ப்ராணேऽர்பிதா” இதி பரமாத்ம
ஸகலசேதநாயாரக்தோக்தே: । ஏதத் (பராயணம்) பரப்ராப்தி
த்யர்த: । (ஏதஸ்மாந்ந புநராவர்தந்தே) உபாஸகா இதி ஶேஷ: ।
உத்தரேண மார்கேண கதா: “மாமுபேத்ய து கௌந்தேய புநர்ஜந்ம
ந வித்யதே” இத்யுக்தரீத்யா பரமாத்மாநம் ப்ராப்ய நிவர்தந்த இத்
யர்த: । (ஏஷ நிரோத:) ஏஷ: “ப்ரஜாகாமோ வை ப்ரஜாபதி:” இதி
ப்ரோக்த ப்ரஜாபதிஶப்தநிர்திஷ்ட: பரமாத்மா ஸர்வப்ராப்யஸ்ய புநரா
வ்ருத்திநிரோதகர: । அத்ர பரமாத்மநம் ப்ரஜாபதிஶப்தித ப்ரா
ப்யஸ்ய தத்பாஸகஸ்ய அபுநராவ்ருத்திரூபபத்யத இதிபாவ: ।
அத ஏஷ இத்யத்ர ப்ரஜாபதிபராமர்ஶாத் ஆத்மாநமி
த்யாத்மஶப்தோऽபி ப்ரஜாபதிபரஏவ । அதஏதத்பூர்வம்

𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑌸𑍌 𑌵𑌿𑌰𑌜𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌨 𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌜𑌿𑌹𑍍𑌮𑌮𑌨𑍃𑌤𑌂 𑌨 𑌮𑌾𑌯𑌾 𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௬ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 ॥

𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌭𑌾𑌰𑍍𑌗𑌵𑍋 𑌵𑍈𑌦𑌰𑍍𑌭𑌿𑌃 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛 । 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌰𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌕𑌤𑌰 𑌏𑌤𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌕𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠 𑌇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑌾𑌕𑌾𑌶𑍋 𑌹 𑌵𑌾 𑌏𑌷 𑌦𑍇𑌵𑍋 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌾𑌪𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌙𑍍𑌮𑌨𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌚 । 𑌤𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑍍𑌯𑌾𑌭𑌿𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌵𑌯𑌮𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑌾𑌣𑌮𑌵𑌷𑍍𑌟𑌭𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌰𑌯𑌾𑌮𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌚 "𑌮𑌨𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌚𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌦𑍁𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌕𑌪𑌟𑌰𑍂𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌜𑌿𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿, 𑌅𑌨𑍃𑌤𑌮𑌹𑌿𑌤𑌮𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿, 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑌸𑍌 (𑌵𑌿𑌰𑌜𑌃) 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍋𑌷𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌯𑌿𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑍌 ॥ ॥ ௧௫ ॥ ௧௬ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌶𑍇𑌷𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍈𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌶𑍋𑌧𑌨𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌵𑌤𑌾𑌰𑌯𑌤𑌿 — 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌃 "𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇𑌷𑍁 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍋𑌧𑍍𑌯𑌤" 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌥 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌰𑍍𑌭𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌭𑌾𑌰𑍍𑌗𑌵𑍋 𑌵𑍈𑌦𑌰𑍍𑌭𑌿𑌃 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛 ॥ 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿? 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌹𑍇 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍 𑌕𑌿𑌂𑌸𑌙𑍍𑌖𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌵𑌰𑌜𑌙𑍍𑌗𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌿𑌕𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌂 𑌬𑌿𑌭𑍍𑌰𑌤𑌿 । 𑌤𑍇𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌕𑌤𑌰𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌏𑌤𑌤𑍍 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌕𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠 𑌇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 ॥ 𑌪𑌿𑌪𑍍𑌪𑌲𑌾𑌦𑌃 ॥ 𑌅𑌥 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌿𑌕𑌮𑌾𑌹 — 𑌆𑌕𑌾𑌶𑍋 𑌹 𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌹 𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌶𑌯𑍇 । (𑌏𑌷𑌃) 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌃 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌦𑍀𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌃 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌃 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍋 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌾𑌪𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 । 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌿 । 𑌤𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑍍𑌯𑌾𑌭𑌿𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌯𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌮𑌹𑌿𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌧𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿? 𑌵𑌯𑌂 𑌬𑌾𑌣𑌵𑌤𑍍 𑌸𑌙𑍍𑌘𑌾𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 (𑌏𑌤𑌤𑍍) 𑌪𑍁𑌰𑍋𑌽𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌵𑌷𑍍𑌟𑌭𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌰𑌯𑌾𑌮𑌃 । 𑌅𑌵𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌧𑌯𑌾 𑌧𑌾𑌰𑌯𑌾𑌮 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥

𑌏𑌷 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 । 𑌏𑌷 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌰𑌯𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌵𑌃 𑌸𑌦𑌸𑌚𑍍𑌚𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌚 𑌯𑌤𑍍 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌅𑌰𑌾 𑌇𑌵 𑌰𑌥𑌨𑌾𑌭𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌋𑌚𑍋 𑌯𑌜𑍂𑌂𑌷𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌚 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌚 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚𑌰𑌸𑌿 𑌗𑌰𑍍𑌭𑍇 𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌜𑌾𑌯𑌸𑍇 । 𑌤𑍁𑌭𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌮𑌾 𑌬𑌲𑌿𑌂 𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍈𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌸𑌿 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌸𑌿 𑌵𑌹𑍍𑌨𑌿𑌤𑌮𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾 । 𑌋𑌷𑍀𑌣𑌾𑌂 𑌚𑌰𑌿𑌤𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑌸𑌾𑌮𑌸𑌿 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌤𑍇𑌜𑌸𑌾 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑍋𑌽𑌸𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌰𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾 । 𑌤𑍍𑌵𑌮𑌨𑍍𑌤

𑌦𑍇𑌵𑌃) 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌜𑌾𑌤𑍀𑌯𑌾𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌸𑌦𑌸𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍, 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌾, 𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌾, 𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌾 । 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌪𑌰𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌦𑌧𑍀𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌅𑌰𑌾 𑌇𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌰𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌾𑌭𑌿𑌨𑍇𑌮𑍍𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌲𑌵𑌰𑍍𑌤𑍀𑌨𑌿 𑌕𑌾𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌿 𑌅𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑍋𑌚𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌰𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌧𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌨𑌾𑌭𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌯𑌥𑌾 𑌅𑌰𑌾 𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵𑌰𑍍𑌪𑌿𑌤𑌾𑌃, 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌯𑌤𑌿— 𑌋𑌚𑍋 𑌯𑌜𑍂𑌂𑌷𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌜𑌾𑌤𑌿𑌦𑍍𑌵𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌰𑌕𑍍𑌷𑌕𑌃 ॥ ௬ ॥

𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍇𑌷 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑍍 𑌸𑌂𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍌𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌹— 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚𑌰𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌧𑌿𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌗𑌰𑍍𑌭𑍇 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌸𑌿 । 𑌤𑌥𑌾 𑌗𑌰𑍍𑌭𑍇 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌰𑍂𑌪𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌤𑌃 𑌮𑌾𑌤𑍃𑌰𑍂𑌪𑌤𑌯𑌾 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌮𑌾𑌤𑍃𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌜𑌾𑌯𑌸𑍇 । 𑌹𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌇𑌮𑌾 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌃 (𑌤𑍁𑌭𑍍𑌯𑌂) 𑌤𑍍𑌵𑌦𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌦𑍍𑌦𑌤𑍍𑌤𑌾𑌃 । 𑌯𑌤𑌃 (𑌬𑌲𑌿𑌂) 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌤𑍇 𑌉𑌪𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑌿𑌭𑌿𑌃 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌭𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌷𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌵𑌹𑍍𑌨𑌿𑌤𑌮𑌃) 𑌹𑌵𑌿𑌷𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌹𑌕𑌤𑌮𑌃 ॥ 𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌂 𑌤𑍃𑌪𑍍𑌤𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑌸𑌾𑌮𑍃𑌷𑍀𑌣𑌾𑌂 (𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂) 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 (𑌚𑌰𑌿𑌤𑌂) 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌚 𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌹𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌤𑍍𑌵𑌂 (𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃) 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । "𑌇𑌦𑌿 𑌪𑌰𑌮𑍈𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃 । (𑌤𑍇𑌜𑌸𑌾) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇𑌨 𑌤𑍇𑌜𑌸𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌂 (𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃) 𑌰𑍋𑌦𑌨𑌹𑍇𑌤𑍁𑌃 । 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿

அத ஹைநம் கௌஸல்யஶ்சாஶ்வலாயந: பப்ரச்ச । பகவந் குத ஏஷ ப்ராணோ ஜாயதே கதமாயாத்யஸ்மிஞ்சரீர ஆத்மாநம் வா ப்ரவிபஜ்ய கதம் ப்ராதிஷ்டதே கேநோத்க்ரமதே கதம் பாஹ்யமபிதத்தே கதமத்யாத்மமிதி ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாசாதிப்ரஶ்நாந் ப்ருச்சஸி ப்ரஹ்மிஷ்டோ஽ஸீதி தஸ்மாத்தே஽ஹம் ப்ரவீமி ॥ ॥ ௨ ॥

ஆத்மந ஏஷ ப்ராணோ ஜாயதே । யதைஷா புருஷே சாயைதஸ்மிந்நேததாததம் மநோக்ருதேநாயாத்யஸ்மிஞ்சரீரே ॥ ௩ ॥

யதா ஸம்ராடேவாதிக்ருதாந்விநியுங்க்தே । ஏதாந் க்ராமாநேதாந் க்ராமாநதிதிஷ்டஸ்வேத்யேவமேவைஷ ப்ராண: இதராந் ப்ரா

அத ஹைநம் கௌஸல்ய இதி ॥ (ப்ராதிஷ்டதே) ப்ரதிதிஷ்டதீத்யர்த: ॥ (பாஹ்யமபிதத்தே) பாஹ்யரூபேண ஸம்பத்யத இத்யர்த: । பாஹ்யமிதித்வஸ்ய ஸம்பத்யாநக்ரியாவிஶேஷணத்வாத் ॥ ॥ ௧ ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாசேதி ॥ (அதிப்ரஶ்நாந்) ப்ரஶ்நாதிக்ராந்தாந் ப்ரஶ்நயோக்யாந் ப்ருச்சஸி । தஸ்மாத்த்வம் (ப்ரஹ்மிஷ்டோ஽ஸி) ப்ரஹ்மவிதஸி । நப்ராக்ருத இதியாவத் । அதஸ்தே஽ஹம் யோக்யத்வாத் ப்ரவீமி ॥ ॥ ௨ ॥

ப்ரஶ்நஸ்யோத்தரமாஹ— ஆத்மந ஏஷ ப்ராண இதி ॥ பரமாத்மந ஏஷ ப்ராணோ ஜாயத இத்யர்த: । “ஏதஸ்மாஜ்ஜாயதே ப்ராண” இதி ஶ்ருத்யந்தரமிதி த்ரஷ்டவ்யம் । “கதமாயாத்யஸ்மிஞ்சரீர” இதி ப்ரஶ்நஸ்யோத்தரமாஹ— யதைஷா புருஷே சாயேதி ॥ யதா புருஷே கச்சதி சாயா஽பி ஸஹைவ கச்சதி, நஹி சாயா புருஷம் த்யக்த்வா ஸஞ்சரதி, ஏவமேதஸ்மிந் பரமாத்மநி ஜீவே ஸததம் (மநோக்ருதேந) கர்மணா (ஆததம்) அவிநாபாவேந ஸம்ஶ்ரிதம் । ஏவமேவ ப்ராணோ஽பி மநோக்ருதேந ஆயதேந அஸ்மிஞ்சரீரே ஆயாதி । ஜீவ: ப்ராணயோ: ஸஹ ஶரீரே ப்ரவேஶ இதி யாவத் । பரமாத்மாவிநாபூதத்வாத் பரமாத்மநா ஸஹைவ ப்ராணஸ்ய ஸம்பந்த: । அத: ப்ராணாநாம் ஜீவேந ஸஹைவ நவ்யக்காரணத்வேநோக்திரிதி பாவ: ॥ ॥ ௩ ॥

“ஆத்மாநம் வா ப்ரவிபஜ்ய கதம் ப்ரதிதிஷ்டத” இதி த்ருதீயஸ்யோத்தரமாஹ— யதா ஸம்ராடேவேதி ॥ யதா ராஜா க்ராமேஷ்வதிக்ருதாந் ஸேவகாந் இமாந் க்ராமாநதிதிஷ்ட இமாந் க்ராமாநதிதிஷ்டேதி ப்ருதக் ப்ருதக் நியுங்க்தே தேஷு தேஷு க்ராமேஷு யதா ஸம்பத்யதே, ஏவமேவைஷ முக்ய ப்ராண இதரேஷு ப்ராணேஷு க்ராமேஷ்வ

ஆதி³த்யோ ஹ வை பா³ஹ்ய꞉ ப்ராண உத³யத்யேஷ ஹ்யேநம் சா
க்ஷுஷம் ப்ராணமநுக்³ருஹ்ணாந꞉ । ப்ருதி²வ்யாம் யா தே³வதா ஸை
ஷா புருஷஸ்யாபாநமவஷ்டப்⁴யாந்தரா யதா³காஶ꞉ ஸ ஸமாநோ
வாயுர்வ்யாந꞉ ॥ ॥ ௮ ॥
தேஜோ ஹ வா உதா³நஸ்தஸ்மாது³பஶாந்ததேஜா꞉ । புநர்ப⁴வமி

“கத²ம் பா³ஹ்யமீஶ்யத்” இத்யபேக்ஷாயாமாஹ— ஆதி³த்யோ ஹ வை பா³ஹ்ய இதி ॥ (சாக்ஷுஷம் ப்ராணம்) சக்ஷுர்கோ³லகவர்த்தீந்த்³ரியம் ஆலோகாத்மகரஶ்மிப்ரதா³நேநாநுக்³ருஹ்ணாநோ ப³ஹிராதி³த்யரூபேணோதே³தீதி । யத்³வா ப்ராணஸ்யாதி³த்யாத்மகத்வம் நஸம்ப⁴வதி, தயோர்பே⁴தா³த் । அதோ(அ)பி ப்ராணகார்யாஸ்ஸ்வயுக்தஸக்தேநாஹேஷ்வ ஶாரீரா, உபாஸநாயுக்தயா வா பா³ஹ்யப்ராணாதி³த்யாதீ³நாம் ப்ராணாத்மகத்வோக்திரிதி த்³ரஷ்டவ்யம் । ப்ருதி²வ்யாம் ப்ராணகார்யவிஶேஷா தே³வதா யா ஸா புருஷஸ்யாபாநவாயுமவஷ்டப்⁴ய அதோ⁴க³மநம் அநுக்³ருஹ்ணாநா வர்த்தத இத்யர்த²꞉ । அந்தரா யதா³காஶஸ்ஸஸமாந இதி ॥ ஆகாஶாதி³ஷ்டா²த்ரப்ராணரூபா ஆகாஶஸ்த²வாயுரிதி அந்வேஷணீய உக்திஷ்டவ்யா । ஸமஸ்தார்த²தா வா । ப்ராணாபாநமத்⁴யவர்த்திதயா ஹி ஸமாநோ நிஷ்ட²꞉ । பா³ஹ்யாகாஶஸ்தா²பி பா³ஹ்யப்ராண ரூபஸ்யாதி³த்யஸ்ய பா³ஹ்யாபாநரூபப்ருதி²வ்யாஶ்ச மத்⁴யவர்த்திதயா ஸமாநத்வம் ப்ரத்யக்ஷமதிஹாவ꞉ । வாயுர்வ்யாந இதி ॥ பா³ஹ்யோ வாயுஸ்ஸர்வத்ர வ்யாப்த்யா த்ருப்யா(ஹ)தா வ்யாநரூப꞉ ॥ ॥ ௮ ॥

தேஜோ ஹ வா உதா³ந இதி ॥ பா³ஹ்யம் தேஜ உத்க்ரமணஹேதுபூ⁴த உதா³ந இத்யர்த²꞉ ॥ தஸ்மாதி³தி ॥ யஸ்மாத்தேஜ உதா³நஸ்தஸ்மாதே³வ த்³ருஷ்டதேஜ உத்க்ரமணஹேதுகம், தஸ்மாதே³வ (உபஶாந்ததேஜா꞉) உபஶாந்த தே³ஹ(ஜ)ஸ்யோஷ்ணஸ்பர்ஶ꞉ ப்ரம்ரியமாணோ ஜீவ꞉ (புநர்ப⁴வம்) புநர்ஜந்ம ப்ரதிபத்³யத இதி யாவத் । யாத்³ருஶஸங்கல்பஸ்தே³ஹாத³ஜ்ஞகாலே ஸ்மரதி தத³நுரூப ஜந்மப்ராப்திம் ப்ராப்நோதீதி வக்தவ்யம் “மநஸி ஸம்பத்³யதே” இத்யுக்த்வா “மநஸி ஶ்ரத்³தா⁴ஸ்வாந்” இதி ஸஹ தத்³ஸ்மரணீயத்வாத் மநஸா ஸம்ப்ரேக்ஷ விஶேஷ ஜீவஶ்ரோத்ராதீ³ந்த்³ரியஸ்த²ஸ்வஹிதம் ப்ராணம் ஸஞ்சோதி³ஷ்ட ஜீவ ஆத்மேதி । யத்³வா “இந்த்³ரோ த்⁴யாநஸ்த²காயே ஸர்வே ப்ராணா ஏகீ ப⁴வந்தி” இதி ஶ்ரவணாத்³வா ப்ராணாநாம் ஜீவோபக³மநம் ஶ்ரூயதே, ததா² ஜீவஸ்ய ப்ராணோபக³ம꞉ । ஶ்ருதிஸ்தத்ர— “ஸோऽத்⁴யக்ஷே ததா³ ப்ரதிஷ்ட²தி” இதி । ததா²ஸ்ய தத³தி⁴காரணோபாத்தோக்த꞉ । தத்ர ஹி யதா² “மநஸி ஸம்பத்³யதே தேஜ꞉ ப்ராண” இதி வசநாத்

உத்பத்திமாயதிம் ஸ்தாநம் விபுத்வம் சைவ பஞ்சதா । அத்யாத்மம் சைவ ப்ராணஸ்ய விஜ்ஞாயாம்ருதமஶ்நுதே விஜ்ஞாயாம்ருதமஶ்நுத இதி ॥ ௧௨ ॥
இதி த்ருதீய: ப்ரஶ்ந: ॥

ஹரி: ஓம் ॥ அத ஹைநம் ஸௌர்யாயணீ கார்க்ய: பப்ரச்ச । பகவந்நேதஸ்மிந் புருஷே காநி ஸ்வபந்தி காந்யஸ்மிஞ் ஜாக்ரதி கதர ஏஷ தேவ: ஸ்வப்நாந் பஶ்யதி கஸ்யைதத் ஸுகம் பவதி கஸ்மிந்நு ஸர்வே ஸம்ப்ரதிஷ்டிதா பவந்தீதி ॥ ॥ ௧ ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாச யதா கார்க்ய மரீசயோऽர்கஸ்யாஸ்தம் கச்சத: ஸர்வா ஏதஸ்மிம்ஸ்தேஜோமண்டல ஏகீபவந்தி । தா: புந: புநருதயத: ப்ரசரந்த்யேவம் ஹ வை தத்ஸர்வம் பரே தேவே மநஸ்யேகீபவதி । தேந தர்ஹ்யேஷ புருஷோ ந ஶ்ருணோதி

உத்பத்திமாயதிமிதி ॥ (உத்பத்திம்) ப்ராணஸ்ய பரமாத்மந உத்பத்திம், மந: ஸாஹாயேந, சக்ஷுஷ் ஶரீரே ப்ரயாணவம்ஶாதிஸ்தாநேஷு ஸ்திதிம், "யதா ஸம்ராடேவ" இத்யுக்தம் ஸ்தாநபேதஸ்ய விபுத்வம், (பஞ்சதா) ப்ராணாதிரூபேண பஞ்சதா ஸ்திதிம், அத்யாத்மம் ஆதித்யாதிரூபேண பஞ்சதா பாஹ்யாத்யாத்மம் விஜ்ஞாய (அம்ருதமஶ்நுதே) மோக்ஷம் ப்ராப்நோதி । விஜ்ஞாயாம்ருதமஶ்நுதே விஜ்ஞாயாம்ருதமஶ்நுத இதி த்விருக்தி: ப்ரஶ்நஸமாப்தித்யோதநார்தா ॥ ॥ ௧௨ ॥
இதி ப்ரஶ்நோபநிஷத்பாஷ்யே த்ருதீயப்ரஶ்நபாஷ்யம் ॥

அத ஹைநம் ஸௌர்யாயணீதி ॥ ப்ரஸ்வாபே ஸதீதி ஶேஷ: ॥ (காந்யஸ்மிஞ் ஜாக்ரதி) ஜாக்ரதவஸ்தாயாம் ஸதீதி ஶேஷ: । ஏஷ: ஶ்ரோத்ராதிகரணாபிமாநீ ஜீவ: (கதர:) கீத்ருஶஸ்ஸந் ஸ்வப்நாந் யதார்தீந் பஶ்யதி । கஸ்யைதத் ஸ்வப்நே ஸுகம் ஸம்பவதீத்யர்த: ॥ ॥ ௧ ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாசேதி ॥ யதா அஸ்தம் கச்சத: ஸூர்யஸ்ய கிரணா: நாநாதிக்ஷு ப்ரஸரணம் விநா ஸூர்யமண்டல ஏகீபவந்தி, புநருதயே ஸூர்யஸ்ய கிரணா நாநாதிக்ஷு ப்ரஸரந்த: ப்ரகாஶகா பவந்தி, ஏவமேதத்ஸர்வம் இந்த்ரியஜாதம் (பரே) உத்க்ருஷ்டே (தேவே) ஶ்ரோத்ராதிகரணநியந்த்ரு மநஸி (ஏகீபவதி) ஸ்வஸ்வவ்யாபாராபாவேந ஏகீபவதீத்யர்த: । (தேந) ஶ்ரோத்ராதீந்த்ரியாணாம் வ்யாபாரநிவ்ருத்த்யா । ஶ்ருணோதி: உபலக்ஷணார்த: । விஷய: ஶப்தாதிகாரணம் । (நயாயதே)

திகந்தரைஶ்ச ப்ரத்யநுபூதம் புந: புந: ப்ரத்யநுபவதி
த்ருஷ்டம் சாத்ருஷ்டம் ச ஶ்ருதம் சாஶ்ருதம் சாநுபூதம் சாநநு-
பூதம் ச ஸச்சாஸச்ச ஸர்வம் பஶ்யதி ஸர்வ: பஶ்யதி ॥ ௫ ॥
ஸ யதா தேஜஸாபிபூதோ பவதி । அத்ரைஷ தேவ: ஸ்வப்நாந்ந
பஶ்யத்யத ததைதஸ்மிஞ்ஶரீர ஏதத்ஸுகம் பவதி ॥ ॥ ௬ ॥
ஸ யதா ஸோம்ய வயாம்ஸி வாஸோவ்ருக்ஷம் ஸம்ப்ரதிஷ்டந்தே ।
ஏவம் ஹ வை தத்ஸர்வம் பர ஆத்மநி ஸம்ப்ரதிஷ்டதே ॥ ॥ ௭ ॥

அஸிதாப்ரமாதிலக்ஷணம் மஹிமாநமநுபவதி பஶ்யதி । ஜாகரே ப்ராக்த்ருஷ்டம் யதேவார்தம் (அநுபஶ்யதி) அநு பஶ்சாத் பஶ்யதி அநுபவதி । (த்ருஷ்டம் த்ருஷ்டம்) ஸர்வமேவ த்ருஷ்டமித்யர்த: । ஶ்ருதமேவார்தமநுஶ்ருணோதி । தேஶாந்தரேஷு ப்ரத்யநுபூதமர்தம் புநரப்யநுபவதி । த்ருஷ்டம் ஶ்ருதமேவாநுபவதீத்யயமபி நியமோ நாஸ்தி । கதாசித் ப்ராகநநுபூதமபி ஶரீராத்யநாதிகமநுபவதி । விசித்ரமநந்தமநுபவதி அவிசித்ரமநந்தமநுபவதி । (ஸர்வ: பஶ்யதி) ஸர்வஸ்ஸந் பஶ்யதி । த்ரஷ்டா ஶ்ரோதா ப்ராதா ரஸயிதா வக்தா வேத்தேத்யாதிஸர்வரூபஸ்ஸந் பஶ்யதீத்யர்த: । இதாநீம் ஜாகரீயவாஸ்த்ரஜ்ஞாநகதேர்த்ருஷ்டாநாமபூர்வாநப்யர்தாந் கேவலம் ஸ்வாப்நிகே ஸ்ரீ ஶரீரஸ்ருஷ்டே ஶரீரேந்த்ரியே த்ருஷ்ட்வா ஸுகாதீநபி ஸமநுபவதீதி பாவ: ॥ ॥ ௫ ॥

ஏதஸ்மிந்நேவ "யதா ஸோம்ய ததா ஸம்பந்நோ பவதி, தேஜஸாஹி ததா ஸம்பந்நோ பவதீ"தி ஶ்ருத்யுக்த்யா ப்ரகாஶகதயா தேஜஶ்ஶப்தேந பரமாத்மநா (அபிபூதோ பவதி) ஸம்பந்நோ பவதி । ஸம்பரிஷ்வக்தோ பவதீதியாவத் । ததா ஸ்வப்நாந் பஶ்யதீத்யர்த: । தத்ர "அத்ர ஏஷ ஸ்வப்நாந் ந பஶ்யதீ"தி ப்ரஶ்நஸ்ய ப்ரதிஸம்பத்திவிரஹதஶாயாம் மநோவ்ருத்திவிஶேஷஸ்யைவ ஸ்வப்நதாயாம் ந பஶ்யதீத்யுத்தரம் பவதி । கஸ்யைதத்ஸுகம் பவதீதி ப்ரஶ்நஸ்யோத்தரமாஹ — அத ததைதஸ்மிந்நிதி ॥ யதைதத்ஸுகம் பவதி ததைதஸ்மிஞ்ஶரீரே ஸந்நேவ பவதீத்யர்த: । ஶரீரஸ்யைவ வைஷயிகஸுகஸாதநத்வாதித்யுக்தம் பவதி । "அஶரீரம் வாவ ஸந்தம் ந ப்ரியாப்ரியே ஸ்ப்ருஶத" இதி ஶ்ருதேரிதி த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௬ ॥

கஸ்மிந்நேதே ப்ரதிஷ்டிதா பவந்தீத்யஸ்யோத்தரமாஹ — ஸ யதா ஸோம்யேதி ॥ (வயாம்ஸி) பக்ஷிண: (வாஸோவ்ருக்ஷம்) நிவாஸவ்ருக்ஷம் ப்ரதி ஸம்ப்ரதிஷ்டந்தே । ஸ: த்ருஷ்டாந்தோऽயம், ஏவம் பராத்மநி ஸர்வம் ப்ரதிஷ்டிதம் பவதீத்யர்த: ॥ ॥ ௭ ॥

𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌚 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌚𑌾𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌪𑍋𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌚 𑌤𑍇𑌜𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌚 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌚𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑍍𑌚𑌾𑌕𑌾𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌚 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌶𑍍𑌚 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌞𑍍𑌚 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌰𑌸𑌶𑍍𑌚 𑌰𑌸𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌚 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌹𑌸𑍍𑌤𑍌 𑌚𑌾𑌦𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚𑍋𑌪𑌸𑍍𑌥𑌶𑍍𑌚𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌪𑌾𑌯𑍁𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌸𑌰𑍍𑌜𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌪𑌾𑌦𑍌 𑌚 𑌗𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌮𑌨𑌶𑍍𑌚 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌬𑍋𑌦𑍍𑌧𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚𑌾𑌹𑌂𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚𑌾𑌹𑌂𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑌞𑍍𑌚 𑌚𑍇𑌤𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌤𑍇𑌜𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌰𑌯𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 ॥ ௮ ॥

𑌏𑌷 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌸𑍍𑌪𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌤𑌾 𑌰𑌸𑌯𑌿𑌤𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌬𑍋𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 । 𑌸 𑌪𑌰𑍇𑌽𑌕𑍍𑌷𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌸𑌮𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌸 𑌯𑍋 𑌹 𑌵𑍈 𑌤𑌦𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌮𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌲𑍋𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌶𑍁𑌭𑍍𑌰𑌮𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌵𑍇𑌦𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯 । 𑌸 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥ ௧௦ ॥

𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌹 𑌦𑍇𑌵𑍈𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿

𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌯𑌤𑌿 — 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌷𑍁 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌤𑌨𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌭𑌿𑌧𑍇𑌯𑌾 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀[illegible]𑌵𑌸𑍍𑌥𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌷𑍁 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌏𑌷 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑌰𑍂𑌪𑌃 [illegible] 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌤𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌬𑍋𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑌾𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌤𑌾𑌰𑍍𑌕𑌿𑌕𑌾𑌃, 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌮𑌾𑌯𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑌶𑍍𑌚 𑌨𑌿𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌸 𑌯𑍋 𑌹 𑌵𑍈 𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑌂𑌕𑍋𑌚𑌕𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । (𑌅𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌂) 𑌅𑌪𑌾𑌪𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵𑌾𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 (𑌅𑌲𑍋𑌹𑌿𑌤𑌂) 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌂 (𑌶𑍁𑌭𑍍𑌰𑌂) 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌂 (𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂) 𑌕𑍍𑌷𑌰𑌣𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 (𑌵𑍇𑌦𑌯𑌤𑍇) 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌸𑌃 𑌹𑍇 𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌦𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 (𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌕𑌾𑌮𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌦𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣[illegible] 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌸𑌹 𑌦𑍇𑌵𑍈𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌃) 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑌹[illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 (𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿) 𑌮𑌹𑌾𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌚 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾𑌃 [illegible] (𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂) 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌯𑍋 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌸𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌪𑌿 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌜𑌾𑌤𑌂 (𑌆𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶) 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 ।

ஸம்ப்ரதிஷ்டந்தி யத்ர । ததக்ஷரம் வேதயதே யஸ்து ஸோம்ய ஸ
ஸர்வஜ்ஞஸ்ஸர்வமேவாவிவேஶேதி ॥ ॥ ௧௧ ॥

இதி சதுர்த: ப்ரஶ்ந: ॥

ஹரி: ஓம் ॥ அத ஹைநம் ஶைப்ய: ஸத்யகாம: பப்ரச்ச ।
ஸ யோ ஹ வை தத்பகவந்மநுஷ்யேஷு ப்ராயணாந்தமோங்காரம
பித்யாயீத கதமம் வாவ ஸ தேந லோகம் ஜயதீதி ॥ ॥ ௧ ॥
தஸ்மை ஸ ஹோவாச । ஏதத்வை ஸத்யகாம பரம் சாபரம் ச ப்ரஹ்ம
யதோங்காரஸ்தஸ்மாத்வித்வாநேதேநைவாயதநேநைகதரமந்வேதி ॥ ௨ ॥
ஸ யத்யேகமாத்ரமபித்யாயீத ஸ தேநைவ ஸம்வேதிதஸ்தூர்ண
மேவ ஜகத்யாமபிஸம்பத்யதே தம்ருசோ மநுஷ்யலோகமுபந

“ஸர்வேஷு லோகேஷு காமசாரோ பவதீ”தி ஶ்ருத்யந்தரோக்த
காமசாரஸ்ஸர்வலோகஸஞ்சாரீ பவதீத்யர்த: ॥ ॥ ௧௧ ॥
இதி ப்ரஶ்நோபநிஷத்பாஷ்யே சதுர்தப்ரஶ்நபாஷ்யம் ॥

அத ஹைநம் ஶைப்ய இதி ॥ பகவ இதி ப்ரஷ்டுஶ்ஶிஷ்ய । ஸ
இத்யதிகாரிநிர்தேஶ: । (ஹ வை) ப்ரஸித்தம் ய: அதிகாரீ
மநுஷ்யாணாம் மத்யே ப்ராயணாந்தமோங்காரமபித்யாயீத । ஸ கதமம் லோ
கம் தேந ஓங்காரேண ப்ராப்நோதீத்யர்த: । பாவஶுத்த்யா ஸஹாரணே !
ப்ருச்சா வா ॥ ॥ ௧ ॥

தஸ்மை ஸ ஹோவாசேத்யாதி ॥ ஹே ஸத்யகாம ஏதத்வை
பரம் சாபரம் ச ப்ரஹ்ம உபயவாசகமித்யர்த: । “வாச்யவாசகயோரபி
பேதம் ஸாதநாதிகாரண்யத்ரீக்ஷ்ணீக்காதிகாரேண ப்ராஹாதேர்
வ்யாவ்ருத்ய । கிந்துதிகவ்ருத்ராஹ — யதோங்காரஇதி ॥ தஸ்மாதிதி ॥
தஸ்மாத்வாநேகவசநேதேநைவ ஓங்காரரூபேணாயதநேந (ஏகதரம்)
பரம் வாபரம் வா ப்ரஹ்மாந்வேதி உபாஸ்ய இத்யர்த: ॥ ॥ ௨ ॥

ஸ யத்யேகமாத்ரமிதி ॥ (ஸ:) உபாஸக: (ஏகமாத்ரம்) ஹ்ரஸ்வ
ப்ரணவமாத்ரப்ரஹ்மவாசகமபித்யாயீத சேத்ப்ரஹ்மவாசகேந ஹ்ரஸ்வே
ந ப்ரணவேந யோऽபரம் ப்ரஹ்மோபாஸ்தே, ஸ: (தேநைவ) ஏகமா
த்ராங்காரகரணகோபாஸ்தி ப்ரஹ்மத்யாநேநைவ (ஸம்வேதித:) [illegible]
க: (ஜகத்யாம்) பூமௌ (தூர்ணம்) ஶீக்ரமபித: ஶ்ரேஷ்டஸம்பத்யதே । தம்ரு
சோ மநுஷ்யலோகம் ப்ராபயந்தி । ஸ: மநுஷ்யலோகம் நீத:
(தபஸா) அநஶநாதிநா (ப்ரஹ்மசர்யேண) ஸ்த்ரீஸங்கவர்ஜநேந (ஶ்ரத்
தயா) ஆஸ்திக்யபுத்த்யா யதி ஸம்பந்நோ பவதி ததா (மஹிமாநம்) ஶ்ரு

நாத் பராத்பரம் புரிஶயம் புருஷமீக்ஷதே ததேதௌ ஶ்லோகௌ பவத: ॥ ௫ ॥

திஸ்ரோ மாத்ரா ம்ருத்யுமத்ய: ப்ரயுக்தா அந்யோந்யஸக்தா அநவிப்ரயுக்தா:। க்ரியாஸு பாஹ்யாப்யந்தரமத்யமாஸு ஸம்யக்ப்ரயுக்தாஸு ந கம்பதே ஜ்ஞ: ॥ ௬ ॥

ருக்பிரேதம் யஜுர்பிரந்தரிக்ஷம் ஸாமபிர்யத்தத்கவயோ வேதயந்தே। தமோங்காரேணைவாயதநேநாந்வேதி வித்வாந் யத்தச்சாந்தமஜரமம்ருதமபயம் பரம் சேதி ॥ ௭ ॥

இதி பஞ்சம: ப்ரஶ்ந: ॥

(புரிஶயம்) "பக்ஷீ ப்ராணிநஸ்ஸர்வஶரீரஶயஸ்ய" இதி ஸர்வேஷு ப்ராணிஷ்வவஸ்தாநம் தயா ஶயாநம் "ஹ்ருதா நிதி ஶப்தார்த்தம் தயா பு-ருஷ இத்யபி। நிருபாதிகஸ்தேதே பாஸா ஸ்வேதே ஸநாதந" இதி நிருபாதிகபுருஷஶப்தவாச்யம் ஹ்ருதயஸ்தம் பரமாத்மாநமீக்ஷத இத்யர்த்த:। அதஏவ "ஸ ஸாமபிருந்நீயதே ப்ரஹ்மலோகம்" இதி ப்ரஹ்மலோகஶப்தஸ்ய ஸத்யலோகபரத்வஶங்காவ்யுதாஸ:। ஏதத்தாநம் பரமாத்மஸாக்ஷாத்காரஸாதநமிதி த்ரஷ்டவ்யம்। ததேதாவிதி ॥ (ததௌ) ஓங்காரப்ரதிபாதகத்வவிஶிஷ்டௌ ஶ்லோகௌ ப்ரவர்த்தாவித்யர்த்த: ॥ ௫ ॥

திஸ்ரோ மாத்ரா இதி ॥ அவிப்ரயுக்தா நவிப்ரயுக்தா அநவிப்ரயுக்தா:। அத்யந்தஸம்பந்தேந அந்யோந்யஸக்தயா அதிவிப்ரக்ருஷ்டகாலதயா அத்யந்தவிப்ரயுக்ததயா வா ப்ரயுக்தா இதி திஸ்ரோ மாத்ரா: (ம்ருத்யுமத்ய:) ம்ருத்யுப்ரதா: அநர்த்தாவஹா இதியாவத்। ம்ருத்யுமத்ய இதி பாடே ஸ ஏவார்த்த:। யஜ்ஞாதிகா பாஹ்யா: க்ரியா:। ஆப்யந்தரா: மாநஸக்ரியா:। மத்யமா: வாசிகஜபாதய:। ஆஸு க்ரியாஸு திஸ்ருஷு மாத்ராஸு (ஸம்யக்) அத்யந்தஸம்யோகவியோகதோஷரஹிதம் ப்ரயுக்தாஸு ஸதீஷு (ஜ்ஞ:) தஸ்ய யோகாபிஜ்ஞ: ஸாதக: (ந கம்பதே) ஸமாதேர்ந ப்ரச்யவத இத்யர்த்த: ॥ ௬ ॥

ருக்பிரேதமிதி ॥ ஸ: வித்வாந் ருக்பி: ஏதம் லோகம், யஜுர்பிரந்தரிக்ஷம், (ஸாமபிர்யத்தத்கவயோ வேதயந்தே) கவய: க்ராந்ததர்ஶிந: "தத்விஷ்ணோ: பரமம் பதம் ஸதா பஶ்யந்தி ஸூரய" இத்யுக்தரீத்யா ஸூரயோ யம் லோகம் பஶ்யந்தி, தமோங்காரேணைவ ஸாதநேநாப்நோதி। ஶாந்தம் (ஶாந்தம்) ஊர்மிஷட்கரஹிதம் (அஜரம்) ஜராமரணஶூந்யம் (அபயம்) அகுதோபயம் (பரம்) ஸர்வகாரணத்வேந ஸர்வோத்க்ருஷ்டம் ப்ரஹ்ம ப்ராப்நோதீத்யர்த்த: ॥ ௭ ॥

ஹரி: ஓம் ॥ அத ஹைநம் ஸுகேசா பாரத்வாஜ: பப்ரச்ச । பகவந் ஹிரண்யநாப: கௌஸல்யோ ராஜபுத்ரோ மாமுபேத்யைதம் ப்ரச்நமப்ருச்சத । ஷோடசகலம் பாரத்வாஜ புருஷம் வேத்த தமஹம் குமாரமப்ருவம் நாஹமிமம் வேத யத்யஹமிமமவேதிஷம்

ஹ்மாணம் விததாதி பூர்வம்"இத்யாதௌ । யத்வா நாராயணாக்ஷிப்தலோக-
ஸ்யாபி நிர்திஶ்யமாந: ப்ரஹ்மலோகஶ்சதுர்முகலோக இதி ப்ர-
தீயத இதி தத்வ்யுதாஸாய சதுர்முகவ்யாவ்ருத்திரப்யுக்தா । "யத்தச்சாந்தமஜர-
ம்"இத்யாதிநா ஸங்க்ஷேபேண பரமாத்மந ஏவ நிர்திஶ்யமாநதயா
ஸ்தாநதயா நிர்திஷ்டோ ப்ரஹ்மலோக: அக்ஷயிஷ்ணுஶ்சதுர்முகலோ-
காத்பரோ ஹி ததுக்த இதி । கிஞ்ச "யதா பாதோதரஸ்த்வசா விநிர்முச்யத
ஏவம் ஹைவ ஸ பாப்மநா விநிர்முக்த: ஸ ஸாமபிருந்நீயதே ப்ரஹ்ம-
லோகம்"இதி ஸர்வபாபவிநிர்முக்தஸ்ய ப்ராப்யதயோக்தேஶ்ச நச-
துர்முகஸ்தாநஸ்ய । அதஏவோதாஹரணஶ்லோகே இமமேவ ப்ரஹ்ம-
லோகமதிக்ருத்ய ஶ்ரூயதே "யத்கவயோ வேதயந்தே"இதி । கவய:
ஸூரய: । ஸூரிபிர்த்ருஶ்யத்வம் வைஷ்ணவம் பதமேவ । "தத்விஷ்ணோ:
பரமம் பதம் ஸதா பஶ்யந்தி ஸூரய"இத்யாதிஶ்ருதே: । நசாஸ்மி-
க்ஷாத்பரஸ்ய சதுர்முகலோக: । மத்யே வ்யவஹிதோ லோகாநாம் ஸஹஸ்ராணாம் ।
அத: "ஏதத்வை ஸத்யகாம பரஞ்சாபரஞ்ச ப்ரஹ்ம யதோங்காரஸ்தஸ்மா-
த்வித்வாநேதேநைவாயதநேநைகதரமந்வேதீ"தி ப்ரதிபாதநே யதப-
ரம் கார்யம் ப்ரஹ்ம நிர்திஷ்டம் ததைஹிகாமுஷ்மிகத்வேந த்விதா விபஜ்ய
ஐஹிகார்த்தம் ப்ரணவைகமாத்ராபிதாநாநைகமாத்ரம் மநுஷ்யலோகாவாப்தி-
ரூபம் ஆமுஷ்மிகாய த்விமாத்ராபிதாநாநாமாத்ரிகஸோமலோகப்ரா-
பகமுக்தம் ஆநந்த்யாய த்ரிமாத்ரேண பரப்ரஹ்மாபிதாநேந ப்ரண-
வேந பரமாத்மாநம் த்யாயதாம் பரமேவ ப்ரஹ்ம ப்ராப்யதயா
அபிமதமிதி ஸர்வம் ஸமஞ்ஜஸம் । அத ஸங்க்ஷிப்ய ப்ரஸ்தௌதி ॥

இதி ப்ரச்நோபநிஷத்பாஷ்யே பஞ்சமப்ரச்நபாஷ்யம் ॥

அத ஹைநம் ஸுகேசேத்யாதி ॥ ஹே பகவந் ஹிரண்யநாப-
நாமா கௌஸல்யதேசாதிபதீ ராஜபுத்ரோ மத்ஸமீபமாகத்ய இமம் ப்ரச்-
நம் க்ருதவாந் । ஹே பாரத்வாஜேதி மாம் ஸம்போத்ய ப்ராணா-
த்யா நாமாந்தா: ஷோடசகலா: யஸ்ய ஸ ஷோடசகல: । தம் புருஷம்
ஜாநாஸி கிமிதீத்யப்ருச்சத் । தம் ராஜகுமாரமஹமேவமுக்தவாந் । ததுக்-
தம் புருஷமஹம் ந ஜாநாமி । யத்யஹம் ஜாநீயாம் கேந ஹேதுநா
தே ராஜகுமாராய யோக்யாய சிஷ்யாய நகதயிஷ்யாமீதி । யோऽந்ரு-
தம் ப்ரூதே ஸ: ஸமூலேந ஸஹ ஸத்ய: சுஷ்யதி । ச்ரேயோத்ய

𑌪𑌾𑌰𑌂 𑌤𑌾𑌰𑌯𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌨𑌮𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌋𑌷𑌿𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌨𑌮𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌋𑌷𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃 ॥௮॥

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 ॥

[illegible]

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌮𑍍 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌪𑌦𑍍𑌮𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌰𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌮𑍁𑌨𑌿𑌵𑌿𑌰𑌚𑌿𑌤𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇𑌣 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾

𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ॥

—◆—

𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍇—𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌸𑍍𑌸𑌂𑌬𑌭𑍂𑌵 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌗𑍋𑌪𑍍𑌤𑌾 । 𑌸 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌮𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾𑌯 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌹 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍇 𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌦𑍇𑌤 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌽𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌤𑌾𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍋𑌵𑌾𑌚𑌾𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍 । 𑌸 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑌾𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌾𑌹𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌹 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑍋𑌽𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑌸𑍇 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌾𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍇 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌾𑌯 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌅𑌤𑌸𑍀𑌗𑍁𑌚𑍍𑌛𑌸𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌮𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍋𑌰𑌸𑍍𑌥𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 ।
𑌅𑌞𑍍𑌜𑌨𑌾𑌚𑌲𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌮𑌞𑍍𑌜𑌲𑌿𑌰𑍍𑌮𑌮 𑌗𑌾𑌹𑌤𑌾𑌮𑍍 ॥
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌣𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌗𑍁𑌰𑍂𑌨𑌪𑌿 ।
𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌷𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑍈 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌯𑌥𑌾𑌮𑌤𑌿 ॥

𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌨𑌾𑌯𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌪𑌰𑌮𑍍𑌪𑌰𑌾 𑌸𑍂𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇— 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌸𑍍𑌸𑌂𑌬𑌭𑍂𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌮𑍁𑌖 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌨𑍍𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌗𑍋𑌪𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌾𑌦𑌯𑌿𑌤𑌾 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌕𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌸 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌸𑌃) 𑌚𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌮𑍁𑌖𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌭𑍂𑌤𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌤𑍍𑌵𑌞𑍍𑌚 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑍇𑌣 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌭𑍂𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑍁𑌪𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌮𑍍 ॥ ௧ ॥

𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍇 𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌦𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍇 𑌯𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌤𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮 𑌋𑌷𑌿𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑍋𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑍇 𑌋𑌷𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌵𑌾𑌚 । 𑌸𑌃 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑍋𑌨𑌾𑌮𑌾 𑌋𑌷𑌿𑌃 𑌭𑌾𑌰𑌦𑍍𑌵𑌾𑌜𑌗𑍋𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌾𑌹𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌵𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌾 । 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌾 । 𑌤𑌾𑌮𑌙𑍍𑌗𑌿𑌰𑌸𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍁𑌷𑌙𑍍𑌗𑌃 ॥ ௨ ॥

वहारतश्च'' इति स्पष्टं भाषितम् । अतः ब्रह्मसत्ताव्यतिरिक्त-
सत्ताशून्यत्वेऽपि प्रपञ्चस्य न मिथ्यात्वम् । नन्वप्ययुक्तं कार-
णत्वमुपादानत्वं, तदेवात्मत्वेन, भगवच्छरीरभावेनावस्था-
नानित्यस्याप्रसिद्धत्वं नित्यविभूतिं प्रत्यात्मत्वं नस्यात्,
कारणत्वाभावेन उपादानत्वाभावात् । ननु ''प्रतिज्ञाहानिर-
व्यतिरेका''दिति सूत्रे वियदादेः ब्रह्मण उत्पत्त्यनभ्युपग-
मे एकविज्ञानेन सर्वविज्ञानप्रतिज्ञाहानिप्रसङ्गाभिधाना-
दुत्पत्त्यभ्युपगमेऽपि नित्यविभूतेरप्यवान्तरोत्पत्त्यभ्यु-
पगमात् । इतरथा सर्वविज्ञानप्रतिज्ञाहानिप्रसङ्गात् । नच
नित्यविभूतेर्निष्कृष्टग्राहकप्रमाणानुसारात् ''येनाश्रु-
तं श्रुतं, सर्वमिदं विज्ञातं भवती''त्यादौ अश्रुतादिशब्दा-
नां नित्यविभूतिव्यतिरिक्तपरतया सङ्कोचः क्रियतामिति वाच्यम् ।
''आकाशवत्सर्वगतश्च नित्यः, वायुश्चान्तरिक्षमेतदमृतम्, आ-
काशं नित्यं निरवयवत्वा''दित्यादिप्रमाणबलेन अश्रुता-
दिशब्दानामाकाशव्यतिरिक्तपरत्वेन स्यादित्याकाशप्रतिबन्द्या
जन्मेरुवत्त्वेव स्यादिति भावः । नित्यविभूतेर्निष्कृष्टत्वानभ्यु-
पगमे प्रमाणसङ्कोचप्रसङ्गादश्रुतादिशब्दानां नि-
त्यविभूतिव्यतिरिक्तपरतया सङ्कोचाभ्युपगमेऽपि वियदादिनित्यत्व-
प्रतिपादकप्रमाणस्यापेक्षिकनित्यत्वपरतयाऽभ्युपगमस्य
प्रतिपादकविषयसर्वविज्ञानप्रतिज्ञासङ्कोचकत्वायोगात् ।
ननु ''रूपवत्त्वादीति यशोऽङ्कारणप्रत्यक्षनिषेधाच्चे''ति यथा
ज्ञानादेः परस्य ब्रह्मणः स्वरूपतया निषेधात्स्वरूप-
भूता गुणाः, तथा जगदपि रूपं श्रुत्या स्वरूपतया
निषेधात्स्वरूपभूतमित्यस्तु तत्, ''यदात्मको भगवांस्तदा-
त्मिका भगवतो व्यक्ति''रिति श्रुतेः भगवद्विग्रहादिकं सर्वं स्व-
रूपादव्यतिरिक्तमित्यभ्युपगम्यताम्, एवमेकविज्ञा-
नेन सर्वविज्ञानप्रतिज्ञापि न क्लिष्टा भवति । नच वापीकूप-
पारामादीनां कथं ब्रह्मस्वरूपत्वमिति वाच्यम् । वापीकूपाद्या-
नादिव्यतिरेकवाक्यानां तत्क्रियाजनितफलानां ''ब्रह्मानु-
भवानन्दनियमकणिकायत्तत्वमित्यत्र तात्पर्यात्, ''यत्र नेत्यज्ञान-
स्ति यत्र नास्ति सर्वं तदस्मिन् समाहितं सर्वं...णि भूतानि स-
र्वज्ञ कार?'' इति वाक्यस्य ब्रह्मणस्सर्वविभोगत्वद्योतकत्वे
तात्पर्यमिति उपाधिकरणभाष्यश्रुतप्रकाशिकयोः स्थित-
मिति चेत् । अविद्यादिना सह मुण्ड विरजानदीमतिक्रम्य मुक्तोऽ-
प्राकृते लोके ''तदैरंमदीयं सरस्तदश्वत्थस्सोमसवन स्त-

𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌕𑌲𑍍𑌪𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌛𑌨𑍍𑌦𑍋 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 । 𑌅𑌥 𑌪

𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾 𑌅𑌪𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌵𑌿𑌰𑌾
𑌕𑍍𑌷𑌕𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑌙𑍍𑌗𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍂𑌷𑌣𑌂 𑌪𑌰𑌾𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍 ।
𑌅𑌪𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌪𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑍀𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑍇𑌤𑌦𑍍
𑌉𑌪𑌬𑍃𑌂𑌹𑌣𑍇 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑍇 ''𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌾
𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍀 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 । 𑌪𑌰𑌯𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍𑌷𑌰𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑌾𑌦𑌿𑌮𑌯𑍋𑌽𑌪𑌰𑌾'' 𑌇𑌤𑌿 𑌅𑌪𑌿
𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌬𑍃𑌂𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌥𑍇𑌦𑌂
𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑍍, 𑌯𑌦𑍍𑌯𑍁𑌪𑌬𑍃𑌂𑌹𑌣𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑌯𑌾
𑌪𑌰𑌾𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌃, 𑌤𑌰𑍍𑌹𑌿 ''𑌇𑌤𑌿 𑌹 𑌸𑍍𑌮 𑌯𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍋 𑌵𑌦
𑌨𑍍𑌤𑌿'' 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇 𑌪𑌰𑌾𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌯𑍋𑌰𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾
𑌪𑍍𑌤𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌥𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌯𑌥𑌾 𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌾𑌧𑌿𑌗𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪
𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑍇𑌨 𑌤𑌦𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯𑍋𑌗𑌂 𑌸𑌾
𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 𑌯𑌥𑌾 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌾𑌧𑌿𑌗𑌮𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇
𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 । 𑌅𑌪𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍
𑌤𑌰𑍇 ''𑌨𑌿𑌚𑌾𑌯𑍍𑌯 𑌤𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑍁𑌖𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌪
𑌰𑌾𑌵𑌰'' 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌷𑍁 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 ॥ 𑌨𑌨𑍁 ''𑌸𑍍𑌵𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾
𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌹𑌿'' 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 ''𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌦𑍇𑌤''
𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌗𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍𑌪𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 ''𑌯𑍇𑌨𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂
𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌤𑌾𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌤𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾''𑌮𑌿
𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌗𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍,
𑌉𑌪𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇 𑌚 ''𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌮𑌥𑌰𑍍𑌵𑌾𑌯 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠
𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌹'' 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌾𑌯𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾
𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, ''𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌰𑌾 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇
𑌦𑍋 𑌯𑌜𑍁𑌰𑍍𑌵𑍇𑌦𑌃 𑌸𑌾𑌮𑌵𑍇𑌦𑌃'' 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌤𑌜𑍍𑌜𑌨𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨
𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌯𑌾 𑌅𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌣
𑌸𑍍𑌯 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌕𑍋𑌪
𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌮𑍁𑌚𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌪𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑌰𑍂𑌪
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌨 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑍍, 𑌅𑌤𑍍𑌰𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇— 𑌯𑌦𑌿 𑌪𑌰
𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌃, 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇
𑌦𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌯𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌂, 𑌤
𑌰𑍍𑌹𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌾𑌂 𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑌾𑌦𑌿𑌬𑌹𑌿𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑍇
𑌨 ''𑌯𑌾 𑌵𑍇𑌦𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌯𑌃'' 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌸𑌾𑌧𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 ।
𑌋𑌗𑍍𑌵𑍇𑌦𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌵𑌸𑌿𑌤𑌪𑌰𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌾𑌂

परा यया तदक्षरमधिगम्यते ॥ ॥ ५ ॥

यत्तदद्रेश्यमग्राह्यमगोत्रमवर्णमचक्षुःश्रोत्रं तदपाणिपादम् । नित्यं विभुं सर्वगतं सुसूक्ष्मं तदव्ययं यद्भूतयोनिं परिपश्यन्ति धीराः ॥ ॥ ६ ॥

यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते च यथा पृथिव्यामोषधयः सम्भवन्ति

वेदबाह्यत्वप्रसङ्गात् परविद्याशब्दोऽज्ञानवाचीति व्याख्यातम् । अयमत्र विशेषः परमते "द्वे विद्ये वेदितव्ये" इत्यत्र सकृत्प्रयुक्तस्य विद्याशब्दस्यासत्यपि सामान्ये प्रवृत्तिनिमित्ते ऋग्वेदादिग्रन्थराशिलक्षणामपरविद्याम्, ब्रह्मज्ञानलक्षणां परविद्यां च वक्तीति दोषोऽस्ति । अस्मन्मते नास्ति । किन्तु— परापरे ऋग्वेदादिवेद्यविलक्षणस्य ब्रह्मणः "वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यः" इति स्मृतिः व्यते । अतः ऋग्वेदादिजन्यज्ञानं ब्रह्मविषयकमेवेत्यवगन्तव्यम् । अतः परापरज्ञानशब्दितापरोक्षपरोक्षज्ञानविषयत्वं ब्रह्मण एवेति भाष्यकारीया रीतिरेव साधीयसी ॥ ॥ ५ ॥

यत्तदद्रेश्यमिति ॥ (अद्रेश्यं) अदृश्यं ज्ञानेन्द्रियाविषयम् (अग्राह्यं) पाण्यादिकर्मेन्द्रियादानायोग्यविषयम् । (अगोत्रं) गोत्ररहितम् । (अवर्णं) अवेतब्राह्मणत्वादिकम् । (अचक्षुःश्रोत्रं) ज्ञानेन्द्रियरहितम् । (तत्) तदेव । (अपाणिपादं) कर्मेन्द्रियरहितम् । (नित्यं) कालापरिच्छिन्नम् (विभुं) देशापरिच्छिन्नम् । (सर्वगतं) सर्वत्रान्तःप्रविश्यावस्थितम् । तत्र हेतुमाह— सुसूक्ष्ममिति ॥ उक्तविशेषणविशिष्टं यत् तत् (अव्ययं) "परायया तदक्षर"मित्यत्र अक्षरशब्दनिर्दिष्टमित्यर्थः । (यद्भूतयोनिं परिपश्यन्ति धीराः) (धीराः) प्रज्ञाशालिनः यद्वस्तु भूतोपादानतया पश्यन्तीत्यर्थः । "योनिशब्दस्योपादानवाचकत्वं, यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते चे"ति वाक्यशेषादवगम्यत इति व्यक्तमधिकरणे भाषितम् ॥ ॥ ६ ॥

ननु भूतयोनिशब्दनिर्दिष्टं सर्वोपादानत्वं ब्रह्मणो न संभवति, घटादिषु मृदादेरेवोपादानत्वदर्शनेन ब्रह्मण उपादानत्वासंभवादित्याशङ्क्य मृदादिष्वपि ब्रह्मण आत्मतया व्याप्तत्वात् मृदादिरूपेणापि ब्रह्मण उपादानत्वे नानुपपत्तिरिति दृष्टान्तमाह— यथोर्णनाभिः सृजते गृह्णते चेति ॥ अत्र परशब्दस्तदुक्तवचनः । अपरशब्दोऽन्यवचनः । यथा दृष्टं नास्तीत्यर्थः । नात्र परापरयोरभेदोऽपि निर्दे-

ரக்ஷராத் ஸம்பவதீஹ விஶ்வம் ॥ ॥ ௮ ॥
தபஸா சீயதே ப்ரஹ்ம ததோ'ந்நமபிஜாயதே । அந்நாத்ப்ரா-
ணோ மந: ஸத்யம் லோகா: கர்மஸு சாம்ருதம் ॥ ॥ ௯ ॥
யஸ்ஸர்வஜ்ஞஸ்ஸர்வவித்யஸ்ய ஜ்ஞாநமயம் தப: । தஸ்மாதேதத்ப்ர-

யதா ஜீவத: புருஷஸ்யாசேதநகேஶலோமாத்யுத்பாதகத்வம், (ததா அக்ஷராத்ஸம்பவதீஹ விஶ்வம்) ஏவமேவ நிமித்தோபாதாநரூபசேதநாத் உபாதேய விலக்ஷணாந்நிர்விகாராத்பரமாத்மந: ஸ்வஸ்வரூபவிலக்ஷணம் சேதநாசேதநாத்மகம் நிகிலம் ஜகத் ஸம்பவதீத்யர்த்த: ॥ ॥ ௮ ॥

ப்ரஹ்மணோ விஶ்வாத்மத்வப்ரகார உச்யதே— தபஸா சீயதே ப்ரஹ்மேதி ॥ (தபஸா) ஜ்ஞாநேந "யஸ்ய ஜ்ஞாநமயம் தப" இதி வக்ஷ்யமாணத்வாத் । (சீயதே) உபசீயதே । "பஹு ஸ்யா"மிதி ஸங்கல்பரூபேண ஜ்ஞாநேந ப்ரஹ்ம ஸ்ருஷ்ட்யுந்முகம் பவதீத்யர்த்த: । (ததோ'ந்நமபிஜாயதே) "அத்யதே'த்தி ச பூதாநீ"தி போக்த்ருபோக்யரூப சேதநாசேதநஸமஷ்டிலக்ஷணமவ்யாக்ருதம் தஸ்மாத் ப்ரஹ்மணோ ஜாயத இத்யர்த்த: । அந்நாத்ப்ராணோ மந இத்யாதி ॥ தஸ்மாத் ஸமஷ்டிரூபவிஶிஷ்டாத் ஸ்வஸ்மாதந்நஶப்திதாதவ்யாக்ருதாதுத்பந்ந: ப்ராண:, அந்த:கரணம், ஸத்யஶப்திதா: போக்த்ருவர்கா:, ஸ்வர்காதய: லோகா:, கர்மஸு க்ருதேஷு, அம்ருதம் பலஸாதநம் கர்மோத்பத்தியாவத் । அதவா கர்மஸ்விதி நிர்தாரணே ஸப்தமீ । கர்மஸு மோக்ஷாக்யம் கர்மேத்யர்த்த: । ஸத்த்வமபிஜாயத இதி பாடே'ந்வய: । ஸத்த்வம் பாஷ்யஶ்ருதப்ரகாஶிகயோ: ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௯ ॥

பூர்வமந்த்ரோக்தஸ்வரூபம் விவ்ருண்வந் பூதயோநிபூதஸ்ய ப்ரஹ்மண: ஸ்ருஷ்டிகாரணஸார்வஜ்ஞ்யம் உபபாதயதி— யஸ்ஸர்வஜ்ஞஸ்ஸர்வவிதிதி ॥ (ஸர்வஜ்ஞ:) ஸர்வவிஷயஜ்ஞாநவாந் । (ஸர்வவித்) தத்ஸமஸ்தஸர்வப்ரகாரஜ்ஞாநவாந் । ஸ்வரூபத: ப்ரகாரதஶ்ச ஸர்வவிஷயஜ்ஞாநவத்த்வமிதந்து பூதயோநேர்விதேயம், அப்ராப்தத்வாத் । யஸ்ய ஜ்ஞாநமயம் தப இத்யநேநாம்ஶேந பூர்வோக்ததபஶ்ஶப்தார்த்தவிவரணம் । யஸ்ய ப்ரஹ்மணஸ்ஸங்கல்பரூபஜ்ஞாநவ்யதிரேகேண ஜகத்ஸ்ருஷ்ட்யுபயுக்தம் கர்மாந்தரம் நாஸ்தீத்யர்த்த: । ததோ'ந்நமபிஜாயத இத்யாதிகமநுவததி— தஸ்மாதேதத்ப்ரஹ்ம நாமரூபமந்நஞ்ச ஜாயத இதி ॥ தஸ்மாத் ஸங்கல்பேந ஸ்ரஷ்டுர்ப்ரஹ்மண: "ததோ'ந்நமபிஜாயத" இத்யுக்த அந்நஶப்தநிர்திஷ்டசேதநாவ்யாக்ருதாச்ச ப்ரஹ்மஸாக்ஷாத், தத்த்வாரா நாமரூபவத் "அத்யதே'த்தி ச பூதாநீ"தி அந்நஶப்தநிர்திஷ்டபோக்த்ருபோக்யரூபமந்நஞ்ச ஜாயத இத்யர்த்த: । யத்வா வ்யஷ்டிஸ்ருஷ்டௌ

यदा लेलायते ह्यर्चिः समिद्धे हव्यवाहने । तदाऽऽज्यभागावन्तरेणाऽऽहुतीः प्रतिपादयेच्छ्रद्धया हुतम् ॥ ॥ २ ॥

यस्याग्निहोत्रमदर्शमपौर्णमासमचातुर्मास्यमनाग्रयणमतिथिवर्जितं च । अहुतमवैश्वदेवमविधिनाऽऽहुतमासप्तमांस्तस्य लोकान् हिनस्ति ॥ ॥ ३ ॥

काली कराली च मनोजवा च सुलोहिता या च सुधूम्रवर्णा । स्फुलिङ्गिनी विश्वरुची च देवी लेलायमाना इति सप्त जिह्वाः ॥ ॥ ४ ॥

एतेषु यश्चरते भ्राजमानेषु यथाकालञ्चाहुतयो

एवं ब्रह्मविद्याङ्गतया होमादिसम्पादितकर्मानुष्ठानं विधाय होमादिसम्पत्प्रपञ्चकस्य तु कर्मणः अयथावदनुष्ठितस्य न प्रतिपत्तफलजनकत्वं, प्रत्युत प्रत्यवायजनकत्वमेव ; अयथावदनुष्ठितस्यापि तस्य सप्तलोकपर्यन्तफलकत्वमेवेत्याह— यदा लेलायते ह्यर्चिरित्यादिना ॥ यदा (समिद्धे) सम्यगादीप्तेऽग्नौ यस्मिन्नेव ज्वाला चलति, तदा तस्मिन्नेवाज्यभागयोर्मध्ये आहुतीः प्रतिक्षिपेच्छ्रद्धया । तत् स्वाहुतं भवतीत्यर्थः ॥ ॥ २ ॥

यस्याग्निहोत्रमिति ॥ दर्शपूर्णमासावेष्टीननुष्ठाने, चातुर्मास्याख्यपर्वाण्याग्रयणाख्येष्टिविशेषाननुष्ठाने, अतिथिसत्कारवासनहोमवैश्वदेवाननुष्ठाने, श्राद्धादेरप्यकरणे, यथाशास्त्रमननुष्ठाने वाऽनुष्ठितस्याग्निहोत्रादिकर्म तस्य सप्तकृतमं सर्वं सप्तप्रदेशयज्ञं नाशयतीत्यर्थः । यद्वा अग्निहोत्रस्य दर्शपूर्णमासादिकर्माङ्गं, तेषां प्रयोगशास्त्रात् । तथाऽपि नित्यनैमित्तिकं सकलं कर्म अनुष्ठेयमित्यत्र तात्पर्यम् । अत एव भगवता भाष्यकृता "श्रुतिस्मृतिचोदितेषु कर्मसु एकतरकर्मवैकल्येऽपि जगत्प्रष्टानुष्ठितानामपि निष्फलत्वं, अयथानुष्ठितस्याननुष्ठितसमत्वञ्चाभिप्राय" इति सूचनायोक्तः ॥ ३ ॥

कालीकरालीचेति ॥ देवीति दिव्यत्वविशेषणम् । इति लेलायमानाः सप्तजिह्वा इत्यन्वयः ॥ ॥ ४ ॥

एतेषु यश्चरत इति ॥ (एतेषु) दीप्यमानेषु अग्निजिह्वाभेदेषु विहितकालानतिक्रमेण होमद्रव्यं गृह्णन् योऽग्निहोत्रादिकर्माचरति । अधिवसतीत्यध्याहारः ।
लोके देवानां पतिरसौ हिरण्यगर्भश्च, तत्र तं

ஸம்ப்ரஹ்ருஷ்டாய ந்ருத்யந்தே ஸ்வநைர்க்நாநாம் ப்லவகா: ... வாநாம் ... ॥ ௫ ॥

... ॥ சு ॥

... ॥ எ ॥

க்வசித் ... ॥ அ ॥

... ॥ ௫ ॥

... ॥ சு ॥

... ॥ எ ॥

க்வசித் ...

𑌅𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌬𑌹𑍁𑌧𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌵𑌯𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌮-
𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌬𑌾𑌲𑌾𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌮𑌿𑌣𑍋 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌦𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌰𑌾𑌗𑌾𑌤𑍍𑌤𑍇𑌨𑌾𑌤𑍁𑌰𑌾𑌃
𑌕𑍍𑌷𑍀𑌣𑌲𑍋𑌕𑌾𑌶𑍍𑌚𑍍𑌯𑌵𑌨𑍍𑌤𑍇 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌷𑍍𑌟𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇
𑌪𑍍𑌰𑌮𑍂𑌢𑌾𑌃 । 𑌨𑌾𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠𑍇 𑌤𑍇 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑍇𑌽𑌨𑍁𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾
𑌇𑌮𑌂𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌹𑍀𑌨𑌤𑌰𑌂 𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑍇 𑌯𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍁𑌪𑌵𑌸𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌰𑌣𑍍𑌯𑍇 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂𑌸𑍋 𑌭𑍈-
𑌕𑍍𑌷𑌚𑌰𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌚𑌰𑌨𑍍𑌤𑌃 । 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌤𑍇 𑌵𑌿𑌰𑌜𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌯-
𑌤𑍍𑌰𑌾𑌮𑍃𑌤𑌃 𑌸 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌹𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌪𑌰𑍀𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑍍 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌚𑌿𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍇𑌦𑌮𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾

𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌵𑌿𑌶𑌦𑌯𑌤𑌿— 𑌅𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌬𑌹𑍁𑌧𑌾𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌾𑌇𑌤𑌿 ।
𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌿𑌸𑌂𑌸𑌰𑍍𑌗𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌬𑌹𑍁𑌵𑌿𑌧𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌾𑌃
(𑌬𑌾𑌲𑌾𑌃) 𑌅𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌿𑌨𑌃 𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌕𑍃𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 ।
𑌯𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌮𑌿𑌣𑍋 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌦𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌰𑌾𑌗𑌾𑌤𑍍) 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌫𑌲𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌾𑌦𑌿𑌰𑌾𑌗𑌾𑌤𑍍
𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌤𑍋 𑌨 𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌿, (𑌤𑍇𑌨) 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌹𑍇𑌤𑍋𑌃
𑌕𑍍𑌷𑍀𑌣𑍇 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑍇 𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌷𑍍𑌟𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌤𑌮𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌯𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿 । 𑌪𑍂-
𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌖𑌾𑌤𑌾𑌦𑌿 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 [illegible]𑌸𑌾𑌧𑌨𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌃
𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌨𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌾𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑍇 (𑌸𑍁-
𑌕𑍃𑌤𑍇) 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌲𑌭𑍍𑌯𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌫𑌲-
𑌮𑌨𑍁𑌭𑍂𑌯 (𑌇𑌮𑌂𑌲𑍋𑌕𑌂) 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌤𑌤𑍋 𑌹𑍀𑌨𑌤𑌰𑌂𑌵𑌾 𑌨𑌾𑌰𑌕𑌾-
𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑍇𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑍇 𑌸𑌂𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌿𑌨𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌮𑌨𑌨𑌾𑌃 𑌵𑌨𑍇
𑌵𑌸𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌉𑌪𑌰𑌤𑌕𑌰𑌣𑌗𑍍𑌰𑌾𑌮𑌾𑌃 𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤[illegible]𑌤𑌿𑌶𑌯-
𑌰𑍂𑌪𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌂 𑌯𑍇 𑌸𑍇𑌵𑌨𑍍𑌤𑍇, 𑌤𑍇 𑌵𑌿𑌧𑍂𑌤𑌪𑌾𑌪𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌸𑌂[illegible]
𑌭𑌿𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 “𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌸𑍍𑌥𑍂𑌣𑍇 𑌵𑌿𑌮𑌿𑌤𑍇 𑌦𑍃𑌢 𑌉𑌗𑍍𑌰𑍇 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌧𑌿𑌦𑍇𑌵
𑌆𑌸𑍍𑌤𑍇”𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌂𑌸𑌵𑌿𑌤𑍃𑌪𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌹𑍇𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌨𑍀𑌕𑌃 “[illegible]”𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧[illegible]𑌃 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇
𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌯𑍇 𑌚𑍇𑌮𑍇𑌽𑌰𑌣𑍍𑌯𑍇 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌤𑌪 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸-
𑌤𑍇”𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇
“𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤”𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌪𑍍𑌰-
𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑍁𑌕𑍍-
𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑍇𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌪𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌵𑌿𑌰𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌸𑌾𑌧𑌨𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍋[illegible]

हितं रूपं तेजसस्तद्रूपं यच्छुक्लं तदपां यत्कृष्णं तद-
न्नस्य" इति कृष्णरूपस्यान्नसम्बन्धितया कीर्तनादन्न-
शब्देनोच्यते, अपि तु पृथिव्येव । तैत्तिरीयके "अद्भ्यः
पृथिवी" इति पृथिवीवाचकस्य शब्दान्तरस्य श्रवणाच्च अन्नशब्देन
पृथिव्येवोच्यते । ततश्च केवलवाय्वादेरेव प्राप्तिः,
न तु तच्छरीरकब्रह्मण इति पूर्वपक्षे प्राप्ते "तदभिध्या-
नादेव तु तल्लिङ्गात्सः" । तुशब्दः पक्षव्यावृत्त्यर्थः । वाय्वादिश-
ब्दैः सः परमात्मैवाभिधीयते, "तत्तेज ऐक्षत, ता आप
ऐक्षन्त" इति तत्तत्सृष्टिसङ्कल्पलक्षणाभिध्यानरूपात्प-
रमात्मलिङ्गात् अचेतने तेजःप्रभृतिष्वसम्भवात् । "विप-
र्ययेण तु क्रमोऽत उपपद्यते च" । तुशब्दोऽवधारणार्थः ।
"एतस्माज्जायते प्राणो मनः सर्वेन्द्रियाणि च । खं वायुर्ज्यो-
तिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी" इत्यत्र सर्वेषां सृष्टानां
परब्रह्मानन्तर्यरूपः "वायोरग्निः अग्नेरापः" इत्युक्तक्रमवि-
पर्ययेण श्रूयमाणो यः क्रमः स वाय्वादिशरीरकपरमात्मो-
पादानकत्वेनोपपद्यते, न केवलवाय्वाद्युपादानकत्व इत्य-
र्थः । "अन्तरा विज्ञानमनसी क्रमेण तल्लिङ्गादिति चेन्नाविशेषात्" ।
ज्ञानसाधनानीन्द्रियाणि विज्ञानशब्देनोच्यन्ते । ननु "एतस्माज्जाय-
ते" इति वाक्यं प्राणादीनां सर्वेषामव्यवहितब्रह्मोपादा-
नकत्वं प्रतिपादयितुं न प्रवृत्तम्, किन्तु प्राणोत्पत्त्यनन्तरं
मनसः सर्वेन्द्रियाणामुत्पत्तिः, तत आकाशादिसृष्टानामुत्पत्ति-
रितीन्द्रियाणां मनसश्च प्राणसृष्ट्यनन्तरं सृष्टिकत्वं प्रतिपाद-
नायैव प्रवृत्तम् । श्रुत्यन्तरेऽपि प्राणादिसृष्टिक्रमे
तद्विज्ञानमनसोर्लिङ्गादिति चेन्न । अविशेषात् । अविशेषेण
प्राणादीनां सर्वेषां ब्रह्मानन्तर्यरूपक्रमप्रतीतेः, त-
दविरोधेन कारणत्वात् । ननु वाय्वादिशरीरकब्रह्मणोऽ-
प्यप्रत्यक्षत्वात् वाय्वादिशब्दानां तच्छरीरकब्रह्मणि लक्षणा स्यात्
तत्राह — "चराचरव्यपाश्रयस्तु स्यात्तद्व्यपदेशो भाक्त-
स्तद्भावभावित्वात्" । तुशब्दः शङ्कानिवृत्त्यर्थः । चराचरव्यपाश्रयः
देवमनुष्यादिवृक्षादिशब्दव्यपदेशो भाक्तः, वाच्यैकदेश-
सम्बन्धीत्यर्थः । भक्त्या प्रयोक्ता भाक्तः । भक्तिः भागः । विशिष्ट-
वाचिशब्दैः विशेषणांशे भक्त्या प्रयुज्यते । वाच्यैकदेश-
प्रयोगात् सम्बन्धीत्यर्थः । "तद्भावभावित्वात्" इति प्रतिपा-
दनात् सर्वेषां चराचराणां विशिष्टं प्रतिबो-
धकत्वम् । विशेषणांशप्रयोगस्य चाश्रयत्वम् । ततश्च वाय्वादिश

अग्निर्मूर्धा चक्षुषी चन्द्रसूर्यौ दिशः श्रोत्रे वाग्विवृताश्च वेदाः । वायुः प्राणो हृदयं विश्वमस्य पद्भ्यां पृथिवी ह्येष सर्वभूतान्तरात्मा ॥ ॥ ४ ॥

तस्मादग्निः समिधो यस्य सूर्यः सोमात्पर्जन्य ओषधयः पृथिव्याम् । पुमान् रेतः सिञ्चति योषितायां बह्वीः प्रजाः पुरुषात्संप्रसूताः ॥ ॥ ५ ॥

देवैः ब्रह्मादीनां मुख्यमेव । यथा अहङ्कारजनिवेदः । पुरा पुरावादिभिर्देवैः ब्रह्मप्रदेशैः अहङ्कारैः, मुख्यजीयावत् । शरीरवादिभ्यानां शरीरिणामुपासनादिति तत्र स्थितम् । प्रकृत्यन्तर्यामीति ॥ ॥ ३ ॥

अग्निर्मूर्धा चक्षुषी चन्द्रसूर्याविति ॥ अमुं मन्त्रं प्रस्तुत्य "द्युमूर्धानमस्य" इत्यत्र "अग्निरिह द्युलोकः", "असौ वाव लोको गौतमाग्निः" इति श्रुतेः । स्मरन्ति च मुनयः— "द्यां मूर्धानं यस्य विप्रा वदन्ति खं वै नाभिं चन्द्रसूर्यौ च नेत्रे । दिशः श्रोत्रे विद्धि पादौ क्षितिं च सोऽचिन्त्यात्मा सर्वभूतप्रणेता" इति भाषितम् । (वाग्विवृताश्च वेदाः) वाग्भिर्विप्रचारवन्त वेदाः । (वायुः प्राणः) महावायुरेव देहधारकः प्राणः । (हृदयं विश्वमस्य) जगत्सर्वमस्य, देहान्तर्हृदयाप्रांशविशेषः । (पद्भ्यां पृथिवी) पादावेव पृथिवीत्यर्थः । "प्रकृत्यादिभ्य उपसंख्यानम्" इति तृतीया । सर्वभूतानां तच्छरीरकत्वेनैषामन्तरात्मेत्यर्थः ॥ ४ ॥

तस्मादग्निः समिधो यस्य सूर्य इति ॥ तस्माच्चाक्षराच्च "अग्निर्मूर्धा" इत्यत्र अग्निशब्दनिर्दिष्टो द्युलोकः । यस्याग्नेः समित्सूर्यो दीपनानि । "असौ वाव लोको गौतमाग्निस्तस्यादित्य एव समित्" इति पञ्चाग्निविद्यायां श्रवणात् । (सोमात्पर्जन्य ओषधयः पृथिव्याम्) अतो हि द्युलोकाग्नेर्निष्पन्नात् सोमात् पर्जन्यः द्वितीयोऽग्निः संभवति । तस्मात् पर्जन्यादोषधयः पृथिव्यामग्नौ संभवन्ति । (पुमान् रेतः सिञ्चति योषितायाम्) ओषधीभ्यः पौरुषान्नहेतुभ्यः उपादानभूताभ्यः पौरुषोऽग्निर्योषिदग्नौ रेतःसेकं करोति । (बह्वीः प्रजाः पुरुषात्संप्रसूताः) एवं पञ्चाग्निविद्योक्तक्रमेण बह्व्यः प्रजाः परस्मात्पुरुषात् संप्रसूताः ॥ ५ ॥

தஸ்மாத்³ருச꞉ ஸாம யஜூம்ஷி தீ³க்ஷா யஜ்ஞாஶ்ச ஸர்வே க்ரதவோ த³க்ஷிணாஶ்ச । ஸம்வத்ஸரஶ்ச யஜமாநஶ்ச லோகா꞉ ஸோமோ யத்ர பவதே யத்ர ஸூர்ய꞉ ॥ ௬ ॥

தஸ்மாச்ச தே³வா ப³ஹுதா⁴ ஸம்ப்ரஸூதா꞉ ஸாத்⁴யா மநுஷ்யா꞉ பஶவோ வயாம்ஸி । ப்ராணாபாநௌ வ்ரீஹியவௌ தபஶ்ச ஶ்ரத்³தா⁴ ஸத்யம் ப்³ரஹ்மசர்யம் விதி⁴ஶ்ச ॥ ௭ ॥

ஸப்த ப்ராணா꞉ ப்ரப⁴வந்தி தஸ்மாத் ஸப்தார்சிஷ꞉ ஸமித⁴꞉ ஸப்த ஹோமா꞉ । ஸப்த இமே லோகா யேஷு சரந்தி ப்ராணா கு³ஹாஶயா நிஹிதா꞉ ஸப்த ஸப்த ॥ ௮ ॥

அத꞉ ஸமுத்³ரா கி³ரயஶ்ச ஸர்வே(அ)ஸ்மாத் ஸ்யந்த³ந்தே ஸிந்த⁴வ꞉ ஸர்வரூபா꞉

தஸ்மாத்³ருச꞉ ஸாமேதி ॥ தஸ்மாத் அக்ஷரபரமாத்மந꞉ ருக்³யஜுஸ்ஸாமவேதா꞉, தீ³க்ஷா꞉ அக்³நிஹோத்ராத்³யா யஜ்ஞா꞉, ஸோமவிகாரா꞉ க்ரதவஶ்ச, த³க்ஷிணாஶ்ச, ஸம்வத்ஸராத³ய꞉ காலா꞉, யஜமாந꞉, கர்மஸம்பாத்³யா꞉ ஸர்வே ச லோகாஶ்ச உத்பந்நா இத்யர்த²꞉ । லோகாந்விஶிநஷ்டி — ஸோமோ யத்ர பவதே யத்ர ஸூர்ய இதி ॥ யே லோகாஶ்சந்த்³ரஸூர்யப்ரகாஶ்யா இத்யர்த²꞉ ॥ ௬ ॥

தஸ்மாச்ச தே³வா இதி ॥ (ப³ஹுதா⁴) கர்மதே³வஜாநதே³வாதி³பே⁴தே³ந ப³ஹுதே⁴த்யர்த²꞉ । (வயாம்ஸி) பக்ஷிண꞉ । யவ꞉ தீ³ர்க⁴ஶூகோ தா⁴ந்யவிஶேஷ꞉ । வ்ரீஹியவஶப்³தோ³ தா⁴ந்யமாத்ரோபலக்ஷக꞉ । தப꞉ க்ருச்ச்²ராதி³லக்ஷணம் । (ஶ்ரத்³தா⁴) ஆஸ்திக்யபு³த்³தி⁴꞉ । (ஸத்யம்) ஸத்யவசநம் ॥ (ப்³ரஹ்மசர்யம்) ஸ்த்ரீஸங்கா³தி³ராஹித்யம் । விதி⁴ரிதி விதி⁴நிஷேத⁴ஶாஸ்த்ராதி³꞉ ॥

ஸப்த ப்ராணா꞉ ப்ரப⁴வந்தீதி ॥ தஸ்மாத் அக்ஷராத் ஶீர்ஷண்யா꞉ ஶ்ரோத்ராதி³கரணஸப்தகாதி⁴ஷ்டா²நஸப்தேந்த்³ரியாணி ப்ரவர்தந்தே । ததா² (ஸப்தார்சிஷ꞉) தத்தத்³விஷயப்ரகாஶகா꞉, ஸமித⁴꞉ ஶப்³தா³த³யோ விஷயா꞉ ஸப்த இந்த்³ரியாணாம் ப்ரவ்ருத்தய இதி ப்ரவர்தந்தே இத்யர்த²꞉ । கிஞ்ச — இமே ஸப்தாபி லோகா இந்த்³ரியாணாம் ப்ரவ்ருத்திஸ்தா²நாநி யேஷு லோகேஷு ப்ராணா꞉ ஸஞ்சரந்தி ப்ராணா꞉ ஸப்தேந்த்³ரியாணி தே ஹ்ருத³யகு³ஹாஶாயிநா பரமாத்மநா ஸப்த ஸப்த ப்ராணா꞉ வக்ஷ்யமாணரீத்யா ஸ்தா²பிதா꞉ நிஹிதா꞉ ஸப்த ஸப்தேத்யர்த²꞉ । ஸப்த ஸப்தேதி வீப்ஸா ப்ராணாநாமபி⁴வ்யாப்த்யா ॥ ௮ ॥

அத꞉ ஸமுத்³ரா இத்யாதி³ ॥ (ஸர்வரூபா꞉) ப³ஹுரூபா꞉ (ஸிந்த⁴வ꞉) ஸ்யந்த³மாநா நத்³ய இத்யர்த²꞉ । தத்ர ப்ரஸித்³த⁴ப்ரவாஹா நாம நத்³ய꞉, ஸ்ருஷ்டிபே⁴தா³ நாம ஸிந்த⁴வ꞉ நத்³ய꞉, கு³ஹ்யாதி³ப்ரவாஹஸம்ப³த்³தா⁴ நாம த³க்ஷிணா ஶுஷ்கா நத்³யா இத்யர்த²꞉ — ரஸேநேஷ்டாஸ்வாத³யுக்தா இதி । (யேந) யஸ்மாத்ஸர்வ

𑌪𑌾𑌃 । 𑌅𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌓𑌷𑌧𑌯𑍋 𑌰𑌸𑌶𑍍𑌚 𑌯𑍇𑌨𑍈𑌷 𑌭𑍂𑌤𑍈-
𑌸𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 𑌹𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 ॥ ॥ ௯ ॥
𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌤𑌪𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌪𑌰𑌾𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍 । 𑌏𑌤-
𑌦𑍍𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍋𑌽𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌂 𑌵𑌿𑌕𑌿𑌰𑌤𑍀𑌹
𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌆𑌵𑌿𑌸𑍍𑌸𑌂𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌚𑌰𑌨𑍍𑌨𑌾𑌮 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌪𑌦𑌮𑌤𑍍𑌰𑍈𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑌰𑍍𑌪𑌿-

𑌣𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌏𑌷𑌃 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌭𑍂𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌿𑌵𑍃𑌤𑌸𑍍𑌸-
[illegible]𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇, 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌶𑍍𑌚
𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌾𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌜𑌾𑌤𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ௯ ॥
𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾
𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌵 । 𑌤𑌸𑍍𑌯
𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌤𑌪𑍋
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌪𑌰𑌾𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌸𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑍇𑌷𑍍𑌟-
𑌪𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌃 𑌸𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌪𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌃 । "𑌏𑌕𑍋 𑌵𑌶𑍀 𑌸𑌰𑍍𑌵-
𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍇𑌃 𑌪𑌰" 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍀-
𑌪𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌾𑌮𑍃𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌸𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌬𑍍𑌰-
𑌹𑍍𑌮𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍇𑌤𑌤𑍍 । 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌹𑍇
𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯) 𑌸𑍋𑌮𑌾𑌹𑍍𑌵 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌗𑍁𑌹𑌾𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿 𑌏𑌤𑌤𑍍 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮
𑌇𑌹 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌃 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌵𑌦𑍍𑌦𑍁𑌰𑍍𑌮𑍋𑌚𑌾𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 (𑌵𑌿𑌕𑌿𑌰𑌤𑍀)
𑌨𑌿𑌰𑌸𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ "𑌸𑍌𑌮𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌾𑌠𑌃 ॥ ॥ ௧௦ ॥
𑌇𑌤𑌿 𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌖𑌣𑍍𑌡𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌆𑌵𑌿𑌸𑍍𑌸𑌂𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌚𑌰𑌂 𑌨𑌾𑌮 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌪𑌦𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌆𑌵𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂
𑌯𑌥𑌾 𑌭𑌵𑍇𑌤𑍍 𑌤𑌥𑌾 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌗𑍁𑌹𑌾𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌂𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌨𑌾𑌮
[illegible] । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌤𑌾 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌪𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯
𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌅𑌤𑍍𑌰𑍈𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑌰𑍍𑌪𑌿𑌤𑌂 𑌏𑌜𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌨𑌿𑌮𑌿𑌷𑌚𑍍𑌚)
𑌏𑌜𑌤𑍍 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌣𑌂 𑌜𑌗𑌦𑌿𑌤𑌿𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑌤𑍍 । 𑌨𑌿𑌮𑌿𑌷𑌤𑍍
𑌸𑍍𑌪𑌨𑍍𑌦𑌵𑌤𑍍 । 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌵𑌰𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌜𑌾𑌤𑌮𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌪𑍁𑌰𑍁-
𑌷𑍇 𑌸𑌮𑌰𑍍𑌪𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌤𑌜𑍍𑌜𑌾𑌨𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌸𑌦𑌸𑌦𑍍𑌵𑌰𑍇𑌣𑍍𑌯𑌮𑍍) 𑌸𑌦-
𑌸𑌚𑍍𑌛𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌚𑌿𑌦𑌚𑌿𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾-
𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌮𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌵𑌰𑍇𑌣𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌪𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑌰𑌿-
𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌨𑌾𑌮𑍍) "𑌯𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿-

च । एजत्प्राणन्निमिषच्च यदेतज्जानथ सदसद्वरेण्यं
परं विज्ञानाद्यद्वरिष्ठं प्रजानाम् ॥ ॥ १ ॥
यदर्चिमद्यदणुभ्योऽणु च यस्मिँल्लोका निहिता लोकिन
श्च । तदेतदक्षरं ब्रह्म स प्राणस्तदु वाङ्मनः । तदेतत्स
त्यं तदमृतं तद्वेद्धव्यं सोम्य विद्धि ॥ ॥ २ ॥
धनुर्गृहीत्वौपनिषदं महास्त्रं शरं ह्युपासानिशितं
संधयीत । आयम्य तद्भावगतेन चेतसा लक्ष्यं तदेवाक्षरं
सोम्य विद्धि ॥ ॥ ३ ॥
प्रणवो धनुः शरो ह्यात्मा ब्रह्म तल्लक्ष्यमुच्यते ।

जीवपरः । विज्ञानात्परं जीवादधिकम् । प्रजानामुपायोपेयत्वे
नात्यन्तवरणीयम् । अत्यन्तप्रार्थनीयमित्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

यदर्चिमद्यदणुभ्योऽण्विति ॥ यत् (अर्चिमत्) अर्चिष्
मद्दीप्तिमत् [illegible] । (अणुभ्योऽणु) श्यामा
कादिभ्योऽणिष्ठं सूक्ष्मतया सर्वान्तःप्रवेशयोग्यमि
त्यर्थः । (यस्मिँल्लोका निहिता लोकिनश्च) लोकिनः लोकवासि
नः । शिष्टं स्पष्टम् । स प्राणस्तदु वाङ्मन इति ॥ उशब्दोऽवधार
णे । प्राणादिकमपि तदात्मकमित्यर्थः । (तदेतत्सत्यं तदमृतं
तद्वेद्धव्यं सोम्य विद्धि) तदेतत् अक्षरं सत्यं अविनाशि । अमृ
तं असंसारि । [illegible]मित्यर्थः । तदेव मनसा वेद्धव्यं विद्धि
स्वात्मत्वेनाविषयं विद्धि । तत्र मनसः [illegible] ॥ २ ॥

धनुर्गृहीत्वेति ॥ (औपनिषदम्) उपनिषत्प्रसिद्धं प्र
णवाख्यं धनुर्गृहीत्वा [illegible]
[illegible] संधयीत । किं
कृत्वा — आयम्येति ॥ (भावगतेन) भावः प्रणवेन चेत
सा [illegible]
[illegible]
[illegible] । "तद्भावगतेन चेतसे"त्यत्र तद्भावः तत्प्रवृत्तिः ।
तद्भावगतेन चेतसा [illegible] परमात्मप्रविष्टेनेत्यर्थः ।
[illegible]
[illegible] । (लक्ष्यं
तदेवाक्षरं सोम्य विद्धि) हे सोम्य तदेवाक्षरं लक्ष्यं जानीहि
इत्यर्थः ॥ ॥ ३ ॥

उक्तमेव विवृणोति — प्रणवो धनुरिति ॥ "ओमित्यात्मा
नं युञ्जीते"ति श्रुत्युक्त[illegible] प्रणवस्य

अप्रमत्तेन वेद्धव्यं शरवत्तन्मयो भवेत् ॥ ॥ ४ ॥

यस्मिन् द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षमोतं मनः सह प्राणैश्च सर्वैः । तमेवैकं जानथ आत्मानमन्या वाचो विमुञ्चथामृतस्यैष सेतुः ॥ ॥ ५ ॥

अरा इव रथनाभौ संहता यत्र नाड्यः स एषोऽन्तश्चरते बहुधा जायमानः । ओमित्येवं ध्यायथ आत्मानं स्वस्ति वः पाराय तमसः परस्तात् ॥ ॥ ६ ॥

यः सर्वज्ञः सर्वविद्यस्यैष महिमा भुवि । दिव्ये ब्रह्मपु-

[illegible]व्यम् । (अप्रमत्तेन) विषयासङ्गविरहेण एकाग्रचित्तेन (वेद्धव्यं) वेद्योपहितचैतन्यशेषत्वेन तल्लक्ष्यम् । (शरवत्तन्मय इति) यथा लक्ष्यनिष्ठस्य शरस्य लक्ष्यापेक्षया ऐकाकारस्फुरणम्, एवं प्रणवेन सर्वोपाधिकस्य प्रत्यगात्मनः तत्साक्ष्यलक्षणां शक्तिभावस्य ज्ञानैकाकारस्य चिदेकरसस्य साक्षिलक्षणचैतन्याकारस्फूर्तिरेव तन्मयत्वमिति द्रष्टव्यम् ॥ ॥ ४ ॥

यस्मिन् द्यौः पृथिवी चेत्यादि ॥ यस्मिन्नक्षरे द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं मनः प्राणादिकं सर्वमोतम्, तमेकमेव स्वात्मस्वरूपमद्वितीयं ज्ञानेन प्रत्यक्तया आत्मानं जानीत । अनात्मविषया वाचस्त्यजत । कस्माद्धेतोः? (अमृतस्यैष सेतुः) नद्यादिषु हि सेतुः कूलस्य प्राप्तिसाधकः । संसारार्णवपारस्थितस्यामृतस्य मोक्षस्य प्राप्तिसाधक इत्यर्थः ॥ ॥ ५ ॥

अरा इव रथनाभौ संहता यत्र नाड्य इति ॥ “[illegible]” इत्युक्ता यत्र हृदये रथनाभौ सर्वतोऽरा इव नाड्यः (संहताः) संगताः, तत्र मध्ये (स एषः) प्रकृत आत्मा “अजायमानो बहुधा विजायते । तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्” इति देवादीनां सम्प्रयणीयत्वाय तत्तज्जातीयस्वरूपसंस्थानधर्मकर्मसमेतः स्वीयस्वाभाविक[illegible] बहुधा जायमानस्सन् (चरते) वर्तत इत्यर्थः । तमसः पारस्थिताय (वः पाराय) “पारावारे पाराय[illegible]” इति नैघण्टुकाः । प्रावृत्य[illegible]तायेति यावत् । तत्र प्राप्तये ओमित्येवमात्मानं ध्यायेतेत्ययः । एवं ध्यानाय प्रवृत्तेभ्यो युष्मभ्यं स्वस्ति भवतु ॥ ॥ ६ ॥

यः सर्वज्ञः सर्वविदिति ॥ उक्तार्थौ ॥ यस्यैष महिमा भुवीति ॥ [illegible] संसारतन्त्रप्रवर्तनरूपो यस्य महिमा यदीय

𑌰𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥
𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌨𑍇𑌤𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌾𑌯 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌿𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌧𑍀𑌰𑌾 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌰𑍂𑌪𑌮𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑌿 ॥ ॥ ௮ ॥
𑌭𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌶𑍍𑌛𑌿𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑌂𑌶𑌯𑌾𑌃 । 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌚𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑍇 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍁𑌰𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃) "𑌪𑍁𑌰𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌤𑍇" 𑌇𑌤𑌿 [illegible] 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑍇 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮𑍍𑌨𑍀𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌿𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌵𑍈𑌕𑍁𑌣𑍍𑌠𑌾𑌖𑍍𑌯𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍁𑌰𑍇 𑌪𑌰𑌮𑍇 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮𑍍𑌨𑌿 𑌅𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌨𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ (𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃) 𑌵𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌨𑍋𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌃 । (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌨𑍇𑌤𑌾) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌚 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨𑍇𑌤𑌾 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑌂𑌯𑍋𑌜𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌥𑌾— "𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑍋 𑌭𑌾𑌰𑍂𑌪𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌃, 𑌸 𑌚𑌾𑌸𑍌 𑌨𑍇𑌤𑌾 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌭𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । "𑌅𑌧𑌿𑌭𑍂𑌰𑍍𑌨𑌾𑌯𑌕𑍋 𑌨𑍇𑌤𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌭𑍁𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌨𑍈𑌘𑌣𑍍𑌟𑍁𑌕𑌾𑌃 । (𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇) 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌪𑌰𑌿𑌣𑌾𑌮𑍇 𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍋 𑌯𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌂 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌾𑌯 (𑌅𑌮𑍃𑌤𑌂) 𑌅𑌸𑍍𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌗𑌨𑍍𑌧𑌂 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑌿, 𑌤𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑍇𑌨 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌶𑌾𑌲𑌿𑌨𑌃 (𑌪𑌰𑌿𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿) 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹— 𑌭𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌃𑌕𑌰𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌯𑌃 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌵𑌦𑍍𑌦𑍁𑌰𑍍𑌮𑍋𑌚𑌾 𑌰𑌾𑌗𑌦𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌦𑌯𑌃 । [illegible] 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑍋 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌵𑌾 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌾𑌸𑍍𑌸𑌂𑌶𑌯𑌾 𑌨𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑌬𑍍𑌧𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑌿𑌕𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌨𑍇𑌕𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌰𑍍𑌜𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌚 𑌨𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌨𑌾𑌶𑍋 𑌨𑌾𑌮 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌂 𑌫𑌲𑌜𑌨𑌨𑌶𑌕𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌃 । "𑌤𑌦𑌧𑌿𑌗𑌮 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌘𑌯𑍋𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 "𑌉𑌭𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌕𑌾𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵 [illegible] 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌕𑌾𑌰𑌣𑌮𑍍 । 𑌶𑌕𑍍𑌤𑌿𑌹𑍀𑌨𑌂 [illegible] 𑌰𑍇𑌵" 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌸𑌾𑌧𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌯𑌨𑍍𑌨𑌾𑌹— 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑌰𑍇 𑌚𑌾𑌵𑌰𑍇 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌅𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌦𑌯𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌥𑌵𑌾 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑍇 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑍇, 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 (𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇) 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾𑌕𑌾𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌿𑌷𑌯𑍀𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨 𑌚 "𑌅𑌶𑍍𑌵 𑌇𑌵

हिरण्मये परे कोशे विरजं ब्रह्म निष्कलम् । तच्छुभ्रं
ज्योतिषां ज्योतिस्तद्यदात्मविदो विदुः ॥ ॥ १० ॥
न तत्र सूर्यो भाति न चन्द्रतारकं नेमा विद्युतो भा

रोमाणि विधूय पापं चन्द्र इव राहोर्मुखात् प्रमुच्य धूत्वा शरीरमकृतं कृतात्मा ब्रह्मलोकमभिसंभवामी"ति शरीरवियोगकाल एव पुण्यपापयोर्विनाशस्य श्रुतत्वात्, "साम्पराये तर्तव्याभावा"दिति सूत्रकृता तद्भाष्येऽपि तथैव प्रतिपादनात्, "क्षीयन्ते चास्य कर्माणि तस्मिन्दृष्टे" इति उपासनकालानारब्धसञ्चितानामेव श्रूयमाणः कर्मक्षयः कथमुपपद्यतामिति वाच्यम् । अश्लेषाख्ये श्रूयमाणः कर्मक्षयः उपासनसमकालोपासनारम्भप्राक्तनस्य पापोत्तरस्य प्रारब्धेतरस्य क्षमिष्य इति संकल्परूपः । देहवियोगसमयभाविकर्मक्षयस्तु क्षान्तमिति संकल्परूप इति न विरोधो द्रष्टव्यः ॥ ९ ॥

हिरण्मये पर कोश इति ॥ "तस्यां हिरण्मयः कोश" इति श्रुत्यन्तरोक्तरीत्या स्वप्रकाशतया कमनीयतया वा हिरण्मयशब्दाभिधेये उत्कृष्टपदार्थावच्छिन्नतया कोशतुल्ये (परे) उत्कृष्टे परमपदे । परमात्मावस्थानदेशे इति यावत् । (विरजं) रागादिदोषरहितम् । सत्त्वरजस्तमोऽतीतम् (निष्कलं) निरवयवम् (शुभ्रं) शुद्धम् (ज्योतिषां ज्योतिः) प्रकाशकानामपि सूर्याणां प्रकाशकम् । ज्योतिःशब्दितदीप्तियोगो विग्रहद्वारकः । (तद्यदात्मविदो विदुः) आत्मविदः तद्विदुः यथातत्त्वमिति यावत् ॥ १० ॥

ज्योतिषां ज्योतिष्ट्वं प्रपञ्चयति — न तत्र सूर्यो भाति न चन्द्रतारकं नेमा विद्युतो भान्ति कुतोऽयमग्निरिति ॥ तस्मिन् दीप्यमाने तेषां सूर्यादीनां दीप्तिरस्तीत्यर्थः । नन्वतिभास्वरद्रव्यवति सूर्यादौ प्रत्यक्षेणानुभूयमाने, तद्भासा च भासमाने "न तत्र सूर्यो भाती"ति प्रत्यक्षविरोधः कथमिति चेत्तत्राह — तमेव भान्तमनुभाति सर्वमिति ॥ इदं जगद्भासकादित्यादीनां परिदृश्यमानं रूपं नैजं, किन्तु परमात्मदत्तं तदीयमेव तेजः । गीतञ्च भगवता — "यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् । यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामक"मिति । विवृतमेतद्भगवता भाष्यकृता — "अखिलस्य जगतो भासकमेतेषामादित्यादीनां यत्तेजः, तन्मदीयं तेजः । तैस्तैराराधितेन मया तेभ्यो दत्तमिति विद्धी"ति,

𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌕𑍁𑌤𑍋𑌽𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 । 𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌭𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑌨𑍁𑌭𑌾𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌭𑌾𑌸𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵𑍇𑌦𑌮𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌤𑌶𑍍𑌚𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 । 𑌅𑌧𑌶𑍍𑌚𑍋𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍃𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍇 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑌮𑍍 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌂 ॥ 𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾 𑌸𑌯𑍁𑌜𑌾 𑌸𑌖𑌾𑌯𑌾 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌷𑌸𑍍𑌵𑌜𑌾𑌤𑍇 । 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌿𑌪𑍍𑌪𑌲𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑌶𑍍𑌨𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌯𑍋 𑌅𑌭𑌿𑌚𑌾𑌕𑌶𑍀𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌅𑌤𑌃 𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌕𑌮𑍍𑌬𑌿𑌤𑌕𑌪𑌾𑌰𑌾𑌷𑌤𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾 𑌏𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑌾𑌸𑍍𑌵𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑌪𑍀𑌨𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌭𑌾𑌸𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑌿) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌭𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑍇𑌸𑍍𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌸𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌕𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌯𑌕𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌠𑌵𑌲𑍍𑌲𑍀𑌵𑌿𑌵𑌰𑌣𑍇 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌤𑌤 𑌏𑌵 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌉𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 — 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵𑍇𑌦𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌸𑍁 𑌦𑌿𑌕𑍍𑌷𑍁 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 (𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠𑌂) 𑌵𑌰𑌣𑍀𑌯𑌤𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑍇 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌖𑌣𑍍𑌡𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍁𑌣𑍍𑌡𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌨𑌨𑍍𑌵𑍇𑌕𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑌾𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌶𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌵𑌦𑍍𑌯𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌹 — 𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍌 𑌗𑍁𑌣𑌪𑌰𑌃 । “𑌸𑌮𑌾𑌨𑌗𑍁𑌣𑌕𑌸𑌯𑍁𑌜𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌿𑌵𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍 । (𑌸𑌯𑍁𑌜𑍌) 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌗𑍁𑌣𑌕𑍌 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑍈𑌃 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌸𑌮𑌾𑌨𑍌 । (𑌸𑌖𑌾𑌯𑍌) 𑌸𑌖𑌾𑌯𑍌 (𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍌) 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑌦𑍃𑌶𑍌 (𑌸𑌮𑌾𑌨𑌂) 𑌏𑌕𑌂 (𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌂) 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌵𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌨𑌾𑌰𑍍𑌹𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌯𑍋𑌰𑍍𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑌰𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃 (𑌸𑍍𑌵𑌾𑌦𑍁) 𑌪𑌰𑌿𑌪𑌕𑍍𑌵𑌂 (𑌪𑌿𑌪𑍍𑌪𑌲𑌂) 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌫𑌲𑌂 𑌭𑍁𑌙𑍍𑌕𑍍𑌤𑍇 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌅𑌨𑌶𑍍𑌨𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌤𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌷𑌯𑌵𑌾𑌚𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌿𑌵𑌾𑌚𑌕 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌵𑌸𑌾𑌨𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌰𑍂𑌪𑌕𑌾𑌤𑌿𑌶𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌵𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧ ॥

ஸமாநே வ்ருக்ஷே புருஷோ நிமக்நோ அநீஶயா ஶோசதி முஹ்ய

ஸமாநே வ்ருக்ஷ இதி ॥ (அநீஶயா) போக்யபூதயா ப்ரக்ருத்யா (முஹ்யமாந:) “பராபித்யாநாத்து திரோஹிதம் ததோ ஹ்யஸ்ய பந்தவிபர்யயௌ, தேஹயோகாத்வா ஸோ(அ)பி” இத்யுக்தந்யாயேந திரோஹிதபரமாத்மவிஶேஷஜ்ஞாநாநந்தலக்ஷணஸ்வரூபஸ்ஸந் வ்ருக்ஷவச்சேதநார்ஹே அஸ்மிந் ஶரீரே ஜீவ: ஸுக்ருதோபோகம் க்ருஶோபஜித்வா தாதாத்ம்யப்ரஸங்காத் பாம்ஸுலகவத்தேஹதாபவந்ஸந் தத்ரஸம்புக்தாநி போகாந் ந்யூநபவதீத்யர்த்த: । ஜுஷ்டம் யதா பஶ்யதீதி ॥ இதிஶப்தோ பாஹ்யஸ்வப்நாரம்பண: । பஶ்சாத்ஶ்வாஸ்யாஹ தத்வயோ: । யதா(அ)ஸௌ ஜீவோ நிமக்ந: ஸ்வஸ்வாதந்த்ர்யநியந்த்ருத்வஶேஷித்வாதிநா விலக்ஷணம் (ஜுஷ்டம்) ஸ்வகர்மபி: ப்ரீதம் பரமாத்மாநம் அவிலக்ஷணபஶுலக்ஷணமஸ்ய மஹிமாநம் ச யதா பஶ்யதி, ததா வீதஶோகோ பவதீத்யர்த்த: । கேவித்து — (அநீஶயா) அநீஶத்வேந, அஸாமர்த்யேநேத்யர்த்த: । லக்ஷிதோ(அ)பி பந்த: நிமக்ந: பந்தாதிஸம்பந்தேந முஹ்யமாந: ஸ்வயம் நிவர்த்தநாஸாமர்த்யேந ஶோசந் ஸ்வாதாரணஸாமர்த்யம் ஸ்வயம் பந்தாபநிமக்நம் ஸ்வஸ்மிந் ப்ரீதிமதேந ஸாஹஜ்ஜீவதம் தஸ்யாதாரண ஸாமர்த்யம் த்ருஷ்ட்வா வீதஶோகோ பவதி । தத்ஸமாயிரத்ராநந்வயம் ஜெய: । நவாஸ்மிந்பக்ஷே “அநீஶயா போக்யபூதயா ப்ரக்ருத்யே”தி பாஷ்யவிரோத இதி ஶங்கநீயம் । போக்யபூதயேத்யஸ்யாநீஶயேத்யதிகாரணார்த்தவ்யாக்யாநத்வாத், தஸ்ய ஸாமர்த்யாபாவாநந்தாநர்த்தகாதிதி வததி । நநு கதம் ஸாமாநாதிகரண்யம் ஜீவபரமாத்மநோ:? அஜ்ஞாநகாரணஜீவபரமாத்மநோ: ஸம்பந்த: । ஏவம்விதஸ்ய ஸ்வப்ரதாநம் அஸ்ய ஸம்பந்தஸ்ய தயா வ்யாவ்யாதகாத் । தயாஹி — “தயோரந்ய: பிப்பலம் ஸ்வாத்வத்தீ”தி ஸத்த்வம் அநஶ்நந்நந்யோ(அ)பிசாகஶீதி அநஶ்நந்நந்யோ(அ)பிசஶ்யதீதி ஜ்ஞ: காலாத்ஸ க்ஷேத்ரஜ்ஞாவித்யாத் ஸ்வாத்வத்தீத்யநந்தஸ்ய வாக்யஸ்ய ஸத்த்வபரத்வம் அநஶ்நந்நித்யாதே: க்ஷேத்ரஜ்ஞபரத்வம் ப்ரதீயதே । நச ஸத்த்வக்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தௌ ஜீவபரமாத்மாவிதி வாச்யம் । தயோர்த்வயோரஜ்ஞகாரணஜீவபரதயா ப்ரஸித்தாத், “ததேதத் ஸத்த்வம் யேந ஸ்வப்நம் பஶ்யதி அத யோ(அ)யம் ஶாரீர உபத்ரஷ்டா ஸ க்ஷேத்ரஜ்ஞ: தாவேதௌ ஸத்த்வக்ஷேத்ரஜ்ஞா”விதி ஸத்த்வக்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தயோ ரஜ்ஞகாரணஜீவஶப்தார்த்தம் ஏவம்விதஶ்ருதேர்த்வயோ வ்யாவ்யாதகாச்ச । யேந பஶ்யதீதி காரணத்வப்ரதீதே: ஸத்த்வம் ஹ்யஜ்ஞகாரணம் । உபத்ரஷ்ட்ருத்வாச்ச க்ஷேத்ரஜ்ஞோ ஹி ஜீவ: । அதோ(அ)யம் ஶ்ருதிரஜ்ஞகாரணஜீவபரைதிவேத் । ஜீவபரமாத்மபரத்வே ஸாமர்த்யாபாவாதி

𑌮𑌾𑌨𑌃 । 𑌜𑍁𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌯𑌦𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌶𑌮𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍀𑌤

𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌹𑌿 𑌨 𑌶𑌕𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌨𑍇𑌨 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌤𑍍𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿-
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑍇 “𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌨𑌿𑌮𑌗𑍍𑌨” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇
𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌯𑍋𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌦𑍇𑌕𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 ।
“𑌸𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌷𑌸𑍍𑌵𑌜𑌾𑌤𑍇, 𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌨𑌿𑌮𑌗𑍍𑌨”
𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌯𑍋𑌰𑍇𑌕𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌂 𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌯𑌤𑍇 । “𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍇” 𑌇𑌤𑌿
𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌚 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃, 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌃𑌕𑌰𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾-
𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, “𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿 𑌮𑍁𑌹𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌃, 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌵𑍀𑌤𑌶𑍋𑌕” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌚𑌨𑌾𑌨𑍍𑌮𑍋-
𑌕𑍍𑌷𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾, 𑌈𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑍍𑌵𑌵𑌿-
𑌷𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌵𑍀𑌤𑌶𑍋𑌕𑌤𑍍𑌵𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌨 𑌕𑍇𑌵𑌲𑌮𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍈-
𑌕𑌾𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌆𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂, 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚
“𑌸𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑌶𑍍𑌨𑌨𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚
𑌤𑌥𑌾𑌵𑌸𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌃𑌕𑌰-
𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌕𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌭𑍋𑌕𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌹𑌿 𑌨 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿, 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌶-
𑌬𑍍𑌦𑍋𑌕𑍍𑌤𑌦𑍇𑌹𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌙𑍍𑌗𑌶𑍍𑌰𑌾𑌯𑌾𑌵𑍇𑌽𑌨𑌶𑍍𑌨𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑌾𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌰𑍍𑌹𑌿
𑌦𑍇𑌹𑌂𑌶𑍍𑌰𑌯𑌤𑍇𑌃 𑌕𑍋𑌽𑌯𑌮𑍍? 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 — 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑌦𑍍𑌧𑌜𑍀𑌵𑌃 । “𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌾-
𑌸𑍁𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑌾𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌤𑍁 𑌜𑌨𑍍𑌤𑍁𑌷𑍁” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌜𑍍𑌜-
𑌨𑍍𑌤𑍁𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌵𑌗𑌤𑍇𑌃 । 𑌜𑌨𑍍𑌤𑍁𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑌨𑌃, “𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍀 𑌤𑍁 𑌚𑍇𑌤𑌨𑍋 𑌜𑌨𑍍𑌮𑍀
𑌜𑌨𑍍𑌤𑍁𑌜𑌨𑍍𑌯𑍁𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌣𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌪𑌾𑌠𑌾𑌚𑍍𑌚 “𑌸𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁 𑌵𑌿𑌨𑍇𑌷𑍍𑌟𑍍𑌰𑌣𑌿𑌵 𑌜-
𑌷𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾”𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚, “𑌨 𑌤𑌦𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌾 𑌦𑌿𑌵𑌿 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌷𑍁
𑌵𑌾 𑌪𑍁𑌨𑌃 । 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌿𑌜𑍈𑌰𑍍𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌦𑍇𑌭𑌿-
𑌸𑍍𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌭𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑍈”𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌶𑌬𑍍𑌦-
𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌃 । 𑌅𑌯𑌂 𑌚 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌦𑍍-
𑌯𑍋𑌗𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌃 “𑌵𑌿𑌶𑍋𑌨𑍁𑌰𑌾𑌸𑌹-
𑌸𑍃𑌜” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 “𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌽𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑌂𑌯𑍋𑌗𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚,
𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑌤𑍍𑌵𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷-
𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇 “𑌤𑌤𑌸𑍍𑌤𑍈𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌹𑍀𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌚 । 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑌿
𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿, “𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌵𑌾𑌸𑌂 𑌵𑌾𑌸𑍁-
𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌤” 𑌇𑌤𑌿, 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵 “𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑍂𑌰𑍍𑌧𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵-
𑌭𑍁𑌜𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌪𑌾𑌦𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌨𑌾𑌸𑌿𑌕𑌃 । 𑌏𑌕𑌶𑍍𑌚𑌰𑌤𑌿 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑍇𑌷𑍁 𑌸𑍍𑌵𑍈𑌰-
𑌚𑌾𑌰𑍀 𑌯𑌥𑌾𑌸𑍁𑌖𑌮𑍍 ॥ 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌚 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌚 𑌶𑍁𑌭𑌾𑌶𑍁-
𑌭𑍇 । 𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑌿 𑌸 𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌤𑌤𑌃 𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋-
𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚, 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵 𑌕𑌪𑌿𑌲𑌾𑌸𑍁𑌰𑌿𑌸𑌂𑌵𑌾𑌦𑍇 — “𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌸𑌂𑌰𑍇𑌶𑍍𑌰𑍁-
𑌷𑍋 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌾𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌵𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑌕𑌃 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿

ஸமுத்ரயோ: பரமாத்மநி விலீநா நிரவயவநாஶ ப்ரஸக்தௌ ப்ரத்யுக்த்வா
த”ஸமேதி ஸமுத்ரநாம்ருதிஸமுத்ரஶப்தாபிஹிதயோ ஶ்ருதிஷ்விதா:
பரஸ்ய க்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தநாமிநாம், தத்ரைவ ஷோடஶகல
த்வாதி ஸம்ப்ரஶப்தேநோக்தா “ஸ தஸ்மாத்ப்ரஜ்ஞாபத்ரோ த்ராத்வஸம்பு: க்ஷே
த்ரஜ்ஞஶ்ருதிரபேக்ஷதோ ஸமுத்ரநாம்ருதிஸமுத்ரயோ: பரஸ்மா”
திதி, தத்ரைவ “நத்யோ நத்ய: ப்ராஷ்டாவணாம் ததாத்மந் க்ஷே
த்ரப்ரேஷு: பரமாத்ம: ஷோடஶக: நத்யோ ஸ்ரோதஸாம் க்ஷேத்ரஜ்ஞ”இதி,
பாஶ்ச தத்ரைவ “ஸமுத்ரபாஷோ நத்ய: ஏவ ப்ரநத்ய: பரமாத்ம:
ஷோடஶகலாதந்த்ராஸ் க்ஷேத்ரஜ்ஞ”இதி ஷோடஶகலாத்மபரஸ்மிந்
க்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தப்ரயோகாத், ஸந்தர்ஶநாதநுஸம்வாதே — “பஶ்ய:
பஶ்யதி பஶ்யந் ப்ரபஶ்யந் பஶ்யதி । பஶ்யந்தம் பஶ்யபஶ்யந்தா
தஸ்மாத்பஶ்யந் பஶ்யத்”இதி ஶ்ரோதப்ரோக்தா “ப்ரக்ருதிம் க்ஷேத்ரம்
க்ஷேத்ரஜ்ஞமாபர: க்ஷேத்ரஜ்ஞ: ஷட்விம்ஶகோ(அ)நுபஶ்யதி நத ஷோட
ஶகஶ: க்ஷேத்ரஜ்ஞ: ப்ரக்ருதிர்ப பரம் க்ஷேத்ரஜ்ஞம் பஶ்யதீ”தி ப்ர
யோகாச்ச । ஏதந்ந்யாயாச்சப்தஸ் க்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தஸ்ய ஜீவபரஸாதார
ணஸ்ய ஷோடஶபரஶப்தவிஶேஷிதஸ்ய ஜீவபரமாத்மவிஷயகத்வஸம்ப
நாச்ச । “யோ(அ)ஸ்யாத்ம: காரயிதா தம் க்ஷேத்ரஜ்ஞம் ப்ரசக்ஷதே । ய:
கரோதி தம் கர்மாணி ஸ பூதாத்மேதி சோச்யத”இதி பாநவப்ரயோ
காச்ச । “யேந ஸர்வம் பஶ்யதீ”த்யத்ர ஏகவம்ஶாயே த்ருதீயா । யேந
விஶிஷ்ட: பரமாத்மா ஸர்வம் பஶ்யதீத்யர்த்ய:தே । ததஶ்ச “காமிந்யாந்
யோ பிபர்த்தீ”தி ப்ரக்ருதிவிகாரா காமிந்யஸ் ஸர்வத்ருஷ்ட்ருத்வம்
ஜீவாத்மா பரமாத்ம விஶேஷணம் ஸவதீதி ந
விரோத: । ஶாரீரஶப்தஶ்ச “தயோஸ்ஸுஷ்வப ஶாரீரஸ்தேதீ”திவத்
ஸர்வாதிரிக்தஸ்ஸம்ஸ்திதஶரீரகே பரமாத்மந்யுபசர்யதே । உபசர்ய
தேதி நிரூபாதிகம் ஷ்ரஷ்ட்ருத்வம் தயோர்ய்யுபசர்யதே । ஸவம்
ஶாரீரஉபசர்யதேதி பதத்யேந பரஸ்ய க்ஷேத்ரஜ்ஞஶப்தவாச்யத்வ
ப்ரபாவதிதம்பவதி । அத: ஆகாஶவாணுர்கி ப்ரோக்தா ஜீவபர
மாத்மபர: । கிஞ்ச — “ஏகதாப்ரநா”திதஸ்யாதிகரணே ஆகாஶவாணுர்கி
ப்ரோக்த ஹோதஹோதோ: ப்ரதிவாதஸ்தா “ஷோடஶகலா”விதஸ்த்ர
த ஹோதோரேவ ப்ரதிவாதஸ்தா, கலாஷோடஶி ஶ்ருவணாத் । நவ
கலாஷோடஶித்யத்ர ஷ்ருதிந்யாயேந கலாகலாதப்ரஶ்நாயதேக்ஷதீதி வா
ச்யம், ப்ரஶ்நாயர்ணிதஸ்யாமெ காரணாபாவாதிதி ப்ரஷ்டுமுக்ஷ்க
தா “ஷோடஶகலா, ஆகாஶவாணுராவிதஸ்த்ரவ திகலஸம்ப்ரஸ்தாப்ருதீ
தேதநோக்யம் ப்ரதீயதே, ததஸ்த்ரவ ஆகாஶவாணுர்கி ப்ரோக்த “தயோர
ந்ய:பிப்பலம் ஸ்வாத்வத்த்யநஶ்நந்ந”இதி ஶரநாயாத்ருதீத: பரமாத்மா

𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑌦𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌰𑍁𑌕𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌣𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾𑌰𑌮𑍀𑌶𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌯𑍋𑌨𑌿𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌪𑌾𑌪𑍇 𑌵𑌿𑌧𑍂𑌯 𑌨𑌿𑌰𑌞𑍍𑌜𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑍈𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌯𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍈𑌰𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍

𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 "𑌜𑍁𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌯𑌦𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌮𑍀𑌶" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌶𑍇𑌷𑍇 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨 𑌏𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌂 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 । "𑌇𑌤𑌂 𑌵𑌿𑌭𑌜𑍍𑌞𑌾 [uncertain]" 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 "𑌅𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰 𑌯𑌤𑍍𑌰" 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌯𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇𑌣 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, "𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌤𑍀𑌰𑍍𑌜𑌾𑌨𑌾 𑌨𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌯𑌤𑍍𑌰" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌿𑌷𑌯𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌶𑍇𑌷𑌾𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 "𑌇𑌤𑌂 𑌵𑌿𑌭𑌜𑍍𑌞𑌾" 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌯𑍋𑌜𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 𑌵𑍇𑌦𑍍𑌯𑌾𑌭𑍇𑌦𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌭𑍇𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍀𑌯𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌯𑍋𑌰𑍈𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌤𑍍𑌰𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌯𑍋𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌨𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌕𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂, 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌕𑍇𑌷𑍍𑌤𑍃𑌜𑍍𑌞𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌵𑌲𑍀 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌵𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑌦𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌰𑍁𑌕𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 । 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌃 । "𑌪𑌾𑌘𑍍𑌰𑌾𑌧𑍍𑌮𑌾𑌧𑍇𑌟𑍍𑌦𑍃𑌶𑌃 𑌶𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌃 । 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑌨𑌃 । 𑌯𑌦𑌾𑌽𑌸𑍌 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑍀 (𑌰𑍁𑌕𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌣𑌮𑍍) "𑌆𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌵𑌰𑍍𑌣𑌂 𑌤𑌮𑌸𑌃 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍", "𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌯𑌶𑍍𑌮𑌶𑍍𑌰𑍁𑌰𑍍𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇𑌶" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌮𑌙𑍍𑌗𑌲𑌵𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 (𑌪𑌰𑌮𑍍) 𑌜𑌗𑌦𑍀𑌶𑌿𑌤𑌾𑌰𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾𑌰𑌮𑍍 (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌯𑍋𑌨𑌿𑌮𑍍) "𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮" 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤𑌮𑍍 । "𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌤𑌥𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 । 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑍀 𑌚 𑌵𑌰𑍍𑌤𑍇𑌤𑍇 𑌵𑌾𑌸𑍁𑌦𑍇𑌵𑍇 𑌸𑌨𑌾𑌤𑌨𑍇" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌪𑌰𑌮𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌵𑌾𑌸𑍁𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌯𑌦𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿, 𑌤𑌦𑌾 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌪𑌾𑌪𑍇 𑌨𑌿𑌰𑌸𑍍𑌯 (𑌨𑌿𑌰𑌞𑍍𑌜𑌨𑌃) 𑌨𑌿𑌰𑌸𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌿𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌃 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾𑌷𑍍𑌟𑌕𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑍇𑌣 𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑍈𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌯𑍋𑌨𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍁 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍀𑌤𑌤𑍍𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍇 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌯𑍋𑌨𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌯𑍋𑌃 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑌤𑌿𑌸𑍁𑌨𑍍𑌦𑌰𑌮𑍍 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍈𑌰𑍍𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 "𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌹 𑌵𑌾 𑌇𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑍇𑌵𑌾𑌭𑌿𑌸𑌂𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌾𑌵𑌿𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌃 । 𑌏𑌷𑌃 (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍈𑌰𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌭𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌭𑌵𑌤𑍇 𑌨𑌾𑌤𑌿𑌵𑌾𑌦𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌕𑌵𑌚𑌨𑌮𑍍 । (𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍) 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇𑌨

ப4வதே நாதிவாதீ । ஆத்மக்ரீட3 ஆத்மரதி: க்ரியாவாநேஷ ப்3ரஹ்மவிதா3ம் வரிஷ்ட2: ॥ ॥ ௪ ॥

ஸத்யேந லப்4யஸ்தபஸா ஹ்யேஷ ஆத்மா ஸம்யக்3ஜ்ஞாநேந ப்3ரஹ்மசர்யேண நித்யம் । அந்த:ஶரீரே ஜ்யோதிர்மயோ ஹி ஶுப்4ரோ யம் பஶ்யந்தி யதய: க்ஷீணதோ3ஷா: ॥ ॥ ௫ ॥

ஸத்யமேவ ஜயதி நாந்ருதம் ஸத்யேந பந்தா2 விததோ தே3வயாந: । யேநாக்ரமந்த்ய்ருஷயோ ஹ்யாப்தகாமா யத்ர தத்ஸத்யஸ்ய

ஹ்யம் ஜாநந் (விஜாநந்) தூஷ்ணீமாஸீந: தேந ப்ரகாரேண அதிவாதீ ப4வ இதி ஶிஷ்யம் ப்ரத்யுபதே3ஶ: । அதீத்ய ஸர்வாநதிஶயிதம் ஶ்ரேஷ்ட்2யம் வத3தீத்யதிவாதீ । யஸ்து ஸ்வோபாஸ்யதே3வதாயா: ஸர்வாதிஶாயித்வம் வத3தி, ஸோ'திவாதீத்யுச்யதே । ஆத்மக்ரீட3 ஆத்மரதிரிதி ॥ யஸ்ய க்ரீடா3 ஆத்மந்யேவ நோத்3யாநாதி3ஷு ஸ ஆத்மக்ரீட3: । யஸ்ய ரதிராத்மந்யேவ ந ஸ்ரக்சந்த3நாதி3ஷு ஸ ஆத்மரதி: । "ரதி: ஸ்ரக்சந்த3நாதி3ஜந்யா ப்ரீதி: । க்ரீடா3 உத்3யாநாதி3ஜந்யே"தி ஹேத்வதி4கரணே வ்யாஸார்யைருக்தத்வாத் । (க்ரியாவாந்) அநந்யஸம்ப3ந்த4க்ரியாநுஷ்டா2நஶாலீ । ஏஷ ஆத்மேதி ஸர்வத்ர யோஜநா । க்ரியாவத்த்வம் கிமர்த2மித்யத்ராஹ— ஏஷ ப்3ரஹ்மவிதா3ம் வரிஷ்ட2 இதி ॥ க்ரியயா ஹி அந்த:கரணே பரிஶுத்3தே4 ப்3ரஹ்மவித்3யாநிஷ்ட2த்வாத் ப்3ரஹ்மவிதா3ம் வரிஷ்டோ2 ப4வதி ॥ ॥ ௪ ॥

ஸத்யேந லப்4ய இதி ॥ (க்ஷீணதோ3ஷா:) ராகா3தி3தோ3ஷஶூந்யா: (யதய:) ஜிதேந்த்3ரியா: யம் பஶ்யந்தி ஸ: ஶரீராந்தஸ்த2: (ஜ்யோதிர்மய:) ஜ்ஞாநமய: (ஶுப்4ர:) நிர்தோ3ஷ: ச "மநஸஶ்சேந்த்3ரியாணாம் ச ஐகாக்3ர்யம் பரமம் தப:" இத்யுக்தபா3ஹ்யாப்4யந்தரேந்த்3ரியைகாக்3ர்யலக்ஷணதபஸா, ஸம்யக்3ஜ்ஞாநேந ச, ஸ்த்ரீஸங்கா3தி3ராஹித்யலக்ஷணப்3ரஹ்மசர்யேண ச, (ஸத்யேந) பூ4தஹிதவசநேந ச (லப்4ய:) ஸாக்ஷாத்கர்தவ்ய: । அயம் வா லப்4ய: ப்ராப்தவ்ய இத்யர்த2: । ப்ராப்திஶ்சாவஸாநகாலேதி த்3ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௫ ॥

"ஸத்யேந லப்4ய" இத்யுக்தம் ஸத்யம் ஸ்தௌதி— ஸத்யமேவ ஜயதீதி ॥ லோகே ஸத்யமேவ ஜயதி, நாந்ருதம் । ஸத்யவாதி3நா ஹ்யந்ருதவாதீ3 பராஜீயதே । அபி ச ஸத்யேந (வித்தத:) விஸ்தீர்ண: தே3வயாநாக்2ய: பந்தா2: ஸத்யேந ஹி ப4வதி । ஸத்யவாதி3நோ ஹி ப4வதீத்யர்த2: ॥ தம் மார்க3ம் விஶிநஷ்டி— யேநாக்ரமந்தீதி ॥ (ஆப்தகாமா:) விக3ததருஷ்ணா: (ருஷய:) தத்த்வத3ர்ஶிந: யேந மார்கே3ண ப்ராப்நுவந்தி । கிம் ப்ராப்நுவந்தீத்யத்ராஹ— (யத்ர தத்ஸத்யஸ்ய பரமம் நிதா4நம்) யத்ர

யம் யம் லோகம் மநஸா ஸம்விபா₄தி விஶுத்₃த₄ஸத்த்வ: காமயதே யாம்ஶ்ச காமாந் । தம் தம் லோகம் ஜயதே தாம்ஶ்ச காமாம்ஸ்தஸ்மாதா₃த்மஜ்ஞம் ஹ்யர்சயேத்₃பூ₄திகாம: ॥ ॥ ௧௦ ॥

இதி த்ருதீயமுண்ட₃கே ப்ரத₂ம: க₂ண்ட₃: ॥

ஹரி: ஓம் ॥ ஸ வேதை₃தத்பரமம் ப்₃ரஹ்ம தா₄ம யத்ர விஶ்வம் நிஹிதம் பா₄தி ஶுப்₄ரம் । உபாஸதே புருஷம் யே ஹ்யகாமாஸ்தே ஶுக்ரமேதத₃திவர்தந்தி தீ₄ரா: ॥ ॥ ௧ ॥

காமாந் ய: காமயதே மந்யமாந: ஸ காமபி₄ர்ஜாயதே தத்ர தத்ர । பர்யாப்தகாமஸ்ய க்ருதாத்மநஸ்த்விஹைவ ஸர்வே ப்ரவிலீயந்தி காமா: ॥ ॥ ௨ ॥

யம் யம் லோகமிதி ॥ (ஸம்விபா₄தி) ஸங்கல்பயதீத்யர்த₂: । (காமாந்) போ₄க்₃யாந் । (ஜயதே) ஜயதி । வஶீகரோதீத்யர்த₂: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் । (தஸ்மாதா₃த்மஜ்ஞம் ஹ்யர்சயேத்₃பூ₄திகாம:) யஸ்மாதே₃வமேஷ வஶீக்ருதலோககாமதயா லோகாந் காமாம்ஶ்ச ப்ராப்தும் ஸமர்தா₂ந் ப்ராபயிதும் ச ஶக்நோதி, தஸ்மாதை₃ஶ்வர்யகாம: ஸ்வேதரஸாமாந்யஜ்ஞா ப்₃ரஹ்மவிது₃ஷம் பாத்₃யப்ரக்ஷாலநாதி₃நா பூஜயேதி₃த்யர்த₂: ॥ ॥ ௧௦ ॥

இதி முண்ட₃கோபநிஷத்₃பா₄ஷ்யே த்ருதீயமுண்ட₃கே ப்ரத₂மக₂ண்ட₃பா₄ஷ்யம் ॥

முக்திஸ்வரூபம் முமுக்ஷுவிஶேஷம் ச ஆஹ — ஸ வேதை₃ததி₃தி ॥ யத்ர ப்₃ரஹ்மணி (விஶ்வம்) ஜீவஜாதம் நிஹிதம் (ஶுப்₄ரம்) நிர்மலம் ஸ்வப்ரகாஶம் பா₄தி । (ஏதத்) பரம் ப்₃ரஹ்ம ஸர்வகாரணபூ₄ததயா தா₄ரகத்வேந ஸ்தி₂தம் (பரமம் ப்₃ரஹ்ம) நாராயணம் (ஸ:) முமுக்ஷு: ஸ்வக்ருதஜ்ஞாநேந வேத்₃தீத்யர்த₂: । அத: யே (தீ₄ரா:) ப்ரஜ்ஞாஶாலிந: தாத்₃ருஶாத்மஜ்ஞம் புருஷம் (அகாமா:) ப₂லாந்தரகாமநாரஹிதா: ஸந்த: முமுக்ஷவ: உபாஸதே, தே (ஶுக்ரம்) ஶரீரோத்பாத₃கம் ரேதோ ஜந்மஹேதும் அதிக்ராமந்தி । ஜந்மமரணப்ரவாஹம் தரந்தீத்யர்த₂: ॥ ॥ ௧ ॥

காமாந் ய: காமயத இதி ॥ யஸ்து தே₃வக்ருதபோ₄க்₃யாந் காமாந் மோஹவஶாத் மந்யமாந: காமயதே, ஸ: தத்ர தத்ர தே₃வமநுஷ்யாதி₃யோநிஷு (காமபி₄:) காமை: । தத்ததா₃காங்க்ஷிதாநாமநிவ்ருத்த்யா தத்தத்₃யோநிஷு ஜாயதே । பர்யாப்தகாமஸ்ய ஸகலபோ₄க்₃யப₂லகாமநாரஹிதஸ்ய (க்ருதாத்மந:) விதி₄தாத்மதத்த்வஸ்ய து (இஹைவ) ஶரீரே ஜீவத்யேவ (ஸர்வே காமா: ப்ரவிலீயந்தி) ஸர்வா ருசய: நஶ்யந்தி । அதோ மோக்ஷோபாய ஏவ ஸம்ஸாரநிவ்ருத்திஹேதுரித்யர்த₂: । க்ருதாத்மநஶ்சேத் “ஶாஸ்த்ரோக்தரூபம் கரோதீ” த்யேவ க்ருதாத்மஜ்ஞாநவத்த்வம் ஜ்ஞாநயோக்₃யத்வமித்யர்த₂: ॥ ॥ ௨ ॥

नायमात्मा प्रवचनेन लभ्यो न मेधया न बहुना श्रुतेन। यमेवैष वृणुते तेन लभ्यस्तस्यैष आत्मा विवृणुते तनूꣳ स्वाम्॥ ॥ ३ ॥

नायमात्मा बलहीनेन लभ्यो न च प्रमादात्तपसो वाप्यलिङ्गात्। एतैरुपायैर्यतते यस्तु विद्वांस्तस्यैष आत्मा विशते ब्रह्मधाम॥ ॥ ४ ॥

सम्प्रसादोऽस्माच्छरीरात् समुत्थाय ... (verse continues)

नायमात्मा प्रवचनेनेति ॥ प्रवचनशब्देन मननं लक्ष्यते। तद्ध्यानस्य। मेधाशब्दश्च निदिध्यासनपरः। श्रवणमनननिदिध्यासनैः केवलैः न प्राप्य इत्यर्थः। प्राप्तः केनेत्यत्राह— (यमेवैष वृणुते तेन लभ्यः) एषः परमात्मा यं उपासकं वृणुते तेन प्राप्यः। वरणीयेन प्राप्य इति यावत्। प्रियतमश्च वरणीयो भवति। प्रियतमत्वञ्च स्वविषयप्रीतिमत्त्वम्। अतश्चायमर्थो लभ्यते— यस्तु परमात्मनि निरतिशयप्रीतिमान् स परमात्मानं प्राप्नोतीति। प्रीतिरूपापन्नध्यानस्य स्वविषयकप्रीतिजनकत्वं प्राप्तिहेतुत्वमित्यर्थः। (तस्यैष आत्मा विवृणुते तनूꣳ स्वाम्) तादृशस्योपासकस्य एष आत्मा स्वात्मानं प्रकाशयति। स्वानुभवं दापयतीत्यर्थः॥ ॥ ३ ॥

नायमात्मा बलहीनेनेति ॥ अयमात्मा (बलहीनेन) अवसन्नमनसा न लभ्यः। अवसादो नाम देशकालवैगुण्यादिजन्यं दैन्यम्। तद्राहित्यं बलम्। प्रमादः अनवहितचित्तता। तपश्शब्दः तपःप्रयाणसन्न्यासपरः। “तपसेति ब्रह्मा” इति श्रुतेः। तस्य च लिङ्गं शिखायज्ञोपवीतशिक्यकमण्डल्वादि। तद्रहितात् संन्यासादपीत्यर्थः। अवसन्नचित्तत्वानवधानसन्न्यासवर्ज्यलक्षणैः, सन्न्यासेनापि ब्रह्मविद्याधिकारस्थापितं दृष्टव्यम्। लिङ्गशब्दो निर्देश्यसन्न्यासस्य प्राप्य इत्यर्थः। कृशास्त्रविज्ञानवत्त्वोपेक्षितानीति यावत्। एतैरुपायैरिति ॥ उक्तैः बलाप्रमादसलिङ्गसन्न्यासैः विद्वान् ब्रह्मप्राप्तये यतते, तस्य (एषः) तादृशोपासकस्य (आत्मा) स्वरूपं (धाम) प्राप्यं परं ब्रह्म आविशतीत्यर्थः॥ ॥ ४ ॥

सम्प्रसादोऽस्मादिति ॥ (एषः) तत्त्वदर्शिनः (सन्) परमात्मानं (सम्प्राप्य) जीवस्वरूपाविर्भावरूप ज्ञानेन तेनानन्दितेन सन्तुष्टाः (कृतात्मानः) ब्रह्मात्मस्थाकाराः अवगतविषया

ராகா: ப்ரஶாந்தா: । தே ஸர்வகம் ஸர்வத: ப்ராப்ய தீரா யுக்தாத்மாந: ஸர்வமேவாவிஶந்தி ॥ ॥ ரு ॥

வேதாந்தவிஜ்ஞாநஸுநிஶ்சிதார்தா: ஸம்ந்யாஸயோகாத் யதய: ஶுத்தஸத்த்வா: । தே ப்ரஹ்மலோகேஷு பராந்தகாலே பராம்ருதா: பரிமுச்யந்தி ஸர்வே ॥ ॥ சு ॥

கதா: கலா: பஞ்சதஶ ப்ரதிஷ்டா தேவாஶ்ச ஸர்வே ப்ரதிதேவ

ஶா: உபஶம (ப்ரஶாந்தா:) நிவ்ருத்தேந்த்ரியாஶ்ச யே ஸந்தி, தே (ஸர்வத:) ஸர்வதேஶாவச்சேதேந ஏகதேஶஸ்திதம் ஸர்வவஸ்துகதம் பரமாத்மாநம் தேஶவிஶேஷவிஶிஷ்டம் ப்ராப்ய (யுக்தாத்மாந:) ஶுத்திமுக்த ப்ரஹ்மரூபவிஶிஷ்டாத்மாந: ப்ரஹ்மஜ்ஞாநேந ஸர்வம் வஸ்துகதயா ப்ராப்நுவந்தி, ஸர்வதோமுக்தா இத்யர்த: ॥ ॥ ரு ॥

வேதாந்தவிஜ்ஞாநேதி ॥ யே (யதய:) நிவ்ருத்தேந்த்ரியவ்யாபாரா: காம்யகர்மஸந்ந்யாஸேந (ஶமாதிஸஹகாரா:) பரிஶுத்தாந்த:கரணா: வேதாந்தஶ்ரவணஜந்யஜ்ஞாநேந ஜ்ஞாதபரமார்தா இத்யர்த: । (தே ப்ரஹ்மலோகேஷ்விதி) தே ப்ரஹ்மலோகா: ப்ரஹ்மலோகா: தத்ர வர்தமாநா: ப்ரஹ்மநிஷ்டா: (பராந்தகாலே) "அந்தகாலேऽபி" இத்யுக்தமரண ஸமயே (பராம்ருதா:) ப்ராப்தாஸ் ப்ரஹ்மணோ ஹேதோ: ஸர்வே பரிமுச்யந்தே இத்யர்த: இதி, "விஶேஷண உபாயதீ"தி ஸம்பந்த்ய ப்ராப்யமோக்ஷம் ஸ்பஷ்டமிதி வ்யக்த: । "தே ப்ரஹ்மலோகேஷு பராந்தகாலே பராம்ருதா: பரிமுச்யந்தி ஸர்வே" இதிவாக்யே தே பரமேஶ்வரஸாயுஜ்யே ஸ்தேயலோகேஷு பரம் அம்ருத ஶப்திதம் ப்ரஹ்ம ப்ராப்ய தேஷாம் தே பராம்ருதா: ப்ரஹ்ம ப்ராப்தா இதி யாவத் । ஸர்வோபாதிநிராகரணாதிஸ்யா ஸமாஸநம் விதீயதே । "பராந்த்யாதிரூபஸம்பந்த்ய ஹேதோ மர்த்யேணாநி ந ஸம்ப்ரதா" இதி ஶ்ருதேரித்யர்த: । ந ஸம்ப்ரதாயஸ்ய ஏகதயா கல்பம் ஸமாப்தீதி ஶங்காநீயம் । "பரஸ்ய ப்ரஹ்மண: பரிமோக்ஷம் ஸ்யத் ஸர்வகதஸ்ய ஸத்யஸங்கல்பஸ்ய ஸோऽஶ்நுதே ஸர்வாந் காமாந் ஸஹ ப்ரஹ்மணா விபஶ்சிதா" இதி ஶ்ருதிஸ்ம்ருதிஸஹஸ்ராணீதி ஸமதா ஸாத்யப்ரதிஷேதாத் ॥ சு ॥

கதா: கலா: பஞ்சதஶேதி ॥ முக்தஸ்ய ப்ராணஜீவாதிகாரிகா: "ஸ ப்ராணமஸ்ருஜத ப்ராணாச்ச்ரத்தா" இத்யாதி ப்ரஶ்நோபநிஷத்யுக்தப்ராணாதிநாமாந்த தேஹாரம்பககலா: கார்யப்ரதிஷ்டா: பஞ்சதஶ கலா: ஸ்வஸ்வகாரணேஷு ப்ரவிஶந்தி தேஷு விஶேஷ்யஸ்தாநம் பவதி । (தேவா:) சக்ஷுராதீந்த்ரியாணி தத்ததிஷ்டாத்ராதித்யாதிதேவதாஸு (ப்ரதிஷ்டாம்) ஸம்ஸமந்

मुण्डकेऽपि दृष्टम् ॥ ॥ ८ ॥

स यो ह वै तत्परमं ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति नास्या-
ब्रह्मवित्कुले भवति । तरति शोकं तरति पाप्मानं गु-
हाग्रन्थिभ्यो विमुक्तोऽमृतो भवति ॥ ॥ ९ ॥

तदेतदृचाभ्युक्तम् । क्रियावन्तः श्रोत्रिया ब्रह्मनिष्ठाः स्वयं

चेन "उत्तराच्चेदाविर्भूतस्वरूपस्तु" इत्यत्र परोपन्यस्त-
कृतत्वात् । न च सत्यकामत्वं सत्यसंकल्पत्वञ्च जीवस्य स्वरूप-
मात्रमिति शक्यते वक्तुम् । कामशब्दोदितानां कामनाविषयसृज्य-
पदार्थानां, संकल्पशब्दोदितस्य तत्तत्सृष्टिहेतुभूतायाः वृत्ति-
विशेषस्य च स्वरूपबहिर्भावावश्यम्भावात् । तेषाञ्च मु-
क्तावाविर्भावे कथं निर्विशेषतावत्तिः । अनाविर्भावे च प्रजाप-
तिवाक्ये "य आत्माऽपहतपाप्मा" इत्यादिना गुणाष्टकोपदे-
शवैयर्थ्यम् । नहि प्रजापतिवाक्ये गुणाष्टकोपदेश-
स्य उपासनार्थत्वं संभवति । परिशिष्टोपासनाविध्यनङ्गी-
कारात् । नापि तज्ज्ञप्त्यर्थ उपदेशः । मुक्त्यर्थमतेः शास्त्र-
ब्रह्मविषयत्वात् । "तत्त्वमसि" इत्युपदेशस्येव ब्रह्मणो जग-
दुपादानत्वादिवर्णनस्य क्षीराम्बुवन्न्यायेन निष्प्रपञ्च-
बोधनार्थतयैव प्रकारान्तरेण सार्थक्योपपादन-
योगात् । नापि प्रवृत्तिसाध्यार्थनार्थः । गुणाष्टकस्य
निर्गुणविद्यासाध्यार्थकत्वासंभवात् । अतः निर्गुणविद्या-
प्रकरणे सगुणत्वावर्णनात्प्रकृताविरुद्धतया तदुपा-
दानायैव साम्यं वाच्यम् । अतश्च मुक्तौ निर्विशेषब्र-
ह्मभावापत्तिकल्पनमसंगतम् ॥ ॥ ८ ॥

स यो ह वै तत्परमं ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवतीति ॥ यः
तत्परमं ब्रह्म वेद "वेदनं ध्यानविशेषः ध्यानं शुभाश्रयं
ध्रुवानुस्मृतिः । सा च दृष्टिरूपेति दृष्टिसमानाकारा इति"
उक्तरीत्या प्रीतिरूपापन्नं दर्शनसमानाकारानुसन्धानं करोति
भवति, सः (ब्रह्मैव भवति) आविर्भूतब्रह्मस्वरूपो भवती-
त्यर्थः । आनुषङ्गिकं प्रयोजनमाह — नास्याब्रह्मवित्कु-
ले भवतीति ॥ अस्य कुले अब्रह्मविन्न भवतीत्यर्थः । तरति शो-
कं तरति पाप्मानमिति ॥ स्पष्टोऽर्थः ॥ (गुहाग्रन्थिभ्यो वि-
मुक्तोऽमृतो भवति) हृद्गुहात्मकप्रकृतिकार्यशरीरादिभ्यो वि-
मुक्तः स्वस्वाविर्भूतगुणाष्टको भवति ॥ ॥ ९ ॥

(तदेतदृचाभ्युक्तम्) उक्तविद्यासम्प्रदाने प्रतिमावीकर्तव्य

த்³யாம் வதே³த ஶிரோவ்ரதம் விதி⁴வத்³யைஸ்து சீர்ணம் ॥ ௰ ॥
ததே³தத்ஸத்யம்ருஷிரங்கி³ரா: புரோவாச நைதத³சீர்ணவ்ரதோ

வ்ரதாங்க³முண்ட³காந்தாக்ஷரவித்³யாயா: ஶாகா²ந்தரீயாக்ஷரவித்³யாபி⁴ந்நத்வம் த்³யோதயதி வேத³ஸ்தத்ராஹ— “ஸ்வாத்⁴யாயஸ்ய ததா²த்வேந ஹி ஸமாசாரேऽதி⁴காராச்ச ஸவவச்ச தந்நியம:” ॥ ததா²த்வேநேதி நிர்தி³ஷ்டவதீ । ஸ்வாத்⁴யாயஸ்ய ததா²த்வஸித்³த்⁴யர்த²ம் அத்⁴யயநஜந்யஸம்ஸ்காராதி⁴க்யஸித்³த்⁴யர்த²ம் ஶிரோவ்ரதோபதே³ஶ: । ஶிரோவ்ரதாங்க³காத்⁴யயநேந உபநிஷத்³ரூபஸ்வாத்⁴யாயஸ்ய ஸம்ஸ்காரோ ப⁴வதி । உபநிஷத³த்⁴யயநாங்க³ம் ஶிரோவ்ரதம் ந வித்³யாங்க³ம் । “நைதத³சீர்ணவ்ரதோऽதீ⁴த” இதி ஶிரோவ்ரதஸ்யாத்⁴யயநஸம்யோகா³வக³மாத் । ஸமாசாராக்²யே க்³ரந்தே² “இத³மபி வேத³வ்ரதேந வ்யாக்²யாத”மிதி ஶிரோவ்ரதே வேத³வ்ரதஶப்³த³ப்ரயோகா³ச்சாத்⁴யயநாங்க³மேவ ஶிரோவ்ரதம் ந வித்³யாங்க³ம் “ஸவவச்ச தந்நியம:” ॥ யதா² ஸப்தஸூர்யாத³ய: ஶதௌத³நபர்யந்தா: ஸவஹோமா ஆத²ர்வணிகைகாக்³நிஸம்ப³ந்தா⁴த்ததை³வ நியதா ப⁴வந்தி, ஏவம் ஶிரோவ்ரதமபி ஆத²ர்வணிகாத்⁴யயநஸம்ப³ந்தா⁴த்ததை³வ நியதம் ப⁴வதி । “த³ர்ஶயதி ச” ॥ த³ர்ஶயதி ச ஶ்ருதிருபாஸநஸ்ய ஸர்வவேதா³ந்தப்ரத்யயத்வம் । ததா²ஹி சா²ந்தோ³க்³யே— “தஸ்மிந் யத³ந்தஸ்தத³ந்வேஷ்டவ்ய”மித்யுக்த்வா “கிம் தத³த்ர வித்³யதே யத³ந்வேஷ்டவ்ய”மிதி ப்ரஶ்நபூர்வகமபஹதபாப்மத்வாதி³கு³ணாஷ்டகவிஶிஷ்ட: பரமாத்மா தஸ்மிந்நுபாஸ்ய இத்யுக்தம் । தைத்திரீயகே ச மஹாநாராயண்யாம் ப்ரதிநிர்தே³ஶமுபஜீவ்ய “தத்ராபி த³ஹ்ரம் க³க³நம் விஶோகஸ்தஸ்மிந்யத³ந்தஸ்தது³பாஸிதவ்ய”மிதி கு³ணாஷ்டகவிஶிஷ்டஸ்ய பரமாத்மந உபாஸநமுச்யதே । ததே³தது³பஜீவநம் வித்³யைக்யம் த³ர்ஶயதி । ஏவம் ஸித்³த⁴ஸ்ய வித்³யைக்யஸ்ய ப்ரயோஜநமுச்யதே— “உபஸம்ஹாரோऽர்தா²பே⁴தா³த்³விதி⁴ஶேஷவத்ஸமாநே ச” ॥ ஏவம் ஸர்வவேதா³ந்தேஷு ஸமாநே ஸத்யுபாஸநே வேதா³ந்தராந்தரக³தா கு³ணா வேதா³ந்தாந்தரே உபஸம்ஹர்தவ்யா:, விதி⁴ஶேஷவத³ர்தா²பே⁴தா³த் । யதா² ஏகஸ்மிந்வேதா³ந்தே ஶ்ருதா அக்³நிஹோத்ராதி³விதி⁴ஶேஷா கு³ணா: ததா³வ்ருத்திஸம்ப³ந்தா⁴த்ததுபகாராயாநுஷ்டீ²யதே, ததா² வேதா³ந்தாந்தரோதி³தோऽபி கு³ண: தத்ஸம்ப³ந்தி⁴காவிஶேஷாது³பஸம்ஹர்தவ்ய: । ஶேஷாऽவதா⁴ரணே । ஏவம் கு³ணோபஸம்ஹாரபாதா³ர்தோ² த³ர்ஶித: ॥ ॥ ௰ ॥

ததே³தத்ஸத்யம்ருஷிரங்கி³ரா: புரோவாசேதி ॥ ஏதத்ஸத்யம் அக்ஷரம் அங்கி³ரா ருஷி: ஶௌநகாய ப்ரோவாச । (நைதத³சீர்ணவ்ரதோऽதீ⁴தே) அசீர்ணஶிரோவ்ரதோ நைதத³தீ⁴யீதேத்யர்த²: । “தேஷா

ऽதீதே । நம: பரமர்ஷிப்யோ நம: பரமர்ஷிப்ய: ॥ ॥ ௧௧ ॥

இதி த்ருதீயமுண்டகே த்விதீயகண்ட: ॥

முண்டகோபநிஷத்ஸமாப்தா ॥

தச்ச வ்ரதவாசகஶப்தாபாவாச்ச வ்ரதவாச்ய: । “ஜ்யேஷ்டம் யதாவச்ச்ர-
த்ருந்த்ரீஶ”மிதி ப்ரகரணப்ரதிவாத்யஸ்ய ஶரஸ்ய ஜீவஸ்ய வ்யவஹ-
ஶாச்ச, ஸம்ப்ரதாயாநிவ்ருத்திகரணாச்ச, தபோபாரந்த்ரீ: விஶ்வம் ஸ்வாத்ம்ய-
ஸ்ஞேந்த்ரா ஸஹிதாகஸ்தீ”தி ஜீவஸ்ய கர்மயாத்ப்ரகம், பாராத்ந-
ஸூ தத்வேந ஶரீரே ஸம்பாதநீதி ப்ரமாதாதநவதாநவ்ரதாசரணத-
த்வயத்வயத்வஸாநஸம்ப்ரதிதயா ஸம்ஶ்லிஷ்டகத்வாச்ச பாராமேத்வ முண்ட-
கோபநிஷச்ச்ரவ்ரதிவாச்ய இதி விவேசநீயம் ॥ அதஶ்ச முண்டகோபநிஷ-
ச்சப்தவ்யதேதி விவேக: ॥ இயம் ப்ரஹ்மவித்யா யேப்யோ ப்ரஹ்மர்ஷிப்ய:
பாரம்பர்யேண ப்ராப்தா தாந்நமஸ்யதி — நம: பரமர்ஷிப்யோ நம:
பரமர்ஷிப்ய இதி ॥ த்விருக்திரத்யாயஸமாப்த்யர்த்தா ॥ ௧௧ ॥

இதி முண்டகோபநிஷத்பாஷ்யே த்ருதீயமுண்டகே த்விதீயகண்டபாஷ்யம் ॥

த்ருதீயமுண்டகபாஷ்யம் ஸமாப்தம் ॥

முண்டகோபநிஷத்பாஷ்யம் ஸமாப்தம் ॥

க்ஷேமாய ய: கருணயா க்ஷிதிநிர்ஜராணாம்

பூமாவஜ்ரும்பயத பாஷ்யஸுதாமுதாராம் ।

வாமாவபோதமவதூய முதாஸ்ய லேபே

ராமாநுஜஸ்ஸ முநிராத்ரியதாம் மதுக்திம் ॥

ஶ்ரீரஸ்து ॥

ஶ்ரீபத்மாவதீஸமேத ஶ்ரீநிவாஸபரப்ரஹ்மணே நம: ॥

ரங்கராமாநுஜமஹாதேஶிககூரநாராயணமஹாதேஶிகவ்யாக்யாத

மாண்டூக்யோபநிஷத் ॥

—❀—

ஹரி: ஓம் ॥ ஓமித்யேதக்ஷரமிதம் ஸர்வம் தஸ்யோபவ்யாக்யாநம் பூதம் பவத் பவிஷ்யதிதி ஸர்வமோங்கார ஏவ ।
யச்சாந்யத் த்ரிகாலாதீதம் ததப்யோங்கார ஏவ ॥ ॥ ௧ ॥

ஶ்ரீமதே ராமாநுஜாய நம: ॥

அதர்வஶீர்ஷஸ்யஸ்யாய மணிதோரஸ்யமம் ஶ்ரியா ।
அஜ்ஞாநாவமஶ்ரம்ஹார மனுவி மயம ஹாஹதாய ॥
வ்யாஸம் லக்ஷ்மணயோகீந்த்ரம் ப்ரணம்ய ப்ராந்த்யாநுரூபவி ।
மாண்டூக்யோபநிஷத்வ்யாக்யாம் கரிஷ்யே விதுஷாம் முதே ॥

ஸம்— (ஓமித்யேதக்ஷர மிதம் ஸர்வம் தஸ்யோபவ்யாக்யாநம்) அகாரஉகாரமகாரார்தமாத்ராத்மகவாச்யதாஷ்யவதேத்யோங்காரே அநிருத்தப்ரத்யும்நஸங்கர்ஷணவாஸுதேவபரவ்யூஹாய விஶ்வதைஜஸப்ராஜ்ஞதுரீயாவஸ்தாவத்வாச்யாய ப்ரஹ்மர்ஷிவிதாநாய ஜகம் ப்ரகரணமாரப்யதே । (ஓமித்யேதக்ஷரமிதம் ஸர்வம்) வேதநாவேதநாத்மகமிதம் ஸர்வம் ஜகதோங்காரரூபமேவ । "தத்யதா ஶங்குநா ஸர்வாணி பர்ணாநி ஸந்த்ருண்ணாந்யேவமோங்காரேண ஸர்வா வாக் ஸந்த்ருண்ணா, ஓங்கார ஏவேதம் ஸர்வம்" இதி ஶ்ருத்யந்தராத் । தஸ்ய (உபவ்யாக்யாநம்) ஶாணவிஹத்ர்யவாசந ப்ரகார ப்ரவசநம் க்ரியத இதி ஶேஷ: । (பூதம் பவத் பவிஷ்யதிதி ஸர்வமோங்கார ஏவ யச்சாந்யத் த்ரிகாலாதீதம் ததப்யோங்கார ஏவ) காலத்ரயவர்த்தி காலத்ரயாவச்சிந்நம் ஸர்வமோங்காரவாச்யம் । ப்ரணவோத்பவத்வாத்ப்ரஹ்மத ஏகமேவ ஸ்ருஷ்டிகாலே ஸர்வஸ்ய ஜகத இதி பாவ: ॥ ॥ ௧ ॥

மு— முமுக்ஷோரதிகாரிணோ நிர்விஶேஷநிவ்ருத்திபூர்வகம் பரமாநந்தாவாப்த்யை ஸர்வஸ்வப்ரணவப்ரதிபாத்யப்ரஹ்மோபாஸநம் வக்தும் ப்ரவ்ருத்தேயம் ஶ்ருதி: ஸர்வப்ரணவப்ரதிபாத்யம் தாவதாஹ— ஓமித்யேததிதி । ஏததிதி ஶ்ரவணாத் யதித்யேதி । ஓமிதி உக்திரிதி ஶேஷ: । ஏதம் ஜகத்ஸ்ருஷ்டிரிதி வ்யாவ்ருத்த்யா ஓமித்யுக்தம் யத்ப்ரஹ்ம தத்

த்ர்யாநந்தஸ்வேந தத்ராபி ஸம்ஶயஸ்தி நிர்தேஶத்ரயஸ்ய — ஸம்பந்தி । ப்ரஹ்மாதிஸ்தாநகத்ருத்வம் ஸ்வேதரவ்யாத்ருத்யம் (ப்ரஹ்ம) ப்ர ஹ்மகத்வம்வக்ஷ்யமாணம் ப்ரதிஷ்டிதம், நக்ஷத்ரஸம்ஸ்திதத்வம் । இதி ஸப் ஸ்தவ்ருத்தவ்ருத்திவாக்யார்த்த: । ஏவம் ஸப்தஸ்தவ்ருத்திவாக்யாநேந ஸநாதநம் நிரூபிதேஷ்வர்தேஷு ஸர்வேஷ்வகாரோகாரமகார நாதேஷு வ்ருத்திவாக்யார்தம் விஶ்வாதிஸம்பந்தேந பாதாநாம் "அகாரஉகாரோமகார" இத்யாதிநா த்ருதீயபாதேந வக்ஷ்யம் தாநி ரூ பாணி ப்ராஹ — ஸோऽயம் ॥ ஸோऽயம் ஸப்தஸ்தம்பவ்ருத்திவேத்யஃகார நாம ப்ரஹ்மாதிஷ்டி நியாமகதயா ஸ்திதஸ்ய (ஸதாத்மா) ஸர்வாத்ம வாத: ஸம்ஸார: ஸ்வரூபஸம்பந்தா யஸ்யாஸ ஸதாத்மா । பாதவத்ஸ்ய "ஸர்வாத்மநா வ்ருத்திஸ்யே" த்யுக்தேஶ்வ: । ஸர்வஜீவநியாமகதயா தத்தத்ஸம்ஸ்த வத்ருர்பவதயா திஷ்டதீத்யர்த: ॥ ॥ ௨ ॥

இதி ஸ்ரீமாண்டூக்யோபநிஷத்பாஷ்யே ப்ரதமோ கண்டபாஷ்யம் ॥

ஹரி: ஓம் ॥ ஜாகரிதஸ்தாநோ பஹிஷ்ப்ரஜ்ஞ: ஸப்தாங்க ஏகோநவிம்ஶதிமுக: ஸ்தூலபுக்வைஶ்வாநர: ப்ரதம: பாத: ॥ ॥ ௧ ॥

ரம — தஸ்யைவ பாதத்ரயம் வ்யவஹாரயதி — ஜாகரிதஸ்தாநோ பஹிஷ்ப்ரஜ்ஞ இதி ॥ ஜாகரிதம் ஸ்தாநம் யஸ்யாஸ ஜாகரிதஸ்தாந: । ஜாக்ர ததஶாபிமாநக இத்யர்த: । "ஜாகரிதேப்ரஹ்ம" இதி ப்ரஹ்ம ஶப்தித ஸ்ய அநிருத்தஸ்யைவ ஜாக்ரதஶாபிமாநகத்வாத் । (பஹிஷ்ப்ரஜ்ஞ:) பஹி: ரூபாதௌ ப்ரஜ்ஞா யேநாஸௌ பஹிஷ்ப்ரஜ்ஞ: । (ஸப்தாங்க:) "தஸ்ய ஹ வா ஏதஸ்யாத்மநோ வைஶ்வாநரஸ்ய மூர்த்தைவ ஸுதேஜாஶ்சக்ஷுர் விஶ்வரூப: ப்ராண: ப்ருதக்வர்த்மாத்மா ஸந்தேஹோ பஹுல: பஸ்திரேவ ரயி: ப்ருதிவ்யேவ பாதா" விதி வைஶ்வாநரவித்யாயாம் ஶ்ருத்யா த்ர்யுக்தப்ரகாரவாரிவ்யுஷ்டீரூபைவை: மூர்த்தாதிபிஸ்ஸப்தபி: ப்ரஜ்ஞாப்ரகாஶம்பவாதரூபைர்வை: ஷட்பிரங்கைஸ்ஸஹ ஜீவே நவ ஸப்தாங்கம் உக்தம் । (ஏகோநவிம்ஶதிமுக:) ஏகோநவிம்ஶதி முகாநி ப்ரஜ்ஞாப்ரகாரணாநி ப்ராணாதிகரணவத்ஸ்ய ரூபைவேத்வம் ஏவைரேகோநவிம்ஶதிமுகத்வம் । ஏகஷாமப்யேஷாம் ஜாக்ரத்பாவஜீவ ஆராத் உக்தம் । (ஸ்தூலபுக்) ஸ்தூலம் ரூபாதிகம் புங்க்த இதி ஸ்தூலபுக் । போஜநே ப்ரயோஜககர்த்ருத்வாத் "ஹிதம்விபர்தி" இதி வாமோத்தமிஷுஶப்தவத்திர்ப்ரயுக்தா । (வைஶ்வாநர:) விஶ்வா நரா நயதீதி வைஶ்வாநர: । ஸநகபாத: ॥ ॥ ௧ ॥

ஹ்ரஸ்வ இதி யாவத் । (ஸங்கிஹ்ருதம்) வெஸ்வாநரவெதஜஸாஹ்யாம் ஸாதா
நெ்ய ஜ்ஞாநாநந்தாதிரமெவெணெகீஸாவம் வ்யாவ்ரக்ஷ் । (வ்யஜ்ஞாநவநம்)
"ஈவித்யாகர்மஸம்ஜ்ஞாநந்யா த்ருதீயா ஶக்திரிஷ்யதெ । யயா க்ஷெத்ரஜ்ஞ
ஶக்திஸ்ஸா வெஷ்டிதெ" த்யுக்தகர்மவெஷ்டி நாவ்ருதொ ஜீவொ வநஜத்யு
வ்யதெ । ஸுஷுப்தெவஸ்தாயாம் வநம் தஜ்ஞீவஸ்வரூபம் ஜாநாதி வ்ய
ஜ்ஞாவயதிவ ஜீவவெஸ்யதி வ்யஜ்ஞாநவநம் । வ்யவருவர்கஷ்ணீதண்ய
யதாஸ் "ஜ்ஞாஸவவொபந" இதியாதொ: "க்ருதத்வருபெவதபெ"
திதி வஹாஜஹ்ரஹணாக் கர்ணிஇயுபி ஈநாதெமெ வ்யஜ்ஞாநம்
வ்யஜ்ஞாவிதம் வநம் ஜீவம் யெநவம் வ்யஜ்ஞாநவநஇதிவிஹ்ருஷம் । யதா-
"வநவ்யஜ்ஞ" இதி வக்ஷ்யமாணவாதிஹாவி வ்யஜ்ஞாநவநஇத்யஸ்ய
வநவ்யஜ்ஞாநஇதி விவரீதவமெவா யெ்யம் । தயாகெ ஸவதநீத
ண்யஷாஸ் கர்ணிஇயுப ஃ । (ஆநந்தமய:) ஆநந்தவ்யவாரம் । வரு
ணாநந்தஇதியாவஸ் । "யதெவா நிவத்தந்தெ" இத்யாதிள வ்யவஸ்
திதிமொரயம் । (ஆநந்தஹக்ஃ) விஷயமொமாது விநெவாநந்தம் ஹ்ஜம்
க்தெ மொஜயதிவெத்யாநந்தஹக்ஃ । ஈதம் ஸ்வருஹக்ஷம் வ்யவிக்ஷ
க்ஷ நித்யவருண்யாநந்தாநந்தஹவாருவஸ்ய கீாயாருவதிதிஹாவம்।
(வெதொமுகம்) ஜ்ஞாநருவமுகம் । முகஇத்யுவலக்ஷணம் । ஜ்ஞாந
ருவஸ்வாவயவஇத்யர்ம் । ஸதஹாநந்தமயஸ்வெதொமுகஸ்வரூ
வவிமெஷணம்பம் வ்யாமஹருவம்யெ, "நாந்தஃவ்யஜ்ஞ" இதி வக்ஷ்ய
மாணவதஸ்யருவெவ யெ்யம் । (வ்யாஜ்ஞ:) வ்யக்ஷஷ்ண நஜ்ஞா
வயதீதி வ்யாஜ்ஞ: । ஜீவஸ்வருவாதிரிக்தம் பாஹ்யம் ஸாவம்வா கிதவி
நஜ்ஞாவயதீதி வ்யாஜ்ஞநாமெஇத்யர்: । வ்யவருவர்ஹந்தவவஷாஸ்
ஈஷ்ணீதண்யஷாஸ் ஜ்ஞாயாதொ: "ஆதமெஸ்வாவஸம்" இதி ஶ்ருத்
ய: । ஆநந்தம்: (த்ருதீயம்வாதம்) த்ருதீயம் ருவம் ॥ ॥ ௫ ॥

ஸஷ ஸவெஸ்வர ஸஷஸவஜ்ஞ ஸஷொந்தர்யாம்யெஷ
யொநிஸ்ஸவஸ்ய வ்ரஹவாவ்யயள ஹி ஹுதாநாம் ॥ ௬ ॥

ரூ— ஸஷஸவெஸ்வர ஸஷஸவஜ்ஞஸஷொந்தர்யாமீ ஸஷ
யொநிஸ்ஸவஸ்ய வ்ரஹவாவ்யயள ஹி ஹுதாநாமிதி ॥ (யொநி:) ஸ்தாந
மித்யர்: । "யொநிஷ்யொஹமெ ஸ்தாந" இதி கோஶாஸ் । ஶிஷ்டம்
ஸ்வஷ்டம் । யத்யவி விஸ்வெதெஜஸவ்யாஜ்ஞாநாம் த்ரயாணாம் ஹமவஸ்து
ஹதயா ஸவெஸ்வரக்வாதிகம்வ்யவிஶிஷ்டம் । ஈயாவி வ்யவஸ்திதவரு
வெருக்ததத்தம்ஸ்வதயா த்ரயாணாம் மந்ஸம்யாநம் கதஸ்வ்யதிதிஹாவ:॥௬॥

கரு— ஸவம் ருவத்ரயம் நிருவ்யவதஸ்யாதம் "நாந்த:
வ்யஜ்ஞ" திதித்யாதிநா நிருவயிஷ்யந் வெஸ்வாநராதிருவாணாமக்

ज्योत्स्ना विविक्ततया भवनं ब्रह्मणो मन्यन्ते । सृष्टिचि-न्तयन्तो यथावत् ब्रह्मस्वरूपावगाहिज्ञाना इति संबन्धः । (अ-न्ये) ब्रह्मविदः प्रपञ्चमिति वादिनः सृष्टिः (विकल्पिता) विविक्ततया कल्पिता । कथम्? स्वप्नमायासरूपेति ॥ स्वप्नप्राया सृष्टिः स्वप्नदृष्टविषयेव यथा मायासरूपा, तथा तत्स्वरू-पब्रह्मविषयैव सरूपा जाग्रत्सृष्टिरपि मायासरूपा । मायाप-क्षे मायानिर्मितगजतुरगादिग्रहः । तत्सरूपा तत्सदृ-शरूपा । इत्याहुरित्येवं विकल्पितेत्यर्थः ॥ ॥ ११ ॥

इच्छामात्रं प्रभोः सृष्टिरिति सृष्टौ विनिश्चिताः ।
कालात्प्रसूतिं भूतानां मन्यन्ते कालचिन्तकाः ॥ १२ ॥

अ०— परिणामविवर्तयोरभावे कथं तर्हि जगत्सृष्टि-रित्यतः सतां विनिश्चयप्रकारमाह— इच्छेति ॥ केवलमिच्छामात्रं अनायासेनाविलम्बेन अविकारिणैव (प्रभोः) सर्वशक्तेः सृष्टिः प्रभोः संकल्पमात्रात् विश्वविषयिणी सृष्टिरिति सृष्टौ विष-ये (विनिश्चिताः) विनिश्चयवन्तः । औपनिषदा इत्यर्थः । सर्वत्र स-त्यसंकल्पश्चासौ सर्वशक्तः सर्वज्ञश्चेति सर्वशरीरभूत-चेतनाचेतनप्रपञ्चशरीरी सृष्टिं स्वसंकल्पेन परिणा-मयन् अविकार एव सर्वात्मकः सर्वोपादानं भवतीति मन्ये इति भावः । विनिश्चिता इति कर्तरि क्तः । परमात्मवादिनां मतमाह— कालेति ॥ (कालचिन्तकाः) कालैकेश्वरवादिनः भूतानां (प्र-सूतिं) उत्पत्तिं कालान्मन्यन्ते । उपलक्षणमेतद्यदृच्छानियति-स्वभावादीनाम् । तेषां निरासः परमार्थप्रमाणविरोधादेव ज्ञेयः । अत एव इच्छामात्रमिति पक्षस्य श्रैष्ठ्यं निवेशः ॥ १२ ॥

भोगार्थं सृष्टिरित्यन्ये क्रीडार्थमिति चापरे । दे-वस्यैष स्वभावोऽयमाप्तकामस्य का स्पृहा ॥ १३ ॥

अ०— तर्हि परिपूर्णस्य परमात्मनः सृष्टिः किम-र्थेत्यतो लोकानुग्रहार्थं स्वार्थमिति पक्षान्तरमवतार-यति— भोगार्थमिति ॥ परमात्मन एव भोगार्थं सृ-ष्टिरित्यन्ये मन्यन्ते । अपरे तु ईश्वरस्य क्रीडार्थमिति एव क्रीडार्थमेव प्रयोजनविशेषं विश्वसृष्टिमीश्वरस्येति मन्यन्त इत्यर्थः । स्वसिद्धान्तमाह श्रुतिः— देवस्येति ॥ (देवस्य) क्रीडाशीलस्य (अयं) लीलारूपः (एषः) सृष्ट्यादिविषयः स्वभाव एव । नान्यत्प्रयोजनमिति भावः । "लोकवत्तु लीलाकै-वल्यम्" इति सूत्रात् । कुतः? आप्तकामस्य (कामस्पृहा) प्रयोजन

[illegible]𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌤𑌿 [illegible] ॥ ௧௩ ॥

𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨 𑌬𑌹𑌿𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨𑍋𑌭𑌯𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌂 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨𑌾𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑍍 । 𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌮𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑍍𑌯𑌮𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌮𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌮𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑍍𑌯𑌮𑍇𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌸𑌾𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑍋𑌪𑌶𑌮𑌂 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌶𑌿𑌵𑌮𑌦𑍍𑌵𑍈𑌤𑌂 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌸 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌶𑌂 — 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌪𑌾𑌦𑌮𑌾𑌦𑌿𑌶𑌤𑌿 — 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ “𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨 𑌬𑌹𑌿𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨𑍋𑌭𑌯𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑌹𑌿𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍈𑌜𑌸𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । “𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌂 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍁𑌷𑍁𑌪𑍍𑌤𑌿𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌚𑍍𑌚 “𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑍇”𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇𑌽𑌣𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌯𑍋𑌰𑍇𑌕𑌾𑌰𑍍𑌥𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌨𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌦𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌕𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌏𑌵𑌮𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌕𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — 𑌨𑌾𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇𑌣 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌃 । 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿[illegible] 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌾𑌸𑍍 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍 [illegible] 𑌤𑌯𑌾 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂) 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌂 (𑌅𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑍍𑌯𑌮𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌂) 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌕𑌰𑍍𑌮𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌮𑍍 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 (𑌅𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂) 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌨𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌨𑍁𑌮𑌾𑌨𑌂, 𑌅𑌨𑍁𑌮𑌾𑌨𑌾𑌗𑌮𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 (𑌅𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌮𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑍍𑌯𑌂) 𑌈𑌦𑍃𑌶𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑌾𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑌰𑍍𑌹𑌮𑍍 । (𑌏𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌸𑌾𑌰𑌂) 𑌏𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌗𑍋𑌚𑌰𑌮𑍍 । (𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑍋𑌪𑌶𑌮𑌂) [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌶𑌮𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑍋𑌪𑌶𑌮𑌮𑍍 । “𑌏𑌤𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑌾𑌵𑌤𑌾𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌧𑌾𑌨𑌂 𑌬𑍀𑌜𑌮𑌵𑍍𑌯𑌯𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑌾𑌤𑍍 । (𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂) 𑌊𑌰𑍍𑌮𑌿𑌷𑌟𑍍𑌕𑌰𑌹𑌿𑌤𑌮𑍍 । (𑌶𑌿𑌵𑌂) [illegible]𑌰𑌹𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌶𑌿𑌵𑌂 𑌶𑍁𑌭𑌮𑍍 । (𑌅𑌦𑍍𑌵𑍈𑌤𑌂) 𑌸𑌜𑌾𑌤𑍀𑌯𑌵𑌿𑌜𑌾𑌤𑍀𑌯𑌰𑌹𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌂 𑌵𑌾𑌸𑍁𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । (𑌸 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾) 𑌆𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 । [illegible] । (𑌸 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌃) “𑌤𑌮𑍇𑌵𑍈𑌕𑌂 𑌜𑌾𑌨𑌥 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌵𑌿𑌮𑍁𑌞𑍍𑌚𑌥𑍇”𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌕𑍁 — 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌪𑌾𑌦𑌰𑍂𑌪𑌮𑌾𑌹 — 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌃 । 𑌸 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌨 𑌬𑌹𑌿𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂) 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑍋 𑌨 𑌭𑌵𑌤𑌿 । (𑌨𑍋𑌭𑌯𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌂) 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌽𑌪𑌿 𑌕𑌾

त्रिक्षरा उभयतस्त्वेन संगृह्यते । उभयतः बाह्याभ्यन्त-
रूपयोरपि प्रज्ञापयतीति उभयतःप्रज्ञः । स नेति नोभ-
यतःप्रज्ञम् । कारणशरीरव्यापारो विश्वतैजसाद्यभिमानरूप-
अयथार्थप्रत्यक्षो ज्ञेयः । सोऽपि तदीये नास्तीत्यर्थः । (न प्र-
ज्ञानघनम्) प्राज्ञविशिष्टसाक्षिः कदाचित् घनप्रज्ञानमिति ।
घनं अज्ञानावृतं सर्वजीवस्वरूपं प्रज्ञापयतीति घनप्र-
ज्ञानम् । तन्नास्तीति नप्रज्ञानघनमित्युच्यते । (न प्रज्ञं) प्र-
कर्षेण ज्ञापयति शानसवासनाशयं येऽयमिति प्रज्ञम् । तन्ने-
ति नप्रज्ञम् । अयमपि स्वाप्निकव्यापारतदभ्यतया तैजसाव-
स्थारूपव्यापारो दृष्टव्यः । सोऽपि तदीयेनेत्य-
र्थः । अदृष्टलक्षणं जाग्रत्स्वप्नाद्यविषयकेवलात्मभाव-
रूपस्वभावव्यापारव्यापनस्थानम् । अदृष्टमपि सर्वदृश्यव्यापार-
तदभ्यतया प्राज्ञव्यापारो ज्ञेयः । सोऽपि त-
यैव नास्तीत्यर्थः । एवं विश्वतैजसप्राज्ञव्यापारत्रय-
व्यापारात् बाह्याभ्यन्तरभावरूपस्वरूपज्ञानसर्वस्वरू-
पज्ञानरूपात् किञ्चिद्भवति किञ्चित्स्वप्नभावरूपव्यापा-
रं सर्वावस्थानिराकरणज्ञानं सत्तद्वस्तु तन्नरूपव्यापारं,
स्वभावरूपव्यापारशून्यं भवतीत्यर्थः । नोभयतःप्रज्ञमि-
त्युक्त्वा किं स्वरूपकार्यकं व्यापाराभावात्यन्तमुच्यते ।
तन्निवारणीयम् । तर्हि किं निर्व्यापारमेव तत्त्वस्वरूपम्? ने-
त्याह — नाप्रज्ञमिति ॥ अप्रज्ञानं नेति नाप्रज्ञम् । प्रज्ञा-
नमेव । चैतन्यं तदेवाद्वयप्रज्ञानप्रज्ञानरूपव्यापार-
कर्तृकत्वात्यर्थः । (अदृष्टं) विश्वादिरूपत्रयं बाह्याभ्यन्तरबा-
ह्यज्ञानगत्यास्यरूपकार्यं दृश्यमानमेवेति नास्तीति । न तया सत-
त्त्वं रूपं दृश्यमिति दृष्टिरिति वा । अदृष्टं दृष्ट्यगोचरत्वा-
त् अदृष्टमित्यर्थः । अव्यवहार्यमग्राह्यमिति ॥ अद्विना त-
द्रूपविषयकग्रहणव्यवहारयोः अभावादव्यवहार्यमग्रा-
ह्यमित्युच्यते । (अलक्षणं) लक्षणं अनुमापकम् । जाग्रदादि
प्रवृत्तिरूपानुमापकराहित्यादलक्षणम् । अतएवाचिन्त्यम् ।
अचिन्त्यत्वादेव (अव्यपदेश्यं) व्यपदेष्टुमशक्यम् । (एका-
त्मप्रत्ययसारं) एकः प्रज्ञानः । आत्मा प्रज्ञानः । एकश्चा-
सावात्मा चैकात्मा । एकात्मैवैकात्मम् । सा एवैकम् ।
प्रत्ययः ज्ञानरूपः । सारः आत्मरूप एवैकात्मप्र-
त्ययसारम् । (प्रपञ्चोपशमं) पञ्चविंशतितत्त्वरूपे । प्रपञ्चः विस्तृ-
तः । व्याप्तत्वात् । उपशमोऽस्य उपसृष्टवान् । शान्तं शा-

யஃ । தத்காரணாவித்³யாபி³ம்ப³ஃ காரணபா³யஃ । ஜீவநிஷ்டாத்³ருஶ்ய ஜாக்³ர த்³த³ஶாயாம் ஸ்தூ²லாவித்³யாப்ரதிபி³ம்ப³காயகாரணபா³ஹ்யஸாக்ஷீ விஶ்வஃ । தைஜஸ ஸூக்ஷ்மாவித்³யாகார்யஸூக்ஷ்மதேஹப்ரதிபி³ம்ப³ஸ்வப்நத³ஶாயாம் ஸ்வப்நே தத்காரணா ஜ்ஞாநேந ப³த்³த⁴ஜீவநிஷ்டா²த்³ருஶ்யஸாக்ஷீத்யர்த²ஃ । ப்ராஜ்ஞஸ்து தத் காரணாஜ்ஞாநப்ரதிஷ்டா²பி³ம்ப³ஃ । ஸுஷுப்திபி³ம்ப³ஸாக்ஷீ துரீ யே ப³ந்த⁴ஸ்ய ஸர்வ காயகாரணப³ந்த⁴ராஹித்யேந ப்ராப்தஃ கார ணாத்மப³ந்த⁴ராஹித்யேந ப்ராப்தஸ்ய ஆநந்த³ நிரூபிதஜத்யர்த²ஃ ॥ ௧௬ ॥

நாத்மாநம் ந பரம் சைவ ந ஸத்யம் நாபி சாந்ருதம் ।
ப்ராஜ்ஞஃ கிஞ்சந ஸம்வேத்தி துர்யம் தத்ஸர்வத்³ருக் ஸதா³ ॥ ௧௭ ॥

ஸ்ரீ:— “நாந்தஃப்ரஜ்ஞம் ந ப³ஹிஷ்ப்ரஜ்ஞம்” இத்யாதி³ப்ராஜ்ஞஸ்ய விஶேஷம் த³ர்ஶயதி— நாத்மாநமிதி ॥ (ஆத்மாநம்) ஸாக்ஷிப்ரத்யக்³ஜீவஸ்வரூபம் ந ஸம் வேத³யதே । ததா² ந (பரம்) அந்யாந் ஜீவாந் । ந (ஸத்யம்) ப்³ரஹ்ம ச । நாபி (அந்ருதம்) ப்ரபஞ்சஜாதாதி³கம் ஸம்வேத³யதீத்யர்த²ஃ । ஜீவ ஸ்வரூபஸாக்ஷித்வம் விநா நாந்யத்கிஞ்சித் ஸம்வேத³யதீத்யர்த²ஃ । துரீய ஸ்து ஸதா³ (ஸர்வத்³ருக்) ஸர்வம் பஶ்யதீதி ஸர்வத்³ருக் । ஏதாவத் தத³ந்யத் ஸர்வம் ஸர்வதா³ ப்ரபஶ்யதீத்யர்த²ஃ ॥ ॥ ௧௭ ॥

த்³வைதஸ்யாக்³ரஹணம் துல்யமுப⁴யோஃ ப்ராஜ்ஞதுர்யயோஃ ।
பீ³ஜநித்³ராயுதஃ ப்ராஜ்ஞஃ ஸா ச துர்யே ந வித்³யதே ॥ ௧௮ ॥

ஸ்ரீ:— “ஶிவமத்³வைதம்” இதி துரீயஸ்ய த்³விதீயாஜ்ஞாநநிவ்ருத்திரு க்தம், தச்ச ப்ராஜ்ஞஸ்யாபி ஸமீசீநமிதி துரீயஸ்ய வைலக்ஷ ண்யமாஹ— த்³வைதஸ்யேதி ॥ (த்³வைதஸ்ய) தே³ஹதே³ஹாதி³ ஸங்கா⁴தஸ்ய (அக்³ரஹணம்) க்³ரஹணாபா⁴வஸ்து துல்யம் । தே³ஹாதி³ ஸங்கா⁴தக்³ரஹணாபா⁴வோ ப்ராஜ்ஞதுரீயயோஸ்துல்யம் । பீ³ஜேதி ॥ தே³ ஹதே³ஹாதி³ ஸங்கா⁴தப்ரஸவபீ³ஜபூ⁴தா காரணாவித்³யா பீ³ஜநித்³ரா தயா யுதஃ ஸம்ப³த்³த⁴ஃ ப்ராஜ்ஞஃ । ஸா சேதி ॥ ஸ்வஸ்ய । துரீயே து (ஸா) பீ³ஜநித்³ரா ஸம்ப³த்³த⁴த்வமிதியாவத் । நவித்³ யத இத்யர்த²ஃ ॥ ॥ ௧௮ ॥

ஸ்வப்நநித்³ராயுதாவாத்³யௌ ப்ராஜ்ஞஸ்த்வஸ்வப்நநித்³ரயா ।
ந நித்³ராம் நைவ ச ஸ்வப்நம் துர்யே பஶ்யந்தி நிஶ்சிதாஃ ॥ ௧௯ ॥

ஸ்ரீ:— ப்ரகாராந்தரேண விஶ்வாதீ³நாம் ஸ்வபா⁴வமாஹ— ஸ்வப்நேதி ॥ ஸ்வப்நஃ அந்யதா²க்³ரஹணம் ஜாக்³ரத்ஸ்வப்நயோஃ ஜாக்³ரத்ஸ்வப்ந யோஃ, தத்³ஹேதுநித்³ரா ஶப்³தி³தாவித்³யா ச யுதாவாத்³யௌ । தத்ஸா த³ம்ப³ந்தி⁴யாவேதௌ விஶ்வதைஜஸௌ । ப்ராஜ்ஞஸ்து (அஸ்வப்நநித்³ரயா) அவித்³யயைவ ஸம்ப³ந்த⁴ஃ கேவலாவித்³யயா யுதஃ । தத்ஸம்ப³ந்த⁴ஸாக்ஷீத் யர்த²ஃ । (நிஶ்சிதாஃ) ஸம்யக்³நிஶ்சயவந்தஃ (நித்³ராம்) நித்³ராகார்யம்

स्वाप्निकं (स्वप्नं) प्रतिभासमानमतत्त्वरूपं तुरीये (न पश्यन्ति) न जानन्तीत्यर्थः ॥ ॥ १९ ॥

अन्यथा गृह्णतः स्वप्नो निद्रा तत्त्वमजानतः । विपर्यासे तयोः क्षीणे तुरीयं पदमश्नुते ॥ ॥ २० ॥

अ०— सदसद्विषयतुरीयस्य दर्शनप्राप्तौ कः साधनमित्यत आह— अन्यथेति ॥ (अन्यथा गृह्णतः) देहगेहादौ भगवदधीने स्वाधीनतां जानतः स्वप्नो भवति । स्वप्नशब्देन मिथ्याज्ञानरूपविपर्यासः परामृष्टः ॥ (तत्त्वं) भगवतः स्वातन्त्र्यादिरूपं तत्त्वमजानतः (निद्रा) तिरोधानात्मकः भवति (तयोः) निद्रास्वप्नयोः (विपर्यासे) ज्ञानेन क्षीणे सति (तुरीयं पदं) तुरीयरूपं (अश्नुते) साक्षात्कारद्वारा प्राप्नोतीत्यर्थः ॥२०॥

अनादिमायया सुप्तो यदा जीवः प्रबुध्यते । अजमनिद्रमस्वप्नमद्वैतं बुध्यते तदा ॥ ॥ २१ ॥

अ०— निद्रास्वप्नयोरावरणक्षयः केन स्यात्? यस्य क्षये स्वरूपापरोक्ष्यमित्यतो भगवत्प्रसादेनेत्याह— अनादीति ॥ मायाशब्देन भगवदिच्छा, तदधीनाविद्या च गृह्यते । अनादीति तद्विशेषणं । अनादिरूपेण अनादिमायया कर्मरूपाविद्यया (सुप्तः) स्वाभाविकः संसारे निवेशितः जीवः यदा (अनादिमायया) भगवदिच्छया भगवत्प्रसादेन (प्रबुध्यते) भगवानेव सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः तदधीनमित्याद्यज्ञानवान् भवति, तदा (अजं) जननादिदोषहीनं (अनिद्रमस्वप्नं) विश्वादिरूपव्यापारव्यवधायकं (अद्वैतं) मिथ्याज्ञाननिवर्तकं च । उदीरणवत्त्वं च । सर्वानिष्टनिवर्तकं भगवन्तं बुध्यते साक्षात्करोति ॥ २१ ॥

प्रपञ्चो यदि विद्येत निवर्तेत न संशयः । मायामात्रमिदं द्वैतमद्वैतं परमार्थतः ॥ ॥ २२ ॥

अ०— ननु देहगेहादौ स्वस्वामिसम्बन्धादिरूपप्रपञ्चस्य जीवस्वरूपस्येव स्वाभाविकत्वेन निवृत्त्ययोगात् “विपर्यासे तयोः क्षीणे” इत्युक्तिः कथमित्यतो नायं स्वाभाविक इत्याह— प्रपञ्च इति ॥ देहगेहादौ स्वस्वामिसम्बन्धादिरूपोऽयं प्रपञ्चः । सः स्वातन्त्र्येण नापि स्यात् । यदि पारमार्थिकोऽपि विद्येत तत्त्वं गृह्येत, तथापि (मायामात्रं) मायाधीनत्वान्मायामात्रः उपचारात् इत्युच्यते । तत्सान्निध्यमात्रात्, मायेश्वरस्वाधीनतया वा । (निवर्तेत) निवर्तत एव । न संशयः । अनादिकालानुवृत्तस्य देहादौ स्वीयत्वज्ञानरूपप्रपञ्चस्य कथं निवृत्तिरित्यत आह— मायेति (अद्वैतं) अद्वितीयो भगवानेव तया ज्ञातं

ப்ரஹ்மாதிவஸ்துஜாதமத்வைதம் (அத்வைதம்) த்விதீயேந ப்ரகாரேண ஜ்ஞாதம் ததத்வைதஸ்தைர்ந ஜ்ஞாதம் தத்விஜ்ஞாநம் தேஷாம் மாயாமாத்ரம்। ஸம்வதிஷ்டமாத்ரஸித்தம் ஜாதமித்யர்த²꞉। யதா²வ தாத்ரூப்யஸித்தவிஜ்ஞா நஸ்யாநாதிதோऽநர்வ்ருத்தஸ்யாவிஸ்வரூபயா ஜாதஸ்வநாஸ்வாபாவிக ஸ்வாத் தஸ்ய ப்ரஸாதேந தஸ்ய நிவ்ருத்தியுக்தேதிபாவ꞉। உக்தம்ஹி— “ஸம்ஸா ரபந்தயஸ்திதிமோக்ஷஹேதவ꞉, தேஷாம்வீர்யேஷா மாணஸீ ஸ ஸாயாநு ரூபா। மாயைவேயம் ப்ரவர்த்ததே மாயாமேதாம் தரந்தி தே” இத்யாதிஷு॥உஉ॥

விகல்போ விநிவர்தேத கல்பிதோ யதி கேநசித்। உபதேஸா

தயம் வாதோ ஜ்ஞாதே த்வைதம் நவித்யத இதி ॥ ॥ உகூ ॥

இதி த்விதீய꞉ கண்ட³꞉ ॥

கா– உக்தமேவ ஸமர்த²யமாநோ விஸத³யந் உபஸம்ஹரதி— விகல்ப இதி। தேஹதேஹாதிஷு ஸ்வீயதாபிமாநாதி நாநாத்வகல்பநாரூபோ விகல்ப꞉ உக்தரீத்யாऽஸ்வாபாவிகோ யதி கேநசிதஜ்ஞாநாதிநா ஸ்வாபாவிக த்வேந கல்பித꞉, ததாப்யபி (உபதேஸாத்) மஹதாமுபதேஸபலாத் (விநிவர்தேத) விநிவர்தேதைவ நநிவர்தேதேதி வாऽऽம் காக்வா꞉। நநிவர்தேத கிம்? அபி து நிவர்தேதேவேத்யர்த²꞉। கஸ்தாம்வாத³꞉? யதுபதேஸாநாவிஸ்வாதம் த்ரிவிதநிவ்ருத்திரிதி தத்ரூஹ— அய மிதி ॥ ப்ரஹ்மணி யதாவஜ்ஞாதே ஸதி (த்வைதம்) “ஸர்வமேதத்” இதி த்ரைகால்யேऽபி த்வைதாத்மநா ஜ்ஞாநம் நவித்யதே। ஏவம்தத்ஸத்யம் ஸதாம் வாத இத்யர்த²꞉। இதிஸப்தஸ்ய இதி ஸாதே ஸ்லோகாஸமாப்தி த்யோதநார்த²꞉ ॥ ॥ உகூ ॥

இதி ஸ்ரீ மாண்டூக்யோபநிஷத்பாஷ்யே த்விதீயகண்டபாஷ்யம் ॥

ஹரி꞉ ஓம் ॥ ஸோऽயமாத்மாத்⁴யக்ஷரமோங்காரோऽதி⁴மாத்ரம்

பாதா³ மாத்ரா மாத்ராஸ்ச பாதா³ அகார உகாரோ மகார இதி ॥கூ॥

ரம்— (ஸோऽயமாத்மாத்⁴யக்ஷரமோங்காரோऽதி⁴மாத்ரம்) அத்⁴யக்ஷரம் அக்ஷ ரேஷு அதி⁴மாத்ரம் மாத்ராஸு வர்தமாநோ யஓங்காரோ நாதாத்மக꞉ ஸ ஏவ அயமாத்மேத்யர்த²꞉ । (பாதா³ மாத்ரா மாத்ராஸ்ச பாதா³꞉) யேதா ப்ரஹ்மண꞉ பாத³ரூபா꞉ உக்தா அநிருத்தப்ரத்யும்நஸங்கர்ஷணவா ஸுதேவா꞉ மாத்ரா꞉ ப்ரணவமாத்ராரூபாகாராதிவாச்யா꞉ அதோऽஸ்ய ஓங்காரஸ்ய யா மாத்ரா꞉ அகாரஉகாரமகாராத்மிகா꞉ தா ஏவ ப்ரஹ்மண꞉ பாதரூபா இத்யர்த²꞉। ஸத்ஸ்வரூபேண ப்ரஹ்மப்ரதிபாதகா ப்ர ணவமாத்ராஸ்வகாராதிஷு வர்தமாநா அநிருத்தாதய꞉ ப்ரதிபாத்³ய꞉ ப்ரதிபாதிதா இத்யர்த²꞉। தாஸேவ ஸம்ஸ்பதி— அகாரஉகாரோ மகாரஇதி ॥ உதாஹரணலக்ஷணம் நாமஸ்யாத் । ॥ கூ ॥

கூ-டு— ஸமஸ்தம் ஸமீக்ஷணங்காரவ்ருத்திவாத்ஸ்யாத்ருநः விஸ்வாதிர-டுவ உதசஷ்யம் நிர-டுவ்ருதேஷாம் ர-டுவாணாம் சகாராதிவ்ருணவாம்ஸ வ்ருத்திவாத்ஸ்வாதிகோஹாத்ரும் வக்ஷ்ஸ்கநவதி— யோர்zயதீதி ॥ ஒதித்ராக்ருயகோணதயா ஒம்காரஸம்ஸ்ருதசேஷாzயம் உதசாரத்கவேதேநா க்ஷத்ரா (சஸ்ராக்ஷரம்) சயி ஸவயுதேரzயிகஸஹ்தக்ஷரம் சவிநாஸிவே தூஸ்வக்ஷரம் । சக்ஷரஸம்வஹாவ்யணவம்ஸக்ஷிம்ஹதா । சீத்ஸ்ம்கக்ஷ ரதித்ராஹ— சயிகோத்ரீதி ॥ சயி சயிகாः கோத்ராः சம்ஸா யஸ்ய தத யிகோத்ரம் । கோத்ராः கஜதஸ்தக்ஷஹ— வாதாகோத்ராஜதி ॥ வத்ஸ்ஜஜதி வாதாः விஸ்வாதிர-டுவாணி கோத்ராஜதஸ்ரக்ஷ ஜதய்யநः । வாதாः கீ தஸ்மா ஜதரேதாzகாராதிவ்ருத்திவாத்ஸ்ரா விஸ்வாதயஜதராஹ— கோத்ரா ஸ்வ வாதா சகாரஜதி ॥ சஜத்ராக்ருயதே வ்ருத்திவாத்ஸ்தஜதஸ்காரः வி ஸः । ஸமகூக்ஷிஸா உகாரः தேஜஸः । ஃகாரः ப்ராஜ்ஞः । உவமக்ஷ ணதித்ர । நாதவோஸ்ருஷ்க்ஷரீயோzவிவாகஸ்யஸேஷாக்ருத்ரா ஹ்ராஹ்யः । ஸதே விஸ்வதேஜஸப்ராஜ்ஞதரீயாः வாதாः கோத்ரஸம்பூந சயி கோத்ரீதஸ்தேத்ராக்ஷ ஜதய்யநः ॥ ॥ ௧ ॥

ஜாஹரிதஸ்யாதேநா வேஸ்வாநரோzகாரः ப்ரயமகோத்ரா க்ஷ வேத்ராதிகீக்ஷாஉா க்ஷவேந்திஹவே ஸவயுரந்து காகோநாதிஸ்ஸ ஹவதி யஸமவேத ॥ ॥ ௨ ॥

ரம்— தவேதவிவிவ்ருதஸயதி— (ஜாஹரிதஸ்யாதேநா வேஸ்வாநரோ zகாரः ப்ரயமகோத்ரா) ப்ரயமகோத்ராயாம் சகாரோ ஜாஹரிதஸ்யாநவே ஸ்வாநரஸம்ஸ்தாநிரஸ்தஸ்வதிः கதயுவேதஸ்யநः । வேஸ்வாநரஸ்ய காரர-டுவக்கே ஹேதமோஹ— (க்ஷவேத்ராதிகீக்ஷாஉா) க்ஷவிः வ்ராவிः ஸகலஸம்பூவ்ருகஸ்திஹ-டுதஸ்யாகாரஸ்ய ஸவயுஸம்பூவ்ராக்ஷகா ஸவயு ஜஹஉ்ராக்ஷஸ்யாநிராஸவேஸ்யவேதஸ்வஹதேவஸ்ஸ । க்ஷதிகீக்ஷாஉா ஸவயுஸ பூவாதிஹ-டுதாகாரஸம்பூவாவ்ரக்ஷாஉா வேஸ்வாநரஸ்யாகாரர-டுவக்ஷதி தஸ்யநः । க்ஷவிகீக்ஷாதிகீக்ஷஜ்ஞாநயோः ஹமகோஹ— (க்ஷவேத்ராதிஹவே ஸவயுராநாகோநாதிஸ்ஸ ஹவதி யஸமவேத) க்ஷதிஸ்ஸவதி ஸவயுப்ரயாநம் ஹவதீதஸ்யநः ॥ ॥ ௨ ॥

கூ-டு— தத்ராவணயுவ்ருத்திவாத்ஸ்ர ரவம் ஸ்யாதேநாக்ஷ்ரா நிதியுஸதி- ஜாஹரிதேதி ॥ (சகாரः) சஜத்ராக்ருயகோணः (ப்ரயமகோத்ரா) ப்ருணவ வ்ருத்திவாத்ஸ்யஸ்ராக்ஷரஸ்ய ப்ரயமகோம்ஸஜதய்யநः । சத்ர ஜாஹரிதஸ்யா நம் ப்ரயமகோத்ராம் வேஸ்வாநரகோதிஸ்ய சகாரஜதவணயுவ்ருத்திவா த்ஸ்கா வியீபதஜதவளநரக்ஷத்ரஸ । ஸமகேஹ்zவி । வேஸ்வாநர ஸ்ராவணயுவாவ்ரக்கே நிதிதஉபகோஹ— க்ஷவேத்ராதிகீதாவேதி ॥ ததஜ்ஞவ யோஹ்ரஹோஹ்விஷபாநு ஹோஹாயாவயதி ப்ராவயதி விஸ்வஜதஸ்ஜத்ர

வ்யாப்தே விஶ்வ இத்யர்த²꞉ । "ஆபநவ்யாப்தா"விதி பாடா²ந்தரே து ஆப்தேரிதி யுக்தம் ஆதி³மத்த்வாச்சேதி பூர்வமேவ ஆதி³மத்த்வமிதி பா⁴வ꞉ । ப்ராஜ்ஞதைஜஸயோரபி விஶ்வஸ்யைவோபாதா³நத்வாத் । தஸ்மாத் ஆதி³மத்த்வாத்³வேத்யர்த²꞉ । ஸர்வாஸ்வவஸ்தா²ஸு ப்ராஜ்ஞதைஜஸாப்⁴யாம் பூர்வம் விஶ்வ꞉ ஸர்வத்ர வ்யாப்த꞉ ப்ராஜ்ஞஸ்ய ஸ்வாபாவஸ்தா²யாம் தைஜஸஸ்ய விஶ்வஸ்து ஆத்⁴யாத்மிகாதி⁴தை³விகாதி³ரூபேண ஸர்வவ்யாபீ ததா² ப்ராஜ்ஞதைஜஸயோரபி விஶ்வஸ்ய ப்ராதா²ம்யம் ஆதி³த்வமிதி பா⁴வ꞉ । ஏதது³ப⁴யரூபேண அகாரவாச்யம் ஜாநத꞉ ப²லமாஹ— ஆப்நோதி ஹ வா இதி ॥ ய꞉ அதி⁴காரீ ஏவம் அகாரவாச்யம் விஶ்வஸ்ய வேத³ । அஸ்யேதி ஶேஷ꞉ । ஸ வைஶ்வாநர꞉ அஸ்ய வேதி³து꞉ (ஸர்வாந் காமாந்) ஸர்வாபீ⁴ஷ்டகாமாந் (ஆப்நோதி) ப்ராபயதி । ஆதி³ந்தணிவ । (ஆதி³ஶ்ச) ஏவம் வேதி³து꞉ விஶ்வ꞉ ஆதி³ஶ்ச ப⁴வதி । ஆதி³ ஸ்து²லஸர்வப்ரபஞ்சஸ்ய ப்ரதா²மரூபேண தத உத்³பூ⁴தே தஜ்ஜ்ஞாநீதி தஸ்யாயமாதி³காரணம் ப⁴வதீத்யர்த²꞉ । யதா²— ஆதி³ஶ்சேத்யத்ர வா ஶப்³த³விஶேஷ꞉ । ஆப்நோதீத்யத்ர ஸஜ்ஞாநீதி ஶேஷோ ஜ்ஞேய꞉ ॥ ௯ ॥

> ஸ்வப்நஸ்தா²நஸ்தைஜஸ உகாரோ த்³விதீயா மாத்ரோத்கர்ஷாது³-
> ப⁴யத்வாத்³வா உத்கர்ஷதி ஹ வை ஜ்ஞாநஸந்ததிம் ஸமாநஶ்ச
> ப⁴வதி நாஸ்யாப்³ரஹ்மவித்குலே ப⁴வதி ய ஏவம் வேத³ ॥ ௧௦ ॥

பா⁴ம்— ஸ்வப்நஸ்தா²ந இதி ॥ ஸ்வப்நஸ்தா²நஸ்தைஜஸ உகாரோ த்³விதீயா மாத்ரா । தைஜஸஸ்ய உகாரரூபத்வே ஹேதுமாஹ— (உத்கர்ஷாது³ப⁴யத்வாத்³வா) விஶ்வாபேக்ஷயா தைஜஸஸ்ய உத்க்ருஷ்டத்வாத் தத்ஸ்தா²நயோ꞉ ப்ராஜ்ஞதைஜஸயோ꞉ த்³விதீயத்வாச்ச உகாரரூபத்வமித்யர்த²꞉ । அத்ர விஶ்வாபேக்ஷயா தைஜஸஸ்யோத்க்ருஷ்டத்வம் ததோ(அ)பி ஸூக்ஷ்மத்வாத் । ப்ராஜ்ஞதைஜஸயோர்விஶ்வாபேக்ஷயா ஸாம்யேந ஜாக்³ரதா³தி³வ்யாபி ஶேஷவத்த்வாதி³தி த்³ரஷ்டவ்யம் । ஏவமகாரஸ்யாப்யகாரமகாரமத்⁴யஸ்தா²நத்வாத் தத꞉ உத்க்ருஷ்டத்வம் । உகாரமகாரயோரகாரஸாம்யேந ஏகத்வாதி³தி ந்யாய்யம் । உத்க்ருஷ்டஜ்ஞாநஸ்ய ப²லமாஹ— உத்கர்ஷதி ஹ வை ஜ்ஞாநஸந்ததிமிதி ॥ ஶிஷ்யப்ரஶிஷ்யாதி³ஷு ஜ்ஞாநஸந்தத்யா உத்க்ருஷ்டோ ப⁴வதீத்யர்த²꞉ । ஏவம்வித³ஸ்ஸ்தா²நே ப்³ரஹ்மவித்³யா ஜ்ஞாநஸந்தாநாவிச்சே²தா³தி³த்யர்த²꞉ । உப⁴யத்வஜ்ஞாநஸ்ய ப²லமாஹ— (ஸமாநஶ்ச ப⁴வதி) உத்க்ருஷ்டாநாம் ஸமாநஶ்ச ப⁴வதீத்யர்த²꞉ । (நாஸ்யாப்³ரஹ்மவித்குலே ப⁴வதி ய ஏவம் வேத³) ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த²꞉ ॥ ॥ ௧௦ ॥

க— அத² த்³விதீயபாத³மாஹ— ஸ்வப்நேதி ॥ (த்³விதீயா மாத்ரா) ஸ்வப்நே த்³விதீயாம்ஶ꞉ தைஜஸ꞉ (உகார꞉) உதி³த்யாக்ரியமாணகாரக꞉ காரண꞉ । உப⁴யத்வே நிதா³நமாஹ— உத்கர்ஷாது³ப⁴யத்வாத்³வேதி ॥ ஜாக்³ரத்³த³ஶாயாம் விஷயாநநுப⁴வந் ஸ்வப்நே ஹ்ருத்³யாகாஶே தத்³விஷயவாஸநா

ஸமஸ்தம்பஸ்ய ஜீவம் கஷ்டம் தீத்ரீக்ஷ்டணாமேஷி காவல்ரா பாஹ்யாஜ்ஞ
விர்ஷிவநிஷ்ரம், வாஸநாயவிஷயாநஹவண வ்யஷ்டிதீத்ரிஹய
ஹேதஃகாஆ உமிதீவ்ருத்தி தேதஜஸஜ தீயர்: தயா வேதிதஃ:
ஹஸாஹ— உக்ஷ்டிஹவாஜதி ॥ பொzயிகார் வஸம் நிதித்யயக்
தயா உகாரவாவ்ய தேதஜஸம் வேஷ ஸஜ்ஞநீ (ஜ்ஞாநஸஹிம்) ஜ்ஞாந
யாரம் ஜ்ஞாநநித்யக்ஷிதி யாவத் ! ஸ்ரீஜ்ஞாநீத்யநஷ்டம: | (உக்ஷ்டி
தி) ஷஹவம்யாஹாதாநஷ்டதிஉஜாதி | உத்க்ரஷ்டிவ (ஸமாநஸ்ய)
“மாநஜ்ஞதிஃஸ்த்ரியை” திஸ்ருத்யதிக்ஷ்ராநஸஹிதஸமாநஃ | ஸம்
மோக்ஷிணாஜ்ஞதஸ்ய ஹவதி | ஷோஷாஹாவாக் வ்ருத்யாவேதிஹாவஃ |
(சஸ்ய) ஜ்ஞாநிநஃ கஃமெ சப்ரஹ்மவிணஹவதி | ப்ரஹ்மஜ்ஞாநஸஞ்தி
ரேஷ ஹவதீத்யர்த்: ॥ ॥ ௯ ॥

> ஸக்ஷ்டஸ்வ்யஷ்டாநஃ ப்ராஜ்ஞ மகாரஸ்த்ருதீயாமாத்ரா திதேத
>
> ரவீதேவராதிநாதிஹவா ஜதவஸ்யஸ்வீதிஸ்ய ஹவதி ய
>
> வஸம்வேஷ ॥ ॥ ௪ ॥

ரம்— ஸக்ஷ்டஸ்வ்யஷ்டாநஜதி ॥ ஸக்ஷ்டஸ்வ்யஷ்டாநஃ ப்ராஜ்ஞஃ மகார
ஸ்த்ருதீயாமாத்ரா | மகாரரஷ்வெகெ யக்கிமாஹ— (திதேரவீதேவரா)
திநாதி ப்ராஜ்ஞஸ்வஸ்யமாத்ரி தாஹாதேத்ந | மகாரோர்zவி ஸ்வாத்ரி
சகாரோகாரள திநாதி | மகாராவயிககா ஹகாரோகாரயோமித்ய
ர்: | சவீதிஃ ப்ரஹயஃ | ப்ராஜ்ஞ ஜகத்ப்ரஷ்யதே | மகாரேஹி
சகாரோகாரள ப்ரஷீயேதே | மகாராவஸாநகாஹகாரோகாரயோமி
த்யர்: | தஜ்ஞாநஅயஸ்ய ஹஸம் க்ருமேணாஹ— திநாதிஹவாஜதம்
ஸ்வீதிஸ்ய ஹவதீதி ॥ ஜதம் ஸர்வம் ஜகத் (திநாதி) வரிஹிதந்தி
ஜாநாதீத்யர்: | (சவீதிஸ்ய ஹவதி) வரமாத்ரி வயஸ்ய தஸ்ய ஹவதி |
யவஸம்வேஷேத்யர்: ॥ ॥ ௪ ॥

கஞ்— த்ருதீயவாஹமாஹ— ஸக்ஷ்டஸ்வேதி ॥ (த்ருதீயாமாத்ரா)
ஸ்ரீநஸ்த்ருதீயொzம்ஶ: (மகாரஃ) மஜத்யாக்ரியமாணஃ | கதஃ? (திதே
ரவீதேவரா) ஸ்வாத்ரி ஜீவமஜதஸ்யதீதி ஸ்வாஜதமநஹேதாவரா
வ்ருத்திஜ்ஞாநஸ்யாவீதேஃ சவ்யயஶஜிதவயகரணாஆ மஜத்யாக்ரியத
ஜத்யர்: | யஃ சயிகார் வஸம் நிதித்யயக்கேவந மகாரவாவ்யம்
ப்ராஜ்ஞம் வேஷ ஸ ஜ்ஞாநீ ஜதம் ஸர்வம் யதாயொக்யம் ஜகத் (திநாதி)
ஸாஜதஸ்யதி | ஜீவாநாமணஃகேzவ்யயிகாமிண ஸ்வயராஷோமிவ
ப்ரகாஶதோ வ்யாவ்ருத்ரவீதி தநிஜ்யzஜதஸ்யதி மஃக்ஸணிதிஹாவஃ|
சவீதிஸ்யஹவதி) சவ்யயகஸ்ரீஹவதி | ஹஃவாஹ்யநிஷ்வேஷ்யத்யர்:॥௪॥

𑌪𑍍𑌰𑌾[illegible] (𑌉𑌪𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂) [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑍁 𑌧𑌾𑌮𑌸𑍁 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍁𑌲𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑌃 । 𑌸
𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑍈𑌵 𑌮𑌹𑌾𑌮𑍁𑌨𑌿𑌃 ॥ ௮ ॥

𑌟𑍀 — 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 [illegible]𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌿𑌨𑌃 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌿𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾[illegible] 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌫𑌲𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌯𑍋 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑍁 𑌧𑌾𑌮𑌸𑍁) 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑍁 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇𑌷𑍁 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌵𑌿𑌧𑌯𑌾 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 (𑌤𑍁𑌲𑍍𑌯𑌂) 𑌏𑌕𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 (𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂) [illegible] (𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑌃) 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌯𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌸𑌨𑍍 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑌿 𑌸𑌃 𑌚𑍈𑌵 𑌮𑌹𑌾𑌮𑍁𑌨𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑍋 𑌵𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௮ ॥

𑌅𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌨𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌤𑍈𑌜𑌸𑌮𑍍 । 𑌮𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚
𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌗𑌤𑌿𑌃 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌟𑍀 — 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍 । 𑌇𑌦𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — 𑌅𑌕𑌾𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌅𑌕𑌾𑌰𑌃) 𑌅 𑌇𑌤𑍍𑌯[illegible] 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌾𑌚𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 (𑌨𑌯𑌤𑌿) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌯𑌤𑌿 । “𑌉𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌤𑍈𑌜𑌸”𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍁𑌕𑌰𑍍𑌷𑌃 । [illegible] । 𑌮𑌕𑌾𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌮𑌕𑌾𑌰𑌶𑍍𑌚 [illegible] 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 [illegible] 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌰𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍈𑌜𑌸𑌯𑍋𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌨𑌿𑌯𑌤𑍈𑌕𑍀𑌭𑌾𑌵𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑍍𑌚 । 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌦𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 [illegible] 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌃 । (𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇) 𑌚 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍇 (𑌗𑌤𑌿𑌃) 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌏𑌵 𑌗𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌗𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇 𑌅𑌗𑌤𑌿𑌰𑍍𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌵𑌿𑌵 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌵𑌧𑌾𑌰𑌣𑌕𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌥𑌾 𑌗𑌤𑌿𑌰𑌪𑌿 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯𑌮𑍍 ॥ ௯ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑍂𑌕𑍍𑌯𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌖𑌣𑍍𑌡𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌓𑌮𑍍 । 𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌪
𑌞𑍍𑌚𑍋𑌪𑌶𑌮𑌃 𑌶𑌿𑌵𑍋𑌽𑌦𑍍𑌵𑍈𑌤 𑌏𑌵𑌮𑍋𑌙𑍍𑌕𑌾𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌸𑌂𑌵𑌿
𑌶𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾𑌽𑌽𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 ॥ ॥ ௧ ॥

रं— (ईशात्सृष्ट्यादिव्यवहारायुः प्रपञ्चोपशमश्रीमत्पदे तत्त्वमोंकार उच्यते) ईशात् परिपूर्णब्रह्मणः सर्वव्यवहाराधिष्ठानाद्यत्र प्रपञ्चोपशमस्तत्त्वमुच्यते सर्वव्यवहारास्पदत्वात् । सत्त्वमोंकारः । सोऽयमात्मा ओंकारः । ओंकारमात्रमेव इति यावत् । तस्य सर्वव्यवहारास्पदत्वेन सत्त्वं प्रणवपदेनाभिधानादित्यर्थः सर्वव्यवहाराधिष्ठानमोंकार इति तत्त्वनिर्णयः । तज्ज्ञानस्य फलमाह (संवित्प्रतिष्ठानानन्दं ब्रह्मैव) सोऽहं ब्रह्मेति प्रत्यक्संक्षिप्तमात्मसर्वव्यवहारास्पदत्वेन प्रत्यक्तत्त्वं पश्यन्तः स्वात्मानं परिपूर्णाखण्डानन्दं ब्रह्म प्राप्नुवन्ति तेन क्रमेणैव प्राप्नोतीत्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

इति शाण्डिल्योपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

ध्येयाय यः करुणया क्षितिनिजपुराणां
स्वात्मप्रज्ञया भाष्यमयादरः ।
पारमार्थ्यपराय तद्दृष्टावतारे
रामानन्दमुपासितपादुकास्तु ॥

क्षु— "नान्तःप्रज्ञम्" इत्यादिनोक्ततुरीयध्यानानन्दपदमुक्तं तुरीयस्य नादपदविवक्षामाह— ईशात्र इति ॥ ईशेत्र इत्यत्र नादः । ओंकार इति प्रणवोपलक्षणनादपदवाच्यं विवक्षितम् । ईशात्रादिपदानां पदार्थव्याख्या । तदनन्तरं तुरीये पदमुक्तं व्यवहाराद्विकं तत्सर्वं सम्यगवगन्तव्यमिति वदनायेति ज्ञेयम् । यथा विश्वादीनां व्यादिव्यक्ता सोऽयमोंकारोपलक्षणनादवाच्यं तुरीयमेव तत्त्वम् । नादपदवाच्यं तुरीयोपासकस्य फलमाह— क्षेत्रेति ॥ यः ईक्षायुक्तं ईशात्मव्यवहाराद्विना ओंकारम् ओंकारोपलक्षणनादपदवाच्यं (वेद) जानाति सः (क्षेत्रवान्) शास्त्रप्रसन्नचेतसा वेदान्तार्थं निश्चित्य ज्ञानसहितं ध्यायन्ति यावत् । (क्षेत्रेन) मनसा । तत्प्रसादेन यावत् (क्षेत्रानं) नादबोध्यं तुरीयात्मानं (संविशति) प्रविशति । प्रविश्य बहिरन्तःप्रज्ञ इवा स्वयंप्रभो भूत्वा स्वात्मनः स्वप्रतिष्ठितात्मा । सोऽयं वेदेति चिरसुक्रियाविषया सन्तानपरम्परा सम्पादनीयम् ॥ ॥ १ ॥

𑌣𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌨 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃— 𑌅𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍋𑌽𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌃 । 𑌨𑌾𑌶𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌾𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌗𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌃 । 𑌪𑌰𑌾𑌧𑍀𑌨𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑍍𑌯𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌨𑌪𑌰𑌃 । (𑌅𑌵𑍍𑌯𑌯𑌃) 𑌶𑌶𑍍𑌵𑌦𑍇𑌕𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌃 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑍋 𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌰𑍍𑌮𑌧𑍍𑌯𑌮𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌚 । 𑌏𑌵𑌂
𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌶𑍍𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌤𑌦𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌅॰— 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌃 𑌹𑌰𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 (𑌆𑌦𑌿𑌃) 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌮𑍍 । (𑌮𑌧𑍍𑌯𑌂) 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 । 𑌤𑌥𑌾 (𑌅𑌨𑍍𑌤𑌃) 𑌨𑌾𑌶𑌕𑌶𑍍𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌸 𑌏𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌯𑍇 । 𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌿𑌨𑌃 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹— 𑌏𑌵𑌂 𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌏𑌵𑌂) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 (𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂) 𑌹𑌰𑌿𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑌬𑍍𑌧𑌭𑍋𑌗𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌤𑌤𑍍) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 (𑌵𑍍𑌯𑌶𑍍𑌨𑍁𑌤𑍇) 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 । 𑌸𑌦𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣 𑌵𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃 ॥ ௫ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌹𑍀𑌶𑍍𑌵𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍃𑌦𑌿 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌸
𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿𑌨𑌮𑍋𑌂𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿 ॥ ௬ ॥

𑌅॰— 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌂 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌹— 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌈𑌶𑍍𑌵𑌰𑌂) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌨𑌿𑌯𑌾𑌮𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌹𑌰𑌿𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍃𑌦𑌿 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌂 (𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍) 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤 । "𑌈𑌶𑍍𑌵𑌰𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌹𑍃𑌦𑍍𑌦𑍇𑌶𑍇𑌽𑌰𑍍𑌜𑍁𑌨 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿, 𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌶𑌰𑌣𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿𑌨𑌂 (𑌓𑌂𑌕𑌾𑌰𑌂) 𑌓𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 (𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾) 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯 (𑌧𑍀𑌰𑌃) 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍀 (𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿) 𑌦𑍁𑌃𑌖𑌤𑌾𑌪𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌦𑌿𑌭𑌵𑌦𑍁𑌃𑌖𑍋 𑌨 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௬ ॥

𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍋𑌽𑌨𑌨𑍍𑌤𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚 𑌦𑍍𑌵𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌶𑌮𑌃 𑌶𑌿𑌵𑌃 । 𑌓𑌂𑌕𑌾
𑌰𑍋 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍋 𑌯𑍇𑌨 𑌸 𑌮𑍁𑌨𑌿𑌰𑍍𑌨𑍇𑌤𑌰𑍋 𑌜𑌨 𑌸 𑌮𑍁𑌨𑌿𑌰𑍍𑌨𑍇𑌤𑌰𑍋
𑌜𑌨 𑌇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌃 ॥

𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑍂𑌕𑍍𑌯𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾 ॥

𑌅॰— 𑌏𑌵𑌮𑍈𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌾𑌭𑌿𑌧𑍇𑌯𑌹𑌂𑌸𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑍍𑌯 𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌿𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾𑌪𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌤𑌿— 𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃) 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌃 𑌅𑌂𑌶𑌾𑌃 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌹𑍀𑌨𑌃 𑌅𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌉𑌪𑌾𑌧𑌿𑌭𑍇𑌦𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃) 𑌜𑌗𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌹𑌣𑌾𑌯 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾𑌂𑌶𑌃 । "𑌇𑌚𑍍𑌛𑌾𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌾𑌭𑌿𑌮𑌤𑍋𑌰𑍁𑌦𑍇𑌹𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍇𑌃 ।

श्रीरस्तु ॥

श्रीभूमिदेवीसमेते श्रीनिवासपरब्रह्मणे नमः ॥

रङ्गरामानुजभाष्योपेता

तैत्तिरीयोपनिषत् ॥

शीक्षावल्ली ॥

हरिः ओं ॥ शं नो मित्रः शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ १ ॥ सत्यं वदिष्यामि पञ्च च ॥

इति प्रथमोऽनुवाकः ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

अतसीगुच्छसच्छायमञ्चितोरस्स्थलं श्रिया ।
अञ्जनाचलशृङ्गारमञ्जलिर्मम गाहताम् ॥
व्यासं लक्ष्मणयोगीन्द्रं प्रणम्यान्यान् गुरूनपि ।
तैत्तिरीयकवेदान्तविवृतिं करवाण्यहम् ॥

परविद्यारम्भेण विघ्नशान्त्यै देवताः प्रार्थयते — शं न इति ॥ सूर्यः, वरुणः, अर्यमाप्यादित्यविशेषः, इन्द्रः, बृहस्पतिः, महता विक्रमपदविन्यासविशेषेण युक्तो विष्णुश्च, सुखप्रदा भवन्त्वित्यर्थः । नम इति ॥ (नमो ब्रह्मणे) वेदाय नम इत्यर्थः । वेदाक्षराभिव्यञ्जकवायुं प्रार्थयते — नमस्त इत्यादिना ॥ प्रत्यक्षं ब्रह्मेति ॥ जगज्जीवनहेतुतया ब्रह्मत्वगुणशालित्वे वायुब्रह्मणोरविशिष्टेऽपि वायोः प्रत्यक्षत्वं विशेष इति भावः । ऋतमिति ॥ ऋतत्वं अबुद्ध्याशास्त्राभि त्यलक्षणं शब्दसत्यत्वम् । सत्यमिति ॥ सत्यत्वञ्च यथावस्थितार्थज्ञानपूर्वकसत्यत्वमिति न पौनरुक्त्यम् । तन्मामवत्विति ॥ अधीयमानं ब्रह्माध्येतारं मामवतु । तद्वक्तारमिति ॥ अध्यापयितारं विघ्नेभ्यो रक्षत्वित्यर्थः । तमेवार्थं शिष्यानुवृत्त्यर्थं ताभ्यामेव पदाभ्यां प्रातिलोम्यात् प्रार्थयते — अवतु मां अवतु वक्तारमिति ॥ (शान्तिः शान्तिः शान्तिः) विघ्नानामस्त्विति शेषः ॥

इति प्रथमोऽनुवाकः ॥

𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌃 । 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌰𑌃 । 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌬𑌲𑌮𑍍 । 𑌸𑌾𑌮 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌾𑌨𑌃 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 ॥ 𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌂 𑌪𑌞𑍍𑌚 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌸𑌹 𑌨𑍌 𑌯𑌶𑌃 । 𑌸𑌹 𑌨𑍌 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚𑌸𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑌾𑌤𑌃 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌃 । 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌵𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇𑌷𑍁 । 𑌅𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌮𑌧𑌿𑌜𑍍𑌯𑍌𑌤𑌿𑌷𑌮𑌧𑌿𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌮𑌧𑌿𑌪𑍍𑌰𑌜𑌮𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌮𑍍 । 𑌤𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 । 𑌅𑌥𑌾𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌮𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌰𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃 ॥ ௧ ॥ 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑍍 ।

𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌵𑍇𑌦𑌾𑌙𑍍𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍇𑌦𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌵𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌶𑍍𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 । 𑌵𑌰𑍍𑌣 𑌇𑌤𑌿 “𑌵𑌰𑍍𑌣𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑌷𑍍𑌟𑌿𑌶𑍍𑌚𑌤𑍁𑌃𑌷𑌷𑍍𑌟𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌶𑌮𑍍𑌭𑍁𑌮𑌤𑍇 𑌮𑌤𑌾𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌕𑌾𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌾𑌃 । 𑌸𑍍𑌵𑌰𑌾𑌃 𑌉𑌦𑌾𑌤𑍍𑌤𑌾𑌦𑌯𑌃 । 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌃 “𑌏𑌕𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍋 𑌭𑌵𑍇𑌦𑍍𑌧𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌹𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌾𑌦𑌿𑌭𑍇𑌦𑌾𑌃 । 𑌬𑌲𑌂 𑌅𑌲𑍍𑌪𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌤𑍍𑌵𑌮𑌹𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 । 𑌸𑌾𑌮 𑌕𑍍𑌰𑍁𑌷𑍍𑌟𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌃 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌸𑍍𑌵𑌰𑌾𑌃 । 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌾𑌨𑌃 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌪𑌦𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌦𑌿𑌃 । 𑌏𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌵𑍇𑌦𑌾𑌙𑍍𑌗𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌏𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌪𑌯𑍋𑌗𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌦𑌮𑍇𑌵 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌣𑌾𑌮𑌪𑌿 ॥ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌶𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌖𑍍𑌯𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌉𑌪𑌯𑍋𑌗𑍋 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌿𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌂 𑌗𑍁𑌰𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌗𑍁𑌰𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌯𑍇𑌤𑍇— 𑌸𑌹 𑌨𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚𑌸𑌂 𑌯𑌶𑌶𑍍𑌚𑌾𑌵𑌯𑍋𑌃 𑌸𑌹𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌥𑌾𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌲𑍋𑌕𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌶𑌰𑍀𑌰𑌰𑍂𑌪𑍇𑌷𑍁 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌵𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌂 “𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑍇𑌽𑌵𑍍𑌯𑌯”𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌮𑌾𑌸𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 । 𑌅𑌧𑌿𑌜𑍍𑌯𑍌𑌤𑌿𑌷𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 “𑌅𑌵𑍍𑌯𑌯𑍀𑌭𑌾𑌵𑍇 𑌶𑌰𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌭𑍃𑌤𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃, 𑌅𑌨𑌶𑍍𑌚” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌮𑌾𑌸𑌾𑌨𑍍𑌤𑌷𑍍𑌟𑌚𑍍 । 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌵𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌅𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌃 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌃 𑌮𑌹𑌾𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌃 । 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅, 𑌉, 𑌓, 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌪𑌰𑍌 𑌵𑌰𑍍𑌣𑍌 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌪𑌰𑌰𑍂𑌪𑍇, 𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌚𑍍𑌚𑌾𑌰𑌣𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌃 “𑌪𑌰𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌕𑌰𑍍𑌷𑌃 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑍇”𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃, 𑌤𑌨𑍍𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌯𑌤𑍍𑌨𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌗𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌵𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿— 𑌅𑌥𑌾𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 । 𑌅𑌧𑌿

𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑌾𑌧𑌿𑌜𑍍𑌯𑍌𑌤𑌿𑌷𑌮𑍍 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌆-
𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌆𑌪𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃 । 𑌵𑍈𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑍍𑌯-
𑌧𑌿𑌜𑍍𑌯𑍌𑌤𑌿𑌷𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑌾𑌧𑌿𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 ॥ ௨ ॥
𑌅𑌨𑍍𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑍍 ।
𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑌾𑌧𑌿𑌪𑍍𑌰𑌜𑌮𑍍 । 𑌮𑌾𑌤𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌪𑌿𑌤𑍋-
𑌤𑍍𑌤𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌨𑌨𑌂 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌪𑍍𑌰-
𑌜𑌮𑍍 ॥ ௩ ॥ 𑌅𑌥𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌮𑍍 । 𑌅𑌧𑌰𑌾𑌹𑌨𑍁𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌉𑌤𑍍𑌤-
𑌰𑌾𑌹𑌨𑍁𑌰𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌃 । 𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑍍𑌯-
𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑍀𑌮𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌃 । 𑌯 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌤𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌤𑌾 𑌵𑍇𑌦 । 𑌸𑌨𑍍𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌯𑌾 𑌪𑌶𑍁𑌭𑌿𑌃 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚-
𑌸𑍇𑌨𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑍇𑌣 𑌲𑍋𑌕𑍇𑌨 ॥ ௪ ॥ 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌿𑌰𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃
𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌪𑍍𑌰𑌜𑌂 𑌲𑍋𑌕𑍇𑌨 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌯𑌶𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌸𑌾𑌮𑍃𑌷𑌭𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌃 । 𑌛𑌨𑍍𑌦𑍋𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌾𑌤𑍍𑌸𑌂-
𑌬𑌭𑍂𑌵 । 𑌸 𑌮𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍋 𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌣𑍋𑌤𑍁 । 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍇𑌵

𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌗𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌅𑌥𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍋𑌪𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇 । 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 𑌸𑌨𑍍-
𑌧𑌾𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑌾𑌯𑍋𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌲𑍋𑌕𑌸𑌞𑍍𑌚𑌾𑌰𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿
𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌲𑍋𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌥𑌾 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿-
𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ “𑌅𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌸𑍍𑌤𑌾𑌽𑌽𑌹𑍁𑌤𑌿𑌸𑍍𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁-
𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑌿𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑍇𑌨 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌯𑍋𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 ।
𑌅𑌬𑍍𑌭𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌃 𑌵𑍈𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑌾𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌧𑍀𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌵𑍈𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾-
𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 । 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌗𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰-
𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌅𑌧𑍍𑌯𑌾𑌪𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌮𑌾𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌨𑌨𑌂 𑌗𑌰𑍍𑌭𑍋𑌤𑍍𑌪𑌾𑌦-
𑌨𑌮𑍍 ॥ 𑌅𑌧𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 । 𑌕𑌪𑍋𑌲𑌾𑌦𑌧𑌃𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑍋𑌽𑌧𑌰𑌾𑌹𑌨𑍁𑌃 । 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰-
𑌦𑍇𑌶 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌾𑌹𑌨𑍁𑌃 । 𑌵𑌾𑌕𑍍 𑌶𑌬𑍍𑌦 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹-
𑌯 𑌏𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌸𑌨𑍍𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇) 𑌅𑌨𑍍𑌵𑌿𑌤𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 ।

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌯𑌤𑍇— 𑌯𑌶𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌸𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌛𑌨𑍍𑌦-
𑌸𑌾𑌮𑍍) 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌯𑌃 (𑌋𑌷𑌭𑌃) 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌃 । (𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌃)“𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌃”
𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌪𑌾𑌠𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨-
𑌸𑌾𑌧𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌤𑌦𑍍𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪-
𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌏𑌵𑌮𑍍𑌭𑍂𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌃 (𑌅𑌮𑍃𑌤𑌾𑌤𑍍) 𑌸𑌾𑌰𑍋𑌦𑍍𑌧𑍃𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵-
𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌅𑌧𑌿𑌕𑌤𑌯𑌾 (𑌸𑌮𑍍𑌬𑌭𑍂𑌵) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍁𑌰𑍍𑌬𑌭𑍂𑌵 । 𑌸𑌃 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃
𑌪𑌰𑌮𑍈𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑌶𑌾𑌲𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌃 (𑌮𑌾) 𑌮𑌾𑌂 (𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾) 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌵𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌯𑌾 (𑌸𑍍𑌪𑍃𑌣𑍋-
𑌤𑍁) 𑌉𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌯𑌤𑍁 । “𑌸𑍍𑌪𑍃 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌤𑌿𑌰𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍇𑌷𑍁” 𑌇𑌤𑌿 𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃 ।

𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌸𑌾 𑌅𑌹𑌰𑍍𑌜𑌰𑌮𑍍 । 𑌏𑌵𑌂 𑌮𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌃 । 𑌧𑌾𑌤𑌰𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍁
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍇𑌶𑍋𑌽𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰 𑌮𑌾 𑌭𑌾𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰 𑌮𑌾 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵 ।
॥௩॥ 𑌵𑌿 𑌶𑍁𑌨𑌾 𑌰𑌾𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌸𑌪𑍍𑌤 𑌚 । 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌃𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌸𑍍𑌰𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯𑌃 । 𑌤𑌾𑌸𑌾𑌮𑍁
𑌹 𑌸𑍍𑌮𑍈𑌤𑌾𑌂 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍀𑌮𑍍 । 𑌮𑌾𑌹𑌾𑌚𑌮𑌸𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍇𑌦𑌯𑌤𑍇 । 𑌮𑌹
𑌇𑌤𑌿 । 𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 । 𑌸 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌃 । 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿
𑌵𑌾 𑌅𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌃 । 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌮𑍍 । 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍌 𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥௧॥
𑌮𑌹 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌃 । 𑌆𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌵𑌾𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌲𑍋𑌕𑌾 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 ।
𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 । 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 । 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌃 । 𑌮𑌹
𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌾𑌃 । 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑌾 𑌵𑌾𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌂𑌷𑌿 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 ।
𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌋𑌚𑌃 । 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑌿 । 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌜𑍂𑌂𑌷𑌿 ॥௨॥
𑌮𑌹 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌵𑌾𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌵𑍇𑌦𑌾 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌭𑍂-
𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍈 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 । 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌪𑌾𑌨𑌃 । 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑌃 । 𑌮𑌹
𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌵𑌾𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌤𑌾 𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌾

[illegible] । 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌾 𑌮𑌾𑌸𑌾𑌃 (𑌅𑌹𑌰𑍍𑌜-
𑌰𑌂) 𑌅𑌹𑍋𑌭𑌿𑌰𑍍𑌜𑌰𑍍𑌯𑌾 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚 𑌪𑌾𑌰𑌾𑌪𑍋𑌽𑌹𑌰𑍍𑌜𑌰𑌃 । 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌲𑍇𑌨
𑌜𑌰𑌾 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌨𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌸𑍋𑌽𑌹𑌰𑍍𑌜𑌰𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌜 𑌇𑌤𑌿𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌂
𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌸𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌯𑌥𑌾 𑌅𑌹𑌾𑌨𑌿 𑌜𑍀𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍𑌰𑍇𑌤𑌿 𑌅𑌹𑌰𑍍𑌜-
𑌰𑌃 𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾 । 𑌏𑌵𑌂 𑌮𑌾𑌂 𑌧𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌆𑌯𑌾𑌂-
𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍇𑌶𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌶𑍍𑌰𑌮𑌾𑌤𑌃 𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍇𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿-
𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌕𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌾) 𑌮𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌯
𑌭𑌾𑌹𑌿 । 𑌪𑍍𑌰 𑌮𑌾 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍 𑌇𑌤𑌿 𑌅𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌭𑍂𑌤𑌂
𑌮𑌾𑌂 𑌕𑌾𑌰𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌭𑍂𑌤𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑌮𑍁𑌪𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇-
𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌃𑌸𑍁𑌵𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ [illegible] ॥ 𑌤𑌾𑌸𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌮𑌹
𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌿𑌂 𑌮𑌾𑌹𑌾𑌚𑌮𑌸𑍍𑌯𑌨𑌾𑌮𑌾 𑌋𑌷𑌿𑌃 𑌤𑌿𑌸𑍃𑌣𑌾𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑍀𑌨𑌾𑌂
𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍀𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌦𑍇𑌵
𑌨𑌿𑌰𑌤𑌿𑌶𑌯𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌇𑌤𑌰𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌤𑌦𑌙𑍍𑌗-
𑌭𑍂𑌤𑌾𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌶𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌾𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌨𑌿𑌰𑌤𑌿𑌶𑌯𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌆𑌤𑍍𑌮-
𑌨𑌾 𑌮𑌹𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌮𑌹𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌸𑍍𑌤𑌵𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨
𑌚𑍁𑌰𑍍 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌮𑌹 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌿𑌚𑌤𑍁𑌷𑍍𑌟𑌯𑍇 𑌚𑌤𑍁-
𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 — 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌭𑍂𑌰𑌾𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃-
𑌤𑌿𑌚𑌤𑍁𑌷𑍍𑌟𑌯𑍇 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍂𑌪𑍋𑌪𑌾𑌯𑌚𑌤𑍁-
𑌷𑍍𑌟𑌯𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇) 𑌪𑍂𑌜𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿

𑌶𑍍𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌧𑌾 । 𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯𑌃 । 𑌤𑌾 𑌯𑍋
𑌵𑍇𑌦 । 𑌸 𑌵𑍇𑌦 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌽𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌬𑌲𑌿𑌮𑌾𑌵𑌹𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ௩ ॥
𑌅𑌸𑍌 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌯𑌜𑍂𑌂𑌷𑌿 𑌵𑍇𑌦 𑌚 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌸 𑌯 𑌏𑌷𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌮
𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 । 𑌅𑌮𑍃𑌤𑍋 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 𑌤𑌾𑌲𑍁𑌕𑍇 । 𑌯 𑌏𑌷
𑌸𑍍𑌤𑌨 𑌇𑌵𑌾𑌵𑌲𑌮𑍍𑌬𑌤𑍇 । 𑌸𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌯𑍋𑌨𑌿𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍌 𑌕𑍇𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌵

𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇𑌽𑌨𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌮𑌹 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌹𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌭𑌿𑌹𑌿𑌤𑌾 । 𑌤𑌾 𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯𑌃 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌧𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌭𑍂𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌂 𑌚𑌤𑌸𑍍𑌰𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 𑌷𑍋𑌡𑌶 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌯𑌃 𑌸𑌮𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — 𑌤𑌾 𑌯𑍋 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌚 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍂𑌜𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹 — 𑌸 𑌯 𑌏𑌷 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌗𑌤𑌾𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌵𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌨𑍋𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌃 (𑌅𑌮𑍃𑌤𑌃) 𑌅𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑍀 𑌕𑌮𑌨𑍀𑌯𑌵𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍋 𑌯𑌃 𑌸 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌦𑌮𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑌯𑌾 "𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌤𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑌾 𑌉𑌦𑌾𑌹𑍃𑌤𑌮𑍍 ॥ 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌰𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑌶𑌙𑍍𑌕𑌾 𑌨 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾 । 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑌰𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌭𑍂𑌤𑌾𑌮𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌾𑌦𑌿𑌗𑌤𑌿𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 — 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ (𑌤𑌾𑌲𑍁𑌕𑍇) 𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌾𑌯𑌾𑌃 (𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣) 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌸𑍍𑌤𑌨 𑌇𑌵 𑌯𑍋𑌽𑌵𑌲𑌮𑍍𑌬𑌤𑍇 𑌸 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍈𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌯𑍋𑌨𑌿𑌃 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑌮𑌮𑌾𑌰𑍍𑌗𑌃 । 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌯𑌤𑍍𑌰) 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌕𑍇𑌶𑌯𑍋𑌃 𑌕𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌈𑌶𑌃 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃 । "𑌕 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌨𑌾𑌮 𑌈𑌶𑍋𑌽𑌹𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑌿𑌨𑌾𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍇𑌶𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑍌 𑌤𑌥𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌨𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌅𑌵𑌯𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌃 𑌕𑌾𑌰𑌣
। 𑌸𑌂𑌹𑌤𑍌, 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍋 𑌭𑌾𑌗𑌾𑌨𑍍𑌤𑍁 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌥𑌾 — 𑌤𑌾𑌲𑍁𑌕𑍇 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾𑌧𑌰𑌤𑌾𑌲𑍁𑌦𑍍𑌵𑌯𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌵𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌤𑌨 𑌇𑌵𑌾𑌵𑌲𑌮𑍍𑌬𑌤𑍇 "𑌸𑌨𑍍𑌤𑌤𑌂 𑌸𑌿𑌰𑌾𑌭𑌿𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌲𑌮𑍍𑌬𑌤𑍍𑌯𑌾𑌕𑍋𑌶𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌭𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍂𑌯𑌮𑌾𑌣𑌹𑍃𑌦𑌯𑌪𑍁𑌣𑍍𑌡𑌰𑍀𑌕𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌯𑍋𑌨𑌿𑌃 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌮𑍍 । 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍌 𑌕𑍇𑌶𑌾𑌗𑍍𑌰𑌵𑌤𑍍𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇 । "𑌹𑍃𑌦𑌿 𑌹𑍍𑌯𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 । [illegible] ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌾𑌣𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌶𑌿𑌰𑌃𑌕𑌪𑌾𑌲𑍇 𑌶𑌿𑌖𑌾 [illegible]

தாலுகே। வ்யபோஹ்ய ஶீர்ஷகபாலே। பூரித்யக்நௌ ப்ரதி திஷ்டதி। புவ இதி வாயௌ ॥ ௧ ॥ ஸுவரித்யாதித்யே। மஹ இதி ப்ரஹ்மணி। ஆப்நோதி ஸ்வாராஜ்யம்। ஆப்நோதி மநஸஸ்பதிம்। வாக்பதிஶ்சக்ஷுஷ்பதி:। ஶ்ரோத்ரபதிர்விஜ்ஞாநபதி:। ஏதத்ததோ பவதி। ஆகாஶஶரீரம் ப்ரஹ்ம। ஸத்யாத்ம ப்ராணாராமம் மந ஆநந்தம்। ஶாந்திஸம்ருத்தமம்ருதம்। இதி ப்ராசீநயோக்யோபாஸ்ஸ்வ ॥ ௨ ॥ வாயாவம்ருதமேகஞ்ச ॥ இதி ஷஷ்டோऽநுவாக: ॥

ப்ருதிவ்யந்தரிக்ஷம் த்யௌர்திஶோऽவாந்தரதிஶா:। அக்நிர்வாயுராதித்யஶ்சந்த்ரமா நக்ஷத்ராணி। ஆப ஓஷதயோ வநஸ்பதய ஆகாஶ ஆத்மா। இத்யதிபூதம்। அதாத்யாத்மம்। ப்ராணோ வ்யாநோऽபாந உதாந: ஸமாந:। சக்ஷு: ஶ்ரோத்ரம் மநோ வாக் த்வக்। சர்ம மாம்ஸம் ஸ்நாவாஸ்தி மஜ்ஜா। ஏததபிவிதாய ருஷிரவோசத்। பாங்க்தம் வா இதம் ஸர்வம்।

தயா வ்யாஹ்ருத்யா (அக்நௌ) அக்நிலோகே ப்ரதிஷ்டிதோ பவதி। பூரிதி வ்யாஹ்ருதிரக்நிலோகம் ப்ராபயதீத்யர்த:। யத்வா ஸர்வஸ்யாபி பூராதிரோஹணக்ரமேணாக்நிலோகப்ராப்திரஸ்து, ததாऽபி பூராதிவ்யாஹ்ருத்யுபாஸ்திதேஹிநா கண்டிதாம் தத்ர திஷ்டதீத்யர்த:। (ஸ்வாராஜ்யம்) ஈஶத்வமைஶ்வர்யமித்யர்த:। ஆப்நோதீத்யாதி ॥ ஸர்வேந்த்ரியாதிஷ்டாத்ருத்வமித்யர்த:। காரணநிர்வேக்ஷஜ்ஞாநஜதீவாऽய்யர்த:। ஏததிதி ॥ (தத:) தது நந்தரமேதத்பவதி। கிம்பூதம் ப்ரஹ்ம— ஆகாஶேதி ॥ ஆகாஶவத் ப்ரகாஶமாநதிவ்யவிக்ரஹயுக்தம் ஆவிர்பூதப்ரஹ்மரூபம் பவதீத்யர்த:। ஸத்யாத்மேதி ॥ ஸதாத்மகமேவ யதா ஸத்யாநாம் நித்யசேதநாநாம் ப்ராணபரமேஶ்வரோऽஸ்திஹேதுரய: பரமாத்மா ஸர்வவிஷயோபபோக்தா யஸ்ய தத்தயோக்தம்। மநஸா ஸங்கல்பமாத்ரேண ஸித்த: ஆநந்தோ யஸ்ய தந்மநஆநந்தம்। "யம் காமம் காமயதே ஸோऽஸ்ய ஸங்கல்பாதேவ ஸமுத்திஷ்டதி" இதி ஶ்ருதே:। ஶாந்த்யா ஸம்ருத்தம் ஆத்யாத்மிகாத்யாஶாந்த்யம்। (அம்ருதம்) அமரணம் ஸார்வம்। ஏதாத்ருஶம் ப்ரஹ்ம பவதீதி உபாஸ்யாய: ॥ இதீதி ॥ ஏவம் ப்ராசீநயோக்யநாமாநம் ஶிஷ்யமநுஶிஷ்டவாநிதி ஶேஷ: ॥

இதி ஷஷ்டோऽநுவாக: ॥

ப்ருதிவ்யந்தரிக்ஷமித்யாதி ॥ அயமத்ர விஷய: ப்ருதிவ்யாதிபஞ்சகமேகம், அக்ந்யாதிபஞ்சகம் த்விதீயம், அபாதிபஞ்சகம் த்ருதீயம், ஏவம் த்ரீண்யதிபூதம் பஞ்சகாநி। அத்யாத்மம் ப்ராணாதிபஞ்சகமேகம், சக்ஷுராதிபஞ்சகம் த்விதீயம், சர்மாதிபஞ்சகம் த்ருதீயம்। ஏவம் ஷட்பஞ்சகாநாமபி பஞ்சாக்ஷராபங்க்திரிதி பஞ்சகஸம்பத்த்யா பாங்க்தத்வம் வா ஜ்ஞாநி ।

ஶமஶ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । அக்³நயஶ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । அக்³நிஹோத்ரஞ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । அதித²யஶ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । மாநுஷஞ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । ப்ரஜா ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச ॥ ௧ ॥ ப்ரஜநஶ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । ப்ரஜாதிஶ்ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச । ஸத்யமிதி ஸத்யவசா ராதீ²தர: । தப இதி தபோநித்ய: பௌருஶிஷ்டி: । ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ஏவேதி நாகோ மௌத்³க³ல்ய: । தத்³தி⁴ தபஸ்தத்³தி⁴ தப: ॥ ப்ரஜா ச ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ச ஷட் ॥ இதி நவமோऽநுவாக: ॥

அஹம் வ்ருக்ஷஸ்ய ரேரிவா । கீர்த்தி: ப்ருஷ்ட²ம் கி³ரேரிவ । ஊர்த்⁴வபவித்ரோ வாஜிநீவ ஸ்வம்ருதமஸ்மி । த்³ரவிணம் ஸவர்சஸம் । ஸுமேத⁴

ஜய: । (ஶம:) அந்தரிந்த்³ரியஜய: । (அக்³நய:) ஆதா⁴நஸம்ஸ்க்ருதா: । அக்³நிஹோத்ரமிதி நித்யகர்மணாமக்³நிஸாத்⁴யாநாமுபலக்ஷணம் । மாநுஷம் ஸ்வேந அநுஷ்டே²யாநாம் ஸ்மார்தாநாமநுஷ்டா²நம் । “ந்யாயார்ஜிதம் பரோ யஜ்ஞ: ஸர்வேஷாம் ஸம்ப்ரதா³நத:” । இத்யாதி³ லக்ஷணவாக்யாத் ஸம்பாத்³யா யேந தத்ஸித்³தீ⁴” இத்யுக்தலக்ஷணப⁴க³வதா³ராத⁴நம்வா । (ப்ரஜந:) ப்ரஜநநம், ருதுகாலாபி⁴க³மநம் । (ப்ரஜாதி:) ப்ரகர்ஷேண பௌத்ராதி³ஜநநம் । ஸத்யம் வசோ யஸ்ய ஸ: ஸத்யவசா: । ரதீ²தரஸ்ய அபத்யம் ராதீ²தரநாமா ருஷி: । ஸத்யமிதி நிஷ்டே²ம் ஸத்யம் ஸஹைவ ப்ரயாஸம் ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ப்ரயோஜநமிதி மந்யதே । பௌருஶிஷ்டிநாமா தபஸி நித்ய: நிரத: ருஷிஸ்து தப ஏவ ப்ரயாஸம் ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநாப்⁴யாம் ப்ரயோஜநமிதி மந்யதே । ஸ்வாத்⁴யாயப்ரவசநே ஏவ ப்ரயாஸம் தபஶ்ச ப்ரயோஜகமிதி நாகோ மௌத்³க³ல்யோ மந்யத இத்யர்த²: ॥ இதி நவமோऽநுவாக: ॥

வித்³யாப்ரகாஶகம் ஜபார்த²ம் மந்த்ரமாஹ — அஹமித்யாதி³நா ॥ (அஹம் வ்ருக்ஷஸ்ய ரேரிவா) வ்ருக்ஷஸ்யோச்சே²த்³யஸ்ய அஹம் ஸம்ஸாரஸ்ய க்ஷபயிதா । ரேரிவேதி “ரீங் க்ஷயே” இத்யஸ்மாத்³தா⁴தோ: “அந்யேப்⁴யோऽபி த்³ருஶ்யதே” இதி க்வநிப்ப்ரத்யய: । நிபாதநாத்³த்³வித்வமித்யர்த²: । (கீர்த்தி: ப்ருஷ்ட²ம் கி³ரேரிவ) மேருகி³ரிப்ருஷ்ட²வத் ஶ்லாக்⁴யகு³ணஶாலிதயா கீர்த்திர்மேऽஸ்தீத்யர்த²: । (ஊர்த்⁴வபவித்ரோ வாஜிநீவ ஸ்வம்ருதமஸ்மி) ஊர்த்⁴வபவித்ர: ஸர்வோத்க்ருஷ்டபவித்ரோऽஹம் வாஜிநி வாஜம் அந்நமஸ்யாஸ்தீதி வாஜீ ஹோதா । ஸர்வஶேஷிணி பரமாத்மநி ஸ்வம்ருதமிவாஸ்மி அதிஶயேந ஶோப⁴நோऽஸ்மி । தஸ்ய த்³ருஷ்டிவிஷயோऽஸ்மீத்யர்த²: । (த்³ரவிணம் ஸவர்சஸம்) தஸ்ய ஸவர்சோ த்³ரவிணமஸ்மி । ஹோமோபகரணமஸ்மீத்யர்த²: । (ஸுமேதா⁴ அம்ருதோக்ஷித:) ப⁴க³வச்சே²ஷத்வஜ்ஞாநாதா⁴ரத்வாத் ஸுமேதா⁴ஶ்ச ।

அத ஆநந்தவல்லீ த்விதீயாத்யாய: ॥

ஹரி: ஓம் ॥ ஸஹ நாவவது । ஸஹ நௌ புநக்து । ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை । தேஜஸ்வி நாவதீதமஸ்து மா வித்விஷாவஹை । ஓம் ஶாந்தி: ஶாந்தி: ஶாந்தி: ॥ ப்ரஹ்மவிதாப்நோதி பரம் । ததேஷாப்யுக்தா । ஸத்யம் ஜ்ஞாநமநந்தம் ப்ரஹ்ம । யோ வேத நிஹிதம் குஹா

ஸஹ நாவவத்விதி ॥ அயமர்த: நௌ குருஶிஷ்யௌ ஸஹ ரக்ஷது । அந்யதரஸ்யாபி தோஷே ஸாஹாய்யமித்யர்த: । புநரபி ததேவ ப்ரார்தயதே — ஸஹ நௌ புநக்த்விதி ॥ புநக்து பாலயது । “புஜ பாலநாப்யவஹாரயோ:” இதி ஹி தாது: । அவநார்தகஸ்ய “புஜோऽநவநே” இத்யாத்மநேபதாபாவ: । ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை இதி ॥ அயமத்ரார்த: தத்தத்வித்யாத்யயநக்ஷமம் வீர்யம் ஸஹ கரவாவேத்யர்த: । (நௌ) ஆவயோ: அதீதம் (தேஜஸ்வ்யஸ்து) வீர்யவத்தமஸ்து । மா வித்விஷாவஹா இதி ॥ பரஸ்பராநுரக்தௌ ஸ்யாவேத்யர்த: ॥ அந்யத்ரசேஷே அயமந்த்ரஸ்ய வீர்யஹாநிஹேதுபீதிஹாவ: । (ஶாந்தி ஶாந்தி ஶாந்தி:) தோஷாதாராணாமுக்திஶேஷ: । பரமதத்த்வஹிதஸ்வரூபாய்ப்ரதிபாதிகா ஆநந்தவல்லீ ப்ரஸ்தூயதே — ப்ரஹ்மவிதாப்நோதி பரமிதி ॥ நிரதிஶயப்ருஹத்த்வாஶ்ரயவஸ்துவாசகஸ்வேஹ்ய உத்க்ருஷ்டம் ப்ராப்நோதீத்யர்த: । “ஸர்வத்ர ஸங்கோசவஶா” இத்யதிகரணோக்தந்யாயேந வேதநோபாஸநாதிஶப்தாநாமேகார்தகத்வாத் ப்ரஹ்மவிதித்யத்ர விதுஷோऽபி உபாஸநபர: । தத்க்ரதுந்யாயேந ப்ராப்யஸ்யைவ உபாஸ்யத்வாத் ப்ரஹ்மவிதாப்நோதி பரமிதி பரஸ்ய ப்ரஹ்மண: ப்ராப்யத்வகதநாத் தஸ்யைவ உபாஸ்யத்வமிதி த்ருஷ்டவ்யம் । அத்ர ப்ரஹ்ம, தத்வேதநம், ப்ராப்தி:, ப்ராப்யமிதி சதுஷ்டயமுக்தம் । கிந்தத்ப்ரஹ்ம? கீத்ருஶம் தத்வேதநம்? கீத்ருஶீ ப்ராப்தி:? கீத்ருஶம் ப்ராப்யமித்யாகாங்க்ஷாயாம் மந்த்ரேணைவ விவ்ருதம் மந்த்ரமவதாரயதி — ததேஷாऽப்யுக்தேதி ॥ (தத்) ப்ரஹ்ம அபிமுகீக்ருத்ய ஏஷா ருகப்யுக்தா । ப்ராஹ்மணோக்தஸ்யார்தஸ்ய வைஶத்யேந மந்த்ரேண க்ரியத இத்யர்த: । ஏவமேவஹி மந்த்ரவர்ணேஷ்வபி த்ரஷ்டவ்யம் । ஸத்யமிதி ॥ அத்ர ஜந்மாதிஸூத்ரே “யதோ வா இமாநி” த்யாதிகாரணவாக்யேந ப்ரதிபந்நஜந்மாதிகாரணஸ்ய ப்ரஹ்மண: ஸகலேதரவ்யாவ்ருத்தம் ஸ்வரூபமேவ விதீயதே ஸத்யம் ஜ்ஞாநமநந்தம் ப்ரஹ்மேதி । தத்ர ஸத்யபதம் நிருபாதிகஸத்தாயோகி ப்ரஹ்மாஹ । தேந விகாராஸ்பதம் அசேதநம் தத்ஸம்ஸ்ருஷ்டஶ்சேதநஶ்ச வ்யாவ்ருத்த: । நாமாந்தரபஜ

ஹாயாம்பரமேவ்யோமந் ॥ ௧ ॥ ஸோऽஶ்நுதே ஸர்வாந் காமாந் ஸஹ ।

நாமரூபவ்யாகரணயோகேந தயோ நிருபாதிகஸத்தாயோகரஹித
த்வாத் । ஜ்ஞாநபதம் நித்யாஸங்கோசிதஜ்ஞாநைககாரமாஹ । தேந
கதாசித் ஸங்கோசிதஜ்ஞாநகேவல முக்தா வ்யாவ்ருத்தா: । அநந்தபதம்
தேஶகாலவஸ்துபரிச்சேதரஹிதம் ஸ்வரூபமாஹ । ஸகுணத்வாத் ஸ்வ
ரூபஸ்ய ஸ்வரூபேண குணைஶ்ச ஆநந்த்யம் । தேந பூர்வபத
த்வயவ்யாவ்ருத்தகோடித்வயவிலக்ஷணா: ஸாதிஶயஸ்வரூபஸ்வகுணா: நி
த்யா வ்யாவ்ருத்தா: । விஶேஷணாநாம் வ்யாவர்த்தகத்வாதிதி பாஷிதம் ।
நநு ஜ்ஞாநபதஸ்ய விஷயாவபாஸிஜ்ஞாநத்வம் ப்ரவ்ருத்திநிமித்தஞ்சேத்
ஸ்வரூபஸ்யாதாத்ருக்த்வாத் ஜ்ஞாநஶப்தவாச்யத்வம் ஜ்ஞாநகுணகத்வஸ்யைவ
யுக்தத்வாத் । நது ஸ்வரூபஸ்ய ஜ்ஞாநத்வம் । ஸ்வப்ரகாஶதாரூ
பம் ஜ்ஞாநத்வம் ப்ரவ்ருத்திநிமித்தஞ்சேத் ஸ்வரூபஸ்ய ஜ்ஞாநத்வம் ஸி
த்யேத் । நது ஜ்ஞாநகுணகத்வம் । நசேஷ்டாபத்தி: । "தத்குணஸார
த்வாத்து தத்வ்யபதேஶ: ப்ராஜ்ஞவத்" இதி ஸூத்ரே "யதாஸத்யம் ஜ்ஞாந"
மிதி ப்ரஹ்மணோ ஜ்ஞாநகுணஸாரத்வாத் ஜ்ஞாநமிதி வ்யபதேஶ இதி
பாஷ்யம் விருத்யேதேதி சேத், உச்யதே — ஸ்வப்ரகாஶத்வமேவ ஹி
ப்ரவ்ருத்திநிமித்தம் । தச்ச ஜ்ஞாநத்வாஶ்ரயத்வஸம்பவாத் ஸ்வரூப
தோ குணதஶ்ச ஸித்யதி । ப்ரஹ்மஶப்தாத் ப்ரதீயமாநம் ப்ருஹத்த்வம்
யதா ஸ்வரூபதோ குணதஶ்ச ஸித்யதி ததேதி வ்யாஸார்யைருக்த
த்வாத் । வஸ்துதஸ்து ஸத்யம்ஜ்ஞாநமித்யஸ்யாநந்தரோக்தப்ரக்ருதிஜ்ஞ
கேவல ஜ்ஞாநகுணகவிஶேஷபர: । "யஜ்ஞாநவநமாநந்தோऽயம், நி
த்யம் விஜ்ஞாந"மிதி ஶ்ருத்யந்தராத் ப்ரஹ்மணோ ஜ்ஞாநஸ்வரூபத்வ
ப்ரஸித்தி உபேக்ஷ்யம் । அநேநம் நாநந்த்வேதி பரிச்சேதராஹித்யம்
தேஶாபரிச்சேத: । அதிதிநீம் நாநந்த்வேதி பரிச்சேதாயோக்யம்
காலபரிச்சேத: । அதிதிஶ்வேதி பரிச்சேதாநந்தத்வலக்ஷணம் ஸர்வ
ஸஜாதீயாதிபாகாநந்தத்வம் வஸ்துபரிச்சேத: । யதா —
ஸத்ஸ்வஸதஸ்து பரிச்சேதோ வஸ்துபரிச்சேத: । யதா தேஶகால
கேவலதேஶ பரிச்சேதணகேவலதேஶ அஶ்வத்வமஸ்ததவத்வாதபேக்ஷயா கஶ
யாதரேயவகஷ்ய: । தத்ராஹித்யம் வஸ்துபரிச்சேத: । ஸர்வாத்யக
ராஹித்யம் நிஷ்டாநந்தத்வமேகேதா ஸர்வநிரதிஶயவஸ்துகஷேத்ர வஸ்துபரி
ச்சேத ஆதத்யந்தம் ஸம்பந்தீதி வ்யாஸார்யைருக்த்வாவ்யாத்யாத் । "நாந்தம் கு
ணாநாம் கச்சந்தி தேநாநந்தோऽயமுச்யதே" இதி ஸ்மரணாத் குணாந
ந்த்யம் அநந்தஶப்தார்த: । அத்ர ப்ரக்ருதிஸ்வரூபாதாவிஶேஷணீய:
நவாநந்தபதஸ்ய நாராயணவாசிந: ஶாஸ்த்ரீயகம் ஸ்வாதிதிவாசஸ்த்யம்,

𑌮𑍇𑌵 𑌶𑌿𑌰𑌃 । 𑌅𑌯𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌅𑌯𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌅𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 ।
𑌇𑌦𑌂 𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 । 𑌤𑌦𑌪𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌯𑌾𑌃 𑌕𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌾𑌃 ।
𑌅𑌥𑍋 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌥𑍈𑌨𑌦𑌪𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌤𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌹𑌿
𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌔𑌷𑌧𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍈
𑌤𑍇𑌽𑌨𑍍𑌨𑌮𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌯𑍇𑌽𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌹𑌿 𑌭𑍂
𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌔𑌷𑌧𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ ௧ ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌭𑍂
𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌜𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌜𑌾𑌤𑌾𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌵𑌰𑍍𑌧𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌅𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌤𑍍𑌤𑌿 𑌚 𑌭𑍂

𑌵𑌰𑌣𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌵𑌦𑌾𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌕𑍍𑌷
𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌣𑌯𑍋𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑌣𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌸𑍌𑌕
𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑌪𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌤𑌸𑍍) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮
𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌽𑌯𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃॥ 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌃 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍇
𑌵 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌨𑍍𑌨𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵
𑌲𑌯𑌂 𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌨𑍍𑌨
𑌮𑍇𑌵 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍍 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌨𑌿𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌔
𑌷𑌧𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌓𑌷𑌧𑍀𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌓𑌷𑌧𑌿𑌪𑌰𑌿𑌣𑌾𑌮𑌤𑍍𑌵𑌂
𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌮𑌔𑌷𑌧𑌶𑌬𑍍𑌦𑌂 𑌭𑍇𑌷𑌜𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾
𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌰𑍍𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮
𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌯𑌾𑌵𑌦𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌹— 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌬𑍍𑌰
𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌕𑌲𑌰𑍋𑌗𑌨𑌿𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍇𑌷𑌜𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾
𑌦𑌿𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌦𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌭𑍂𑌤𑍋𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌿
𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌚𑌨𑌮𑌾𑌹— 𑌅𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌤𑍍𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌜𑍀𑌵𑌦𑌶𑌾
𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯 । 𑌨𑌾𑌶𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌪𑌰𑍀𑌤𑌪𑌰𑌿𑌣𑌾
𑌮𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌾 “𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌤𑌮𑍁 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹𑍁𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁
𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌤𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌾
𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑍇𑌃 𑌰𑌸𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾
𑌨𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍, 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌕𑌾𑌰𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌤
𑌦𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑍇𑌰𑍍𑌰𑌸𑌧𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪
𑌶𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌉𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌾
𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌉𑌪𑌾𑌧𑌿𑌤𑌃 𑌭𑍂𑌤𑌾
𑌰𑌂𑌭𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌭𑍂𑌤𑌮𑍇𑌵𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨

𑌤𑌾𑌨𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌤𑌦𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌮-
𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑌃 । 𑌤𑍇𑌨𑍈𑌷 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌃 ।
𑌸 𑌵𑌾 𑌏𑌷 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧 𑌏𑌵 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌤𑌾𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌵-
𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌃 ॥ ௨ ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌏𑌵 𑌶𑌿𑌰𑌃 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍋 𑌦-
𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌅𑌪𑌾𑌨 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀
𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 । 𑌤𑌦𑌪𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑌶𑌵𑌶𑍍𑌚 𑌯𑍇 । 𑌪𑍍𑌰𑌾-
𑌣𑍋 𑌹𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌯𑍁𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌯𑍁𑌷𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸𑌰𑍍𑌵-

𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 । 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌾𑌮𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌿𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌤 𑌏𑌵
𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌾𑌯𑌾 𑌅𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌂 𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌲𑍋𑌚𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍀-
𑌪𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌨𑍀𑌂 𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌤𑌾𑌰𑌕𑌾𑌮𑍇𑌵𑌾𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂
𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌤𑌾𑌰𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍁𑌰𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑍌 𑌦𑍃𑌢𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍀-
𑌪𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌨𑍀𑌂 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑍋𑌽𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌂 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌾𑌮𑍇𑌵𑌾𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶-
𑌯𑌤𑌿 । 𑌸𑍇𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌾𑌰𑍁𑌨𑍍𑌧𑌤𑍀𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥
𑌦𑍇𑌹𑌾𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑌿𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑌃 𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑌃 𑌸 𑌏𑌵 "𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨 𑌆𑌕𑌾-
𑌶𑌸𑍍𑌸𑌂𑌭𑍂𑌤" 𑌇𑌤𑌿 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌿𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌪𑌾𑌦𑌨𑌕𑍇𑌨 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇-
𑌨 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌭𑌗𑌵𑌤𑌾 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑌾 "𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁
𑌆𑌤𑍍𑌮𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌚𑌿𑌤𑍇 "𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑌯𑌾𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌯-
𑌤𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌮𑌵𑌤𑌾𑌰𑍍𑌯, 𑌤𑌦𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑌾𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌮𑌨𑍋-
𑌮𑌯𑍇, 𑌤𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑍇, 𑌤𑌤 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌮𑌯𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌞𑍍𑌚-
𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌧𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 ।
𑌤𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌅𑌯𑌮𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌮𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣
𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍇𑌹𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑍍𑌯𑌾-
𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌸 𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌕𑍃𑌤𑌿𑌰𑍇-
𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌪𑌾𑌦𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯-
𑌤𑌿 — 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍁𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯𑌾
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌶𑌿𑌰𑌃-
𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌿𑌵𑌿𑌧 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 । "𑌯𑌥𑌾𑌽𑌽-
𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑍋 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰𑌗𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀-
𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌭𑍂𑌤𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌪𑌾𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌾𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮-
𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃
𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌦𑍇𑌵𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌪𑌶𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌿 ।
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌧𑍀𑌨𑌜𑍀𑌵𑌨𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂

𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌨 𑌬𑌿𑌭𑍇𑌤𑌿 𑌕𑌦𑌾𑌚𑌨𑍇𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌏𑌵 𑌶𑌾
𑌰𑍀𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌯𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌾𑌤𑍍 ।
𑌅𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃 । 𑌤𑍇𑌨𑍈𑌷 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌃 । 𑌸 𑌵𑌾
𑌏𑌷 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧 𑌏𑌵 ॥ ௧ ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌤𑌾𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌵𑌯𑌂
𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌿𑌧𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑍈𑌵 𑌶𑌿𑌰𑌃 । 𑌋𑌤𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 ।
𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌃 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 । 𑌯𑍋𑌗 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌮𑌹𑌃 𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 । ௨ 𑌤𑌦
𑌪𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌤𑌨𑍁𑌤𑍇 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌤𑌨𑍁𑌤𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌚 । 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂
𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌜𑍍𑌯𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇 । 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌚𑍇

𑌤𑌦𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌚𑌃, 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌸𑌹 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣'' 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌸𑌾-
𑌧𑌨𑍇𑌨 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌕𑌦𑌾𑌪𑌿 𑌨 𑌬𑌿𑌭𑍇𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦-
𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑍋𑌪𑌾𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑍋-
𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾
𑌸 𑌏𑌵 𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮-
𑌨𑍋𑌮𑌯𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌐𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌕𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹—
𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃 । 𑌨 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌮𑍍 । 𑌮𑌯𑌟𑍍𑌪𑍍𑌰-
𑌤𑍍𑌯𑌯𑍇𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑍇𑌕𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍇𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌶𑍍𑌰-
𑌦𑍍𑌧𑌾𑌦𑌯𑌃 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌃 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌪𑌰𑌾𑌃 । ''𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌹𑌸
𑌓𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌯𑍁𑌞𑍍𑌜𑍀𑌤𑍇''𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍋 𑌯𑍋𑌗𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇-
𑌨𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌮𑌹 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑍋𑌗𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌿𑌨𑌿𑌰𑌸𑌨𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂
𑌮𑌹𑌃 𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌗𑍁𑌣𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰-
𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌂 𑌶𑌿𑌰𑌃𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌾𑌦𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾-
𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 ''𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌾𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍈𑌃 𑌸𑌾𑌵𑌯𑌵𑍈𑌃 𑌶𑌿𑌰𑌃-
𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑍁𑌚𑍍𑌛𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌵𑌯𑌵𑌕𑌲𑍍𑌪𑌨𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑍇𑌽𑌸𑍍𑌯'' 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌨
𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶-
𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑍋𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌤𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍈𑌕𑌨𑌿𑌰𑍂-
𑌪𑌣𑍀𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । ''𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾-
𑌰𑍍𑌥𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾''𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌬𑌾𑌦𑌰𑌾𑌯𑌣𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂
𑌚𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯 ''𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇''𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌕𑍇𑌵𑌲𑌵𑌿-
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇 '𑌯𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌤𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌿 𑌤𑌨𑍁𑌤𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌚' 𑌇𑌤𑌿
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌅𑌤𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌾-
𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 ''𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍''𑌇𑌤𑌿 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 ''𑌯𑍋
𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠''𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌕𑌾𑌣𑍍𑌵𑌪𑌾𑌠𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌚 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌾-

ப்ரேத்ய ॥ ௧ ॥ கஶ்சித்ஸமஶ்நுதா(௩)உ । ஸோऽகாமயத । பஹு
ஸ்யாம் ப்ரஜாயேயேதி । ஸ தபோऽதப்யத । ஸ தபஸ்தப்த்வா । இதம்
ஸர்வமஸ்ருஜத । யதிதம் கிஞ்ச । தத்ஸ்ருஷ்ட்வா । ததேவாநுப்ராவிஶத் ।
ததநுப்ரவிஶ்ய ௨ ॥ ஸச்ச த்யச்சாபவத் । நிருக்தஞ்சாநிருக்தஞ்ச ।
நிலயநஞ்சாநிலயநஞ்ச । விஜ்ஞாநஞ்சாவிஜ்ஞாநஞ்ச । ஸத்யஞ்சாந்ருதஞ்ச

ஸர்வஸ்ய ப்ரஹ்மண: ப்ராப்யத்வாதிஜ்ஞாபநாயாஹ — ஸோऽகாமய
தேதி ॥ ஸ: க்ருத்ஸ்நஸ்ய கர்தா தேஹேந்த்ரியாதிரூபேண பஹு ஸ்யாம்
ததாயதநாகாஶாதிரூபேண ப்ரஜாயேயேதி வ்யஷ்டிஸமஷ்டிரூபேண சே
தநாசேதநவிஷயஸங்கல்பமகரோதித்யர்த்த: । ஸ: பரமாத்மா ஸ்ருஷ்
டவ்யாலோசநரூபம் தப: க்ருதவாநித்யர்த்த: । “தப ஆலோசநே இதி ஹி
தாது: । தத்ஸ்ருஷ்ட்வேத்யாதி ॥ நநு ஸர்வதா ஸர்வவ்யாப்தஸ்ய ப்ரஹ்ம
ண: கோऽஸௌ ஸ்ருஷ்டிகாலாநுப்ரவேஶ இதி சேத், உச்யதே — ஶரீ
ராத்மதயா தத்தத்வஸ்துவ்யாப்தஸ்ய ப்ரஹ்மண: ப்ரத்யேகம் ஸர்வவஸ்து
நாமரூபப்ரதீத்யர்ஹஸ்திதிவிஶேஷ ஏவாநுப்ரவேஶ: । அத ஏவ “ஸ
த்யம் ஜ்ஞாநமநந்தம் ப்ரஹ்ம யோ வேத நிஹிதம் குஹாயாம்” இத்யத்ராக
அநந்தஸ்ய ப்ரஹ்மண: ஹ்ருதயகுஹாநிஹிதத்வமுபபாதிதம் பவதி ।
(ததநுப்ரவிஶ்ய ஸச்ச த்யச்சாபவத்) ஸச்சப்தேந நிர்விகாரதயா ஸ
தைகரூபசேதந உச்யதே । த்யச்சப்தேந ஸ்வரூபாந்யதாபா
வரூபவிகாராஸ்பதமசேதநமுச்யதே । ப்ரஹ்மைவ சேதநாசேதந
நாமரூபபாக்பவதீத்யர்த்த: । நநு ப்ரஹ்மண ஏவ ஸர்வோபாதாந
தயா ஸர்வாத்மகத்வே விகாராஸ்பதத்வம் ஸ்யாதித்யாஶங்க்யாஹ — நிருக்த
ஞ்சேத்யாதி ॥ ஜாதிகுணக்ரியாவத்தயா ஜாதிகுணாபிதாயிஶப்தவாச்ய
சேதநம் நிருக்தம் । ஜாதிகுணாதிஶூந்யம் சேதநஜாதம் சாநிருக்தம் ।
“ந தாத்ருக்தோ ப்ரஜ்ஞாதோ ஸவிதா” இத்யுக்தரீத்யா சே
தநவர்காயாதாரபூதம் சேதநஜாதம் சாநிலயநம் । ஆஶ்ரிதசேதநஜா
தம் நிலயநம் । (விஜ்ஞாநஞ்சாவிஜ்ஞாநஞ்ச) அஜடஸ்வரூபம் ஜடஸ்வரூபம்
ச । ஸத்யஞ்சாந்ருதஞ்சேதி ॥ நிர்விகாரதயா ஸத்யம் சேதநஸ்ய ।
உதாரஸத்யம் ததந்யாஸத்யம் । ததஶ்ச நிருக்தஞ்சாநிருக்தஞ்ச நிலயந
ஞ்ச விஜ்ஞாநஞ்சாவிஜ்ஞாநஞ்சயதுக்தம் ஸத்யாந்ருதஶப்தித சேதநாசேதநநா
மரூபபாக் ஸகலமபி ப்ரஹ்ம ஸத்யமேவாபவத் । அஜஹந்நிர்விகாரத்வ
லக்ஷணஸ்வஸ்வபாவமேவாபவதித்யர்த்த: । யதிதம் கிஞ்சேதி ॥ யத்ஸூக்ஷ்மசேதநாசேத
நாத்மகம் ப்ராக் அநுப்ரவிஷ்டதயா ஸத்யஶப்திதஸ்ய ப்ரஹ்மண: ஸூக்ஷ்மம்
ஸ்தூலமபி ஸர்வமபி சேதநாசேதநாத்மகம் ஜகத் ஶாஸ்த்ரத்ருஷ்டிபி:

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌭𑌵𑌤𑍍 । 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 । 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 । 𑌤𑌦
𑌪𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥
𑌅𑌸𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌇𑌦𑌮𑌗𑍍𑌰 𑌆𑌸𑍀𑌤𑍍 । 𑌤𑌤𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌦𑌜𑌾𑌯𑌤 । 𑌤𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵
𑌯𑌮𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 । 𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍁𑌕𑍃
𑌤𑌮𑍍 । 𑌰𑌸𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌃 । 𑌰𑌸𑌂 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌲𑌬𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾𑌽𑌽𑌨𑌨𑍍𑌦𑍀 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌕𑍋
𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌯𑌦𑍇𑌷 𑌆𑌕𑌾𑌶 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑍋 𑌨 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 ।
𑌏𑌷 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌽𑌽𑌨𑌨𑍍𑌦𑌯𑌾𑌤𑌿 ॥ ௧ ॥ 𑌯𑌦𑌾 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑍈𑌷 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌦𑍃
𑌶𑍍𑌯𑍇𑌽𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑍇𑌽𑌨𑌿𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌽𑌨𑌿𑌲𑌯𑌨𑍇𑌽𑌭𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌨𑍍𑌦𑌤𑍇 । 𑌅𑌥

𑌪𑌰𑌮𑌰𑍍𑌷𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌶𑌰𑌾𑌦𑌯𑌃 “𑌹𑌰𑍇𑌰𑌨𑍁𑌗𑍍𑌰𑌹𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇, 𑌜𑍍𑌯𑍋
𑌤𑍀𑌂𑌷𑌿 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁”𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌸𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌇𑌦𑌂 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌭𑌿𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑌾𑌸𑍀𑌤𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌜𑌗𑌦𑌭𑌿𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌵𑌿𑌭𑌾𑌗𑌵𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑌸𑌚𑍍𑌛𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌉𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌯𑍋𑌰𑍍𑌭𑍇𑌦𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌂𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌹 — 𑌤𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵𑌾𑌕𑌰𑍁𑌤 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌂 । 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍋𑌷𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌕𑍍𑌲𑍇𑌶𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌤𑍍𑌵𑌂 । 𑌸𑍍𑌵𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑍇 𑌹𑌿 𑌕𑍍𑌲𑍇𑌶𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 “𑌨𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑌿𑌤𑌮𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌯𑍋 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌯𑍋𑌃 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌪𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌮𑌾𑌹 — 𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌰𑌸𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌃 । 𑌤𑌦𑌾𑌹𑍍𑌲𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑍋𑌪𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑌿 — 𑌕𑍋𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌯𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌰𑌸𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌨 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌾𑌂𑌸𑌾𑌰𑌿𑌕𑍋𑌽𑌪𑌵𑌰𑍍𑌗𑍀 𑌵𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤 𑌏𑌷 𑌏𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌯𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌯𑌦𑌾 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥ 𑌅𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑍇 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑍇 । 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑍇 𑌅𑌶𑌰𑍀𑌰 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 (𑌅𑌨𑌿𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇) 𑌜𑌾𑌤𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌚𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑍇 । (𑌅𑌨𑌿𑌲𑌯𑌨𑍇) 𑌆𑌧𑌾𑌰𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑍇 । (𑌅𑌭𑌯𑌂) 𑌭𑌯𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌯 । “𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌦𑍀𑌹𑌾[illegible]𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌂𑌹𑌸𑌃 । “𑌅𑌭𑌯𑌂 𑌹𑍈𑌵 𑌯𑌦𑌵𑍍𑌯𑌯”𑌇𑌤𑌿 [illegible] 𑌸𑌃 । 𑌅𑌭𑌯𑌸𑌾𑌧𑌨𑌭𑍂𑌤𑌾𑌂 (𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂) 𑌨𑌿𑌰𑌾𑌧𑌾𑌰𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿 [illegible]

ஶ்சேந்த்ரஶ்ச । ம்ருத்யுர்தாவதி பஞ்சம இதி । ஸைஷாऽऽநந்தஸ்ய மீமாம்ஸா
பவதி । யுவா ஸ்யாத்ஸாதுயுவாऽத்யாயக: । ஆஶிஷ்டோ த்ருடி
ஷ்டோ பலிஷ்ட: । தஸ்யேயம் ப்ருதிவீ ஸர்வா வித்தஸ்ய பூர்ணா
ஸ்யாத் । ஸ ஏகோ மாநுஷ ஆநந்த: । ஶ்ரோத்ரியஸ்ய சாகாமஹ
தஸ்ய ॥ ௧ ॥ தே யே ஶதம் மாநுஷா ஆநந்தா: । ஸ ஏகோ மநுஷ்ய
கந்தர்வாணாமாநந்த: । ஶ்ரோத்ரியஸ்ய சாகாமஹதஸ்ய । தே யே
ஶதம் மநுஷ்யகந்தர்வாணாமாநந்தா: । ஸ ஏகோ தேவகந்தர்வா

ப்ரஹ்மண: ஆநந்தஶப்தேந ப்ரதிநிர்திஷ்டம் ஆநந்தப்ராசுர்யம் நிரூபய
தி — ஸைஷேதி ॥ வக்ஷ்யமாண ஆநந்தவிஷயகவிசாரோ பவதீத்யர்த்த:।
யுவேத்யாதி ॥ அத்ர வ்யாக்யேயம் "ஸாதுயுவாऽத்யாயக: ஸாது
யுவாவிதி ஸம்யக்ஸம்ப்ரதாயஸித்தயா ஸ்வரவர்ணாதிஶுத்த்யா ஶாஸ்த்ரஹிதம்வா।
யுவஶப்தேந ப்ரதமத்வம் விவக்ஷிதம் । அவிஸ்மரணாதித்வம் நவம் ய
தா பவதி ததாऽஸ்யாநவாநித்யர்த்த: । யதா — ஸ்வஸ்வவயஸ்காநாம் ஸ
வேஷாமத்யாயக: அத்யாபக: । தத்விஷயகஜ்ஞாநஜ இத்யர்த்த: । ஆஶிஷ்ட:
ஆஶாஸ்த்ருதம: । யதா ஶாஸநக்ஷம: । அரோகஜ இத்யர்த்த: । யதா — ஆ
ஶீர்வாதவிஷயஸ்ருதக: । ஸர்வாநாரம்பகஜ இத்யர்த்த: । "ஸர்வா ஏதா
ஆஶிஸ்ஸத்யா:" இதிவத் । பலிஷ்ட: த்ருடாவயவாந் । த்ருடிஷ்ட இதி ஶரீராவய
வேஸ்ராத்தவாந் । யதா — த்ருடிஷ்ட: த்ருடதர: । நகல்வஸ்யஸ்திதஸ்வபாவ
ஜ இத்யர்த்த: । பலிஷ்ட: ஶரீரேந்த்ரியபலவாந் । வித்தஸ்ய பூ
ர்ணா வித்தேந பூர்ணா । 'பூரணகுணஸஹிதயே'தி ஷஷ்ட்யா
அநுஜ்ஞாநாத் । ஏவம் குணஸம்பாதநாயம் விஶிஷ்டதிலக்ஷ்யோ ஜ்ஞாதக்ஷ
ஸ ஏகோ மாநுஷ ஆநந்த இதி ஶ்ருத்யா தஸ்யைவாநந்தமுக்தம் । ந வ
ஜ்ஞாநிநஸ்ய குணவிஶிஷ்டத்வேऽபி கர்மாநந்தமிதி ஶங்க்யம் । அந
ந்தமேகம் ஸ்யாநந்தம் । தத்து ஸ்வதந்த்ரவேத்யம் । தத்து குணவிஶிஷ்டத்வா
ரோபிஸம்பவதி । தத்விஷயஜ்ஞாநஸ்ய ப்ரநந்தமேகம் விஷயாநந்தமேகம்
ப்ரயுக்தம் ஏவேத்யபத்யதிரேகஸித்தம் । அத்ர ஶ்ருதிஸ்வாரஸ்யாத் கு
ணவிஶிஷ்டேத்யாரோபாநந்தம் । ஶ்ரோத்ரிய: ப்ரஹ்மநிஷ்ட: । அகாமஹ
த: ஸர்வஸாம்ஸாரிகபோகாநபஹத: । அத: ஸப்த ஸங்க்யா"இத்யா
த்து । ஏவம் யுவத்வாதிகுணஸம்பந்நாஜ்ஞாநவிஶிஷ்டோ பூமிபதி:
ஸம்பந்ந யத்ர பவதி ஸ ஏகோ மாநுஷ ஆநந்த: । அகாமஹதஶ்ரோ
த்ரியஸ்ய ஸப்தஸ்யாபி ஸ ஆநந்தோऽஸ்தி । ஸப்தஸ்ய ஸர்வாநந்தாநாம
ஶாந்திகாத்தத் மாநுஷாநந்தஸ்யாந்தர்பூதத்வாதிதிபாவ: । தே யே ஶத
மித்யாதி ॥ யே மாநுஷ்யா ஆநந்தா: கர்மவிஶேஷேண வித்யாவிஶே
ஷேண வா அநந்யாநாதிஶக்த்யைவேதயா கந்தர்வத்வம் ப்ராப்தா: தே

𑌣𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂𑌦𑍇𑌵𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑌃𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌂 𑌚𑌿𑌰𑌲𑍋𑌕𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂 𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌂 𑌚𑌿𑌰𑌲𑍋𑌕𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 ॥ ௨ ॥ 𑌸𑌏𑌕𑌆𑌜𑌾𑌨𑌜𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌮𑌾𑌜𑌾𑌨𑌜𑌾𑌨𑌾𑌂𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑌃𑌕𑌰𑍍𑌮𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌯𑍇𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌪𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 ॥ ௩ ॥ 𑌸𑌏𑌕𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑍋 𑌬𑍃𑌹𑌸𑍍𑌪𑌤𑍇𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂 𑌬𑍃𑌹𑌸𑍍𑌪𑌤𑍇𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑌃𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 । 𑌸𑌏𑌕𑍋𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌃 ॥ ௪ ॥ 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌚𑌾𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌸𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌂𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍇 । 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇 । 𑌸𑌏𑌕𑌃।

𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌾𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌲𑍋𑌕𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨𑌃 𑌦𑍇𑌵𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌾𑌃 । 𑌚𑌿𑌰𑌕𑌾𑌲𑌸𑍍𑌥𑌾𑌯𑍀 𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌚𑌿𑌰𑌲𑍋𑌕𑌃 । 𑌚𑌿𑌰𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌯𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌤𑍇 𑌚𑌿𑌰𑌲𑍋𑌕𑌲𑍋𑌕𑌾𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌃 । 𑌆𑌜𑌾𑌨𑌃 𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌜𑌾𑌤𑌾𑌃 𑌆𑌜𑌾𑌨𑌜𑌾𑌃 । 𑌸𑍍𑌮𑌾𑌰𑍍𑌤𑌕𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌤𑌃 𑌦𑍇𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇𑌷𑍁 𑌜𑌾𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌹𑍋𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑌿𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌦𑌿𑌸𑌾𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 । 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌵𑌸𑍁𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌾𑌦𑌯𑌃 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑍍𑌧𑌵𑌿𑌰𑍍𑌭𑍁𑌜𑌃 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌬𑍃𑌹𑌸𑍍𑌪𑌤𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍌 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌃 [illegible] । 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌪𑌰𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑌰𑌃 । 𑌨𑌚 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌤𑍇𑌯𑍇𑌶𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 [illegible] 𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌮𑍍 । [illegible] 𑌸𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ “𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇” [illegible] 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌯

ஹ்யேவாயமானந்த³யாதீ"தி ஶாஸ்த்ரம் ஶாஸ்தி | அதோ ஜீவானந்த³ஹே-
துத்வாதா³னந்த³மயஸ்ய ப்³ரஹ்மண: ந ஜீவாத்³பே⁴த³ உபபத்³யதே |
ந ச ஆனந்த³மயஸ்ய ப்³ரஹ்மத்வமுபபத்³யதே "ப்³ரஹ்ம புச்ச²ம் ப்ரதி-
ஷ்டா"இதி ததா³தா⁴ரதயா தத்³வ்யதிரிக்தஸ்ய நிர்தி³ஷ்டஸ்யைவ ப்³ரஹ்ம-
த்வேநாபி⁴தா⁴னாத் ஆனந்த³மயஸ்யைவ ப்ரதா⁴னப்ரதிபாத்³யத்வே "ஸ ஏ-
வ ஸ ப⁴வதீ"தி தத³னந்தரோதா³ஹ்ருதஶ்லோகோ(அ)பி ஆனந்த³மயவிஷயத்வ-
ஸ்யாத் | ந ச தஸ்மிந்ஶ்லோகே ஆனந்த³மயஸ்ய நிர்தே³ஶோ த்³ருஷ்ட: |
அத்ர ப்³ரஹ்மஶப்³த³ஸ்யைவ ஶ்ரவணாத் | அத: புச்ச²மேவ ப்³ரஹ்ம நா-
னந்த³மய இதி சேத் | ஆனந்த³மயஸ்யைவ ப்³ரஹ்மண: ப்ரியாதி³ஶிர:பக்ஷா-
தி³ அவயவாவயவிபா⁴வேன நிர்தே³ஶோபபத்தே: | இதரதா² "ஆனந்த³ ஆ-
த்மா"இதி ஆத்மஶப்³தே³ன நிர்தி³ஷ்டஸ்யானந்த³ஸ்யாபி புச்ச²த்வேன நி-
ர்தி³ஷ்டப்³ரஹ்மணோ(அ)பி பே⁴த³: ப்ரஸஜ்யேத | ஆத்மாவயவபுச்ச²யோ-
ர்பே⁴தா³வஶ்யம்பா⁴வாத் | ந சேஷ்டாபத்தி: | ப்³ரஹ்மணோ(அ)நந்தரூபே-
ணைக்யஸித்³தே⁴: | யதி³ ச ப்ரியாதி³ஶிர:பக்ஷாதி³கத்வேன ஆனந்த³மயஸ்யைவ ப்³ரஹ்மண:
புச்ச²த்வஶிரஸ்த்வாதி³கநிரூபணம், தஸ்மாத் அவயவாவயவிபா⁴வேபே⁴த³க-
ல்பனேஷ்வபி ஸம்ப⁴வதீதி நானந்த³மயப்³ரஹ்மணோ பே⁴த³ப்ரஸ-
க்தி: | ஸ்வானந்த³மயஸ்ய ப்³ரஹ்மத்வே "ஆனந்த³மயோ(அ)ப்⁴யாஸா"தி³தி
ஶாஸ்த்ரகாரேணாபி⁴தா⁴னாச்ச | ஶாஸ்த்ரகஸ்ய ப்ரஸாத³காரண-
தயா ஸக்³ர்யத்வதிரஸ்காரோபாயப்ரதிபாத³கஸக்ஷணப்ர-
ஸாத³விஶிஷ்டகாரணேன ஶாஸ்த்ரஸம்பந்தே³ன ஶாஸ்த்ரஸ்யாபி
ஸம்ப⁴வாத் | ஆனந்த³மயஸ்ய ப்³ரஹ்மத்வே ச "ஆனந்த³மயோ(அ)ப்⁴யாஸா"தி³த்யா-
தி³ஸூத்ரக³ணஸ்யாஸம்ப³த்³த⁴தாப்ரஸங்கா³பத்தேஶ்சாஸ்தாம் தாவத் || த-
தா² கு³ணோபஸம்ஹாரபாதே³ யதா² வித்³யாபே⁴தே³ ஶ்ருதானாம் ஸத்ய-
ஜ்ஞானாதீ³னாம் கு³ணானாம் நவித்³யாபே⁴தே³ உபஸம்ஹார:, ததா² ஸத்ய-
காமாதீ³னாமபி வித்³யாவிஶேஷப்ரகரணஶ்ருதானாம் நவித்³யாபே⁴-
தே³ உபஸம்ஹார: ப்ராப்தோ ந வேதி ஸந்தே³ஹே ப்ராப்த உ-
ச்யதே— "ஆனந்தா³த³ய: ப்ரதா⁴னஸ்ய" || ப்ரதா⁴னஸ்ய கு³ணினோ ப்³ர-
ஹ்மண: ஸர்வேஷூபாஸனேஷு ஸ்வரூபநிரூபகத்வேன அப்ருத²க்ஸித்³தா⁴னாம் ஆ-
னந்தா³தீ³னாம் கு³ணானாமபி ஸர்வேஷூபாஸனேஷூபஸம்ஹார: |
நைவம் ப்ரியஶிரஸ்த்வாதீ³னாமபி ஸர்வேஷூபாஸனேஷூபஸம்ஹார:
ப்ராப்னோதி | தத்ராஹ— "ப்ரியஶிரஸ்த்வாத்³யப்ராப்திருபசயாபசயௌ ஹி
பே⁴தே³" || ப்ரியஶிரஸ்த்வாதீ³னாம் ப்³ரஹ்மணோ(அ)வயவத்வரூப-
த்வேன ப்³ரஹ்மகு³ணத்வாபா⁴வாத் நோபாஸனாபே⁴தே³ தஸ்ய ப்ரா-

ஸ ய ஏவம் வித்வாநேதே ஆத்மாநꣳ ஸ்ப்ருணுதே । உபே ஹ்யேவைஷ ஏதே ஆத்மாநꣳ ஸ்ப்ருணுதே । ய ஏவம் வேத ॥ ௧ ॥ இத்யுபநிஷத் ॥

இதி நவமோऽநுவாக: ॥

இத்யாநந்தவல்லீ த்விதீயோऽத்யாய: ॥

ஷ்டி: । யதி ஹி ப்ரஹ்மண: ஶிர:பக்ஷபுச்சாத்யவயவபேதஸ்ஸ்யாத், தர்ஹி ப்ரஹ்மணோऽந்யப்ரதேஶே உபசய:, ஶிர:ப்ரதேஶே அபசய:, இத்யாதிகம் பக்ஷிவத் ப்ரஸஜ்யேத । ந சாநந்தஸ்ய ப்ரஹ்மணஸ்ததுபபத்யதே । நநு ப்ரியஶிரஸ்த்வாதீநாம் அப்ரஹ்மரூபதயா ஸர்வவித்யாஸ்வுபஸம்ஹாராப்ராப்தாவபி ஸத்யஜ்ஞாநாதீநாம் ப்ரஹ்மரூபாணாம் ஸர்வவித்யாஸ்வுபஸம்ஹார: ப்ராப்நோதி ப்ரஹ்மரூபாணாமாநந்த்யே நோபஸம்ஹாரோऽஶக்யஶ்ச । தத்ராஹ — ‘இதரே த்வர்த்தஸாமாந்யாத்’ ॥ இதரே து ஆநந்தாதய: அர்த்தஸாமாந்யாத் ப்ரயோஜநஸாமாந்யாத் ப்ரஹ்மஸ்வரூபப்ரதிபத்திலக்ஷணப்ரயோஜநைக்யாத் ஸர்வாஸு பரவித்யாஸ்வுபஸம்ஹர்தவ்யா: । ததஶ்ச ஸ்வரூபநிரூபகதர்மா: ஸத்யஜ்ஞாநாநந்தாதயஸ்ஸர்வாஸு பரவித்யாஸு உபஸம்ஹர்தவ்யா: । நிரூபிதஸ்வரூபதர்மா: ஸத்யகாமாதய: ந ஸர்வாஸு பரவித்யாஸூபஸம்ஹர்தவ்யா: । நநு ப்ரியஶிரஸ்த்வாதீநாம் வஸ்துதோ ப்ரஹ்மதர்மத்வாபாவே தது(ப)தேஶ: கிமர்த்த இத்யத்ராஹ — “ஆத்யாநாய ப்ரயோஜநாபாவாத்” ॥ ஆத்யாநாய பாத்யாரோஹணாய ப்ரியஶிரஸ்த்வாதிநிரூபணமிஷ்யதே । ப்ரயோஜநாந்தரஸ்யாபாவாத் । “ஆத்மஶப்தாச்ச” ॥ “அந்யோऽந்தர ஆத்மாநந்தமய” இதி ஆநந்தமயஸ்யாத்மஶப்தேந நிர்தேஶாத், ஆத்மந: ஶிர:பக்ஷபுச்சாத்யஸம்பவாத், ப்ரியஶிரஸ்த்வாதிகம் பாத்யாரோஹணாய கல்பிதமித்யவஸீயதே । நநு “அந்யோऽந்தர ஆத்மா ப்ராணமய” இத்யாத்மஶப்தஸ்யாநாத்மஸ்வபி ப்ராணாதிஷு ப்ரயோகாத் “அந்யோऽந்தர ஆத்மாऽऽநந்தமய” இத்யாத்மஶப்தஸ்யாத்மவிஷயகத்வம் கதம் நிஶ்சீயதே தத்ராஹ — “ஆத்மக்ருஹீதிரிதரவதுத்தராத்” ॥ “அந்யோऽந்தர ஆத்மாऽऽநந்தமய” இத்யாத்மஶப்தேந பரமாத்மந ஏவ க்ரஹணம் । இதரவத் யதா இதரத்ர “ஆத்மா வா இதமேக ஏவாக்ர ஆஸீத் ஸ ஈக்ஷத லோகாந்நு ஸ்ருஜா” இத்யாதிஷ்வாத்மஶப்தேந பரமாத்மந க்ரஹணம் தத்வத் । குத ஏதத்? உத்தராத் । “ஸோऽகாமயத பஹு ஸ்யாம் ப்ரஜாயேயே”தி ஆநந்தமயவிஷயாதுத்தராத் வாக்யாத்” । “அந்வயாதிதி சேத் ஸ்யாதவதாரணாத்” ॥ பூர்வத்ர ப்ராணாதிஷ்வநாத்மஸ்வாத்மஶப்தப்ரயோகாந்வயாந்நைகாந்த்யம் ஶக்யத இதி சேத், ஸ்யாதவதாரணாத் ஸ்யாதேவ நிஶ்சய: । குத:? அவதாரணாத் । பூர்வ

அத² ப்⁴ருகு³வல்லீ ॥

ஹரி꞉ ஓம் ॥ ஸஹ நாவவது । ஸஹ நௌ பு⁴நக்து । ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை । தேஜஸ்வி நாவதீ⁴தமஸ்து மா வித்³விஷாவஹை । ஓம் ஶாந்தி꞉ ஶாந்தி꞉ ஶாந்தி꞉ ॥

ப்⁴ருகு³ர்வை வாருணி꞉ । வருணம் பிதரமுபஸஸார । அதீ⁴ஹி ப⁴க³வோ ப்³ரஹ்மேதி । தஸ்மா ஏதத்ப்ரோவாச । அந்நம் ப்ராணம்

யதோ²க்தா꞉ தே ஸர்வவித்³யாநுயாயிந꞉ । ஸர்வஜ்ஞஸர்வாத்மகத்வாத்³
ப்³ரஹ்ம யதோ²பதி³ஷ்டஜ்ஞாநக்ரியாதி⁴காராத் யதா²ஸ்வாதி⁴காரமிதி ந
ஸர்வாநுயாயிந꞉ । அபேக்ஷ்யா ஸ்வாத்⁴யாயோபதே³ஶப்ரகாஶ்யத்வாத்
ஸர்வேஷாம் ஸர்வவித்³யாநுயாயித்வம், நோபாஸநாவிஶேஷாத்³விஷேஷாத் ।
ந ச “ப்³ரஹ்மவிதா³ப்நோதி பரம்” இதி ப்ரதிஷ்டா² ஸ்வாத்⁴யாயோபதே³ஶப்ரகாஶ்ய
ப்ரதிபத்தயா ஸர்வஜ்ஞாதீநாமபி ஸர்வவித்³யாநுயாயித்வம் ப்³ரஹ்ம
இதி வாச்யம் । தஸ்ய ப்ராப்யோபாஸநவிஶிஷ்டத்வாத் தத்த்வகாரணம் ।
அத ஏவ “ஸம்ப்ரதி வ்யாக்²யாஸ்யாம꞉” இதி ப்ரகரணேநாப்⁴ய
ஸ்தா²நா பே⁴தோ³பாஸநவிஶேஷா பே⁴தோ³பாஸநாப்⁴யாம் ஸர்வ
வக்தவ்யேஷு கிம் ஸர்வவித்³யாநிவேஶ꞉ உதாஹோ ஸ்வதந்த்ரீக்ருதாஸ்தி
விஷயா வ்யவஸ்தி²தா । நைவமேவோபாஸநாப்⁴யாஸேஷு ஸர்வஜ்ஞாதீ³நாம்
அபரோக்ஷஸ்ய ஸம்ப⁴வதீத்யாஹ । பூர்வபக்ஷேண ஸத்யகாம꞉ ।
அத ஏவ “ப்ராணாப்⁴யாஸோபதே³ஶே தத்³கு³ணக ஸம்ஸ்வாஸ்ய”
இதி ப்ரதிஸாக்ஷாத்காரோபதே³ஶோபதே³ஶ꞉ । இதரதா² ச
பே⁴த³ ஸத்யகாமாதீ³நாம் வாமாதி³வாக்யாதி³ஷு ப்ரகரணாதி³ஷு ஸத்ய
ஸத்யாபி அநுவ்யவஸாய இத்யாஹ꞉ ॥ இதி நவமோऽநுவாக꞉ ॥

இதி தைத்திரீயோபநிஷத்³பா⁴ஷ்யே ஆநந்த³வல்லீபா⁴ஷ்யம் ஸமாப்தம் ॥

அத² ஶிக்ஷாஸாரபே⁴த³ ப்³ரஹ்ம ப்ரதிபாதி³தம், ப்³ரஹ்மப்ர
திபத்தி தபோநிஷ்டே²த்யுக்தா ஶிக்ஷணஸ்ய ஹேதுத்வமிதி ப்ரதி
பாத³நாய ப்⁴ருகு³வல்ல்யாரப்⁴யதே— ப்⁴ருகு³ர்வா இதி ॥ வாருணஸ்
தோ ப்⁴ருகு³꞉ பிதரம் வருணம் அதீ⁴ஹி ப⁴க³வோ ப்³ரஹ்மேதி ஸூத்ரம்
உபஸஸாத³ இத்யர்த²꞉ । ஹே ப⁴க³வந்? ஸ்ரஷ்டா? ப்³ரஹ்ம அதீ⁴ஹி
உபதே³ஶாய ப்³ரஹ்ம அதீ⁴ஷ்வேதி । அத்⁴யாபயேத்யர்த²꞉ । தஸ்மா ஏத
தி³தி ॥ அந்நம் ப்³ரஹ்ம ப்ராணோ ப்³ரஹ்மேத்யாதி³கம் தது³பதே³ஶாநயோ
பதி³ஶ்ய கிம் ஸர்வாண்யபி ப்³ரஹ்மாணி? உதைகம்? தத்ராபி கிம் வா
ப்³ரஹ்மேதி வ்யாக்²யேயமேதத்ஸம் யாதோ³பக்ரம்ய ப்ரஶ்நமாலோ
ச்யத꞉ । யதோ வா இமாநீதி ॥ ஜீவந்தி ஸூத்ரஸ்த்²தே ஜீவந்தீத்யர்த²꞉ ।

யதோ வா இமாநி பூதாநி ஜாயந்தே । யேந ஜாதாநி ஜீவந்தி । யத்ப்ரயந்த்யபிஸம்வி

சந்தி । ஸமஸ்தாதிவிஷயஸம்பந்தபாத வியோகாத் ஸ்வார்த்தே தஸ்மாத் ப்ரக்

ருதே விஷயேத்ஸ்வஸம்பந்தமவிஶேஷமுபஸ்ரித்யாஸாதிநாமாநி ஜிஜ்ஞா

ஸ்யாநஸம்பந்தஸ்ய விஶ்யதி । விஷயேத்யு ஜிஜ்ஞாஸ்யாநஸம்பந்தஃ "ஸர்வா

ஸாவேத்விஶ்யா"தீதி ஸம்பந்தஃ । நவேதத்வி க்ருத்ஸ்நவிஷயேத்வி

ஜிஜ்ஞாஸ்யாநஸம்பந்தோ நவிஶ்யதி, த்ருவா விஷயேதஜந்மாதி ப்ரஸ்ஸ்ய

காதிரிவேஷ । யத்ப்ரயந்தீதி ப்ரலயவாக்யவ்யயவசப்தேந லக்ஷ்யமாந

ஸ்ய ப்ரஹ்மணோ விலக்ஷிதத்வாத், நித்யமிதிவிஷயம் வேஸ்ய லக்

ஷ்யமாநஸ்யத்வாத், நித்யவிஷயேதஸாதி ஜிஜ்ஞாஸ்யத்வமஸம்பந்தஃ । ஸாவஸ

ஜம்பதாநலக்ஷணம் விஶிஷ்டம் நிஷ்டம், ஸம்பத்தாநலக்ஷணஞ்ச வி

ஷயநிஷ்டிதிதி । ஸாவமேவ வ்யாஸாவேயப்ரகாசு । தத்யதஜதீ

வணஜீவேஹநபயிகா । யஸ்ப்ரஸ்யாநாவாக்ய ப்ரயோகாத், நாவாக்யஸ்ய

ஶ்ரு ப்ரயோகாக்யஸாவேக்ஷதயா தவிர ஸாமாந்யவாசகஸாமஸம்பந்தாத்,

ப்ரயோகாக்யேஷு "ஸாகவோ விதீயம் லக்ஷகத்வ ஸாஸ்ய த

தஜோரஸ்ய ஜய த"தி நிதித்தஷோவாநாநகோயாஃ ப்ரதிவாஷாநாத் த

ஷநாவாதிநி லக்ஷணவாக்ய யதஜதி வஷயவிஷயதீதி வ்யாஸா

வேயப்ரகாசு । நவ ஜாதஸ் வணஜீ நாநாமிஷேதி ஶங்கய । "ஜ

ஜணீ"திவஸம்பத்த "விஷாரஷேஷா"திதி ஸாஷ்யநிஷேதேஶ "விஸாஷா

ஜாணஸ்யா"தித்யத்ர விஷாஷேதி யோஜிஸாஜஸ்யாஶித்ததயா தத

ஸாவ ஜாதாவணஜீய்யவதீதீதி ஜப்ஷவ்யம் । ஜதஞ விதிதம்

"ஜந்மாத்யஸ்ய யத"ஜதிஸம்பத்த । "யதோ வா இமாநி பூதாநி ஜாய

ந்தே யேந ஜாதாநி ஜீவந்தீ"த்யத்ர ஜந்மாதியோ நவிஶேஷணத்வேந

ப்ரஹ்ம லக்ஷ்யதாம் ஶங்கதே । விஶேஷணாநாம் வ்யாவர்த்தகஸ்வாவ

ஷேவ வ்யாவர்த்தகப்ரஹ்மஷேவ வ்யாவர்த்யப்ரஹ்மகாவஸ்யம்ஸாவே

விஶேஷணாநாம் ப்ரஹ்மஷேவ விஶேஷ்யநாநாகப்ரஸம்காத், வம்யோ

ஶேஷஃ ப்ரணயஸ்யமேஷ ஜாதித்யத்ய விஶேஷணப்ரஹ்மஷேவ

விஶேஷ்யப்ரஹ்மகஸ்ய ஷயமாநாத் । நவ ஷேவத்தஸ்யாவோஜாவாவோ

ஹிதாக்ஷஸ்வேர்ஶாணஜத்யாதஸ விஶேஷணப்ரஹ்மஷேவ விஶே

ஷேஷ்யக்யம் ஷ்ருஷ்டிதி வாஸ்ய ! ப்ரத்யக்ஷாவதவிஶேஷேஷ்யஷ்யப்ரஜா

தத் விஶேஷ்யேஷதஸ்யாஷேவ ப்ரத்யக்ஷாஷ்யப்ரதிவேஷ ஸஜாதீ

கே ப்ரஹ்மணி உதஜப்ரயாவஸ்ய விஶேஷணஷேஷப்ரயாகவிஶேஷ்ய

ஷேஷஸ்ய த்யாஜயோஜாத் । நாவ்யாவலக்ஷணதயா ஜந்மாதீநாம் வ்யா

வதாகக்கம், யத்ராயம் ஸாரஸ்வ ஷேவஷத்கேஷார ஜத்யாஷள கேஷார

காதிநா கேநவிஷாகாரேண வஸ்வாப்ரதிவஜஸாவ கேஷாரஃ ஷேவ

ஷத்கேஷாரகாஸவாபஜாஸவத்பா ஸாரஸ்வேமநாவலக்ஷ்யதே। ஜஷ

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌖𑌲𑍍𑌵𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌜𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌜𑌾𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌸𑌂𑌵𑌿𑌶𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯 । 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌵 𑌵𑌰𑍁𑌣𑌂 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌮𑍁𑌪𑌸𑌸𑌾𑌰 । 𑌅𑌧𑍀𑌹𑌿 𑌭𑌗𑌵𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 । 𑌤𑌂 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 । 𑌤𑌪𑌸𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑌿𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌸𑍍𑌵 ।

𑌨 𑌉𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌪𑌰𑍇 𑌤𑍁 𑌯𑌤𑍋 𑌵𑌾 𑌇𑌮𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍋𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌉𑌤 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑍇 । 𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌃, 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌬𑍋𑌧𑌨𑍇 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌰𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌃 । 𑌉𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌕𑌾𑌕𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌨𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌦𑍍𑌵𑌯𑍇𑌽𑌪𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑍀𑌣𑍋 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚, 𑌨 𑌵𑌿𑌧𑍇𑌯𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑌂, 𑌯𑍇𑌨 𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌧𑍇𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌿𑌧𑍇𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑍍𑌯𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌜𑍍𑌯𑍇𑌤 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌧𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍇 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌾𑌰𑌯𑌃, 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌚 𑌜𑌗𑌜𑍍𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌯𑌦𑌿 𑌵𑌿𑌧𑍇𑌯𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃, 𑌤𑌰𑍍𑌹𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑌕𑍍𑌷𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌕𑌾𑌰𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌸𑍍𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌨𑍋𑌽𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍋𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑌯𑍋𑌰𑌸𑌂𑌭𑌵 𑌇𑌤𑌿 । 𑌇𑌤𑌰𑌥𑌾 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌸𑍍𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌕𑍇𑌷𑌾𑌞𑍍𑌚𑌿𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌷𑍁 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌮𑍍 । 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌤𑍁 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌯𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑌘𑌟𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 "𑌇𑌤𑌰𑍇 𑌤𑍍𑌵𑌰𑍍𑌥𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌤𑌦𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍋𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑌸𑌂𑌭𑌵𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌨𑍍𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌃 𑌜𑌗𑌜𑍍𑌜𑌨𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃— 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑌿𑌕𑌯𑌾 𑌇𑌦𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌦𑍇𑌶𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌜𑍍𑌯 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌸𑍍𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌦𑌿𑌶𑌤𑍋 𑌹𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌸𑌂𑌪𑌾𑌦𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑌾𑌧𑌨𑌂 𑌸𑌂𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌤𑌲𑍍𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌹𑍀𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑌪𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌨𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌪𑌸𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌸𑌂𑌪𑌾𑌦𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌸𑌾𑌧𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌤𑌪𑌃 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌤𑌃 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍋𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌮𑌸𑌂𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌪𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍁𑌸𑍍𑌸𑌮𑍀𑌪𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌅𑌧𑍀𑌹𑌿 𑌭𑌗𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍋𑌚𑍍𑌚𑌾𑌰𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌮𑍍

தஸ்மை ப்ரஹ்மேதி । ஸ தபோ(அ)தப்யத । ஸ தபஸ்தப்த்வா ॥

இதி த்விதீயோ(அ)நுவாக꞉ ॥

ப்ராணோ ப்ரஹ்மேதி வ்யஜாநாத் । ப்ராணாத்த்யேவ கல்விமாநி பூதாநி ஜாயந்தே । ப்ராணேந ஜாதாநி ஜீவந்தி । ப்ராணம் ப்ரயந்த்யபிஸம்விஶந்தீதி । தத்விஜ்ஞாய । புநரேவ வருணம் பிதரமுபஸஸார । அதீஹி பகவோ ப்ரஹ்மேதி । தம் ஹோவாச । தபஸா ப்ரஹ்ம விஜிஜ்ஞாஸஸ்வ । தபோ ப்ரஹ்மேதி । ஸ தபோ(அ)தப்யத । ஸ தபஸ்தப்த்வா ॥ இதி த்ருதீயோ(அ)நுவாக꞉ ॥

மநோ ப்ரஹ்மேதி வ்யஜாநாத் । மநஸோ ஹ்யேவ கல்விமாநி பூதாநி ஜாயந்தே । மநஸா ஜாதாநி ஜீவந்தி । மந꞉ ப்ரயந்த்யபிஸம்விஶந்தீதி । தத்விஜ்ஞாய । புநரேவ வருணம் பிதரமுபஸஸார । அதீஹி பகவோ ப்ரஹ்மேதி । தம் ஹோவாச । தபஸா ப்ரஹ்ம விஜிஜ்ஞாஸஸ்வ । தபோ ப்ரஹ்மேதி । ஸ தபோ(அ)தப்யத । ஸ தபஸ்தப்த்வா ॥

இதி சதுர்தோ(அ)நுவாக꞉ ॥

விஜ்ஞாநம் ப்ரஹ்மேதி வ்யஜாநாத் । விஜ்ஞாநாத்த்யேவ கல்விமாநி பூதாநி ஜாயந்தே । விஜ்ஞாநேந ஜாதாநி ஜீவந்தி । விஜ்ஞாநம் ப்ரயந்த்யபிஸம்விஶந்தீதி । தத்விஜ்ஞாய । புநரேவ வருணம் பிதரமுபஸஸார । அதீஹி பகவோ ப்ரஹ்மேதி । தம் ஹோவாச । தபஸா ப்ரஹ்ம விஜிஜ்ஞாஸஸ்வ । தபோ ப்ரஹ்மேதி । ஸ தபோ(அ)தப்யத । ஸ தபஸ்தப்த்வா ॥ இதி பஞ்சமோ(அ)நுவாக꞉ ॥

ஆநந்தோ ப்ரஹ்மேதி வ்யஜாநாத் । ஆநந்தாத்த்யேவ கல்விமாநி பூதாநி ஜாயந்தே । ஆநந்தேந ஜாதாநி ஜீவந்தி । ஆநந்தம் ப்ரயந்த்யபிஸம்விஶந்தீதி । ஸைஷா பார்கவீ வாருணீ வித்யா । பரமே வ்யோமந் ப்ரதிஷ்டிதா । ய ஏவம் வேத ப்ரதிதிஷ்டதி । அந்நவாநந்நாதோ பவதி । மஹாந்பவதி ப்ரஜயா பஶுபிர்ப்ரஹ்மவர்சஸேந । மஹாந் கீர்த்யா ॥ இதி ஷஷ்டோ(அ)நுவாக꞉ ॥

ஹோவாசேதி ॥ பூர்வவதேவ தபஸ்ஸாதநம், தபஶ்ச ப்ரஹ்மவித்யாஸாதநம், தஸ்மாத் தபஸா ப்ரஹ்ம விஜிஜ்ஞாஸஸ்வேத்யுக்தவாநித்யர்த꞉ । ஸ தபஸ்தப்த்வேத்யாதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த꞉ ॥

இதி த்விதீயத்ருதீயசதுர்தபஞ்சமாநுவாகபாஷ்யம் ॥

ஸைஷா பார்கவீதி ॥ ப்ருகவே வருணேந ப்ரோக்தா வித்யா ஷஷ்டயாதிகேதிக்ருத்ய பரமேவ்யோம்நி தஸ்மிந்நேவ பரமவ்யோமஶப்தி தே பரமாத்மநி ப்ரதிஷ்டிதா, நத் ததேவ்யேதிக்ருத்ய ததோ(அ)ந்யத்ர ந கச்சதீத்யர்த꞉ । தஸ்யேதஸ்யா꞉ பலமாஹ — ய ஏவம் வேதேதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த꞉ ॥ இதி ஷஷ்டாநுவாகபாஷ்யம் ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌨 𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑍍 । 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌸 𑌯 𑌏𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌯𑌾 𑌪𑌶𑍁𑌭𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚𑌸𑍇𑌨 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 ॥ 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌨 𑌪𑌰𑌿𑌚𑌕𑍍𑌷𑍀𑌤 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑍍 । 𑌆𑌪𑍋 𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑍍 । 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑍍𑌸𑍁 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌪𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌸 𑌯 𑌏𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌯𑌾 𑌪𑌶𑍁𑌭𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚𑌸𑍇𑌨 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 ॥ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌬𑌹𑍁 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑍍 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌃 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌸 𑌯 𑌏𑌤𑌦𑌨𑍍𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌯𑌾 𑌪𑌶𑍁𑌭𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌰𑍍𑌚𑌸𑍇𑌨 । 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌵𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌨 𑌕𑌞𑍍𑌚𑌨 𑌵𑌸𑌤𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑍀𑌤 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌕𑌯𑌾 𑌚 𑌵𑌿𑌧𑌯𑌾 𑌬𑌹𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌰𑌾𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 ।

𑌸 𑌤𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑌾𑌹 — 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌨 𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌰𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌯𑍋𑌰𑌪𑍍𑌤𑍇𑌜𑌸𑍋𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌶𑌯𑍋𑌃 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌤𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌂 𑌤𑌯𑍋𑌃 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌂, 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌪𑌰𑌂 𑌪𑌰𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌂, 𑌤𑌦𑍍𑌗𑍁𑌣𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌂, 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌹 — 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

(𑌨 𑌪𑌰𑌿𑌚𑌕𑍍𑌷𑍀𑌤) 𑌪𑌾𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌥𑌂 𑌨 𑌨𑌿𑌰𑌾𑌕𑍁𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥

𑌇𑌤𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌬𑌹𑍁 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑌿𑌥𑍍𑌯𑌭𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑌸𑍍𑌵𑌜𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾 — 𑌬𑌹𑍁 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤 𑌬𑌹𑍁 𑌕𑍃𑌷𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌬𑌹𑍂𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌵𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌨 𑌕𑌞𑍍𑌚𑌨 𑌵𑌸𑌤𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑍀𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑍍𑌵𑌗𑍃𑌹𑍇 𑌵𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌵𑌾 𑌭𑍋𑌜𑌨𑌾𑌯𑌾𑌗𑌤𑌂 𑌕𑌮𑌪𑌿 𑌨 𑌨𑌿𑌰𑌾𑌕𑍁𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌭𑍋𑌜𑌨𑌾𑌯𑌾𑌗𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌮𑌨𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌯𑍇𑌨 𑌕𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌬𑌹𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌸𑌂𑌪𑌾𑌦𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌰𑌾𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌕𑌾𑌯 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌮𑌾𑌰𑌾𑌧𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌕𑌾𑌯𑍈𑌵 𑌹𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌪𑌨𑍍𑌨

ஸ ய ஏவம்வித் । அஸ்மால்லோகாத்ப்ரேத்ய । ஏதமன்னமயமாத்மானமுபஸங்க்ரம்ய । ஏதம் ப்ராணமயமாத்மானமுபஸங்க்ரம்ய । ஏதம் மனோமயமாத்மானமுபஸங்க்ரம்ய । ஏதம் விஜ்ஞானமயமாத்மானமுபஸங்க்ரம்ய । ஏதமானந்தமயமாத்மானமுபஸங்க்ரம்ய । இமாம்ல்லோகான்காமான்னீ காமரூப்யனுஸஞ்சரன் । ஏதத்ஸாம காயன்னாஸ்தே । ஹா௩வு ஹா௩வு ஹா௩வு ॥ ॥ ௫ ॥

அஹமன்னமஹமன்னமஹமன்னம் । அஹமன்னாதோ௩ऽஹமன்னாதோ௩ऽஹமன்னாத: । அஹம் ஶ்லோகக்ருதஹம் ஶ்லோகக்ருதஹம் ஶ்லோகக்ருத் । அஹமஸ்மி ப்ரதமஜா ருதா௩ஸ்ய । பூர்வம் தேவேப்யோऽம்ருதஸ்ய நா௩பாயி । யோ மா ததாதி ஸ இதேவ மா௩வா: । அஹமன்னமன்னமதந்தமா௩த்மி । அஹம் விஶ்வம் புவனமப்யபவா௩ம் । ஸுவர்ன ஜ்யோதீ: । ய ஏவம் வேத । இத்யுபநிஷத் ॥ ॥ ௬ ॥

ராஜ்யதைவிஷ்ணூர்திரோநவாநுஸஹிதோஜோஹா௩வு யஏவம்வேதைகஞ்ச ॥ இதி தஶமோऽனுவாக: ॥

ஸ ய இத்யாதி ॥ பூர்வவதர்த: । ஏதத்ஸ வக்ஷ்யமாணமித்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் । ஹாவு ஹாவு ஹாவு இதி ஸ்தோபாக்ஷராண்யேதானி ॥ ௫ ॥

அஹமன்னமிதி ॥ அத்ராஹம்ஶப்த: பரமாத்மபர: । போக்த்ருபோக்யரூபாப்யாமஹமேவாவஸ்தித இத்யர்த: । (ஶ்லோகக்ருத்) ஶ்லோக்யத இதி ஶ்லோகா: । ஶ்லாகனீயஜகதுத்பத்த்யாதிக்ருதித்யர்த: । அஹமஸ்மீதி ॥ (ருதஸ்ய) ஸத்யஸ்ய । (ப்ரதமஜா:) ஸகலாதித்வேன ஸஞ்ஜாதோऽஸ்மீத்யர்த: । தேவேப்ய: பூர்வம் ஸதஸ்ஸமனா (அம்ருதஸ்ய) மோக்ஷஸ்ய (நாபி:) ஸ்தானம் நாபிரிவ ஸம்ப்ரதிஷ்டித: । நாபாயி இதி சாந்தஸ ஏகாரலோப: । யோ மாம் யோக்யாய ஶிஷ்யாய (ததாதி) உபதிஶதி ஸ ஏவ (மா) மாம் (அவா:) அவதி ரக்ஷதீத்யர்த: । “வா கதிகந்தனயோ:” இதி ஹி தாது: । இத்யேவம்பூதம் த்ருஷ்டம் । அஹமன்னமிதி ॥ அன்னம் ஸ்வோசிதபோஜனம், தத்ப்ரதாரம் போக்தாரம் (அத்மி) க்ராஸயாமி । அஹம் விஶ்வமிதி ॥ ப்ரளயகாலே விஶ்வம் அபிபூதவானஸ்மீத்யர்த: । ஸுவர்ணஜ்யோதீரிதி । காஞ்சனவத் தீப்யமானஸ்வரூபோ பவதி । ய ஏவம் வேத । இத்யுபநிஷத் ஸமாப்தேதி ஶேஷ: ॥ இதி தஶமோऽனுவாகபாஷ்யம் ॥ ॥ ௬ ॥

இதி தைத்திரீயோபநிஷத்பாஷ்யே ப்ருகுவல்லீபாஷ்யம்

𑌜𑌸𑌾 𑌚 । 𑌯𑌮𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑍇 𑌕𑌵𑌯𑍋 𑌵𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇 𑌪𑌰𑌮𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌃 ॥ ௩ ॥

𑌯𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑌾 𑌜𑌗𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑍀 𑌤𑍋𑌯𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌨𑍍𑌵𑍍𑌯𑌸𑌸𑌰𑍍𑌜 𑌭𑍂𑌮𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍 । 𑌯𑌦𑍋𑌷𑌧𑍀𑌭𑌿𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌨𑍍𑌪𑌶𑍂𑌂𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌚𑌰𑌾𑌚𑌰𑌾𑌣𑌿 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌂 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌦𑌣𑍀𑌯𑌸𑌂 𑌹𑌿 𑌪𑌰𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌂 𑌯𑌨𑍍𑌮𑌹𑌤𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌯𑌦𑍇𑌕𑌮𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌮𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌤𑌮𑌸𑌸𑍍𑌪𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍 ॥ ௫ ॥ [௧]
𑌤𑌦𑍇𑌵𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌤𑌦𑍁 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌾𑌹𑍁𑌸𑍍𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌕𑌵𑍀𑌨𑌾𑌮𑍍 । 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌬𑌹𑍁𑌧𑌾 𑌜𑌾𑌤𑌂 𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌬𑌿𑌭𑌰𑍍𑌤𑌿 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌾𑌭𑌿𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

𑌚𑌾𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌯𑌶𑍍𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 । 𑌯𑍇𑌨 𑌚 (𑌤𑍇𑌜𑌸𑌾) 𑌦𑍀𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 (𑌭𑍍𑌰𑌾𑌜𑌸𑌾) 𑌔𑌷𑍍𑌣𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌚𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌪𑌤𑌿 । “𑌯𑍇𑌨 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌪𑌤𑌿 𑌤𑍇𑌜𑌸𑍇𑌦𑍍𑌧𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 । 𑌯𑌂 𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 (𑌕𑌵𑌯𑌃) 𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑌰𑍍𑌶𑌿𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌃 (𑌵𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿) 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌕𑍍𑌷𑌰𑌣𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑍇 𑌪𑌰𑌮𑍇 𑌪𑌦𑍇 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌯𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌿𑌰𑌪𑌿 𑌯𑌤𑌃 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌿𑌕𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 (𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌤𑌾) 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌨𑍍𑌨𑌾 । 𑌭𑍂𑌮𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑍋𑌯𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑍋𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌭𑍂𑌤𑍈𑌸𑍍𑌸𑌹 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌜𑍀𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌿 𑌓𑌷𑌧𑍀𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌪𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌚𑌰𑌾𑌚𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌮𑌹𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌮𑌹𑌤𑍍 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌣𑍋𑌰𑌪𑌿 (𑌅𑌣𑍀𑌯𑌸𑌂) 𑌅𑌣𑍁𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌅𑌤𑌿𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌸𑍍𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌤𑌰𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌣𑍀𑌯𑌸𑌂) 𑌅𑌣𑍀𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂) 𑌮𑌹𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌯𑌦𑍇𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ (𑌏𑌕𑌂) 𑌅𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑍍 । (𑌅𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌂) 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌮𑍍 । (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍂𑌪𑌂) 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । (𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂) 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌮𑍍 । (𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑌂) 𑌅𑌨𑌾𑌦𑌿 । (𑌤𑌮𑌸𑌸𑍍𑌪𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍) 𑌤𑌮𑌃𑌪𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑍀 𑌚 । 𑌅𑌯𑌮𑍍𑌵𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌯𑌾𑌮𑍇𑌕𑌕𑍈𑌵𑌲𑍍𑌯𑌾𑌵𑌸𑌂 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾𑌨𑌾𑌰𑍂𑌪𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌂 𑌅𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌂 𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

𑌤𑌦𑍇𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌋𑌤𑌸𑌤𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌶𑌸𑌰𑍍𑌵𑌕𑌾𑌲𑌾𑌬𑌾𑌧𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌯𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍌𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌵𑌾𑌪𑍀𑌕𑌾𑌦𑌿𑌸𑍍𑌮𑌾𑌰𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑍀𑌰𑍍𑌥𑌾𑌦𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌯𑌤𑌨𑌸𑌮𑍍𑌪𑌾𑌦𑌨𑌂 𑌬𑌹𑍁𑌧𑌾 𑌜𑌾𑌤𑌂 𑌸𑌮𑍁𑌦𑍇𑌤𑍍𑌯 (𑌬𑌿𑌭𑌰𑍍𑌤𑌿) 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 । 𑌤𑌦𑌾𑌰𑌾𑌧𑍍𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌸𑍍𑌯 (𑌨𑌾𑌭𑌿𑌃) 𑌨𑌾𑌭𑌿𑌵𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑍍 ॥ ॥ ௬ ॥

ததேவாக்நிஸ்தத்வாயுஸ்தத்ஸூர்யஸ்தது சந்த்ரமா: । ததேவ ஶுக்ரமம்ருதம் தத்ப்ரஹ்ம ததாப: ஸ ப்ரஜாபதி: ॥ ॥ எ ॥

ஸர்வே நிமேஷா ஜஜ்ஞிரே வித்யுத: புருஷாததி । கலா முஹூர்தா: காஷ்டாஶ்சாஹோராத்ராஶ்ச ஸர்வஶ: । அர்தமாஸா மாஸா ருதவஸ்ஸம்வத்ஸரஶ்ச கல்பதாம் ॥ ॥ அ ॥

ஸ ஆப: ப்ரதுதே உபே இமே அந்தரிக்ஷமதோ ஸுவ: । நைநமூர்த்வம் ந திர்யஞ்சம் ந மத்யே பரிஜக்ரபத் । ந தஸ்யேஶே கஶ்சந தஸ்ய நாம மஹத்யஶ: ॥ கூ ॥ [உ]

ந ஸந்த்ருஶே திஷ்டதி ரூபமஸ்ய ந சக்ஷுஷா பஶ்யதி கஶ்சநைநம் । ஹ்ருதா மநீஷா மநஸாபிக்லுப்தோ ய ஏநம் விதுரம்ருதாஸ்தே பவந்தி ॥ ॥ க0 ॥

ததேவாக்நிரித்யாதி ॥ (ஶுக்ரம்) தேஜிஷ்டம் । தத் ப்ரஹ்மாதாரம் உத்க்ருஷ்டம் । (அம்ருதம்) அஸம்ஸாரி । ஜகதஸ்ஸ்ரஷ்டா ॥ ॥ எ ॥

ஸர்வே நிமேஷா இதி ॥ (வித்யுத:) வித்யுத்வர்ணாத் புருஷாதித்யர்த: । “ஆதித்யவர்ணம் தமஸ: பரஸ்தா”திதி ஶ்ருதே: । (ஜஜ்ஞிரே) உத்பந்நா இத்யர்த: । (கல்பதாம்) கல்பிதா: ஸ்ருஷ்டா இத்யர்த: ॥ அ ॥

ஸ ஆப இதி ॥ ஸ: (ஆப:) வ்யாப்தவாநித்யர்த: । (ப்ரதுதே) ப்ருதுநீ । ஸுவர்லோகோபலக்ஷிதம் ஸ்வர்காதிலோகம் ப்ராப்தவாநித்யர்த: । ததா அந்தரிக்ஷம் ஸர்வம் உபே இமே த்யாவாப்ருதிவ்யௌ வ்யாப்தவாநித்யர்த: । நைநமித்யாதி ॥ ஏநம் ஊர்த்வதேஶே திர்யக்தேஶே மத்யதேஶே வா கோ(அ)பி ந க்ருஹீதவாந் ந ஜ்ஞாதவாநித்யர்த: । ஸர்வாத்மகஸ்ய ஸர்வாகாரஸ்ய தஸ்ய ஸர்வத்ர ஸத்த்வாத் ஊர்த்வாதிதேஶவிஶேஷாபாவாதிதி பாவ: । யதா— வ்ருக்ஷாதிலக்ஷணோர்த்வப்ரதேஶேந ஸஹ பஶ்வாதிலக்ஷணதிர்யக்ப்ரதேஶேந ஸஹ மநுஷ்யாதிலக்ஷணமத்யப்ரதேஶேந ஸஹ ஸ்தாவரஜங்கமாத்மகப்ரதேஶேந வ தத்ஸ்தாநம் கோ(அ)பி ந ஜ்ஞாதவாநித்யர்த: ॥ ந தஸ்யேதி ॥ தஸ்ய கோ(அ)பி நேஶே । தஸ்யேஶ்வர: கோ(அ)பி நாஸ்தி । நிரவத்யமஹத்யஶஸ்ஸ்வரூபகல்யாணகுணவிஶிஷ்டஸ்யைவ நாமத்வேநேத்யர்த: । நாமஶப்த: ப்ரஸித்தௌ ॥ ॥ கூ ॥

ந ஸந்த்ருஶே திஷ்டதீதி ॥ அஸ்ய (ரூபம்) திவ்யம் வபு: (ஸந்த்ருஶே) தர்ஶநாய ந திஷ்டதி । தர்ஶநயோக்யதா நாஸ்தீத்யர்த: । அத ஏவ கோ(அ)பி சக்ஷுராதீந்த்ரியை: ந பஶ்யதி । ஹ்ருதா மநீஷேதி ॥ ஹ்ருதிதி ஸப்தம்யர்தே । மநீஷேதி யுதி: । ஏதச்ச கண்டஶ்ரீவ்யாக்யாயாம் வ்ருத்திவாதிதம் । (மநஸாபிக்லுப்த:) மநோக்ராஹ்ய இத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ க0 ॥

𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌸 𑌜𑌨𑌿𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌙𑍍𑌮𑍁𑌖𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍋𑌮𑍁𑌖𑌃 ॥௧௧॥

𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍁𑌤 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍋𑌮𑍁𑌖𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍋𑌹𑌸𑍍𑌤 𑌉𑌤 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑌸𑍍𑌪𑌾𑌤𑍍 । 𑌸𑌂𑌬𑌾𑌹𑍁𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌧𑌮𑌤𑌿 𑌸𑌂𑌪𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌰𑍍𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌜𑌨𑌯𑌨𑍍𑌦𑍇𑌵 𑌏𑌕𑌃 ॥ ॥௧௨॥

𑌵𑍇𑌨𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌨𑍀𑌡𑌮𑍍 । 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌞𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌚𑍈𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸 𑌓𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌭𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌸𑍁 ॥ ॥ ௧௩ ॥

𑌪𑍍𑌰 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍋𑌚𑍇 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑍋 𑌨𑌾𑌮 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌙𑍍𑌗𑍁𑌹𑌾𑌸𑍁 । [௩] 𑌤𑍍𑌰𑍀𑌣𑌿 𑌪𑌦𑌾 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌸𑍁 𑌯𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌵𑌿𑌤𑍁𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌾𑌸𑌤𑍍 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌸𑌾𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌙𑍍𑌮𑍁𑌖𑌾 𑌇𑌤𑌿 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑍁𑌖𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸 𑌤𑌥𑍋𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌙𑍍𑌮𑍁𑌖𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌚𑌨𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌯𑌶𑍍𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 । 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑍋𑌮𑍁𑌖 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌚𑍇𑌤𑌨𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ ௧௧ ॥

𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 । 𑌪𑌾𑌣𑌿𑌪𑌾𑌦𑌾𑌦𑌿𑌕𑌰𑍍𑌮𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑌃𑌪𑌾𑌣𑌿𑌪𑌾𑌦𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌨𑍍𑌬𑌾𑌹𑍁𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑌤𑌤𑍍𑌰𑍈𑌶𑍍𑌚 𑌯𑍋𑌜𑌯𑌤𑌿 । 𑌕𑌰𑌣𑌕𑌲𑍇𑌬𑌰𑌯𑍋𑌗𑌂 𑌕𑌾𑌰𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌗𑍀𑌤𑌾𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 “𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑌃𑌪𑌾𑌣𑌿𑌪𑌾𑌦”𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌦𑍍𑌵𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌶𑍋𑌧𑍍𑌯𑌃 ॥ ௧௨ ॥

𑌵𑍇𑌨𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 । (𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌭𑍁𑌵𑌨𑌾𑌨𑌿 । 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵 । 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 (𑌏𑌕𑌨𑍀𑌡𑌂) [illegible] 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 । 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 [illegible] 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌸𑍁 𑌚𑍇𑌤𑌨𑌾𑌚𑍇𑌤𑌨𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌷𑍁 𑌤𑌿𑌰𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍁𑌵𑌦𑍋𑌤𑌃 𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌤𑌨𑍍𑌤𑍁𑌵𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௩ ॥

𑌪𑍍𑌰 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍋𑌚𑍇𑌤𑌿 । [illegible] । 𑌸𑌃 (𑌈𑌦𑍃𑌶𑌂) 𑌅𑌪𑍌𑌰𑍁𑌷𑍇𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 (𑌅𑌮𑍃𑌤𑌂) [illegible] (𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌃) [illegible] । “[illegible]” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 । 𑌤𑍍𑌰𑍀𑌣𑌿 𑌪𑌦𑍇𑌤𑌿 । [illegible] 𑌤𑍍𑌰𑍀𑌣𑌿 𑌪𑌦𑌾𑌨𑌿 [illegible] “𑌤𑍍𑌰𑌿𑌪𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌦𑌿𑌵𑌿” [illegible] ॥ ௧௪ ॥

ஸநோ பந்து⁴ர்ஜநிதா ஸவிதா⁴தா தா⁴மாநிவேத³ பு⁴வநாநி
விஶ்வா । யத்ர தே³வா அம்ருதமாநஶாநாஸ்த்ருதீயே தா⁴மந்நத்⁴யைர
யந்த ॥ ॥ ௧௫ ॥

பரித்³யாவாப்ருதி²வீ யந்தி ஸத்³ய: பரிலோகாந்பரிதி³ஶ: பரி
ஸுவ: । ருதஸ்ய தந்தும் விததம் விச்ருத்ய தத³பஶ்யத்தத³ப⁴வத்ப்ர
ஜாஸு ॥ ॥ ௧௬ ॥

பரீத்ய லோகாந்பரீத்ய பூ⁴தாநி பரீத்ய ஸர்வா: ப்ரதி³
ஶோ தி³ஶஶ்ச । ப்ரஜாபதி: ப்ரத²மஜா ருதஸ்யாத்மநாzzத்மாநமபி⁴
ஸம்ப³பூ⁴வ ॥ ॥ ௧௭ ॥

ஸத³ஸஸ்பதிமத்³பு⁴தம் ப்ரியமிந்த்³ரஸ்ய காம்யம் । ஸநிம்மேதா⁴மயா

ஸநோ பந்து⁴ரிதி ॥ ஸர்வாவஸ்தாஸு ப³ந்து⁴: । (ஜநிதா) உத்பாத³க: । ஸர்வஶ்ரேயஸாம் விதா⁴தா । ஸர்வேஷாம் ஜநாநாம் போ⁴க்³யபோ⁴கோ³பகரணாநி வேத³ । நஹ்யந்யஸ்ய ப³ந்தோ⁴ர்பு⁴பு⁴க்ஷுகாதி³போ⁴க்³யாநாம் தத்³போ⁴க்³யவஸ்துஜ்ஞாநம் ஸம்ப⁴வதீதி பா⁴வ: । யத்ர தே³வா இதி ॥ யத்ர பரமாத்மநி (அம்ருதம்) அம்ருதவத்³போ⁴க்³யம் கல்யாணகு³ணஜாதம் (ஆநஶாநா:) ஆஶ்ரிதவந்த: । அநுப⁴வந்த இத்யர்த²: । காநஜதோzயம்ஶப்³த³: । த்ருதீயே தா⁴ம்நி உபாஸகாநாம் ஶாஸ்த்ரத்³ருஷ்டாபேக்ஷயா த்ருதீயே பரமே தேஜஸி (அத்⁴யைரயந்த) "ஸத்தாமோமயதாஸ்த" இத்யுக்தரீத்யா பரஸ்பராநுபோ³த⁴யா மாநம் குர்வந்தீத்யர்த²: ॥ ॥ ௧௫ ॥

பரித்³யாவாப்ருதி²வீ இதி ॥ "ஸர்வாந்லோகாநுகாமாந் காமரூப்யநுஸஞ்சரந்" இத்யுக்தரீத்யா த்³யாவாப்ருதி²வ்யாதி³லோகாந் தி³ஶ: ஸுவஶ்சாநுஸம்ப⁴வத்ஸுக²ம் பரிதஶ்சரந்தீத்யர்த²: । வேதோ³ஷ்ட்ராதி³பரிஹாராய கர்மஸாபேக்ஷதாம் ப்³ரஹ்மணோ த³ர்ஶயதி — ருதஸ்யேதி ॥ (ருதஸ்ய) கர்மண: (விச்ருத்ய விததம் தந்தும்) வ்யாப்தம் கர்மஸந்தாநரூபம் அத்³ருஷ்டமேவ ச । ஜீவஸம்ப³ந்தி⁴கர்மஸாத்⁴யாநி ப²லாநி ஸாக்ஷாத்க்ருத்ய தத³நந்தரம் (தத³ப⁴வத்) அநுப்ரவிஶேயமித்யயம்ஶப்³த³: । தத்தத்கர்மாநுரூபம் ஸ்ருஷ்டாநந்தரம் தத்ர தத³ப⁴வத் । ஸ்ருஷ்டவாநித்யர்த²: ॥ ॥ ௧௬ ॥

பரீத்ய லோகாநிதி ॥ ஸர்வாந்லோகாந் ப்ராப்ய ப்ரதா²நதயா ஸ்தி²த: ப்ரஜாநாம் பதி: ஶ்ரேஷ்டோ² ப்³ரஹ்மா (ருதஸ்ய) கர்மண: (ப்ரத²மஜா:) ப்ரத²மம் ஜநயிதா ஸர்வாத்மபூ⁴த: ஸ்வேச்ச²யா கர்மவஶ்யாந் ஸ்வாத்மநா ஸ்வாத்மநாத்மாநமபி⁴ஸம்ப³பூ⁴வ । ஸ்வயமேவ ஸர்வகாரணமபூ⁴தி³த்யர்த²: ॥

ஸத³ஸஸ்பதிமிதி ॥ நித்யஸூரிபரிஷந்நாயகம் (அத்³பு⁴தம்) ஆஶ்சர்யபூ⁴தம் இந்த்³ரஸ்ய ஜீவஸ்ய ப்ரியம் ஸர்வைரபி ஸம்ப்ரார்த்²யம் (காம்யம்)

தத்வாத்வாஷாயவித்மஹே வஸுதத்வாய தீமஹி । தந்நோ தேவஃ ப்ரசோதயாத் ॥ ॥ உக ॥

தத்வாத்வாஷாயவித்மஹே ஸர்வதத்வாய தீமஹி । [ஶ்ரீ] தந்நோ ஸாத்வதஃ ப்ரசோதயாத் ॥ ॥ உச ॥

காத்யாயநாயவித்மஹே கந்யகாரீயதீமஹி । தந்நோ துர்கிஃ ப்ரசோதயாத் ॥ ॥ உஶ ॥

நாராயணாயவித்மஹே வாஸுதேவாய தீமஹி । தந்நோ விஷ்ணுஃ ப்ரசோதயாத் ॥ ॥ உசு ॥

ஸஹஸ்ரபரமாதேவீஶதமூலாஶதாங்குரா । ஸர்வஸ்ஹரது மே பாபம் தூர்வா துஸ்ஸ்வப்நநாஶநீ ॥ ॥ உஎ ॥

அஶ்வக்ராந்தே ரதக்ராந்தே விஷ்ணுக்ராந்தே வஸுந்தரா । ஶிரஸா தாரிதாதேவி ரக்ஷஸ்வமாம் பதே பதே । உத்ருதாஸி வராஹேண க்ருஷ்ணேந ஶதபாஹுநா ॥ உஅ ॥ [கூ]

ம்ருத்திகே ப்ரஹ்மதத்தாஸி காஶ்யபேநாபிமந்த்ரிதா । ம்ருத்திகே ஹந மே பாபம் யந்மயா துஷ்க்ருதம் க்ருதம் । த்வயா ஹதேந பாபேந ஜீவாமி ஶரதஶ்ஶதம்

தத்வாத்வாஷாயேதி ॥ (தேவஃ) ப்ரஜாநநஃ । (வஸுதத்வம்) வஸுநா விஷ்ணுஃ । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ உக ॥

தத்வாத்வாஷாயேதி ॥ (ஸர்வதத்வஃ) ஶோஹநஸர்வதத்வாத்மகஃ வாஸுதேவ இத்யர்தஃ ॥ ॥ உச ॥

காத்யாயநாயேதி ॥ ஶாக்தஃ காத்யாயநீ । கந்யாயை । “கந்யகா” இதி தீஹீ யாதஃ । ஈஷிதேதி கந்யாயை (தீமஹி) யத்ர । தந்நோ துர்கிஃ ப்ரசோதயாதித்யர்தஃ । துர்காயாஃ ஸ்தோத்ரம் வ்யாக்யாதம் ॥ ॥ உஶ ॥

நாராயணாயேதி ॥ ஸ்பஷ்டார்தஃ ॥ ॥ உசு ॥

ஸஹஸ்ரபரமாதேவீதி ॥ ஸ்நாநே ஶிரஸி தூர்வாதாரணவிதி யாஜ்ஞவல்க்யஃ । ஸஹஸ்ராதிபரமா ஏதேந மந்த்ரேண தூர்வா ஶிரஸா தார்யேத்யர்தஃ ॥ ॥ உஎ ॥

அஶ்வக்ராந்தேதி ॥ ஸ்நாநகாலே ம்ருத்ஸ்நாநமந்த்ரமாஹ । அஶ்வரதாதிவிஷ்ணுக்ரமணஸ்தாநஸ்தம் ம்ருத்திகாம் ஶிரஸா தாரயேத் (பதே பதே) ஸர்வதா ரக்ஷேத்யர்தஃ । உத்ருதாஸீதி வராஹ ஏகதா க்ருஷ்ணேந ஶதபாஹுநா ஹேதாய உத்ருதாஸீதி ஸம்பந்தஃ ॥ ॥ உஅ ॥

ம்ருத்திகேதி ॥ ப்ரஹ்மணா தத்தாஸி । ஸர்வத்ர ஸர்வத்ர ஹிதார்தா இதி ம்ருத்திஃ । ஸர்வகாமப்ரதா ஸர்வஜநஃ । பாபம் துஷ்

தம் । ஶ்ரத்தே மேதே ப்ரஜே ஸந்த்யே ஸர்வம் ப்ரதிஷ்டிதம் ॥ ௧௭ ॥

சந்த்ரமா அப்ஸ்வந்தரா ஸுபர்ணோ தாவதே திவி । ந வோ ஹிரண்யநேமய: பதம் விந்தந்தி வித்யுதோ வித்தம் மே அஸ்ய ரோதஸீ ॥ ௧௮ ॥

ஹிரண்யஶ்ருங்கம் வருணம் ப்ரபத்யே தீர்தம் மே தேஹி யாசித: । யன்மயா புக்தமஸாதூனாம் பாபேப்யஶ்ச ப்ரதிக்ரஹ: । யன்மே மனஸா வாசா கர்மணா வா துஷ்க்ருதம் க்ருதம் । தன்ன இந்த்ரோ வருணோ ப்ருஹஸ்பதி: ஸவிதா ச புனந்து புன: புன: ॥ ௧௯ ॥

நமோऽக்னயேऽப்ஸுமதே நம இந்த்ராய நமோ வருணாய நமோ வாருண்யை நமோऽத்ப்ய: ॥ ௨௦ ॥

யதபாம் க்ரூரம் யதமேத்யம் யதஶாந்தம் ததபகச்சதாத் । அத்யாஶநாத் அதீபாநாத் யச்ச உக்ராத் ப்ரதிக்ரஹாத் । தன்னோ வருணோ ராஜா பாணினா ஹ்யவமர்ஶது ॥ ௨௧ ॥

ஸோऽஹமபாபோ விரஜோ நிர்முக்தோ முக்தகில்பிஷ: । நாகஸ்ய

ப்ருஷ்டே ஆதாய யோஷேவ ... । "ப்ரஜா ..." இதி ஹி யாசந: । (ஸ்ரஜ) ... ப்ரதிஷ்டிதம் । ஸர்வம் ... ॥ ௧௭ ॥

சந்த்ரமா இதி ॥ ... । சந்த்ரமா அப்ஸ்வந்தரா ... । (ஹிரண்யநேமய:) ... । ... ॥ ௧௮ ॥

ஹிரண்யஶ்ருங்கமிதி ॥ தீர்தம் மே தேஹி யாசித: । (ஹிரண்யஶ்ருங்கம்) ... । ... ॥ ௧௯ ॥

நமோऽக்னய இதி ॥ ... ॥ ௨௦ ॥

யதபாமிதி ॥ ... । ... ॥ ௨௧ ॥

ஸோऽஹமபாப இதி ॥ ... ।

அக்நௌ ஸம்வாஸ்யாந் வை ஸதா ஸாத்வஸதாம் ஹிதே பூர்ணாஸ்திவஹ்நா ।
பாபஸ்ய பஸ்வஹாரஹஸா உபாஸ்மஹே தோஷாய தஸ்மாய சம்யோ: ॥
விஸ்வாநி தோ பூர்ணாஹா ஜாதவேதஹ ஸிந்தும் ந நாவா துரிதாதிப
ர்ஷி । அக்நே அத்ரிவந்நமஸா க்ருணாநோஸ்மாகம் போத்யவிதா தநூ
நாம் ॥ ॥ ௪௮ ॥
ப்ருதநாஜிதம் ஸஹமாநமுக்ரமக்நிம் ஹுவேம பரமாத்ஸதஸ்தாத் ।
ஸ ந: பர்ஷததி துர்காணி விஸ்வா க்ஷாமத்தேவோ அதி துரிதாத்ய
க்நி: ॥ ॥ ௪௯ ॥
ப்ரத்நோஷி கமீட்யோ அத்வரேஷு ஸநாச்ச ஹோதா நவ்யஸ்ச ஸத்ஸி।

அக்நே ஸ்வமிதி ॥ அக்நே த்வம் ஸ்தோத்ரைரீட்ய: । அக்நே(நவ்ய:) நவதர
நவ்ய: । பூர்வஜாதாதிப்ய: அந்யேப்ய: (ஸ்வஸ்திபி:) ஸோபநை: தவஸங்கல்பை
ரதி துர்காணி விஸ்வாநி துரிதாநி(பாரய) தாரய । (பூஸ்ச) (ப்ருதீ
வி(பஹுலா) யதா ப்ருதிவீஸர்வா(உர்வீ) விஸ்தீர்ணா பூர்வ(ந:) அஸ்மா
கம் பவஸ்வேதிஸேஷ: । (தோகாய) அபத்யாய, (தநயாய) தத்புத்ராய ச,
(சம்யோ:) சம் ஸுகம் யச்ச இதி இத்யர்தஸ்சம்யோ: । விஷ்த்யோஸ்ஷ:
தோஷாஸ்ச சம்பு: । ஸர்வப்ரவசோஷய । ஸுவாஜதிதிம் ச யஸ்மாத்: ।
சம்யுஜிநோதிநோ ப்ருதிஸப்ய: “ஸாக்ஷாத்ப்ரவிஸோயஹோதி”ரிதி த்ர
யோதஸ் ததீக்ஷாதிநாஹவத்ராஸ்சு ॥ ॥ ௪௭ ॥
விஸ்வாநிநஇதி ॥ ஹேஜாதவேத: ! துர்காணி துரிதாநி ஹந்தீதி
துர்கஹா । தாத்ருஸஸ்ய ஸிந்தும் (நாவா) நஸ்யைஷ வாயோ: । தா
தேவ விஸ்வாநி துரிதாநி (அதிபர்ஷி) அதிக்ரம்ய பாரய । “ப்ருவாந
பூரணயோ”ரிதிஹி யாது: । ஹேஅக்நே? அத்ரிவந்மஹர்ஷிவத் (நம
ஸாக்ருணாந:) பரிஹ்ருஜ்யமாநஸ்ஸந் ஸ்வஸ்ம ஸர்வம் ப
ஸ்யந் ஸந் (அஸ்மாகம் தநூநாம்) அஸ்மதீயஸரீராணாம் (அவிதா)
ரக்ஷக: (போதி) பவேத்யர்த: ॥ ॥ ௪௮ ॥
ப்ருதநாஜிதமிதி ॥ (ப்ருதநாஜிதம்) பரஸேநாஜிதம் (ஸஹமா
நம்) ஸத்ரூநாபாயஸஹம் ஸத்ருவிஷயே உக்ரம் அக்நிம் (பரமாத்ஸத
ஸ்தாத்) உத்க்ருஷ்டாத்ஸ்தாநாத் । ஸமஸ்திஷு த்ருவிஹிதி ஸப்பு: । “ஸப
ஹோஸ்ஸோர்ஷ்யா”தி ஸமஸ்ஸ்ய ஸர்பேஸ: । (ஹுவேம) ஆஹ்வ
யேமேத்யர்த: । ஸந:பர்ஷதிதி ॥ க்ஷாமத்தேவ: க்ஷமதேதி க்ஷா
மந் । தாத்ருஸோக்நி: (அதிதுர்காணி விஸ்வாநி) ஸர்வாணி துரிதாநி
அதி அதிவாஹ்ய (பர்ஷத்) பாலகோஹ்ஸ்விதித்யர்த: ॥ ॥ ௪௯ ॥
ப்ரத்நோஷீதி ॥ அத்வரேஷு (ஈட்ய:) ஸ்துத்ய: க்ரூஸ்ரீதாநாம்
(கம்) ஸர்வம் (ப்ரத்நோஷி) தநோஷி । (ஸநாச்ச) ஸநாதந: (ஹோதா)

𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇 𑌤𑌨𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌿𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌵𑌾𑌸𑍍𑌮𑌭𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌸𑍌𑌭𑌗𑌮𑌾𑌯𑌜𑌸𑍍𑌵 ॥ [௧௧]
[illegible]
[illegible] ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌭𑍂𑌰𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍁𑌵𑍋 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍇𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌦𑌿𑌵𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌶𑍍𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍇 𑌦𑌿𑌗𑍍𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌨𑌮𑍋 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍋𑌮𑍍 ॥ [௧௨] 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌭𑍂𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍁𑌵𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍇𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌦𑌿𑌵𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍇 𑌦𑌿𑌗𑍍𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌨𑌮𑍋 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑍋𑌮𑍍 ॥ [௧௩] 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌭𑍂𑌰𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌚 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈 𑌚 𑌮𑌹𑌤𑍇 𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍁𑌵𑍋 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍇 𑌚𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯 𑌚 𑌮𑌹𑌤𑍇 𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌸𑍁𑌵𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌚 𑌦𑌿𑌵𑍇 𑌚 𑌮𑌹𑌤𑍇 𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌶𑍍𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍇 𑌚 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑍇𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌦𑌿𑌗𑍍𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌮𑌹𑌤𑍇 𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 𑌨𑌮𑍋 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌮𑌹𑌰𑍋𑌮𑍍 ॥ [௧௪] 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌪𑌾𑌹𑌿 𑌨𑍋 𑌅𑌗𑍍𑌨 𑌏𑌨𑌸𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌪𑌾𑌹𑌿 𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌸𑍇

[illegible] । 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌹𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑍇! 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌦𑍍𑌦𑌤𑍍𑌤𑍇𑌨 𑌹𑌵𑌿𑌷𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌤𑌨𑍁𑌂 𑌵𑌰𑍍𑌧𑌯 । 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌭𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌸𑍌𑌭𑌾𑌗𑍍𑌯𑌂 (𑌆𑌯𑌜𑌸𑍍𑌵) 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌚𑍍𑌛 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌭𑍂𑌰𑌗𑍍𑌨𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌃 [illegible] 𑌵𑌿𑌨𑌿𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾𑌃 । [illegible] (𑌅𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇) [illegible] (𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈) [illegible] । 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌭𑍂𑌰𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 (𑌓𑌮𑍍) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵 । "𑌓𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌵𑌿𑌧𑌃 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍇𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌭𑍂𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌮𑌰𑍍𑌶𑌃 [illegible] ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑍇 [illegible] ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑌾𑌹𑌿 𑌨 𑌇𑌤𑌿 ॥ (𑌏𑌨𑌸𑍇) 𑌏𑌨𑌸𑌃 । 𑌪𑌾𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑌾𑌹𑌿 𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌸𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌃 ।

ஸ்வாஹா । யஜ்ஞம்வாஹிவிபா⁴வஸோ ஸ்வாஹா । ஸஹஸ்ரம்வாஹிஶத க்ரதோ ஸ்வாஹா ॥ [௧௫] இதி பஞ்சமோऽநுவாக: ॥

யஶ்ச²ந்த³ஸாம்ருஷபோ⁴ விஶ்வரூபஶ்ச²ந்தோ³ப்⁴யஶ்ச²ந்தா³ம்ஸ்யாவிவேஶ। ஸதாம்ஶிக்ய: ப்ரோவாசோபநிஷதி³ந்த்³ரோ ஜ்யேஷ்ட² இந்த்³ரியாய ருஷிப்⁴யோ நமோ தே³வேப்⁴ய: ஸ்வதா⁴ பித்ருப்⁴யோ பூ⁴ர்பு⁴வஸ்ஸுவஶ்ச²ந்த³ ஓம் ॥ [௧௬] இதி ஷஷ்டோ²ऽநுவாக: ॥

நமோ ப்³ரஹ்மணே தா⁴ரணம் மே அஸ்த்வநிராகரணம் தா⁴ரயிதா பூ⁴யாஸம் கர்ணயோ: ஶ்ருதம் மா ச்யோட்⁴வம் மமாமுஷ்ய ஓம் ॥ [௧௭] இதி ஸப்தமோऽநுவாக: ॥

ருதம் தபஸ்ஸத்யம் தபஶ்ஶ்ருதம் தபஶ்ஶாந்தம் தபோ தா³நம் தபோ

ஹே விஶ்வவேத³ இத்யர்த²: । விப⁴க்திவ்யத்யயஶ்சா²ந்த³ஸ: । யஜ்ஞம்வாஹி விபா⁴வஸோ ஸ்வாஹேதி ॥ விபா⁴வஸு: ப்ரகாஶக இத்யர்த²: । ஸஹஸ்ரம்வாஹி ஶதக்ரதோ ஸ்வாஹேதி । ஶதக்ரதோ நிஷ்க்ஷாதநஶதக்ரதோ ஸ்வ ॥

இதி பஞ்சமாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

யஶ்ச²ந்த³ஸாமிதி ॥ (ச²ந்த³ஸாம்) வேதா³நாம் (ருஷப⁴:) ஶ்ரேஷ்ட²: । ஸகலவாக்ப்ரக்ருதிபூ⁴த விஶ்வரூப: ப்ரணவ: ஸர்வமந்த்ராத்மக: ஸர்வாத்மகஶ்ச ச²ந்தா³ம்ஸ்யாவிவேஶ "ஓங்காரேண ஸர்வா வாக் ஸந்த்ருண்ணா" இதி ஶ்ருதே:, ஸர்வவேதா³நாம் ஓங்காரஸாபேக்ஷத்வாச்ச ॥ (ஸதாம்ஶிக்ய: ப்ரோவாசோபநிஷதி³ந்த்³ரோ ஜ்யேஷ்ட² இந்த்³ரியாயேதி) ஸ: வித்³யாநாம் ஶிக்யம் ஆஶ்ரயபூ⁴த இந்த்³ர: தாம் ஓங்காரரூபாம் உபநிஷத³ம் (இந்த்³ரியாய) இந்த்³ரஶிஷ்யாய ப்ரோவாசேத்யர்த²: । "இந்த்³ரியமிந்த்³ரலிங்க³"மித்யாதி³நா இந்த்³ரஸ்ருஷ்டார்தே² இந்த்³ரியஶப்³தோ³ நிபாதித: । தோ³ஷஶாந்த்யர்த²ம் ஶாந்திரூபதயா தே³வபித்ருப்⁴யோ ஹுதி: க்ரியதே— ருஷிப்⁴யோ நமோ தே³வேப்⁴ய: ஸ்வதா⁴ பித்ருப்⁴யோ பூ⁴ர்பு⁴வஸ்ஸுவஶ்ச²ந்த³ ஓமிதி ॥

இதி ஷஷ்டா²நுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

நமோ ப்³ரஹ்மண இதி ॥ அயம் தஸ்ய அவிஸ்ம்ருதிப்ரார்த²நாமந்த்ர: । (ப்³ரஹ்மணே) பரமாத்மநே நம: । அஸ்து மே (தா⁴ரணம்) அவிஸ்ம்ருதிரஸ்து । (அநிராகரணம்) அவிஸ்ம்ருதம் யதா² ப⁴வதி ததா² தா⁴ரயிதா ப⁴வேயம் । அமுஷ்ய மம கர்ணயோ: ஶ்ருதம் மா ச்யவதாமித்யர்த²: ॥

இதி ஸப்தமாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

ப்³ரஹ்மஜ்ஞாநே தபஸ ஆவஶ்யகதாம் த³ர்ஶயந் தபஸ்ஸாத⁴நாபேக்ஷிதஸத்யஶ்ருதாதி³ரூபேண ஸ்வீகரோதி— ருதமித்யாதி³ ॥ (ருதம்) ஸத்யவசநம் । ஸத்யமிதி த்ரேதா "ஸத்யம் லோகஹிதம் ப்ரோக்த"மிதி லோகஹிதவசநம் । ஸம்பூர்ணவஸ்த்ரப்³ரஹ்மசோத³நா

𑌪𑌜𑍍𑌞𑍁𑌸𑍍𑌸𑍋 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑍈𑌤𑌤𑍍𑌤
𑌪𑌃 ॥ [௧௮] 𑌇𑌤𑌿 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌯𑌥𑌾 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌪𑍁𑌷𑍍𑌪𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍂𑌰𑌾𑌦𑍍𑌗𑌨𑍍𑌧𑍋 𑌵𑌾𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂 𑌪𑍁
𑌣𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌦𑍂𑌰𑌾𑌦𑍍𑌗𑌨𑍍𑌧𑍋 𑌵𑌾𑌤𑌿 𑌯𑌥𑌾𑌽𑌸𑌿𑌧𑌾𑌰𑌾𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍇𑌽𑌵
𑌹𑌿𑌤𑌾𑌮𑌵𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌯𑍁𑌵𑍇 𑌯𑍁𑌵𑍇 𑌹𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌹𑍍𑌵𑌯𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌪𑌤𑌿
𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌮𑌨𑍃𑌤𑌾𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌜𑍁𑌗𑍁𑌪𑍍𑌸𑍇𑌤𑍍 ॥ [௧௯]
𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌵𑌮𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌣𑍋𑌰𑌣𑍀𑌯𑌾𑌨𑍍𑌮𑌹𑌤𑍋 𑌮𑌹𑍀𑌯𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑍋
𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌨𑍍𑌤𑍋𑌃 । 𑌤𑌮𑌕𑍍𑌰𑌤𑍁𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌵𑍀𑌤𑌶𑍋𑌕𑍋 𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾
𑌦𑌾𑌨𑍍𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑌮𑍀𑌶𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧ ॥
𑌸𑌪𑍍𑌤 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌪𑍍𑌤𑌾𑌰𑍍𑌚𑌿𑌷𑌸𑌸𑍍𑌸𑌮𑌿𑌧𑌸𑌸𑍍𑌸𑌪𑍍𑌤 𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌾𑌃 ।

𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌵 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑍀𑌭𑌿𑌰𑍍𑌹𑍋𑌮𑌕𑍇𑌨𑌾𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍇𑌵
𑌤𑍍𑌵𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑌾𑌶𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌸𑌨𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌂
𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌯𑌥𑌾 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌪𑌿 𑌅𑌹𑌙𑍍𑌕𑌾𑌰𑌣
𑌮𑍇𑌵𑌮𑍁𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌪𑌯𑍋𑌗𑌿𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌯𑌥𑌾𑌽𑌸𑌿𑌧𑌾𑌰𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥
𑌯𑌥𑌾 𑌅𑌸𑌿𑌧𑌾𑌰𑌾𑌮𑍍 । 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍁𑌃 । 𑌖𑌡𑍍𑌗𑌂 (𑌅𑌵𑌹𑌿𑌤𑌾𑌂) 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤𑍋
𑌕𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌨𑌶𑍀𑌲𑌾𑌸𑌿𑌧𑌾𑌰𑌾𑌂 𑌯𑌥𑌾𑌽𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑍇𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑍁𑌵𑍇
𑌯𑍁𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌉𑌵𑌾 𑌇𑌯𑍁𑌵𑌾 𑌇𑌹 𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿𑌚𑍇𑌦𑌃 । 𑌉𑌵𑌾 𑌇𑌯𑍁𑌵𑍇𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾
𑌵𑌨𑍍𑌯𑍌 । 𑌇𑌯𑍁𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌮𑌾𑌨𑌵𑌃 । 𑌵𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌨𑍍𑌵𑌯𑍌 । 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍁
𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌅𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌯𑌦𑌿 𑌵𑌦𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 (𑌇𑌹𑌵𑌾) 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌹𑌵 (𑌵𑌿𑌹𑍍𑌵𑌯𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾
𑌮𑌿) 𑌹𑍍𑌵𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍁𑌶𑌾𑌯𑍌 । 𑌵𑌿𑌨𑌙𑍍𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 । “𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵
𑌜𑌯𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌨𑍃𑌤𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌪𑌨𑍍𑌥𑌾 𑌵𑌿𑌤𑌤𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌯𑌾𑌨𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵
𑌮𑌨𑍃𑌤𑌾𑌤𑍍 (𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍍) 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑌾 𑌤𑌤𑍇𑌤𑌾 𑌗𑍁𑌪𑍍𑌤
𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌵𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌏𑌵𑌮𑍍𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌿𑌤𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑌰𑌿𑌕𑌰𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍌
𑌤𑌿— 𑌅𑌣𑍋𑌰𑌣𑍀𑌯𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌪𑍍𑌰𑌪𑍇𑌶𑌨
𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑌤𑌿𑌶𑌯𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌕𑌃 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾
𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌨𑍍𑌤𑍋𑌃 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌮𑍍𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 । 𑌤𑌂 (𑌅𑌕𑍍𑌰𑌤𑍁𑌂) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌕𑌮𑍍
𑌬𑌨𑍍𑌧𑌰𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 (𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑌂) 𑌮𑌹𑌿𑌮𑍇𑌶𑌾𑌨𑌂 (𑌈𑌶𑌮𑍍)
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍇𑌷𑌿𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌤𑌥𑌾 (𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃)
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌦𑌾𑌦𑍍𑌵𑍀𑌤𑌶𑍋𑌕𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀
𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥
𑌸𑌪𑍍𑌤 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌇𑌤𑌿 । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑌪𑍍𑌤𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌿

ஹவ்ரு ॥ ॥ கச ॥

ஸர்வத்ர ... ॥ கரு ॥ [உஉ]

... ॥ கஎ ॥

... ॥ கச ॥

... ॥ கரு ॥

... ॥ கசு ॥

... ॥ கஎ ॥

த்ரியா ஹித꞉ ப்ரணிஹிதோ பஹூநாம் ஹவிர்தேவோ தேவோ வ்ருதஸ்ய விதது । ஏக꞉ ஸ்வகம் ஸமுத்³யுதம் ஜஜாந வேநா தேஜஸ்வயா நிஷ்டதக்ஷா꞉ ॥ ॥ ௧௮ ॥

யோ தே³வாநாம் ப்ரத²மம் புரஸ்தாத்³ விஶ்வாதி⁴கோ ருத்³ரோ மஹர்ஷி꞉ । ஹிரண்யக³ர்ப⁴ம் பஶ்யத ஜாயமாநம் ஸ நோ தே³வ꞉ ஶுப⁴யா ஸ்ம்ருத்யா ஸம்யுநக்து ॥ ॥ ௧௯ ॥

யஸ்மாத்பரம் நாபரமஸ்தி கிஞ்சித்³யஸ்மாந்நாணீயோ ந ஜ்யாயோऽஸ்தி கஶ்சித் । வ்ருக்ஷ இவ ஸ்தப்³தோ⁴ தி³வி திஷ்ட²த்யேகஸ்தேநேத³ம் பூர்ணம் புருஷேண ஸர்வம் ॥ ௨௦ ॥ [௨௩]

த்ரியாஹித இதி ॥ (த்ரியா) ஸங்கல்பணவ்ருத்த்யா ஹிதோ ப⁴க³வாந் (ஜுஷ்டம்) ஸேவிதம் । (ப்ரணிஹிதோ பஹூநாம்) ஸர்வேஷாம் பூஜிதம் । யதா² — ஸ்தோத்ருபி⁴꞉ ஸ்துதம் । "ஸம்ஸ்துதா" இதி ஸ்ம்ருதே꞉ । (ஹவிர்வ்ருதம்) ஹவிர்வ்ருதம் । ஆத்ருதாநாம் ப்ரஹூ । தேவா꞉ (ஸ்வவிது³) உபாஸிதவந்த꞉ । தேஷாம் மத்⁴யே (ஏக꞉) ஏகஸ்வரூப ஸ்வத்³தாயிகாரிவிஶேஷ꞉ ஸ்வகம் வ்யூஹம் ஸ்ருதவாந் । ஸ்வப்ருஷ்டம் ஸ்வரூபஸ்த்³தாயிகாரிவிஶேஷ꞉ ஸ்வகம் வ்யூஹமாஸ்ருத꞉ । ஏதத்³ (வேநா꞉) ப்ராப்தவிதா வாஸுதே³வாத் ப்ராது³ர்பூ⁴தமேகம் வ்யூஹம் ஸ்வயாவஹாரவ்யாப்தம் வ்ருத்திவிஜ்ஞாநேந (நிஷ்டதக்ஷா꞉) உபாஸிதவந்த꞉ । வாஸுதே³வாத் ப்ராது³ர்பூ⁴தாந் வ்யூஹவிஶேஷாந் ஸ்வயிகாரிவிஶேஷா உபாஸதஇதியாவத் ॥ ॥ ௧௮ ॥

யோ தே³வாநாமிதி ॥ ப்³ரஹ்மஜ்ஞாநப்ராப்த்யநந்தரம் தத்ராஹ । (ய꞉) புரஸ்தாத் தே³வாநாம் ஶ்ரேஷ்ட²ம் ப்ரத²மம் ஸர்வஸ்ய ஸ்ரஷ்டா ஸ்ரஷ்டா ப்ராக்³ஜாதா ப்ரத²மம் ஸர்வாதி⁴க꞉ (மஹர்ஷி꞉) நிரங்குஶஸர்வஜ்ஞ꞉ ஸ்வாத் ஸம்ஸாரார்ணவத்⁴வம்ஸகதயா ருத்³ரஶப்³த³வாச்யோ நாராயண꞉ ஸ்வாவதீர்ய ப்ரஜ்ஞாநாதீ³நி ஸ்வஸ்ய ரூபாணி தந்வந் ஹிரண்யக³ர்ப⁴ம் । தாத்³ருஶோ மஹாவாந் ஶாஸ்த்ராபா⁴ஸ்ய பரோக்ஷவிஷயபா⁴ஸ்ய யோ ஜநகவித்³ய꞉ । ஸ ஏவ ஸ்மாகம் ஸர்வம் ஶ்ருதாஶ்ருதப்ரகாஶிகாயாம் பணீது ॥ ॥ ௧௯ ॥

யஸ்மாத்பரமிதி ॥ யஸ்மாத் (பரம்) உத்க்ருஷ்டம் வஸ்து நாஸ்தி । யஸ்மாத் ஸூக்ஷ்மதரம் வஸ்து நாஸ்தி । தாத்³ருஶோ நிஸ்ஸீமோ ஹ்யதிக꞉ ஸ்வாதந்த்ர்யஸ்வாஸ்தத்யா த்ருணீக்ருதஸ்வப்³ரஹ்மாதி³ப்ரப³ஞ்சோ வர்ததே க்ருத்ஸ்நே । தேந புருஷஶப்³தி³தேந வாஸுதே³வேந வ்யாப்தம் ஸகலம் ஜக³தி³த்யர்த²꞉ । ஸர்வேஷாம் ஶ்ருதாஶ்ருதப்ரகாஶிகாயாம் வ்யாப்த꞉ ॥ ॥ ௨௦ ॥

யோ வேதாதௌ ஸ்வர: ப்ரோக்தோ வேதாந்தே ச ப்ரதிஷ்டித: । தஸ்ய ப்ரக்ருதிலீநஸ்ய ய: பரஸ்ஸ மஹேஶ்வர: ॥௧௨॥ [௧௨]

கஜோऽந்த்ஸ்ஸந்நாஹிஸ்ஸஹ்ரோஷஶ்ச ॥

இதி த்வாதஶோऽநுவாக: ॥

ஸஹஸ்ரஶீர்ஷம் தேவம் விஶ்வாக்ஷம் விஶ்வஶம்புவம் । விஶ்வம் நாராயணம் தேவாக்ஷரம் பரமம் ப்ரபும் । விஶ்வத: பரமம் நித்யம் விஶ்வம் நாராயணம் ஹரிம் । விஶ்வமேவேதம் புருஷஸ்தத்விஶ்வமுபஜீவதி । பதிம் விஶ்வஸ்யாத்மேஶ்வரம் ஶாஶ்வதம் ஶிவமச்யுதம் । நாராயணம் மஹாஜ்ஞேயம் விஶ்வாத்மாநம் பராயணம் । நாராயணபரம் ப்ரஹ்ம தத்த்வம் நாராயண: பர: । நாராயணபரோ ஜ்யோதிராத்மா நாராயண: பர: । யச்ச கிஞ்சிஜ்ஜகத்ஸர்வம் த்ருஶ்யதே ஶ்ரூயதேऽபி வா

தஹரவித்யோபாஸ்யதேவதாவிஶேஷ: க இதி ஜிஜ்ஞாஸாயாம் நாராயணஸ்ய ததுபாஸ்யத்வம் ப்ரதிபாதயிஷ்யந் ஸகலவித்யோபாஸ்யத்வௌபயிகம் மஹேஶ்வரத்வம் நாராயணஸ்ய தர்ஶயதி— யோ வேதாதாவிதி ॥ “ப்ரஹ்மண: ப்ரணவம் குர்யாதாதாவந்தே ச ஸர்வதா । ஸ்ரவத்யநோங்க்ருதம் ப்ரஹ்ம பரஸ்தாச்ச விஶீர்யதே” இதி மநுஸ்மரணாத் வேதாத்யந்தயோ: ப்ரதிஷ்டித: (ஸ்வர:) ப்ரணவ: । தஸ்ய ப்ரக்ருதி: அகார: । ஸகலஶப்தப்ரக்ருதித்வாதகாரஸ்ய । தத்ர லீநத்வம் தத்ப்ரதிபாத்யதயா அவஸ்தாநம் அகாரவேத்யதயேதி யாவத் । தஸ்ய ய: (பர:) ப்ரதிபாத்ய: । இதம் பரஸ்வாதந்த்ர்யாதௌ பரஶப்தஸ்ய ஸாபேக்ஷ்ய ப்ரயோகதர்ஶநாத் । “அகாரேணோச்யதே விஷ்ணு: ஸர்வலோகேஶ்வரோ ஹரி:, அகாரோ விஷ்ணுவாசக:” இதி ஶ்ருதிஸ்ம்ருதிஷ்வகாரவாச்யோ விஷ்ணு: । ஸ ஏவ மஹேஶ்வர இத்யர்த: ॥ ௧௨ ॥ இதி த்வாதஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

பூர்வஸ்மிந்நநுவாகே தஹரவித்யோபாஸ்யோ நாராயண ஏவேத்யுக்தம் । அதாநந்தரம் பரவித்யாப்ரகரணேஷு ஶிவஶம்புபரப்ரஹ்மபரஜ்யோதி: பரதத்த்வபரமாத்மாதிஶப்தநிர்திஷ்டவஸ்துநோ நாராயணத்வம் ப்ரதிபாதயதி— ஸஹஸ்ரஶீர்ஷம் தேவமித்யாதிநா ॥ இதம் அந்தர்யாம்யதிகரணே பகவதா பாஷ்யக்ருதா “ந ச ஸஹஸ்ரஶீர்ஷாதித்யாதிவித்யாநிஷ்டேந ப்ரத்யநுவாகோதிதோபாஸநாஸமாஶ்ரயணீய: । “தஸ்மிந் யதந்தஸ்ததுபாஸிதவ்ய”மிதி உபாஸிதவ்யதயா க்ருத்ஸ்நப்ரக்ருத்யேந உபாஸ்யஸ்ய கஶ்சிந்நிர்திஷ்டஸ்ததுபாஸ்யஸ்ய வித்யாநுவ்ருத்தே: । “விஶ்வமேவேதம் புருஷ:, தத்த்வம் நாராயண: பர” இத்யாதிப்ரத்யபிஜ்ஞாநாச்ச ப்ராயஶோऽஸ்ய வித்யாவிஷயத்வ ,,।ந

த்வம் ப்³ரஹ்ம த்வம் ப்ரஜாபதி: ஆபோ ஜ்யோதீரஸோ(அ)ம்ருதம் ப்³ரஹ்ம பூ⁴ர்பு⁴
வஸ்ஸுவரோம் ॥ [௯௦] இதி பஞ்சத³ஶோ(அ)நுவாக: ॥

ஸர்வோ வை ருத்³ரஸ்தஸ்மை ருத்³ராய நமோ அஸ்து । புரு
ஷோ வை ருத்³ர: ஸந்மஹோ நமோ நம: । விஶ்வம் பூ⁴தம் பு⁴வநம்
சித்ரம் ப³ஹுதா⁴ ஜாதம் ஜாயமாநம் ச யத் । ஸர்வோ ஹ்யேஷ ருத்³ர
ஸ்தஸ்மை ருத்³ராய நமோ அஸ்து ॥ [௯௧] இதி ஷோட³ஶோ(அ)நுவாக: ॥

கத்³ருத்³ராய ப்ரசேதஸே மீடு⁴ஷ்டமாய தவ்யஸே । வோசேம
ஶந்தமꣳ ஹ்ருதே³ । ஸர்வோ ஹ்யேஷ ருத்³ரஸ்தஸ்மை ருத்³ராய நமோ
அஸ்து ॥ [௯௨] இதி ஸப்தத³ஶோ(அ)நுவாக: ॥

நமோ ஹிரண்யபா³ஹவே ஹிரண்யபதயே(அ)ம்பி³காபதய உமா

யாஸ்தா ப⁴வதி । ஆஹிதக்ஷேத்ரயஜ்ஞீத்ரயோ: ஆஹிதக்ஷேத்ரயஜ்ஞீதி ஸா
த⁴ஸ்வீகார: । ஸத்யம் (தப:) தப:ஶப்³தி³தம் (ஶம்) ஶோப⁴நம் (அக்ஷ
ரம்) நிர்வசநீயம் । ஆஹிதக்ஷேத்ரஜ்ஞவத் த்³ருஷ்டாந்த: । த
தே³வ ப்³ரஹ்மத்வமேகாத்ம ப்³ரஹ்ம । தமேவ ஆபஸ்தத்ப்ரதி ।
ஸ்தோத்ராதி³ப்ரதீத்யர்த²: ப்ரணவார்த²ப்ரதிபாத³கத்வாத்
ப்ரஶம்ஸா ॥ இதி பஞ்சத³ஶாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

அத² ஷோட³ஶாநுவாகே ஸர்வாத்மகத்வம் ருத்³ரஸ்ய ப்ரதிபாத்³யதே । ஷோ
ட³ஶஸப்தத³ஶாநுவாகௌ ருத்³ரஸ்துதிபரௌ ॥ ஸ
ர்வோ வை ருத்³ர இதி । ருத்³ரஸ்ய ஜக³த்ஸர்வாத்மகத்வம் । ஸர்வோ வை
ருத்³ர இத்யாதி³: । (புருஷ:) ஸர்வஶரீரஸம்ப³ந்தீ⁴த்யர்த²: । (ஸ
ந்மஹ:) ஸந்மஹாந் । நமோ நம இதி வீப்ஸா ப⁴க்த்யதிஶயப்ரதிபாத³நா
ர்தா² । விஶ்வம் பூ⁴தமிதி ॥ ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த²: ॥ இதி ஷோட³ஶாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

கத்³ருத்³ராயேதி ॥ கத³ர்த²மிதி கிம் । ஸ்தோஷ்யாம இத்யர்த²: ॥ (ப்ர
சேதஸே) ப்ரக்ருஷ்டஜ்ஞாநாய (மீடு⁴ஷ்டமாய) ஸேக்த்ருதமாய ।
ப²லாதி³ஸேசகாய (தவ்யஸே) தவீயஸே (ஹ்ருதே³) ஹ்ரு
த³யாய (ஶந்தமம்) அதிஶயேந ஸுக²ம் ஸ்தோத்ரம் (வோசேம) வதா³ம இத்யர்த²: ॥
இதி ஸப்தத³ஶாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

(ஹிரண்யபா³ஹவே) ரமணீயபா³ஹவே । "தே³வோ ஸவிதா ஹிர
ண்யபாணி: ப்ரதிக்³ருஹ்ணாத்வி"த்யத்ர ஹிரண்யாலங்க்ருதபாணிரிதி
வ்யாக்²யாதத்வாத் ஹிரண்யாலங்க்ருதபா³ஹவ இத்யர்த²: ।
(ஹிரண்யபதயே) ஹிரண்யாநாம் பதயே (அம்பி³காபதயே) உமாபதய இ
த்யர்த²: । அம்பி³காயா: அம்பி³காபதய உமாபதய இதி ஶ்ருதி: । "ஸ
ர்வோ வை ருத்³ர:, புருஷோ வை ருத்³ர:" இதி ஶ்ரவணாத் ருத்³ர
ஶப்³த³ஸ்ய பரமேஶ்வரவசநத்வமிதி ப்ரஸாதே³ந ஸர்வவ்யாக்²யாநமஸ்மா

பதயே நமோ நம: ॥ [௧௩] இதி அஷ்டாதஶோऽநுவாக: ॥

யஸ்யைவைகங்கத்யக்நிஹோத்ரஹவணீ பவதி ப்ரதிஷ்டிதா ப்ர-
த்யேவாஸ்யாஹுதயஸ்திஷ்டந்த்யதோ ப்ரதிஷ்டித்யை" [௧௪]
இதி ஏகோநவிம்ஶோऽநுவாக: ॥

க்ருணுஷ்வ பாஜ இதி பஞ்ச ॥ [௧௫] இதி விம்ஶோऽநுவாக: ॥

அதிதிர்தேவா கந்தர்வா மநுஷ்யா: பிதரோऽஸுராஸ்தேஷாம் ஸ-
ர்வபூதாநாம் மாதா மேதிநீ மஹதீ மஹீ ஸாவித்ரீ காயத்ரீ ஜகத்யு-
ர்வீ ப்ருத்வீ பஹுலா விஶ்வா பூதா கதமா காயா ஸா ஸத்யேத்யம்ரு-
தேதி வஸிஷ்ட: ॥ [௧௬] இதி ஏகவிம்ஶோऽநுவாக: ॥

ஆபோ வா இதம் ஸர்வம் விஶ்வா பூதாந்யாப: ப்ராணா வா ஆப:
பஶவ ஆபோऽந்நமாபோऽம்ருதமாப: ஸம்ராடாபோ விராடாப: ஸ்வ-
ராடாபஶ்சந்தாம்ஸ்யாபோ ஜ்யோதீம்ஷ்யாபோ யஜூம்ஷ்யாப: ஸத்யமாப: ஸர்வா
தேவதா ஆபோ பூர்புவஸ்ஸுவராப ஓம் ॥ [௧௭]
இதி த்வாவிம்ஶோऽநுவாக: ॥

ஸர்வஜ்ஞத்வாத் । தாபநீயே— "ருதம் ஸத்யம் பரம் ப்ரஹ்ம ந்ருகேஸரி
விக்ரஹம் க்ருஷ்ணபிங்களம் ஊர்த்வரேதம் விரூபாக்ஷம் ஶங்கரம் நீலலோ-
ஹிதம் உமாபதி: பஶுபதி: பிநாகீ ஹ்யமிதத்யுதி: ஈஶாந: ஸர்வ-
வித்யாநாமீஶ்வர: ஸர்வபூதாநாம் ப்ரஹ்மாதிபதிர்ப்ரஹ்மணோऽதிப-
தி:" இதி ந்ருஸிம்ஹபரதயா உமாபதிப்ரக்ருதிஶப்தாநாம் வ்யாக்யாத-
த்வாத் க்ரஹணம் யுக்தமேவ ॥ இத்யஷ்டாதஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

யஸ்யேதி ॥ யஸ்ய யஜமாநஸ்யாக்நிஹோத்ரஹோமஸாதந-
பாத்ரவிஶேஷோ விகங்கதாக்யவ்ருக்ஷவிஶேஷப்ரக்ருதிகோ பவதி । ப்ர-
திஷ்டிதா பவதி । கேவலம் ப்ரதிஷ்டிதா பவதீத்யத்ராஹ— ப்ரத்யேவாஸ்யா-
ஹுதய இதி ॥ ஆஹுதய: ப்ரதிஷ்டிதா பவந்தி । தா யஜமாநஸ்ய ப்ரதி-
ஷ்டித்யை ப்ரகல்பந்த இத்யர்த: ॥ இத்யேகோநவிம்ஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

க்ருணுஷ்வ பாஜ இதி ॥ ரக்ஷோஜநஸாதந்யர்தா: பஞ்சமந்த்ரா இஹ
ப஠ிதவ்யா இத்யர்த: ॥ இதி விம்ஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

அதிதிரிதி ॥ தேவமநுஷ்யாதிஸர்வபூதஜாதஸ்ய மாதா
காயத்ரா, மேதிந்யாதிஶப்தப்ரவ்ருத்திநிமித்தகுணவதீ, கதமாபா ஸாஸ-
த்யாதிஶப்திதா, ஸத்யைவ । ஸம்போதநமுகேந ஸ்துதிமாசரதீதி ஶேஷ: ।
ஸர்வம் ஸத்யம் வஸிஷ்ட: ப்ரஶம்ஸதீத்யர்த: ॥

இதி ஏகவிம்ஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

ஆபோ வா இதி ॥ ஸம்ராஜதீதி ஸம்ராட் । விஶிஷ்டம் ராஜதீதி
விராட் । ஸ்வயமேவ ராஜத இதி ஸ்வராட் । ப்ரதிபிம்பாத்மகத்வா-
த் । ஸர்வாத்மகத்வேநாபாம் ப்ரஶம்ஸாபரோऽயம் மந்த்ர: ஸ்ப்ருஶ்ய-
மாநோ விநியோக்த: ॥ இதி த்வாவிம்ஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

മാതേദം ബ്രഹ്മ ജുഷസ്വ നഃ । ഓജോഽസി സഹോഽസി ബലമ-
സി ഭ്രാജോഽസി ദേവാനാം ധാമനാമാസി വിശ്വമസി വിശ്വായുസ്സർവ-
മസി സർവായുരഭിഭൂരോം ഗായത്രീമാവാഹയാമി ॥ [൪൧]

ഇതി ഷഷ്ഠോഽനുവാകഃ ॥

ഓം ഭൂഃ । ഓം ഭുവഃ । ഓം സുവഃ । ഓം മഹഃ । ഓം ജനഃ । ഓം തപഃ ।
ഓം സത്യം । ഓം തത്സവിതുർവരേണ്യം ഭർഗോ ദേവസ്യ ധീമഹി ।
ധിയോ യോ നഃ പ്രചോദയാത് ॥ [൪൨] ഇതി സപ്തമോഽനുവാകഃ ॥

ഓമാപോ ജ്യോതീരസോഽമൃതം ബ്രഹ്മ ഭൂർഭുവസ്സുവ-
രോം ॥ [൪൩] ഇതി അഷ്ടമോഽനുവാകഃ ॥

ഓം ഭൂർഭുവസ്സുവർമഹർജനസ്തപസ്സത്യം തദ്ബ്രഹ്മ തദാ-
പ ആപോ ജ്യോതീരസോഽമൃതം ബ്രഹ്മ ഭൂർഭുവസ്സുവരോം ।
ഓം തദ്ബ്രഹ്മ । ഓം തദ്വായുഃ । ഓം തദാത്മാ । ഓം തത്സത്യം । ഓം ത-
ത്പുരോർനമഃ ॥ [൪൪] ഇതി നവമോഽനുവാകഃ ॥

ഇദം (അക്ഷരം) പൂർവോക്തം (ബ്രഹ്മ) ബ്രഹ്മതത്ത്വഗ്രഹണയോഗ്യം (ജുഷസ്വ) സേവസ്വ । ഓജോഽസീതി ॥ (ഓജഃ) കാന്തിഃ (സഹഃ) സാമർത്ഥ്യം ॥ ഓജസ്വീ ധാമ സ്ഥാനമസീത്യർത്ഥഃ ॥ (നാമാസി) നാമരൂപമസീത്യർത്ഥഃ । (വിശ്വായുഃ) വിശ്വേഷാമായുസ്സാധനമസീത്യർത്ഥഃ । (അഭിഭൂഃ) പരേഷാമഭിഭാവികാ । ഓംശബ്ദോ ഹി 'ഓം തത്സദിതി നിർദേശോ ബ്രഹ്മണസ്ത്രിവിധഃ സ്മൃതഃ' ഇതി സ്മൃതേർ ബ്രഹ്മവാചകഃ । ബ്രഹ്മാത്മകോഽസീത്യർത്ഥഃ । ഇതരത് സ്പഷ്ടം ॥ ഇതി ഷഷ്ഠാനുവാകഭാഷ്യം ॥

ഓം ഭൂരിതി ॥ ഭൂരാദിലോകാധിഷ്ഠാനാനി ലോകാഃ (ഓം) ബ്രഹ്മാത്മകാ ഇത്യർത്ഥഃ ॥ ഓം തത്സവിതുരിതി ॥ (നഃ) അസ്മാകം ധിയോ യഃ പ്രചോദയതി സർവാണി ജ്ഞാനേന്ദ്രിയാണി യഃ പ്രേരയതി തസ്യ (സവിതുഃ) ജഗത്കാരണസ്യ (വരേണ്യം) വരണീയം । ഉപാസ്യം (ഭർഗഃ) തേജഃ പരാത്മസ്വരൂപം (ധീമഹി) ധ്യായേമേത്യർത്ഥഃ ॥ സപ്തമാനുവാകഭാഷ്യം ॥

ഓമാപ ഇതി ॥ ഗായത്ര്യാ ഇദം ശിരഃ । ആപഃ, ജ്യോതിഃ, തദുപലക്ഷിതാനി ഭൂതാനി രസഃ തദ്ഗുണാശ്ച (അമൃതം ബ്രഹ്മ) ഉക്താനി । തത്സർവം (ഓം) ബ്രഹ്മേത്യർത്ഥഃ ॥ (ഭൂർഭുവസ്സുവരോം) ലോകത്രയമപി ബ്രഹ്മൈവേത്യർത്ഥഃ ॥ ഇത്യഷ്ടമാനുവാകഭാഷ്യം ॥

ഓം ഭൂരിതി ॥ ഉക്താനുവാകേ പ്രണവസ്യൈവ സർവാത്മകത്വമുക്തം । (പുരഃ) പുരിശയഃ കാരണമിത്യർത്ഥഃ । [illegible] [illegible] നമ ഇത്യർത്ഥഃ ॥ നമോ രൂപമസ്യ സഃ ॥

ഇതി നവമാനുവാകഭാഷ്യം ॥

𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌶𑌿𑌖𑌰𑍇 𑌦𑍇𑌵𑍀 𑌭𑍂𑌮𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑌮𑍂𑌰𑍍𑌧𑌨𑌿 । 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍍𑌯𑌨𑍁𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛 𑌦𑍇𑌵𑌿 𑌯𑌥𑌾𑌸𑍁𑌖𑌮𑍍 ॥ [௩௫]

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌰𑌤𑌿 𑌭𑍂𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌗𑍁𑌹𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌿𑌷𑍁 । 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌷𑌟𑍍𑌕𑌾𑌰𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌃 ॥ [௩௬] 𑌇𑌤𑌿 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌮𑍃𑌤𑍋𑌪𑌸𑍍𑌤𑌰𑌣𑌮𑌸𑌿 [௩௭] 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌉𑌦𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 । 𑌉𑌦𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 । 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌮 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯 ॥ [௩௮] 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 𑌶𑌿𑌵𑍋 𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌶𑌾𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 𑌶𑌿𑌵𑍋 𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌶𑌾𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯 𑌅𑌪𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 𑌶𑌿𑌵𑍋 𑌮𑌾 𑌵𑌿𑌶𑌾𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 ।

𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ [illegible] 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌶𑌿𑌖𑌰𑍇 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑍀𑌰𑍍𑌣𑌾𑌯𑌾𑌂 (𑌭𑍂𑌮𑍍𑌯𑌾𑌂) 𑌭𑍂𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇 𑌯𑌥𑌾𑌸𑍁𑌖𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛 । (𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕𑍈𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍈𑌃 𑌅𑌨𑍁𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌅𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌓𑌙𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌃 𑌸 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌰𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌵𑌿𑌨𑌿𑌯𑍋𑌜𑍍𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 ॥

𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌅𑌮𑍃𑌤𑍋𑌪𑌸𑍍𑌤𑌰𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌪𑍋𑌶𑌨𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍋𑌽𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑌾𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌥𑌹𑌵𑌿𑌷𑍋𑌽𑌸𑌂𑌸𑌰𑍍𑌗𑌾𑌯 [illegible] 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌤𑌰𑌣𑌮𑍍 । [illegible] । 𑌸𑍍𑌤𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌨𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 [illegible] । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌇𑌤𑌿 ॥ [illegible] 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ [illegible] ॥ 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌮𑍇 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 [illegible] 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌯𑌮𑌰𑍍𑌥𑌃 [illegible] । 𑌶𑌿𑌵𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 [illegible] (𑌅𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯) [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ [illegible] ॥ 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌾

𑌉𑌦𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 𑌶𑌿𑌵𑍋 𑌮𑌾𑌵𑌿𑌶𑌾𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯𑍋𑌦𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌮𑌿 𑌶𑌿𑌵𑍋 𑌮𑌾𑌵𑌿𑌶𑌾𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌹𑌾𑌯 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌮 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌽𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯 ॥ [௪௯] 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌾𑌪𑌿𑌧𑌾𑌨𑌮𑌸𑌿 ॥ [௫௰] 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌮𑌪𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌉𑌦𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌮𑍁𑌦𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌮 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌽𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯 ॥ [௫௧] 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌰𑌸𑌿 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑍋 𑌮𑌾𑌵𑌿𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌕𑌸𑍍𑌤𑍇𑌨𑌾𑌨𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵 ॥ [௫௨] 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌅𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌞𑍍𑌚 𑌸𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌃 । 𑌈𑌶𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌗𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌭𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌣𑌾𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌭𑍁𑌕𑍍 ॥ [௫௩]

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌟𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑍋𑌽𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌃 ॥

𑌮𑍇𑌧𑌾 𑌦𑍇𑌵𑍀 𑌜𑍁𑌷𑌮𑌾𑌣𑌾 𑌨 𑌆𑌗𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌚𑍀 𑌭𑌦𑍍𑌰𑌾 𑌸𑍁𑌮𑌨𑌸𑍍𑌯𑌮𑌾

𑌪𑌿𑌧𑌾𑌨𑌮𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌰𑍂𑌪𑌮𑌪𑌿𑌧𑌾𑌨𑌮𑌸𑌿 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌾𑌪𑍋𑌶𑌨𑌾𑌯 [illegible] ॥ 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌜𑌾𑌠𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌦𑌤𑌿 । 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾𑌯𑌾𑌂 [illegible] 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌯𑌾 [illegible]𑌯𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌨𑌿𑌹𑌿𑌤𑍇 𑌹𑍁𑌤𑌮𑍍 । 𑌹𑍁𑌤𑍇𑌨 𑌤𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌪𑍋𑌷𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌇𑌹𑌾𑌪𑌿 𑌜𑌾𑌠𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑌦𑌤𑌿 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌜𑌾𑌠𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌧𑍀𑌨𑌕𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌿𑌰𑌸𑌿 । 𑌜𑌾𑌠𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌨𑌾 𑌗𑍍𑌰𑌥𑌿𑌤𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌹𑌿 𑌦𑍇𑌹𑍇 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍇 । (𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃) 𑌰𑍋𑌦𑌯𑌿𑌤𑌾 । (𑌅𑌨𑍍𑌤𑌕𑌃) [illegible] 𑌨𑌾𑌶𑌕𑌃 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 (𑌮𑌾) 𑌮𑌾𑌂 (𑌵𑌿𑌶) 𑌜𑌰𑌣𑌾𑌯 [illegible] 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌅𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌃 𑌅𑌤 𑌏𑌵𑌾𑌙𑍍𑌗𑍁𑌷𑍍𑌠𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌗𑌤𑌃 (𑌈𑌶𑌃) 𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑌾 (𑌪𑍍𑌰𑌭𑍁𑌃) 𑌶𑍇𑌷𑍀 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑌚𑌿𑌤𑌾𑌮𑍇𑌵 । 𑌅𑌨𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌹𑍁𑌤𑌿𑌹𑍋𑌮𑍇𑌨 (𑌪𑍍𑌰𑍀𑌣𑌾𑌤𑌿) 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌣𑌾𑌤𑍁 । 𑌯𑌤𑍋𑌽𑌸𑍌 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌭𑍁𑌙𑍍𑌕𑍍𑌤𑍇, 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌹𑍁𑌤𑌿𑌹𑍋𑌤𑍄𑌂𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍀𑌣𑌾𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌯𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍋 𑌹𑍋𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌜𑌪𑍍𑌯𑌃 ॥ 𑌷𑌟𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌨𑍁𑌵𑌾𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌮𑍇𑌧𑌾 𑌦𑍇𑌵𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑌞𑍍𑌚𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌚𑍀 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿𑌨𑍀 । (𑌸𑍁𑌮𑌨

வஹந்தி । யே ப்ராஹ்மணாஸ்ஸுவர்ணம் பவந்தி । தேஜோமயம் ப்ராப்நுவந்தி । ஸுவர்ணஸ்யாதுல்யம் பவந்தி । ஓம் ॥ [௧௫]

இதி ஸப்தசத்வாரிம்ஶோऽநுவாக: ॥

ப்ராணாபாநவ்யாநோதாநஸமாநா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௧௬] வாங்மநஶ்சக்ஷு:ஶ்ரோத்ரஜிஹ்வாக்ராணரேதோபுத்த்யாகூதிஸ்ஸங்கல்பா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௧௭] ஶிர: பாணிபாதபார்ஶ்வப்ருஷ்டோரூதரஜங்கஶிஶ்நோபஸ்தபாயவோ மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௧௮] த்வக்சர்மமாꣳஸருதிரமேதோऽஸ்திமஜ்ஜா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௧௯] ஶப்தஸ்பர்ஶரூபரஸகந்தா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௨௦] ப்ருதிவ்யப்தேஜோவாய்வாகாஶா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௨௧] அந்நமயப்ராணமயமநோமயவிஜ்ஞாநமயாநந்தமயா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயாஸꣳ ஸ்வாஹா । [௨௨] விவிட்யை ஸ்வாஹா । [௨௩] கஷோத்காய ஸ்வாஹா । [௨௪] உத்திஷ்ட புருஷ ஹரித பிங்கல லோஹிதாக்ஷி தேஹி தேஹி ததாபயிதா மே ஶுத்த்யந்தாம் ஜ்யோதிரஹம் விரஜா விபாப்மா பூயா-

---

ஸ்யத இத்யுக்தாம் வீரஹத்யாதித்யர்த: । அந்ய: ஸ்பஷ்டார்த: ॥

இதி ஸப்தசத்வாரிம்ஶாநுவாகபாஷ்யம் ॥

ப்ராணாபாநேத்யாதி ॥ ஏதே ஸந்த்யாஸாய விரஜஸ்காய ஹோமமந்த்ரா: । (ஜ்யோதிரஹம்) ஸ்வப்ரகாஶஜ்ஞாநஸ்வரூபோऽஹம் ரஜஸ்தமோப்யாம் ரஹிதோ நிரஸ்தபாபோ பூயாஸமித்யர்த: । ஏதச்ச்ருதௌ இதி பாஞ்சவ்யதே । (ஆகூதி:) அபிப்ராய: । அந்நமயேத்யாதி ॥ ஆநந்தமயஸ்ய பாஶாந்த: கோஶா: ஹஜநப்ரபட்டநகரணப்ராண தேஹாபாயேந ப்ரஸாதாத்க்ருதா: । (விவிட்யை ஸ்வாஹா) விஶேஷேண விட்டி: ப்ராப்தி: । ஜ்ஞாநப்ராப்திரஸ்த்வித்யர்த: । கஷ: கோஷ: । ஸ்வர்ணகண்டநம் । தத்ர உத்க: உத்க்ருஷ்ட: பரமாத்மா । தஸ்மை ஸ்வாஹா । ஹே புருஷ ஹரே? லோஹிதவர்ணபிங்கலே அக்ஷிணீ யஸ்ய ஸ தாத்ருஶ: த்வம் (உத்திஷ்ட) அஸ்மத்ப்ரஸந்நோ பவ । (தேஹி) ஆத்மஜ்ஞாநப்ராப்திகம் தேஹி । ததாநந்தரம் ப்ராப்தா ஸமஸ்த ஸம்ஶயா அபகச்சந்தித்யர்த: । (ஓம் ஸ்வாஹா) ஓமிதி ஶப்தவாச்யாய பரமாத்மநே

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑍋 𑌹𑌾𑌰𑍁𑌣𑌿𑌸𑍍𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍇𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌂 𑌪𑌿𑌤
𑌰𑌮𑍁𑌪𑌸𑌸𑌾𑌰 𑌕𑌿𑌂 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌵𑌾𑌚
𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌾𑌵𑌾𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍋 𑌰𑍋𑌚𑌤𑍇 𑌦𑌿𑌵𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂
𑌵𑌾𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰
𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌪𑌸𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌮𑌗𑍍𑌰 𑌆𑌯𑌨𑍍 𑌤𑌪𑌸𑌰𑍍𑌷𑌯𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑌨𑍍𑌵
𑌵𑌿𑌨𑍍𑌦𑌨𑍍 𑌤𑌪𑌸𑌾 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌣𑍁𑌦𑌾𑌮𑌾𑌰𑌾𑌤𑍀𑌸𑍍𑌤𑌪𑌸𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰
𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌪𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌦𑌮𑍇𑌨 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌃 𑌕𑌿𑌲𑍍𑌬𑌿𑌷𑌮𑌵𑌧𑍂𑌨𑍍𑌵
𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌦𑌮𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍 𑌦𑌮𑍋 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍁𑌰𑌾𑌧
𑌰𑍍𑌷𑌂 𑌦𑌮𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌦𑌮𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌶𑌮𑍇𑌨
𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌃 𑌶𑌿𑌵𑌮𑌾𑌚𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌶𑌮𑍇𑌨 𑌨𑌾𑌕𑌂 𑌮𑍁𑌨𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌵𑌵𑌿𑌨𑍍𑌦𑌞𑍍𑌶𑌮𑍋 𑌭𑍂
𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍁𑌰𑌾𑌧𑌰𑍍𑌷𑌂 𑌶𑌮𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑌮𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵
𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌰𑍂𑌥𑍍𑌯𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌦𑌾𑌤𑌾𑌰𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂
𑌤𑌾𑌨𑍍𑌯𑍁𑌪𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌦𑌾𑌨𑍇𑌨𑌾𑌰𑌾𑌤𑍀𑌰𑌪𑌾𑌨𑍁𑌦𑌨𑍍𑌤 𑌦𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷
𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌮𑌿𑌤𑍍𑌰𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌦𑌾𑌨𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌦𑌾𑌨𑌂
𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌜𑌗𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌿
𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾 𑌉𑌪𑌸𑌰𑍍𑌪𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇𑌣 𑌪𑌾𑌪𑌮𑌪𑌨𑍁𑌦𑌤𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌨𑌨𑌂 𑌵𑍈 𑌪𑍍𑌰
𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌸𑌾𑌧𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌤𑌨𑍍𑌵𑌾𑌨𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍄𑌣𑌾𑌮𑌨𑍃
𑌣𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍃𑌣𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌜𑌨𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦
𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌤𑍍𑌰𑌯𑍀 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌯𑌾𑌨𑌃 𑌪𑌨𑍍𑌥𑌾 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌹𑌪𑌤𑍍𑌯 𑌋𑌕𑍍
𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌰𑌥𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌰𑍍𑌯𑌪𑌚𑌨𑌂 𑌯𑌜𑍁𑌰𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌵𑌾𑌮𑌦𑍇𑌵𑍍𑌯
𑌮𑌾𑌹𑌵𑌨𑍀𑌯𑌸𑍍𑌸𑌾𑌮 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌗𑍋 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌬𑍃𑌹𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌗𑍍𑌨𑍀𑌨𑍍𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌵𑌦
𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌿𑌹𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌸𑌾𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌰𑍍𑌗𑍃𑌹𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑍃𑌤𑌿𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍁
𑌹𑍁𑌤𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌕𑍍𑌰𑌤𑍂𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌯𑍋

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑍋 𑌹𑌾𑌰𑍁𑌣𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 । (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑍋 𑌹𑌾𑌰𑍁𑌣𑌿
𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍇𑌯𑌃) 𑌅𑌰𑍁𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌾𑌃 𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾
𑌮𑌾𑌤𑍁𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 ॥ 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌸𑍍𑌯
𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑌾 । 𑌦𑌿𑌵𑌿 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌰𑍋𑌚𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍋𑌜𑌨𑌾 । (𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾
𑌮𑌗𑍍𑌰 𑌆𑌯𑌨𑍍) 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑍁𑌵𑌰𑌨𑍍𑌵𑌵𑌿𑌨𑍍𑌦𑌨𑍍) 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌂
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍) 𑌦𑍍𑌵𑍇𑌷𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍 𑌅𑌰𑌾𑌤𑍀𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ।
𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌦𑍍𑌵𑍇𑌷𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌅𑌰𑌯𑍋 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌾 । 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌮𑌿
𑌤𑌿 ॥ 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌾𑌃 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌂 (𑌵𑌰𑍂𑌥𑍍𑌯𑌂) 𑌵𑌰𑌿𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌮𑌿𑌤𑍍
𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ (𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍁𑌂) 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌸𑌨𑍍𑌤𑌤𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌹𑌪𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯
𑌋𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌰𑍂𑌪𑌤𑌾𑌨𑍁𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 । 𑌵𑌾𑌮𑌦𑍇𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌯𑌃 । (𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑍃𑌤𑌿𑌃) 𑌪𑌾

தஸ்மாத்³ப்³ரஹ்மணோ மஹிமாநமித்யுபநிஷத் ॥ [அ௦]

இதி த்³விஸப்ததமோऽநுவாக: ॥

ஸம்ஹிதாயாம் ப்³ரஹ்மஹ்ருத³யே ஸர்வாந்தர்யாமிநோ ப்³ரஹ்மண: ஸ்தாநம் நமோ ப்³ரஹ்மணே இத்யேவ யதா²வத்³த்⁴யேயம் ப்ராணோ ப்ராணீ யாஜ்ஞவல்க்ய: ஶீர்ஷ்ணே ப்ரக்ருதிருச்யதே அதோऽஸ்ய ஶிரோ தேத்ரைவ ஜ்யோதிர்ஜ்ஞாநம் ப்ரஸ்ருதம் யதா²வஸ்தி²தம் பரமாத்மாநம் ப்ரஜாபதிம் நமோ ஹிரண்யபா³ஹவே யஸ்ய சைதந்யஸ்வரூபஸ்ய ப்ரஜ்ஞாதீக்ஷ்ணபுத்³தே⁴ர்ஜ்யோதிரூபம் ஸமஸ்தோ வக்ஷ்யமாணம் ஶ்ருத்யந்தரப்ரஸித்³த⁴ம் மஹா உபாஸ்யம் § (ப்ராணே நிவிஷ்டோ) த்வந்தர்ஹ்ருத³யத்வம் அமிர்த ஸ்வாஹா ப்ராணே நிவிஷ்ட: ப்ராணே நிவிஷ்ட ஶிவோऽஹம் ப்ரத³தா³மி ஶ்ரத்³தா⁴யாம் ப்ராணே நிவிஶ்ய ப்ராணாநாம் ஜுஹோமீதி அதோ வாயோ ஜோதிர் ப்ராணாய ஸ்வாஹா * (ஸ்வாஹா) இதி மந்த்ரேண ப்ராணாயாம ஆஹுதிதயா மந்த்ரேண ப்³ரஹ்மணே ப்³ரஹ்மணே ப்³ரஹ்மணே ஸ்வாஹா † (ப்³ரஹ்மணே ஸ்வாஹா) ப்ராணாநாம் பா³ஹ்யாந்தரஶ்ச ஸர்வேஷ்வபி ஸ்வாத்மநி வர்ஜயித்வா ஜ்ஞாநேந் விஷ்ணோ: ஸ்தா²நே ஸ்தி²தோऽயம் ஸர்வ ப்ராணிநாம் ப்ரத்யக்த்வேந ஶ்ருதம் விஜ்ஞாநம் ஶ்ருத்யர்த²: ॥ %

ஸம்ஹிதாயாம் ஸர்வபு⁴தாநாம் ப்ரஸித்³தி⁴: ஸர்வாந்ப்ராணாந் ஆப்யாத்மந: ப்ராணாந் ஸ்வாத்மநி ஸர்வப்ரஜாநாம் நியமநமித்யர்த²: ॥ ‡

ஸம்ஹிதோபநிஷத் ।

ஸஹ நாவவது । ஸஹ நௌ பு⁴நக்து । ஸஹ வீர்யம் கரவாவஹை । தேஜஸ்வி நாவதீ⁴தமஸ்து மா வித்³விஷாவஹை । ஓம் ஶாந்தி: ஶாந்தி: ஶாந்தி: ॥

இத்யேவமாதி³: । அத: யோகி³ந: ஶக்த்யநுஸாரேண ஜ்ஞாநோபாயாநாமந்யதமம் ஸஹ ஆஸ்தி²தம் । இத்யுபநிஷத் ஸமாப்திர்வேதி³தவ்யா: ॥

இதி த்³விஸப்ததிதமாநுவாகபா⁴ஷ்யம் ॥

இதி ஶ்ரீரங்க³ராமாநுஜமுநிக்ருதிஷு தைத்திரீயகோபநிஷத்³பா⁴ஷ்யம் ஸமாப்தம் ॥ ஓந்தத்ஸத் ॥

---

§ அத்ர ஏகைகாநுவாக: பாட²ப்⁴ரம: ॥

* பாடே² ஏஷ: அநுவாகஏவ நாஸ்தி ॥

† பாடா²ந்தரே ப்³ரஹ்மணே ஸ்வாஹா ப்³ரஹ்மணே ஸ்வாஹா இத்யாதி³ ஏக ஏவாநுவாக: ॥

% அத்ர பாட²ப்⁴ரமே த்³விஷஷ்டிரநுவாகா: ॥

‡ அத்ர அஸ்மிந்நிதி யாஜுஷ: பாட²: ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌦𑍍𑌦𑍇𑌵𑍀𑌸𑌮𑍇𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌵𑌾𑌸𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌰𑌙𑍍𑌗𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍋𑌪𑍇𑌤𑌾

𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 ।

𑍐 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑌦𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑍁𑌦𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑌾𑌦𑌾𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑍇𑌵𑌾𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑍐 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌃 ॥

𑌶𑍍𑌰𑍀𑌮𑌤𑍇 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌜𑌾𑌯 𑌨𑌮𑌃 ॥

𑌕𑍃𑌤𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌾𑌯𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌿𑌤𑍋𑌰𑌃𑌸𑍍𑌥𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 ।
𑌅𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌶𑌭𑍂𑌤𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍇 ॥ ௧ ॥
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌣𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍 𑌗𑍁𑌰𑍂𑌨𑌪𑌿 ।
𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌮𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌷𑌾𑌂 𑌮𑍁𑌦𑍇 ॥ ௨ ॥

𑌅𑌵𑌤𑌾𑌰𑌿𑌕𑌾 ॥

𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑍇 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑌮𑌷𑍍𑌟𑌿𑌵𑌾𑌦𑌕𑌭𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌦𑍀𑌪𑌾𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌮𑍇𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌸𑍍𑌮𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑍇 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 "𑌉𑌷𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌮𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌮𑍇𑌵 । 𑌤𑌥𑌾𑌪𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌪𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌯𑌥𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇𑌣 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶𑍇𑌨 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌅𑌤𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌦𑍇𑌃 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌗𑌸𑌙𑍍𑌗𑌤𑌿𑌰𑍁𑌪𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌨 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌵𑌿𑌕𑌲𑍍𑌪𑍇 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌾𑌨𑍇 𑌪𑌾𑌠𑌾𑌦𑌿𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌚𑌕𑍍𑌰𑌂 𑌸𑌙𑍍𑌗𑌤𑌿 । "𑌵𑍇𑌦𑌾𑌧𑍍𑌯𑌯𑌨𑌮𑍇𑌵" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇 "𑌶𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑍍𑌯, 𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌵𑌿𑌨𑌾𑌵𑌧𑍀𑌤𑌮𑌸𑍍𑌤𑍁" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌵𑌿𑌷𑌯𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌕𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂, "𑌤𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌮𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧" 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑌮𑍍𑌭𑌪𑌠𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌵𑌿𑌂𑌶𑌤𑌿𑌭𑍇𑌦𑍇𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌨𑌿𑌯𑍋𑌗𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌾𑌨𑌪𑌾𑌠𑌕𑍍𑌰𑌮𑌮𑌾𑌹𑌾𑌤𑍍𑌮𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌯𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌿𑌪𑌾𑌠𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌕𑌾𑌰𑌣𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌬𑌲𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌤𑌥𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌃 । 𑌅𑌥𑌵𑌾 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌿𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌇𑌤𑌿 "𑌵𑍇𑌦𑌾𑌧𑍍𑌯𑌯𑌨𑌮𑍇𑌵" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍇𑌦𑌭𑍇𑌦𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌨𑌿𑌯𑍋𑌜𑌕𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌮𑌰𑍍𑌥𑌃— 𑌶𑌂 𑌤𑌤𑍍

𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍇𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 । 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌃 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌮𑍁𑌦𑌰𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌪𑌾𑌜𑌸𑍍𑌯𑌂 । 𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑍇 𑌅𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌶𑌵 𑌋𑌤𑌵𑍋𑌽𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑌿 𑌮𑌾𑌸𑌾𑌶𑍍𑌚𑌾𑌰𑍍𑌧𑌮𑌾𑌸𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑍍𑌯𑌹𑍋𑌰𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑌿 𑌨𑌭𑍋 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌨𑌿 । 𑌊𑌵𑌧𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌿𑌕𑌤𑌾𑌃 𑌸𑌿𑌨𑍍𑌧𑌵𑍋 𑌗𑍁𑌦𑌾 𑌯𑌕𑍃𑌚𑍍𑌚 𑌕𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑌾 𑌓𑌷𑌧𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 । 𑌉𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌧𑍋 𑌨𑌿𑌮𑍍𑌲𑍋𑌚𑌞𑍍𑌜𑌘𑌨𑌾𑌰𑍍𑌧𑍋 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑍃𑌮𑍍𑌭𑌤𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌤𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌧𑍂𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌯𑌨𑍍𑌮𑍇𑌹𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌰𑍍𑌷𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌕𑍍 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌅𑌥𑌵𑌾 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑍋𑌦𑌰𑌪𑌾𑌜𑌸𑍍𑌯𑌤𑌦𑌵𑌯𑌵𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨

𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑍋𑌦𑌰𑌂 𑌅𑌵𑌕𑌾𑌶𑌤𑍍𑌵𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 (𑌪𑌾𑌜𑌸𑍍𑌯𑌂) 𑌪𑌾𑌦𑌾𑌧𑌾𑌰 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । "𑌦𑍍𑌯𑍌𑌃 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌮𑍁𑌦𑌰𑌮𑌿𑌯𑌮𑍁𑌰𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌪𑌾𑌦𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌯𑌾 । (𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑍇) 𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑌦𑍍𑌵𑌯𑌰𑍂𑌪𑍇 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑍇 । (𑌅𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌶𑌵𑌃) 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑌾𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑌿 । (𑌋𑌤𑌵𑍋𑌽𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑌿) 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑌯𑌃 । 𑌮𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌧𑌮𑌾𑌸𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑍀𑌤𑌿 ॥ (𑌪𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿) 𑌸𑌨𑍍𑌧𑌯𑌃 । 𑌸𑌮𑌵𑌿𑌭𑌾𑌗𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌹𑍋𑌰𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿 (𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾) 𑌪𑌾𑌦𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑌿 𑌶𑍌𑌕𑍍𑌲𑍍𑌯𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌭𑍋 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌨𑌿, 𑌅𑌸𑍍𑌥𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌸𑌂𑌪𑍃𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । (𑌊𑌵𑌧𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌿𑌕𑌤𑌾𑌃) 𑌅𑌜𑍀𑌰𑍍𑌣𑌂 𑌪𑌕𑍍𑌵𑌾𑌶𑌯𑌸𑍍𑌥𑌂 𑌸𑌿𑌕𑌤𑌾𑌃 । 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌯𑌵𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । (𑌸𑌿𑌨𑍍𑌧𑌵𑍋 𑌗𑍁𑌦𑌾𑌃) 𑌗𑍁𑌦𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌡𑍀𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌬𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌵𑍇𑌶𑌃 । 𑌸𑌿𑌰𑌾𑌃 𑌨𑌾𑌡𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌕𑍃𑌚𑍍𑌚 𑌕𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑌾𑌃) 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌃 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌶𑍍𑌵𑌯𑍋𑌰𑍍𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌸𑍍𑌥𑌮𑌾𑌂𑌸𑌪𑌿𑌣𑍍𑌡𑍌 𑌯𑌕𑍃𑌤𑍍𑌕𑍍𑌲𑍋𑌮𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑍌 । 𑌕𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑌹𑍁𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌂 । 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑌾𑌃 𑌕𑌾𑌠𑌿𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌓𑌷𑌧𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿, 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । (𑌉𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌧𑌃) 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌉𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌧𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌨𑌿𑌮𑍍𑌲𑍋𑌚𑌞𑍍𑌜𑌘𑌨𑌾𑌰𑍍𑌧𑌃) 𑌨𑌿𑌮𑍍𑌲𑍋𑌚𑌨𑍍 𑌅𑌸𑍍𑌤𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌃 𑌅𑌪𑌰𑌾𑌰𑍍𑌧𑌃 । 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । (𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑍃𑌮𑍍𑌭𑌤𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌤𑍇) 𑌜𑍃𑌮𑍍𑌭𑌣𑌾𑌦𑌾𑌨𑌨𑌵𑌿𑌕𑌾𑌸𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍 । (𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌧𑍂𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌤𑌿) 𑌗𑌾𑌤𑍍𑌰𑌵𑌿𑌧𑍂𑌨𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌃 । (𑌯𑌨𑍍𑌮𑍇𑌹𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌰𑍍𑌷𑌤𑌿) 𑌮𑍂𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌜𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌰𑍍𑌷𑌣𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌵𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌃 । (𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌕𑍍) 𑌨𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌨𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌅𑌥𑌵𑌾 𑌅𑌶𑍍𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥ 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤𑌃 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌠𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌸𑍌𑌵𑌰𑍍𑌣𑌰𑌾𑌜𑌤𑍌 𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑍌 𑌪𑌾𑌤𑍍𑌰𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍌 𑌸𑍍𑌤𑌃 । 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑍋 (𑌅𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍁𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍) 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑍍𑌭𑌾𑌗𑌃 (𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾) 𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌖𑍍𑌯𑍋 𑌗𑍍𑌰-

அஶநாயயா(அ)ஶநாயா ஹி ம்ருத்யுஸ்தந்மநோ(அ)குருதாத்மந்வீ

ந்யக்ஷேணோச்யதே । அஸத்கார்யவாதநிராஸ: । ததா ஹி ஸதி ஶஶவி
ஷாணாதேரப்யுத்பத்திப்ரஸங்காத் । கட: ப்ராக் நாஸீதிதி ப்ரதீ
தே கடப்ராகவஸ்தாப்ரத்வம்ஸாவஸ்தா பிண்டகாவஸ்தாவிஷயகத்வோபபந்ந
த்வாதபி நாக்ர ஆஸீதிதி ப்ரதீதே: த்ருஶ்யமாநஸ்தூலாவஸ்தாவி
ரோதிஸூக்ஷ்மாவஸ்தாஸத்த்வேநாயுக்த: । நநு த்ருஶ்யமாநமிதம் ஜகத் த்ருஶ்ய
மாநஸ்தூலாவஸ்தாவிரோதிநீம் காமவஸ்தாமஜஹத்தத்கதம் — ம்ருத்யு
நைவேதமாவ்ருதமாஸீதஶநாயயேதி ॥ காரணவாக்யார்தம் ம்ருத்யு
ஶப்தேந ம்ருத்யுஸம்ஜ்ஞோ ஜீவஶரீரகபரமாத்மோச்யதே । “யஸ்யாவ்யக்தம்
ஶரீரம் யஸ்யாக்ஷரம் ஶரீரம் யஸ்ய ம்ருத்யு: ஶரீரம் ஏஷ ஸர்வபூ
தாந்தராத்மா அபஹதபாப்மா திவ்யோ தேவ ஏகோ நாராயண:” இதி
ஸுபாலஶ்ருதௌ ம்ருத்யுஶப்தஸ்ய தமஸி ப்ரயுக்தத்வாத் । அத்ரா
ஶநாயா நாம ஸஞ்ஜிஹீர்ஷா । “அஶநாயோதந்யாயநாயா புபுக்ஷா
பிபாஸாமயோர்வ்ருத்தி:” இதி புபுக்ஷாயாமேவ நிபாதிதோ(அ)ஶநாயாஶப்த:
ஸஞ்ஜிஹீர்ஷாம் லக்ஷயித்வா தத்வதி லக்ஷிதலக்ஷணயா வர்ததே । ததஶ்சா
யமர்த: — ஸஞ்ஜிஹீர்ஷுணா தமஶ்ஶரீரேண பரமாத்மநா த்ருஶ்ய
மாநம் ஸ்தூலாவஸ்தம் ஜகத் (ஸூக்ஷ்மதமாஸீத்) திரோஹிதஸ்தூலாவஸ்தமா
ஸீத் । ஸ்தூலாவஸ்தாம் விஹாய தமஶ்ஶரீரகபரமாத்மாவஸ்தமாஸீதித்யர்த: ।
அஶநாயாஶப்தஸ்ய ம்ருத்யுஶப்திதே பரமாத்மநி ப்ரயோகஹேது
மாஹ — அஶநாயா ஹி ம்ருத்யுரிதி । லோகே புபுக்ஷாவிஶிஷ்டோ
ஹி பரார்தாந் ஜக்த்வா ஹிநஸ்தி । அதோ புபுக்ஷாயா மரண
ஹேதுத்வேந ம்ருத்யுத்வம் ப்ரஸித்தமித்யர்த: । யத்வாத்ராஶ
நாயாம்ருத்யுஶப்தயோர்ஹி ருணக்யார்: ப்ரக்ருதே ம்ருத்யுஶப்தப்ரதி
பாத்யஸ்ய தமஶ்ஶரீரகபரமாத்மந: ஸஞ்ஜிஹீர்ஷாவத்த்வாத் அஶநாயாஶப்த
ப்ரயோகவிஷயதாயாம் நதோஷாவகாஶ: । யதா(அ)ந்யகஶப்தப்ரவ்ருத்தி
நிமித்தஸ்யைவ நாமாந்தரேண ஶ்ருதிப்ரவ்ருத்தி ரேவஹ்யத இதி
த்ருஷ்டவ்யம் । தந்மநோ(அ)குருதாத்மந்வீ ஸ்யாமிதீதி ॥ ததிதி லிங்கவ்யத்ய
யஶ்சாந்தஸ: । ஸ: ம்ருத்யு: தமஶ்ஶரீரக: பரமாத்மா அஹம் (ஆத்மந்வீ) ஶரீ
ரீ சேதநாசேதநப்ரபஞ்சஶரீரக: ஸ்யாமிதி ஸங்கல்ப்ய மந: க்ருதவா
நித்யர்த: । நச ஸஞ்ஜிஹீர்ஷோ: ஸிஸ்ருக்ஷாகார்யமநஸ்ஸ்ருஷ்டிவிரோ
தோதிவாச்யம் । ஸ்ருஷ்ட்வா ஸம்ஹரிஷ்யாமீதி ஸம்ஹர்துஸ்ஸ்ருஷ்டிஸம்ஹா
ரலக்ஷணவிஹாரேச்சயா ஸஞ்ஜிஹீர்ஷாயா அஶநாயாஶப்தேந விவக்ஷிதத்வாத் । அத்ர
மநஶ்ஶப்தேந “மநோ மநநாத் ப்ருஷ்டே” இதி நாமோபாதாநதமஸ்த்வமுச்ய
தே । தச்சாவலக்ஷணமஹங்காராதிஹேதுபூதாவயவிகஸ்ருஷ்டேரபி । மநஶ்

தி³தேரதி³தித்வம் ஸர்வஸ்யைதஸ்யாத்தா ப⁴வதி ஸர்வமஸ்யாந்நம் ப⁴வதி ய ஏவமேதத³தி³தேரதி³தித்வம் வேத³ ॥ ॥ ௫ ॥

ஸோऽகாமயத பூ⁴யஸா யஜ்ஞேந பூ⁴யோ யஜேயேதி । ஸோऽஶ்ராம்யத் ஸ தபோऽதப்யத தஸ்ய ஶ்ராந்தஸ்ய தப்தஸ்ய யஶோ வீர்யமுத³க்ராமத் । ப்ராணா வை யஶோ வீர்யம் தத் ப்ராணேஷூத்க்ராந்தேஷு ஶரீரம் ஶ்வயிதுமத்⁴ரியத தஸ்ய ஶரீர ஏவ மந ஆஸீத் ॥ ॥ ௬ ॥

ஸோऽகாமயத மேத்⁴யம் ம இத³ம் ஸ்யாதா³த்மந்வ்யநேந ஸ்யாமிதி ।

வேத³ இதி ॥ (அத்தா ப⁴வதி) அந்நப⁴க்ஷிதா ப⁴வதி । (அந்நம் ப⁴வதி) அந்நபோ⁴க்³யம் ப⁴வதி । ந சைகஸ்ய போ⁴க்த்ருபோ⁴க்³யத்வம் தத்³வ்யதிரிக்தஸம்ப³ந்தி⁴ந உத³ரஸ்ய போ⁴க்³யத்வம் விருத்³த⁴மிதி தத்³யுக்தமேவேத்யேவம் ஶங்கநீயம் । ததா²ப்யுத³ரஸ்தா²யா தத்³வ்யவஹாரோபபத்தேரதோ³ஷாத் ॥ ॥ ௫ ॥

அஶ்வமேதா⁴ர்கயோ: ஸம்வத்ஸரயோஸ்ஸ்ருஷ்டிவ்யாபாராதி⁴க மேத்⁴யஸ்ய அஶ்வஸ்ய ஸ்ருஷ்டிவ்யாபாரம் அஶ்வமேத⁴ஸம்ப³ந்த⁴ம் அஶ்வமேதே⁴ ஶ்ருதி த்ருக்ஸ்ருஷ்டிம் வக்துமாரப⁴தே — ஸோऽகாமயதேதி ॥ ஸ: ப்ரஜாபதிஶரீரக: பரமாத்மா அகாமயத । கிமிதி? (பூ⁴யஸா) மஹதா யஜ்ஞேந பரமாத்மாநம் (பூ⁴ய:) மஹாமஹோ யஜேயேதி ॥ யதா² — பூ⁴யஶ்சாஸௌ பூ⁴மா ச । பூ⁴மாநம் பரமாத்மாநம் யஜேயேதீத்யர்த²: । ஸோऽஶ்ராம்யதி ॥ மஹாயஜ்ஞஸாமக்³ர்யஸம்பத்த்யர்த²ம் ஶ்ராந்தவாநப⁴வத் । ஸ தபோऽதப்யதேதி ॥ பரமாத்மாநமபி⁴த்⁴யாய தபஶ்சசாரேத்யர்த²: । தஸ்ய ஶ்ராந்தஸ்யேதி ॥ யஶஶ்ச வீர்யஞ்ச யஶோவீர்யே । யஶோவீர்யஶப்³தா³ர்த²மேவாஹ — ப்ராணா வை யஶோவீர்யமிதி ॥ யஶஸோ வீர்யஸ்ய ச ப்ராணாயத்தத்வாத் ப்ராணா ஏவ யஶோவீர்யமித்யர்த²: । ததஶ்ச யஶோவீர்யமுத³க்ராமதி³த்யஸ்ய ப்ராணா உத³க்ராமந்நித்யர்த²: । தத் ப்ராணேஷூத்க்ராந்தேஷ்விதி ॥ ப்ராணேஷு உத்க்ராந்தேஷு ஸத்ஸு தத் ப்ரஜாபதே: ஶரீரம் (ஶ்வயிதுமத்⁴ரியத) உச்சூ²நதாம் க³ந்தும் ப்ரவ்ருத்தம் । தஸ்ய ஶரீர ஏவ மந ஆஸீதி³தி ॥ தஸ்ய ப்ரஜாபதே: ஶரீராந்நிஷ்க்ராந்தஸ்யாபி தஸ்மிந்நேவ ஶரீரே மந ஆஸீத் । மயா த்யக்தம் ஸ்வகீயம் ஶரீரமுச்சூ²நம் புந: ப்ரவிஶாமீதி ஶரீரவிஷயமேவ சிந்தா ஸர்வதா³ ஸம்வ்ருத்தேத்யர்த²: ॥ ॥ ௬ ॥

ஸோऽகாமயதேதி ॥ ஸ ஏவம் சிந்தாவிஶிஷ்ட: ப்ரஜாபதி: (மே) மதீ³யமித³ம் ஶரீரம் (மேத்⁴யம்) யஜ்ஞார்ஹம் ஸ்யாத் । அநேந ச ஶரீரேணாஹம் (ஆத்மந்வீ) ஶரீரீ ஸ்யாமிதி ச (அகாமயத) ஸங்கல்பிதவாந் । ஏவம் ஸங்கல்ப்ய வாநரவிஸர்ஜநஸ்ய ப்ரஜாபதிஸ்தத் ப்ரவிஷ்டவாநிதி

त । पशून्देवताभ्यः प्रत्यौहत् । तस्मात्सर्वदेवत्यं प्रोक्षितं प्राजापत्यमालभन्ते । एष वा अश्वमेधो य एष तपति तस्य संवत्सर आत्मायमग्निरर्कस्तस्येमे लोका आत्मानस्तावेतावर्काश्वमेधौ । सो पुनरेकैव देवता भवति मृत्युरेवाप पुनर्मृत्युं जयति नैनं मृत्युराप्नोति मृत्युरस्यात्मा भवत्येतासां देवतानामेको भवति ॥ ॥ ७ ॥

इति तृतीयाध्याये द्वितीयं ब्राह्मणम् ॥

द्वया ह प्राजापत्या देवाश्चासुराश्च । ततः कानीयसा

आत्मान इति ॥ तस्य अश्वस्य आत्मनः संवत्सरस्य पालनात् स्वयम्भुराष्ट्रा इति लोका आत्मानः शरीरभूता इत्यर्थः । “ध्रुवः पृष्ठेष्ववस्थ स्थिर” इत्यादिना विद्यमानत्वस्य लोकशरीरकत्वस्य प्रतीयमानत्वाल्लोकादिशरीरके विष्णौ प्रतीके ताद्रूप्यस्य प्रा- तत्वेनानुसन्धेयम्, अश्वस्य संवत्सरात्मत्वानुसन्धानं चाश्वस्येत्यर्थः । संवत्सरार्कादिरूपः संवत्सरादिविष्ण्वादिनामा कालः ॥ तावेतावर्काश्वमेधौ इति ॥ अर्काश्वमेधौ ताद्र्यादर्काश्वमेधाख्यसिद्धिप्रदत्वात् । सावेता विष्णुरूपेण प्रासादेषु पुरुषेष्व- र्घोपासनादित्यर्थः । सो पुनरेकैव देवता भवतीति ॥ एव- मेवायणायाऽर्थः । अर्थस्याश्वमेधस्य प्रसिद्धिविशिष्टा- त्मं पूर्णनीया देवतैकैव भवतीत्यर्थः । सा चैका पर- ब्रह्म— मृत्युरप्येति ॥ मारयतीति इत्यर्थः । यथा— तावेतावर्श्वस्य अर्थप्रकाशे मृत्युः प्रविष्टः मार- यतीति इत्यर्थः । स तावत्पुनरावर्त्यमानविशिष्टार्थस्य योः प्रयोजनं तथा— अपपुनर्मृत्युं जयतीति ॥ अप मृत्युं जयतीत्यर्थः । नैनं मृत्युराप्नोतीति ॥ एनं सं- सारो नाप्नोतीत्यर्थः । नतु ब्रह्मज्ञानसाध्यायाः संसार- निवृत्तेः कथं तु प्रसिद्धिविशिष्टार्थस्य साध्यत्वमित्यत आह- मृत्युरस्यात्मा भवतीति ॥ मृत्युः मारको विष्णुः अश्वमेधान्त- र्यामी आत्मा भवति आत्मत्वेनोपास्तो भवतीत्यर्थः । नित्यविशि- ष्टात्मत्वस्यानुसन्धानाद्भक्तिसाध्याद् ब्रह्मज्ञानात्तस्य अश्व- मेधस्य संसारनिवृत्तिहेतुत्वं युक्तमिति भावः । एतासां देवतानामिति ॥ अग्न्यादीनामाध्यात्मिकानां मध्ये एको भवतीत्यर्थः ॥ ७ ॥

इति तृतीयाध्याये द्वितीयं ब्राह्मणम् ॥

अथ कर्मांशज्ञानोपासनयोः कर्माङ्गत्वे प्राणदृष्टिं वियाच-

ஷ்யந்தீதி தமபித்ருத்ய பாப்மநாவித்யந் ஸ ய: ஸ பாப்மா ய
தேவேதமப்ரதிரூபம் ஸங்கல்பயதி ஸ ஏவ ஸ பாப்மைவமு
கல்வேதா தேவதா: பாப்மபிருபாஸ்ருஜந்நேவமேநா: பாப்மநா
வித்யந் ॥ ॥ ௬ ॥

அத ஹேமமாஸந்யம் ப்ராணமூசுஸ்த்வம் ந உத்காயேதி ததேதி
தேப்ய ஏஷ ப்ராண உதகாயத்தே விதுரநேந வை ந உத்காத்ரா
ऽத்யேஷ்யந்தீதி தமபித்ருத்ய பாப்மநா விவ்யத்ஸந் ஸ யதாऽஶ்மாநம்ருத்வா
லோஷ்டோ வித்வம்ஸேதைவம் ஹைவ வித்வம்ஸமாநா விஷ்வஞ்சோ
விநேஶுஸ்ததோ தேவா அபவந் பராऽஸுரா பவத்யாத்மநா ப

உபஹதவந்த இத்யர்த்த: | ஏவமேதா: பாப்மநாऽவித்யந்நிதி ॥ ஏவம்
உக்தயா ரீத்யா அஸுரா: ஏதா: வாகாதிதேவதா: பாப்மநா அவித்யந்
அந்ருதாதிபாப்மநா வேதநம் க்ருதவந்த இத்யர்த்த: ॥ ॥ ௬ ॥

அத ஹேமமாஸந்யம் ப்ராணமிதி ॥ ஆஸந்யம் முக்யமித்யர்த்த: |
யதா ஆஸ்யே பவ: ஆஸந்ய: | ஆஸ்யஶப்தஸ்ய "பத்தந்" இத்யாதிநா
ஆஸந்நாதேஶ: | முக்ய இதி யாவத் | தம் ப்ராணம் தேவா ஊசு: உக்த
வந்த: | கிமிதி? த்வம் ந உத்காயேதி ॥ ஸ்பஷ்டோऽர்த்த: | தேப்ய ஏஷ ப்ரா
ண உதகாயதிதி | உத்காதா முக்யப்ராணத்ருஷ்டிம் க்ருதவாநித்யர்த்த: |
தஸ்யைவ ஹி ப்ராப்ராதம் ப்ராஸாதெட்ட: — "அந்த்யாஸ்ய ஶப்தோ" இ
த்யதிகரணே | ப்ரவிஷ்டாபீத்யாதி ॥ அபித்ருத்ய வேகேநாகத்ய | "வ்யத
தாடநே" தஸ்மாத்ஸநிடேட் ॥ ஸநிக்ருதே ஸம்ப்ரஸாரணம் | ஶிஷ்டம் ஸ்ப
ஷ்டம் | ஸ யதாऽஶ்மாநம்ருத்வா லோஷ்டோ வித்வம்ஸேதேதி ॥ யதா அஶ்மஸார
ணேநாய க்ஷிப்தோ லோஷ்ட: பாம்ஸுபிண்ட: அஶ்மாநம் பாஷாணம்ருத்வா
ப்ராப்ய வித்வம்ஸேத சூர்ணீபவேத் | ஏவம் ஹைவேதி ॥ யதா ததா
அஸுரா முக்யப்ராணமாஸாத்ய பாப்மநா விவ்யத்ஸந்தோ தேவா: ப்ரா
ப்ய (வித்வம்ஸமாநா:) சூர்ணீபவந்த: (விஷ்வஞ்ச:) நாநாகதய: விநஷ்டா
அபவந்நித்யர்த்த: | ததோ தேவா அபவந் பராऽஸுரா இதி ॥ தத: பரம்
தேவா: தேவா ஜாதா: தேவத்வேநாபவந்நித்யர்த்த: | யதா தேவா: (அப
வந்) ஸ்வஸ்வரூபேண ஸ்திதா இத்யர்த்த: | விஜயிநோऽபவந்நித்யர்த்த: | அஸுரா
ஸ்து (பரா அபவந்) பராபூதா அபவந் | பவத்யாத்மநா பராऽஸ்ய த்வி
ஷந் ப்ராத்ருவ்யோ பவதி ய ஏவம் வேதேதி ॥ ய: உத்காதா ஏவம் முக்யப்ரா
ணஸ்வரூபம் வேத ஸ ஆத்மநா பவதி உத்கர்ஷோ பவதீத்யர்த்த: | யதா (ஆ
த்மநா) ஸ்வேநைவ ஸர்வே ஜிதேந யதோக்தோ பவதீத்யர்த்த: | (த்விஷந்) "த்வி
ஷ: ஶதுர்வா வசநம்" இதி கர்மணி ஷஷ்டீ | அநேந ப்ரதி ஶேஷம் ஸ்பஷ்டம்
ஶத்ரு: பராபூதோ பவதீத்யர்த்த: | "பவத்யாத்மநா ப

𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌨𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌨𑌮𑌿𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑌿𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑍍𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌨𑍍𑌵𑌵𑌾𑌯𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌸𑌾 𑌵𑌾 𑌏𑌷𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍈𑌤𑌾𑌸𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌪𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌥𑍈𑌨𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍍𑌯𑌵𑌹𑌤𑍍 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌸 𑌵𑍈 𑌵𑌾𑌚𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌮𑌤𑍍𑌯𑌵𑌹𑌤𑍍𑌸𑌾 𑌯𑌦𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌸𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌭𑌵𑌤𑍍𑌸𑍋𑌽𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌪𑌰𑍇𑌣 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌨𑌿𑌨𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑌾𑌸𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌨𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌆𑌸𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌾𑌪𑌾𑌨𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌦𑌿𑌗𑍍𑌦𑍇𑌶𑍇𑌷𑍁 𑌵𑌿𑌨𑍍𑌯𑌦𑌧𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌨𑌜𑌨𑌮𑌿𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑌿𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌣𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌵𑌿𑌨𑌿𑌰𑍍𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾𑌨𑍃𑌤𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌪𑌾𑌪𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌮𑍍𑌲𑍇𑌚𑍍𑌛𑌦𑍇𑌶𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍇𑌶𑍇 𑌜𑌨𑌂 𑌜𑌨𑌤𑌾𑌂 । 𑌉𑌪𑌗𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑍇𑌶𑌂 𑌨𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌗𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍇𑌶𑍇 𑌉𑌪𑌗𑌮𑌨𑍇 𑌦𑍋𑌷𑌾𑌹𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌨𑍍𑌵𑌵𑌾𑌯𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 ॥ 𑌨𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌦𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌮𑍇𑌨𑌾𑌵𑌨𑍍𑌵𑌵𑌾𑌯𑌾𑌨𑌿 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌗𑌚𑍍𑌛𑍇𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑍀𑌤𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌉𑌪𑌗𑌮𑌨𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌾𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌪𑌗𑌮𑌨𑍇 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍇 𑌯𑌥𑌾 𑌨𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌤𑌥𑌾 𑌭𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌸𑌾 𑌵𑌾 𑌏𑌷𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍈𑌤𑌾𑌸𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌪𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌥𑍈𑌨𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍍𑌯𑌵𑌹𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑍈𑌷𑌾 𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌆𑌸𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌪𑌹𑌤𑍍𑌯 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍 𑌏𑌨𑌾 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌃 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌹𑌤𑍍 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌯𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௧ ॥

𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌯𑌤𑌿— 𑌸 𑌵𑍈 𑌵𑌾𑌚𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌾𑌮𑌤𑍍𑌯𑌵𑌹𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ 𑌸𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌸𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌚𑌮𑌤𑍍𑌯𑌵𑌹𑌤𑍍 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌯𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸𑌾 𑌵𑌾𑌕𑍍 𑌯𑌦𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑍍𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌅𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌸𑍍 𑌸𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌭𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌸𑌜𑌾𑌤𑍀𑌯𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌵𑌶𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌵𑌾𑌗𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌨𑍀 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍇𑌵 । 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌪𑍍𑌯𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌤𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣𑌾𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌭𑌵𑌤𑍍 । “𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌗𑍍𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑍁𑌖𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌵𑌿𑌶𑌤𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌹— 𑌸𑍋𑌽𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌪𑌰𑍇𑌣 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥ 𑌏𑌵𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌪𑌰𑍇𑌣 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌃 𑌪𑌾𑌰𑍇 𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௨ ॥

த்ஸாம்ந꞉ ஸாமத்வம் யத்³வேவ ஸம꞉ ப்லுஷிணா ஸமோ மஶகேந ஸமோ நாகே³ந ஸம ஏபி⁴ஸ்த்ரிபி⁴ர்லோகை꞉ ஸமோ(அ)நேந ஸர்வேண தஸ்மாத்³வேவ ஸாமாஶ்நுதே ஸாம்ந꞉ ஸாயுஜ்யꣳ ஸலோகதாம் ய ஏவமேதத்ஸாம வேத³ ॥ ॥ ௨௨ ॥

ஏஷ உ வா உத்³கீ³த²꞉ ப்ராணோ வா உத் ப்ராணேந ஹீத³ꣳ ஸர்வமுத்தப்³த⁴ம் வாகே³வ கீ³தோ²ச்ச கீ³தா² சேதி ஸ உத்³கீ³த²꞉ ॥ ॥ ௨௩ ॥

தத்³தா⁴பி ப்³ரஹ்மத³த்தஶ்சைகிதாநேயோ ராஜாநம் ப⁴க்ஷயந்நுவா

நோ ஸம — யத்³வேவ ஸம꞉ ப்லுஷிணேத்யாதி³ ॥ (யத்³வேவ) யச்ச ஸாம இதி ஹேது꞉ । உப⁴யதா²ப்யுக்தி꞉ । யஸ்மாதே³வ (ப்லுஷிணா) புத்திகாஶரீரேண ஸம꞉, மஶகஶரீரேண ஸம꞉, ஹஸ்திஶரீரேண ஸம꞉, ஸமஷ்டிஜீவஹிரண்யத்ரைலோக்யஶரீரப்ரஜ்ஞஶரீரேணாபி ஸம꞉, தே³வமநுஷ்யாதி³ஸர்வப்ராணிஶரீரேணாபி ஸம꞉, யதா² க⁴டப்ரதீ³பப்ரபா⁴ தாவந்மாத்ரவ்யாபிநீ ப்ராஸாத³ப்ரதீ³பப்ரபா⁴ ச ப்ராஸாத³வ்யாபிநீ ஏவம் ப்ராணோ(அ)பி ப்லுஷ்யாதி³பிபீலிகாதி³ஶரீரேஷு தத்தச்ச²ரீராநுரூபவ்யாப்திமத்த்வேந ஸம꞉ । (தஸ்மாத்³வேவ ஸாம) தஸ்மாதே³வ ஸாமேத்யுக்த꞉ । ஏதஸ்யைவ ஸாமஸ்வரூபஸ்ய ப்ராணஸ்ய விஜ்ஞாநம் ப²லவத்³ க்ருத்ஸ்நம் உபாஸநாதி³ ப²லம் ப்ராணஸ்ய ஸாமத்வாநுஸந்தா⁴நாதி³ரூபேணோபாஸகஸ்ய ப்ராணபா⁴வ “அஶ்நுதே” இதி ஸம்ப³ந்தே⁴ந வித்³யாப²லமுச்யதே । ஏதஜ்ஜ்ஞாநஸ்ய ப²லமாஹ — (அஶ்நுதே ஸாம்ந꞉ ஸாயுஜ்யꣳ ஸலோகதாம் ய ஏவமேதத்ஸாம வேதே³தி ॥) (ஸாம்ந꞉) ஸாமஶப்³தி³தஸ்ய ப்ராணஸ்ய ஸாயுஜ்யம் ப்ராணதே³வதாஸமாநதே³ஹதாம் அஶ்நுதே । (ஸலோகதாம் ஜயதி) ஸாலோக்யம் ப்ராப்நோதி । யதே³வம் ஸாமஶப்³தி³தம் ப்ராணம் ஸர்வாத்மநோபாஸ்தே ॥ ॥ ௨௨ ॥

ஏஷ உ வா உத்³கீ³த² இதி ॥ (ஏஷ உ வா) ஏஷ ஏவ வாக்ப்ராணஸமுதா³ய꞉ உத்³கீ³த²꞉ உத்³கீ³த²ப்ரபா⁴ஸாத்மக இத்யுக்த꞉ । தது³பபாத³யதி — ப்ராணோ வா உத் ப்ராணேந ஹீத³ம் ஸர்வமித்யாதி³நா ॥ (உத்தப்³த⁴ம்) த்⁴ருதமித்யுக்த꞉ । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௨௩ ॥

தத்³தா⁴பி ப்³ரஹ்மத³த்தஶ்சைகிதாநேயோ ராஜாநம் ப⁴க்ஷயந்நுவாசேதி ॥ (தத்) தத்ர ஆக்²யாயிகேதிஶேஷ꞉ । ஹ ஶப்³த³꞉ ப்ரஸித்³தௌ⁴ । ஆக்²யாயிகாரூபேண ப்ரஸித்³தி⁴த்யுக்த꞉ । சைகிதாநேய꞉ சிகிதாநஸ்யாபத்யம் சைகிதி꞉ । “அத இஞ்”। தஸ்ய கோ³த்ராபத்யம் யுவா சைகிதாயந꞉ । ப²க் । தஸ்யாபத்யம் யுவா சைகிதாயநஸ்யாபத்யம் சைகிதாயநேய꞉ । சைகிதாயநேயோ ப்³ரஹ்மத³த்தநாமா ருஷி꞉ ராஜாநம் ஸோமம் ப⁴க்ஷயந்நுவாச । கிமிதி? அயம் த்யஸ்ய ராஜா மூர்தா⁴நம் விபா

तस्य हैतस्य साम्नो यस्सुवर्णं वेद भवति हास्य सुवर्णं तस्य वै स्वर एव सुवर्णं भवति हास्य सुवर्णं य एवमेतत्साम्नस्सुवर्णं वेद ॥ ॥ २६ ॥

तस्य हैतस्य साम्नो यः प्रतिष्ठां वेद प्रति ह तिष्ठति तस्य वै वागेव प्रतिष्ठा वाचि हि खल्वेष एतत्प्राणः प्रतिष्ठितो गीयतेऽन्न इत्यु हैक आहुः ॥ २७ ॥

अथातः पवमानानामेवाभ्यारोहः स वै खलु प्रस्तोता साम प्रस्तौति स यत्र प्रस्तुयात्तदेतानि जपेत्

तस्य हैतस्य साम्नो यस्सुवर्णं वेदेति ॥ (साम्नः) प्रकृतस्य सामसंबन्धिनस्य प्राणस्य । अन्त्यः स्वशब्दार्थः । स्वं सामप्रकरणेन गान्धर्वशास्त्रप्रसिद्धार्थमाह — (तस्य वै स्वर एव सुवर्णमिति ॥) कण्ठप्रयत्नविशेषजन्यवर्णाभिव्यञ्जकः स्वरस्स्वरस्य सुवर्णं सौवर्णमित्यर्थः । सामस्वर सुवर्णज्ञानस्य फलमाह — (भवति हास्य सुवर्णमित्यादि ॥) स्पष्टोऽर्थः ॥ २६ ॥

“तस्य हैतस्य साम्नो यः प्रतिष्ठां वेद प्रति ह तिष्ठति” इत्युक्तं सामप्रकरणेन प्रतिष्ठाशब्दस्य गान्धर्वशास्त्रप्रसिद्धार्थमाह तस्य वै वागेव प्रतिष्ठेति ॥ (तस्य) सामसंबन्धिनः प्राणस्येत्यर्थः । अन्नपक्षमाह — (वाचि हि खल्वेष एतत्प्राणः प्रतिष्ठितो गीयते अन्न इत्यु हैक आहुरिति ॥) अयं भावः प्राणः वाचि वागिन्द्रियस्थाने कण्ठताल्वादिस्थानेषु प्रतिष्ठितस्सन् एतद्गीयते सामगानरूपेण उद्गीयत इत्यर्थः । अन्न इत्यु हैक आहुः । उद्गात्रपर्यवसाने । प्राणस्तु “अन्ने प्रतितिष्ठति” इति प्राणस्यान्नप्रतिष्ठितत्वश्रुतेः सामसंबन्धिप्राणस्याप्यन्नप्रतिष्ठितत्वं वर्णयन्तीत्यर्थः ॥ ॥ २७ ॥

सामोपासनप्रसङ्गात् प्राणविद्याङ्गत्वेन जपविशेषं विधातुं प्राणविद्याङ्गभूतं प्रतिप्रस्तोत्रियान्वयीनां त्रयाणां पवमानस्तोत्रसंबन्धिनां मन्त्राणां प्रयोगकालं मन्त्रांश्चाह — (अथातः पवमानानामेवाभ्यारोह इति ॥) बहिष्पवमानमाध्यन्दिनपवमानार्भवपवमानेषु त्रयाणामेव पवमानानामभ्यारोहः अभ्यारोहमन्त्रः । जपतीति शेषः ॥ नेतरेषामनेकेषां पृष्ठादिस्तोत्राणामित्यर्थः । अत एषामभ्यारोहमन्त्राणां जपकालं वक्तुं प्रथमं प्रस्तोतृव्यापारमाह — (स वै खलु प्रस्तोता साम प्रस्तौतीति ॥) यस्मिन्प्रस्तौति स एव खलु प्रस्तोतेत्यर्थः । (स यत्र प्र

த³ந்யந்நாஸ்தி கஸ்மாந்நு பி³பே⁴மீதி தத ஏவாஸ்ய ப⁴யம் வீயா
ய கஸ்மாத்³த்⁴யபே⁴ஷ்யத்³ த்³விதீயாத்³வை ப⁴யம் ப⁴வதி ॥ ॥ ௨ ॥

ஸ வை நைவ ரேமே தஸ்மாதே³காகீ ந ரமதே ஸ த்³விதீயமை
ச்ச²த் ஸ ஹைதாவாநாஸ யதா² ஸ்த்ரீபுமாம்ஸௌ ஸம்பரிஷ்வக்தௌ
ஸ இமமேவாத்மாநம் த்³வேதா⁴பாதயத்தத: பதிஶ்ச பத்நீ சாப⁴வதாம்

ர்த²: । கிமிதி? (யந்மத³ந்யந்நாஸ்தி கஸ்மாந்நு பி³பே⁴மீதீதி ॥) யத் யஸ்மா
ந்மத்தோ ऽந்யத் ப்ரதித்³வந்த்³வி வஸ்து நாஸ்தி, கஸ்மாத³
ஹம் பி³பே⁴மீதி ॥ லோகே ஹி ப்ரதித்³வந்த்³விஸத்த்வம் அஸஹாயத்வம் ப⁴யஹே
து: । தது³ப⁴யாபா⁴வே அஸஹாயத்வம் ந ப⁴யஹேதுரிதி பா⁴வ: । (தத ஏவா
ஸ்ய ப⁴யம் வீயாயேதி ॥) தத ஏவ விவேகரூபாத் ஜ்ஞாநாத³ஸ்ய ஹி
ரண்யக³ர்ப⁴ஸ்ய ப⁴யம் வீயாய வீதமித்யர்த²: । உக்தமர்த²ம் ஶ்ருதி: ஸ்வ
யமேவாநுவத³தி — (கஸ்மாத்³த்⁴யபே⁴ஷ்யத்³ த்³விதீயாத்³வை ப⁴யம் ப⁴வதீதி ॥)
த்³விதீயஸ்ய ப்ரதித்³வந்த்³விந ஏவ ப⁴யஹேதுத்வம், அதஸ்தஸ்யைவாபா⁴வே
குதோ ப⁴யம் ப்ராஸஜ்யேதேதி பா⁴வ: । ஹிரண்யக³ர்ப⁴ஸ்யாபி ஶரீரப
ரிக்³ரஹாநந்தரமேவ ப⁴யோத்பத்தேஶ்ஶரீரித்வம் த்³ருஷ்டமிதி பா⁴வ: । அத்ர
ப்³ரஹ்மஸாக்ஷாத்காராத்³ ப⁴யம் நிவ்ருத்தமிதி நார்த²: । ததா² ஸத்யுத்தரத்ர
ஸ்ருஷ்ட்யர்த²ம் "ஸ வை நைவ ரேமே" இத்யாதி³நா அரதிப்ரஸங்க³ப்ரதிபாத³ந
விரோதா⁴த் । ப்ராரப்³த⁴கர்மவஶாத³ரதிப்ரஸங்கா³நுவ்ருத்தௌ ப⁴யஸ்யாபி ததா²
த்வே நாநுபபத்திரித்யாஶய: ॥ ॥ ௨ ॥

(ஸ வை நைவ ரேம இத்யாதி³ ॥) ஸ: ப்ரஜாபதி: நைவ ரேமே
இஷ்டார்த²ஸம்யோக³ஜா ப்ரீதி: ரதி: । தாம் நாலப⁴தேத்யர்த²: । (தஸ்மா
தே³காகீ ந ரமத இதி ॥) யஸ்மாதே³காகீ ந ப்ரஜாபதேஸ்ய ரதி:
அத ஏவாத்³யாப்யஸஹாயஸ்ய ரதிர்நோபலப்⁴யத இத்யர்த²: । (ஸ த்³வி
தீயமைச்ச²தி³தி ॥) ஸ: ப்ரஜாபதி: த்³விதீயம் ரந்தாரமைச்ச²தி³த்யர்த²: ।
(ஸ ஹைதாவாநாஸ யதா² ஸ்த்ரீபுமாம்ஸௌ ஸம்பரிஷ்வக்தௌ இதி ॥) ஸ
ஶரீரோ வ்ருத்தாயாமவிஸ்தாரேண । யதா² லோகே ஸ்த்ரீபுமாம்ஸௌ ரத்யர்த²ம்
ஸம்பரிஷ்வக்தௌ யத்பரிமாணௌ ஸ்யாதாம் தத்பரிமாணோ ப³பூ⁴வ
ஏதாவத³ப⁴வதி³த்யர்த²: । (ஸ இமமேவாத்மாநம் த்³வேதா⁴பாதயதி³தி ॥) ஸ: ப்ரஜா
பதி: இமம் ப³ஹ்வாத்மாநம் ஶரீரம் த்³வேதா⁴பாதயத் । தத: பதி
நாமைவ பதிஶ்ச பத்நீ சாப⁴வதாமித்யர்த²: । உக்தஞ்ச
ஶ்ரீவிஷ்ணுபுராணே — "ப்³ரஹ்மணோऽர்த⁴ந்து ஸ்த்ரீயமேவ ஶ்ரேயஸ்ஸ்வரூப
க்ருதவாந் ப்ரபு⁴: । ஸ்வாயம்பு⁴வம் மநும் தே³வ: ப்ரஜாபாலயே தீ³க்ஷிதாந் ॥
ஸத்வாந்தஸ்ஸ்ருஷ்டா ப்ரஜாபாலநாகாம்ஸ்வயம் ப்ரபு⁴: । ஶதரூபாஞ்ச நாரீம் தாம்
பா⁴ர்யாம் ப்ரஜாபதிஶரீரஜாம் ॥ விப⁴ஜ்யாத்மாநமித்யுக்தம் ப்³ரஹ்மா

ஶஷுஶீதரா ஶஷுஶ ஐதரஸ்தாமுஸமேவோஹவத்த ஹ்நகஶஸ்ஹமீஜாய
தாऽஜேதராஹவஉஸ்ப ஐதரோஸ்ராऽவிஸிதரா மேஷஐதரஸ்தாஞாமுஸ
மேவோஹவத்தம் தாऽஜாவயொऽஜாயமெஞ்ஜவமேவ யஷிஷம்க்ஞு ஶியூஈநீரோ
வியேடீஷிகாஹ்யஸ்ஸ்தவுமேஸ்ப்ருஜத ॥ ॥ ௪ ॥

ஸோऽபேஷஹம் வாவ ஸ்ருஷ்டிரஸ்ரூஹமுஹீஷமுஸஹுமேஸ்ப்ருக்ஷிதி
தத ஸ்ருஷ்டி ரஹவ த்ருஷ்ட்யாமுஹாமெஸ்யதஸ்யாம் ஹவதி டஹ்ந
வம் வெஷ ॥ ॥ ௫ ॥

ஈயேத்ஹ்யஹ்யமீந்த மீவாத்ய யொமெநஹுஸ்தாஹ்யாம் ஊாஹ்மீஸ்வ்ரு
ஜத தஸ்ரா ஷெ தஷூஹயமீயொமீக மீஜுரமெதாऽயொமீகா ஷி யொநி
ரஞுரதஸ்ஷ்யீஷ மீாஹு ரமீம் யஜாமீம் யமெஜமெத்யமெக்கம் ஷெ

(ஈஶ்ஶவ்ருஷ்டி) வாமீஸ்ரூऽஹவஷிதயூ: । (வ்ருஷ்டி) "வ்ருஷ்டிஸெவமெந"
மெரதஸ்மேக்ஷத்யூ: । (தத்ஹ்நகஶஹமீஜாயமெதி ॥) ஈஶ்ராஶ்ரதரஶஷு
ஹாஷயொऽஜாயஞெத்யூ: । ஐதரஸ்ஷ்ஷூ। (ஈமெஜதராऽஹவஷ ஸ்பஐத
ரஐத்யாஷி ॥) பஸ்த: ஊாஶ: । (தாம் தாம் ஸமேவோஹவஷிதி ॥) தாம்ஈஜாஸ்ரூ।
தாம் ஈவிஞு ஸமீஹவமெஷெவெத்யூ: । ஐதரஸ்ய ஸ்ஷெऽயூ: ॥ ௪ ॥

(ஸோऽமெவஷஹம் வாவ ஸ்ருஷ்டிரஸ்ரி ஈஹம்ஹீஷம் ஸஹுமேஸ்ப்ருக்ஷீ
தீதி ॥) ஷி யஸ்ராஷஹமீஷம் ஸஹும் ஜஶஷஸ்ருக்ஷி ஸ்ருஷவாநஸ்ரி ।
தஸ்ராஷஹம்வாவ ஈஹமேவ ஸ்ருஷ்டி: ஸ்ருஜ்யதஐதி ஸ்ருஷ்டி: ஜஶஷூஸ்ய
தெ । ஈஹமேவ ஸ்ருஷ்டிரிதி மீத்ஸ்ருஷ்டிமீஷம் ஜஶஷஹ மெமெதி ஸ: ப்ரஜா
பதிரமெவெஸ் ஜ்ஞாதவாநித்யூ: । (தத்ஸ்ருஷ்டிரஹவஷிதி ॥) யஸ்ராமெஸ
மெதா: ப்ரஜாபதிரஹமேவ ஸ்ருஷ்டிரித்யஹமெஷாபவாமெரண ஸ்ஸ்ரிநு
ஸ்ருஷ்டிஶஸ்ரூம் ப்ராயம்க்ஷ தத்ஸ்ஸ ஸ்ருஷ்டிநாமீ ஈஹவஷித்யூ: । (ஸ்ரு
ஷ்ட்யாம் ஹாமெஸ்யதஸ்யாம் ஹவதி யஹ்நவம்வெஷெதி ॥) யஹ்நவம் ஸ்ருஷ்டி
திரஸ்க்ஷம் வெஷ ஸ: ஈஸ்ய ப்ரஜாபதேரதஸ்யாம் ஸ்ருஷ்டௌ ப்ரூஸ்ரூ
ஸ்ருஷ்டௌ ஹ ப்ரஸிஷ: மீவெத்யாஹவதீத்யூ: ॥ ॥ ௫ ॥

(ஈயேத்ஹ்யஹ்யமீந்யஷிதி ॥) ஸ: பதாமீஹுவ: ஈயேதி மீம்ஶஐஶ
ஸொஷாத்யாரணபஹீஹுகமீஹ்யமீந்யஜ । ஹ்நவம் மீவாத்ய ஹஸ்தாஹ்யாஞ
மீம்யநம் க்ருக்வா(யொமெந:) காரணஹமீதாந்ஸ்ரவாஸ் ஹஸ்தாஹ்யாஞாஹ்மீ
ஸ்ருஜமெதத்யூ: ॥ (தஸ்ராஷெதஷூஹயமீஜொமீகமீஞுரதஐதி ॥) ஹ்நத
ஷூஹயம் ஹமீதாரநிமீஹும்யநஸாயநமீவஹஸ்தாத்கமீஹயம் தஸ்ராஸ்
ஈமெஹயெஹுாநிகாஸ் ஈஞுரத: மீஸெ்ய ஈமொமீகம் மொமீஶமீந்த்யஷீத்யூ: ।
ஈஹ்யொநிகாந்ஸ்ரவஸ்ய ஹஸ்யொஶ்ராஞுரமெதா மொமீஶமீந்யகவஷி
ஷ்யூம் யொமெநரஞுரமெதா நிமெஹுாமீககப்ரஸிஷிநுஶஹுயதி—(ஈமொ
மீகாஹி யொநிரஞுரதஐதி ॥) ஸ்ஷெऽயூ: । (தஷ்யீஷமீாஹ ரமீம்

तद्धेदं तर्ह्यव्याकृतमासीत्तन्नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतासौनामायमिदंरूप इति तदिदमप्येतर्हि नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतेऽसौनामायमिदंरूप इति

ननु "आत्मैवेदमग्र आसीत्" इति प्रस्तुतं "यदिदं किञ्च मिथुनमापिपीलिकाभ्यस्तत्सर्वमसृजत" इति सृष्टतया निर्दिष्टस्य मिथुनादिरूपस्य प्रपञ्चस्य सृष्टेः पूर्वं निर्दिष्टस्यात्मैकत्वेन "आत्मैवेदमग्र आसीत्" इति वक्तव्यत्वादित्याशङ्क्य इत्यादिना नामरूपव्याकरणादिसम्बन्धावस्था तच्छरीरं ब्रह्मैव । तस्य "आत्मैवेदमग्र आसीत्" इति प्राक्सम्बन्धावस्थायामुक्तविधविशिष्टब्रह्मणोऽपि प्रत्यक्षत्वात् स्पष्टं प्रदर्शयति— (तद्धेदं तर्ह्यव्याकृतमासीत्तन्नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतेति ।) सम्बन्धाय वृत्तानुवादे । तदिदं मिथुनादिलक्षणं जगत् तर्हि तदा सृष्टेः प्रागव्याकृतमासीत् अव्यक्तमासीत् । अव्यक्तशरीरकं ब्रह्मासीदित्यर्थः । नामरूपाभ्यां न व्याकृतमिति व्युत्पत्त्या अव्याकृतशब्दस्याव्यक्तवचनत्वात् अव्यक्तस्य नामरूपविशिष्टतयाऽनभिव्यक्तत्वात् । अव्याकृतशब्दस्य तच्छरीरकब्रह्मपरत्वे प्रयोजनमेव दर्शयिष्यते । तदेव अव्याकृतशरीरकं ब्रह्मैव । नामरूपाभ्यामिति इत्थंभावे तृतीया । नामरूपवत्तया व्याक्रियत व्याकृतमासीत् । व्याहृत्यावस्थाभ्यां विविच्य स्फुटमासीदित्यर्थः । तदेव दर्शयति—(असौनामायमिदंरूप इतीति ।) असौनामा देवदत्तनामा इदंरूपः करचरणादिरूपवान् इति व्यवहारयोग्यतयैव व्याक्रियतेत्यर्थः । (तदिदमप्येतर्हि नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियतेऽसौनामायमिदंरूप इतीति ।) इदानीं वा क्रियमाणसृष्ट्यादिकाले यथा अव्याकृतनामरूपव्याकरणे सामर्थ्यसाधकाय निर्देशः वर्तते । तत्र प्रथमं यथा नामरूपाभ्यां व्याकरणावस्थायां सतर्ह्यपि इदानीमपि इदमुपलक्षितं चराचरात्मकं इदंरूपमयं यत्सदादिशब्दवाच्यं असौनामा देवदत्तयज्ञदत्तादिनामवानिति नामरूपाभ्यामेव व्याक्रियते । इदानीमपि नामरूपाभ्यां व्याकरणमस्तीत्यर्थः । तत्र असौनामेति सामान्योक्तिः असौनामेति विशेषे असौनामेति सर्वत्र सामान्यः तस्य नामरूपवत्त्वेऽव्याकृतशब्दितस्य ब्रह्मणस्सिद्धिरिति च पूर्वाणि नामानि तत्तद्व्यवहृतिनिमित्तभूतानि रूपाणि तदीया

भवति वदतु वाक् पश्यतु चक्षुः शृण्वतु श्रोत्रं मनो

वः । अपकृष्ट इति यावत् । पार्थिवत्वेन सम्बन्धादेव गन्ध-
वाहयति— (प्राणेनैव प्राणेनापानेन भवतीत्यादिना ॥) प्राण-
नेनैव प्राणनक्रियां कार्येणैव पार्थिवा प्राणनाम भवति ।
प्राणतीति प्राण इति व्युत्पत्तेरित्यर्थः । (वदनात्) वदनक्रि-
यां कार्येणैव वाङ्नाम भवति । वक्तीति वाक् । (पश्यंश्चक्षुः) दर्श-
नक्रियां कार्येण चक्षुर्नाम भवतीत्यर्थः । चष्ट इति चक्षुः ।
शृण्वन् श्रोत्रं भवति । शृणोतीति हि श्रोत्रम् । (मन्वा-
नः) मननं कार्येणैव मनो भवति । मनुत इति हि मनः । तान्येता-
नि प्राणादिनामान्यस्य पार्थिवस्य पाचकपाठकादिवत् कर्मना-
मान्येव । अतस्य पार्थिवस्यैव प्राणवागादिरूपाः प्राणनवदना-
दिकर्तृत्वात्, यथा तक्षव्यवहृतिनिमित्तभूतक्षत्रियकर्मक्रियायोग्या-
श्रयस्यैवेति तस्यैव तक्षव्यवहृतिनिमित्तकर्मकर्तृत्वात्
कर्मेति पार्थिवस्याश्रयत्वं पार्थिवत्वेनावस्थितिर्भावः । अत्र
प्राणनामकरणेषु प्राणादिषु करणवैशिष्ट्येनावस्थानं पार्थिव-
न्यायवत्त्वम् । अत एव "कारणं तु स्यात् वाकाशादि" इति द्वितीयाधिक-
रणे समन्वयाध्याये चिन्तितम् । तथा हि— "सदेव सोम्येदमग्र
आसी"दिति कृत्स्नप्रपञ्चकारणत्वं प्रतिज्ञायते । "असद्वा इदमग्र आ-
सी"दिति क्वचिदसत्प्रपञ्चका । अन्यत्र वेदान्तेषु सृष्टिप्रकरणेषु
तत्तज्जगतो ब्रह्मैककारणत्वं निर्दिष्टं नशक्यम् । "तद्धेदं
तर्ह्यव्याकृतमासीत् तन्नामरूपाभ्यां व्याक्रियते"ति अव्या-
कृतकर्तृकस्थ्ये नाम तथा स्वात्मस्व्यापृत्य नामरूपयोः कर्ता
प्रत्ययात्मनैव जगत्कारणत्वम् । अत संशयोऽयं सर्वं चेतनं
इति पूर्वपक्षे प्राप्ते "कारणत्वेन चाकाशादिषु यथा
व्यपदिष्टोक्तेः, समाकर्षा"दिति सूत्राभ्यां सिद्धान्तितम् ।
"जन्माद्यस्य यत" इत्यादिसूत्रेषु प्रतिपादितं सर्वज्ञत्व-
सत्यसंकल्पत्वं ब्रह्म यथा व्यपदिष्टमित्यन्वयते । तथैव
"तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशः सम्भूत" इत्यादिवाक्येष्वाकाशादिकारणत्वे-
नोक्तेः । "समाकर्षात्" । "असद्वा इदमग्र आसी"दित्यत्र "सोऽ-
कामयते"ति प्रकृतस्य ब्रह्मणः "तदप्येष श्लोको भ-
वती"ति समाकृष्य "असद्वा इदमग्र आसी"दित्यभिधानात्, असच्छब्दः
सूक्ष्मविद्यविशिष्टपरः । "तद्धेदं तर्ह्यव्याकृतमासी"दित्य-
त्रापि अव्याकृतस्य "स एष इह प्रविष्ट आनखाग्रेभ्यः, प-
श्यंश्चक्षु"रित्यादिना तत्र समाकृष्यमाणत्वात्, अव्याकृत-

ப்ரயோஜநப்ரஸ்தவப்ரஸ்தாவகாரதரோ யத்யபோத்தா ஸயோஜநப்ரேர
த்தநம்: ப்ரியம் ப்ராஹ்மணம் ப்ராஹ்மணாய ப்ரியம்ரோத்ஸ்யதீதீஶ்வ
ரோஹதமேவஸ்யாத்தாநமேவ ப்ரியபோஷாஸீத ஸய ஶூத்ராந
மேவப்ரியபோஷாஷ்ட்ந ஹாஸ்ய ப்ரியா ப்ராயஶ்சம் லவதி ॥ ௮ ॥
ததாஹாயஜ்ஞப்ரஹ்மவித்யா ஸவம் ஹவிஷ்யேஷாமநுஷ்யா
மந்யேஷ கிமஶ்தஜ்ஞப்ரஹ்மாமேவத்யஸாத்தவமோஹவதீதி ॥ ॥ ௯ ॥
ப்ரஹ்மவா ஐதமேஷ ஶூஸீஶ ததாத்தாநமேவாமேவதஹம் ப்ரஹ்மா

ஷாமேஷரதர: ஶஹ்யஷரதர: ஶத்யஷாஷரம்ஶ:।மேவ்யஜதியாவஶ। தாத்ப
ஶூத்ராதஶ தஸாமேஜமோ: வததஶ வதஷ: வமத்ருதிதாதிப்ரியாஷரா
மேவக்ஷபாரதிப்ரியதாரஜத்யர்த:। (ஸயோரநப்ரேர த்தந: ப்ரியம் ப்ராஹ்ம
ணம் ப்ராஹ்மணாயப்ரியம் ரோத்ஸ்யதீதீஶ்வரோஹ ததேவ ஸ்யாதிதி) ஸ
ய: வதவம்விஶ ஶூத்ரநேரவி வரமேத்தாமேவக்ஷபாரவி ஶநஶ்வப்ரியமேஷீ
தி ப்ராஹ்மணாப்ருதிவ ஶரம்ஶ்ர: ப்ரியம் ரோத்ஸ்யதி ப்ரியநிரோயஶீ
ஶ்ர: ஶவிஷ்யதீதி யதி ப்ராஹ்மணஶ ததேவ ஹவேதித்யர்த:। (ஶூத்ரா
நமேவ ப்ரியமோஷாஸீதேதி ॥) தஸாமேஜமோநிபுரதிஶபப்ரியம் வர
மேத்தாநமேவோஷாஸீதேத்யர்த:। வரமேத்தமேநஹ்யநமஹம்பமோநஸ்ய
நிரதிஶபாநந்தபா ப்ரியகமேநந்தவஞ்யாதிஶஶம் ஜ்ஞஷவ்ய । (ஸய
ஶூத்ராநமேவ ப்ரியமோஷாஸ்ஜத்யாதி ॥) (ப்ராயஶ்சம்) ப்ரக்ருஷ்டம்
மோர்: மேரணா யஸ்ய தஸ ப்ராயஶ்சம் நஹவதி। ஶவிநஷ்டம்ஹவதீத்
யர்த:। ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௮ ॥
(ததாஹாஶிதி ॥) தஶ வக்ஷ்யமாணமாஹ:வப்ரஹ்மஶிதீத்யர்த:।
(பஶப்ரஹ்மவித்யா ஸவம் ஹவிஷ்யேஷா மநுஷ்யா மந்யேஷ கிமஶ
தஶப்ரஹ்மாமேவஶ யஸாத்தவமோஹவதீதி ॥) ஐதம்ஹி வாக்யம் வ்யாஸா
மேயர்: "பஶப்ரஹ்மவித்யா ஸவம் ஹவிஷ்யஷ: ஸவஶப்ரவாவ்ய
ரமேத்தவபஜ்ஞாவிஹரவகாமோ: மநுஷ்யா மந்யேஷ கிமஶ தஶப்ரஹ்மா
மேவஶ யஸாத்தவமோஹவதீதி தஶப்ரஹ்ம கிமேவத்யம் வஞ்ஷராமேவஶ
யஸாஶ வேதநாத்தவமோஹவஶ। ப்ரஹ்மணாரவி வரம் ததாவாஸ்யம்
வஞ்ஜவி நமேவதி பாஹமேதாஞாவிதா"ஜதி ஸவவ்யாவ்யாநாயிகார
ணே வ்யாவ்யாதம் ॥ ॥ ௯ ॥
(ப்ரஹ்மவா ஐதமேஷ ஶூஸீத்தாத்தாநமேவாமேவ தஹம்ப்ரஹ்மாஸீ
தி தஸாத்தவமோஹவதீதி ॥) ஐதமேவ வாக்யம் வ்யாஸாமேயர்: "உவா
ஸ்யாஞரமோநய்தீத்யத்தாரோஹ— ததாத்தாநமேவாமேவ தஹம்ப்ரஹ்மா
ஸீதி தஸாத்தவமோஹவதீதி। ஶூத்தாநமேவாமேவஶ நக்நந்யதவாஸ்யம்।
ஶஸாத்தவமோஹவதீதந்யவேதநமேஸ்யாவாயகநிமேஷமேய தாத்பர்ய:

स्मीति तस्मात्सर्वेषु तद्देव्या देवानां पृथ-
क्पृथक्त स सत्त्व तद्भवत्यृषीणां तथा चन्द्राणां
तद्देवत्पश्यन्नृषिर्वामदेवः प्रतिपेदेऽहं चन्द्रश्च
सूर्यश्चेति तदिदमप्येतर्हि य एवं वेदाहं ब्रह्मा-
स्मीति स इदं सर्वं भवति तस्य ह न देवाश्च नाभूत्या ईशते

न तत्स्वदेवस्य प्रापकविधाने । यथा ''स कारणं करणाधि-
पाधिपो न चास्य कश्चिज्जनिता न चाधिपः'' इति कारणत्वनिषेधे
परकारणत्वविधिः । सर्वकारणत्वनिषेधेन ब्रह्मणः
परमकारणत्वं विवक्षितं'' इति सर्वव्याप्यनादिकर्मणि विवृ-
तम् । अतएतत्तत्र नादेवेति वक्तव्यं कृतान्वयादेवेदमहं
ब्रह्मास्मीत्युक्तिः तदिदमप्येतर्हि य एवं वेदाहं ब्रह्मा-
स्मीत्यादिना वक्ष्यमाणब्रह्मवेदनप्रयोजनस्य सम्बन्धः ।
ब्रह्मवा इदमग्र आसीदिति तस्य ब्रह्मणो जगत्कारणत्वोक्तिश्च
''कारणं च ध्येयः'' इति कारणस्यैव ध्येयतया सर्वकारण-
स्य ब्रह्मणः कारणत्वाभावादेव ध्येयत्वं नास्तीति ध्ये-
तनायत्यर्थः प्रत्युक्तम् । सर्वशब्दवाच्यत्वेन
ब्रह्मज्ञानवतः फलमाह — (तद्देवानां पृथक्पृथक्
त सत्त्व तद्भवत्यृषीणां तथा चन्द्राणामिति ॥) देवाना-
मृषीणां चन्द्राणां वा मध्ये यो यो ब्रह्म पृथक्पृथक्
त सर्वं सत्त्व तद्भवत् सर्वमभवत् । सर्वशब्दवाच्यपरमात्म-
ज्ञानप्रभावात् ज्ञानविषयात्मभावस्य । सर्वात्मत्वप्राप्तेरात्मात्मके
नभवत् । सर्वेन्द्रियेणात्मा प्राप्तवानिति । तेनात्मनः
नित्यप्राप्तस्य प्राप्यत्वाभावात् तत्साक्षात्कारः फलमिति फल-
मिति । तदेवाह — (तद्वैतत्पश्यन्नृषिर्वामदेवः प्रतिपेदे-
ऽहं चन्द्रश्च सूर्यश्चेति ॥) तत्साक्षात्कारः सूक्ष्मदर्शिनां प्रत्यक्ष-
त्वेनेति ब्रह्म पश्यन् उपासीनो वामदेवः ''अहं चन्द्रश्च
सूर्यश्च'' इति ध्यात्वा ब्रह्मणीनावेदितं प्रतिपेदे । ब्रह्मणा
सर्वेण सह सायुज्यं साक्षात्कृतवानित्यर्थः । (तदिदम-
प्येतर्हि य एवं वेदाहं ब्रह्मास्मीति स इदं सर्वं भवतीति ॥)
न तस्य हेत्वं न तस्मिन्नपि कार्ये तदिदं ब्रह्म अहमस्मि सर्वात्म-
कब्रह्मात्मकोऽहमस्मीत्येवं यो यो वेद सर्वेश्वरेऽपि इदं
सर्वं भवति न तत्सर्वात्मकब्रह्मज्ञानविषयावाप्नोतीत्य-
र्थः । तत्स्य ब्रह्मात्मकत्वेनावासनस्य सर्वेश्वरात्म्यसाक्षा-
त्कारेण तत्त्वं पूर्वसङ्कावत्, नाऽस्मिन्कार्ये इति नहेत्वित्यपि

யோ ரூபமத்யஸ்ருஜத க்ஷத்ரம் யாந்யேதாநி தேவத்ரா க்ஷத்ரா
ணீந்த்ரோ வருண: ஸோமோ ருத்ர: பர்ஜந்யோ யமோ ம்ருத்யு
ரீஶாந இதி । தஸ்மாத்க்ஷத்ராத்பரம் நாஸ்தி தஸ்மாத்ப்ராஹ்மண:
க்ஷத்ரியமதஸ்தாதுபாஸ்தே ராஜஸூயே க்ஷத்ர ஏவ தத்யஶோ த
தாதி ஸைஷா க்ஷத்ரஸ்ய யோநிர்யத்ப்ரஹ்ம தஸ்மாத்யத்யபி

ஸீதேகமேவேதி ॥) ஸ்வேஷாமித்யர்த: । (ததேகம் ஸந்நேதி ॥) (ந வ்யபவத்)
கர்மணே ந வ்யாப்ரியதேத்யர்த: । நஹ்யஸ்ய ஸ்ரஷ்ட்ராந்தரம் ப்ராஹ்மணஸ்ய
ஏகஸ்யைவாத்ரேதி வாக்யம் । தத்விவக்ஷயா ஸ ஏகோஹைவாஸ்தேதி
த்ருஷ்டவ்யம் । (தச்ச்ரேயோரூபமத்யஸ்ருஜத க்ஷத்ரமிதி ॥) க்ஷத்ரம் க்ஷ
த்ரியாவ்யம் ஶ்ரேய: ஶ்ரேஷ்டம் ரூபம் ஶரீரஸம்ஸ்தாநமத்யஸ்ருஜத
அதிஶயேந ஸ்ருஷ்டவாநித்யர்த: । ததேவ ஸ்பஷ்டயதி— (யாந்யேதாநீத்யாதி ॥) (தேவத்ரா) தேவேஷு । "தேவநக்ஷத்ரா
ணீ"தி நாநா வஸ்துத்வேந த்ராபத்ய: । தேவேஷ்விந்த்ராதீநி
தீநி யாந்யேதாநி க்ஷத்ராணி தாநி ஸஸர்ஜேத்யர்த: । "ப்ரஹ்மப்ர
ஹ்மபதி:, க்ஷத்ரபதி:, ஶ்ரேஷ்டா வை தேவாநாம் விஶ" இதி ஶ்ருதே
ரிந்த்ராதீநாம் க்ஷத்ரியத்வம் । தேவேஷ்வபி தஸ்யோபரிஶேஷண ஸம்பவி
ஶேஷஸம்பவாத் ஸ்வாமிநிர்வாஹ க்ஷத்ரியத்வம் த்ரஷ்டவ்யம் । ஸம்பவேபி
வ்யவஸாயேநவர்ணநம் । (தஸ்மாத்க்ஷத்ராத்பரம் நாஸ்தீதி ॥) யஸ்மாதே
தேஷாமீந்த்ராதயோ தேவஶ்ரேஷ்டா அபி க்ஷத்ரியா:, தஸ்மாத் க்ஷத்ரியாத்
பரம் ஶ்ரேஷ்டம் நாஸ்தீத்யர்த: । (தஸ்மாத்ப்ராஹ்மண: க்ஷத்ரியமதஸ்தாது
பாஸ்தே ராஜஸூய இதி ॥) யஸ்மாத் க்ஷத்ரிய: ஶ்ரேஷ்ட: தஸ்மாத் ப்ரா
ஹ்மணோபி ராஜஸூயயஜ்ஞே க்ஷத்ரியமதஸ்தாத் க்ஷத்ரியஸ்யாதஸ்தாத் ।
"ததோதந்த்ராவி உபாஸ்த" இதி ஶ்ருதேர்யா । உபாஸ்தே உபவிஶதீ
த்யர்த: । (க்ஷத்ர ஏவ தத்யஶோ ததாதீதி ॥) "ராஜஸூயே ராஜா
ப்ராஹ்மணீத்யாமந்த்ரித உச்சை ராஜாநோஹம் த்வம் ராஜந் ப்ரஹ்மாஸீ"தி
ஶ்ரவணாத் தத்யஶ: ப்ராஹ்மணத்வரூபம் யஶோ ராஜஸூயே க்ஷ
த்ரே க்ஷத்ரிய ஏவ ப்ராஹ்மணோ யஸ்மாத்தாரணாத்ததாதி தஸ்மாச்
சேதோ: க்ஷத்ரிய ஏவ ஶ்ரேஷ்ட இத்யர்த: । (ஸைஷா க்ஷத்ரஸ்ய
யோநிர்யத்ப்ரஹ்மேதி ॥) ஸர்வம் வியதஸ்யாபி க்ஷத்ரஸ்ய ப்ரஹ்ம ப்ரா
ஹ்மணஜாதிர்யஸ்மாத் ஸா யோநிரித்யர்த: । ராஜஸூயே க்ஷத்ரியகதாதிஶ
யஸ்யாபி ப்ராஹ்மணாயீநத்வாத் ஜநாக்யயநயோர்ப்ராஹ்மணாதீநத்வாச் க்ஷத்ரி
யஸ்ய ஶ்ரேஷ்ட்யம் ப்ராஹ்மணாநுக்ரஹவ்யாப்தமிதி பாவ: । யோநி
ஶப்தாபிப்ராயேண ஸைஷேதி ஸ்த்ரீலிங்கநிர்தேஶ: । (தஸ்மாத்யத்யபி

ராஜா பரமதாம் கச்சதி ப்ரஹ்மைவாந்தத உபநிஶ்ரயதி ஸ்வாம் யோநிம் ய உ ஏநம் ஹிநஸ்தி ஸ்வாம் ஸ யோநிம்ருச்சதி ஸ பாபீயாந் பவதி யதா ஶ்ரேயாம்ஸம் ஹிம்ஸித்வா ॥ ॥ ௧௧ ॥

ஸ நைவ வ்யபவத்ஸ விஶமஸ்ருஜத யாந்யேதாநி தேவஜாதாநி கணஶ ஆக்யாயந்தே வஸவோ ருத்ரா ஆதித்யா விஶ்வேதேவா மருத இதி ॥ ॥ ௧௨ ॥

ஸ நைவ வ்யபவத்ஸ ஶௌத்ரம் வர்ணமஸ்ருஜத பூஷணமியம் வை பூஷேயம் ஹீதம் ஸர்வம் புஷ்யதி யதிதம் கிஞ்ச ॥ ௧௩ ॥

ராஜா பரமதாம் கச்சதி ப்ரஹ்மைவாந்தத உபநிஶ்ரயதி ஸ்வாம் யோநிமிதி ॥) தஸ்மாதேவ ஹேதோ: யத்யபி ராஜஸூயாபிஷேகப்ராப்தாம் பரமதாம் ஶ்ரேஷ்டதாம் ராஜா க்ஷத்ரியோ கச்சதி । கர்மாவஸாநே(அ)ந்த ஸ்வாம் யோநிம் ஸ்வயோநிபூதம் ப்ரஹ்ம ப்ராஹ்மணமேவ உபநிஶ்ரயதி யாஜநாதிகார்யாய ப்ராஹ்மணஸமீபமேத்ய நிஹீநதயாஶ்ரயதீத்யர்த: । (ய உ ஏநம் ஹிநஸ்தி ஸ்வாம் ஸ யோநிம்ருச்சதீதி ॥) ய உ யஸ்து க்ஷத்ரிய: ஏநம் ப்ராஹ்மணம் ஹிநஸ்தி ஸ: ஸ்வாம் யோநிம் ஸ்வோத்பத்திஸ்தாநமேவ ருச்சதி ஹிநஸ்தீத்யர்த: । மாத்ருபித்ருஹா பவதீதி யாவத் । ததேவ விவ்ருணோதி — (ஸ பாபீயாந் பவதீத்யாதி ॥) யதா ஶ்ரேயாம்ஸம் பித்ராதிகம் ஹிம்ஸித்வா பாபீயாந் பவதி ஏவம் பாபீயாந் பவதீத்யர்த: ॥ ॥ ௧௧ ॥

(ஸ நைவ வ்யபவத்ஸ விஶமஸ்ருஜதேதி ॥) ஸ: பரமாத்மா க்ஷத்ரம் ஸ்ருஷ்ட்வாபி நவ்யபவத் வித்தாபாவாத் । ததோ விஶம் வைஶ்யமஸ்ருஜதேத்யர்த: । ததேவ தர்ஶயதி — (யாந்யேதாநி தேவஜாதாநீத்யாதிநா ॥) தேவஜாதாநி தேவஸமூஹா: । (கணஶ:) கணரூபேண ஆக்யாயந்தே । வஸுருத்ராதித்யவிஶ்வேதேவமருதாம் கணதேவதாத்வப்ரஸித்தே: ॥ ॥ ௧௨ ॥

(ஸ நைவ வ்யபவத்ஸ ஶௌத்ரம் வர்ணமஸ்ருஜத பூஷணமிதி ॥) ஸ்பஷ்டோ(அ)ர்த: ॥ (இயம் வை பூஷேயம் ஹீதம் ஸர்வம் புஷ்யதீத்யாதி ॥) இயம் ப்ருதிவ்யேவ பூஷேத்யுச்யதே । ஹி யஸ்மாத் இதம் கிஞ்ச த்ருஶ்யமாநமிதம் ஸர்வம் புஷ்யதி । அத: ப்ருதிவ்யாஶ்ரய ஸர்வகார்யபோஷகத்வாத் ப்ருதிவ்யேவ பூஷேத்யர்த: । யதா ஶூத்ராதீநாம் ப்ராஹ்மணத்வக்ஷத்ரியத்வாஶ்ரயத்வம், ஏவம் ப்ருதிவ்யா அபி ஶூத்ரத்வாஶ்ரயத்வம் தத்விஶேஷத்வம் வா த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௧௩ ॥

𑌸 𑌨𑍈𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌭𑌵𑌤𑍍𑌤𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌰𑍂𑌪𑌮𑌤𑍍𑌯𑌸𑍃𑌜𑌤 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌂 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌯𑌥𑍋 𑌅𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌨𑍍𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌂𑌸𑌮𑌾𑌶𑌂𑌸𑌤𑍇 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇𑌣 𑌯𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍈𑌵𑌂 𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌸 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌂 𑌵𑌦𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌂 𑌵𑌾 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌟𑍍 𑌶𑍂𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌸𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌨𑍈𑌵 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌷𑍁

(𑌸 𑌨𑍈𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌭𑌵𑌤𑍍𑌤𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌰𑍂𑌪𑌮𑌤𑍍𑌯𑌸𑍃𑌜𑌤 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌵𑌂 𑌚𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌪𑌿 𑌸𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌨𑍈𑌵 𑌵𑍍𑌯𑌭𑌵𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌿𑌂 𑌨𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌅𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌭𑍂𑌤𑌿𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌤𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌰𑍂𑌪𑌕𑍇𑌵𑌲 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌂 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌜𑌾𑌤𑌮𑍁𑌗𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍃𑌤𑌯𑌾 𑌉𑌗𑍍𑌰𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍃𑌤𑌯𑌾 𑌉𑌗𑍍𑌰𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌮𑌧𑌿𑌕𑌂 𑌕𑌿𑌮𑌪𑌿 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌥𑍋 𑌅𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌨𑍍𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌂𑌸𑌮𑌾𑌶𑌂𑌸𑌤𑍇 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇𑌣 𑌯𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍈𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌥𑍋𑌶𑌬𑍍𑌦𑌶𑍍𑌚𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌨𑌪𑍍𑌯𑌬𑌲𑌿𑌷𑍍𑌠𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌂𑌸𑌂 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋𑌽𑌧𑌿𑌕𑌂 𑌜𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌶𑌂𑌸𑌤𑍇 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇𑌣 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌬𑌲𑍇𑌨 । 𑌯𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾 𑌯𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌜𑌬𑌲𑍇𑌨 𑌬𑌲𑍀𑌯𑌾𑌂𑌸𑌂 𑌜𑌿𑌗𑍀𑌷𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌲𑍋𑌕𑍇𑌽𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌬𑌲𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍈𑌤𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇 𑌬𑌲𑌵𑌾𑌨𑌪𑌿 𑌬𑌾𑌧𑌿𑌤𑍋 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌃 । 𑌅𑌤𑍋 𑌬𑌲𑌵𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌿𑌨𑌸𑍍𑌤𑌦𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇𑌣𑍈𑌵 𑌕𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑌿𑌶𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌸 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌃 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑍋𑌭𑍂𑌤𑌃 𑌸𑍋 𑌵𑍈 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍋 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 𑌸𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹— (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹— (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌏𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌧𑌰𑍍𑌮𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍋𑌭𑌯𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌤𑌮𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

𑌉𑌕𑍍𑌤𑌾𑌂 𑌚𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌂 𑌨𑌿𑌗𑌮𑌯𑌤𑌿— (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌟𑍍𑌛𑍂𑌦𑍍𑌰 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌤𑍍 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌵𑍈𑌶𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌜𑌾𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌵𑌿𑌟𑍍𑌛𑍂𑌦𑍍𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌨𑌨𑍁 𑌕𑌥𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌕𑍍𑌷

ब्रह्माभवद्ब्राह्मणो मनुष्येषु क्षत्रियेण क्षत्रि
यो वैश्येन वैश्यः शूद्रेण शूद्रस्तस्मादग्नावेव
देवेषु लोकमिच्छन्ते ब्राह्मणे मनुष्येष्वेताभ्यां
हि रूपाभ्यां ब्रह्माभवत् । अथ यो ह वा अस्माल्लोकात्स्वं लो

त्रादिवर्णत्रयसृष्टिमुक्त्वा ब्रह्मवर्णसृष्टिरपि तदपेक्षयाऽऽह— (तदग्निनैव देवेषु ब्रह्माभवदिति ॥) अग्निनेतीत्थंभावे तृतीया । "स मुखाच्च योनेर्हस्ताभ्यां चाग्निमसृजत" इति, "[illegible]" इति च सृष्टस्य ब्राह्मणत्वेनाग्निनैव विशिष्टं तत् परं ब्रह्म देवेषु ब्रह्माभवत् ब्राह्मणोऽभवत् । अग्निरूपं ब्रह्म ब्राह्मणजातीयः "[illegible]" इतिवत् । अतः ब्रह्माग्निद्वारा ब्राह्मणजातिरग्निरेव ब्राह्मणोऽभवदिति पर्यवसितोऽर्थः । एवमेव इन्द्रादिरूपविशिष्टं ब्रह्म तद्द्वारा क्षत्रियजातिरभवत् । वस्वादिरूपविशिष्टं ब्रह्म तद्द्वारा वैश्यजातिरभवत्, पूषादिरूपविशिष्टं ब्रह्म तद्द्वारा शूद्रजातिरभवदिति सिद्धम् । एवं परब्रह्मणो देवेषु ब्राह्मणक्षत्रियादिजातित्वमग्नीन्द्रादिद्वारकमित्युक्त्वा मनुष्येषु ब्राह्मणादिजातित्वप्रकारं ब्रह्मणो दर्शयति— (ब्राह्मणो मनुष्येषु क्षत्रियेण क्षत्रियो वैश्येन वैश्यः शूद्रेण शूद्र इति ॥) ब्राह्मणो मनुष्येष्वित्यत्र ब्राह्मणेनेत्यध्याहर्तव्यम् ब्राह्मणेन ब्राह्मण इति । क्षत्रियेण क्षत्रिय इत्यत्रापि यथान्वयाः । ततश्च देवेष्वग्न्यादिद्वारेणैव मनुष्येष्वपि परं ब्रह्म ब्राह्मणद्वारा ब्राह्मणजातिरभवत् । क्षत्रियवैश्यादिद्वारा क्षत्रियादिजातिरभवदित्यर्थः । प्रसङ्गादग्निब्राह्मणौ प्रशंसति— (तस्मादग्नावेव देवेषु लोकमिच्छन्ते ब्राह्मणे मनुष्येष्विति ॥) तस्मात् [illegible] हेतोः पूर्वोक्तहेतोर्वा । देवेष्विति निर्धारणे सप्तमी । देवेषु देवानां मध्ये लोकमग्नावेवेच्छन्ति । लोकं फलम् । अग्नाविति निमित्तसप्तमी । अग्निनिमित्तं देवेच्छन्ति लोकम् । मनुष्येषु मनुष्याणां मध्ये ब्राह्मणे निमित्ते लोकमिच्छन्तीत्यर्थः । यद्वा— देवानामग्नावेव हुत्वा मनुष्याणां ब्राह्मणे [illegible] लोकमिच्छन्तीत्यर्थः । तस्मादिति [illegible] प्राशस्त्यहेतुमाह— (एताभ्यां हि रूपाभ्यां ब्र

𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤 𑌸 𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌨 𑌹𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌯𑌤𑍇 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌕𑌾𑌮𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑍃𑌜𑌤𑍇 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌅𑌥𑍋 𑌅𑌯𑌂𑌵𑌾 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌸 𑌯𑌜𑍍𑌜𑍁𑌹𑍋𑌤𑌿 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌜𑌤𑍇 𑌤𑍇𑌨 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕𑍋𑌽𑌥 𑌯𑌦𑌨𑍁𑌬𑍍𑌰𑍂𑌤𑍇 𑌤𑍇𑌨 𑌋𑌷𑍀𑌣𑌾𑌮𑌥 𑌯𑌤𑍍𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌨𑌿𑌪𑍃𑌣𑌾𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌮𑌿𑌚𑍍𑌛𑌤𑍇

𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 𑌕𑌿𑌂𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌲𑍋𑌕𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌉𑌪𑌾𑌯𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵𑍋𑌪𑍇𑌯𑌸𑌾𑌧𑌨𑌂 𑌭𑌜𑍇𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌫𑌲𑌮𑌪𑌿 𑌨 𑌵𑌿𑌨𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌸 𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌨 𑌹𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌨 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌪𑌰𑌃 । 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌸𑍁𑌕𑍃𑌤𑌕𑌰𑍍𑌮𑌪𑌰𑌂 𑌵𑌾 । 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌰𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌸𑌫𑌲𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌕𑍍𑌷𑌣𑌿𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍍𑌷𑌯𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌨𑌾𑌶 𑌕𑍍𑌷𑌯𑌿𑌫𑌲𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌶𑍍𑌚𑌾𑌕𑍍𑌷𑌯𑌫𑌲𑌕𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌕𑌾𑌮𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑍃𑌜𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾𑌦𑍍𑌧𑍇𑌤𑍋𑌃 । 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 । 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌕𑌃 "𑌸 𑌯𑌦𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌕𑌾𑌮𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌸𑌙𑍍𑌕𑌲𑍍𑌪𑌾𑌦𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌃 𑌸𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑌿, 𑌸𑌙𑍍𑌕𑌲𑍍𑌪𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌤𑍇" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇𑌃 । 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌕𑌾𑌮𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌦𑌭𑌿𑌲𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌙𑍍𑌕𑌲𑍍𑌪𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌸𑍃𑌜𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௫ ॥

𑌨𑌨𑍁 "𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵 𑌲𑍋𑌕𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌹𑌿 𑌨𑌾𑌮 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌭𑍋𑌗𑍍𑌯𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌤𑌥𑌾 𑌕𑌥𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌲𑍋𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌕𑍇𑌦𑌾𑌰𑌿𑌕𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌲𑍋𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑍋𑌪𑌜𑍀𑌵𑍍𑌯𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌲𑍋𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑌿 — (𑌅𑌥𑍋 𑌅𑌯𑌂𑌵𑌾 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌅𑌥𑍋𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌪𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇 । 𑌵𑍈𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌵𑌧𑌾𑌰𑌣𑍇 । 𑌅𑌯𑌂 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑍋𑌪𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑌿 — (𑌸 𑌯𑌜𑍍𑌜𑍁𑌹𑍋𑌤𑌿 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌜𑌤𑍇 𑌤𑍇𑌨 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌸𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍, 𑌯𑌜𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍, 𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌯𑌾𑌗𑌹𑍋𑌮𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑍁𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 (𑌅𑌥 𑌯𑌦𑌨𑍁𑌬𑍍𑌰𑍂𑌤𑍇 𑌤𑍇𑌨 𑌋𑌷𑍀𑌣𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌨𑍁𑌬𑍍𑌰𑍂𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾

தேந விஜ்ஞாதா ஸா ப்ரந்நஷ்ட்ராயாஸ்யதே ப்ஷேஹோஸ்ரஸ்தநம்
ஊடாதி தேநஸேநஷ்ட்ராணா ஸா பத்ஸாஹ்யஸ்ஸ்ரணாடிகம் விநூதி
தேந வஸாஜநாம் பஷஸ்ய ஸ்யஹஷ்ட ஸ்யாவஷா வபாவஸ்ராவீ
வீவிகாஸ்ய உவஜீவந்தி தேந தேஷாம் லோகோ பஶாஷ்வேஷ்வா
பலோகாயாஸிஷ்டிஷ்டே ஷேவஸ்வோஷவம்விஷே ஷவஸ்ராணிஸஜதாநீ
ஸிஷ்டிஷ்டந்தி தஊாஷதபிதிதம் ஶீராமவஸிதம் ॥ ॥ ௧௯ ॥

பரேஶதஊதியக் தேந கஷ்டயதேந ஜீவீணாம் லோகஊத்ரயஸ்ய: । கஸ்ய
யத்தத்ரஸ்ய: (நிவ்ரணாதி) விம்வோஷகாஷ்வியஷ்டதீதியஷித்ரயஸ்ய: ।
நிஶ்ரணாதீதிவாமே நிஶ்ரணஸநம் ஔஷ்ஷஸ்லஷேதிவ । ஶ்ரணஸம்
வாயா"திதிஸ்தி யா தஃ: ॥ (யக்ஷ ஜாஷிஷ்டதே) ஜாஶஷ்ஷ்டாஷய தீதியஷிதி
பாவக் । தேந விஜ்ஞாதாம் லோகஊதிஸோஷ: । (கஸ்ய பந்நஷ்ட்ராயா
ஸயதே பஷேஹோஸ்ரஸ்தநம் ஊடாதி தேந ஸேநஷ்ட்ராணாதிதி ॥) கஸ்ய சவீ
வ । வாஸபதே ஸ்ரஷேஷ ஸ்யநாவநாவகாஸவ்யஷாதேந ஸேநஷ்ட்ராநு
கஶீ ாஸபதேஊதியக், வஸஷ்ஷஸ்ரணம் ஊடாதீதிவயக், ததோ ஸேந
ஷ ணாம் லோகஊத்ரயஸ்ய: । (கஸ்ய பத்ஸாஹ்யஸ்ஸ்ரணாடிகம் விநூதி
தேந வஸாஜநாதிதி ॥) த ணாநிவோஷகஸ்ய த்ரணாடிகம் வஸாஹ்ய:
மவாஷிஸ்ராவிநூதி ஸம்ஸப தீதிபஷித்ரயஸ்ய: । தேந வஸாஜநாம் லோக
ஊதிஸோஷ: । (பஷஸ்யஸ்யஹஷ்ட ஸ்யாவஷாவபாவஸ்ராவீவீவிகாஸ்ய
உவஜீவந்தி தேந தேஷாம் லோகஊதி ॥) கூவீவீவிகாஸ்யஊத்ரத்
கூஊகஸிவியள । ஸ்யாவஷா: ஸ்யாஷய: । வயாம்வஸி காகாதீநி । கணவவி
ஸாம்வஷாகஷாஊநாஷி பஷஸ்ய ஸ்ரஹவஷஸ்ய ஸ்ரஹ ஸ்யவகஷிவீவீவிகா
ஷய உவஜீவந்தி கதஷேஷாம் லோகஊத்ரயஸ்ய: । வஸவம் வாதநவஷ
ஸஜதலோககவஸிஜ்ஜாநஸ்ய ஸஶேஸஹ— (பஶாஷவேஷ்வாபலோகா
யேதி ॥) ஸவேஸ்வஷ: வஸிஷ்ள । யஶா லோகே ஜந: வாய லோகாய
வஹோமஷாநாய (கஸிஷ்டம்) ஸிஷ்டம் நாமஸ:।"ஜீஷ்டஸம்வாயா"திதிஸ்தி யா
த: । ஸாவேகத: । கஸிஷ்டம் கநாமஷிஷ்டதி ஸவவேஶாதநஷவஸ்ஸஜத
லோககவிஷே (ஷவஸ்ராணி) ஷேவவீத ஸ்ரஸ்ரத்ராவீவீவிகம் ஸஜதா
நஸ்ரிஷ்டம் கேஷேம் வாம்ஸந்தீதஸ்யஸ்ய: । வஸவம் வாஸேத்தநோ லோககோ
வாஷநாவயாக்கம் வத்ரமாதநஷவஸஜதலோககஸேவவாஷ்ரா
ய தஷவஜீவநேந வாஸேஷகத்தம் உாஸேத்தநோ லோகக ஸேவவம்
ஸாதி— (தஊா வஷதபிதிதம் ஶீராமவஸிததிதி ॥) தஊா வஷவம் வத்ர
மாதநஷவஸஜதலோகககஷஸநாஷேவ வஷதக் வாஸேஷகத்தம் வா
ஸேத்தநோ லோககம் ஶீராமவஸிதம் கெஸேதிகநராயதகநாநமஹீதம்
வஷிதிததித்ரயஸ்ய: । உக்ஷீத்ரா வத்ரமாதநவஷவ ஷவஸ்ஸஜதலோ

मनोऽस्यात्मा वाग्जाया प्राणः प्रजा चक्षुर्मानुषं वित्तं
चक्षुषा हि तद्विन्दते श्रोत्रं दैवं श्रोत्रेण हि तच्छृ-
णोत्यात्मैवास्य कर्मात्मना हि कर्म करोति स एष पा-
ङ्क्तो यज्ञः पाङ्क्तः पशुः पाङ्क्तः पुरुषः पाङ्क्तमिदं सर्वं

तिभावः । यस्य [illegible] जायापत्यवित्तकर्मा-
न्यतमहीनतया अकृत्स्नः तस्य कृत्स्नतासम्पत्तिप्रकारं दर्श-
यति — (तस्याकृत्स्नतेति ॥) उपासनाप्रकारेण । तस्य ता-
दृशस्य कृत्स्नता [illegible] भवतीत्यर्थः । (मन एवा-
स्यात्मेति ॥) अस्य अकृत्स्नस्य मर्त्यस्य पुरुषस्य
मन आत्मा [illegible] प्रयोजनस्वामितया कल्पनीयमित्यर्थः ।
मनः प्रयोजकत्वादिति भावः । (वाग्जायेति ॥) वाचो मनोऽधीनवृत्ति-
कत्वात् [illegible] वाचः जायात्वं कल्प्यमिति भावः । प्राणः (प्र-
जा) पुत्र इत्यर्थः । वाङ्मनसाधीनत्वात् प्राणस्य प्राणः पु-
त्रत्वेन कल्प्यमित्यर्थः । दैवमानुषभेदेन वित्तं द्वेधा
विभज्य दर्शयति — (चक्षुर्मानुषं वित्तं चक्षुषा हि तद्विन्दते
श्रोत्रं दैवं श्रोत्रेण हि तच्छृणोतीति ॥) तत् हिरण्य-
पश्वादिकं मानुषवित्तं हि यस्मात् चक्षुषा विन्दते अतः मानु-
षवित्तसम्बन्धकत्वाच्चक्षुरेव मानुषं वित्तं कल्पनीयम् । तथा
दैवमुपासनादिकं तत्प्रतिपादकश्रुतिस्मृतिद्वारा श्रो-
त्रेण हि यस्माच्छृणोति तस्माद्दैवसम्बन्धकत्वाच्छ्रोत्रं दै-
वं वित्तं कल्प्यमित्यर्थः । (आत्मैवास्य कर्मात्मना हि कर्म क-
रोतीति ॥) अत्र आत्मशब्दः शरीरपरः । [illegible] कर्मकार-
णत्वाच्छरीरं कर्म कल्प्यमित्यर्थः । (स एष पाङ्क्तो यज्ञः) उक्त-
जायापुत्रवित्तकर्मलक्षणपञ्चकनिबद्धत्वात् स एषः सम्पाद्यः
“पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञ” इति निरुक्तपाङ्क्तयज्ञत्वात्, पञ्च-
संख्यासामान्यादित्यर्थः । तथा (पाङ्क्तः पशुः) पशोरपि पा-
ञ्चभौतिकत्वात् पाङ्क्तत्वम् । अथवा [illegible]
पञ्चसंख्यायोगात् पाङ्क्तः पशुरित्यर्थः । (पाङ्क्तः पु-
रुषः) पुरुषस्यापि पाञ्चभौतिकत्वेन पाङ्क्तत्वम् । अथवा मन-
आदिपञ्चसंख्यायोगेऽपि पञ्चसंख्यासामान्यात् पाङ्क्तः पु-
रुष इति भावः । (पाङ्क्तमिदं सर्वं यदिदं किञ्च) यदिदं किञ्चिद्दृ-
श्यते लोके तस्य सर्वस्यापि पाञ्चभौतिकत्वात् पाङ्क्तत्वमि-
त्यर्थः । अथवा [illegible] पञ्चसंख्यायस्यापि पञ्चसा-
म्यादेव पाङ्क्तत्वात् पाङ्क्तयज्ञत्वपाङ्क्तपशुत्व पाङ्क्तपुरु-

ஷாஹிநப்ராணோzவாநோ வ்யாநஉதாநஸமாநோzந இதி

(ஸஷாஹிதேநதி)ஸஷாஹி வாக் ஸ்வயம் நாஷ்டயத்தா ஃதிந்த்ரவஸி ஹிணேத்யர்த்தः । வாக்ஸ்வபஉந்த்ரவஸிஹூஷ்யாவா:தீ உததோஷாகா ப ஸிஹூதிகேத்யர்த்தः । க்ருஉப்ரவ்தம் ப்ராணஸ்ய த்ராவகாரகக்ஷ்ப்ரகா ரஉஹ— (ப்ராணோzவாநோவ்யாநஉதாந ஸமாநோzநஜதே த்ஸத வடிம் ப்ராணஸவதி ॥) ப்ராணஸவ ப்ராண நாவாநவ்யாநநோ உதாநஸமாநநாவரவ்யவாரிஸிரஃ ப்ராணாவாநவ்யாநோஉதாநஸமாந நாஉகஸ்ஸு தஃ ப்ருத்திஃராா உபகாரகஃ, சநஜதிஸாஉநதநாஉகவெருதி யாவத் । ஸ்ருதிதஞ— “பஞ்சவ்ருத்திர்மநோவத்வ்யவதிஸ்யதே”இதி ॥ இதமஹி தஷயிசரணஃ— ‘உபாஃப்ராணஃ கிம்வாயுமாத்ரம்உத தஃப ஸ்மடிநக்ரியா உத வாயுமேவ சுஸிஃவஸ்யாவிஸேஷமாவஞ’இதி விஸயெ “யஃப்ராணஸ்வாயு”ஸிதி ஸ்ருதேஃ வாயுமாத்ரம் ப்ராணஃ । சயவா உச்ஹாஸநிஸ்வாஸாத்கவாயுக்ரியாம ப்ராணஸப்பவ்ஸிஃஉஃ க்ரியாவா ஸ்யாதிதி பஸவடிபக்ஷ ப்ராஜ்ரெ “நவாயுக்ரியெ ப்ருயஶ்வநெஶாத்” ஸதஸாஜாபதெ ப்ராணோ உநஸநவடிஹிப்யாணிவ । பம்வாயு ஜேர்யாதிராவ”இதி வாயுவெஷ்யா ப்ருயநேஸ ஊவெ்யாதிதிப காரணே வ்யவதேஶாஜவாயுமாத்ர தக்க்ரியாவா ப்ராணஃ । தஹிர் கிஉரிஸ ஸூதாஜாஃ, நேதத்ராஹ— “வக்ஷுராதிவத்து தத்ஸஹஸிஷ்ட்யாதி ஹ்யஃ । வக்ஷுராதிவடிபம் ஜீவோபகரணவிஸேஷஃ நதத்க்காஜம், ப்ராண ஸம்வாதாதிஷு வக்ஷுராதிஸிஸ்ஹ ப்ராணஸ்ய ஸாஸநம் ஶ்ருயமாணம் ஹி ததாஉத்யுவஸபதி । ததா உபாஃப்ராணஉத்யாதிவ்யவதேஶாz வி ப்ராணஸப்ஜி தவக்ஷுராதிஸாஜாத்யெவாவமயதீத்யர்த்தஃ । நநு ப்ராணஸ்யாபி ஜீவோபகரணத்வ தஷ்மபகாரகக்ரியா வக்தவ்யா த ஹாவாணோபகரணதித்யத்ராஹ— “அகரணத்வாத் நதோஷஸ்ததாஹி ஶமயதி” । கரணம் க்ரியா । உபகாரகக்ரியாராஹித்யாதோத்யாணோஷஃ ஸநஸம்ஹவதி ஶரீரயாரணமுக்ஷணோபகாரகக்ரியாம்ஹி ஸ்ருதிரேவ ஶமயதி— “அஹமேவைதத் பஞ்சதாzzத்மாநம்விஹிதேத்யைதத்பாணமவஷ்டஹ்ய விதாரயாமீதி, ப்ராணேநரக்ஷந்வரம் குலாயமிதி ச । நசேவம் ரூஉ ஹேதாத்காயர்ஹேதாத்ப்ராணாவாநாதயஸ்தக்காஜம் ஸ்யுஃ, நேத்யுவ்யதே “பஞ்சவ்ருத்திர்மநோவத்வ்யவதிஶ்யதே” । யதா ‘காமஸ்ஸங்கல்ப விசிகித்ஸா ஶ்ரத்தாஶ்ரத்தெ’த்யாதி வருநாநஸவ காயர்ஹேதாத்யா கா மாதிஶப்ரவ்யவதிஶ்யதே, காமாதயோ நமநஸஸ்தக்காஜம், ஸவம் ப்ராணோzவாநோவ்யாநஉதாநஸமாந இதெத்யுத்ஸவடிம் ப்ராணஸவே திவதேந ப்ராணஸ்யைகஸ்யைவ காயர்ஹேதாஸ் ப்ராணாவாநவ்யா

த்ஸர்வம் ப்ராண ஏவைதந்மயோ வா அயமாத்மா வாங்மயோ மநோ
மய: ப்ராணமய: ॥ ॥ ௩ ॥

த்ரயோ லோகா ஏத ஏவ வாகேவாயம் லோகோ மநோऽந்தரிக்ஷ
லோக: ப்ராணோऽஸௌ லோக: ॥ ॥ ௪ ॥

த்ரயோ வேதா ஏத ஏவ வாகேவர்க்வேதோ மநோ யஜுர்வேத:
ப்ராண: ஸாமவேத: ॥ ॥ ௫ ॥

தேவா: பிதரோ மநுஷ்யா ஏத ஏவ வாகேவ தேவா மந: பித
ர: ப்ராணோ மநுஷ்யா: ॥ ॥ ௬ ॥

பிதா மாதா ப்ரஜைத ஏவ மந ஏவ பிதா வாங்மாதா ப்ராண:
ப்ரஜா ॥ ॥ ௭ ॥

விஜ்ஞாதம் விஜிஜ்ஞாஸ்யமவிஜ்ஞாதமேத ஏவ யத்கிஞ்ச விஜ்ஞாதம் வா

நோதாநாதிகவசநா ஹி தத்ஸாதாரம் ப்ராணாபாநாதய:” இதி ஸிஞா
ஹிதம் । அத்ர ச யதுக்தமஜ்ஞாநாவஸ்தாவிஶேஷா: காமாதயோ மநஸ
ஸ்தத்காரணமேவேதி கதம் காமாதீநாம் தத்காரணத்வநிஷேத இதி வாச்யம் ।
காமாதிரூபஜ்ஞாநபரிணாமேந ததாகாரவ்யவஸ்த்ய மநஸ ஏவ காமாதிஶ
ப்தாபிதேயாநாம் தத்காரணம் “காம: ஸங்கல்ப:” இத்யாதிவாக்யே காமாதிஶ
ப்திததி வ்யாபாரேபு ஸாக்ஷாத் । ப்ரக்ருத மநஸ்யாரோப: । (ஏத
ந்மயோ வா அயமாத்மேதி ॥) மேஶ: ஸ்பஷ்ட: । அயமாத்மா ஜீவ: । ஏத
ந்மயத்வப்ரஸ்யோபபாதம் — (வாங்மயோ மநோமய: ப்ராணமய இதி ॥) ப்ரா
சுர்யேபர்த்யே । மநோவாக் ப்ராணப்ரசுர: । தத்க்ருதோபகார ப்ர
சுர இதி யாவத் ॥ ॥ ௩ ॥

வாங்மந:ப்ராணாநு ஸ்வரூபேணோக்த்வா ஸ்தௌதி — (த்ரயோ லோகா
ஏத ஏவேத்யாதிநா ॥) த்ரயோ லோகா இத்யேதத்ஸ்வரூப
ஸ்யைவ விவ்ருணோதி — (வாகேவாயம் லோக இத்யாதிநா ॥) அயம் லோக:
ப்ருதிவீலோக இத்யர்த்த: । அந்தரிக்ஷலோக: புவர்லோக இத்யர்த்த: ।
அஸௌ லோக: ஸ்வர்லோக இத்யர்த்த: ॥ ॥ ௪ ॥

(த்ரயோ வேதா ஏத ஏவேத்யாதி ॥) ஸ்பஷ்டார்த்தம் ॥ ॥ ௫ ॥ ௬ ॥

(பிதா மாதா ப்ரஜைத ஏவேத்யாதி ॥) ப்ரஜா புத்ர இத்யர்த்த: ॥ ௭ ॥

‘விஜ்ஞாதம் விஜிஜ்ஞாஸ்யமவிஜ்ஞாதமேத ஏவ’ இதி ப்ரதிஜ்ஞாதம் வாங்
மந:ப்ராணாநாம் விஜ்ஞாதாதிரூபத்வம் க்ரமேணோபபாதயதி ஸ்ப
ஷ்டயே । தத்ர ப்ரதமம் வாசோ விஜ்ஞாதரூபத்வமுபபாதயதி —
(யத்கிஞ்ச விஜ்ஞாதம் வாசஸ்தத்ரூபமிதி ॥) யதாஶ்ரவணம் விஜ்ஞாதம் ஸர்வ
மிதி தத்ஸர்வம் வாசோ ரூபமித்யர்த்த: । ததேவ ப்ரஸித்த்யா தர்ஶயதி —

स्तद्रूपं वाग्घि विज्ञाता वागेवैनं तद्भूत्वावति ॥ ८ ॥
यत्किञ्च विजिज्ञास्यं मनसस्तद्रूपं मनो हि विजिज्ञास्यं
मन एनं तद्भूत्वावति ॥ ॥ ९ ॥
॥ यत्किञ्चाविज्ञातं प्राणस्य तद्रूपं प्राणो ह्यविज्ञा-
तः प्राण एनं तद्भूत्वावति ॥ ॥ १० ॥
तस्यै वाचः पृथिवी शरीरं ज्योतीरूपमयमग्निस्तद्या-

(वाग्घि विज्ञातेति ॥) विज्ञाता वाचा विज्ञायमानस्येत्यर्थः वा-
गेव हि । तद्विषयीभूतप्रकाशकत्वेनेत्यर्थः । तदस्य किं तत्रा-
ह— (वागेवैनं तद्भूत्वावतीति ॥) तत् वाचा विज्ञायमानं व-
स्तुजातं एनं विज्ञातारं यद्भवति रक्षति । उपकरोति यद्भवति
यावत् । तद्विज्ञायमानं वागेव भूत्वा भवति । वाचा विज्ञायमाने-
न वस्तुना यदुपकारो भवति सर्वस्येत्यर्थः वाग्रूपेणैव । त-
स्वार्थ प्रतिज्ञोपकारकत्वं विवक्षितमिति भावः । एवमुत्तरत्रापि द्र-
ष्टव्यम् ॥ ॥ ८ ॥
(यत्किञ्च विजिज्ञास्यं मनसस्तद्रूपमिति ॥) विजिज्ञास्यं विचि-
कित्सनीयमित्यर्थः । यच्चिन्तितं वेदादिकमुपकरोति तद्भूत्वा म-
न एवोपकरोति । चिन्तितवेदादिविषयज्ञानेन क्रियमाणोपकार-
स्य चिन्तनकारणमनोद्वारकत्वमिति भावः ॥ ॥ ९ ॥
(यत्किञ्चाविज्ञातमिति ॥) (प्राणो ह्यविज्ञातः) हि यस्मात्प्रा-
णेन्द्रियागोचरः तस्मात् सोऽविज्ञातः । अतः प्राणस्याऽवि-
ज्ञातत्वादविज्ञातेनोपकारकं सर्वं वस्तु प्राण एवेति भा-
वः । (प्राण एनं तद्भूत्वावतीति ॥) अविज्ञातमप्यदृष्टादिवि-
हितं यदुपकरोति तद्भूत्वा प्राण एवोपकरोतीत्यर्थः ।
प्राणवति हि जीवे अदृष्टादिवशाद्विहितं वस्तूपकरोति, अत
स्तदुपकारः प्राणद्वारक इति भावः ॥ ॥ १० ॥
एवं प्रशस्य त्रयाणामाधारानधिष्ठातृंश्च दर्शयति—
(तस्यै वाचः पृथिवी शरीरं ज्योतीरूपमयमग्निरिति ॥) त-
स्यै तस्याः । विभक्तिव्यत्ययश्छान्दसः । तस्याः वागिन्द्रियस्य पृ-
थिवी शरीरं स्थानम् । अन्नादिस्थानार्थकमेतदन्नं पार्थिवाँश-
मारभ्य वागिन्द्रियं तिष्ठतीत्यर्थः । ज्योतीरूपं ज्योतिरूप
मधिष्ठातृदेवतास्वरूपमयमग्निरित्यर्थः । (तद्यावत्येव वाक्ता-
वती पृथिवी तावानयमग्निरिति ॥) तत् एवं पृथिव्यग्न्योर्वा-
गिन्द्रियं प्रत्याधारकार्याधिष्ठातृत्वाद्यावती वाक् यद्यत् वा-
गिन्द्रियं वर्तते, तावती पृथिवी तत्र तत्र तदधिष्ठान[illegible] पृ

𑌵𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌦𑍇𑌵 𑌮𑌨𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍌 𑌮𑌿𑌥𑍁𑌨𑌂 𑌸𑌮𑍈𑌤𑌾𑌂 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋𑌽𑌜𑌾𑌯𑌤 𑌸 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌸 𑌏𑌷𑍋𑌽𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑍋 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑍋 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 ॥ ௧௨ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌸𑍌 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰-

𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌿 । 𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌤𑌦𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑍃𑌤𑌯𑌾𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௧ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌇𑌹 𑌦𑍍𑌯𑍁𑌶𑌬𑍍𑌦 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌵𑌾𑌚𑌃 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌲𑍋𑌕𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌵𑌾𑌚𑌃 । 𑌅𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌨𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌸𑍋𑌽𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌂, 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌦𑍋𑌷𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌦𑍍𑌯𑍁𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌹𑌿 𑌲𑍋𑌕𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷 𑌏𑌵 𑌨𑌭𑍋𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌚 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇 “𑌸𑍁𑌰𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌦𑍍𑌯𑍋𑌦𑌿𑌵𑍌 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾”𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚 “𑌦𑍍𑌯𑍋𑌦𑌿𑌵𑍌 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌮𑌭𑍍𑌰𑌂 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌕𑌰𑌮𑌮𑍍𑌬𑌰”𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌕𑌾𑌣𑍍𑌡𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌧𑍃𑌦𑌯𑌾𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌪𑌰𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌥𑌾𑌕𑌾𑌶𑌰𑍂𑌪𑌤𑌨𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌦𑍇𑌵 𑌮𑌨𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌦𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌮𑌨𑌸𑌃 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌾𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌮𑌾𑌣𑍍𑌯𑌾𑌦𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌤𑍌 𑌮𑌿𑌥𑍁𑌨𑌂 𑌸𑌮𑍈𑌤𑌾𑌮𑍍) 𑌤𑍌 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍌 𑌮𑌿𑌥𑍁𑌨𑌂 𑌸𑌮𑍈𑌤𑌾𑌂 𑌮𑌿𑌥𑍁𑌨𑍀𑌭𑌾𑌵𑌮𑌗𑌤𑌾𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋𑌽𑌜𑌾𑌯𑌤𑍇𑌤𑌿 । 𑌅𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃—𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌮𑌨𑌃𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌧𑍀𑌨𑌾 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 । (𑌸 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌸 𑌏𑌷𑍋𑌽𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑌮𑍈𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍈𑌷𑍍𑌠𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌸 𑌏𑌷𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌅𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌸𑍍𑌵𑌸𑌦𑍃𑌶𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌧𑌿𑌰𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑌜𑌾𑌨𑌤𑍇 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿— (𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨 𑌇𑌤𑌿) 𑌸𑌮𑌂 [illegible] 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌶𑌰𑍀𑌰𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌹𑍇𑌤𑍋𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 [illegible] 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹— (𑌨𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿) 𑌸𑌪𑌤𑍍𑌨𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧௨ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌃 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) “𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌵𑌾 𑌆𑌪𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 । “𑌪𑌾𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌨𑍍𑌮𑌯𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑍁𑌰𑍍𑌵𑍇𑌦𑌵𑌿𑌦𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌮𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍋 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑍋𑌽𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 । 𑌅𑌤𑍋 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌦𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌭𑌾𑌵𑌃, 𑌅𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑌾 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍍

स्तद्यावानेव प्राणस्तावत्य आपस्तावानसौ चन्द्रस्त
एते सर्व एव समास्सर्वेऽनन्तास्स यो हैतानन्तवत उपा
स्तेऽन्तवन्तं स लोकं जयत्यथ यो हैताननन्तानुपा
स्तेऽनन्तं स लोकं जयति ॥ ॥ १३ ॥

स एष संवत्सरः प्रजापतिः षोडशकलस्तस्य रात्रय

(ते सर्व एव समास्सर्वेऽनन्ता इति ॥) यत एते वाङ्मनःप्राणा स्सर्व एव समाः हस्तिमशकादीनां सर्वेषां शरीरेषु समाः । यथा दीपप्रभा घटगृहप्रासादादिविषयपरिमाणानुसारपरिमाणाऽपि तत्तदाकारवशेन सङ्कोचविकासौ याति, तथा प्राणाद्यपि शरीरं मशकादिदेहवशेन तत्तद्देहपरिमाणानुगुणसङ्कोचविकासौ यातीत्यतः प्राणास्सर्वशरीरेषु तत्तच्छरीरपरिमाणेन समा इत्यर्थः । (सर्वेऽनन्ताः) आनन्त्यञ्च वाङ्मनःप्राणानामेकैकस्यापि मनःप्राणवाग्वृत्तिहेतुत्वेति द्रष्टव्यम् । तस्मात्समा अनन्ता एवैते ऽनन्ता वाक्प्राणा उपासनीयाः अन्तवत्त्वेनोपासने त्वन्तवत्प्राप्तिरित्याह— (स यो हैतानन्तवत उपास्त इत्यादि ॥) लोकं फलम् । अन्तवन्तं लोकं जयति निकृष्टफलमवाप्नोतीत्यर्थः । अनन्तं लोकं जयति उत्कृष्टं फलं प्राप्नोतीत्यर्थः । अन्तानन्तशब्दौ विनाशस्थायित्वाभिप्रायौ । प्राणवादे हि “सर्व एव समास्सर्वेऽनन्ता” इत्यानन्त्यश्रवणाच्च प्राणशब्दितानामिन्द्रियाणां विभुत्वमिति पूर्वपक्षे प्राप्ते “अणवश्च” इति सूत्रेण सिद्धान्तितम् । तत्र ‘तमुत्क्रामन्तं प्राणोऽनूत्क्रामती’त्यादिषूत्क्रान्त्यादिश्रवणात् परिच्छेदे सिद्धे उत्क्रान्त्यादौ चाल्पपरिमाणत्वस्य निर्बाधत्वादणवश्च प्राणा भवन्ति । “अनन्ता वाक्” इत्याद्यानन्त्यश्रुतिस्तु उपासनश्रवणा त्वनन्तकार्यविशिष्टतया तथोपासनविधिपरे”ति स्थितम् । प्रकृतमनुसरामः ॥ ॥ १३ ॥

(स एष संवत्सरः प्रजापतिरित्यादि ॥) अत्र य एष इति “सौरज्योतिरेव देवतया वार्ष्ण” इति श्रवणाच्च प्राणापि देवताभिधेः पञ्चाक्षरमुखैः पाराध्यते । अतस्सर्व एव प्रजापतिरित्यभिप्रेयते । “यज्ञो वै षोडशी स यज्ञः” इति प्रकारेण सर्वत्रस्य प्राप्यत्वस्य तथा सर्वस्य संवत्सरसञ्ज्ञः । स च षोडशकलः । तस्य चन्द्रस्य तत्र पञ्चदशकलाः (रात्रय एव) रात्रिशब्दिताः स्थितयश्च । कथं पञ्चदशकलानां तिथित्वमित्यत्राह—

ததேதந்நப்யம் யதயமாத்மா ப்ரதிர்வித்தம் தஸ்மாத்யத்யபி ஸர்வ-
ஜ்யாநிம் ஜீயத ஆத்மநா சேஜ்ஜீவதி ப்ரதிநாऽகாதித்யேவாஹு: ॥ ௧௫ ॥
அத த்ரயோ வாவ லோகா மநுஷ்யலோக: பித்ருலோகோ தேவ-
லோக இதி ஸோऽயம் மநுஷ்யலோக: புத்ரேணைவ ஜய்யோ நா-

வாவப்ரயுக்தேऽபவக்ஷ்யத இதி ॥) உபசயாபசயஶாலித்வாத்வித்தம்
பஹிஶ்சக்ரஸ்தாநீயம் உபசயாபசயஶாலித்வாதேவ । ஆத்மா ஶரீரநா-
ப்யஸ்தாநீயம், வித்தஸ்யோபசயாபசயயோ: பதைவபதே அபாவாத் ।
அதஏவாஸ்யாக்ஷதம் ப்ராணஸ்ய ஸம்பவதீத்யர்த: । ஆத்ம ப்ரயு-
க்தே, அபக்ஷீயத இத்யத்ர வ்யயாநம் ஹாநமஸ்ய । ஆத்மஶப்திதஸ்ய
ஶரீரஸ்யாக்ஷதம் ப்ராணஸ்யாக்ஷயத்வேநோபபாதயதி — (ததேதந்நப்யம்யத-
யமாத்மா ப்ரதிர்வித்தமிதி ॥) ஆத்மா ஶரீரம் । நப்யம் நாபிமர்ஹதீதி
நப்யம் । "நாபேர்நப்ய" இதி நபாதேஶ: । ஷோடஶகலாவிஶிஷ்டப
த்ரவித்தவிஶிஷ்ட: ப்ராணஸ்வரூபஸ்தாத்மா: । தத்ர ஶரீரம் நாபிஸ்தாநீய-
மித்யர்த: । வித்தம் ப்ரதி: பரிவாரஸ்தாநீயமிதி நேமிஸ்தாநீயமிதி த்ர-
ஷ்டவ்யமித்யர்த: । ததேதோபபாதயதி — (தஸ்மாத்யத்யபி ஸர்வஜ்யா-
நிம் ஜீயத ஆத்மநா சேஜ்ஜீவதி ப்ரதிநாகாதித்யேவாஹுரிதி ॥) ஸர்வ-
ஜ்யாநிம் ப்ரதீதிஶேஷ: । "ஜ்யா வயோஹாநௌ" । ஜ்யாநி: நாஶ: । ஸ
ர்வஸ்வநாஶோ யதா பவதி ததேத்யர்த: । ஜீயதே:ஶ்யநி "க்ரஹிஜ்யே"
தி ஸம்ப்ரஸாரணம் । நஶ்யதீத்யர்த: । யஸ்மாச்சரீரவித்தே நாபிப்ரதி
ஸ்தாநீயே தஸ்மாதேவ ஹேதோ: ப்ராணோ யத்யபி ஸர்வஜ்யாநிம்
ஜீயதே ப்ராணஸ்ய ஸர்வஸ்வநாஶோ யத்யபி பவதி । ததாऽப்யா
த்மநா ஶரீரேணைவ ஜீவதி ததா ப்ரதிநா ப்ரதிஸ்தாநீயேந பரிவார
ரூபேண வித்தேநாகாத் கதவாந் । விநஷ்ட இத்யேவாஹு: ஶாஸ்த்ரஜ்ஞா:,
ந து ஶரீரேண நஷ்ட இத்யாஹு: । அதஶ்ஶரீரஸ்ய ப்ராணஸ்யாக்ஷதி-
த்யர்த: । அயமபிப்ராய: — 'கோடீர ஸர்வஸ்வாபஹாரேऽபி ஶரீர
மாத்ரம் ஜீவதி சேத் ஸர்வம் வித்தமஸ்ய புந ஷோடஶகலப்ராணஸ்யேதீ ।
வித்தஸ்ய பஹிரங்கஸ்யோபசயவிநாஶஸ்வபாவத்வாத் விதப்ரமோத்ர ஸ்வய
மேவ ப்ரண்யம் பவிஷ்யதீதி வித்வாம்ஸஸ்ஸூக்ஷம'மிதி । அதஏவ ப்ர
ஸாதேவ்யஸ்யத்யக்ஷதநபஶாயாம் "தமேதநபஹஸ்ஸ்தேநோக்த"மித்யுக்தம் ।
அதோऽயம் ஸங்க்ரஹ: ப்ரயோகஷோடஶகலஸ்ய வித்யாஸம்பந்தி
வாதநபரோ த்ரஷ்டவ்ய: ॥ ॥ ௧௫ ॥

மநாவாக்ப்ராணாநாம் ப்ரகாராந்தரேணாத்மோபகாரகத்வம் த
ஶயிதும் பீடிகாமாரசயதி — (அத த்ரயோ வாவ லோகா: மநுஷ்ய
லோக: பித்ருலோகோ தேவலோக இதி ॥) அத த்ரயோபகாரப்ரகார

नान्येन कर्मणा कर्मणा पितृलोको विद्यया देवलोको देवलोको वै लोकानां श्रेष्ठस्तस्माद्विद्यां प्रशंसन्ति । ॥ १६ ॥

अथातस्संप्रत्तिर्यदा प्रैष्यन्मन्यतेऽथ पुत्रमाह त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं लोक इति स पुत्रः प्रत्याहाहं ब्रह्माहं यज्ञोऽहं लोक इति यद्वै किञ्चानूक्तं तस्य सर्व

जिरावन्यास । आवश्यकावतारणे । स्पष्टोऽर्थः । (सोऽयं मनुष्यलोक इति ॥) उक्तेषु त्रिषु लोकेष्वयं मनुष्यलोकः पुत्रेणैव (जय्यः) प्राप्यः । नकर्माधीन इत्यर्थः । नान्येन कर्मणेत्यत्र अन्येनेत्यस्य कर्मणेति विवरणम् । कर्मणेति विद्याया व्यावर्तनं द्रष्टव्यम् । (कर्मणा पितृलोको विद्यया देवलोक इति ॥) केवलकर्मणा अन्तरिक्षलोकः प्राप्यो भवति । कर्मविद्याविशेषेण देवलोकप्राप्तिर्भवतीत्यर्थः । (देवलोको वै लोकानां श्रेष्ठस्तस्माद्विद्यां प्रशंसन्तीति ॥) अत्र देवलोकशब्दस्य ब्रह्मलोकपरत्वं, विद्याशब्दस्य ब्रह्मविद्यापरत्वमपि स्वारसिकं द्रष्टव्यम् । यतो विद्याया एव श्रेष्ठभूतदेवलोकसाधनत्वम्, अतो विद्यां विद्वांसः प्रशंसन्ति स्तुवन्तीत्यर्थः ॥ ॥ १६ ॥

मनुष्यलोकस्य पुत्रेण जय्यत्वप्रकारमाह — (अथातस्संप्रत्तिरित्यादिना ॥) संप्रत्तिः संप्रदानम् । सा संप्रत्तिरिति वक्ष्यमाणस्य कर्मणो नामधेयम् । पुत्रे हि स्वात्मव्यापारसम्प्रदानं करोतीत्यनेन प्रकारेण विधा । तेन संप्रत्तिसंज्ञमिदं कर्म । तत्संप्रदानकाले कर्तव्यमित्याह — (यदा प्रैष्यन्मन्यते) स पिता यदा स्वस्मिन् प्रैष्यन्मन्यते अरिष्टदर्शनेन मरिष्यामीति मन्यते । अथ तदा (पुत्रमाह) पुत्रमाहूयाहेत्यर्थः । किमिति ? (त्वं ब्रह्म त्वं यज्ञस्त्वं लोक इति ॥) स पुत्रः (प्रत्याह) पित्रा उक्तं त्रिकं प्रत्युच्चारयति । किमिति? (अहं ब्रह्माहं यज्ञोऽहं लोक इति ॥) अस्यार्थं श्रुतिरेव व्याचष्टे । तत्र त्वं ब्रह्मेति पितुः प्रथमवाक्यस्यार्थमाह — (यद्वै किञ्चानूक्तं तस्य सर्वस्य ब्रह्मेत्येकतेति ॥) यत्किञ्चानूक्तमधीतमनधीतं च । तस्य सर्वस्यैव ब्रह्मेति ब्रह्मशब्देन एकता एकत्वमित्यर्थः । योऽध्ययनव्यापारो मे कर्तव्य आसीत्तावन्तं कालं वेदविषयः सः ब्रह्मशब्दार्थ इति । इत ऊर्ध्वं त्वं त्वयैव । त्वत्कर्तृकोऽस्त्वित्य

ப்³ரஹ்மேத்யேகதா । யே வை கே ச யஜ்ஞாஸ்தேஷாம் ஸர்வேஷாம் யஜ்ஞ
இத்யேகதா யே வை கே ச லோகாஸ்தேஷாம் ஸர்வேஷாம் லோக இ
த்யேகதைதாவத்³வா இத³ம் ஸர்வமேதந்மா ஸர்வம் ஸந்நயமிதோ(அ)பு⁴
நஜதி³தி தஸ்மாத்புத்ரமநுஶிஷ்டம் லோக்யமாஹுஸ்தஸ்மாதே³நமநு
ஶாஸதி ஸ யதை³வம்வித³ஸ்மால்லோகாத்ப்ரைத்யதை²பி⁴ரேவ ப்ரா

யஜு: । அத² த்³விதீயம் ஸர்வம் யஜ்ஞ இதி விதர்கவாக்யம் வ்யாசஷ்டே — (யே வை கே ச யஜ்ஞாஸ்தேஷாம் ஸர்வேஷாம் யஜ்ஞ இத்யேகதேதி ॥) யே யஜ்ஞா: அநுஷ்டிதா அநநுஷ்டிதாஶ்ச । தே ஸர்வே ஸர்வயஜ்ஞ இத்யத்ர யஜ்ஞஶப்³த³வாச்யா: । ததஶ்ச யோ யஜ்ஞாதி³வ்யாபாரோ மயா(அ)நநுஷ்டிதஸ்ஸ தாவந்தம் காலம் மயைகத்வ வ்யஸ்யஜ்ஞஶப்³தா³ர்த²ஸ்ஸர்வோ(அ)பி ஸர்வைவ ஸர்வ யீநோ(அ)ஸ்த்விதி பா⁴வ: । அத² ஸர்வம் லோக இதி த்ருதீயவிதர்கவாக்யஸ்யார்த²மாஹ — (யே வை கே ச லோகாஸ்தேஷாம் ஸர்வேஷாம் லோக இத்யேகதேதி ॥) யே கே ச லோகா: ஜிதா அஜிதாஶ்ச தே ஸர்வே லோகஶப்³தா³ர்தா²: । ததஶ்ச யே லோகா மயா ஏதாவந்தம் காலம் அஜிதா ஜேதவ்யாஶ்ச லோகஶப்³தா³ர்த²பூ⁴தா: தே ஸர்வே த்வயைவ । த்வயா ஜேதவ்யா இதி ஸர்வம் லோக இத்யஸ்யார்த²: இதி பா⁴வ: । அத: ஸர்வம் ப்³ரஹ்மேத்யாதி³வாக்யத்ரயேண புத்ரே ஸ்வகர்தவ்யக்ருத்யார்பணம் ப்ரதிபாதி³தமிதி பா⁴வ: । அத² ஏவம் பித்ரா புத்ரே ஸ்வகர்தவ்யார்பணே பித்ரு: கிம் ப²லமித்யத்ராஹ ஶ்ருதி: — (ஏதாவத்³வா இத³ம் ஸர்வமேதந்மா ஸர்வம் ஸந்நயமிதோ(அ)பு⁴நஜதி³தி ॥) லோகே க்³ருஹிணாம் கர்தவ்யம் ஸர்வமித³ம் வேத³யஜ்ஞலோகாத்மகமேதாவதே³வ । ஏதத்ஸர்வம் வேத³யஜ்ஞலோகாத்மகம் புத்ர: ஸ்வயமேவ ஸம்பாத்³ய ஸர்வம் வேத³யஜ்ஞலோகாத்மகம் ஸம்பாத்³ய ஸர்வம் க்ருத்வா மமாக்ருதம் ஸர்வம் கரிஷ்யதீத்யாஶய: । இத³ம் ஸர்வம் ஸர்வகர்தவ்யபூ⁴த: அயம் மத்புத்ர: அஸ்மாத் லோகாத் இதோ(அ)பு⁴நஜத் பாலயிஷ்யதி । இதஃ ப்ரயாணாநந்தரம் மாம் பாலயிஷ்யதீதி ஶேஷ: । பு⁴ஜ பாலநாப்⁴யவஹாரயோ: । இதி தீ⁴ந்யாஸோக்தே: । (தஸ்மாத்புத்ரமநுஶிஷ்டம் லோக்யமாஹு ரிதி ॥) தஸ்மாத் ஏவம் ‘ஸர்வம் ப்³ரஹ்ம’ இத்யாதி³பி⁴ர்வாக்யை: ஏவம் விதா⁴நுஶிஷ்டம் புத்ரம் லோக்யம் லோகஸாத⁴நமாஹு: । (தஸ்மாத்) யஸ்மாத் ஏவம் புத்ரஸ்ய லோக்யத்வம் ப்ரஸித்³த⁴ம் । லோக்யத்வஸித்³த்⁴யர்த²மிதி யாவத் । ஏநம் புத்ரமநுஶாஸதி பிதர இதி ஶேஷ: । ஏவமநுஶாஸநஸ்ய ப²லமாஹ । (ஸ யதை³வம்வித³ஸ்மால்லோகாத்ப்ரைதீத்யாதி³ ॥) ஏவம்வித் ஏவம் புத்ராநுஶாஸநம் க்ருதவாந் ஸ: பிதா யதா³ அஸ்மால்லோகாத் ப்ரைதி பரலோகம் க³ச்ச²தி । அத² ததா³ ஏபி⁴ரேவ ஏபி⁴: (ப்ராணை:) வாங்மந:ப்ராணாதி³பி⁴: புத்ரமாவிஶதி — புத்ரே

𑌵𑌾𑌗𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥௧௮॥
𑌦𑌿𑌵𑌶𑍍𑌚𑍈𑌨𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨𑍋 𑌯𑍇𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑌥𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿 ॥ ॥௧௯॥
𑌅𑌦𑍍𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑍈𑌨𑌂 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑌶𑍍𑌚 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 𑌸 𑌵𑍈 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌯𑌃 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌂𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌂𑌶𑍍𑌚 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇𑌽𑌥𑍋 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌸 𑌏𑌵𑌂𑌵𑌿𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌥𑍈𑌷𑌾 𑌦𑍇-

---

𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿''𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌵𑌾𑌚𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌦𑍈𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌾𑌹 — (𑌸𑌾 𑌵𑍈 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋𑌽𑌨𑍁𑌕𑍂𑌲𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍂𑌲𑌂 𑌵𑌾 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑌵𑌶𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌾 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌕𑍍 । 𑌶𑌾𑌪𑌾𑌨𑍁𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌦𑌿𑌸𑌮𑌰𑍍𑌥𑌾 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌦𑍈𑌵𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥௧௮॥

(𑌦𑌿𑌵𑌶𑍍𑌚𑍈𑌨𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) ''𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯'' 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌮𑌨𑌸𑍋𑌽𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤𑌾𑌯𑌾 𑌦𑌿𑌵𑌃 𑌸𑌕𑌾𑌶𑌾𑌤𑍍, 𑌅𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌹𑍇𑌤𑍋𑌰𑍇𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌲𑍋𑌕𑌿𑌨𑌂 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌦𑍈𑌵𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨𑍋 𑌯𑍇𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑌥𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑍇𑌨 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌸𑌦𑌾 𑌸𑍁𑌖𑍀 𑌭𑌵𑌤𑌿, 𑌨 𑌚 𑌶𑍋𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿, 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨𑌃 । 𑌅𑌶𑍋𑌕𑌸𑌂𑌕𑍍𑌲𑍇𑌶𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑍈𑌕𑌕𑌾𑌰𑌣𑌂 𑌮𑌨𑍋 𑌦𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥௧௯॥

(𑌅𑌦𑍍𑌭𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑍈𑌨𑌂 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑌶𑍍𑌚 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) ''𑌅𑌥𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌰𑍂𑌪𑌮𑌸𑍌 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰'' 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌭𑍂𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌦𑍍𑌭𑍍𑌯𑌃, 𑌅𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑍁𑌶𑍍𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌹𑍇𑌤𑍋𑌰𑍇𑌨𑌂 𑌪𑌰𑌲𑍋𑌕𑌿𑌨𑌂 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌆𑌵𑌿𑌶𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌾𑌹 — (𑌸 𑌵𑍈 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌂𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌂𑌶𑍍𑌚 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇𑌽𑌥𑍋 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃 । 𑌯𑌥𑌾 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌨𑍍𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇 𑌨 𑌶𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌥𑌾 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌨𑍍𑌨𑌪𑌿 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇, 𑌅𑌥𑍋 𑌅𑌪𑌿 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 । ''𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿'' 𑌨 𑌨𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌸 𑌵𑍈 𑌸 𑌏𑌵 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌵𑍃𑌤𑌿𑌭𑍂𑌤𑌮𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌦𑍈𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌰𑍂𑌪𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌦𑌾𑌦𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑍋𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌏𑌵𑌂𑌵𑌿𑌧𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌰𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌮𑌨𑍋𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌰𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌦𑍈𑌵𑌤𑍍𑌵𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌏𑌵𑌂𑌵𑌿𑌦𑌃 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — (𑌸 𑌏𑌵𑌂𑌵𑌿𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇-

அதோ ஹ வை ப்ரதீஹாராம்வா ப்ரஜாபதிரக்ஷராணி ஸஸ்ருஜே
தானி ஸ்ருஷ்டான்யன்யோன்யேனான்யோன்யமப்யஸ்பர்தந்த வஸிஷ்ட்யாஸ்ம்யஹமிதி
வாக் ஜ்யேஷ்ட்யாஸ்ம்யஹமிதி சக்ஷு: ஶ்ரேஷ்ட்யாஸ்ம்யஹமிதி ஶ்ரோ
த்ரமேவமந்யானி அக்ஷராணி யதாக்ஷரம் தானி ம்ருத்யு: ஶ்ரமோ பூ
த்வோபயேமே தான்யாப்னோத்தான்யாப்த்வா ம்ருத்யுரவாருந்தத்

ஏவமத்ர வாங்மந:ப்ராணாநாம் ஸாதாரண்யேநோபாஸ்யத்வமு
க்தம் । தத்ர ப்ராணஸ்ய ஶ்ரைஷ்ட்யம் நிர்தாரணாயாரபதே— (அதோ
ஹ வை ப்ரதீஹாராம்வேதி ॥) அத அநந்தரம் அத: ஏதாவத்வயுக்தம் ஸா
தாரண்யேந வாங்மந:ப்ராணாநாம் த்ரயாணாமேவோபாஸநமேவ்யாக்யாத்
ப்ரதஸ்ய உபாஸநாத்தப்ரதஸ்ய தீர்க்கஸா விசார: । ப்ரவக்தவ்ய இதி
ஶேஷ: । ஏதேஷாம் த்ரயாணாமப்ரஸ்ய கிம்விஷயகமுபாஸநம் மந்த்ர
யா கர்த்தவ்யமிதி விசார்யத இத்யாஹ । (ப்ரஜாபதிரக்ஷராணி
ஸஸ்ருஜ இதி ॥) அக்ஷரவிஶேஷ । ப்ரஜாபதி: சதுர்முக: । ப்ரஜா
பதிஶப்தமுக்யாஸ்ய ப்ராதிஸ்விகா சதுர்முகஸ்ரஷ்டா கரணாநி
கர்மஜ்ஞாநேந்த்ரியாணி ப்ரஷ்டிரூபாணி ஸஸ்ருஜே ஸ்ருஷ்டவாநித்யர்த: ।
(தானி ஸ்ருஷ்டான்யன்யோன்யேனாஸ்பர்தந்த) ஏவம் ஸ்ருஷ்டானி தானி
இந்த்ரியாணி பரஸ்பரம் ஸ்வஸ்வப்ராதாந்யக்யாபநேந ஸ்பர்தாம் க்ருத
வந்தீத்யர்த: । கதம்? (வஸிஷ்ட்யாஸ்ம்யஹமிதி வாக்) "யஜ்ஞவஸ்து
ந" இதி ஹி ஶ்ருதே: । அஹமேவ வஸிஷ்டாஸ்மி நாந்ய: கஶ்சிதிதோ வக்தா
ஸமர்த இதி வாகுவாச அஹமேந்யோந்யோ ஸ்திதவதீத்யர்த: । (ஜ்யேஷ்ட்யா
ஸ்ம்யஹமிதி சக்ஷுரித்யாதி ॥) ஸ்பஷ்டோர்த: । (ஏவமந்யாந்யக்ஷரா
ணி யதாக்ஷரமிதி ॥) ஏவம் அஹமேவ ஜ்யேஷ்டாஸ்ம்யஹமேவ ஶ்ரேஷ்டா இ
த்யாதிப்ரகாரேண அந்யாந்யபி அக்ஷராணி இந்த்ரியாணி யதாக்ஷரம் யதா
ஸ்வவிஷயமஹமஹமிகயா ஸ்ப்ருஹவந்தீத்யர்த: । (தானி ம்ருத்யு: ஶ்ர
மோ பூத்வோபயேமே இதி ॥) தானி ஏவம்ஸ்பர்தமாநாநிப்ரதம
ஸ்வஸ்வப்ராதாந்யேஷு வர்த்தமாநாநி அக்ஷராணீதி ம்ருத்யு: ப்ரா
ணிநாமந்தகோ தேவதாவிஶேஷ: ஶ்ரமோ பூத்வா ஶ்ரமரூபோ பூத்வா
உபயேமே ஸ்வீயம் ப்ராப்தவாநித்யர்த: । (தாந்யாப்நோத்) ஶ்ரமோ பூத்வா
ம்ருத்யுஸ்தாநி இந்த்ரியாணி ஆப்நோத் ப்ராப்தவாந் । (தாந்யாப்த்வா ம்ரு
த்யுரவாருந்தத்) தானி இந்த்ரியாணி ஆப்த்வா ப்ராப்ய அவாருந்தத்
அவரோதம் க்ருதவாந் । கார்யாஸமர்தாநகரோதித்யர்த: । அத ஏவ
இதி ஶ்ருதே: அவாருந்தத் இதி ஶ்ரோத்ரஸ்ய ஶ்ராந்திவ்ருத்த்யா
கார்யாஸாமர்த்யலக்ஷணோ ஶக்திர்ஹாநிரேவ உபரோதோ நிருத்தவ்ருத்தி । அத ப்ர

श्राम्यत्येव वाक् श्राम्यति चक्षुः श्राम्यति श्रोत्रमथे-
ममेव नाप्नोद्योऽयं मध्यमः प्राणस्तानि ज्ञातुं दध्रिरे
अयं वै नः श्रेष्ठो यः सञ्चरंश्चासञ्चरंश्च न व्यथतेऽथो

[illegible] प्रमाणयति—(तस्माच्छ्राम्यत्येवेत्यादिना ॥) श्राम्यति
श्रमं प्राप्नोतीत्यर्थः । निरन्तरव्यापारे वागादीनां श्रमप्रा-
प्तिरद्यापि दृश्यमाना [illegible] सहभावितयैव
ज्ञापितेत्यर्थः । वागादेरिन्द्रियैः [illegible] । अत्र
विवक्षितं मुख्यप्राणस्य श्रैष्ठ्यं वक्तुं तदन्येन्द्रियेभ्यो
वैलक्षण्यमाह—(अथेममेव नाप्नोद्योऽयं मध्यमः प्राण
इति ॥) योऽयं प्रसिद्धः मध्यमः देहमध्ये वर्तमानः प्राणः
तमेव निरन्तरमुच्छ्वासादिव्यापारे वर्तमानमपि वागादिवच्छ्रमो
नाप्नोदित्यर्थः । अद्यापि हि प्राणस्योच्छ्वासादौ श्रमाभावो
दृश्यतेऽत एवेति भावः । (तानि ज्ञातुं दध्रिरे) तानि श्रान्तानि
वागादीनीन्द्रियाणि अस्य निरन्तरव्यापारं [illegible] श्रम-
रहितो मुख्यप्राणः सर्वश्रेष्ठो भविष्यति अतोऽस्माकं
श्रमापनोदकः श्रेष्ठ इति ज्ञातुं दध्रिरे निश्चयेन प्रवृत्ता इ-
त्यर्थः । "धृङ् अवस्थाने" इति हि धातुः । (अयं वै नः श्रेष्ठो
य इत्यादि ॥) एवं ज्ञातुं प्रवृत्तानीन्द्रियाणि निरन्तरव्यापा-
रेऽप्यश्रमं मुख्यप्राणं दृष्ट्वा इति निश्चितवन्तः । किमिति? अयं
वै अयमेव मुख्यः प्राणः नः अस्माकं प्राणानां ज्येष्ठः श्रेष्ठः ।
यतोऽयं सञ्चरन्नसञ्चरन्निव न व्यथते न श्रमं प्राप्नोति ।
अत्र सञ्चरन्निति दृष्टान्ताय [illegible] । अथोशब्दः अप्यर्थः । न रि-
ष्यति न हिंस्यतेऽपि । "रुष रिष हिंसायाम्" इति हि धातुः ।
[illegible] । तस्मादयमेवास्माकं
श्रेष्ठ इति होचुरेवास्य मुख्यप्राणस्य सर्वे वयं वा-
गादयो रूपविशेषं तदधीनप्रवृत्तयो भवेमेति । इत्येवं
निश्चित्य ते सर्वे वागादयः स्वस्यैव मुख्यप्राणस्य
रूपविशेषं तदधीनप्रवृत्तयोऽभवन्नित्यर्थः । अत एव "तानीन्द्रि-
याणि" इत्यधिकरणे सर्वेन्द्रियाणां मुख्यप्राणाधीनप्रवृत्ति-
कत्वेन प्रवृत्तिवैलक्षण्यात् मुख्यप्राणस्येन्द्रियेभ्यो भेद उ-
क्तः । तथाहि— तत्र किं सर्वे प्राणशब्दनिर्दिष्टा इन्द्रि-
याणि उत मुख्यप्राणवृत्तिविशेषा इति विशये जीवोपकरण-
त्वाविशेषात् प्राणशब्दवाच्यत्वाविशेषाच्च मुख्यप्राणवृ-
त्तय इन्द्रियाणीति पूर्वपक्षे प्राप्ते "त इन्द्रियाणि तद्व्यपदेशाद-

வேத யஜமேதைவம்விதா ஸ்வபுரேதஹ் ஸம்ஸ்ருஷ்ட்ய மேதைவாஙேதா த்ரி
யத ஜுஹ்யாத் ॥ ॥ ௨௧ ॥

அயாஶ்சேவகம் ஜுஷ்டாணே ஸ்வாஹேதி ஹ்வீதி ஸ்வே தஸ்யா
ஹ்வாஹேதிதாபேதா ஹாஸ்யா ஹ்வாஹேதிவஹ்ஷ மணவேதா ஷேவ
தா யயாேஷேவதம் ஸயமேஷாம் ப்ராணாநாம் ஹ்ய்ஹ்ப்ராண
ஸணவேதாஸாம் ஷேவதாநாம் வாயோச்ரூவஷிஹ்ந்ருா ஷேவ
தாநவாயேஸ்வஷாநஷ்திா ஷேவதா யஜாயா: ॥ ॥ ௨௨ ॥

அமேஷஸ்ராகொஹவதி யதஸ்ராஷேதி:ஸம்யேஷாஸ்வம்யதா

காயெஸ்ர் செஷாஹவதீதியாவக । (யஜமேதைவம்விதா ஸ்வபுரேத ஹந்ஸ்ர
ஷ்ட்ரமேதைவாஙேதா த்ரியதஜுதி ॥) உஸ்மெவாஸயாரணே । ஹவா: ஷ்வ:
ப்ரவிஷ । ய:வாஹமேநவம்விதா உக்ஷ்மாணவிஸ்ஷ்ப்ராணவிதா வாகம்
ஸ்வஜ்ரே வ: அநஸ்ஷேஷ்ட்ர்வ ஸ்ஷேஷாஸ்ங்கா அஙத: பஹ்
காஹேந த்ரியதே । விரகாஷம் ரோமாஹிஸ்ஷஸ்ரோ த்ரியதே । நவ
ஹவெஸ்த்ஹ்ய: । ஹ ப்ரவிஷம் ப்ராணேவாவநஷேஷா த்ருதிஹ்ய:।
(ஜுஹ்யாத்) ப்ராணேவாவநப்ரகாரஉக்ஷஜிேஷ: ॥ ॥ ௨௧ ॥

(அயாரிேஷவகம்) உவாவநாப்ரகாரவ்யதஜிேஷ: । (ஜுஷ்
டாணெஸ்வாஹேதி ஹ்வீதிப்ஹ்வே) அஹேவ ஜுஷ்டாதி ஹ்த: கொஸவீ
ஜுஷவாவாரா நாஸ்ஸ்ஹ்வீதிஸ்வே யகவாஷ்ரூ நிஸ்ஹ் நிரஙாஜு
நவராஜஸ்வேதஹ்ய: । (ஸ்வ்ஹ்ஹ்ஹ்வேதிதாபேதாஹாஸ்யாஹ்
ஹாதி உஹஜாஜி ॥) ஸ்வேஷாஸய: । (மணவேதாஷேவதாயயாேஷேவ
தஹி ॥) மணவேவ அநா: ஸ்ராத்ராஹஹ்வேநிரேதா ஷிமாஹிேஷவதா:
யயாேஷேவகம் தத்ேஷவதாவதிநதிஹ் ஹாஷிேஹிர தயா நிரஙு
ரம் ஸ்வவாவாரவாராஸ்ஹேவஷிஹ்ய: । (ஸயமேஷாம்ப்ராணா
நாதி ॥) யயா அஷ்டஹ் திதரேஷாம் வாமாஷிப்ராணாநாம் ஹேஷஹ்ர
ஷயஹேஷவதீ வ: வஹேவராக்ஷா ஹவ்ப்ராண: ஸ்ர: மணவேயி
ேஷவதிதாராவா ஹிஷயஷிேஷவதாநாம்ஹேஷ் வாயோ: । ஸ்ரஷ்
ஜுஹ்ய: । தத் மேதசாஹம — (ரேவஷிஹ்ந்ருாஷேவதாநவாயோ
ரிதி ॥) ஜதரா அஹிஷமயாஷ்ட்ா ஷேவதா: ரேவஷி அஸ்வம்மஷி ।
நவாயோ:। தஸ்ராஹோராதரேகாஷேவகாஷிகிஹாவ: । (ரேவஷாநஷ்
திதேதி ॥) யஜாயா: ।யஷிதி ஷிம்மஷ்தஹ்ய: ஹாஷ்வ: । யோ வாயோரி
தஹ்வேதே ரேவஷாநஷ்திாஷேவதா தஷாஷயிேஷவகம் வாயோரேவ
ஸ்ரஷ்சேவநமியாரிக: வஷவஷ்ஹிஷயாஷிஹிேஷவேத: ।
அத: ப்ராயாநேஹ்ந ஸவவோவாஸ்ஜிஹாவ: ॥ ॥ ௨௨ ॥

உக்ஷாயெ் ஸாகஷிதயா ஹந்த்ரம் வடிதாஹம — (அமேஷஸ்ரா
கொஹவதீதி ॥) ப்ரக்ரதவிஷயே அயம் ஸ்ராகஸ்வாஷகோ ஷவதீதஹ்

सायुज्यꣳ सलोकतां जयति ॥ ॥ २३ ॥

इति तृतीयाध्याये पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥

त्रयं वा इदं नाम रूपं कर्म तेषां नाम्नां वागित्येतदेषामुक्थमतो हि सर्वाणि नामान्युत्तिष्ठन्त्येतदेषाꣳ सामैतद्धि सर्वैर्नामभिः सममेतदेषां ब्रह्मैतद्धि सर्वाणि नामानि बिभर्ति ॥ ॥ १ ॥

देवतायै सायुज्यꣳ सलोकतां जयतीति ॥) उपसंहारप्रकरणे । एतस्यै देवताया इति विभक्तिव्यत्ययः छान्दसः । एतस्या देवताया इत्यर्थः । तेन अनुष्ठितेन प्राणोपासनेन एतस्याः प्राणदेवतायाः एव सायुज्यꣳ समानभोगं सालोक्यञ्च प्राप्नोतीत्यर्थः ॥ ॥ २३ ॥

इति तृतीयाध्याये पञ्चमब्राह्मणभाष्यम् ॥

(त्रयं वा इदं नाम रूपं कर्मेति ॥) चेतनाचेतनात्मके जगति इदं परिदृश्यमानचेतनात्मकं जगत् त्रयमेव । किं तत्? नाम रूपं कर्मेति । अत्र कर्म जीवपुण्यापुण्यात्मकं चेतनस्य नामरूपात्मकपरिणामे कारणम् । तत्कार्यं च देवमनुष्यादिनामरूपात्मकं जगत् । अतस्त्रयात्मकमेवेत्यर्थः । (तेषां नाम्नां वागित्येतदेषामुक्थमिति ॥) तेषां नामरूपकर्मणां मध्ये एषां नाम्नां देवो मनुष्यः पशुः पश्वादीनां वागिति शब्दनिर्दिष्टमेतत् वागिन्द्रियात्मकं वस्तु उक्थम् उत्थापनमित्यर्थः । तदेव प्रपञ्चयति— (अतो हि सर्वाणि नामान्युत्तिष्ठन्तीति ॥ वागिन्द्रियाधीनत्वादेषां नाम्नामेवावस्य अतः वागिन्द्रियादेव सर्वाणि नामान्युत्तिष्ठन्ति जायन्त इति हि प्रसिद्धमित्यर्थः । कथमेतेन वागिन्द्रियेणानेकनामोत्पत्तिरित्यत्राह— (एतदेषां सामेति ॥) वागित्येतदेषां सर्वेषां नाम्नां सामेत्यर्थः । तत्र सामशब्दार्थं विवृण्वन्नेव तदुपपादयति— (एतद्धि सर्वैर्नामभिः सममिति ॥) कार्यनामरूपकारणस्य सर्वैर्नामभिः साम्यं सर्वनामरूपमेव वागिन्द्रियमित्यर्थः । समत्वमेव सामत्वमिति भावः । (एतदेषां ब्रह्मेति ॥) वागित्येतदेषां नाम्नां ब्रह्मेत्यर्थः । ब्रह्मशब्दार्थविवरणेनैतदुपपादयति— (एतद्धि सर्वाणि नामानि बिभर्तीति ॥) भर्तृत्वमेव ब्रह्मत्वं बृंहकत्वम् ।' अतश्च एतत् वागिन्द्रियं सर्वाणि नामानि बिभर्तीति भर्तृत्वाद्वागिन्द्रियस्य नामानि प्रति ब्रह्मत्वमिति भावः । एवमुत्तरत्रापि द्रष्टव्यम् ॥ १ ॥

अथ रूपाणां चक्षुरित्येतदेषामुक्थमतो हि सर्वाणि रूपाण्युत्तिष्ठन्त्येतदेषां सामैतद्धि सर्वै रूपैः सममेतदेषां ब्रह्मैतद्धि सर्वाणि रूपाणि बिभर्ति ॥ ॥ २ ॥

अथ कर्मणामात्मेत्येतदेषामुक्थमतो हि सर्वाणि कर्माण्युत्तिष्ठन्त्येतदेषां सामैतद्धि सर्वैः कर्मभिः सममेतदेषां ब्रह्मैतद्धि सर्वाणि कर्माणि बिभर्ति तदेतत्त्रयं सदेकमयमात्माऽऽत्मो एकः सन्नेतत्त्रयं तदेतदमृतं सत्येन छन्नः प्राणो वा अमृतं नामरूपे सत्यं ता

(अथ रूपाणां चक्षुरित्येतदेषामुक्थमिति ॥) पूर्ववद्योज्यः। (अतो हि सर्वाणि रूपाण्युत्तिष्ठन्तीति ॥) रूपज्ञानस्य चक्षुरुत्थितत्वात् रूपस्य चक्षुरुत्थितत्वव्यवहार औपचारिकः। (एतदेषां सामैतद्धि सर्वै रूपैः सममिति ॥) सर्वरूपज्ञानजनकत्वाच्चक्षुषः कारणस्य कार्यसमत्वोक्तिः। (एतदेषां ब्रह्मैतद्धि सर्वाणि रूपाणि बिभर्तीति ॥) चक्षुषो रूपज्ञानहेतुत्वात् रूपधारणं तज्ज्ञानाधारता द्रष्टव्या ॥ ॥ २ ॥

(अथ कर्मणामात्मेत्येतदेषामुक्थमतो हि सर्वाणि कर्माण्युत्तिष्ठन्तीत्यादि ॥) अत्र कर्मशब्दः प्राणापानादिकर्मपर इति पूर्वोक्तम्। आत्मशब्दो जीवपरः। आत्मन एव प्राणापानादि जायते, सर्व सर्वप्राणापानकर्तृत्वात्, सर्वप्राणापानानां समत्वं वक्तव्यः। धारणादयः स्पष्टाः। (तदेतत्त्रयं सदेकमयमात्मेति ॥) एवं नामरूपकर्मात्मकस्य वेदनस्य वेदनभ्रान्त्या जीवाद्यत्यन्तभेदेक्षणेऽपि नामरूपकर्मलक्षणं तदेतत्त्रयम् एकं सदयमात्मा नामरूपकर्माण्यात्मना अभ्युपेतानि पारमार्थिकत्वेन वक्तव्यः। तदेतद्विवृणोति — (आत्मो एकः सन्नेतत्त्रयमिति ॥) विवेकिनां त्रयमेतत्। अविवेकिनामेकत्वेन वक्तव्यः। उभयोपपादने। अविवेकिदृष्ट्या प्रत्यक्षतो न ज्ञायत इत्याह — (तदेतदमृतं सत्येन छन्नमिति ॥) तदेतदाकारमूर्त सत्यशब्दविवरणपूर्वकं श्रुतिः स्वयमेव व्याचष्टे — (प्राणो वा अमृतं नामरूपे सत्यं ताभ्यामयं प्राणश्छन्न इति ॥) अत्र प्राणशब्दो बद्धजीवपरः "प्राणो वा आशाया भूयान्" इत्यादौ प्राणशब्दस्य बद्धजीवे प्रयोगात्। सत्यं प्राण

𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌛𑌨𑍍𑌨𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌃 ॥

𑌅𑌥 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 ॥

𑍐 ॥ 𑌦𑍃𑌪𑍍𑌤𑌬𑌾𑌲𑌾𑌕𑌿𑌰𑍍𑌹𑌾𑌨𑍂𑌚𑌾𑌨𑍋 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯 𑌆𑌸 𑌸 𑌹𑍋

𑌪𑌾𑌵𑌕𑌰𑍍𑌮𑍈𑌕𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌏𑌤𑌦𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍇𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌰𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌾𑌶𑌃 । 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌶𑍍𑌚 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯𑌂𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂𑌭𑌾𑌵𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌥𑌾𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑍇 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌃 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑍇 । 𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌛𑌨𑍍𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌗𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌵𑌰𑌣𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌾𑌪𑍇𑌨𑌾𑌨𑍁𑌷𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌿𑌵𑌿𑌧𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌾𑌶𑌯𑌃 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑌹𑌿𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌂𑌵𑌲𑌿𑌤𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌞𑍍𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌃 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌨𑍍𑌨𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌕𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑌂𑌸𑌕𑍍𑌤𑌿𑌤𑍋 𑌰𑌾𑌜𑌕𑌰𑍍𑌮𑌵𑌤𑍍𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌵𑍇𑌕𑍇𑌨𑌾𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌕𑍇𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌮𑍃𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌮𑍃𑌤𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌵𑌾𑌚𑌃 । 𑌤𑌥𑌾𑌚 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌜𑌗𑌤𑍍𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌧𑍀𑌶𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌕𑌰𑍍𑌮𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌸𑌂𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 “𑌤𑌦𑍍𑌧𑍇𑌦𑌂 𑌤𑌰𑍍𑌹𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌮𑌾𑌸𑍀𑌤𑍍𑌤𑌨𑍍𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌾𑌕𑍃𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌗𑌮𑌨𑌪𑌰𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌛𑌨𑍍𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌮𑍍 ॥

𑌅𑌥 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 ॥

𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 “𑌤𑌦𑍍𑌧𑍇𑌦𑌂 𑌤𑌰𑍍𑌹𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌮𑌾𑌸𑍀𑌤𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌜𑌗𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌨𑌾𑌯𑌾𑌯𑌮𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌆𑌰𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇 — (𑌦𑍃𑌪𑍍𑌤𑌬𑌾𑌲𑌾𑌕𑌿𑌰𑍍𑌹𑌾𑌨𑍂𑌚𑌾𑌨𑍋 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯 𑌆𑌸𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌦𑍃𑌪𑍍𑌤𑌃 𑌗𑌰𑍍𑌵𑌿𑌤𑌃 । 𑌬𑌲𑌾𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑌾𑌲𑌾𑌕𑌿𑌃 । 𑌦𑍃𑌪𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌾𑌸𑍌 𑌬𑌾𑌲𑌾𑌕𑌿𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌹𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑍇 । 𑌅𑌨𑍂𑌚𑌾𑌨𑌃 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍀 । “𑌏𑌕𑌾𑌂 𑌶𑌾𑌖𑌾𑌮𑌧𑍀𑌤𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑍋𑌽𑌙𑍍𑌗𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍍𑌯𑌨𑍂𑌚𑌾𑌨” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑍇𑌃 । 𑌅𑌤𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑌿𑌶𑌂𑌸𑌿𑌤𑌵𑍇𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌃

वाचाजातशत्रुं काश्यं ब्रह्म ते ब्रवाणीति सहोवाचाजातशत्रुः सहस्रमेतस्यां वाचि दद्मो जनको जनक इति वै जना धावन्तीति ॥ ॥ १ ॥

स होवाच गार्ग्यो य एवासावादित्ये पुरुष एतमेवाहं ब्रह्मोपास इति स होवाचाजातशत्रुर्मा मैतस्मिन्संवदिष्ठा अतिष्ठाः सर्वेषां भूतानां मूर्धा रा

गोत्रतो गार्ग्यः । आस बभूव । (स होवाचाजातशत्रुं काश्यं ब्रह्म ते ब्रवाणीतीति ।) सः बालाकिः काश्यं काशिराजमजातशत्रुनामानं प्राप्य ब्रह्म ते ब्रवाणीत्युक्तवानित्यर्थः । महाब्रह्मवित्त्वेऽहं बालाकिः अयं वक्तव्यं तत्त्वतस्तत्त्वाश्चर्यमयमहं मन्यमानः । (स होवाचाजातशत्रुरिति ॥) अत्र हर्षेण तस्य राज्ञो ब्रह्मवित्त्वाभिमानस्य प्रशंसयति श्रुतिः । तावेवाजातशत्रुः प्राक्तनं प्रश्नयन् तमेव तेष्वन्तरात्मत्वं सम्बोधयति — (सहस्रमेतस्यां वाचि दद्मो जनको जनक इति वै जना धावन्तीति ॥) ब्रह्म ते ब्रवाणीत्येतस्यामेव वाचि निमित्ते गवां सहस्रं प्रयच्छामः । एतस्यां वाचि ब्रह्म ते उपदिशामीति प्रत्युक्तायां कोऽन्यो दाता वक्तुं कामं न प्रष्टुः । सर्वेऽपि हि ब्रह्मविदः जनकमेव ब्रह्मश्रोतुं जनकमेव दातारमिति जनकस्य समीपमेव धावन्ति । अतः सहस्रमेतस्यां वाचि ब्रह्म ते ब्रवाणीत्युक्तवान् । अतोऽ नेनेव वाक्येन तोषितोऽहं गवां सहस्रं ब्रवाणीति वाङ्मात्रेणैव प्रयच्छामीति भावः ॥ ॥ १ ॥

(स होवाच गार्ग्यो य एवासावादित्ये पुरुष एतमेवाहं ब्रह्मोपास इति ॥) आदित्ये आदित्यमण्डले योऽयं पुरुषोऽभिमानितया वर्तते य एव आदित्यपुरुषो मनसा चक्षुषा । तमेव ब्रह्म अहं तस्मै ब्रह्मोपासनमिति भावः । (स होवाचाजातशत्रुर्मैतस्मिन् संवदिष्ठाः) सोऽजातशत्रुः एतद्ब्रह्मोपासनं किमिति ? । मा मा संवादि इति य एतस्मिन्नादित्यपुरुषविषये मा संवदिष्ठाः संवादं मा कार्षीः । अज्ञातेऽस्मिन् विषये संवादः कर्तव्यः अयमज्ञातो नैव भवितव्यः । कथमित्यत आह — (अतिष्ठाः सर्वेषां भूतानां मूर्धा राजेति वा अहमेतमुपास इति ॥) वेदशब्दोपन्यासेन । प्रसिद्धवा । अती त्य सर्वाणि भूतानि तिष्ठतीत्यतिष्ठाः । "आदित्यो" नित्याभिनी विधिप्रत्ययः । सर्वेषां भूतानामेव मूर्धेव मूर्धा श्रेष्ठः

सुतः प्रसुतो भवति नास्यान्नं क्षीयते ॥ ॥ ௩ ॥

स होवाच गार्ग्यो य एवासौ विद्युति पुरुष एतमेवाहं ब्रह्मोपास इति स होवाचाजातशत्रुर्मा मैतस्मिन् संवदिष्ठास्तेजस्वीति वा अहमेतमुपास इति स य एतमेवमुपास्ते तेजस्वी ह भवति तेजस्विनी हास्य प्रजा भवति ॥ ॥ ௪ ॥

स होवाच गार्ग्यो य एवायमाकाशे पुरुष एतमेवाहं ब्रह्मोपास इति स होवाचाजातशत्रुर्मा मैतस्मिन् संवदिष्ठाः पूर्णमप्रवर्तीति वा अहमेतमुपास इति स य एतमेवमुपास्ते पूर्यते प्रजया पशुभिर्नास्यास्माल्लोकात्प्रजोद्वर्तते ॥ ॥ ௫ ॥

स होवाच गार्ग्यो य एवायं वायौ पुरुष एतमे

याद्यज्यत इति द्रष्टव्यम् । केचित्तु चन्द्रस्य [illegible] [illegible] । तत्तेनोपासनमस्य [illegible] फलम् [illegible] सोमराजशब्द[illegible]नोपासनस्य [illegible] सोमराजशब्दवाच्य[illegible] । न चैवं सुतः प्रसुत इति सोमस्य [illegible] । चन्द्रस्य सोमराजत्वेनोपासने सोमराजशब्दवाच्यता विशेषस्य [illegible] फलं प्रसक्तिसङ्गादि[illegible] ॥௩॥

(स होवाच गार्ग्यो य एवासौ विद्युतीत्यादि ।) विद्युति विद्योतनस्य विद्युदभिमानिनः पुरुषस्य तेजस्वित्वेन गुणेनोपासने स्वयमपि तेजस्वी भवति तदुपासकः तत्पुत्रश्च तेजस्वी भवतीत्यर्थः । प्रजा पुत्र इत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् ॥௪॥

(स होवाच गार्ग्यो य एवायमाकाशे पुरुष इत्यादि ।) आकाशे विद्योतनस्य तदभिमानिनः पुरुषस्य पूर्णत्वविशिष्टोपासनायाः फलं प्रजया पशुभिश्च पूर्णत्वम् । पूर्णत्वप्रयुक्तह्रासलक्षणाप्रवर्तित्वविशेषणविशिष्टोपासनायाः फलं प्रजासन्तानाविच्छित्तिरिति विभागो द्रष्टव्यः । उद्वर्तते उद्वर्तनं लोकान्तरगमनम् । अस्योपासकस्य प्रजा अस्माल्लोकाल्लोकान्तरं न गच्छतीत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ௫ ॥

(स होवाच गार्ग्यो य एवायं वायौ पुरुष इत्यादि ।) इन्द्रः परमैश्वर्ययुक्तः शार्ङ्गी । "योऽयं पवते एष देवानां गृ

தேவாஹம் ப்ரஹ்மோபாஸ இதி ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருர்மா மைதஸ்மிந் ஸம்வதிஷ்டா ரோசிஷ்ணுரிதி வா அஹமேதமுபாஸ இதி ஸ ய ஏதமேவமுபாஸ்தே ரோசிஷ்ணுர்ஹ பவதி ரோசிஷ்ணுர்ஹாஸ்ய ப்ரஜா பவத்யதோ யைஸ்ஸந்நிகச்சதி ஸர்வாம்ஸ்தாநதிரோசதே ॥ ௯ ॥

ஸஹோவாச கார்க்யோ யம் யந்தம் பஶ்சாச்சப்தோऽநூதேத்யேதமேவாஹம் ப்ரஹ்மோபாஸ இதி ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருர்மா மைதஸ்மிந் ஸம்வதிஷ்டா அஸுரிதி வா அஹமேதமுபாஸ இதி ஸ ய ஏதமேவமுபாஸ்தே ஸர்வம் ஹைவாஸ்மிம்ல்லோக ஆயுரேதி நைநம் புரா காலாத் ப்ராணோ ஜஹாதி ॥ ௧௦ ॥

ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயம் திக்ஷு புருஷ ஏதமேவாஹம் ப்ரஹ்மோபாஸ இதி ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருர்மா மைதஸ்மிந் ஸம்வதிஷ்டா த்விதீயோऽநபக இதி வா அஹமேதமுபாஸ இதி ஸ ய ஏதமேவமுபாஸ்தே த்விதீயவாந்ஹ பவதி நாஸ்மாத்கணஶ்சித்யதே ॥ ௧௧ ॥

ப்ராஜஶோதகம் । ஸ்வச்சத்வமிதியாவத் । ததுபாஸகஸ்தத்ப்ரஜாஶ்ச ரோசிஷ்ணுர்பவதி । (அதோ) அபிச (யைஸ்ஸந்நிகச்சதி) யைஸ்ஸங்கச்சதே ஸம்பவதி ஸர்வாம்ஸ்தாநதிரோசதே அதிக்ரம்ய ப்ரகாஶதே । ஸோநாநாதர்த்தஸ்தோபாஸகோ பவதீத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ௯ ॥

(ஸஹோவாச கார்க்யோ யம் யந்தம் பஶ்சாச்சப்தோऽநூதேத்யாதி ॥) யந்தம் கச்சந்தம் । ஶப்தஇதி த்ருதஸ்ய விஶேஷ்யம் க்ராஹ்யம் உத்தரத்ர ஶப்தஇதி ஶ்ரவணாத் । ததாச கச்சந்தம் ஶப்தம் அநு அநுஸ்ருத்ய ய: பஶ்சாத்பவ: ப்ரதித்வநிரந்வேதி தமஶப்தாநந்தரோத்திதஸ்ய ப்ரதிஶப்தஸ்ய ப்ராணகார்யத்வாத் அஸுரிதி த்ருஷ்டோபாஸநமித்யர்த: । (அஸு:) ப்ராண: । ப்ராணஜந்யஇதியாவத் । ததுபாஸநஸ்ய பலம் அஸ்மிந்லோகே உபாஸகஶரீரே யாவதாயுஷ்ப்ராப்தம் தத்ஸம்பூர்ணம் ஏதி । (நைநம் புரா காலாத்ப்ராணோ ஜஹாதி) ஸ்வரூபாந்தககாலாத் பூர்வம் ஏநமுபாஸகம் அபம்ருத்யுர்ந ப்ராப்நோதீத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ௧௦ ॥

(ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயம் திக்ஷு புருஷ இத்யாதி ॥) திஶாம் யுக்மஸ்யாப்யஶ்லேஷாத் த்விதீயத்வேநோபாஸநோபபத்தி: । த்விதீயத்வம் த்விதீயவத்த்வம் । அநபகத்வம் அவிச்சிந்நத்வம் । திஶாம் பரஸ்பரவிச்சேதாபாவாதநபகத்வோபபத்தி: । தத்ர த்விதீயத்வோபாஸநாத் த்விதீயவாநிதி ஸஹாயவாநித்யர்த: । அவிச்சிந்நத்வலக்ஷணாநபகத்வோபாஸநாத் நாஸ்மாத்கண: பரிச்சித்யதே । (கண:) ப்ருத்யவர்க: । அஸ்மாத் உபாஸகாத் விச்சிந்நோ நாஸ்தீதி பவதி । உபாஸகஸ்ய பந்துவர்கவிச்சேதோ ந பவதீத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ௧௧ ॥

ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயம் ச்சாயாமய: புருஷ ஏதமே
வாஹம் ப்ரஹ்மோபாஸ இதி ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருர்மா மைதஸ்மி
ந்ஸம்வதிஷ்டா ம்ருத்யுரிதி வா அஹமேதமுபாஸ இதி ஸ ய
ஏதமேவமுபாஸ்தே ஸர்வꣳ ஹைவாஸ்மிँல்லோக ஆயுரேதி
நைநம் புரா காலாந்ம்ருத்யுராகச்சதி ॥ ॥ ௧௨ ॥
ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயமாத்மநி புருஷ ஏதமேவா
ஹம் ப்ரஹ்மோபாஸ இதி ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருர்மா மைதஸ்மி
ந்ஸம்வதிஷ்டா ஆத்மந்வீதி வா அஹமேதமுபாஸ இதி ஸ ய ஏதமேவமுபாஸ்த
ஆத்மந்வீ ஹ பவத்யாத்மந்விநீ ஹாஸ்ய ப்ரஜா பவதி ஸ ஹ தூ
ஷ்ணீமாஸ கார்க்ய: ॥ ॥ ௧௩ ॥
ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருரேதாவந்நூ(௩) இத்யேதாவத்தீதி நை

(ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயம் ச்சாயாமய: புருஷ இத்யாதி॥)
ச்சாயாமய: புருஷ: புருஷச்சாயா। தஸ்யா: ம்ருத்யுத்வஞ்சா
ஹங்காரகத்வாச்ச ம்ருத்யுத்வேநோபாஸநோபபத்தி:। ஶிஷ்டம் பூர்வவ
த்ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௧௨ ॥
(ஸஹோவாச கார்க்யோ ய ஏவாயமாத்மநி புருஷ இத்யாதி ॥)
ஆத்மநி ஶரீராதௌ அஹமித்யபிமந்யமாநோ ய: புருஷ: தம் ஸ்வாத்மா
நம்(ஏவ) ஏவ ப்ரஹ்மோபாஸ இத்யர்த்த:। அதவா ப்ரத்யகாத்மாநம்
ப்ரஹ்மோபாஸ இத்யர்த்த:। (ஆத்மந்வீ) ஆத்மஶப்தாத் ப்ரஶம்ஸாயாம் ம
துபோ விநிப்ரத்யய:। ப்ரஶஸ்தஶரீரேந்த்ரியாதிகஜீவஸ்யாத்மந்வீத்யவ
கதி:। ஏவம் ததுபாஸகஸ்தத்வ ஆத்மந்வீ பவதீத்யர்த்த:। ஶி
ஷ்டம் ஸ்பஷ்டம்। (ஸஹ தூஷ்ணீமாஸ கார்க்ய இதி॥) தத: பரமுத்தராவ
ஸ்பூர்த்தே: கார்க்ய: தூஷ்ணீம்பபூவேத்யர்த்த:॥ ॥ ௧௩ ॥
(ஸஹோவாசாஜாதஶத்ருரேதாவந்நூ இதீதி॥) நூ இதி ப்ரஶ்நே
ப்லுத:। ஏதாவதேவ கிம் த்வயா ஜ்ஞாதமிதி ஸ: அஜாதஶத்ரு: கார்க்ய
முவாச பப்ரச்சேத்யர்த்த:। கார்க்ய ஆஹ— (ஏதாவத்தீதி ॥) ஏதாவ
தேவ மயா ஜ்ஞாதம் நேதோऽதிகமித்யர்த்த:। ததோऽஜாதஶத்ருராஹ
(நைதாவதா விதிதம் பவதீதி ॥) ப்ரஹ்மஸ்வரூபமிதி ஶேஷ:। ஏதா
வதா ஜ்ஞாதேந ப்ரஹ்மஸ்வரூபம் ந விதிதம் பவதீத்யர்த்த:। அயஞ்ஜ்ஞா
தேப்யோऽந்யதேவ ப்ரஹ்மஸ்வரூபமிதி பாவ:। (ஸஹோவாச கார்க்ய
இதி ॥) ஏவமஜாதஶத்ருணோக்த: பாலாகிர்கதாபிமாந: “நீசாத
ப்யுத்தமாம் வித்யாம், ஸுவர்ணமப்யமேத்யாத் ப்ராஹ்மணஸ்யாப்ராஹ்மணாத்வித்யா
ஆபத்யோகே” இதி ஶாஸ்த்ரேண ஸ்ம்ருத்யா க்ஷத்ரியாதபி அஜாதஶத்ரோர்ப்ரஹ்ம
வித்யார்த்தமாதிஸ்து “நாநுபஸந்நாய ப்ரஹ்மோபதேஷ்டவ்ய”மிதி ஶாஸ்த்ர

தாவதா விதி³தம் ப⁴வதீதி ஸ ஹோவாச கா³ர்க்³ய உபத்வாயாநீதி॥௧௪॥
ஸ ஹோவாசாஜாதஶத்ரு: ப்ரதிலோமம் சைதத்³யத்³ப்³ராஹ்மண:
க்ஷத்ரியமுபேயாத் ப்³ரஹ்ம மே வக்ஷ்யதீதி வ்யேவ த்வா ஜ்ஞபயிஷ்யா
மீதி தம் பாணாவாதா³யோத்தஸ்தௌ² தௌ ஹ புருஷம் ஸுப்தமாஜக்³
மதுஸ்தமேதைர்நாமபி⁴ராமந்த்ரயாஞ்சக்ரே ப்³ருஹந் பாண்ட³ரவாஸ

யுக்தம் ஜாநந்து கா³ர்க்³ய: ஸ்வயமேவாஹ த்யஜ்யதாம் । ஹம்ஸோ ப்³ரஹ்மவித்³யா
ப்ராப்த்யை கா³ர்க்³யஸ்ய தாதா³ர்த்²யவிஶேஷாபி⁴நிவேஶம் ஸந்த³ர்ஶயதி । கிமித்யத்ர
ஶ்ருதம்— (உபத்வாயாநீதீதி ॥) த்வா த்வாமுபயாநி ஶிஷ்யத்வேநோபக³
ச்சா²மி இதம் ப்³ரஹ்மவித்³யாம் தே³ஹீத்யுக்த: ॥ ॥ ௧௪ ॥

(ஸ ஹோவாசாஜாதஶத்ரு: ப்ரதிலோமம் சைததி³த்யாதி³ ॥) ஸ ஏவ
முபஸந்நம் பா³லாகிமஜாதஶத்ருருவாசேத்யுக்த: । ஹேதிராஜ்ஞஸ்த
ஸ்ய நிராபி⁴மாநத்வப்ரஶம்ஸார்த²: । கிமித்யுவாச? ப்ரதிலோமம் விப
ரீதம் சைதத் । கிம் தத்? யத்³ப்³ராஹ்மண: உத்தமவர்ணோ(ஆ)சார்யத்வே ஸ்தி
த: க்ஷத்ரியம் அநாசார்யஸ்வபா⁴வம் ப்³ரஹ்ம மே வக்ஷ்யதீதி ஶிஷ்யவ்ரு
த்த்யா (உபேயாத்) உபக³ச்சே²தே³தத் ஆசாரவிதா⁴யகஶாஸ்த்ரவிருத்³த⁴மிதி
பா⁴வ: । க்ஷயோ ஹி வித்³யாப்ராப்திரிதி ந வாச்யம் ஆசார்யகபா⁴வமக்ருத்வை
வைவைத்³ய கேவலம் விஜ்ஞாபயிஷ்யாமீத்யாஹ—(வ்யேவ த்வா ஜ்ஞாபயி
ஷ்யாமீதீதி ॥) த்வா த்வாம் கேவலமேவ விஜ்ஞாபயிஷ்யாமி போ³த⁴யிஷ்யா
மி । ப்³ரஹ்மவிஶேஷ: । வேத³்யயாநம் ஹ்ருத³யஸ்ய । (தம் பாணாவாதா³
யோத்தஸ்தௌ²) ஸ ஏவமுக்த்வா தம் பாணாவாதா³ய ஹஸ்தே க்³ருஹீத்வா கா³
ர்க்³யமவிஶிஷ்டஜீவாதிரிக்தப்³ரஹ்மஜ்ஞாபநாயாஸநாது³த³திஷ்ட²த் । (தௌ
ஹ புருஷம் ஸுப்தமாஜக்³மது:) தௌ கா³ர்க்³யாஜாதஶத்ரூ க்வசித்³
ராஜக்³ருஹே ஸுப்தம் ஶயிதம் புருஷம் ப்ராபதது: । (தமேதைர்நா
மபி⁴ராமந்த்ரயாஞ்சக்ரே ப்³ருஹந்பாண்ட³ரவாஸஸ்ஸோமராஜந்நிதீதி ॥) ஸ
ஏவம் ஸுப்தபுருஷஸமீபம் கா³ர்க்³யம் நீத்வா(அ)ஜாதஶத்ருஸ்தம் ஸுப்தம்
புருஷமேதைர்வக்ஷ்யமாணைர்நாமபி⁴ ராமந்த்ரயாஞ்சகார । தாநி
நாமாந்யாஹ— (ப்³ருஹந்நித்யாதி³ ॥) அத்ர ப்ராணோபாஸநே ஜ்யேஷ்ட²ஶ்
ரேஷ்ட²ஶ்சேதி ஜ்யேஷ்ட்²யஶ்ரேஷ்ட்²யகு³ணேந ப்ராணஸ்ய ப்³ருஹ
த்வாத் ப்³ருஹந்நித்யாமந்த்ரணம் । அப்³வாஸஸ்த்வம் ப்ராணஸ்ய "கிமே
வாஸ:" இதி ப்ராணேந ப்ருஷ்டே, 'ஆபோ வாஸ:' இத்யபாம் ப்ராணவாஸ
ஸ்த்வோக்தே: । தஸ்மாத³பாம் பாண்ட³ரத்வாத் ஶுக்லவர்ணரூப
த்வாத் பாண்ட³ரம் வாஸோ யஸ்ய । ஸ்வஸ்தப்³ராஹ்மணே "அஸௌ வா அஸ்ய ப்ராண
ஸ்யாபஶ்ஶரீரம் ஜ்யோதீரூபமஸௌ சந்த்³ர:" இதி ப்ராணஸ்ய சந்த்³ர
ஸம்ப³ந்த⁴ப்ரதீதேர்லக்ஷணயா ஸோமேதி ப்ராணஸ்ய ஸம்போ³த⁴நம் ।

ஷஷ்டாத்யாயே த்ருதீயம் ப்ராஹ்மணம் ॥ ॥ ௧௫ ॥

ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தயோ: ஸம்சரதி । ஸ வா அயம் புருஷ: ஸ்வப்நோ பூத்வா ... ஸம்ஸ்தவ்யவஹாரஸ்ய தஸ்ய ஜாகரிதாத்ஸ்வப்நமுபயாதி ஸம்ஸாரிணமநுகாரயதி ... ॥ ॥ ௧௬ ॥

ஸவிஜ்ஞாநமயஸ்ஸஙிவ்யாநப்ராணாநாம் விஜ்ஞாநேந விஜ்ஞாநமாதாய ய ஏஷோ(அ)ந்தர்ஹ்ருதய ஆகாஶஸ்தஸ்மிஞ்சேதே

ணாத்மநோ ரூபாணி ஸம்ஸ்ரிதாநி பஶ்யதி । ப்ராணஸ்ய ஸ்தாநம் ஶரீரம் ஸமாப்ய ஸ்வப்நாந்தமாநத்ரோணபீதமாநவத்ய ப்ராணசேஷ்டநம் ஸம்ஸரதி ப்ராணஸ்ய ஸ்வதேஹஸ்தோ(அ)பி ஸுப்தோ மோக்ஷம் ப்ராப்நோதீதி ஏவத்ஸ்யாதி ப்ரஜ்ஞாம் ஸ்தாபயதீதி பூர்வவத் ॥ ॥ ௧௫ ॥

ஸ வா ஏஷ ஏதஸ்மிந் ஸ்வப்நே ரத்வா சரித்வா த்ருஷ்ட்வைவ புண்யம் ச பாபம் ச புந: ப்ரதிந்யாயம் ப்ரதியோந்யாத்ரவதி ஸ்வப்நாந்தாயைவ (ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தாவிதி ॥) ஸ வா ஏஷ ஏதஸ்மிந் ஸம்ப்ரஸாதே ரத்வா சரித்வா ... கிமிதி? (ஸ வா அயம் புருஷ: ஸ்வப்நோ பூத்வேமம் லோகமதிக்ராமதி ம்ருத்யோ ரூபாணீதி ॥) யத்ர ஸ்வப்நமாஸ்தா ஸ ஏஷ: ஸம்ப்ரஸாதோ(அ)ஸ்மாச்சரீராத் ஸமுத்தாய பரம் ஜ்யோதிருபஸம்பத்ய ஸ்வேந ரூபேணாபிநிஷ்பத்யதே । ஏஷ ஆத்மேதி ஹோவாச ஏதத்ம்ருதமபயமேதத் ப்ரஹ்மேதி தஸ்ய ஹ வா ஏதஸ்ய ப்ரஹ்மணோ நாம ஸத்யமிதி । யதா ஸ ஏஷ: ஸம்ஸாரீ ஜ்ஞாநமயோ ... (ஸ ஏஷ விஜ்ஞாநமய: ப்ராணேஷு) ஸ்வப்நே ஜாகரிதே ச ஏவ ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தௌ உபௌ ஸம்சரதி । ஸ்வப்நாந்தமுபயாதி ... ஸ ஏஷ ஜீவ: ஸ்வப்நாந்தாந் ... ஜாகரிதஸ்தாநம் ப்ராப்ய ... ஜீவாத்மா ... ப்ராப்நோதி । (தஸ்மிந் ப்ரஜ்ஞாநாத்மா) ... ॥ ௧௬ ॥

(ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தௌ) ஸ வா அயம் ... ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தாவநு ... ஜ்ஞாதவ்யம் ஜாகரிதாந்தம் । கிமிதி? (ஸ வா அயம் புருஷ: ஸ்வப்நோ பூத்வா ஸ்வப்நாந்தஜாகரிதாந்தாவநுஸம்சரதி ஸ வா ஏஷ விஜ்ஞாநமய: ப்ராணேஷு ப்ராணாநாம் விஜ்ஞாநேந விஜ்ஞாநமாதாய ய ஏஷோ(அ)ந்தர்ஹ்ருதய ஆகாஶஸ்தஸ்மிஞ்சேதே ॥) யத்ர யதா ய ஏஷ விஜ்ஞாநமய: ப்ராண

தம் ஶ்ரோத்ரம் க்ருஹீதம் மந: ॥ ॥௧௭॥

ஸ யத்ரைதத்ஸ்வப்ந்யயா சரதி தே ஹாஸ்ய லோகாஸ்ததுதேவ மஹா
ராஜோ பவத்யுதேவ மஹாப்ராஹ்மண உதேவோச்சாவசம் நிகச்சதி
ஸ யதா மஹாராஜோ ஜாநபதாந் க்ருஹீத்வா ஸ்வே ஜநபதே யதா
காமம் பரிவர்தேதைவமேவைஷ ஏதத்ப்ராணாந் க்ருஹீத்வா

ஸ்வஸ்வஸ்தாநேப்ய: ப்ராணவாக்சக்ஷு:ஶ்ரோத்ரமந:ப்ரப்ருதீநீந்த்ரியாண்யு
பஸம்ஹ்ருதாநி பவந்தீத்யர்த்த: । கந்தாதிவிஷயக்ரஹணபாடவாதிவ்யா
பாரயோக்யதாஶூந்யாநீதி பாவ: ॥ ॥ ௧௭ ॥

ஸுஷுப்தே: ஸ்வப்நவைலக்ஷண்யம் வக்தும் ஸ்வப்நமுபக்ஷிபதி— (ஸ
யத்ரைததிதி ॥) ஏதத் ஏஷ இத்யர்த்த: । ஸ்வப்ந்யயேத்யஸ்யார்த்
த: । ஸ ஏஷ: ஶரீரேந்த்ரியப்ராணவிலக்ஷணதயா ப்ரதர்ஶிதோ
ஜீவ:(யத்ர)யதா(ஸ்வப்ந்யயா)ஸ்வப்நாவஸ்தயா । ஸ்வப்நாவஸ்தமநஸா யுக்தஸ்ஸந்
ஸ்வப்நஸ்தாநே ஸஞ்சரதீத்யர்த்த: । (தே ஹாஸ்ய லோகா: ததுதேவ மஹா
ராஜோ பவதீத்யாதி॥) தத்ரேதி ஶேஷ: । தே ஹ ப்ரஸித்தா: ஸ்வப்நாதிலோகா
அஸ்ய ஸ்வாப்நிகஜீவஸ்ய பவந்தி । (தத்) ததா உதஶப்தோऽப்யர்த்த: ।
மஹாராஜ இவ ஸாம்ராஜ்யாதிகுணவிஶிஷ்டோ பவத்யபி । மஹாப்ராஹ்ம
ண இவ ஶ்ரோத்ரியத்வாதிகுணயுக்தோऽபி பவதீத்யர்த்த:।(உதேவோ
ச்சாவசம் நிகச்சதீதி ॥) உச்சாவசமிவ தேவதிர்யகாத்யுத்க்ருஷ்டாபக்ரு
ஷ்டகுணவிஶிஷ்டஶரீரவைசித்ர்யம் ப்ராப்நோதீத்யர்த்த: । ஸ்வப்நப
தார்த்தாநாம் தத்தத்காலே தத்தத்புருஷபுண்யபாபாநுகுண்யேந ப
ரமாத்மஸ்ருஷ்டதயா யதார்த்தத்வஸ்ய “ய ஏஷ ஸுப்தேஷு ஜாகர்தி கா
மம் காமம் புருஷோ நிர்மிமாண: । ததேவ ஶுக்ரம் தத்ப்ரஹ்ம,” “அத ரதா
ந்ரதயோகாந்பத: ஸ்ருஜதே” இத்யாதிபி: ப்ராமாணிகத்வாத்
ச்ச ஶப்தோ ந ஸ்வாப்நிகவஸ்துமித்யாத்வபர:, கிந்து ஜாக்ரத்வஸ்துஸா
த்ருஶ்யபரமேவேதி த்ரஷ்டவ்யம் । அத ஏவ ஸூத்ரக்ருதா “வை
தர்ம்யாச்ச ந ஸ்வப்நாதிவத்” இதி ஸூத்ரிதம் । (ஸ யதா மஹாராஜோ ஜாந
பதாந் க்ருஹீத்வேத்யாதி ॥) ஸ: ஜாகரப்ரஸித்தோ யதா மஹாராஜோ
ஜாநபதாந் ஜநபதப்ரபவாந் போக்யபதார்த்தாந் க்ருஹீத்வா உபா
தாய உபஸம்ஹ்ருத்ய (ஸ்வே ஜநபதே) ஸ்வீயமேவ ராஜ்யாந்தரம் யதே
ஷ்டம் (பரிவர்தேத) ஸஞ்சரதி, ஏவமேவைஷ: ஸ்வப்நத்ருக்
ஜீவ:(ஏதத்) ஏதஸ்மிந்காலே (ப்ராணாந் க்ருஹீத்வா) ஸ்வஸ்தாநேப்ய இந்த்ரியா
ண்யுபஸம்ஹ்ருத்ய ஸ்வே ஶரீரே யதேஷ்டம் ஸஞ்சரதி விஹரதீத்ய
ர்த்த: । நச “ப்ராணேந ரக்ஷந்நவரம் குலாயம் பஹிஷ்குலாயாதம்ருத
ஶ்சரித்வா” இதி பஹிஷ்குலாயஸஞ்சரணஸ்ய ஶ்ருதத்வாத், ஸ்வே

ஶ்ரூம்க்ய: । ஸர்வடர்:வாதிப்ரயஸ்ய ப்ரத்யக்ஷவிஶேஷேண நாநாவிதா
திரோதாநாதிதோஷ: । நச க்ருதிநிமித்தஸம்யோகாபாவ: । "க்ருதேऽஜிஹ்மேநா
யர்க்கம் பொக்த்ருத்வாபாவாத்ரூதீஷிணீ" இதி நிமித்தஸம்யோகஸ்ய ஶ்ரு
த்யா ப்ரதிபாதநாத், அஸம்கதஶ்ருதேஸ்து ஜாக்ருதுபாயாம் ஸ்வப்ந
ஷ்டேந ஜீவஸ்ய ஸம்பந்தாபாவாத் ப்ரவர்தகாத், "ஸ்தாவேந்த்ரேஷு
தே"இதி ஶ்ருதேஶ்ச நக்ரியாயாம் நித்யஸ்யாத்மந: கர்த்ருகாபா
வநிஷேதபரகேந கர்த்ருத்வாபாநாத்ப்ரதிக்ஷேபகாபாவாத், யச்ச
"ப்ரக்ருதே: க்ரியமாணாநீ" த்யாதிநா குணாநாமேவ கர்த்ருத்வம் ஸ்ம
ர்யத இதி தத்ராம்ஸாரிகப்ரவ்ருத்திஷு ஸ்வாத்மந: கர்த்ருதா ஸத்வரஜ
ஸ்தமோகுணஸம்ஸர்கக்ருதா நஸ்வரூபப்ரயுக்தேதி ப்ராப்தாப்ராப்த
விவேகேந குணாநாமேவ கர்த்ருத்வமித்யுச்யதே । ததாச தத்ரை
வோச்யதே "காரணம் குணஸங்கோऽஸய ஸதஸத்யோநிஜந்மஸு" இதி ।
அதஏவ "அதிஷ்டாநம் ததா கர்தா காரணம் ச ப்ருதக்விதம் । விவிதாஶ்ச
ப்ருதக்சேஷ்டா தைவம் சைவாத்ர பஞ்சமம் ॥ தத்ரைவம் ஸதி கர்தார
மாத்மாநம் கேவலந்து ய: । பஶ்யத்யக்ருதபுத்தித்வாந்ந ஸ பஶ்யதி துர்
மதி:" இதி அதிஷ்டாநாதிஸாபேக்ஷஸ்யாத்மந: கர்த்ருத்வே ய: கே
வலமாத்மாநம் கர்தாரம் பஶ்யதி ஸ ந பஶ்யதீதி கேவலஸ்யாத்மந:
கர்த்ருத்வம் நிஷித்யதே । "உபாதாநாதிகரணவிஶேஷாச்ச" ।ஸமயா
ஹாராஜஇதி ப்ரக்ருத்ய, "ஏவமேவைஷ ஏதத்ப்ராணாந் க்ருஹீத்வா
ஸ்வே ஶரீரே யதாகாமம் பரிவர்தத" இத்யாத்யுபாதாநவிஹாரயோ:
கர்த்ருகோபதேஶாத் ॥ 'வ்யபதேஶாச்ச க்ரியாயாம் நசேந்நிர்தேஶவிப
ர்யய:' ॥ "விஜ்ஞாநம் யஜ்ஞம் தநுதே கர்மாணி தநுதேऽபி ச" இதி லௌ
கிகவைதிகக்ரியாஸு கர்த்ருத்வவ்யபதேஶாச்சாத்மா கர்தா । நநு
நவிஜ்ஞாநஶப்தேநாத்மநோ வ்யபதேஶ: கிந்து புத்தேரிதிசேத் ததா
ஸதி புத்தே: கரணத்வாத் விஜ்ஞாநேந யஜ்ஞம் தநுத இதி நிர்தேஶஸ்ஸ்யாத்
"உபலப்திவதநியம:" ।யதாத்மநோ விஹாரேச ஸ்வாதந்த்ர்யே கோபலப்தி
ஸ்வ்ரீத்யுபலப்த்யநியம: ப்ரஸஜ்யதே ஏவமாத்மநோऽகர்த்ருகே
ப்ரக்ருதேஶ்ச கர்த்ருத்வே தஸ்யாஸ்ஸர்வபுருஷஸாதாரணத்வாத் ஸ
ர்வாணி கர்மாணி ஸர்வேஷாம் போகாய ஸ்யு: । அதஃகாரணாதயோ
ऽபி நியாமகாபாவாதநியதாஸ்ஸ்யு: । "ஶக்திவிபர்யயாத்" । புத்தே: க
ர்த்ருத்வே போக்த்ருத்வஸ்ய கர்த்ருத்வஸாமாநாதிகரண்யாத்போக்த்ருத்வ
மபி புத்தேரேவ ஸ்யாத் ததஶ்ச "அதோऽந்யோऽஸ்தி போக்த்ருபாவா" தி
தி ஸாம்ப்ரதாயிகஸமர்தநைவ ஸ்யாத் । "ஸமாத்யபாவாச்ச" । ப்ரக்ரு
தே: கர்த்ருத்வே க்ருத்ஸ்நஸ்ய கர்த்ருத்வே ப்ரக்ருதிவிவிக்தாத்மஜ்ஞாநலக்ஷ
ணஸமாதிஶ்ச ஜாயேத ப்ரக்ருதேஸ்தாத்ருஶஜ்ஞாநாஸம்பவாத், க்ருத்

ஷஷ்டே காஷ்டே வ்ருத்த்யஸ்மாஸ்ய வாஜீகதிமேவேத யயாகாசா
ரோவா தேஹாரோஜோ வா தேஹாப்ராஹ்மணோவாஉதிஷ்டோநந்தஸ்ய

அாரஹஸ்தாவிநப்ராப்திர் வ்ருத்த்யாமத்ய வாஜீகதிஷூரே மேவேத அ
த்யவாஜீகதிவத்ஸ்வாநேப்ரஹ்மணி மேதஜத்யர்த: । "யவஷ்டோஉஞ்ஜ
ஹ்ருதய ஸூகாமஸ்ய விஷஞ்ச ஜ திவாஸாத்நஸ்ய வஷாஸ்ய ப்ராபாணஸ்வ்ருத்தி
வாஜீகவஸ்ய வாக்ய்ரநாஸாராக், வய்ப்காஸ்யாணயோமப்யாநவாராரா
ஷாயாராகவத்வாஜீகஸ்ய, ஹ்மணாரவிஸாத்யூஹித்ய ஸாதவ்யவாராஷா
யாரகவே ஸ்ராஹபாஸ்மவாஷே "தஹாவோ நாஷீஷீ" த்யத்ர ஸஸ்யிப்த
காஸ்। தயாஹி- தஹ்யேஜெத்ததாஸ்வஸ்ஸவஸஸம்வ்ருஸதஸ்ஸிந்நவிஜாநாதி
ஸூஸா தஹா நாஷீஷா ஸாமேவ்ராஹவதி "தாஹிர் வ்ருத்த்யஸ்மாஸ்ய வா
ஜீகதிமேவேத, யவஷ்டோஉஞ்ஜஹ்ருதய ஸூகாமஸ்யவிஷ்ஞேஜதஜதி நாஷீ
வாஜீகஸ்ப்ரஹ்மணாம் ஸாஷாஸ்தியூநகஸ்யவணாக், ஸாஸ்யயெ ஸ
த்ஸ்யவஜதநிரவேகஷாயாராகவ வ்ருதீதிஹம்பவ்ரஸம்மாக், யாமவஹமேநக
ஷூநவ்ருத்யஸம்ஹவாஸ் விகல்மஜதி வாஞேவப்வவேக்ஷ "தஹாவோ நாஷீ
ஷா தத்தாஜேதாததிவ" । தஹாவஸ் வாஞேவநிதிப்ஷஹவாஹாவ: ।
ஸாஷாஸ்திரிதிபாவக் । நாஷீஷா, ஸூதநி வாராதநி, வகாராதவாஜீ
தகிவேதத்யர்த: । தத்தாஜேத: வாஞேவப்ராதாஹ்ரதவாகேஷ்ஷா நாஷீ
வாஜீகஸ்ப்ரஹ்மணாம் த்யாணாஸேஷி ஸாஷாஸ்ஜீவாயாராகஸ்யமேத
ரிதத்யர்த: । நாஸாமேப்ரிணைவ மகா வாஜீகதாவம் ஹ்ருதயவே
ஷநஸோம்ஸவிஹம் தத்ர ஹ்ருதயாகவப்திப்தி ப்ரஹ்மணி மயாமேந ஜீவே
வ்ராவலோஷ மேவேத வஸாயாம் மேவேத வயப்மகே மேதஜதிவஷ்நாஷீ
ஷா மேவேத வாஜீகதிமேவேத ப்ரஹ்மணி மேதஜதி நிஷேப்யாக்
த்யஸ்யாவ்ருத்யஉவஜேத: ஸாஸ்யயெ ஸம்ஹவதி வாகஷிகபாயமஹேப்ர
விகல்ஷா நாம்மீகாயர்த: । ஸாகஷாக்ஷூநகேஷ ப்ரஜேஹ்வேதி ஸாஞே
த்ராயர்த: । "அதீவ்ருபோவோஜ்ஷாக்" ॥ யத: ப்ரஜேஹ்வஸாஷாஸ்தி
ஷூநம் அதவவ ஸாஷ்ஸ்ய "ஸதூமஜ்ய நவிஷா"ரிதி ப்ரஹ்மணவவ
நித்யவக் வ்ருபோயப்ஸ்ரஞேபாஸண உவவஷ்யகெஜதி விஜாஞ்ஜிதம் ।
வ்ருக்ஷதஸேநஸாராஸ: । (ஸயயாகாஸாரோவேதத்யாதி ॥) ஸயயா ஸஷ்ட
ஷாஹோ வக்ஷ்யோஸோ யமேதத்யர்த: । காஸாரஸ் ராஜதநய: । (ஸஹா
ராஜஸ்) ஸவ்ருதீவைதி:(ஸஹாப்ராஹ்மண:) அநவாரதப்ரஹ்மாநந்தவரோ
ப்ரஹ்மவிக் । ஸதஹநத்யஸோ யயா ஸூநந்தஸ்ய (அதிவீம்)அதிமயஜதாம்
ஸாத்ராம் மகா (மயீத) கிமேஷக் । ஸவஜேஸேவேஷ: ஸாவ்யோ ஜீவ: (ஸ
தக்) ஸதவிநூகாமெ ஷாவஹமாயாஸதிமயிதாஸாநந்தஸ்ய உமாம் வ்ரா
வ்ய வாஜீகதிமேவேத அவதிஷ்டதஜத்யர்த: । ஸதஹவ: வாஜீகத்வ

யா நம் ப்ராண: ஸ்தூணாऽந்நம் தாம ॥ ॥ ௧ ॥

தமேதாஸ்ஸப்தாக்ஷிதய உபதிஷ்஠ந்தே தத்யா இமா அக்ஷந் லோஹிந்யோ ராஜயஸ்தாபிரேநம் ருத்ரோऽந்வாயத்தோऽத யா அக்ஷந்நாபஸ்தாபி: பர்ஜந்யோ யா கநீநிகா தயாऽऽதித்யோ யத்க்ருஷ்ணம் தேநாக்நிர்யச்சுக்லம் தேநேந்த்ரோऽதரயைநம் வர்தந்யா ப்ருதிவ்யந்வாயத்தா த்யௌருத்தரயா நாஸ்யாந்நம் க்ஷீயதே ய ஏவம் வேத ॥ ॥ ௨ ॥

வ்யப்ராணோ பஞ்சோஹ்யதி। ஜீவே ஶரீரே ஸ்திதஸ்யைவ ப்ராணஸ்யாவஸ்திதே:। அதோ ஜீவ: ப்ராணஸ்ய ஸ்தூணாஸ்தாநீய:। (அந்நம் தாம) தாம பாஶஜத்யர்த:। யதா பஶு: பாஶேந பத்தோऽவதிஷ்஠தே ஏவமேவ அந்ந பாஶேந பத்தோ ஹி ப்ராணோऽவதிஷ்஠தே “அந்நம் ப்ராணஸ்ய ஷட்விம்ஶ” இதி ஶ்ருதே:। ஷட்விம்ஶோ ஹி பாஶவிஶேஷ:। ததா ச ஹ்ருதயதேஶே ஸ்வேஸ்தாநஶரீரேऽஸ்மிந் வ்ருத்தி: அந்நவ்ருத்தி: ப்ராணோऽந்நேந ஜீவே நிபத்தோ வர்ததே இதி ப்ராணே பஶ்வாதீநாம் ஸாம்யம் விஹாயபத: பந்தேவார்த்தா ஸம்ஸம் பவதீதி பேத்யார்தஜத்யர்த: ॥ ௧ ॥

(தமேதாஸ்ஸப்தாக்ஷிதய உபதிஷ்஠ந்தே) தமேதம் வக்ஷ்யமாணம் ப்ராணம் ஏதா: சக்ஷுஷோஸ்தாநாஸ்ஸப்தாக்ஷிதய: உபதிஷ்஠ந்தே உபஸ்திதா பவந்தி। நஶ்யந்தீதி க்ஷிதி: க்ஷயோ யேஷாம் ந்தே தயோர்த்தா:। அக்ஷிதி க்ஷயம் தேஷாம் வக்ஷ்யமாணா நாமோபேக்ஷிகா உபஷட்வ்ர்த்தி। தா ஏவ ஸப்தாக்ஷிதீராஹ— (தத்யா இமா அக்ஷந் லோஹிந்யோ ராஜயஇத்யாதிநா ॥) தத் தத்ர அக்ஷந் வக்ஷ்யதி। அக்ஷணீதி ஸாந்தஸம் ரூபம்। யா இமா லோஹிந்ய: லோஹிதா: ராஜய: ரேகா: ஸந்தி, தாபிஶ்சாராபிதாபி: ஏநம் ப்ராணம் ருத்ர: (அந்வாயத்த:) உபஸ்திதோ பவதீத்யர்த:। அயே திவாக்ரூர ஏவாக்ரூர்யா: அக்ஷிணி ஶ்ருணோத்யாதிக்ருஷ்டவ்ய வம்பாதேநாவிர்ஜ்ஜ்யோதநா: ரூப: தாபி: தாராபிதாபி: பர்ஜந்யோ தேவதா உபதிஷ்஠தே। (யா கநீநிகா) அக்ஷ்ணி கநீநிகா தாரகா। தேஜோமயீ த்ருக்ஶக்திபிதிபாவக:। (தயா) தயா ஆராதித்யோபதிஷ்஠தே। அக்ஷ்ணி யத்க்ருஷ்ணம் ரூபம் தேநாக்நிருபதிஷ்஠தே। யத் அக்ஷ்ணி ஶுக்லம் ரூபம் தேந இந்த்ர: உபஸ்திதோ பவதீத்யர்த:। (அதரயைநம் வர்தந்யா ப்ருதிவ்யந்வாயத்தா) அதரயா வர்தந்யா அதரேண பக்ஷ்மணா ஏநம் ப்ராணம் ப்ருதிவ்யந்வாயத்தா உபஸ்திதேத்யர்த:। (த்யௌருத்தரயா) வர்தந்யேதி வர்ததே। உத்தரயா வர்தந்யா உத்தரேண பக்ஷ்மணா த்யௌரந்வாயத்தா உபஸ்திதேத்யர்த:। ஸப்தாக்ஷித்யுபஸ்தேயவக்ஷ்யமாணோ விஷயப்ராணஜ்ஞாநஸ்ய பலமாஹ— (நாஸ்யாந்நம் க்ஷீயதே ய ஏவம் வேதேதி ॥) ஸ்பஷ்டோऽர்த: ॥ ॥ ௨ ॥

நெதி வாஹ்யஷ்டீ ப்ருஹ்மணா ஸம்வித்தா ॥ ॥ ௫ ॥
ஐமாவெவஶளதமீ ஹரஆாஜாவயமெவ ஶளதமொzயம் ஹரஆாஜ ஐ-
மாவெவ விஶ்வாஹித்ரு ஜமீஷ்ந ஸயமெவ விஶ்வாஹிதெ்ரzயம் ஜமீஷ்நிரிமா
வெவ வஸிஷ்டகஸ்யா வயமெவ வஸிஷ்டொzயம் கஸ்யெவாவா
மெவாத்ரிவரூவா ஹ்யஹ்மீஷ்யெதzத்ரிஹரூவெ நாமெமீதஷ்யஷ்த்தி

ப்ருஹ்மணா ஸம்விதெ்தி ॥) வாமெவாஷ்டீ । நநு ஸஷ்டீகெலநாக்தாயா
வாவஃ கயமீஷ்டீகலிதஷ்த்ராஹ— (ப்ருஹ்மெணத்யாதி ॥) ப்ருஹ்மணா
வெஷெந வதமீருவெநவா ஸம்விஷாநா ஸம்வாஷம்கவருதீவாமஷ்டீத்
யரூஃ । தயாவ வாவொவக்ஷ்யமீணவ்ருகாரெணாத்தாகெலந ரவெண
ஸக்மீகெzவி வெஷவக்தாகெலந ரவாஹரெணாஷ்மீகவமீவஷ்யத
ஐத்மீம்த்ராயருஐத்யாஹ— (ப்ருஹ்மணா ஸம்விதெ்தி ॥) ஸம்வித்தா ஸ
ஜிதெ்யகீகாரெ । வித்தஶப்டொ ஜ்ஞாநவாஃ । ப்ருஹ்மணா வாகவ்ருத்யா ।
வாகவாஜிஃ ப்ருஹ்மணெணகக்ணா வெஷவாஜிந்தியாவக் ॥ ॥ ௫ ॥

ஸக்ஷீஷயஃ கெஜத்யத்ர ஶ்ராத்ராகஷிநாவாவெஸ்யாவாயிஸா
ஸம்யிநஸஸ்வ்ராணாநுஸக்ஷிருகெலந ரவயஜீ ஶ்ருத்திஃ வ்ருயமீம்
கணருள வ்ருஷஶருயஷ்யவாஃ— (ஐமீாவெவ ஶளதமீஹரஆாஜாவித்தி ॥)
ஐமீள ஷ்ருஶ்யமீாநள கணராவெவ ஶளதமீஹரஆாஜள ஸக்ஷீருணாமீந்
தமீாவித்யருஃ । தத்ர வாநவிருஹஜ்யஷஶருபதி— (ஸயமெவ ஶளத
மொzயம் ஹரஆாஜஜதி ॥) ஷஶ்ருதயொஃ கணருயொமீருெஜ வாகொ
ஶளதமீஃ வாகொ ஹரஆாஜஜத்யருஃ । வாவமீத்ரத்ராவி । வக்ஷவஷீ
உவஷிஶஷ்யவாவ— (ஐமீாவெவ விஶ்வாஹிதெ்ரத்யாஜி ॥) வக்ஷவஷீவாவ
விஶ்வாஹித்ரு ஜமீஷ்ந । தத்ராவி உக்ஷமெஷாமீருெஜ்ய வாகம் விஶ்வாஹித்ருஃ ஸவ
ரம் ஜமீஷ்நிரிதயருஃ । நாஸிகெ உவஷிஶஷ்யவாவ— (ஐமீாவெவ வஸி
ஷ்டகஸ்யாவித்யாஜி ॥) வரிவருவெஷவ நாஸிகயொமீருெஜ்ய வாகா வ
ஸிஷ்டஃ ஸவரா கஸ்யவஜத்யருஃ । (வாமெவாத்ரிவரூவாஹ்யஹ்மீஷ்ய
தெஜதி ॥) வாமீஜ்ரியாயிஷாநஹரிெதநாவெஸ்யநாஹமீஷ்யதஜதி தஷ
வாயிஆாரகாத்தகெலவக்தாக் வாமீஜ்ரியமீவாத்ரிரிதயருஃ । (ஸத்ரி
ஹருவெநாமெமீதஷ்யஷ்த்திரிதீதி ॥) யஷ்த்திரித்நாமெமீதக் வாதக் வா
மீஜ்ரியம் யக் யஹ்மாஷத்தகலாஷத்திரிெத்யம் நாமீவக் தஹ்மாஷத்ரிஹருவெ
ஸத்ரிரிதி வ்ருஸிஷம் வரொகெக்ஷணாவ்யெத ஜத்யருஃ । வாமத்ரிகல
ஜ்ஞாநஸ்ய ஹஷமீாஹ— (ஹவருவெஸ்யத்யாஜி ॥) யவவம் வாமத்ரிகம் வெ
ஷ வாஸ வருஸ்யாத்தாஹவதி ஸவருஸ்ய ஹொக்தாஹவதி । (ஹவருமீஸ்யாஹம்
ஹவதீதி ॥) ஸத்ர ஸவருஸ்யாத்தாஹவதீத்யநெமெரவ ஸவருமீஸ்யாஹம்
ஹவதீதயஸ்யாயருஸ்ய ஸிஜகாஷ ஸிஜஸ்ய கீதருநமீநகரிஜஹொ

ரிதி ஸர்வஸ்ய த்ராதா பவதி ஸர்வஸ்யேஶாநோ பவதி ய ஏவம் வேத ॥ ௪ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே த்விதீயம் ப்ராஹ்மணம் ॥

தேவா வை ப்ரஹ்மணோऽர்கே ரதந்தரேணைவ ரதந்தரம் வாமதேவ்யேந ப்ருஹதா யஜ்ஞாயஜ்ஞீயம் ॥ ௧ ॥

ததேதத்ரதந்தரம் யதந்த்யாயாம் ஸ்தோத்ரியாயாமேவ தத்ரதந்தரே ப்ருஹத்ஸாமாஸு ஸ்தோத்ரேஷு ரதந்தரேஷு ரதந்தரேஷு ப்ருஹதேஷு ஸ ஏவ ஸாமாநாமாயதநம் பவதி ஸாமாநாம் ஸர்வஸ்ய ॥ ௨ ॥

அதோ ரதந்தரம் வாமதேவ்யம் யஜ்ஞாயஜ்ஞீயம் ப்ருஹதிதி ப்ருஹத்ஸ்தோத்ரேஷு தத்த

ஸ்ருஷ்டிமதிதி ப்ரஸ்தாவம் ॥ ॥ ௪ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே த்விதீயப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

(தேவா வை ப்ரஹ்மணோऽர்க இத்யாதி ॥) ப்ரஹ்மணோ தேவா ரதந்தரே ஸாமநி । வாமதேவ்யே ப்ரஹ்மணி । ஏதே தேவாஸ்ததோ ஜாதா இத்யாஹ— (ரதந்தரேணைவ ரதந்தரேணேத்யாதி) ரதந்தரம் கரோதி । அரதந்தரம் அகரோதி । (ரதந்தரம்) ரதந்தரேண ஸாம்நா । விஸ்வாஸிதேத்யர்த்த: । (அந்தம்) ததிதரத் । (ஸ்துதம்) அஸ்தாவகம் । (யத்)ஸ்தாவகம் । ஏதி ஸ்துதி ஸர்வாணி யத் । ஸ்தாவகமிதி யாவத் । (ஸத்) வாக்ஷ்ட்ஷட்ப்ரத்யக்ஷாவமஹம் । ஸ்வரதாரவ்யவதிதி யாவத் । (தத்) ததிதரதித்யர்த்த: ॥ ௧ ॥

ஏவம் ப்ரஹ்மரதந்தரே ப்ரதிஜ்ஞாதே ரதந்தரரதந்தரம் உபஸம்ஹரதி ப்ரஸ்துதப்ரஶ்நம் ரதந்தரம் ப்ருஹத்ஸ்தோத்ரம் ஸாமகம் ப்ரவம் உபஸம்ஹரதி— (ததேதத்ரதந்தரமித்யாதி ॥) (யதந்த்யாயாம் ஸ்தோத்ரியா) ஸ்தோத்ரியாஸ்வரீரூஷம் ப்ரயோக்ஷவ்யந்திஜாஷக்ஷணம் யதஸ்ய ததே தத்ரதந்தரம் ரதந்தரம் । (ஏதத்ரதந்தரே ப்ருஹத்ஸாமஸு) ததா ரதந்தரேஷு ஏவம் ரதந்தரமேவ வாசம் விஸ்வாஸகாஸ்தாவககாஷ்ட்ஷ ப்ரத்யக்ஷாவமஹம் ரதந்தரஸ்ய ப்ருஹதா ஸ்துதஸாமஸாஸ்த்ர இத்யர்த்த: । அத்ர காரிணி ரதேஜஸோ: கரகாஸாவநாரூள ப்ரஷ்டவ்யம் । (தத்ஸ்துதஸ்ய ரதந்தரஸ்தேத்யாதி ॥)

தேஜோऽம்ஶரூபேண ஏஷ: ததேததாதித்யம்ஶம் ஹி யஸ்மாத் ஸாமப்ருஹத்ஸ்ய தேஜோऽம்ஶஸ்ய ரஸ: । தேஜோऽம்ஶமம்ஶஸ்ய ப்ரத்யக்ஷமஹம் ரதந்தராதிகாவ: । தஸ்மாத்வேதாராதித்யம்ஶமே ரதந்தரஸ்ய ரதந்தரஸ்ய ப்ருஹதஸ்ய ஸ்தோத்ரரூபம் யதந்த்ய ஷஷ்ட்யா தேஜோऽம்ஶரஸஸ்யாம்ஶ: கதமேதத்யர்த்த: ॥ ॥ ௨ ॥

(அதோ ரதந்தரமிதி ॥) ரதந்தரஸ்ய தத்விஶேஷ: । ததேவாஹ— (வாமதேவ்யம் யஜ்ஞாயஜ்ஞீயமிதி ॥) (ஏதத்ப்ருஹதஸ்தோத்ரேஷு ததித்யதி ॥) அத்ர

स्मादिति नेत्यन्यत्परमस्त्यथ नामधेयं सत्यस्य सत्यमिति

उपाधिजत्वात् । "द्वे वाव ब्रह्मणो रूपे" इति मूर्ता
मूर्ततद्वासनारूपवत्त्वे ब्रह्मणः कल्पिते तत्स्वरूपं यथालक्ष
णविवर्जितरूपवत्त्वं रूपं प्रतिषेधद्वारेण वक्तव्यमिति
(अथात आदेशो नेति नेतीति ॥) आदेशः उपदेश इत्यर्थः । कि
मत्र विशेषः । अथशब्दो वाक्योपन्यासार्थः । अतःशब्दार्थः
ब्रह्मणो मूर्तामूर्तशरीरकल्पनात्मकत्वात् तत्स्वरू
पे यत्तन्निवारणोपायप्रदर्शनं क्रियत इत्यर्थः । इतिशब्दो य
थालक्षणप्रकारवचनः । नेति नेति नैवमेवमित्यर्थः । मू
र्तामूर्ततद्वासनादि यथालक्षणप्रकारं प्रतिक्षेप्त
नेत्यर्थः । इयं हि नेति नेतीति वीप्सा कृत्स्नविषयव्याप्त्यर्था
र्था । नेति नेतीति प्रत्याख्यानविषयस्य नवविधप्रकारनि
षेध इत्यभिप्रायेणाह — (न ह्येतस्मादिति नेत्यन्यत्पर
मस्तीति ॥) इति नेति यत्प्रतिपादितं यद्ब्रह्म प्रतिपादितं तस्मादे
तस्मादन्यत्परं न ह्यस्ति । ब्रह्मणोऽन्यत् सर्वं परिच्छिन्न
गणकस्य परं उत्कृष्टमस्तीत्यर्थः । नञ्न्यायेन तद्व्याप्तिनि
षेधः, तथापि सत्यस्य सत्यमिति पदं यत्परमेव प्रापित
मिति द्रष्टव्यम् । तदेवाह — (अथ नामधेयं सत्यस्य स
त्यं प्राणा वै सत्यं तेषामेष सत्यमिति ॥) प्रकृतिस
र्वविकाररहिततया सत्यशब्दवाच्याः प्राणशब्दनिर्दि
ष्टाः तेभ्योऽप्यनतिशयः ज्ञानादिसंकोचाभावात्
ऽतः सत्यं निरुपाधिकं सत्यस्य सत्यमिति नामधे
यं भवति । अत एव नान्यत्स्यादिति पारमार्थिकत्व
न्यः पार इत्यर्थः । ननु "द्वे वाव ब्रह्मणो रूपे" इति
प्रकृतं ब्रह्मविषयं मूर्तामूर्ततद्वासनारूपं, "तस्य
हैतस्य पुरुषस्य रूपं यथा माहारजनं वासः" इति स
प्रपञ्चं वर्णितस्य प्रकृतस्य, "अथात आदेशो नेति ने
ती"ति नेति निषेधः कृतः इत्यादिना, तथापि
ब्रह्मणः प्रतिषेधः प्राप्नोति । ननु तथापि मूर्तामूर्त
प्राप्तब्रह्मरूपप्रतिपादकशास्त्रप्रामाण्यसंग्रहणि
षेधो नावकाशत इति चेत्, "द्वे वाव ब्रह्मणो रूपे"
इति ब्रह्मणो मूर्तामूर्तत्वं मूर्तामूर्ततद्वासनारूप
वत्त्वप्रतिपादकशास्त्रस्य प्रामाण्यं प्रसज्येत । नन्वे
वमनाश्रयं तद्विषयशास्त्रप्रवृत्तिवैयर्थ्यं, ब्रह्मरूपत्वेऽपि

ஞ், அந்தர்யாமிப்ராஹ்மணே “ஏஷ த ஆத்மாந்தர்யாம்யம்ருத” இதி அந்தர்யா
மிண: பரஸ்ய ப்ரஹ்மணோ நித்யாவிர்பூதகுணாஷ்டகலக்ஷணா
ம்ருதத்வம் ச்ரூயதே அதோ ந ஜீவபரத்வம் । “அபிபாஸேத்யாதிகே” அபி
ப லக்ஷணோக்தேரபி ந: “தயோரந்ய: பிப்பலம் ஸ்வாத்வத்த்யநச்நந்நந்யோ அபி
சாகசீதீ”தி ஜீவபரயோர்போக்த்ருத்வாபோக்த்ருத்வலக்ஷணம் வைஷம்யம்
ப்ரதீயதே । “அக்ஷரமேவாஷ்டவஹி தஸ்ய யாநகாஸ்” । ஸர்வசரீர்யபி
ப்ரஹ்ம அக்ஷரமேவ அசரீரித்வமேவ “ப்ருகா சோஹமேவ நாம
ரூபயோர் நிர்வஹிதா தே யதந்தரா”தி நாமரூபகார்யாஸ்ப்ருஷ்
டேஷ்வதி நாமரூபநிர்வாஹகஸ்ய ப்ரதிபாதநே நாமரூபாதி
நாமரூபஸம்பந்தகார்யஸ்ய தத்ராவஸ்தேஷ: । அதஸ்வது
வித்யாநசேஷ ப்ரஹ்மாஸ்பர்சமேவ । நநு ப்ரஹ்மண: கல்யாணகு
ணாநந்த்யம் “அதாத ஆதேசோ நேதி நேதீ”தி ப்ரதிஷேத்யதிதேசஸ்
தத்ராஹ “ப்ரகாசவச்சாவைய்யர்த்யாத்” । யதா “ஸத்யம் ஜ்ஞாநமநந்தம்
ப்ரஹ்மே”தி ச்ருதேர்வையர்த்த்யாய ஜ்ஞாநாதிரூபகல்யாணகுணத்வம்
தே ததா “ஸத்யகாமஸ் ஸத்யஸங்கல்ப” இத்யாதிச்ருதேர்வையர்த்த்யாய
கல்யாணகுணகணோபேதத்வம் । நநு “ஸத்யம் ஜ்ஞாந”மிதி
ஜ்ஞாநஸ்வரூபகத்வப்ரதிபாதநாதேவ ஜ்ஞாநஸ்ய குணாச்ரயத்வாஸம்
பாத்யாகுணாநிஷேதா இதி சேத்தத்ராஹ “ஆஹ ச தந்மாத்ரம்” “ஸத்யம்
ஜ்ஞாந”மிதி ச்ருதிர்ப்ரஹ்மணோ ஜ்ஞாநரூபதாமாத்ரம் ப்ரதிபாத
யதி, ந குணாச்ரயதாம் ப்ரதிஷேதயதி । தேஜோரூபஸ்ய ஸூர்யஸ்ய
ப்ரகாசரூபதேஜோகுணாச்ரயத்வவத் ஜ்ஞாநரூபஸ்யாபி ப்ரஹ்ம
ண: ஸார்வஜ்ஞ்யாத்யாச்ரயத்வம் உபபத்யதே । “தர்சயதி சாதோ அபி
ஸ்மர்யதே” । தர்சயதி வேதாந்தகண: “நிஷ்கலம் நிஷ்க்ரியம் சாந்தம் நிரவ
த்யம் நிரஞ்ஜநம்”, “பராஸ்ய சக்திர்விவிதைவ ச்ரூயதே, ஸ்வாபாவிகீ
ஜ்ஞாநபலக்ரியா சே”தி ப்ரஹ்மண உபயலிங்கத்வம் । ஸ்மர்யதே ச “யோ
மாமஜமநாதிஞ்ச வேத்தி லோகமஹேச்வர”மித்யாதிபி: । “அத ஏவ சோபமா
ஸூர்யகாதிவத்” । யத ஏவம் தத்ஸ்தாநஸ்திதஸ்யாபி தத்தோஷாஸ்ப்ரு
ஷ்டத்வம் அத ஏவ “ஆகாசமேகம் ஹி யதா கடாதிஷு ப்ருதக் பவேத் ।
ததாத்மைகோ ஹ்யநேகஸ்தோ ஜலாதாரேஷ்விவாம்சுமாந்” ஏக ஏவ
ஹி பூதாத்மா பூதே பூதே வ்யவஸ்தித: । ஏகதா பஹுதா சைவ
த்ருச்யதே ஜலசந்த்ரவ”திதி ஜலஸூர்யப்ரதிபிம்பாதிவத்திதி த்ரு
ஷ்டாந்தோ ப்ரயுஜ்யதே “அம்புவதக்ரஹணாத்து ந ததாத்வம்” । தத்ர
வைஷம்யம் தர்சயதி । அம்புவதிதி ஸப்தம்யர்த்தே வதி: । ஸூர்யாத்
யோ நதஸ்தத்வம் ஸூர்யப்ரதிபிம்பாதிஸாம்யம் நஸம்பவதீத்யர்த்த: ।
குத: ? அம்புவதக்ரஹணாத் அம்புநி யதா ப்ரதிபிம்போ க்ருஹ்ய

𑌤𑍇 𑌨 𑌤𑌯𑍋𑌰𑌪𑌿 𑌪𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌜𑍍𑌯𑍇𑌤 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌜𑌲𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿-
𑌬𑌿𑌮𑍍𑌬𑌂 𑌜𑌲𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌜𑍍𑌯𑍇𑌤, 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌦𑍋𑌷𑌾𑌸𑌂𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑍋 𑌨
𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌚 𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌾𑌗𑌤𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌦𑍋-
𑌷𑌾𑌸𑌂𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑍋 𑌨 𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇 । “𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿𑌹𑍍𑌰𑌾𑌸𑌭𑌾𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌨𑍍𑌤-
𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑍁𑌭𑌯𑌸𑌾𑌮𑌞𑍍𑌜𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍇𑌵𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌚𑍍𑌚” । 𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌪𑍍𑌰𑌯𑍁-
𑌕𑍍𑌤𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌗𑌤𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿𑌹𑍍𑌰𑌾𑌸𑌾𑌦𑌿𑌭𑌾𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍋 𑌯𑍋 𑌦𑍋𑌷𑌃 𑌸 𑌨𑌾𑌵𑌤𑌰𑌤𑌿
𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌦𑍋𑌷𑌾𑌸𑍍𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌤𑍍𑌵𑌾𑌂𑌶𑍇 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤-
𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌵𑌦𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌯𑌸𑌾𑌮𑌞𑍍𑌜𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾[illegible] 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌵𑌶
𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍌 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌂𑌶𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌾𑌤𑍍, 𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵-
𑌥𑌾 𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌂 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌦𑌾𑌰𑍍𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌕𑌯𑍋𑌰𑍍𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌨𑌨𑍍𑌵
“𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌾𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌰𑍂𑌪𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾-
𑌤𑍍𑌮𑌕𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑍍𑌯, “𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌹𑌾𑌰𑌜𑌨𑌂 𑌵𑌾𑌸𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑍋𑌪𑌵𑌰𑍍𑌣𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾-
𑌕𑌾𑌰𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌚, “𑌅𑌥𑌾𑌤 𑌆𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍀”𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾𑌤𑍍
𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌮𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌤𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 “𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃-
𑌤𑍈𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑌿 𑌚 𑌭𑍂𑌯𑌃” । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃-
𑌤𑍈𑌃 “𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌾𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌰𑍂𑌪𑍇” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑍈𑌃
𑌰𑍂𑌪𑍈𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍋 𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾-
𑌰𑌃 𑌤𑌂 𑌇𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌾𑌮𑍃𑌶𑍍𑌯 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌤𑌿, 𑌨 𑌤𑍁 𑌸𑍍𑌵-
𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌤𑌿 । 𑌨𑌹𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵
𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌂 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌂 “𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌷𑌾𑌲𑌨𑌾-
𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌪𑌙𑍍𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍂𑌰𑌾𑌦𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌨𑌂 𑌵𑌰𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾-
𑌨𑌰𑍍𑌹𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌭𑍂𑌯𑍋 𑌗𑍁𑌣𑌜𑌾𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 । “𑌨
𑌹𑍍𑌯𑍇𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌪𑌰𑌮𑌸𑍍𑌤𑍀”𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑌤𑍋 𑌗𑍁𑌣𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌸-
𑌰𑍍𑌵𑍋𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । “𑌅𑌥 𑌨𑌾𑌮𑌧𑍇𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯-
𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌧𑍇𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌗𑍁𑌣𑌵𑌤𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑌃 “𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇-
𑌤𑍀”𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍈𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌃 । “𑌤𑌦𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌮𑌾𑌹 𑌹𑌿” । 𑌤𑌚𑍍𑌚
𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌰𑌾𑌹 “𑌨 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌗𑍃-
𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿” । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌗𑍋𑌚𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌸𑌮𑌧𑌿-
𑌗𑌮𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌶-
𑌰𑍀𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌨 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍋 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । “𑌅𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌰𑌾𑌧𑌨𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾-
𑌨𑍁𑌮𑌾𑌨𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍” । 𑌸𑌂𑌰𑌾𑌧𑌨𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑍀𑌣𑌨𑌮𑍍 । 𑌭𑌕𑍍𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌾𑌪𑌨𑍍𑌨-
𑌨𑌿𑌦𑌿𑌧𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌃 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌥𑍇𑌤𑌿 “𑌤𑌤𑌸𑍍𑌤𑍁
𑌤𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑌲𑌂 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌃, 𑌨𑌾𑌹𑌂 𑌵𑍇𑌦𑍈𑌰𑍍𑌨 𑌤𑌪𑌸𑌾 𑌨 𑌦𑌾-
𑌨𑍇𑌨 𑌨 𑌚𑍇𑌜𑍍𑌯𑌯𑌾 । 𑌭𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌨𑌨𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌶𑌕𑍍𑌯 𑌅𑌹𑌮𑍇𑌵𑌂𑌵𑌿𑌧𑍋𑌽𑌰𑍍𑌜𑍁𑌨”

सा होवाच मैत्रेयी यन्नु म इयं भगोः सर्वा पृथिवी वित्तेन पूर्णा स्यात्कथं तेनामृता स्यामिति नेति होवाच याज्ञवल्क्यो यथैवोपकरणवतां जीवितं तथैव ते जीवितꣳ स्यादमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेनेति ॥ ॥ २ ॥

सा होवाच मैत्रेयी येनाहं नामृता स्यां किमहं तेन कुर्यां यदेव भगवान्वेद तदेव मे ब्रूहीति ॥ ॥ ३ ॥

स होवाच याज्ञवल्क्यः प्रिया बतारे नः सती प्रियं भाषस

(सा होवाच मैत्रेयीति ॥) सा मैत्रेयी तं पतिं प्रत्याहेत्यर्थः । किमिति? (यन्नु म इयं भगोः सर्वा पृथिवी वित्तेन पूर्णा स्यात्कथं तेनामृता स्यामितीति ॥) हे भगोः "संबुद्धौ विभाषा भवद्भगवदघवतामोच्चावस्य" इत्योत्वम् । रुत्वम् । विसर्गश्च । हे भगवन् । सर्वापीयं पृथिवी वित्तेन पूर्णा यदि यदि मे मम स्यात् सर्वंसहा स्यादित्यर्थः । तदा तेन वित्तेन कथं कथञ्चिदप्यमृता स्यां संसारान्मुक्ता स्यां किमित्यर्थः । नञ इति प्रश्ने । (नेति होवाच याज्ञवल्क्य इत्यादि ॥) सः याज्ञवल्क्यो नेत्युवाच वित्तेन कथं संसारान्मुक्ता न स्याः इति ह निश्चितरो हेत्यर्थः । तर्हि वित्तेन किं स्यादित्यत्राह — (यथैवोपकरणवतां जीवितं तथैव ते जीवितं स्यादिति ॥) उपकरणवतां भोगसाधनवतां जीवितं सुखजीवनं यथा भवति तथैव ते भोगोपकरणवित्तवत्याः जीवितं सुखेन जीवनं परं स्यात् इत्यर्थः । यथा वित्तेनैहिकसुखं स्यात् तथा मोक्षसुखमपि किं न स्यादिति [illegible] प्रत्याह — (अमृतत्वस्येति ॥) तुशब्दो मोक्षस्य "नान्यः पन्था" इत्यादिश्रुतिसिद्धं ज्ञानैकसाध्यत्वमाह । अमृतत्वस्य मोक्षस्य वित्तेन साधनेन प्राप्त्याशापि नास्तीत्यर्थः । मोक्षस्य वित्तप्राप्यत्वसंभावनापि नास्तीति यावत् ॥ २ ॥

(सा होवाच मैत्रेयी येनाहं नामृता स्यां किमहं तेन कुर्यां यदेव भगवान्वेद तदेव मे ब्रूहीतीति ॥) सा मैत्रेयी प्रत्युवाच । अहो स्पृहा वित्तप्राप्तौ न मोक्षसाधनापेक्षितो भावः । किमिति? येनामृतत्वप्राप्त्यनुपायभूतेन वित्तेनाहं किं करिष्यामीति । तर्हि किमपेक्षितं तत्राह — (यदेवेति ॥) भगवान् यदमृतत्वप्राप्त्युपायं वेद तदेव मे ब्रूहीत्यर्थः ॥ ॥ ३ ॥

(स होवाच याज्ञवल्क्यः प्रिया बतारे नः सती प्रियं भाषस इत्यादि ॥) एवमुक्तो याज्ञवल्क्यस्तां प्रत्युवाच । किमिति

த்மநஸ்து காமாய பதி: ப்ரியோ பவதி । ந வா அரே ஜாயாயை காமாய
ஜாயா ப்ரியா பவத்யாத்மநஸ்து காமாய ஜாயா ப்ரியா பவதி । ந வா அரே
புத்ராணாம் காமாய புத்ரா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய
புத்ரா: ப்ரியா பவந்தி । ந வா அரே வித்தஸ்ய காமாய வித்தம் ப்ரியம்
பவத்யாத்மநஸ்து காமாய வித்தம் ப்ரியம் பவதி । ந வா அரே ப்ரஹ்மண:
காமாய ப்ரஹ்ம ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய ப்ரஹ்ம ப்ரியம் ப-
வதி । ந வா அரே க்ஷத்ரஸ்ய காமாய க்ஷத்ரம் ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து
காமாய க்ஷத்ரம் ப்ரியம் பவதி । ந வா அரே லோகாநாம் காமாய லோகா:
ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய லோகா: ப்ரியா பவந்தி । ந வா அரே
தேவாநாம் காமாய தேவா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய தேவா:
ப்ரியா பவந்தி । ந வா அரே பூதாநாம் காமாய பூதாநி ப்ரியா-
ணி பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய பூதாநி ப்ரியாணி பவந்தி । ந வா
அரே ஸர்வஸ்ய காமாய ஸர்வம் ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய
ஸர்வம் ப்ரியம் பவத்யாத்மா வா அரே த்ரஷ்டவ்ய: ஶ்ரோதவ்யோ
மந்தவ்யோ நிதித்யாஸிதவ்யோ மைத்ரேய்யாத்மநோ வா அரே

ஸ்யாதிதி பதிஸம்ஸர்கஸுகஸாதநத்வாய நைவ பவதீதி ந வா அரே பத்யு:
காமாய பதி: ப்ரியோ பவதீத்யஸ்யார்த்த: । ஜாயாம்ப்ரதி பத்யு: ப்ரி-
யத்வம் பதிஸ்வஸுகார்த்தம் ந பவதீதி யாவத் । வேதாத்யயநம் ஸமீக்ஷதாம்
யஜ்ஞார்த்தமிஷ்டே வேதாத்யயநஸ்ய யஜ்ஞ:ஶேஷத்வமிதி ஹி ஸித்யதி । ஏவம் ஸம்-
க்ஷேபஸாமர்த்யாய ப்ரியத்வமித்யர்த்தே ஸங்க்ஷேபதாம் ப்ரியத்வமிதி ஹி ஸி-
த்யதி । ததஶ்சாத்ர ஜாயாயா: ப்ரியஸ்யாதிதி பதிஸ்ஸங்கல்பயதி
நஸ தஸ்யா: ப்ரியோ பவதி, கிந்த்வாத்மந: காமாய பதி: பத்ந்யா: ப்ரி-
யோ பவதி । பத்யு: ப்ரியத்வமாத்மந: காமாய । பரமாத்மநஸ்ஸங்கல்பாத்
பதி: பத்ந்யா: ப்ரியோ பவதீத்யர்த்த: । ஆத்மஶப்தஸ்ய பரமாத்மநி ரூ-
ட்யவஷ்டம்பாத் த்ராயத்யேதி பரமாத்மவாச்யே ப்ரகரணாதேவே-
ரிதவ்யாத் । ததஶ்ச பரமாத்மா யோ யஸ்ய ப்ரியோ பவத்விதி ததக்த-
மாநஸம் ஸங்கல்பயதி ஸ தஸ்ய ப்ரியோ பவதீதி வாக்யார்த்த: ।
அத்ராபி காமயேதத்ராபி பஞ்சம்யந்தயோ: । ஏவமுத்தரத்ராபி
வாக்யாநாமேயோஜ்யா ஹ்யுஷ்டவ்ய: । (ப்ரஹ்ம) ப்ராஹ்மணஜாத்யர்த்த: । (க்ஷத்ரம்)
க்ஷத்ரியஜாத்யர்த்த: । (லோகா:) ஸ்வர்காத்யாஜாத்யர்த்த: । (தேவா:) உபா-
ஸ்யா தேவதாஜாத்யர்த்த: । தத: கிமித்யத்ராஹ— (ஆத்மா வா அரே த்ர-
ஷ்டவ்ய: ஶ்ரோதவ்யோ மந்தவ்யோ நிதித்யாஸிதவ்ய இதி ॥) ஸ்வாத்மப்ரதி-
யாதீநாம் ப்ரியத்வம் யத்ஸங்கல்பாயத்தம் தஸ்ய பரமாத்மந: ப்ரஸாதாய ப-
ரமாத்மா த்ரஷ்டவ்ய: ॥ ஸஹி பரமாத்மா தர்ஶநேந ப்ரஸந்நஸ்ஸந் த்ரு-

தர்ஶநேந ஶ்ரவணேந மத்யா விஜ்ஞாநேநேதம் ஸர்வம் விதிதம் பவதி ॥ ॥ ௫ ॥

ப்ரஹ்ம தம் பராதாத்யோऽந்யத்ராத்மநோ ப்ரஹ்ம வேத க்ஷத்ரம் தம்

ததா ச கல்விதுபராத்மநி ஶ்ரவணமநநாப்யாம் தர்ஶநஸமாநாகாரப்ர நவிஷயீக்ருதே தஸ்மிந்நேவ தத்ப்ரஸாதாதிதம் ஸர்வம் விதிதம் பவதி அந்ய கல்பேநைவ விதிதம் பவதி । ஸர்வம் ப்ரியம் பவதீதி யாவத் । ஆத்மநோ தர்ஶநாத்மகவிஜ்ஞாநேநைவ ஸர்வஸம்பத்திகாமாதிஶயப்ரியப்ரஹ்மப்ராப்திர்பவதி நாந்யேந வித்யாதிநேத்யபிப்ராய: । யதா நிதிப்ராப்தஸ்ய ததா நிதிர்த்ருஷ்டஸ்ய பராத்மந: ஜகத்காரணகேவலஸ்யைவ ப்ரியத்வம் ஸித்யதி “காரணம் து த்யேய:” இத்யாதிப்ரமாணாத் । அதஸ்தஸ்ய ஜகத்காரணத்வம் லக்ஷணம் — (ஆத்மநோ வா இத்யாதிநா ।) உபாதாநோபாதேயயோரபேதாத்தஸ்மிந் ஜ்ஞாதே ஸர்வம் விதிதம் பவதீத்யர்த: । ஶ்ரவணாதிர்விஜ்ஞாநதர்ஶநாந்தம் ஜ்ஞாநாவஸ்தாவிஶேஷா: । அத்ர ஸர்வமிதம் இதி ஶப்தேந ஸ்தூலஸூக்ஷ்மசிதசித்விஶிஷ்டப்ரஹ்மபரம், ஸர்வஶரீரகஸ்ய ப்ரஹ்மணஸ்ஸர்வ பராவரஸ்வாஶ்ரயஸகலஶப்தவாச்யத்வஸ்ய “பராவரவ்யாஶ்ரயஸ்து ஸ்யா” இத்யத்ர ஸமர்தகத்வாத் । ஆத்மஶப்தோऽபி ஸூக்ஷ்மசிதசித்விஶிஷ்டப்ரஹ்மபர:, தஸ்ய ஶரீரப்ரதிஸம்பந்திரூபத்வாத், ஸாமாந்யாத்ஸூக்ஷ்மசிதசிதோஶ்ஶரீரத்வேந ப்ரவேஶாத் । அதஸ்ஸூக்ஷ்மசிதசிதோ: ரஹஸ்யதாத்விஜ்ஞாநேந ஸர்வம் விஜ்ஞாதமித்யுபபத்யதே । அநேந ஜகதுபாதாநத்வோக்தம் பவதி । அத்ர நிதிப்ராப்தஸ்ய இத்யுக்தா ஸர்வோபாதாநத்வமயநாத் ஜகத்காரணத்வம் ஸகலபரவித்யாநாயாமித்யுக்தம் பவதீதி பாவ: । ॥ ௫ ॥

நநு கதமாத்மநி விஜ்ஞாதே ஸர்வமிதம் விஜ்ஞாதம் ஸ்யாத், ஜகத ஸத்த்வாதித்யாஶங்க்ய ஸர்வாத்மத்வமேவாஹ — (ப்ரஹ்ம தம் பராதாத்யோऽந்யத்ராத்மநோ ப்ரஹ்ம வேதேத்யாதிநா ।) ப்ரஹ்ம ப்ராஹ்மணவர்க: । க்ஷத்ராதிஸஹபாடாத் । யஸ்ஸ்மிகாஸீ ப்ராஹ்மணவர்கம் ஆத்மநோऽந்யத்ர பராத்மநோऽந்யத்ர ஸ்திதம் । நது பராத்மநி ஸ்திதம் । அபாஸ்தாத்ம் । ஸ்வநிஷ்டம் வேத ஜாநீயாத் । தம் ப்ரஹ்ம ஸப்ராஹ்மணவர்கமேவ பராதாத் பராகுர்யாத் அபிஹவேத் । ஆத்மநோऽந்யத்வேந அப்ரஹ்மாத்மகத்வேநாபகதோ ப்ராஹ்மணவர்கமேவ தம் தத்ரஸ்வநிஷ்டா ரம் ஸம்ஸாரயதீத்யர்த: । ஏவமேதாந்த்ராதி த்ரஷ்டவ்ய: । அதஸ்ஸர்வஸ்ய ப்ரஹ்மாத்மகத்வமேவ ஸ்வரூபமித்யுக்தம் பவதி । அப்ரஹ்மாத்மகத்வப்ரதிபத்திஸ்ஸம்ஸாரஹேதுரேகோத்ராதிவ்யாஜ்ஞாநகமபிவேதீதி த்ரஷ்டவ்ய: । (க்ஷத்ரம்) க்ஷத்ரியவர்க: । (லோகா:) ஸ்வர்காதிலோகா: । (தே

सर्वेषां रूपाणां चक्षुरेकायनमेवं सर्वेषां शब्दानां श्रोत्रमेकायनमेवं सर्वेषां संकल्पानां मन एकायनमेवं सर्वासां विद्यानां हृदयमेकायनमेवं सर्वेषां कर्मणां हस्तावेकायनमेवं सर्वेषामानन्दानामुपस्थ एकायनमेवं सर्वेषां विसर्गाणां पायुरेकायनमेवं सर्वेषामध्वनां पादावेकायनमेवं सर्वेषां वेदानां वागेकायनम् ॥ ११ ॥

स यथा सैन्धवखिल्य उदके प्रास्त उदकमेवानुविलीयेत न हास्योद्ग्रहणायेव स्याद्यतो यतस्त्वाददीत लवण

त्राविद्धत्वात् । (सर्वासां विद्यानां हृदयमिति ॥) अत्र सर्वविषयविशिष्टं ज्ञानमेव हृदयमित्युच्यते । (अध्वनाम्) अध्वगमनानामित्यर्थः । शिष्टस्य स्पष्टार्थत्वात् । तदेवमेकैकेन्द्रियवृत्तिविशेषा अनन्ताः, तत्साध्यसाक्षात्कारायितान्तरेव वृत्तिविशेषानिरोधव्याजत्वविषयः । तच्च "स यथार्द्रैधाग्नेरभ्याहितात्" इति निदर्शनं बुद्धेरवसानावयोगिकारणत्रिति यत्नं विवृतं भवति ॥ ११ ॥

अथ सर्वावस्थास्वपि जीवस्वरूपस्य परमात्मनिष्ठतया स्वातन्त्र्याभावज्ञापनाय जीवाविशेषेण परमात्मानं निर्दिशन्नग्नेः तत्केवलापव्यवृत्तिवेदासनाय सम्भवतं परमात्मशरीरशरीरत्वेन नन्दीयाविन सम्भरता जीवस्याविर्भूतज्ञानैकाकारतामेवाहयति । अत एवोक्तं ह्यावच्छिन्नज्ञानानन्दाकारत्व स्वयं जीवः स्वस्वरूपतयैव शरीरानन्दीयानेन जन्मरणादिवकेश्यकर्तृतिरोहितस्वरूपः सन्नस्तीति तच्च कर्मस्वसंकल्पं भवं सर्वेश्वरपरमात्मेन स्वेन स्वात्मना निर्धारयितुमशक्यं, अतस्तादृशकर्मबन्धविमोचन परिपूर्णस्वस्वभावाविर्भावमोक्षप्राप्त्युपयेन परमात्मना सनन्देन कर्तृव्यतिरिक्ति व्यतीयत इति । (स यथा सैन्धवखिल्य इत्यादि ॥) सः लवणरसघनतया प्रसिद्धः । सैन्धवखिल्यः लवणखण्डः । खिल्यस्तु खिल्यः स्वार्थे यत् । यथा सैन्धवशकलः उदके (प्रास्तः) प्रक्षिप्तः उदकमेवानुसृत्य । प्रविश्य विलीयतेव । अस्य विलीनस्य लवणस्य (उद्ग्रहणाय) उदकात्पृथक्कृत्य ग्रहीतुं यथा (नैव स्यात्) कोऽपि न शक्नुयात् । तथोदकं यथा (यतो यतः) यस्माद्यस्माद्देशात् । उद्धृत्य आस्वाद्येत (आददीत) गृह्णी

𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 ॥௧௨॥
𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌮𑍈𑌤𑍍𑌰𑍇𑌯𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵 𑌮𑌾 𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑌮𑍂𑌮𑍁𑌹𑌨𑍍𑌨
𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌵𑌾 𑌅𑌰𑍇𑌽𑌹𑌂

𑌷𑍍𑌯" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌨𑍍𑌨𑌨𑌿𑌖𑌿𑌲𑌹𑍇𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌨𑍀𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌸𑍍𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌏𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇 𑌜𑌨𑌕𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌸𑌂𑌵𑌾𑌦𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨𑍈𑌵 "𑌅𑌨𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌰𑌾𑌜𑌨𑍍𑌨𑌵𑌰𑌸𑍍𑌤𑌥𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌵𑌿𑌂𑌶𑌕𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌨𑍁𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌏𑌕 𑌏𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌧𑌵𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌣𑍋𑌰𑍍𑌜𑍀𑌵𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌯𑍋𑌰𑍍𑌭𑍇𑌦𑍇 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌣 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌧𑍍𑌯𑌵𑌸𑌾𑌯𑍇𑌨𑌾𑌭𑍇𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌶𑌰𑍀𑌰𑍋 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌤𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌨𑌿𑌯𑌮𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌕𑍍𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯𑌾𑌃 𑌜𑍀𑌵𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑌾𑌭𑍇𑌦𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌤𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌶𑌰𑍀𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋𑌽𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌂, 𑌤𑌚𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌭𑍂𑌤𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌯𑌚𑍍𑌛𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌨 𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌭𑌾𑌵𑌂 𑌤𑌦𑌰𑍍𑌥 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌨 𑌚𑍋𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌯𑍋𑌃 𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑌕𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌂 𑌕𑍇𑌵𑌲𑌂 𑌤𑌾𑌵𑌨𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌕𑌥𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌸𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑍋𑌪𑌚𑌰𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌣𑍇 𑌦𑍋𑌷𑌃 "𑌅𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌕𑌾𑌶𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌕𑌥𑌿𑌤𑍋𑌽𑌨𑌰𑍍𑌥 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌮𑍍 । "𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌯𑍋𑌰𑍁𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌦𑌿𑌪𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌸𑍍𑌯𑌚𑌿𑌦𑌪𑌿 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌯𑍋𑌗𑍇𑌨 𑌤𑌦𑌾𑌦𑌿𑌪𑌦𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌽𑌭𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤" 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌵𑌗𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥௧௨॥

(𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌮𑍈𑌤𑍍𑌰𑍇𑌯𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌮𑌾 𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑌮𑍂𑌮𑍁𑌹𑌨𑍍𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨𑍋𑌪𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌮𑍈𑌤𑍍𑌰𑍇𑌯𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 । 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌭𑌗𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌮𑌾𑌮𑌮𑍂𑌮𑍁𑌹𑌤𑍍 । "𑌮𑍁𑌹 𑌵𑍈𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑍇" । 𑌮𑍋𑌹𑌯𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍈𑌕𑌾𑌕𑌾𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍌 𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌭𑌾𑌵𑍋 𑌵𑌿𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍋 𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍌 𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌭𑌾𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌕𑍇 𑌭𑌵𑌦𑍍𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇 𑌮𑍋𑌹𑍋 𑌮𑍇 𑌸𑌂𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑍇 𑌸𑍁𑌬𑌾𑌧𑌨𑍀𑌯𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌮𑍈𑌤𑍍𑌰𑍇

मोहं ब्रवीम्यलं वा अर इदं विज्ञानाय ॥ ॥१३॥

यत्र हि द्वैतमिव भवति तदितर इतरं पश्यति तदितर इतरं जिघ्रति तदितर इतरं शृणोति तदितर इतरमभिवदति तदितर इतरं मनुते तदितर इतरं विजानाति यत्र वा अस्य सर्वमात्मैवाभूत्तत्केन कं जिघ्रेत्तत्केन कं पश्येत्तत्के

यद्वा मामामोहयेति स्वस्य वाक्यायुक्तार्थपरत्वेन मोहजनकवासनिकवृत्त्या भवानाशङ्कत इति द्रष्टव्यम् । यद्वापि संज्ञाभावो दोषावहत्वाद्भ्रान्तिवाद इति न विरोधः । यद्वापि तदपि प्रायाणविज्ञानान्मुह्यन्ती मैत्रेय्येव मुग्धवतीति द्रष्टव्यम् । (स होवाच याज्ञवल्क्यो न वा अरेऽहं मोहं ब्रवीम्यलं वा अर इदं विज्ञानायेति ॥) सन्देहं पृष्टो याज्ञवल्क्यः प्राह । किमिति । अरे मैत्रेयि न प्रेत्य संज्ञास्तीति नाहं मोहं मोहकं वचो ब्रवीमि । इदं विज्ञानघनशब्दितं ब्रह्मैतत् प्रेत्यापि विज्ञानायालमेव ज्ञातुं पर्याप्तमेवेत्यर्थः । तत्र च हेतुः सर्वज्ञतया सर्वं पश्यतस्तस्य सदा विज्ञानघनस्य मया प्रोक्तानिष्टसंज्ञाभावो नाम दोषहेतुकविषयकज्ञानाभाव इति भावः ॥ ॥१३॥

एवं "न प्रेत्य संज्ञास्ती"ति स्ववाक्यस्य मुक्तदोषादृष्टनिवृत्तिपरत्वेन विज्ञानघनत्वाविरोधमुक्त्वा सर्वज्ञत्वानिष्टादृष्टनिवृत्तिप्रतिपादकत्वेनापि तदविरोधमुपपादयति— (यत्र हि द्वैतमिव भवति तदितर इतरं पश्यतीत्यादिना ॥) यत्र यस्यामवस्थायां हि प्रसिद्धम् । द्वैतमिव भवति स्वनिष्ठतया परमात्मनः पृथगिव भवतीत्यर्थः । स्वतन्त्र इव भवतीति यावत् । स्वातन्त्र्यं स्वप्राधान्यनिबन्धनशेषत्वाज्ञानम् । तत् तस्यां दशायाम् इतर इतरं पश्यति । इतरः परमात्मनो भिन्नात्मकः । प्रत्यक्त्व इति यावत् । इतरं भिन्नात्मकम् । परमात्मनः पृथक्त्वं विषयं पश्यति । अत्र इतरेणेत्यध्याहार्यम् । उत्तरत्र तत्केन कं जिघ्रेदिति प्रश्नात् । इतरेण स्वतन्त्रेण करणेन जिघ्रतीत्यर्थः । एवमुत्तरत्रापि । अत्र जिघ्रति पश्यति शृणोति मनुते विजानातीत्यनेकं सर्वज्ञानेन्द्रियवृत्त्युपलक्षणम् । तत्र मनुत इति मनोवृत्तिरुक्ता । विजानातीति बुद्धिवृत्तिरिति तयोर्भेदः । अभिवदतीत्यनेन वागिन्द्रियव्यापारः सर्वकर्मेन्द्रियव्यापारोपलक्षणार्थ इति द्रष्टव्यम् । एवमुत्तरत्रापि । (यत्र वा अस्य सर्वमात्मैवाभूत्तत्केन कं जिघ्रेदित्यादि ॥) यत्र यदा अस्य

रं विज्ञातारमरे केन विजानीयादित्युत्तरवाक्य इति । तदस्य च परमात्मप्राप्तिपरमात्मोपासनयोरुभयोरप्यावश्यकत्वमाभ्यां वाक्याभ्यां प्रतिपादितं भवति । अत्र परमात्मोपासनसाध्यपरमात्मावगतिः किंरूपेति जिज्ञासायां दर्शनसमानाकारप्रत्यक्षरूपावगतिरेव परमात्मप्राप्त्युपायभूतोपासनसाध्येति वाक्यद्वयप्रतिपन्नेति केचिदाहुः । [illegible] शेषविशेषविशिष्टब्रह्मसाक्षात्कारलक्षणा "परात्परं पुरिशयं पुरुषमीक्षते" इत्युक्तेत्यपरे । नोभयथापि विरोधं पश्यामः । इतिशब्दः प्रतिवचनसमाप्तौ । इदञ्च ब्राह्मणं समन्वयाध्याये [illegible] भाष्ये विवृतम् । उपक्रमे पतिजायापुत्रवित्तादिप्रियसम्बन्धिकर्मलक्षणजीवलिङ्गकीर्तनात् मध्ये च "विज्ञानघन एवैतेभ्यो भूतेभ्यः समुत्थाय तान्येवानुविनश्यति" इति देहानुविधायिजननमरणलक्षणजीवलिङ्गप्रतिपादनात्, अन्ते च "विज्ञातारमरे केन विजानीयात्" इति विज्ञातृत्वरूपजीवलिङ्गकीर्तनात्, कृत्स्नमपि प्रकरणं जीवपरमेव । परमात्मलिङ्गानि तु यथायोग्यं जीवपरतया नेयानीति पूर्वपक्षे प्राप्ते उच्यते । "वाक्यान्वयात्" । कृत्स्नस्य वाक्यस्यान्वयः परमात्मन्येवोपपद्यते । तथा हि "अमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेन" इति याज्ञवल्क्येनोक्ते "येनाहं नामृता स्यां किमहं तेन कुर्याम्" इति अमृतत्वोपायमपृच्छन्त्यै मैत्रेय्यै "आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः" इति द्रष्टव्यत्वेनोपदिष्टस्यात्मनः परमात्मत्वमेवाभ्युपगन्तव्यम् । आत्मप्रियत्वादिविशेषप्रतिपादनोपक्रमस्य परमात्मपक्ष एव सङ्गत्वात् । तत्र हि "अथ ह याज्ञवल्क्यस्य द्वे भार्ये बभूवतुः" इत्यादिव्याख्यानानां "सर्वाणि भूतानि पापेभ्यः परिमुच्यन्ते" इत्युपदेशात् सर्वपापविमोचकत्वं परमात्मन एव [illegible] पर्यवसानात् सर्वपापविमुक्त्यापादनत्वं नाम विशेषं पापविमुक्त्युपायत्वं परमेश्वरस्य सर्वस्याप्युपादानत्वेन परमात्मलक्षणं कृत्वा "नवेशितव्य"मित्यादिना सिद्धान्तितम् । अपि च सर्वपापानि परिमुच्यन्ते इति "सर्वपापानि भूतानि" इति विनाय "स नः पुत्रान् पाहि" इत्यादिना केवलं पापानामेव विशेषितत्वात् । वाक्यशेषे पठितानामेव पापानां परिमुक्तेरभिधानेन सर्वपापविमुक्तिविशिष्टानां याज्ञवल्क्यादिपापानां तत्तद्वाक्यगतपरमात्मविषयकत्वादिविशेषप्रतिपादनोपयोगित्वमेव । "तथा वैकल्पिकेन ह्यापत्तिः" । यथा "तदेजति तन्नैजति तद्दूरे"

தீ”ஶ்ருதீநாம், “அக்ஷராத் ஸம்பூதா உபதயாதி, தஸ்மாத் ஹ்ருதயாத் ப்ரஜாதம் நஷ்யேயு”ரித்யாதிவிஷயிநிஷேதவிஷயவாக்யதயா விஷயிநிஷேதவிஷயஸாமர்த்யாதி நிருபாதிகத்வேநைவ ப்ரதிஷேதஸ்தாவாதிரோ ஹ்ருதயாத்யாதிவிஷயிநா ஸூத்ராநாந்தவாக்யோபாஸ்யாஸ் விஷயவிஷயாவிரோதேநைவ யோஜிதவ்யம் ப்ரஹ்மஜ்ஞத்வமிதி ஸித்தாந்தித்வம் । தத்ஸ்ரோதவ்யதய தாவத்ஸ்யாஸ் உபநிஷத்விஷயத்வேநைவ ப்ரகரணஸ்ய । யதா “அஸ்ய ஹேதோர்ஹேதுமந்த் நிர்விஶேஷத்வேந, ஸூக்ஷ்மநாவாகோபஸ்ய ப்ரஸம்வேதநேந”த்யாதிநா ப்ரதீயமாநம் ஸர்வபூர்வாபரநகம், “ப்ரஹ்ம வபராதா”இத்யாதிநா ப்ரதீயமாநம் ஸர்வபூர்வத்வம், நபரமாத்மநோ ஜந்மாத் ஸம்பவதி । யதுக்தம் பரிஜ்ஞாபார்ஹத்வாதிஸம்பந்திதஜீவஸ்ய ஸம்பதிதிதம் । தஸ்ய வாக்யஸ்ய பரமாத்மநா ஸமாநாதிகரண்யம் போபபத்தே: । தஸ்மாத்ப்ரகாரஸ்ய பரவஶேவ ப்ரதிபத்த: । நசைவம் “விஜ்ஞாநமாநந்தம் ப்ரஹ்ம ஸர்வோபகாரயே”தி ஜீவாவிவிஜ்ஞாநமாநஸ்யைந கதம் பரமாத்மநோ ஸம்யக்யாநம், உதாஹ்ருதி நாமாதிஜீவஸம்பதாநாம் கதம் பரமாத்மநி ஸம்பந்த இதி வாச்யம் தத்ராஹ — “ப்ரதிஜ்ஞாஸித்தேர்லிங்கமாஶ்மரத்ய:” । ஏகவிஜ்ஞாநேந ஸர்வவிஜ்ஞாந ப்ரதிஜ்ஞாஸித்தேர்வாதாநோபாதேயஹாவ ஜீவப்ரஹ்மணோ: பேதாபேதம் ஸ்வீக்ருத்ய ப்ரமாணம் தத் கீதமிதி ஆஶ்மரத்யாசார்யோ மந்யதே । “உத்க்ரமிஷ்யத ஏவம்பாவாதித்யௌடுலோமி:” । “ஸூக்ஷ்மஶரீரோபாதிஸம்பந்தஸ்ய ஜீவஸ்ய பரஸ்ய । ஸங்கல்பத்வே நஹ்யேதத்ஸ்தி ஹேதுஹேதுமத்பாவ தத்ஸ்ரோத்ரீத்யா ஸங்கல்பப்ரஸ்யாம் உபாதிஹேதுப்ரஸ்த்ரீத்ய பரமாத்மநி ஜீவஸ்வரூபாபிதாநத்வமுபபத்யத இத்யௌடுலோமிராசார்யோ மந்யதே । “அவஸ்திதேரிதி காஶக்ருத்ஸ்ந:” । ஜீவே பரமாத்மநோ ஸாமாநாதிகரண்யாதிதயா அவஸ்திதத்வாத் காரணத்வமிதி ஶரீரஸம்பந்தீ ஜீவாத்மநோ ஶரீரிண: பரமாத்மநோ ஸாமாநாதிகரண்யம் ஸம்பவதி ஶரீரஸம்பந்த ஜீவஸ்வரூபாணாம் ஶரீரிணி பரமாத்மந்யவஸ்தித்வ, ஜீவஸ்ய ப்ரதிஸம்பதாநாம் பரமாத்மநி நாநாத்வமிதி ஸித்தம் । அத்ர காஶக்ருத்ஸ்நமதமேவாஸ்யாஸ்ய மதம், ததுபயம் பக்ஷாந்தராநந்த ப்ராமாஸ், ஸூத்ரகாரஸ்ய ஸம்மதமிதி யோ ஹேதுஹேதுமத்பாவ । உபாதாநோபாதேயயோ ஹேதுஹேதுமத்பாவாத் ப்ரஸம்ப்ரதம் பேதாபேதப்ரதிஜ்ஞாஸ்ப்ரதிஜ்ஞா ப்ரதிபத்த । ததுபாதே பேதாநாம் ப்ரதமமபி ப்ரதிபத்திர்வாயது । “யதைவம் ப்ரதிஜ்ஞே ஜீவாஜீவாஸ்யாவஸம்வாதநிஜஜ்ஞாவம்யஸோக்ஷாநாநோவஸ்தபதாவதா: । போ யாதத்கோ ஜீவ: । ஜநமதஸ்ஜீவ: । உபாஸ்யஸ்ய ப்ரதிராஸ்ய: । ஸதேஹாதி ராஜாவப்ரதிஸம்வர: । கஸ்யஶிவதோஹதாதிநிஜாதா: । பந்தா ஸ்வதியம் கடே । தத்ர வாதிகடேஷ்டதவிஷயம் ஜ்ஞாநாவரணீயம் தமஶ்

नावरणीयं मोहनीयमान्तरायिकमिति । तत्र सम्यग्ज्ञानान्मोक्ष
इति विपर्यये ज्ञानावरणीयं कर्म । सम्यग्दर्शनाभ्यासान्
मोक्ष इति ज्ञानं दर्शनावरणीयम् । बहुषु विप्रतिषिद्धेषु
मोक्षमार्गेषु विशेषानवधारणं मोहनीयम् । मोक्षमार्ग
प्रवृत्तानां तद्विघ्नकरं विज्ञानमान्तरायिकम् । तानीमानि श्रे
योमार्गस्य प्रत्यूहकारणानि घातिकर्माणीत्युच्यन्ते । अघातिकर्म चतु
र्विधं वेदनीयं नामिकं गोत्रिकमायुष्कमिति । तत्र वेदनीयं
कर्म शुक्लपुद्गलविपाकहेतुः । तद्धि कर्मबन्धयोरपि भवति
निःश्रेयसप्राप्तिहेतुज्ञानविघातकत्वाच्च । शुक्लपुद्गलारम्भ
कं वेदनीयकर्मानुगुणं नामिकं कर्म । तद्धि शुक्लपुद्गलस्याव
स्थां कललबुद्बुदादिकामारभते । गोत्रिकञ्चाव्याकृतं त
दव्याकृतं शक्तिरूपेणावस्थितम् । (आयुष्कं) आयुः कथय
त्वोदनद्वारेणेत्यायुष्कम् । तान्येतानि शुक्लपुद्गला
श्रयत्वादघातिकर्माणि । तदेतदष्टकं कार्मणं बन्ध इति
बन्धः । विगलितसकलक्लेशस्य तत्त्वस्य नावरणज्ञानसम्पन्न
स्यात्र उपरिदेशावस्थानं मोक्ष इत्येके । अन्ये त्वाहुः ऊर्ध्व
गमनशीलस्य जीवस्य धर्माधर्मबन्धमोक्षणजनितसततोर्ध्वगमनं
मोक्ष इति वर्णयन्ति । इतीत्थं प्रपञ्चमाचक्षते । पञ्चास्तिका
यानाह जीवास्तिकायः पुद्गलास्तिकायो धर्मास्तिकायोऽधर्मास्ति
कायः आकाशास्तिकायश्चेति । अस्तिकायते शब्दस्तत्रास्तिकायः ।
एवं सर्वत्र । तत्र च जीवास्तिकायस्त्रिविधः बद्धो मुक्तो नित्यसि
द्धश्च । तत्र नित्यसिद्धोऽर्हन् । इतरे त्वप्रसिद्धाः । पुद्गलस्य
ते सङ्घातविघाताभ्यामुपचितापचितं वस्तु पुद्गलशब्देनोच्यते ।
पुद्गलास्तिकायः षोढा पृथिव्यादिभूतचतुष्टयं स्थावरं
जङ्गमञ्चेति । धर्मास्तिकायः प्रवृत्त्यनुमेयः । अधर्मास्तिकायः
स्थितिहेतुः । आकाशास्तिकायो द्विविधः, लोकाकाशोऽलोकाका
शश्चेति । उपर्युपरि वर्तमानानां लोकानामन्तर्वर्ती आका
शो लोकाकाशः । सर्वेषां लोकानामुपरिवर्ती अनावृ
ताकाशोऽलोकाकाशः । सर्वेऽप्येते पदार्थाः स्यादस्ति,
स्यान्नास्ति, स्यादस्ति च नास्ति च, स्यादवक्तव्यं, स्यादस्ति चावक्त
व्यं, स्यान्नास्ति चावक्तव्यं, स्यादस्ति च नास्ति चावक्तव्यमित्येवं
सत्त्वासत्त्वसदसत्त्वसदसद्विलक्षणत्वसत्त्वविशिष्टसदसद्विलक्षणत्व
असत्त्वविशिष्टसदसद्विलक्षणत्वसदसत्त्वविशिष्टसदसद्विलक्षणत्व
रूपसप्तभङ्गीपरिवृताः । स्याच्छब्दोऽयं तिङन्तप्रतिरूप
को निपातोऽनेकान्तद्योती । एवं सर्वं वस्त्वनेकान्ति

कितवा उत" इति दाशकितवादीनामपि ब्रह्मत्वमेके शाखिनः अधीयते । नानाव्यपदेशस्य भेदकत्वं व्यज्यते, नापि सृज्यत्वसंहार्यत्वादिलक्षणभेदव्यपदेशस्य सामानाधिकरण्याभिधायिनोऽनन्यत्वादिकस्य भेदकत्वं वा व्यज्यते । अतो व्यपदेशद्वयसामञ्जस्याय जीवपरयोर्व्यक्तिविशेषणभावः जात्यादिविशिष्टद्रव्यस्य यथा जात्यादिविशेषणमंशः, तथा परव्यक्तिविशेषणभूतशक्तिरूपो जीवोंऽश इत्यर्थः । "मन्त्रवर्णाच्च" । पादोऽस्य विश्वा भूतानीति मन्त्रवर्णे च सर्वजीवानां भूतशब्दितानां पादशब्दितांशत्वप्रतिपादनाच्च जीवो ब्रह्मविशेषणांशः । "अपि स्मर्यते" । "ममैवांशो जीवलोक" इति गीतावचनाच्चांशत्वम् । ननु जीवस्यांशत्वे जीवस्य ब्रह्मैकदेशत्वावश्यंभावेन तद्गता दोषाः ब्रह्मणि स्युः । नेत्युच्यते । "प्रकाशादिवत्तु नैवं परः" । तुशब्दश्चोद्यं व्यावर्तयति । परः परमात्मा नैवं जीववद्दुष्टः । प्रकाशादिवत् यथा प्रकाशतोयादिविशिष्टप्रभावद्द्रव्यादिद्रव्यस्य प्रभादेरीकांशः, तादृशोऽयमंशः । न तु घटाकाशादिवत्तदेकदेशरूपः । अतो न जीवदोषेण परस्य दुष्टता । "स्मरन्ति च" । स्मरन्ति च पराशरादयः । "एकदेशस्थितस्याग्नेर्ज्योत्स्ना विस्तारिणी यथा । परस्य ब्रह्मणः शक्तिस्तथेदमखिलं जगत्" इति प्रकाशाद्यंशसाम्यम् । ननु सर्वेषां जीवानां ब्रह्मांशत्वे समाने केषाञ्चिद्वेदाध्ययनाद्यनुज्ञा केषाञ्चित्परिहार इति व्यवस्था कथं सङ्गच्छताम् । तत्राह — "अनुज्ञापरिहारौ देहसम्बन्धाज्ज्योतिरादिवत्" । यथाऽग्नेरेकरूपस्यैव श्रोत्रियागारश्मशानादिसम्बन्धभेदेन हेयत्वोपादेयत्वे, एवं ब्रह्मांशत्वाविशेषेऽपि जीवानां शुद्धवर्णिकाशुद्धवर्णिकशरीरसंयोगात् वेदाध्ययनाद्यनुज्ञापरिहारावुपपद्येते । "असन्ततेश्चाव्यतिकरः" । प्रतिशरीरं भिन्नानां जीवानामन्योन्यसन्ततत्वाभावाच्च न भोगव्यतिकरदोषोऽपि भवति । ननु जीवब्रह्मभेदवादेऽपि अविद्याकृतोपाधिभेदाद्भोगसंकर उपपद्यते । तत्राह — "आभासा एव च" । अविद्याकल्पितप्रकाशैकस्वरूपस्य ब्रह्मणः अविद्याकृततिरोधानतत्त्वोपाधिभेदवादिकल्पनहेत्वाभासत्वम् । प्रकाशस्वरूपस्य तिरोधानं हि प्रकाशनाशमेवेति पर्यवस्येत् । ननु पारमार्थिकोपाध्युपहितब्रह्मजीववादे उपाधिभेदहेतुकतानाद्यन्त

𑌇𑌯𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌮𑌧𑍁 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌤𑍇

𑌷𑍍𑌟𑌵𑌶𑌾𑌦𑍍𑌭𑍋𑌗𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — “𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌿𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍” । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌛𑍇𑌦𑌨𑌭𑍇𑌦𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌸𑌂𑌭𑌵𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌮𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌾𑌮𑌨𑌿𑌯𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌨 𑌭𑍋𑌗𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌸𑌿𑌧𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑍂𑌤𑌾𑌭𑌿𑌸𑌂𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌯𑌾 𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌭𑍋𑌗𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌚 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — “𑌅𑌭𑌿𑌸𑌂𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌚𑍈𑌵𑌮𑍍” । 𑌅𑌭𑌿𑌸𑌂𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌛𑍇𑌦𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌨𑌰𑍍𑌹𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌤𑍁𑌲𑍍𑌯𑍈𑌵 । “𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍” । 𑌨𑌨𑍁 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯𑍈𑌕𑍍𑌯𑍇𑌽𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌭𑍇𑌦𑌾𑌦𑍁𑌪𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌭𑍋𑌗𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌰𑍇𑌵 । 𑌉𑌪𑌾𑌧𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌗𑌮𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑍇𑌨 𑌭𑍋𑌗𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌕𑌰𑌸𑍍𑌤𑌦𑌵𑌸𑍍𑌥 𑌏𑌵 । 𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌭𑍇𑌦𑍇𑌽𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌕𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨 𑌏𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣 𑌏𑌵 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌭𑍋𑌗𑌾𑌨𑍁𑌪𑍍𑌰𑌸𑌜𑍍𑌯𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑍋 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌾𑌂𑌶 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚𑌾𑌪𑍃𑌥𑌕𑍍𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌤𑌯𑌾 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌪𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌜𑍀𑌵𑌵𑌾𑌚𑌿𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌘𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌿𑌭𑍂𑌤𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌨𑌂 𑌨 𑌵𑌿𑌰𑍁𑌧𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌾𑌶𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌮𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌬𑌾𑌦𑌰𑌾𑌯𑌣𑌮𑌤𑌮𑍍 । 𑌪𑍃𑌥𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌨𑌸𑌾𑌰𑌾𑌃 ॥௧௪॥

𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 “𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌹𑌾𑌰𑌜𑌨𑌂 𑌵𑌾𑌸𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌮𑌙𑍍𑌗𑌲𑌵𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌿𑌤𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌵 𑌮𑍈𑌤𑍍𑌰𑍇𑌯𑍀𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 “𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌰𑍇 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌾𑌯𑍇𑌦𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑌾𑌰𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇 — (𑌇𑌯𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍁 𑌅𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌮𑌧𑍁 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌇𑌯𑌂 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍁 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾𑌵𑌕𑌾𑌶𑌦𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌭𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑌯𑍋𑌪𑌜𑍀𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌮𑌧𑍁𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । (𑌅𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈) 𑌅𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌯𑌃 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌯𑌾𑌰𑌮𑍍𑌭𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍋𑌷𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌗𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌮𑌧𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌚𑍋𑌪𑌜𑍀𑌵𑍍𑌯𑍋𑌪𑌜𑍀𑌵𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌮𑌧𑍁𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿

தாநி மது யஶ்சாயமஸ்மிந்நக்நௌ தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோ யஶ்சாயமத்யாத்மம் வாங்மயஸ்தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோऽயமேவ ஸ யோऽயமாத்மேதமம்ருதமிதம் ப்ரஹ்மேதம் ஸர்வம் ॥ ॥ ௧ ॥

அயம் வாயுஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் மத்வஸ்ய வாயோஸ்ஸர்வாணி பூதாநி மது யஶ்சாயமஸ்மிந்வாயௌ தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோ யஶ்சாயமத்யாத்மம் ப்ராணஸ்தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோऽயமேவ ஸ யோऽயமாத்மேதமம்ருதமிதம் ப்ரஹ்மேதம் ஸர்வம் ॥ ॥ ௨ ॥

அயமாகாஶஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் மத்வஸ்யாகாஶஸ்ய ஸர்வாணி பூதாநி மது யஶ்சாயமஸ்மிந்நாகாஶே தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோ யஶ்சாயமத்யாத்மம் ஹ்ருத்யாகாஶஸ்தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோऽயமேவ ஸ யோऽயமாத்மேதமம்ருதமிதம் ப்ரஹ்மேதம் ஸர்வம் ॥ ॥ ௩ ॥

அயமாதித்யஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் மத்வஸ்யாதித்யஸ்ய ஸர்வாணி பூதாநி மது யஶ்சாயமஸ்மிந்நாதித்யே தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோ யஶ்சாயமத்யாத்மம் சாக்ஷுஷஸ்தேஜோமயோऽம்ருதமய: புருஷோऽயமேவ ஸ யோऽயமாத்மேதமம்ருதமிதம் ப்ரஹ்மேதம் ஸர்வம் ॥ । ௪ ॥

அத:, "அக்நிர்வாக் பூத்வா முகம் ப்ராவிஶத்" இதி ஶ்ருதேஶ்ச, அத்யாத்மம் தஸ்ய ஶரீரே வாசோ நிவேஶ உபபத்யதே । (வாங்மய இதி ॥) "யோ வாசி திஷ்டந்" இத்யுபநிஷத்ப்ராஹ்மணாநுஸந்தேயம் । ஶிஷ்டம் பூர்வவத் ॥ ௧ ॥

(அயம் வாயுஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் இத்யாதி ॥) ஏவம் ப்ராணஸ்ய வாயுவிகாரத்வாத் தஸ்யாத்ர நிவேஶ: । (ப்ராண இதி ॥) ப்ராணஶரீரகதயா "ப்ராண இதி ஹோவாச" இத்யாதாவநுஸந்தேயம் ॥ ௨ ॥

(அயமாகாஶஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் இத்யாதி ॥) (ஹ்ருத்யாகாஶ இதி ॥) "அத யதிதமஸ்மிந் ப்ரஹ்மபுரே தஹரம் புண்டரீகம் வேஶ்ம தஹரோऽஸ்மிந்நந்தராகாஶ:" இத்யுக்த: பரமாத்மேத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ௩ ॥

(அயமாதித்யஸ்ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் இத்யாதி ॥) ஸர்வேஷாமுபஜீவ்யோபஜீவகஸாதநத்வேந மதுத்வம் ஜ்ஞேயம் । "ஆதித்யஶ்சக்ஷுர்பூத்வாऽக்ஷிணீ ப்ராவிஶத்" இதி ஶ்ருதேராதித்யஸ்ய சக்ஷுரதிஷ்டாநத்வாச்சாரீரே சக்ஷுர்நிவேஶ உபபத்யதே । ஆதித்யஸம்பந்தவிஶேஷஸ்தத்ர த்ரஷ்டவ்ய: । (சாக்ஷுஷ இதி ॥) "யஶ்சக்ஷுஷி திஷ்டந்" இத்யநுஸந்தேயம் ॥ ௪ ॥

𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌦𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌅𑌯𑌂 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌮𑌧𑍁 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌮𑍇 𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌧𑌾𑌰𑍍𑌮𑌸𑍍𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌦𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌇𑌦𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌮𑌧𑍁 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇 𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌮𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌸𑌾𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌦𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌇𑌦𑌂 𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯

“𑌯𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌷𑍁 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍”𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌂 (𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌜 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌵𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌶𑍍𑌶𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌮𑍇𑌘𑌨𑌿𑌰𑍍𑌘𑍋𑌷𑌜𑌨𑍍𑌯𑌏𑌵 𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇, 𑌅𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌵𑍇𑌶𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌿𑌕𑍇𑌨 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌾𑌣𑌕𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌾 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌿𑌤𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑌾𑌯𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌕𑍃𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌾𑌹𑌾𑌵𑍇𑌗𑌵𑌿 𑌵𑌾𑌯𑍋𑌰𑌾𑌤𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌕𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌰𑌵𑌿𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௦ ॥

(𑌅𑌯𑌂 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌸𑍍𑌮𑍃𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍋 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌮𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑍋 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌧𑌰𑍍𑌮 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌰𑍂𑌪𑌧𑌰𑍍𑌮𑌜𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 “𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍇𑌦𑌾𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰”𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌾𑌵𑌿𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌰𑍍𑌣𑌾𑌶𑍍𑌰𑌮𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌤𑍍 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌯𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌾 । 𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌵𑍇𑌶𑌨𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌃 । 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌥𑌵𑌾𑌦𑌿𑌰𑍂𑌪𑌃 । 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌜𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌯𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

(𑌇𑌦𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑌮𑍍 । (𑌸𑌾𑌤𑍍𑌯𑌂) 𑌤𑌦𑍍𑌧𑍇𑌤𑍁𑌕𑌂 𑌸𑍁𑌕𑌾𑌦𑌿 । 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌜𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌾𑌦𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌾 ॥ ௧௨ ॥

(𑌇𑌦𑌂 𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌕𑌂 𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑌜𑌾𑌤𑌿 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌯𑌾 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌿𑌸𑌮𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌪𑌰𑌮𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇 ।

𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌏𑌕𑌾𑌦𑌶𑍀 … 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌃 … ॥ ௧௩ ॥

… 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 … ॥ ௧௪ ॥

… 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 … ॥ ௧௫ ॥

… ॥ ௧௩ ॥

… ॥ ௧௪ ॥

… 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 … ॥ ௧௫ ॥

𑌇𑌦𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌮𑌧𑍁 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍋𑌽𑌶𑍍𑌵𑌿𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍃𑌷𑌿𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌵𑍋𑌚𑌤𑍍 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌨𑌰𑌾 𑌸𑌨𑌯𑍇 𑌦𑌂𑌸 𑌉𑌗𑍍𑌰𑌮𑌾𑌵𑌿𑌷𑍍𑌕𑍃

𑌏𑌵𑌮𑍁𑌪𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌮𑌧𑍁𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌿𑌕𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 । 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌿𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑌿𑌕𑌾𑌽𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌯𑌾 — 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑌨𑌾𑌮𑌰𑍍𑌷𑌿𑌃 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌮𑌧𑍁𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌚 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌦𑍇𑌶𑌸𑌮𑌯𑍇 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣 𑌏𑌵𑌮𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌨𑍇𑌦𑌮𑍁𑌪𑌦𑍇𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌤𑍇 𑌶𑌿𑌰𑌶𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍋𑌽𑌪𑍍𑌯𑌸𑍌 𑌮𑍋𑌹𑌾𑌦𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑍋𑌃 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌯𑌮𑌧𑍁𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌮𑍈𑌵𑌂 𑌮𑌧𑍁𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 । 𑌅𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌉𑌪𑌦𑍇𑌶𑍇 𑌵𑌜𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌶𑌿𑌰𑌶𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌸𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑍀𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑌿 । 𑌤𑌦𑍍𑌭𑌯𑌂 𑌯𑍁𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌵𑌾𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌚𑍇𑌤𑍍 𑌯𑍁𑌵𑌯𑍋𑌰𑍍𑌮𑌧𑍁𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍁𑌪𑌦𑍇𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 । 𑌤𑌤𑌸𑍍𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑌶𑍍𑌵𑌿𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑌶𑍍𑌚𑌾𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌾𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌭𑌯𑌂 𑌮𑌾 𑌭𑍂𑌤𑍍 । 𑌆𑌵𑌾𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌾𑌯𑌂 𑌕𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌵𑌃 । 𑌉𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌆𑌵𑌾𑌮𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌯𑌂 𑌶𑌿𑌰𑌃 𑌛𑌿𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌪𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌶𑌿𑌰𑌸𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌯𑍋𑌜𑌯𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑍇𑌨 𑌶𑌿𑌰𑌸𑌾 𑌆𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌪𑌦𑌿𑌶 । 𑌉𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌤𑍍𑌵𑌚𑍍𑌛𑌿𑌰𑌸𑌿 𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌶𑌿𑌰𑍋 𑌯𑌥𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵 𑌇𑌤𑌿 । 𑌏𑌵𑌂 𑌤𑍌 𑌤𑍇𑌨 𑌸𑌮𑌯𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌤𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤𑍌 । 𑌤𑌤 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌤𑌚𑍍𑌛𑌿𑌰𑌸𑌿 𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌶𑌿𑌰𑍋 𑌯𑌥𑌾𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌸𑌂𑌹𑌿𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤𑌾𑌵𑍇𑌤𑌿 । 𑌇𑌮𑌾𑌮𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌯𑌿𑌕𑌾𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌇𑌦𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌮𑌧𑍁 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍋𑌽𑌶𑍍𑌵𑌿𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌵𑍈𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌯𑌮𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌯𑌿𑌕𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌾𑌨𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌰𑌣𑍇 । 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍 । “𑌋𑌤𑍍𑌵𑌿𑌗𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌕𑍍𑌵𑌿𑌨𑍍 । 𑌹𑌲𑍍𑌙𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌸𑌂𑌯𑍋𑌗𑌾𑌨𑍍𑌤𑌲𑍋𑌪𑍇 𑌚 “𑌕𑍍𑌵𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌕𑍁𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑍁𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌆𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑌃 𑌅𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑍋𑌽𑌪𑌤𑍍𑌯𑌃 । 𑌸𑌃 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌙𑍍𑌙𑌾𑌥𑌰𑍍𑌵𑌣𑌃 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌿𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌨𑍍𑌮𑌧𑍁𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍃𑌷𑌿𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌵𑍋𑌚𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌮𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌪𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌯𑍋𑌗𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍃𑌷𑌿𑌰𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible]𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌨𑌰𑌾 𑌸𑌨𑌯𑍇 𑌦𑌂𑌸 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌹𑍇 𑌨𑌰𑌾 “𑌸𑍁𑌪𑌾𑌂 𑌸𑍁𑌲𑍁𑌕𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌵𑌚𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌰𑌾𑌦𑍇𑌶𑌃 । 𑌹𑍇 𑌨𑌰𑍌 𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍌 । 𑌹𑍇𑌽𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑍌 । 𑌵𑌾𑌂 𑌯𑍁𑌵𑌯𑍋𑌃 𑌸𑌨𑌯𑍇 𑌸𑌨𑌿𑌃 𑌲𑌾𑌭𑌃 । 𑌲𑌾𑌭𑌾𑌯 । 𑌮𑌧𑍁𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌲𑌾𑌭𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌲𑍍𑌲𑌾𑌭𑌾𑌯 𑌯𑍁𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । (𑌉𑌗𑍍𑌰𑌂) 𑌕𑍍𑌰𑍂𑌰𑌮𑍍 । 𑌶𑌿𑌰𑌶𑍍𑌛𑍇𑌦𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌸𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑌰𑍂𑌪𑌂 (𑌦𑌂𑌸𑌃) 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌅𑌸𑍍𑌤𑌿 । 𑌸𑌕𑌾𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌦𑌂𑌸𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 । [illegible]

दृषिः पश्यन्नवोचत् । पुरश्चक्रे द्विपदः पुरश्चक्रे चतुष्पदः पुरः स पक्षी भूत्वा पुरः पुरुष आविशदिति स वा अयं पुरुषः सर्वासु पूर्षु पुरिशयो नैनेन किंचनानावृतं नैनेन किंचनासंवृतम् ॥ ॥ १८ ॥

इदं वै तन्मधु दध्यङ्ङाथर्वणोऽश्विभ्यामुवाच तदेत-

षिः पश्यन्नवोचदिति ॥) पूर्ववदर्थः । मन्त्रार्थस्तु [illegible] । (पुरश्चक्रे द्विपद इत्यादि ॥) योऽप्रतिहतस्वसङ्कल्पी परमात्मा । कृतः । सः परमात्मा द्विपदः पुरश्चक्रे पुरः पुराणि । पूर्वं सृष्टेरयं द्वितीयाबहुभवनार्हः । शरीराणीति यावत् । द्विपादानि देवमनुष्यादिशरीराणि चक्रे सृष्टवान् । तथा (चतुष्पदः पुरः) चतुष्पादानि । पश्वादिशरीराणि च चक्र इत्यर्थः । एवं देवमनुष्यपश्वादिशरीरं सृष्ट्वा (पुरः) पुरस्तात् । सृष्टिकाले सः परमात्मा (पक्षी भूत्वा) संसारहेतुभूतकामविद्याकर्मावृतो भूत्वेत्यर्थः । अत्र कामविद्याकर्माणि एव संसारतो जीवस्य पक्षकल्पनरूपत्वेन, तान्येव संसारणात् । पक्षी भूत्वा संसारिजीवशरीरको भूत्वेति यावत् । परमात्मनः चतुराननकसम्बन्धाभावात् । (पुरः) सृष्टानि पुराणि जीवशरीरः परमात्मा प्रविष्ट इत्यर्थः । "अनेन जीवेनात्मनानुप्रविश्य" इति श्रुत्यन्तरात् । अत एव (पुरुषः) पुरुष इत्युच्यत इत्यर्थः । तदिदं मन्त्रं श्रुतिरेव स्वयं व्याचष्टे — (स वा अयं पुरुषः सर्वासु पूर्षु पुरिशय इत्यादि ॥) देवशब्दः पूर्ववत् । सर्वास्वपि पूर्षु सर्वशरीरेषु वर्तमानः सोऽयं मन्त्रब्राह्मणप्रतिपाद्यः "पुरसंज्ञे शरीरेऽस्मिन् शयनात्पुरुषो हरिः । शकारस्य षकारोऽयं व्यत्ययेन प्रयुज्यते" इत्युक्तरीत्या पुरिशयः सर्वशरीरान्तर्वर्तित्वात् पुरिशयनाख्यगुणतः पुरुष इत्यर्थः । तामेव सर्वान्तर्यामित्वरूपां सर्वव्याप्तिं व्यतिरेकमुखेन दर्शयति — (नैनेन किंचनानावृतं नैनेन किंचनासंवृतमिति ॥) अनावृतं बहिरनावृतमित्यर्थः । असंवृतं अन्तरसंवृतमित्यर्थः । अन्तर्बहिश्चानेन परमात्मना अव्याप्तं किंचिदपि वस्तु नास्तीत्यर्थः । अतोऽस्य पुरुषशब्दवाच्यत्वमिति मन्त्रार्थ इत्यर्थः ॥ ॥ १८ ॥

(इदं वै तन्मधु दध्यङ्ङाथर्वणोऽश्विभ्यामित्यादि ॥) पू-

रयोऽयं वै दश च शतानि सहस्राणि बहूनि चानन्तानि च तदेतद्ब्रह्मापूर्वमनपरमनन्तरमबाह्यमयमात्मा ब्रह्म सर्वानुभूरित्यनुशासनम् ॥ ॥ १९ ॥

इति चतुर्थाध्याये पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥

द्रष्टव्यम् । सर्वत्र मन्त्रस्थोक्तावितिशब्दः । अमुं मन्त्रं श्रुतिः स्वयमेव व्याकरोति — (अयं वै हरयोऽयं वै दश च शतानि सहस्राणि बहूनि चानन्तानीति ।) वैशब्दोऽवधारणे । अयमेक एव हरिः दशशतानि च सहस्राणि बहूनि च हरयो भवति । अतोऽयमेव अनन्तानि हरयो भवति । एवं प्रत्येकं स्वरूपेणापि पर्याप्त्या सर्वशरीरकत्वेन प्रत्येक इति चशब्दार्थः । विश्वतश्चक्षुः परमात्मनः कार्योपपत्तिरिति भावः । अत्र पञ्चमे जीवात्मकसर्वान्तःप्रवेशेन पारमार्थ्यकथनमवादीत् । द्वितीयेन तु विग्रहधारकान्तःप्रवेशनसाक्षात्कार्यत्वाच्च पारमार्थ्योपपादनमिति भेदः । द्वाभ्यां मन्त्राभ्यां वेदप्रवर्तकमहिमप्रशंसा ब्रह्म विद्यास्तुत्यर्थं भवति । अतः प्रशस्तमहिमोपवर्णनविषयकामेव ब्रह्मविद्यां पुनरुपक्षिप्य स्वविद्यामहिम्नैव प्रजापतिः तद्ब्रह्माद्वितीयं सर्वस्वमिति दर्शितमिति भावः । अथ यथाप्रबन्धेन निर्दिष्टं ब्रह्मतत्त्वमुपसंहरति — (तदेतद्ब्रह्मेति ॥) ब्रह्मशब्दितं प्रथमतत्त्वमुपपादयति — (अपूर्वमित्यादिना ॥) अपूर्वमपरं पूर्वापरकालशून्यम् । कालापरिच्छिन्नमित्यर्थः । कालापरिच्छिन्नत्वे पूर्वापरकालसंभव इति भावः । (अनन्तरमबाह्यं) देशपरिच्छेदशून्यमित्यर्थः । देशपरिच्छिन्नत्वे बाह्याभ्यन्तरभावप्रसक्तिरिति भावः । अथ सर्वात्मकत्वलक्षणं वस्तुपरिच्छेदराहित्यमुपपादयति — (अयमात्मेति ।) सर्वनियन्तृतया सर्वात्मकत्वमित्यर्थः । यथा सर्वात्मकत्वेऽपि नेति नेति प्रतिषिद्धसर्वलक्षणवस्तुपरिच्छेदोऽत्र विवक्षितो द्रष्टव्यः । अयं मन्त्रो विद्याविषय इत्यर्थः । (ब्रह्म) अयं त्रिविधपरिच्छेदशून्यतया ब्रह्मशब्दवाच्य इति भावः । (सर्वानुभूः) सर्वज्ञः । इदं जगत्कारणत्वनियन्तृत्वसाक्षित्वसर्वशक्तित्वादिगुणानामप्युपलक्षणम् । अत्र सर्वं मनोभवति सर्वदा सर्वथा साक्षात्करोतीति व्युत्पत्तिरप्यत्र द्रष्टव्या । (इत्यनुशासनम्) अनुशासनम् उपदेशः । इति पर्यवसितार्थः ॥ ॥ १९ ॥

इति चतुर्थाध्याये पञ्चमब्राह्मणभाष्यम् ॥

ப்யாமஶ்விநௌ ததீச ஆதர்வணாத்தத்யங்ஙாதர்வணோऽதர்வணோ தைவாதர்வா தைவோ ம்ருத்யோ: ப்ராத்வம்ஸநாந்ம்ருத்யு: ப்ராத்வம்ஸந: ப்ரத்வம்ஸநாத்ப்ரத்வம்ஸந ஏகர்ஷேரேகர்ஷிர்விப்ரசித்தேர்விப்ரசித்திர்வ்யஷ்டேர்வ்யஷ்டி: ஸநாரோ: ஸநாரு: ஸநாதநாத்ஸநாதந: ஸநகாத்ஸநக: பரமேஷ்டிந: பரமேஷ்டீ ப்ரஹ்மணோ ப்ரஹ்ம ஸ்வயம்பு ப்ரஹ்மணே நம: ॥ ॥ ௩ ॥

இதி சதுர்த்தாத்யாயே ஷஷ்டம் ப்ராஹ்மணம் ॥

இதி ப்ருஹதாரண்யகே சதுர்த்தோऽத்யாய: ஸமாப்த: ॥

அத பஞ்சமோऽத்யாய: ॥

ஓம் ஜநகோ ஹ வைதேஹோ பஹுதக்ஷிணேந யஜ்ஞேநேஜே தத்ர ஹ குருபஞ்சாலாநாம் ப்ராஹ்மணா அபிஸமேதா பபூவுஸ்தஸ்ய ஹ ஜநகஸ்ய வைதேஹஸ்ய விஜிஜ்ஞாஸா பபூவ க: ஸ்வித்தேஷாம் ப்ராஹ்மணாநாமநூசாநதம இதி ஸ ஹ கவாம் ஸஹஸ்ரமவ

ஶ்ரீமந்நாராயணாத் ப்ராப்தவித்யாபரம்பரேத்யர்த்த: । தச்ச ப்ரஹ்ம நாராயண: ஸ்வயம்பூ: ஸ்வயமேவ பவதீதி ஸ்வயம்பூ: । உபதேஷ்ட்ரந்தரேண விநா ப்ரவர்த்தகோ பவதீத்யர்த்த: । (ப்ரஹ்மணே நம இதி ।) ஸர்வகுரவே ப்ரஹ்மணே நாராயணாய நம இத்யர்த்த: ॥ ॥ ௩ ॥

இதி சதுர்த்தாத்யாயே ஷஷ்டப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

இதி ப்ருஹதாரண்யகபாஷ்யே சதுர்த்தாத்யாயபாஷ்யம் ॥

அத பஞ்சமோऽத்யாய: ॥

அத மதுகாண்டஸித்தமேவ ஸர்வாந்தர்யாமித்வம் பூர்வாசார்யரேணாஸ்மிந்நத்யாயே த்ருடீக்ரியதே । தத்ர பூர்வம் ஜநகஸ்ய பஹுவித்வ... ஶ்ச வித்யாஜிஜ்ஞாஸாயா இதி ப்ரதர்ஶநாயாக்யாயிகாமாஹ — (ஜநகோ ஹ வைதேஹோ பஹுதக்ஷிணேந யஜ்ஞேநேஜ இத்யாதி) ஹ இதி வ்ருத்தாநுஸ்மரணே । வைதேஹ: விதேஹதேஶாதிபதி: ஜநக: பஹுதக்ஷிணேந யஜ்ஞேநேஜே இஷ்டவாந் । ஈஜே । "ஸம்யோகாதி" இதி கர்த்ரபிப்ராயம் । (தத்ர ஹ குருபஞ்சாலாநாம் ப்ராஹ்மணா அபிஸமேதா பபூவு:) தத்ர தஸ்மிந்யஜ்ஞே ஹ பஹுதக்ஷிணதயா ப்ரஸித்தே விக்யாதே குருபஞ்சாலதேஶஸ்தா: ப்ராஹ்மணா: அபிஸமேதா: ஸங்கதா: । ஏவம் பஹுஷு ப்ராஹ்மணேஷ்வாகதேஷு தஸ்ய ஹ ஜநகஸ்ய வைதேஹஸ்ய ப்ரஸித்தம் யஷ்டும் ப்ரவ்ருத்தஸ்ய (விஜிஜ்ஞாஸா) விசார: பபூவ । கிமிதி । (க: ஸ்விதேஷாம் ப்ராஹ்மணாநாமநூ

𑌰𑍁𑌰𑍋𑌧 𑌦𑌶 𑌦𑌶 𑌪𑌾𑌦𑌾 𑌏𑌕𑍈𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌯𑍋𑌰𑌾𑌬𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌬𑌭𑍂𑌵𑍁𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌤𑌾𑌨𑍍𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌯𑍋 𑌵𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌿𑌷𑍍𑌠𑌃 𑌸 𑌏𑌤𑌾 𑌗𑌾 𑌉𑌦𑌜𑌤𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 । 𑌤𑍇 𑌹 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌨 𑌦𑌧𑍃𑌷𑍁𑌃 𑌅𑌥 𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚𑍈𑌤𑌾𑌃 𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯𑍋𑌦𑌜 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑌾(௩)𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌾 𑌹𑍋𑌦𑌾𑌚𑌕𑌾𑌰 𑌤𑍇 𑌹 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌶𑍍𑌚𑍁𑌕𑍍𑌰𑍁𑌧𑍁𑌃 𑌕𑌥𑌂 𑌨𑍋

𑌆𑌨𑌯𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌗𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 । 𑌸𑍍𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌤𑌰𑍍𑌕𑍇 । 𑌕𑌃𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍 𑌕𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰 𑌅𑌨𑍂𑌚𑌾𑌨𑌤𑌮𑌃 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌯𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌨𑍈𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌸𑌮𑍍𑌪𑌨𑍍𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌾 𑌭𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌸 𑌹 𑌗𑌵𑌾𑌂 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌮𑌵𑌰𑍁𑌰𑍋𑌧)𑌸𑌃 𑌜𑌨𑌕𑌃 𑌤𑌜𑍍𑌜𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌯𑌾 𑌹 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑌿𑌤𑌂 𑌯𑌯𑌾 𑌤𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌵𑌗𑍋𑌷𑍍𑌠𑍇 𑌗𑌵𑌾𑌂 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌮𑌵𑌰𑍁𑌰𑍋𑌧 𑌅𑌵𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌚𑌕𑌾𑌰 । 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 (𑌦𑌶 𑌦𑌶 𑌪𑌾𑌦𑌾 𑌏𑌕𑍈𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌯𑍋𑌰𑌾𑌬𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌬𑌭𑍂𑌵𑍁𑌃) 𑌪𑌾𑌦𑌃 𑌪𑌲𑌸𑍍𑌯 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌾𑌂𑌶𑌃 । “𑌪𑌾𑌦𑌸𑍍𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍋 𑌭𑌾𑌗𑌃 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌮𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌦𑌶 𑌦𑌶 𑌪𑌾𑌦𑌾𑌃 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌧𑌪𑌲𑌦𑍍𑌵𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌮𑍇𑌕𑍈𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌗𑍋𑌃 𑌶𑍃𑌙𑍍𑌗𑌯𑍋𑌃 𑌨𑌿𑌬𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌬𑌭𑍂𑌵𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

(𑌤𑌾𑌨𑍍𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌸 𑌜𑌨𑌕𑌃 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌮𑌤𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌧𑌾𑌰𑌿𑌤𑌾𑌯 𑌦𑍇𑌯𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌾 𑌗𑌾𑌃 𑌸𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌕𑌾𑌃 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯 𑌤𑌦𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌹 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 । (𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌯𑍋 𑌵𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌿𑌷𑍍𑌠𑌃 𑌸 𑌏𑌤𑌾 𑌗𑌾 𑌉𑌦𑌜𑌤𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌹𑍇 𑌭𑌗𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍂𑌜𑌾𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌹𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌃 𑌵𑌃 𑌯𑍁𑌷𑍍𑌮𑌾𑌕𑌂 𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌯𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌿𑌷𑍍𑌠𑌃 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌯𑍇𑌨 𑌯𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌤𑍍 𑌸𑌃 𑌏𑌤𑌾𑌃 𑌗𑌾𑌃 𑌉𑌦𑌜𑌤𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌗𑍃𑌹𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌕𑌾𑌲𑌯𑌤𑍁 । 𑌨𑌯𑌤𑍁 । 𑌉𑌦𑌜𑍇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌅𑌜 𑌗𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑌣𑌯𑍋𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃 । (𑌤𑍇 𑌹 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌨 𑌦𑌧𑍃𑌷𑍁𑌃) 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌜𑌨𑌕𑍇𑌨 𑌤𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌨 𑌦𑌧𑍃𑌷𑍁𑌃 𑌨 𑌧𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌬𑌭𑍂𑌵𑍁𑌃 । “𑌞𑌿𑌧𑍃𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑌲𑍍𑌭𑍍𑌯𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌧𑌾𑌤𑍁𑌃 । 𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌬𑌹𑍁𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌨 𑌕𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌤𑌾𑌃 𑌗𑌾𑌃 𑌨𑍇𑌤𑍁𑌂 𑌦𑌧𑍍𑌯𑍇 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌯𑌃 । (𑌅𑌥 𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚) 𑌅𑌥𑍈𑌵𑌮𑍇𑌷𑍁 𑌧𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌷𑍍𑌵𑌧𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌷𑍁 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌚𑌾𑌰𑌿𑌣𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌯𑌃 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 । (𑌏𑌤𑌾𑌃 𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯𑍋𑌦𑌜 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑌾𑌃 । 𑌹𑍇 𑌸𑍋𑌮𑍍𑌯 𑌹𑍇 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑌃 𑌏𑌤𑌾𑌃 𑌗𑌾𑌃 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌦𑍍𑌗𑍃𑌹𑌾𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌉𑌦𑌜 𑌕𑌾𑌲𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌾 𑌹𑍋𑌦𑌾𑌚𑌕𑌾𑌰𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌸 𑌸𑌾𑌮𑌶𑍍𑌰𑌵𑌾𑌸𑍍𑌤𑌾𑌃 𑌗𑌾𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌗𑍁𑌰𑍁𑌗𑍃𑌹𑌾𑌨𑍍𑌨𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌦𑌾𑌚𑌕𑌾𑌰𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑍇 𑌹

ब्रह्मिष्ठो ब्रुवीतेत्यथ ह जनकस्य वैदेहस्य होता
श्वलो बभूव स हैनं पप्रच्छ त्वं नु खलु नो याज्ञ
वल्क्य ब्रह्मिष्ठोऽसी(३) इति स होवाच नमो वयं ब्रह्मिष्ठा
य कुर्मो गोकामा एव वयं स्म इति तं ह तत एव प्रष्टुं
दध्रे होताश्वलः ॥ ॥ २ ॥

याज्ञवल्क्येति होवाच यदिदं सर्वं मृत्युनाप्तं सर्वं मृत्युनाभिपन्नं

ब्राह्मणाश्चुक्रुधुः कथं नो ब्रह्मिष्ठो ब्रुवीतेति ॥) याज्ञवल्क्येन ब्रह्मिष्ठपणस्वीकारेण आत्मनो ब्रह्मिष्ठता प्रतिज्ञातेति मत्वा क्रुद्धा बभूवुः । कथं नः स्वानामन्यतमः सन् ब्रह्मिष्ठ इति वदेदयं याज्ञवल्क्य इति चुक्रुशुश्चेत्यर्थः । चुक्रुशुरिति वा पाठोऽवगन्तव्यः । (अथ ह जनकस्य वैदेहस्य होताश्वलो बभूवेति ॥) अथ तदा विदेहराजस्य जनकस्य होता ऋत्विगश्वलो नामासीदित्यर्थः । (स हैनं पप्रच्छ त्वं नु खलु नो याज्ञवल्क्य ब्रह्मिष्ठोऽसी(३) इतीति॥) नः सर्वेषां ब्राह्मणानां मध्ये त्वं याज्ञवल्क्य खलु नु ब्रह्मिष्ठोऽसीति अश्वलो होता पप्रच्छेत्यर्थः । असीइति ह्रस्वेन प्लुतिः । विचारणे । (स होवाचेति ॥) सः याज्ञवल्क्यः तमश्वलं ह प्रतिवचनं प्रत्युवाचेत्यर्थः । किमित्यत आह— (नमो वयं ब्रह्मिष्ठाय कुर्मो गोकामा एव वयं स्म इतीति ॥) वयं ब्रह्मिष्ठाय नमस्कुर्मः । नास्माभिर्ब्रह्मिष्ठत्वाभिमानाद् गावो नीताः । किन्तु गोकामा वयमित्यतो गोकामेनैव नीता इति सोपहासमुक्तवानित्यर्थः । (तं ह तत एव प्रष्टुं दध्रे होताश्वल इति ॥) तस्मात्सोपहासादेव होताश्वलः तत एव सोपहासवचनादेव कारणात् तं याज्ञवल्क्यं पराजेतुं प्रष्टुं प्रष्टुं धैर्यमवलम्बितवानित्यर्थः । “धृञ् धारणे” इति हि धातुः ॥ ॥ २ ॥

(याज्ञवल्क्येति होवाचेति ॥) पृथक् याज्ञवल्क्येति सम्बोध्य वक्ष्यमाणं प्रश्नमुवाचेत्यर्थः । तमेव प्रश्नमाह— (यदिदं सर्वं मृत्युनाऽऽप्तं सर्वं मृत्युनाभिपन्नमिति ॥) यदिदं प्रत्यक्षादिप्रसिद्धं जगच्चेतनाचेतनात्मकं मृत्युना मृत्युशब्दोपलक्षितेन जन्मजरामरणपरिणामैर्व्याप्तम् । न केवलं व्याप्तं किन्तु मृत्युनाऽभिपन्नं वशीकृतमत्यन्तमाक्रान्तमित्यर्थः । यथा— शृङ्खलितस्य विचरणशक्तिवञ्

याज्ञवल्क्येति होवाच यदिदꣳ सर्वं पूर्वपक्षापरपक्षाभ्यामाप्तꣳ सर्वं पूर्वपक्षापरपक्षाभ्यामभिपन्नं केन यजमानः पूर्वपक्षापरपक्षयोराप्तिमतिमुच्यत इत्युद्गात्रर्त्विजा वायुना प्राणेन प्राणो वै यज्ञस्योद्गाता तद्योऽयं प्राणः स वायुः स उद्गाता स मुक्तिः सातिमुक्तिः ॥ ५ ॥

याज्ञवल्क्येति होवाच यदिदमन्तरिक्षमनारम्बणमिव केनाक्रमेण यजमानः स्वर्गं लोकमाक्रमत इति ब्रह्मणर्त्विजा मनसा चन्द्रेण मनो वै यज्ञस्य ब्रह्मा तद्यदिदं मनः सोऽसौ चन्द्रः स ब्रह्मा स मुक्तिः सातिमुक्तिरित्यतिमोक्षा अथ सम्पदः ॥ ६ ॥

याज्ञवल्क्येति होवाच कतिभिरयमद्यर्ग्भिर्होतास्मिन्

पुनः पृच्छति — (याज्ञवल्क्येति होवाच यदिदं सर्वं पूर्वपक्षापरपक्षाभ्यामित्यादि ॥) पूर्वपक्षापरपक्षयोराप्तिर्नाम तिथिपक्षविपर्यासः । उत्तरमाह — (उद्गात्रर्त्विजा वायुना प्राणेनेति ॥) वायुविकारत्वादिना वायुर्हि श्रेयः प्राणदृष्टिविषय उद्गाता कर्मसम्पन्नः पूर्वपक्षाद्यतिक्रमहेतुरित्यर्थः । शिष्टं पूर्ववत् ॥ ॥ ५ ॥

पुनरेवाश्वलः पृच्छति — (याज्ञवल्क्येति होवाच यदिदमन्तरिक्षमित्यादिना ॥) अनारम्बणं प्रत्ययाप्रमेयः । अन्तरिक्षमिदमनालम्बनमिव दृश्यते । तत् अन्तरिक्षं स्वयमनालम्बनं (केनाक्रमेण) आक्रमणसाधनेन केन वा आक्रम्य (यजमानः) ब्रह्मविद्यायाः कर्मानुष्ठाता (स्वर्गं) निरतिशयसुखावाप्तियां स्वर्गात्मकं प्राकृतं शक्तिस्थानं सत्यलोकमाक्रमत इत्यर्थः । अत्र स्वर्गलोकशब्देन सत्यलोकवासिभिः सह सक्तिस्थितिश्रुतिः तत्र वाक्यस्वारस्यं भवति । उत्तरमाह — (ब्रह्मणर्त्विजा मनसा चन्द्रेणेति ॥) चन्द्रमसा चन्द्रेण वा तदभिमानिकेन वा प्रजापतिना दृष्टिप्रायापत्तेन ब्रह्मणा सत्यलोकाक्रमणसाधनमित्यर्थः । (इत्यतिमोक्षा इति ॥) इति अनेन प्रकारेण अतिमोक्षाः पृष्टाः संसारातिक्रमणरूपमोक्षप्रश्नोत्तराणीत्यर्थः । (अथ संपद इति ॥) उक्त इति शेषः । येनाग्निहोत्रादीनां फलवत्कर्मणामुपपत्तिसंपादनं सा सम्पत् ॥ ॥ ६ ॥

तत्रैव संपद्विषयप्रश्नमाह — (याज्ञवल्क्येति होवाच कतिभिरयमद्यर्ग्भिर्होतास्मिन्यज्ञे करिष्यतीति ॥) अयं होताऽस्मिन् यज्ञकाले कतिभिः ऋग्भिः कतिसंख्याकाभिः ऋग्भिः अस्मिन्यज्ञे

𑌤 𑌇𑌵 𑌹𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌯𑌾 𑌹𑍁𑌤𑌾 𑌅𑌤𑌿𑌨𑍇𑌦𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌜𑌯𑌤𑍍𑌯𑌤𑍀𑌵 𑌹𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌯𑌾 𑌹𑍁𑌤𑌾 𑌅𑌧𑌿𑌶𑍇𑌰𑌤𑍇 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌜𑌯𑌤𑍍𑌯𑌧 𑌇𑌵 𑌹𑌿 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑌿𑌭𑌿𑌰𑌯𑌮𑌦𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌤𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌗𑍋𑌪𑌾𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌕𑌤𑌮𑌾 𑌸𑍈𑌕𑍇𑌤𑌿 𑌮𑌨 𑌏𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌮𑌨𑍋𑌽𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵

𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹 — (𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌵 𑌹𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌹𑌿 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌦𑍀𑌪𑍍𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌵 𑌭𑌾𑌸𑌤𑍇 । 𑌅𑌤 𑌉𑌜𑍍𑌜𑍍𑌵𑌲𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌮𑌿𑌦𑌾𑌜𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌹𑍁𑌤𑍀𑌨𑌾𑌮𑍁𑌜𑍍𑌜𑍍𑌵𑌲𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌯𑌾 𑌹𑍁𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌯𑌾 𑌹𑍁𑌤𑌾𑌃 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌹𑍁𑌤𑌯𑌃 𑌅𑌤𑌿𑌨𑍇𑌦𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌾𑌭𑌿𑌃 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌹𑍁𑌤𑌿𑌭𑌿𑌰𑍍𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌤𑍀𑌵 𑌹𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌅𑌤𑍀𑌵 𑌹𑌿 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑍀𑌭𑌿𑌰𑌾𑌹𑍁𑌤𑌿𑌭𑌿𑌰𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌂 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌹𑌿 𑌸𑌂𑌯𑌮𑌨𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌵𑍈𑌵𑌸𑍍𑌵𑌤𑍇𑌨 𑌯𑌾𑌤𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌹𑌾𑌹𑌾𑌕𑍃𑌤𑌃 𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌯𑌾 𑌹𑍁𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑌯𑍋 𑌹𑍁𑌤𑌾𑌃 𑌅𑌧𑌿𑌶𑍇𑌰𑌤𑍇 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌾𑌃 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌕𑍋𑌷𑍍𑌠𑌸𑍍𑌥𑌾𑌭𑌿𑌸𑍍𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌮𑍇𑌵 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌧 𑌇𑌵 𑌹𑌿 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌲𑍋𑌕𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌅𑌧 𑌇𑌵 𑌹𑌿 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌧𑌃𑌶𑌯𑌨𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௮ ॥

𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 — (𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑌿𑌭𑌿𑌰𑌯𑌮𑌦𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌯𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌤𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌗𑍋𑌪𑌾𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 ।) 𑌵𑌿𑌹𑌾𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌤 𑌉𑌪𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾 𑌕𑌤𑌿𑌭𑌿𑌃 𑌕𑌤𑌿𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌭𑌿𑌰𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌂 𑌗𑍋𑌪𑌾𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 — (𑌏𑌕𑌯𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌕𑌤𑌮𑌾 𑌸𑍈𑌕𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌸𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌕𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌮𑌨 𑌏𑌵𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌤𑍇𑌨 𑌕𑌿𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌹𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌮𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌮𑌨𑌃 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌮𑌨𑌸 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌮𑌨 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌮𑌨𑌃 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌗𑍁𑌣𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌦𑍇𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌪𑌰𑌃 । 𑌮𑌨𑍋𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍀𑌨𑌾𑌮𑍍

ஸ தேந லோகம் ஜயதி ॥ ॥ ௯ ॥

யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச கத்யயமத்யர்க்பிர்ஹோதாஸ்மிந்யஜ்ஞே ஸ்தோத்ரியா: ஶம்ஸ்யதீதி திஸ்ர இதி கதமாஸ்தாஸ்திஸ்ர இதி புரோநுவாக்யா ச யாஜ்யா ச ஶஸ்யைவ த்ருதீயா கதமாஸ்தா யா அத்யாத்மமிதி ப்ராண ஏவ புரோநுவாக்யாऽபாநோ யாஜ்யா வ்யாந: ஶஸ்யா கிம் தாபிர்ஜயதீதி ப்ருதிவீலோகமேவ புரோநுவாக்யயா ஜயத்யந்தரிக்ஷலோகம் யாஜ்யயா த்யுலோகம் ஶஸ்யயா ததோ ஹ ஹோதாஶ்வல உபரராம ॥ ॥ ௧௦ ॥

இதி பஞ்சமாத்யாயே ப்ரதமம் ப்ராஹ்மணம் ॥

ஸர்வேஷாம் விஶ்வேஷாம் தேவாநாமாநந்த்யாந்மநஸ ஆநந்த்யமித்யாஶய: । அநந்தமேவ ஸ தேந லோகம் ஜயதீத்யாஹ — (அநந்தமேவ ஸ தேந லோகம் ஜயதீதி ॥) அநந்தமநந்தகுணவிஶிஷ்டபரமாத்மஸ்வரூபேண மநஸா அநந்தம் ஸர்வலோகம் ஸம்பாத்ய ஸாதநபூதேந ஜயதீத்யர்த: । அநந்தோக்தஸ்வரூபாயாஸ்ஸுக்ஷ்மம் மநோவாயதீதி ப்ரஶ்நஸ்யாபி விஶ்வாயுஸ்த்வம் கர்மண: க்ஷிப்ரப்ரஹ்மவித்யாத்வாதநந்தஸ்வஸ்த்யாநந்தமேவாயுரிதி த்ருஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௯ ॥

அத ப்ரஶ்நாந்தரம் ப்ருச்சதி — (யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச கத்யயமத்யர்க்பிர்ஹோதாஸ்மிந்யஜ்ஞே ஸ்தோத்ரியா: ஶம்ஸ்யதீதி ॥) அயமத்ய ஹோதா அஸ்மிந்யஜ்ஞே கதிஸங்க்யாகா: ஸ்தோத்ரியா: ஶஸ்த்ரஸாதநபூதா ருச: கதி ஸம்க்யாகா: ஶம்ஸ்யதீத்யர்த: । அத்ர யாஜ்ஞவல்க்ய உத்தரம் வததி — (திஸ்ர இதி ॥) புந: ப்ரஶ்ந: (கதமாஸ்தாஸ்திஸ்ர இதி ॥) உத்தரம் (புரோநுவாக்யா ச யாஜ்யா ச ஶஸ்யைவ த்ருதீயேதி ॥) உக்தார்தஸ்ய ப்ரஶ்நபூர்வமேவ । புந: ப்ருச்சதி — (கதமாஸ்தா யா அத்யாத்மமிதி ॥) தா: புரோநுவாக்யாத்யாஸ்திஸ்ர: அத்யாத்மம் கதமவஸ்தி, ஶ்ருதா: கிம்ரூபேணாத்யாத்மத்ருஷ்டி: கர்தவ்யேத்யர்த: । உத்தரம் (ப்ராண ஏவ புரோநுவாக்யாऽபாநோ யாஜ்யா வ்யாந: ஶஸ்யேதி ॥) புரோநுவாக்யாயாஜ்யாஶஸ்யாஸ்வத்யாத்மம் ப்ராணாபாநவ்யாநத்ருஷ்டிம் க்ருத்வா உத்காதா தா: ப்ரயுஞ்ஜீதேத்யர்த: । புந: ப்ருச்சதி — (கிம் தாபிர்ஜயதீதி ॥) ப்ராணாதித்ருஷ்டிவிஶிஷ்டபுரோநுவாக்யாதிபி: ப்ரயுஜ்யமாநாபி: காந் லோகாந் ஜயதீத்யர்த: । உத்தரமாஹ — (ப்ருதிவீலோகமேவ புரோநுவாக்யயா ஜயத்யந்தரிக்ஷலோகம் யாஜ்யயா த்யுலோகம் ஶஸ்யயேதி ॥) ஸ்பஷ்டோऽர்த: । (ததோ ஹ ஹோதாஶ்வல உபரராமேதி ॥) அயம் ஸ்வக்ருதப்ரஶ்நாநாமுத்தரே தத்தே ப்ரஷ்டவ்யாபாவாதாஶ்வல உபரராம தூஷ்ணீம்பபூவேத்யர்த: ॥ ௧௦ ॥

இதி பஞ்சமாத்யாயே ப்ரதமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌜𑌾𑌰𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵 𑌆𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑌃 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑌿 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 𑌕𑌤𑍍𑌯𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍇 𑌤𑍇𑌽𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥ ௧ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌸𑍋𑌽𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍋𑌽𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌾𑌞𑍍𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌸 𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌹𑌿 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌭𑌿𑌵𑌦𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

(𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌜𑌾𑌰𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵 𑌆𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑌃 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌥 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌲𑍋𑌪𑌾𑌰𑌮𑌣𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌜𑌾𑌰𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵𑌃 𑌜𑌰𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌗𑍋𑌤𑍍𑌰𑌜𑌃 𑌋𑌤𑌭𑌾𑌗𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌆𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑌃 𑌵𑌿𑌜𑌿𑌗𑍀𑌷𑌯𑍈𑌵 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌹𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌂𑌬𑍋𑌧𑍍𑌯𑍈𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌿𑌮𑍁𑌖𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 𑌕𑌤𑌿 𑌅𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 𑌕𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌦𑍍𑌵𑌯𑌂 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃— (𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 (𑌯𑍇 𑌤𑍇𑌽𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑍇 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌶𑍍𑌚𑌾𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑌿𑌤𑌾𑌃 𑌤𑍇 𑌕𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧ ॥

𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌸𑍋𑌽𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌨𑌸𑍍𑌯𑌕 [illegible] 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 [illegible] 𑌅𑌭𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 । 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑌿 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌵𑌶𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑌾𑌶𑌵𑌤𑍍 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑌃 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌃 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌸𑌵𑌾𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌉𑌪𑌨𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸𑌃 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌃 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌤𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌯𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌿𑌣𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌵𑌶𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌃 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌃 । 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑌶𑍀𑌕𑌰𑌣𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿— (𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌾𑌞𑍍𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌾𑌹𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌸𑍇𑌨𑍋𑌪𑌨𑍀𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾— 𑌅𑌪𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌪𑌰𑍋 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌗𑌨𑍍𑌧𑌾𑌯𑌤𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 "𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌾 𑌹𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌾" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌬𑌲𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌶𑍀𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌵𑌿𑌯𑍋𑌜𑌨𑌾𑌯 [illegible] 𑌯𑌤𑍍𑌨𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯 [illegible] 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ௨ ॥

(𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) [illegible] ॥ ௩ ॥

𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌾 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌰𑌸𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍋 𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌯𑌾 𑌹𑌿 𑌰𑌸𑌾𑌨𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 ॥ ௪ ॥

𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌹𑌿 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ ௫ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌹𑌿 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌞𑍍𑌛𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 ॥ ௬ ॥

𑌮𑌨𑍋 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌕𑌾𑌮𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌹𑌿 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌕𑌾𑌮𑌯𑌤𑍇 ॥ ௭ ॥

𑌹𑌸𑍍𑌤𑍌 𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑍋 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌹𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 ॥ ௮ ॥

𑌤𑍍𑌵𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑍍𑌸 𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑍇𑌨𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑍇𑌣 𑌗𑍃𑌹𑍀𑌤𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌚𑌾 𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌾𑌨𑍍𑌵𑍇𑌦𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑍇𑌽𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌃 ॥ ௯ ॥

𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌕𑌾𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌸𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌸𑍍𑌸𑍋𑌽𑌪𑌾

𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑌾𑌗𑍍𑌜𑌿𑌹𑍍𑌵𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌮𑌨𑍋𑌹𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌗𑍍𑌰𑍂𑌪𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑌯𑌰𑍂𑌪𑌾 𑌅𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌶𑍍𑌚𑍋𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿—(𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑍇𑌽𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾 𑌇𑌤𑌿) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌯𑍋𑌰𑍇𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌨𑌾𑌦𑌵𑌶𑍍𑌯𑌨𑌿𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣𑌾𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌾𑌮𑍇𑌵𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ௯ ॥

𑌏𑌵𑌂 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌤𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌦𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌆𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑌿𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌭𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑌾𑌨𑍍𑌨𑌮𑌦𑌨𑍀𑌯𑌂 । 𑌸𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌸𑌾 𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹— (𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌸𑍍𑌸𑍋𑌽𑌪𑌾𑌮𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌨𑌾 𑌹𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 । 𑌸𑍋𑌽𑌦𑍍𑌭𑌿𑌰𑍍𑌨𑌾𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑍋𑌽𑌪𑌾𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌪𑌾𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹— (𑌅𑌪 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌜𑌯𑌤𑌿 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 ॥) 𑌅𑌪𑌾𑌂 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍 𑌅𑌪𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌾𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌸𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌪𑌾𑌦𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑌗𑌤𑌾𑌵𑌪𑌿 𑌨𑌾𑌰𑌾𑌯𑌣𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌨 𑌦𑍋𑌷𑌃 । 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌸𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑍃𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌲𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇𑌰𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 "𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌃" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍇𑌶𑍍𑌚 । 𑌅𑌤𑌏𑌵𑌾𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌃 "𑌕𑍃𑌤𑍍𑌸𑍍𑌨𑌮𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑍌" 𑌇𑌤𑌿 𑌗𑍍𑌰𑌨𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌣

மைவாபுநர்ம்ருத்யும் ஜயதி ய ஏவம் வேத³ ॥ ॥ ௧௦ ॥

யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச யத்ராயம் புருஷோ ம்ரியத உ-
த³ஸ்மாத்ப்ராணா: க்ராமந்த்யாஹோ (ந) நேதி நேதி ஹோவாச யா-
ஜ்ஞவல்க்யோ(அ)த்ரைவ ஸமவநீயந்தே ஸ உச்ச்²வயத்யாத்⁴மாயத்யாத்⁴மாதோ
ம்ருத: ஶேதே ॥ ॥ ௧௧ ॥

யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச யத்ராயம் புருஷோ ம்ரியதே கிமேநம்

ஸ்ம்புராமாத்³விஷயகமேவ ஜநாமோஹோ ம்ருத்யோர் ஸம்ப்ரவித்யு ॥ ௧௦ ॥

புநஸ்ஸர்வ வ்யூஹதி — (யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச யத்ராயம்
புருஷோ ம்ரியத உத³ஸ்மாத்ப்ராணா: க்ராமந்த்யாஹோநேதி ॥)
யத்ர யஸ்மிந் காலே அயம் புருஷ: ஜீவோ ம்ரியதே ததா³ கிமஸ்மாந்ம்ரியமாணா
ஜீவாத் ப்ராணா உத்க்ராமந்தி ஜீவம் விஹாய யதா²யத²ம் க³ச்ச²ந்தி கிமாஹோ
உத ந யதா²யத²ம் க³ச்ச²ந்தி கிந்து தத்ஸம்ப³த்³தா⁴ ஏவ ஸந்தோ ஜீவேந ஸஹை-
வோத்க்ராமந்தீதி ப்ரஶ்ந: । நயதா²யத²ம் க³ச்ச²ந்தீத்யுத்தரமாஹ —
(நேதி ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்ய இதி ॥) தர்ஹி கிம் ப⁴வந்தீத்யத்ராஹ —
(அத்ரைவ ஸமவநீயந்தே ஸ உச்ச்²வயத்யாத்⁴மாயத்யாத்⁴மாதோ ம்ருத: ஶேதே
இதி ॥) அத்ரைவ அஸ்மிந்நேவ ஸமவநீயந்தே ஸம்யோஜ்யந்தே ।
ஸமித்யேகீகாரே । ஏகீபா⁴வேந ஸம்யுக்தா ப⁴வந்தீத்யர்த²: । ந தம்
விஹாயோத்க்ராமந்தி கிந்து ஸஹைவோத்க்ராமந்தீத்யர்த²: । ஸ உச்ச்²வய-
தி ஸ: புருஷ: ம்ருத: உத்க்ராந்தப்ராணஸ்ஸந் ஶ்வயது²ம் ப்ராப்நோ-
தீத்யர்த²: । ஆத்⁴மாயதி பா³ஹ்யவாயுநா பூர்யதே । ஆத்⁴மாத: ஸந்
பா³ஹ்யவாயுநா பூரிதஸ்ஸந் ஶேதே இத்யர்த²: । அத்ர ப்ரஶ்ந-
நகாத்³யாதகாதி³ஷ்டுஹஸ்தமஹ:, நகஸ்தா³தி³நிதி³ஷ்டு ப்ரக³ணஜீவஸ்தஹ:
ததா²ஸ்தி தேஹாந்தரேநாபஹாரோபஸாரேண ஸஹ இதி பஹாம்ஶ்ரு தயா
நிஷ்டு³ரோ த்³ருஷ்டவ்ய: । நவ ஸ உச்ச்²வயத்யாத்⁴மாயத்யாத்⁴மாதோ ம்ருத: ஶேதே
இதி உக்தநகாதி³விஷயே தேஹஸ்தஸ்ய ஶ்ரவணேந தேஹாபாதா³நகோபஸ
க்ரமணப்ரதிஷேதவிஷயகதோ³ஷாபத்தாபஹேதோபஸாரஸோஶ்ரு த்ஜீவா
பாதா³நகோக்ஷஸ்ந்திஷேதபாரகம் கத² ஶ்ரூயமாணீயதி³திவாத் ²யு ‘‘யோ
ஶகாரோ நிஷ்க்ரமோ ஶ்ருணுகாம ஶ்ருத³காரோ நதஸ்மாத்ப்ராணா உத்க்ராமந்தி’’
இத்யத்ர ஶரீராபாதா³நகோக்ஷஸ்ய ப்ரதிஷேதாதி³நோ நதஸ்மாதி³த்யஸ்ய
ஸமரோ ரவத்யேஹோபஸாரஸ்யாவஶ்யாஶ்ரயணீயகோபந தோஷஸா-
ம்யாத் । ‘‘ப்ரதிஷேதாதி³தோ³ ஶாரீரா’’தி³தி ஸூத்ரபா⁴ஷ்யாதா³வ
ஸ்யாயஸ்ய ப்ரபஞ்சிதத்வாத்தத்ரோபஸ்தரம் த்³ரஷ்டவ்யமிதி ॥ ௧௧ ॥

ப்ரதீகமாதா³ய வ்யாசஷ்டே — (யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச ய-
த்ராயம் புருஷோ ம்ரியதே கிமேநம் ந ஜஹாதீதி ॥) புருஷ:

𑌏𑌨𑌂 𑌨 𑌜𑌹𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇 𑌦𑍇𑌵𑌾
𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌤𑍇𑌨 𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌜𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌪𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌮𑌨𑌶𑍍𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌂 𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍌𑌷𑌧𑍀𑌰𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑍀𑌨𑍍𑌕𑍇𑌶𑌾 𑌅𑌪𑍍𑌸𑍁 𑌲𑍋𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌚 𑌰𑍇𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌨𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 𑌕𑍍𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌤𑌦𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑌰 𑌸𑍌𑌮𑍍𑌯 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌮𑌾𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑌾𑌵𑌾𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌨 𑌜𑌹𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍। 𑌇𑌦𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋ऽ𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍 𑌕𑌿𑌂 𑌵𑌾 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌨 𑌜𑌹𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃। 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹— (𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌨𑌾𑌮𑌧𑍇𑌯𑌂 𑌨 𑌤𑍍𑌯𑌜𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। [illegible] —(𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌦𑍇𑌹𑌨𑌾𑌶𑍇ऽ𑌪𑌿 𑌯𑌾𑌵[illegible] 𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑍇𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍। 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹— (𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌤𑍇𑌨 𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 ।) 𑌤𑍇𑌨 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑌾 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌶𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। 𑌅𑌤𑌏𑌵 𑌹𑌿 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌨𑌾𑌮𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌯𑌤𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ௧௨ ॥

𑌪𑍁𑌨𑌰𑌾𑌰𑍍𑌤𑌭𑌾𑌗𑌃 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌪𑍍𑌯𑍇𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌾𑌗𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑌾𑌂 [illegible] 𑌮𑌰𑌣𑌦𑌶𑌾𑌯𑌾𑌂 [illegible] 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 [illegible] 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌵𑌾𑌗𑌪𑍍𑌯𑍇𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑌃 [illegible] 𑌮𑌰𑌣𑌦𑌶𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌜𑍀𑌵𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿 𑌵𑌾𑌗𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 𑌤𑌦𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑍀 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌿𑌤𑌂 𑌚 𑌭𑌗𑌵𑌤𑌾 𑌬𑌾𑌦𑌰𑌾𑌯𑌣𑍇𑌨— "𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌗𑌤𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨 𑌭𑌾𑌕𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍" 𑌇𑌤𑌿। 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 "𑌵𑌾𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍌 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । [illegible] 𑌯𑌥𑌾𑌯𑍋𑌗𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃 । (𑌆𑌕𑌾𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌗𑌤𑌾𑌕𑌾𑌶 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌓𑌷𑌧𑍀𑌰𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑍀𑌨𑍍𑌕𑍇𑌶𑌾 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌲𑍋𑌮𑌕𑍇𑌶𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌓𑌷𑌧𑌿𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌮𑍇𑌤𑌿 । 𑌲𑍋𑌮𑌕𑍇𑌶𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌹𑌾𑌯 𑌕𑍇𑌵𑌲𑌮𑍋𑌷𑌧𑌿𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌿𑌨𑍀 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌪𑍍𑌸𑍁 𑌲𑍋𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌚 𑌰𑍇𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌨𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌨𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌕𑍍𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌤𑌦𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ।) 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌷𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑍁 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌤𑍍𑌸𑍁 𑌅𑌯𑌂 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌃

स्य वेदिष्यावो न नावेतत्सजन इति तौ होत्क्रम्य
मन्त्रयाञ्चक्राते तौ ह यदूचतुः कर्म हैव तदूचतुरथ
यत्प्रशशंसतुः कर्म हैव तत्प्रशशंसतुः पु-
ण्यो वै पुण्येन कर्मणा भवति पापः पापेनेति

पुरुषः तदा किमाश्रितो भवतीति प्रश्नः। एवं पृष्टो याज्ञवल्क्यः एतदुत्तरस्य सुगोप्यस्य प्रकृतजल्पमार्गेण सजनसमक्षमप्रकटनीयत्वात् आर्तभागं वादमार्गेण बोधयिष्यन्नाह — (आहर सोम्य हस्तमार्तभागावामेवैतस्य वेदिष्यावो न नावेतत्सजन इति॥) हे सोम्य सोमार्ह हे आर्तभाग। इति सम्बोध्य हस्तं त्वदीयमाहरेत्युक्त्वा प्रसारितमार्तभागहस्तं गृहीत्वा पुनः प्राह। आवामेवैतस्य प्रश्नस्योत्तरं वेदिष्यावः ज्ञास्याव इत्यर्थः। यद्यपि याज्ञवल्क्य एव विचारको निर्णेता च। अथापि द्विवचनं वीतरागकथात्वज्ञापनाय। नौ आवयोः एतत् प्रकृतप्रश्नोत्तरं सजने जनसमुदाये न भवतीत्यर्थः। एवं याज्ञवल्क्येनोक्त आर्तभागोऽप्यङ्गीचकार। (तौ होत्क्रम्य मन्त्रयाञ्चक्राते इति।) अथ तौ आर्तभागयाज्ञवल्क्यौ तस्माद्देशादुत्क्रम्य विजनं गत्वा मन्त्रयाञ्चक्राते विचारमकुरुतामित्यर्थः। (तौ ह यदूचतुः कर्म हैव तदूचतुरित्यादि॥) तौ आर्तभागयाज्ञवल्क्यौ मिलित्वा विचार्य निश्चित्य कार्यकारणसंघातात्मकशरीरपरिग्रहहेतुतया शरीरपुरुषस्य आधारभूतं यदुक्तवन्तौ तत्कर्मैव। अथ (यत्प्रशशंसतुः) तादृशशरीरपरिग्रहहेतुतया यत् स्तुतवन्तौ। तत्कर्मैवेत्यर्थः। यद्यपि ईश्वरकालादीनि कारणान्तराणि सन्ति। तथाऽपि तेषां साधारणकारणत्वात् शरीरस्य शरीरपरिग्रहहेतूनां मध्ये कर्मैव असाधारणं कारणं पुरुषस्य आश्रयभूतमिति स्तुतवन्तावित्यर्थः। तदेव प्रदर्शयति — (पुण्यो वै पुण्येन कर्मणा भवतीत्यादि॥) वैशब्दोऽवधारणे। पुण्येन कर्मणैव पुण्यो भवति। पुण्यशरीरयुक्तो भवति। पापेन कर्मणैव पापो भवति। पापशरीरयुक्तः भवतीत्यर्थः। ‘तद्य इह रमणीयचरणा अभ्याशो ह यत्ते रमणीयां योनिमापद्येरन् ब्राह्मणयोनिं वा क्षत्रिययोनिं वा वैश्ययोनिं वा अथ य इह कपूयचरणा अभ्याशो ह यत्ते कपूयां योनिमापद्येरन् श्वयोनिं वा सूकरयोनिं वा चण्डालयोनिं वा’ इति

𑌪𑌾𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾 𑌅𑌭𑌵𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍈 𑌸𑍋𑌽𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌕𑍍𑌵 𑌨𑍍𑌵𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌦𑍇𑌵𑌰𑌥𑌾𑌹𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌸𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌾𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌾𑌰𑌾 𑌯𑌾𑌵𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌕𑍍𑌷𑌿𑌕𑌾𑌯𑌾𑌃 𑌪𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣𑌾𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌸𑍁𑌪𑌰𑍍𑌣𑍋 𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌵𑌾𑌯𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾

𑌧𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌕𑍍𑌵 𑌪𑌾𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾 𑌅𑌭𑌵𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑌃 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌾 [illegible] 𑌅𑌹𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌾𑌮𑌿 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌪𑌾𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾𑌃 𑌕𑍍𑌵𑌾𑌭𑌵𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

(𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌸𑌃 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌉𑌵𑌾𑌚 𑌹 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 । (𑌉𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍈 𑌸𑍋𑌽𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍 𑌤𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌤𑍇 𑌪𑌾𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾 𑌅𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌸𑌃 [illegible] 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌨𑌸𑍍𑌸𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛 (𑌕𑍍𑌵 𑌨𑍍𑌵𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑍋 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌨𑌃 𑌕𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍁 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹 — (𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌦𑍇𑌵𑌰𑌥𑌾𑌹𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥) 𑌦𑍇𑌵𑌰𑌥𑌃 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌰𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 [illegible] 𑌅𑌹𑍍𑌨𑌾 𑌯𑌾𑌵𑌦𑍍𑌦𑍇𑌶𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍇𑌵𑌰𑌥𑌾𑌹𑍍𑌨𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑍍𑌗𑍁𑌣𑌿𑌤𑌦𑍇𑌵𑌰𑌥𑌾𑌹𑍍𑌨𑍍𑌯𑌦𑍇𑌶𑌪𑌰𑌿𑌮𑌿𑌤𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌲𑍋𑌕𑌗𑌿𑌰𑌿𑌪𑌰𑌿𑌵𑍃𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌲𑍋𑌕𑌵𑍃𑌤𑌂 𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌤𑌃 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 । (𑌤𑌾𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌸𑍍𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌂 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌗𑍁𑌣𑌸𑍍𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌯𑌂 𑌘𑌨𑍋𑌦𑌕𑌮𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 𑌪𑍌𑌰𑌾𑌣𑌿𑌕𑌾𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌮𑍇𑌧𑌯𑌾𑌜𑌿𑌲𑍋𑌕𑌗𑌤𑌿𑌵𑌿𑌵𑌰𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌾𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌧𑌾𑌰𑌾 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍀 𑌯𑌾𑌵𑌦𑌤𑌿𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌾, 𑌮𑌕𑍍𑌷𑌿𑌕𑌾𑌯𑌾𑌃 (𑌪𑌤𑍍𑌰𑌂) 𑌪𑌤𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌪𑌕𑍍𑌷𑌃 𑌯𑌾𑌵𑌦𑌤𑌿𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌂, 𑌤𑌾𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌤𑍍) 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌡𑌕𑌪𑌾𑌲𑍇 𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌧𑌾𑌰𑌯𑌾 𑌮𑌕𑍍𑌷𑌿𑌕𑌾𑌪𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌾 𑌸𑌦𑍃𑌶𑌃 (𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃) 𑌛𑌿𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌰𑌨𑍍𑌧𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌪𑌾𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌗𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌾𑌨𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌃 𑌸𑍁𑌪

अथ हैनं कहोळः कौषीतकेयः पप्रच्छ याज्ञवल्क्येति होवाच यदेव साक्षादपरोक्षाद्ब्रह्म य आत्मा सर्वान्तरस्तं मे व्याचक्ष्वेत्येष त आत्मा सर्वान्तरः कतमो याज्ञवल्क्य सर्वान्तरो योऽशनायापिपासे शोकं मोहं जरां मृ-

---

(अथ हैनं कहोळः कौषीतकेयः पप्रच्छेति ॥) कहोळः नामतः । कुषीतकस्यापत्यं कौषीतकेयः । "विकर्णकुषीतकात्काश्यपे" इति ढक् । अन्यत्पूर्ववत् । (याज्ञवल्क्येति होवाचेति ॥) पूर्ववत् । यदेव साक्षादपरोक्षादित्यादिः प्रश्नः । तत्र याज्ञवल्क्यस्योत्तरं (एष त आत्मा सर्वान्तर इति ॥) पुनः प्रश्नः (कतमो याज्ञवल्क्य सर्वान्तर इति ॥) पूर्ववदर्थः । यद्यपि प्रश्नोऽयमुषस्तेन कृतश्च उक्तोत्तरश्च । निरुपाधिकसर्वप्राणिप्राणनहेतुकनिरङ्कुशसर्वान्तरत्वादेरस्य जीवव्यावृत्तिरपि सिद्धा । "न दृष्टेर्द्रष्टारम्" इत्यादिना दर्शनश्रवणादिकर्तुः जीवस्य दृष्ट्यादिनिषेधाभावेन भाव्यब्रह्मकत्वमपि प्रतिषिद्धम् । तथाऽपि प्राणितृत्वस्य जाग्रदादिदशाविशेषे जीवेऽपि सम्भवात्, यत्किञ्चिद्देहाद्यपेक्षया अन्तरे जीवे आपेक्षिकसर्वान्तरत्वसम्भवात्, 'न दृष्टेर्द्रष्टारम्' इत्यत्रापि दृष्टिव्यतिरिक्तदृष्टृनिषेधपरत्वसम्भवेन ज्ञानस्वरूपस्यैव सतो जीवस्य ज्ञानगुणकत्वप्रतिपादकत्वसम्भवात् उक्तधर्माणां पारमार्थिकत्वं निश्चेतुमसमर्थस्य कहोळस्य दृढतरेण व्यावर्तकधर्मेण जीवव्यावृत्तिं निश्चिचीषया पुनः प्रश्न उपपन्न इति द्रष्टव्यम् । अत एव "व्यतिहारो विशिंषन्ति हीतरवत्" इति सूत्रे "व्यावर्तकधर्मभेदस्तु याव्यावृत्तिबाध्यतिशयाधिकविषयप्रश्नः" इत्युक्तं व्यासार्यैः । तदभिप्रायं जानन् याज्ञवल्क्यो दृढतरजीवव्यावृत्तिसिद्धये व्यावर्तकधर्ममाह — (योऽशनायापिपासे शोकं मोहं जरां मृत्युमत्येतीति ॥) अशनाया बुभुक्षा । पिपासा पिपासा । शोकः इष्टानिष्टवियोगसंयोगजः । मोहः कामादिजनितः अज्ञानं वा । जरामृत्यू प्रसिद्धौ । जीवस्य कर्माधीनदेहसम्बन्धतया अशनायाद्यतीतत्वाभावात् तद्व्यावृत्तिसिद्ध्यतीति भावः । यद्यपि मुक्तानां नित्यानामशनायाद्यतीतत्वमस्ति, तथाऽपि तेषामशनायाद्यतीतत्वस्य परमात्मसङ्कल्पायत्तत्वादनन्यसङ्कल्पाधीनाशनायाद्यतीतत्वमेवान्यव्यावर्तकं परमात्मनश्च । किञ्च प्रकृते बद्धजीवव्यावृत्तेरेव सतत्त्वेति

𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 । 𑌏𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌲𑍋𑌕𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌥𑌾𑌯𑌾𑌥 𑌭𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌚𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌚𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌾 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌸𑌾 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌯𑌾 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌸𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍈𑌷𑌣𑍋𑌭𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌤𑍇 𑌏𑌷𑌣𑍇 𑌏𑌵 𑌭𑌵𑌤𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯 𑌬𑌾-

[illegible] 𑌨 𑌦𑍋𑌷 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌅𑌸𑍍𑌯 [illegible] — (𑌏𑌤𑌂 𑌵𑍈 𑌤𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) [illegible] 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 [illegible] 𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 । 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 । 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 । [illegible] । [illegible] । 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 "𑌜𑌾𑌯𑌾 𑌮𑍇 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑍇𑌯" 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌸𑌾 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 "𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌮𑍇 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌥 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌯" 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌸𑌾 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌲𑍋𑌕𑍈𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨 𑌜𑌾𑌯𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌲𑍋𑌕𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌥𑌾𑌯 𑌏𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌹𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 । 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌿𑌧𑌿 𑌸𑌂𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌥 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌦𑍇𑌹𑌯𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯𑍈 𑌭𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌚𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌚𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌭𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾𑌟𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌦𑌂 𑌸𑌂𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 [illegible] । [illegible] 𑌪𑌾𑌰𑌿𑌵𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌧𑍀𑌯𑌤𑍇 । (𑌯𑌾 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌸𑌾 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌯𑌾 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑍈𑌷𑌣𑌾 𑌸𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍈𑌷𑌣𑍇𑌤𑌿 ॥) [illegible] । (𑌉𑌭𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌤𑍇 𑌏𑌷𑌣𑍇 𑌏𑌵 𑌭𑌵𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) [illegible] । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯 𑌬𑌾𑌲𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌸𑍇𑌦𑍍𑌬𑌾𑌲𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌥 𑌮𑍁𑌨𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑍈𑌰𑌾𑌗𑍍𑌯𑌮𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌅𑌧𑍀𑌤𑌵𑍇𑌦 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌵𑍇𑌦𑌮𑌧𑍀𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 । 𑌜𑌾𑌤𑌿[illegible] 𑌵𑌾 । 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯 𑌊𑌹𑌾𑌪𑍋𑌹𑌕𑍍𑌷𑌮𑌾 𑌧𑍀𑌃 𑌪𑌣𑍍𑌡𑌾 । 𑌸𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌞𑍍𑌜𑌾𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌪𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌔𑌪𑌦𑍇𑌶𑌿𑌕𑌾[illegible] 𑌵𑌿𑌵𑍇𑌕𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍇𑌦𑌵𑌿𑌰𑌕𑍍𑌤𑌿𑌮𑍂𑌲𑌕𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯 [illegible] 𑌅𑌨𑌾𑌵𑌿𑌷𑍍𑌕𑌰𑌣𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌬𑌾𑌲𑌸𑍍𑌵𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌸𑍇𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌮𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤 । 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] । 𑌬𑌾𑌲𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌚 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿-

ल्येन तिष्ठासेद्बाल्यं च पाण्डित्यं च निर्विद्याथ मुनिरमौ-
नं च मौनं च निर्विद्याथ ब्राह्मणः स ब्राह्मणः केन स्याद्ये-
न स्यात्तेनेदृश एवातोऽन्यदार्तं ततो ह कहोलः कौषीतकेय उपरराम ॥

द्याथ मुनिः। पाण्डित्यबाल्ये चोक्ते निर्विद्य मौनाख्यमु-
निश्चयान् श्रवणमननसंशीलनलक्षणमननशीलः स्यादित्यर्थः। यद्वा
विद्येद्धयायासवृत्त्यविषयोद्वेगकारणहितत्याय शास्त्राभ्या-
सवस्तुसंशीलनं कर्तव्यमित्यर्थः। (अमौनं च मौनं च निर्विद्याथ
ब्राह्मण इति ॥) अमौनं मौनादन्यत्। मौनात्पूर्वनिर्दिष्टं
पाण्डित्यबाल्यलक्षणं द्वयम्। मौनं श्रवणमननसंशीलनात्मकम्। अ-
मौनं मौनं चैतद्द्वयं निर्विद्याथ ब्राह्मणः ब्रह्मविद्भ-
वति। निदिध्यासनवान्भवतीत्यर्थः। ध्यानं कहोलः पृच्छति
(स ब्राह्मणः केन स्यादिति ॥) स ब्राह्मणः कथम्भूतो निदिध्या-
सनो ब्रह्मविद्ध्यानोपायेन केन स्यादिति प्रश्नार्थः।
याज्ञवल्क्यस्योत्तरम् (येन स्यात्तेनेदृश एवेति ॥) येन ज्ञा-
नोपायेन साधनेन ब्राह्मणः स्यादित्युक्तं तेनैवेदृश
स्यात्, न केनाप्यन्येनोपायेनेत्यर्थः। (अतोऽन्यदार्त-
मिति ॥) अतः अस्मात्परमात्मनः यदन्यत्प्राणिजातं तदार्तं दुः-
खीत्यर्थः। ततश्च स्वस्वरूपज्ञानाद्यतीतवैराग्यप्रकृतिपूर्वा
संसारविरक्तस्य तस्य ब्राह्मणत्वाद्विरक्तस्याभ्यासान्निदि-
ध्यासनं कर्तव्यम् जीवस्य संसारमोक्षं करोति परमात्मा
सत्कृत्य तत्त्वतः। नतु कथमित्यत आह बद्धजीवप्रकृतिप्रभावः। अत एव
नित्यमुक्तस्य प्रवृत्तिश्च विहिता तु बद्धजीवस्य प्रवृत्तिर्बाधविवक्षि-
ति द्रष्टव्यम्। (ततो ह कहोलः कौषीतकेय उपररामेति ॥)
स्पष्टोऽर्थः। अत्र "पाण्डित्यं निर्विद्य" इत्यत्र पाण्डित्यशब्द-
प्रवर्तकानुसारेण विद्याविशेषलक्षणबाल्यमहावस्य च
या सम्पादितप्रकर्षकेनापि विद्यया कर्तव्य विद्या। तत्र
कायिकवाचिकमानसिकादिकं यद्बाल्यस्य कर्म, यच्च संहारादिहि-
तलक्षणं स्वाध्यायाद्यनुष्ठानरूपं कर्म तत्सहितं पाण्डित्य-
शब्देन विधेयम्, अविशेषात्। न च निषिद्धस्य कायिकादिविद्या-
नर्थक्यमिति वाच्यम्। कायिकवाचिकमानसानां पापानां प्रयत्नतोऽनवस-
रोपदिष्टमहारलक्षणनिषिद्धकर्मविनाशकत्वेन निषिद्धस्य
वा कायिकादि विद्यानां संहारादिति वक्तव्यत्वाच्च भगवद्गीत-
ते — "अनाविष्कुर्वन्नन्वयात्" । स्वाध्यायानाविष्कुर्वन्नेवविचा-
रयेत् । स्वाध्यायानाविष्करणलक्षणबाल्यस्यैव विध्याये

स्यभवंभवात् । "नाविरतो दुश्चरितान्नाशान्तो नासमाहितः ।
नाशान्तमानसो वापि प्रज्ञानेनैनमाप्नुयात्" इति विशिष्टवि
धायामपि प्रतिषिद्धस्य कामचाराद्यनुष्ठानमपि वर्जनीयमिति ... तस्मात्
वा इति ... । तदेतत् "तस्माद् ब्राह्मणः पाण्डित्यं
निर्विद्य बाल्येन तिष्ठासेत् बाल्यं च पाण्डित्यं च निर्विद्याथ
मुनिः" इति श्रुत्या मुनिशब्देन पाण्डित्यबाल्यविहितं ज्ञानमेवाभि
धीयते, न तु केवलं ज्ञानं विधीयते, प्रमाणान्तराप्राप्तत्वादिति
... प्राप्ते उच्यते — "सहकार्यन्तरविधिः पक्षेण
तृतीयं तद्वतो विध्यादिवत्" (ब्र. सू. ३-४-४७) इति सूत्रे मुनिशब्देन
सहकार्यन्तरं तद्विधिः सहकार्यन्तरविधिः । तद्वतः विद्यावतः
तस्य तृतीयं बाल्यपाण्डित्यापेक्षया तृतीयं मौनं विधीयत इति ...
सहकार्यन्तरं विधीयते इत्यर्थः । ... मुनिशब्दार्थस्य पाण्डित्य
शब्देनैव प्राप्तत्वादिति ... । पक्षेण
... मननशीलो मुनिः ... । "पक्षवाक्यम्" इत्यादि ...
... ।

... मुनिशब्देन विधीयते । ... विधीयते
... । विधिरपूर्वः ... ।
... विधिः ... ।
... ।
... विधीयते,
... मुनिशब्देन ... मौनं ...
सहकारिविधीयते ... । यथा — विध्यादिवदित्यत्र विधिशब्देन
विधेयं यज्ञादि ... । ... श्रव
णं मननं । सहकार्यन्तरविधिरित्यत्र सहकार्यन्तरमिति वक्त
व्यम् ... । तदाशयः — तृतीयं मौनं ...
श्रवणमननवत् बाल्यपाण्डित्यापेक्षया सहकार्यन्तरत्वम्
... ।
... ।
... ।
... "... इत्याह — "... ब्राह्मणोऽ"

பிஸம்பத்யதே ந ச புநராவர்ததே’’ இதி ஸாமர்த்யாத்ப்ரதீதேர்க்ருஹிணோப ஸம்ஹார: கதமித்யத்ராஹ— “க்ருத்ஸ்நபாவாத்து க்ருஹிணோபஸம் ஹார:’’। துஶப்த: பக்ஷம் வ்யாவர்தயதி। க்ருத்ஸ்நேஷ்வாஶ்ரமேஷு ப்ர ஹ்மவித்யாஸஹபாவாத் ஸாமர்த்யாத் க்ருஹஸ்தேநோபஸம்ஹார: உப லக்ஷணார்த:। யதா ஸாமர்த்யாத் க்ருஹஸ்தஸ்யோக்தாநிதராஶ்ரமோப லக்ஷணார்தம், ஏவம் ப்ருஹதாரண்யகே— “பிக்ஷாசர்யம் ச ரந்தீ’’தி ஸந்ந்யாஸிந உக்தத்வாந்மௌநஸ்யேதராஶ்ரமோபலக்ஷணார்தத்வமி த்யாஹ— “மௌநவதிதரேஷாமப்யுபதேஶாத்’’। அத்ர மௌநஶப்தேந மௌநஸம்பந்திப்ராஹ்மணஸந்ந்யாஸிப்ரயுக்தபிக்ஷாசரணாதிகம் லக்ஷ்ய தே। மௌநவத் ஸந்ந்யாஸிவதிதரேஷாமாஶ்ரமிணாம் விதாநம ித்யர்த:। இதரேஷாமாஶ்ரமிணாம் “ப்ரஹ்மஸம்ஸ்தோऽம்ருதத்வமே தீ’’தி ப்ரஹ்மவித்யயா மோக்ஷஸ்யோபதேஶாத்। இதி ஸ்திதம்। உஷ ஸ்தகஹோளப்ராஹ்மணயோரைக்யம் குணோபஸம்ஹாரபாதே ‘அந்தரா பூதக்ராமவத் ஸ்வாத்மநோऽந்யதா பேதாநுபபத்திரிதி சேந்நோபதே ஶவ’’திதி ஸூத்ரத்வயேந ஸ்திதம்। தத்ர ஹி ஏதத்ப்ராஹ்மணத்வயப்ரதிபாத்ய வித்யயோர்பேதோऽஸ்தி நேதி ஸம்ஶய்ய பூர்வபக்ஷம் ப்ரதர்ஶ்ய ஸ்திதே “அந்தரா பூதக்ராமவத் ஸ்வாத்மநோऽந்யதா பேதாநுபபத்திரிதி சே’’தி தி। அந்தரஶப்தார்தவ்யாக்யாநம் “ஸர்வாந்தர’’ இதி த்ருதீயே கல்பநஸ்யாகாராதேஶோऽந்தரேதி ரூபம்। அந்தரா அந்தரங்கேநேத்ய ர்த:। அந்தராஶப்தோ பேதேநாந்வேதி। தயோரேகஶேஷேண பூதேர்யதேதத்ப்ரதிநிர்தேஶ: தத்ஸ்தாயிநோர்த:— உஷஸ்தப்ராஹ்மணே “ய ஆத்மா ஸர்வாந்தர’’ இதி ஸர்வாந்தரத்வேந நிர்தேஶ: பூத க்ராமவத் ஸ்வாத்மந: பூதக்ராமஸ்யாந்த: ஸ்வாத்மா பூதக்ராமஶப்தித சேதநாசேதநராஶி: ய: ப்ரத்யகாத்மா தத்விஷயக:। நது பராத்மவிஷ யக:। “ப்ராணேந ப்ராணிதீ’’தி ப்ராணித்ருத்வாதிஜீவலிங்கஸ்ய வாக்ய ஶேஷே கீர்தநாத்। கஹோளப்ராஹ்மணம் து அஶநாயாத்யதீதத்வ ரூபபராத்மலிங்காத் பராத்மவிஷயகமேவ। யதி ப்ராஹ்மணத்வயமபி பராத்மவிஷயம் ஸ்யாத், ததைகஸ்யைவோபதேஶே ப்ரத்யுக்தே பராத்மஸ்வரூபே கஹோளஸ்ய புந:ப்ரஶ்ந: ப்ரதிவசநஞ்சாஸம் கதம் ஸ்யாத்। அதோ பேதாத் வித்யாபேத இதி பூர்வபக்ஷே ப்ராப்தே “நோபதேஶவத்’’। நபேதவ்யபதேஶோ யுஜ்யதே “யத்ஸாக்ஷா தபரோக்ஷாத்ப்ரஹ்ம ய ஆத்மா ஸர்வாந்தர’’ இதி ஶப்தப்ரஹ்மத்வலக்ஷண ஸாக்ஷாத்ப்ரஹ்மத்வ ஸர்வோபதேஶகாலஸந்நிஹிதத்வலக்ஷணாபரோக்ஷத்வ, ஸர்வாந்தரத்வாதிபராத்மாஸாதாரணலிங்கவிஶிஷ்டவிஷயகேந ப்ரஶ்ந ஸ்யாப்ரத்யகாத்மவிஷயகத்வாஸம்பவாத், “ய: ப்ராணேந ப்ராணிதீ’’தி

அத ஹைநம் கார்கீ வாசக்நவீ பப்ரச்ச யா॰

யதிதம் ஸர்வமப்ஸ்வோதஞ்ச ப்ரோதஞ்ச கஸ்மிந்நு கல்வாப ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி வாயௌ கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு வாயுரோதஶ்ச ப்ரோதஶ்சேத்யந்தரிக்ஷலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கல்வந்தரிக்ஷலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி கந்தர்வலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு கந்தர்வலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேத்யாதித்யலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கல்வாதித்யலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி சந்த்ரலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு சந்த்ரலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி நக்ஷத்ரலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு நக்ஷத்ரலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி தேவலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு தேவலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதீந்த்ரலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கல்விந்த்ரலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி ப்ரஜாபதிலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு ப்ரஜாபதிலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி ப்ரஹ்மலோகேஷு கார்கீதி கஸ்மிந்நு கலு ப்ரஹ்மலோகா ஓதாஶ்ச ப்ரோதாஶ்சேதி ஸஹோவா

(அத ஹைநம் கார்கீ வாசக்நவீ ப்ருச்சத்யாதி॥) கர்கஸ்ய கோத்ராபத்யம் கார்க்ய: । 'கர்காதிப்யோ யஞ்' । ஸ்த்ரீவிவக்ஷாயாம் 'யஞஶ்சே'தி ஙீப் । ''யஸ்யேதி ச'' இத்யகாரலோப: । 'ஹலஸ்தத்திதஸ்யே'தி யகாரலோப: । கர்ககோத்ரஜா ஸ்த்ரீத்யர்த்த: । வாசக்நவீ । வசக்நுர் ருஷி: । தஸ்யாபத்யம் ஸ்த்ரீ । அணி ஙீபி க்ருதே வ்ருத்தௌ ஓர்குணே அவாதேஶே 'யஸ்யே'தி சேத்யகாரலோபே வாசக்நவீ வசக்நோ: புத்ரீத்யர்த்த: । அப்ருச்சத் ப்ருஷ்டவதீ । யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாசேதி । ஸம்போதநம் । யதிதம் (ஸர்வமப்ஸ்வோதஞ்ச ப்ரோதஞ்ச) யதிதம் த்ருஶ்யமாநம் பார்த்திவம் ஸர்வம் கார்யஜாதம் காரணபூதாஸ்வப்ஸு ஓதஞ்ச ப்ரோதஞ்ச தீர்கதந்துஷு படவதோதம், திர்யக்தந்துஷு படவத்ப்ரோதஞ்சாஸ்தி । அப்ஸ்வோதத்வப்ரோதத்வாபாவே பார்த்திவோ யாதந் ஸக்துமுஷ்டிவத் விஶீர்யேதேதி பாவ: । தா ஆப: கஸ்மிந்நோதா: ப்ரோதாஶ்சேதி ப்ரஶ்ந: । தத்ர யாஜ்ஞவல்க்யஸ்யோத்தரம் (வாயௌ கார்கீதி ॥) ஹே கார்கி அப்தத்த்வம் வாயௌ ஓதஞ்ச ப்ரோதஞ்சேத்யர்த்த: । ஏவமுத்தரத்ராபி ப்ரஶ்நப்ரதிவசநபரதயா வாக்யாநி நேயாநி । ப்ரஜாபதிலோக: தக்ஷாதிலோக: । ப்ரஹ்மலோக: சதுர்முகலோக: । நந்வத்ர பாஷ்யே: ஸ்வயோநிபூதவாய்வாதாவோதத்வாதிஸம்பவே ஶ்ருத்யுக்தாநாமந்தரிக்ஷலோகாதீநாமுபாதிதநேஷு கந்தர்வலோகாதிஷ்வோதத்வப்ரோதத்வே அநுபபந்நே இதி ஶங்க்யே । ஸர்வதாநாந்தரிக்ஷிதாநாம் க்ஷிதிதாரகத்வஸ், உபஷ்டிதஸ்ய ப்ராப்தஸ்ய

ஸோऽர்வாஸீத் கஸ்மின்னு லோகஸ்தேஷ்டித ॥ ॥ ௧ ॥

ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச ப்ரஜாபதிர்யஜ்ஞம் வேதா ந ஏவம் ஸம்வஸ்த்ஸ்வரம் ஸ்வர்க்யம் லோகம் மயந்நிதி ஸ்ருதமனுஸ்ருதம் ஸ்வஜ்ஞோ வா ஸங்ஸ்ருஷ்ட ஸர்வஸ்யான்யோன்யவஸ்ருஷ்டஸ்யாதிவ ஸம்ஸ்க்ருதம் இதி ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச ந ஹாஸ்ய தஸ்மின் ஸம்யஜ்ஞத இதி ॥ ॥ ௨ ॥

ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்யோ வேதா ந ஏவம் ஸம்வத்ஸரம் ஜ்யோதிர்லோகம் ய இதோ லோகம் ப்ரயந்தி லோகம் ஜ்யோதிர்லோகம் ஸம்யஜ்ஞத இதி ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச ந ஹாஸ்ய தஸ்மின் ஸம்யஜ்ஞத இதி ॥ ॥ ௩ ॥

ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்யோ யோ வேத தத்வம் ஸத்யம் வித்யாத்ஸர்வாந் லோகாநிதி ஸ்வர்க்யம் ஸ்வர்கலோகம் ஸ்வர்கலோகம் ஸ்வர்கலோகமிதி

பர்யாஸீதித்யாதி ॥) தஸ்ய யாஜ்ஞவல்க்யஸ்ய யஜ்ஞஸ்ய । (தஸ்மை ஹோவாச) தம் ப்ரஜாபதிம் ப்ருஷ்டவான் ப்ரஷ்டவ்யம் । கிமிதி । கம் லோகமிதி । ஸோऽர்வாஸீத் ஸம்யகு: । கிமிதி । கஸ்மின் லோகே ஸ்வர்கஸம்ஜ்ஞித இதி । நாம கஸ்மின் । ஸ்வர்கஸம்ஜ்ஞக ஸ்தேஷு லோகேஷு ஸ்தாநம் । ஜ்ஞாநம் ஸ்வஸ்ய ॥ ௧ ॥

(ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்ய) ஸ: ப்ருஷ்ட: யாஜ்ஞவல்க்யோ யஜ்ஞஸ்ய ஸ்வரூபம், தத்வம் ப்ரவக்ஷ்யாமி வித்யதே ஸ்வர்கவித்யாம் ப்ருஹஸ்பதிர்த்ருஷ்ட: । தேவஸம — (வேதா ந ஏவம் ஸம்வத்ஸரம் இதி) ஏவம் ஸம்ஸ்க்ருதேந (ஸ்வர்க்யம் லோகம்) ஸ்வர்கலோகம் । (ஸர்வலோகம்) ஸர்வலோகம் । வ்யாப்யாதநம், தஸ்மாத்ஸர்வ ஸம்யக் ஸம்ஸ்க்ருதம், (ஸம்ஸ்க்ருதம்) ஏவம் ஸம்ஸ்க்ருதேந ஸம்ஸ்க்ருதேந வாஸ்யாணீவ ப்ரயோஜந விஷ்வ்யாப்தம் த்ருஷ்ட: । தஸ்மாத் ப்ரஜா ஸம்ஸ்க்ருதம் ஸ்வா வேத இதிவத் ஸ்ம: । (ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச ந ஹாஸ்ய தஸ்மின் ஸம்யஜ்ஞத இதி ॥) ஸ்பஷ்டார்த்த: ॥ ௨ ॥

ஏவம் ஸம்ஸ்க்ருதம் ப்ருஷ்டா ஜ்யோதிர்லோகம் ப்ரத்யாஹ — (ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்யோ வேதா ந ஏவம் ஸம்வத்ஸரம் ஜ்யோதிர்லோகமித்யாதி ॥) ய இதோ லோகம் ப்ரயந்தி, லோகாந்தரம் ஸம்ஸ்காரம் லோகாந் ப்ரயந்தீதி யஜ்ஞஸ்யாநுபாய: । (ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச இத்யாதி ॥) பூர்வவத் ஸ்பஷ்டார்த்த: ॥ ॥ ௩ ॥

(ஸோऽர்வாஸீத் தஸ்மை ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்யோ இதி ॥) ப்ரஷ்டவ்ய: । (யோ வேத தத்வம் ஸத்யம் வித்யாத் ஸர்வாந் லோகாநிதி ॥) இதி ஸ்ருதி: ப்ரகாஶவாந் । ஸோऽஹம் தத்வம், ஸர்வஸ்வரூபம், ஸ்வஸ்வரூபேண ஸர்வம் ப்ரகாஶயதி யோ வித்யாதித்யர்த்த: । (ஸ்வர்க்யம் ஸ்வர்கலோகமித்யாதி ॥) ஏவம் ப்ரஶ்நம் । ஏவம் தத்வமாத்ர

𑌆𑌹𑍁𑌰𑍍𑌵𑍍𑌯𑌸𑍍𑌰𑌂𑌸𑌿𑌷𑌤𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌹𑌿 𑌗𑍌𑌤𑌮 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌸𑌂𑌦𑍃𑌬𑍍𑌧𑌾𑌨𑌿 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌣𑌂 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌨 𑌵𑍇𑌦 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆

𑌨𑌾 ॥) 𑌯𑌸𑍍𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌗𑍍𑌰𑌥𑌿𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌃 𑌉𑌕𑍍-
𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂𑌶𑌾𑌨𑌿 𑌉𑌦𑍍𑌧𑍃𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌣𑍀𑌵 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌰-
𑌸𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌏𑌵𑌹𑌿 𑌜𑌨𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑍇𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑌾𑌨𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌸𑍍𑌰𑌂𑌸𑌿𑌷𑌤𑍇-
𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑍁𑌃 । 𑌅𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌸𑌂𑌦𑍃𑌬𑍍𑌧𑌾𑌨𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑍍𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿
𑌸𑌮𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌃 । 𑌵𑍍𑌯𑌸𑍍𑌰𑌂𑌸𑌿𑌷𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵
𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣 𑌅𑌨𑍂𑌦𑌿𑌤𑌮𑍍— (𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵
𑌤𑌦𑍇𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— (𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌣𑌂 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑌿 ॥)
𑌸𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌆𑌹— (𑌯𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋
𑌯𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌨 𑌵𑍇𑌦 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯-
𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌃 𑌤𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰-
𑌤𑌃 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍇𑌦𑍍𑌯𑌃 𑌤𑌚𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌕𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍 𑌯𑍋𑌜𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿-
𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌨𑌿𑌯𑌮𑌨𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀 𑌤𑍇 𑌅𑌮𑍃𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾-
𑌧𑌿𑌕𑌾𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌾𑌮𑍀 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌤𑍇 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣-
𑌷𑌷𑍍𑌠𑍀𑌸𑌮𑌾𑌸𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌣𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑍇𑌕𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌃 । 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚
𑌸𑌿𑌧𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌤𑌦𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀 𑌤𑍇 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇-
𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍇𑌦𑌨𑌸𑌂𑌶𑌯𑌾 𑌜𑍀𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌨𑌯𑌾
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑌹𑌿 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌪𑌦𑌂 𑌤𑌦𑌰𑍍𑌥𑌮𑍍 । 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮-
𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌦𑌾𑌯𑌤𑍍𑌤𑌨𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌾𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵-
𑌸𑍍𑌵𑌾𑌮𑍀 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 । 𑌅𑌤𑌃 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾-
𑌧𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌪𑌰𑍇𑌣 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀
𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌅𑌭𑌿𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌣
𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀𑌤𑍇 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌯𑌦𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌸𑌂𑌹𑍃𑌤𑌮𑍍 𑌯𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿-
𑌵𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌯𑍋𑌽𑌪𑍍𑌯𑍇𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌰𑍍𑌥𑌂
𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵𑍇𑌦 । 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌤𑍇 𑌅𑌨𑍇𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌰𑍀-
𑌕𑍍𑌷𑌣𑍀𑌯𑌕𑌾𑌨 𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍃𑌤𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌨𑌾𑌯𑍈𑌕𑌾𑌨 𑌸𑌾𑌯𑍈𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 ।
"𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍈𑌕𑌤𑌾𑌮𑌾𑌣𑌾𑌦𑍀𑌨𑌿 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑌵𑌯𑌿𑌕𑌷𑌾-
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌕" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍

शरीरं यो दिशोऽन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥

यश्चन्द्रतारके तिष्ठंश्चन्द्रतारकादन्तरो यं चन्द्रतारकं न वेद यस्य चन्द्रतारकं शरीरं यश्चन्द्रतारकमन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ १५ ॥

य आकाशे तिष्ठन्नाकाशादन्तरो यमाकाशो न वेद यस्याकाशः शरीरं य आकाशमन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ १६ ॥

यस्तमसि तिष्ठंस्तमसोऽन्तरो यं तमो न वेद यस्य तमः शरीरं यस्तमोऽन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ १७ ॥

यस्तेजसि तिष्ठंस्तेजसोऽन्तरो यं तेजो न वेद यस्य तेजः शरीरं यस्तेजोऽन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृत इत्यधिदैवतमथाधिभूतम् ॥ १८ ॥

यः सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्सर्वेभ्यो भूतेभ्योऽन्तरो यं सर्वाणि भूतानि न विदुर्यस्य सर्वाणि भूतानि शरीरं यः सर्वाणि भूतान्यन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृत इत्यधिभूतमथाध्यात्मम् ॥ १९ ॥

यः प्राणे तिष्ठन्प्राणादन्तरो यं प्राणो न वेद यस्य प्राणः शरीरं यः प्राणमन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ २० ॥

यो वाचि तिष्ठन्वाचोऽन्तरो यं वाङ्न वेद यस्य वाक्शरीरं यो वाचमन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ २१ ॥

यश्चक्षुषि तिष्ठंश्चक्षुषोऽन्तरो यं चक्षुर्न वेद यस्य चक्षुः शरीरं यश्चक्षुरन्तरो यमयत्येष त आत्मान्तर्याम्यमृतः ॥ २२ ॥

॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥

सर्वेषु भूतेष्वान्तर्यामित्वं स्पष्टम् — (इत्यधिदैवतमिति ।) आधिदैवविषयोक्तिरिति शेषः । (अथाधिभूतमिति ।) आधिभूतविषयं वक्ष्यत इति शेषः ॥ ॥ १९ ॥

एवं प्राणे वाचि चक्षुषि श्रोत्रे मनसि त्वचीत्याद्युक्तम् — (यो विज्ञाने तिष्ठन्नित्यादि ।) अत्र विज्ञानशब्दो जीवात्मवाचः सोऽन्तःकरणे राश्यन्तर्निवेशात् । अत्र तु विज्ञानशब्देन "श्रुतानि तिष्ठन्" इति श्रुतशब्देन निर्दिश्यमानत्वात्, ज्ञानस्वरूपस्य तस्य शब्दवाच्यत्वमयोग्यमेवेति द्रष्टव्यम् ॥ २० ॥

𑌯𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌞𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌯𑌂𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌨 𑌵𑍇𑌦
𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾
𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌃 ॥ ॥ ௨௩ ॥

𑌯𑍋𑌮𑌨𑌸𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌮𑌨𑌸𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌂𑌮𑌨𑍋 𑌨 𑌵𑍇𑌦 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌨𑌶𑍍𑌶
𑌰𑍀𑌰𑌂𑌯𑍋𑌮𑌨𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌃 ॥௨௪॥

𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌚𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌚𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌂𑌤𑍍𑌵𑌙𑍍𑌨𑌵𑍇𑌦 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌂
𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌚𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌃 ॥ ॥௨௫॥

𑌯𑍋𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌂𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂𑌨𑌵𑍇𑌦 𑌯𑌸𑍍𑌯
𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤
𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌃 ॥ ॥ ௨௬ ॥

𑌯𑍋𑌰𑍇𑌤𑌸𑌿 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌰𑍇𑌤𑌸𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌂𑌰𑍇𑌤𑍋 𑌨𑌵𑍇𑌦
𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌰𑍇𑌤𑌶𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌯𑍋 𑌰𑍇𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋 𑌯𑌮𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾
𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑍋𑌽𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾𑌽𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾𑌽𑌮𑌤𑍋
𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾𑌽𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋-
𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿
𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍈𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑌾𑌰𑍍𑌤𑌂 𑌤𑌤𑍋

॥ ௨௧ ॥ ௨௨ ॥ ௨௩ ॥ ௨௪ ॥ ௨௫ ॥ ௨௬ ॥

𑌏𑌵𑌂 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌣𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌹 — (𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌅𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾 𑌅𑌮𑌤𑍋 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌅𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌜𑌨𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂, 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌨𑌿𑌦𑌿𑌧𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑍍 । 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌞𑌤𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌚 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍌 𑌉𑌪𑌾𑌧𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍋𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌾 𑌏𑌷 𑌤 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑌃 𑌅𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑌾𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍍𑌵𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌦𑍍𑌰𑍃𑌶𑌾𑌨𑍍𑌯𑌪𑌰𑌕𑌸𑍍𑌯 “𑌸𑍋𑌽𑌨𑍍𑌵𑍇𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌕𑌾𑌦𑌿” 𑌤𑌿 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌯𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌕𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌯𑌨𑍍𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌕𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑌨𑌿𑌰𑍂𑌪𑌾𑌯𑌿𑌕𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌦𑌿𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍋 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧 𑌉𑌪𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌾𑌯𑌤𑍍𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌕𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑍋𑌽𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍁

ஷ்டீ । (தமேதாவேதாநுவசநேநேத்யாதி ச்ருதிவிரோதாச்சேதி ।) பக்ஷாந்தரம் ।
ஜ்ஞேயம் ப்ரஹ்மாதிர்ப்ரபந்ந்யமிதி யேந ஸூத்ரேணாபி ஸித்யதீதி ஸித்தம்।
"யஸ்ய ஸர்வாணி பூதாந்யாத்மைவாபூத்"இதி ப்ரத்யக்ஷதயைவாத்மத்வம் ப்ரஹ்மணோ வ்யவதிஷ்டதே
யத்தோக்தமேவேதம் யஜ்ஞாதிப்ரதிபாத்யம் ப்ரஹ்மேதி தத்ஸம்பாதகமேவேதத்
யதோக்தமேவ ஜீவஸ்வரூபம், வாக்யசேஷ உபக்ரமோபஸம்ஹாராதிஸாமஞ்ஜஸ்யேந ச கரணா
யத்தஜ்ஞாநவத்த்வாத் । நச ப்ரத்யக்ஷத்வம் ஸர்வஸாக்ஷித்வம் ப்ரஹ்மணஸ்ஸம்பவதி
ஸாக்ஷாத்காரவத்த்வாத் । ததஸ்ச ஸாக்ஷாத்காரவத்த்வம் ப்ரஹ்மதத்வேநாஸ்யஸம்பவ
தீதி ஸ்தித்யம் । ததாஹி ஸூத்ரே "நாந்யோதோஸ்தி த்ரஷ்டா"இதி த்ரஷ்டுத்வ
த்ருஷ்டிர்நிஷேதாதநுபபத்தேஃ ஜீவஸ்யைவ த்ரஷ்டுத்வம் ப்ரஹ்மாதி
ஸாக்ஷாத்காரவத்வாத் த்ருஷ்டிரூபத்வம் கரணாயத்தஜ்ஞாநவத்த்வாதிதி
கத்யா ஜீவபரத்வம் ஜீவஸ்ய த்ரஷ்டுத்வம் கரணாயத்தஜ்ஞாநவத்த்வமிதி நி
ஷேதோ உபபத்யதே ஸம்ஸாரஸ்ய கரணாயத்தஜ்ஞாநவத்த்வாதிதி
ப்ரஹ்மப்ரகரணத்வாத் உபபத்யதே — 'ஸர்வபூதாந்தராத்மத்வாதேவாந்தர்யாமித்வம்
தஸ்ய ஸர்வத்ர'। அந்தர்யாமித்வாதேவ ஸர்வபூதாந்தராத்மத்வம்
யதோக்தமேவ, ஸர்வகாரணத்வாத் ஸர்வகாரகத்வாச்ச ப்ரஹ்மணஸ்ஸர்வ
ஸ்ய ஸ்ரவணாத் । அந்தர்யாமியோ ராஜ்யாதிநா ப்ரஹ்மணஃ । அத ஏவ
ஸ்வஸ்ய ப்ரஹ்மத்வாந்தரத்வேந ப்ரஹ்மவிதீக்ஷாப்ரத்யக்ஷஸ்வாதிவிசேஷ
தநிராகரணாதிஸாக்ஷாத்காரவத்வாதேவ வாக்யசேஷா
த்வம் ப்ரபத்யதே । "நஸ ஸாதுநா கர்மணா பூயாந்நோ ஏவாஸாதுநா கநீயாந்" । யதா
ஸாதும் ப்ரதாநம் "த்ரஷ்டா த்ரஷ்டா"இதி ஸ்ருதத்வாத் த்ரஷ்டத்வமபி
ஸ்ருஷ்டித்ருஷ்டத்வம், ஸர்வஸர்வகாரகத்வாச்ச தத ஸம்ஸாரி
த்வேந ஸ்ரவணாத் ப்ரதிபாத்யம், ஏவம் நஜீவோ ஜீவோ ப்ரத்யக்ஷ ப்ரதி
பாத்யதே । "உபயேஷ்வபி ஹி பேதேநைநமதீயதே" । காண்வா ராஜ்யஞ்சி
நாமாஸமேவ அந்தர்யாமிணம் ஜீவஸ்யேஶ்வரம் । ராஜ்யஞ்சிநாமபி
"யஸ்ய ஆத்மா சரீரம்"இதி, காண்வா மாத்யந்திநாயநா மாத்யந்திநே
"யோவிஜ்ஞாநே திஷ்டந்"இதி ஸ்ருதத்வாத் விஜ்ஞாநமஹமஸ்யேதே । அதஃ
ந ஜீவோந்தர்யாமீதி ஸித்தம் । நநு ஸ்ருதேநா ஜ்ஞாநாத்மத்வம் கதம்
விஜ்ஞாநசப்தவாச்யத்வமிதி சேத்ஸ்வயம் விபத்தாவபி ஸித்தி தந்வாஸ் ।
ததாஹி — "யோவிஜ்ஞாநேதிஷ்டந், விஜ்ஞாநம் யஜ்ஞம் தநுதே, ஜ்ஞாநஸ்வ
ரூபாத் ப்ரதிபத்யம் பரமாத்மநஃ"இதி ஸ்ருதிஸ்ம்ருதிபி ஜ்ஞாந
ஸ்வரூபத்வமேவாத்மநஃ ப்ரதீதே நஜ்ஞாதாத்மா । அதவா "யோவே
வேதம் ஜிக்ராணீதி ஸ ஆத்மா, ஸவேதஹி த்ரஷ்டா ச்ரோதா"இத்யாதிச்ரு
வணாத், அஹம்ஜ்ஞாநாதிஜ்ஞாநவிஷயத்வாத் தேநாஹமாத்மநேதஜ்ஞாநா
ச்ரயத்வ, நஸ்வயம் ஜ்ஞாநரூபஃ । ஜ்ஞாநரூபத்வமநாதிநா லக்ஷ
ணீகாநீதத்வம் ப்ரஹ்மப்ரகரணத்வாத் உபபத்யதே "ஜ்ஞாதவ்ய"।

𑌅𑌤𑌶𑍍𑌚 “𑌏𑌷 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌾 𑌰𑌸𑌯𑌿𑌤𑌾 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌤𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌬𑍋-
𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌨𑍈𑌵 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯
𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑍇𑌵 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌕𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌨𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌿𑌕𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾-
𑌶𑍍𑌰𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌨𑍁 𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌿𑌕𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯-
𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌤𑌜𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾
𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌹 — “𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍀𑌨𑌾𑌮𑍍” । 𑌵𑌿𑌭𑍁𑌤𑍍𑌵𑍇
𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌯𑌂 𑌶𑌙𑍍𑌕𑌾𑌽𑌪𑌿 “𑌤𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑍇𑌨𑍈𑌷 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑌿”
“𑌯𑍇 𑌵𑍈 𑌕𑍇 𑌚𑌾𑌸𑍍𑌮𑌾𑌲𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑌮𑍇𑌵 𑌤𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑌿”
“𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌲𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌤𑍍𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍-
𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌨 𑌵𑌿𑌭𑍁𑌃 । 𑌅𑌤𑍋 𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾
𑌸𑌾𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌨𑍁 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑍁𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌣𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌵𑌿-
𑌷𑌯𑌕𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌰𑌾𑌹𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂, 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌭𑍋𑌰𑌪𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 —
“𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌚𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌯𑍋𑌃” । 𑌚𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌵𑌧𑌾𑌰𑌣𑍇 । 𑌵𑌿𑌭𑍁𑌤𑍍𑌵𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌉𑌤𑍍-
𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌕𑌥𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌸𑌂𑌭𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌯𑍋𑌃 𑌗𑌮𑌨𑌾𑌗𑌮𑌨𑌯𑍋𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾
𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑍈𑌵 𑌸𑌂𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑍁𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌤𑌦𑌸𑌂𑌭𑌵𑌃 । 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 ।
𑌸𑍍𑌵𑌕𑌰𑌣𑌗𑍍𑌰𑌾𑌮𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 “𑌸 𑌏𑌤𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇𑌜𑍋𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌃 𑌸𑌮-
𑌭𑍍𑌯𑌾𑌦𑌦𑌾𑌨𑍋 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌮𑍇𑌵𑌾𑌨𑍍𑌵𑌵𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑌿” “𑌶𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑌾𑌦𑌾𑌯 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌮𑍍”
𑌇𑌤𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰 𑌏𑌵 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍈𑌵 𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑌿𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌭𑍁𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌤-
𑌦𑍁𑌭𑌯𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌦𑌵𑌿𑌭𑍁𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 । “𑌨𑌾𑌣𑍁𑌰𑌤𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌰𑌾𑌧𑌿-
𑌕𑌾𑌰𑌾𑌤𑍍” । “𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌷𑍍𑌵𑌿”𑌤𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑍍𑌯
“𑌸 𑌵𑌾 𑌏𑌷 𑌮𑌹𑌾𑌨𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇”𑌤𑌿 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑍍𑌨 𑌜𑍀𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨 ।
“𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧 𑌆𑌤𑍍𑌮𑍇”𑌤𑌿 𑌜𑍀𑌵𑍇𑌤𑌰𑌂 𑌪𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑌧𑌿𑌕𑍃-
𑌤𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌮𑌹𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌾𑌤𑍍 । “𑌸𑍍𑌵𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌨𑍍𑌮𑌾𑌨𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌚”
“𑌏𑌷𑍋𑌽𑌣𑍁𑌰𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌚𑍇𑌤𑌸𑌾 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌵𑍍𑌯” 𑌇𑌤𑌿 𑌅𑌣𑍁𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑍍𑌯
𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌚𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌤𑍍, “𑌵𑌾𑌲𑌾𑌗𑍍𑌰𑌶𑌤𑌭𑌾𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌤𑌧𑌾 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌿𑌤-
𑌸𑍍𑌯 𑌚 । 𑌭𑌾𑌗𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌸 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑍇𑌯” 𑌇𑌤𑌿 𑌅𑌣𑍁𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌮𑍁𑌦𑍍𑌧𑍃𑌤𑍍𑌯
𑌤𑌨𑍍𑌮𑌾𑌨𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑍇 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌦𑌣𑍁𑌰𑍇𑌵 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑌣𑍋𑌰𑍇𑌕𑌦𑍇𑌶𑌸𑍍𑌥-
𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌥𑌂 𑌸𑌕𑌲𑌦𑍇𑌹𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿𑌵𑍇𑌦𑌨𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑍇-
𑌣 𑌪𑌰𑌿𑌹𑌰𑌤𑌿 — “𑌅𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌶𑍍𑌚𑌨𑍍𑌦𑌨𑌵𑌤𑍍” । 𑌯𑌥𑌾 𑌹𑌰𑌿𑌚𑌨𑍍𑌦𑌨𑌬𑌿𑌨𑍍𑌦𑍁𑌃
𑌶𑌰𑍀𑌰𑍈𑌕𑌦𑍇𑌶𑌸𑍍𑌥𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌕𑌲𑌦𑍇𑌹𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿𑌨𑌮𑌾𑌹𑍍𑌲𑌾𑌦𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌏𑌵-
𑌮𑍍 𑌜𑍀𑌵𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 । “𑌅𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌵𑍈𑌶𑍇𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁-
𑌪𑌗𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑍃𑌦𑌿 𑌹𑌿” । 𑌹𑌰𑌿𑌚𑌨𑍍𑌦𑌨𑌬𑌿𑌨𑍍𑌦𑍋𑌰𑍍𑌦𑍇𑌹𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌰𑌨𑍍𑌧𑍍𑌰𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌵𑌿𑌶𑍇-
𑌷𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃, 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌨 𑌦𑍇𑌶𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿-
𑌤𑌿𑌰𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌕𑌥𑌂 𑌤𑌥𑌾𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌨 । “𑌹𑍃𑌦𑌿 𑌹𑍍𑌯𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇”𑌤𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿
𑌶𑌰𑍀𑌰𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌥𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑍇𑌨 𑌵𑌰𑌿

तत् । यथा तदेवोक्तम् — "कर्ता शास्त्रार्थवत्त्वात्" इति प्रति-
पादितं जीवानां कर्तृत्वं परमात्मायत्तम् । तथा चेद्धि प्रवृत्ति-
निवृत्त्योः सामर्थ्यसहितत्वाभावात् तत्र जीवं नियोजयतो विधिनिषेध-
शास्त्रयोरानर्थक्यं स्यादिति पर्यनुयोगे प्राप्ते उच्यते
"परात्तु तच्छ्रुतेः" । तुशब्दः पक्षं व्यावर्तयति । तत्र क-
र्तृत्वं परात् परमात्मायत्तं तच्छ्रुतेः । "य आत्मानमन्तरो यमयती"-
ति तत्कर्तृत्वस्य परायत्तत्वश्रवणात् । नन्वेवं विधिनिषेधशा-
स्त्रानर्थक्यं, तत्राह — "कृतप्रयत्नापेक्षस्तु विहितप्रतिषिद्धा-
वैयर्थ्यादिभ्यः" । परमात्मा जीवकृतं प्रथमप्रयत्नमपेक्ष्य
तदनुमतिदानेन प्रवर्तयति । अतः शास्त्रं विधिप्रतिषेधावेव
यथानुग्राहकत्वादिकं सिद्ध्यति । सम्प्रति परमेष्ठिनः
स्वाश्रयस्थकार्त्स्न्यस्वरूपज्ञः सर्वेश्वरस्य सत्यसंकल्पः सर्वज्ञात्मा-
नुग्रहेणैव प्रवृत्तः शतानि कर्माणि सहस्राणि शतानि सह-
स्राणीति करोत्येवमिच्छया सर्वं विधाय तदेवाविचारेणोदितेषु
हेतुर्यादिकं तन्नियमनशक्तिं सर्वेषां क्षेत्रज्ञानां सामर्थ्यं
प्रतिपत्तुं स्वशासनाविरोधिशास्त्रं प्रवर्त्य प्रवर्तनादा-
याऽनुप्रविश्य नियन्तृतया च व्यवस्थापयति । ते च क्षेत्रज्ञाः
तदाहितशक्तयः तत्प्रदिष्टकरणकलेबरादिकाः तदाधाराः स्वय-
मेव स्वेच्छानुगुणं प्रवृत्तिनिवृत्तिरूपे कर्मणी उपा-
ददते । तदपि प्रवृत्तिनिवृत्तिरूपकर्मकारिणं स्वशासनानुवर्तिनं
ज्ञात्वा धर्मार्थकामैर्मोक्षेण च योजयति । शासनातिवर्तिनं तु
तद्विपरीतेन योजयति । अतः स्वातन्त्र्यपारतन्त्र्यादिविरोधा-
भावः समर्थितः । यथा हि नरः स्वायत्तनिरपेक्षाभावो-
ऽपि सहितैश्च ता । स च स्वशासनातिवृत्तिप्रवृत्तिनिवर्तना-
नुगुणाय फलं दातुं वाञ्छति । तदृशं
तदृशं गुणः । अन्यथा शास्त्रानिरर्थकत्वनिर्गुणत्वप्रसङ्गात् । स्व-
शासनातिवृत्तिप्रवृत्तिनिवृत्तिरूपकर्मानुरूपफलप्रदानेन वाञ्छित-
फलविशेषप्रदानस्य परायत्तत्वेन निरतिशयसामर्थ्यप्रयोग-
स्वयमेव प्रयतते । यथोक्तम् — "तेषां सततयुक्तानां भजतां
प्रीतिपूर्वकम् । ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते"
इति । नन्वेवमपि बालकं दृष्ट्वा उपेक्षमाणस्य
नास्तिकं कृतवतो पितुरिव नैर्घृण्यादिप्रसक्ति-
साहित्यकर्तृत्वपरतन्त्रविषये उपेक्षकत्वात् अनन्ते
कृत्वा प्रयोजकत्वात् सर्वेश्वरस्य तस्य निर्दयत्वादिदोष-
प्रसक्तिरिति चेत् । शास्त्रप्रवर्तनेन सामर्थ्यादिप्रवृत्ति-
निवारणस्य कृतत्वान्नोपेक्षणम् । तत्प्रवृत्तिकारणमेत-

ஹோதாரமக ஞாநாச்ரயமாபாசா ॥ ॥ ௨௭ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ஸப்தமம் ப்ராஹ்மணம் ॥

விசேஷயதி நிர்மாணகர்மாதிலக்ஷணைரவைலக்ஷண்யகர்மணைர்ந ஸ்வதந்த்ரஸ்ய நாநாபேக்ஷ்யம் । ஸாதாத்ம்யஸ்வாதந்த்ர்யேவ சேதநேதிவேத், தத்ர கிம் ப்ரமாணம் நப்ரத்யக்ஷம் । தஸ்ய ஸர்வவிஷயே ஸப்ரமாணத்வாத் நாபத்யநர்ந்தம் । தத்ர ஹி கிமீஸ்வராபத்யம் யதீரணம் ஸாக்ஷிவேதகலபேயி மதீஹேத்வேத்ய தஸ்வாதந்த்ர்யஸ்ய சேதநத்வநிமேயமேத, உதாந ஹேத்வமதீ । அநேஹேத்வமதேர் மைமேதா மாஸ்ய யாவிலிக்ஷி । அஹேத்வமதேர் யதிர்ஹ்ராஹ்மணேஷணை ஸாக்ஷிணை தஸ்ய மதணேஷ நப்ர திவ ஸைகாஸ் காரணத்வாபாவஸித்தேச்ச । விக்ஷேபாவரணஶக்திகத்ரிதாபேக்ஷ ஸாமர்த்ய காவிலக்ஷணதயா ஜீவஸ்ய கர்த்ருத்வாஸ் நஸாமஸ்ஸ்யாநந்யம் । ப்ரவர்த்தக ஜ்ஞாநவிசேஷாத் தாத்ருசஸ்யேவ ஸாமர்த்யாஸ் । காமாதிவத் ஸாமர்த்ய க்ரியோஹேதாரீஸ்வரஸ்ய நசேவஷதீரிதிப்ரஸக்தேச் । உக்தஞ்ச பகவதா பராசரேண — "நிமித்தமாத்ரமேவாஸௌ ஸ்ருஜ்யாநாம் ஸர்ககர்மணி" இதி । நிமித்தமாத்ரம் ஸாமர்த்யமாத்ரமித்யர்த்தஃ । ஸ்ரீபகவதாபி — "தஸ்ய கர்த்தாரமபி மாம் வித்த்யகர்த்தாரமவ்யய"மிதி । ஸாமர்த்யம் கர்த்ருத்வம் விதி । அஸாமர்த்யகர்த்ருத்வம் நவிருத்தமிதி தஸ்யார்த்தஃ । உக்தஞ்ச வ்யாஸார்யைஃ — "சேதயத்யம் யாவதா நஸ்யா தியாநந்தரேஷ யோஃ । நியந்த்ருத்வம் ப்ரதிகூலாவந் ஸம்போதோ நஸதஃபர"இதி ॥ நசைவம் ஸாமர்த்யகாரணத்வாதிஸித்தம் ஸர்வகாரணத்வம்ஸுவேத ஈஸ்வரஸ்ய பரமாத்மநஸ்தத்ஸ்வாதிகம் கர்த்ருத்வமேவ நதேவ்த்ரி திவேஸ், கவ்யநாயாஸேவத்ருதவிதாருவகாரஃ । "ஸஜ்ஞ்ப்ரவிஷ்ட ப்ரஸாஸ்ஞ நாநாம் ஸர்வாத்மா, ஸர்வஸ்யைவ ஸாமர்த்த்யம் காரயதீ"த்யாதிவர்த்த ப்ரதிவசநாத் ஈஶஸ்ய ப்ரவர்த்தகத்வாதிதி ஸித்தம் । தயா ப்ராணவாதே ஜீவஸ்ய யஸ் ஸ்வேஹாஸ்யாயநமஸ்ரீராத்யதிஷ்டாத்ருத்வம் நத்த்ராமத்ரயத்தி இதி வஹ்நவக்ஷ உச்யதே— "சேஷ்டாதிராத்யதிஷ்டாநம் தஷாமேநாஸ ப்ராணவதாமப்ராஸ்" । ப்ராணவதா வேத ஸஹ சேஷ்டாதீநாம் ஸம்ப்ராதிசேஷதாநாம் யஸ் ப்ராணவிஷயமயிஷ்டாநம் ஜீவேநாத்ராதிசேஷதாவிஸு க்ரியமாணம் ப்ராணகர்த்ருகாயிஷ்டாநம் யஸ் தஸ் தஷாமேநாஸ் தஸ்ய பரமாத்மநஸ் ஞாநேநாஸ் ஸம்கல்ப சேஷ்ட ஹவதி । "யோऽந்தஸ்திஷ்டந்ஸர்வா யமயந்தேஷ்யஸ்யாத்மரம் யோऽந்தஸ்திஷ்டந்ஸர்வாயம் யச்ச தநி திஷ்ட"ந்நித்யாதிப்ரஸ்ருதாஸ், "தஸ்ய நிதந்த்ருகாஸ்" ஸர்வேஷாம் பரமாத்மநாயிஷ்டிதத்வஸ்ய யாவஸ் ஸ்வாபேவ ஹாவிகாரோதி ஸித்தம் । ப்ரகர்த்தமேதஸாராஃ ॥ ॥ ௨௭ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ஸப்தமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

𑌦𑍇𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌹𑌂 𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌪𑍋𑌦𑌸𑍍𑌥𑌾𑌂 𑌤𑍌 𑌮𑍇 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌦𑌿𑌵𑍋 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌯𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌇𑌮𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌚 𑌭𑌵𑌚𑍍𑌚 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌚𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤𑍇 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑌦𑍋𑌤𑌂 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌂 𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌦𑌿𑌵𑍋 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌯𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌇𑌮𑍇 𑌯𑌦𑍍𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌚 𑌭𑌵𑌚𑍍𑌚 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌚𑍍𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌕𑍍𑌷𑌤 𑌆𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌤𑌦𑍋𑌤𑌂 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌂 𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌨𑌮𑌸𑍍𑌤𑍇𑌽𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌯𑍋 𑌮 𑌏𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌵𑍋𑌚𑍋𑌽𑌪𑌰𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌧𑌾𑌰𑌯𑌸𑍍𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀𑌤𑌿 ॥ ௫ ॥

𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌦𑌿𑌵𑍋 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿

𑌸𑍍𑌥𑌾𑌯𑌾𑌸𑍍𑌮𑌿 𑌉𑌦𑍍𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯 । “𑌶𑌾𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌧𑌵𑌾𑌹𑌸𑍍𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑍌 𑌮𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍌 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌭𑍍𑌯𑌨𑍁𑌜𑍍𑌞𑌾𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃— (𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀𑌤𑌿 ।) 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

(𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌸𑌾 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌹— (𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌦𑌿𑌵𑍋 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌹𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯, 𑌦𑌿𑌵𑌃 𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌅𑌣𑍍𑌡𑌕𑌪𑌾𑌲𑌾𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌜𑌾𑌤𑌮𑍍, 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌧𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑍍𑌯𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌜𑌾𑌤𑌮𑍍, 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍋𑌰𑍍𑌮𑌧𑍍𑌯𑍇 𑌯𑌤𑍍, 𑌯𑍇 𑌚𑍇𑌮𑍇 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 । 𑌕𑌾𑌲𑌤𑍍𑌰𑌯𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌜𑌾𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌵𑌿𑌷𑌯𑌮𑍍, 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌕𑍁𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌤𑌨𑍍𑌤𑍁𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌵𑌤𑍍 𑌪𑌟𑌃 𑌓𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌂 𑌚 𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌦𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌾𑌠𑍇𑌽𑌵𑍍𑌯𑌯𑍀𑌭𑌾𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

(𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌮𑍍 । (𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌹𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 ? 𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 𑌕𑌥𑌿𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌓𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌤𑌂 𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌾𑌮𑌰𑍂𑌪𑌬𑍀𑌜𑌂 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌿𑌮𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 “𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍍𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 ॥ ॥ ௪ ॥

(𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌨𑌮𑌸𑍍𑌤𑍇𑌽𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌅𑌥 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 ? 𑌹𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 । 𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌮 𑌏𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌂 (𑌵𑍍𑌯𑌵𑍋𑌚𑌃) 𑌵𑌿𑌵𑌿𑌚𑍍𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌸𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌤𑍇 𑌨𑌮𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍁 । 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍍𑌧𑌰𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹— (𑌅𑌪𑌰𑌸𑍍𑌮𑍈) 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌯 (𑌧𑌾𑌰𑌯𑌸𑍍𑌵) 𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌾𑌵𑌧𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀𑌤𑌿 ।) 𑌸𑌃 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌹𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍁𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௫ ॥

(𑌸𑌾 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌸𑌾 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑍀 𑌉𑌵𑌾𑌚 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 । (𑌯𑌦𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞

व्या यदन्तरा द्यावापृथिवी इमे यद्भूतं च भवच्च भविष्य-
च्चेत्याचक्षते कस्मिंस्तदोतं च प्रोतं चेति ॥ स होवाच
यदूर्ध्वं गार्गि दिवो यदवाक् पृथिव्या यदन्तरा द्यावा-
पृथिवी इमे यद्भूतं च भवच्च भविष्यच्चेत्याचक्षत आकाश
एव तदोतं च प्रोतं चेति कस्मिन्नु खल्वाकाश ओतश्च
प्रोतश्चेति ॥ ॥ ६ ॥

स होवाचैतद्वै तदक्षरं गार्गि ब्राह्मणा अभिवदन्त्य-
स्थूलमनण्वह्रस्वमदीर्घमलोहितमस्नेहमच्छायमतमोऽवाय्व-
नाकाशमसङ्गमरसमगन्धमचक्षुष्कमश्रोत्रमवागमनोऽतेजस्क-
मप्राणममुखममात्रमनन्तरमबाह्यं न तदश्नाति किञ्चन न तद-
श्नाति कश्चन ॥ ॥ ७ ॥

एतस्य वा अक्षरस्य प्रशासने गार्गि सूर्याचन्द्र-

[illegible]क्ष्यत्यादि ॥) (आकाश एव तदोतं च प्रोतं चेतीति ॥) यदाका-
शस्याप्याधार[illegible]विशेषः । यदूर्ध्वं दिव इत्याद्युक्तस्य [illegible]
जातं आकाश एव तदोतं च प्रोतं चेति कया यदाकाश उक्तः
(स आकाशः कस्मिन्नु खल्वोतश्च प्रोतश्चेति) सोऽव्याकृता-
काशः किमाश्रित इत्यर्थः ॥ ॥ ६ ॥

(स होवाच) एतद् याज्ञवल्क्य उत्तरमाह । किमित्यत्राह—
(एतद्वै तदक्षरं गार्गि ब्राह्मणा अभिवदन्तीत्यादिना ॥) हे
गार्गि । तदेतत् (वै) सर्वोपनिषत्सु, "यस्याक्षरं शरीरं य-
स्याव्यक्तं शरीर"मित्यादिषु प्रसिद्धम् (अक्षरम्) अश्नुते व्याप्नो-
तीति वा न क्षरतीति वा अक्षरं ब्रह्म अव्याकृताकाशस्याप्याधा-
रतया (ब्राह्मणाः) ब्रह्मविदः अभिवदन्ति । एतद् ब्राह्मणाभिवद-
नकथनेन नाहं किञ्चिदपि स्वबुद्ध्या वक्ष्यामीति सूचयति । तदेव
ब्रह्म विशिनष्टि—(अस्थूलम्) स्थूलभिन्नम् । तर्हि किमण्वित्यत्रा-
ह— (अनण्विति ॥) तर्हि किं ह्रस्वमित्यत्राह— (अह्रस्वमिति ॥)
किन्तर्हि दीर्घमित्यत्राह— (अदीर्घमिति ॥) एवमुत्तरत्रापि
द्रष्टव्यम् । (अश्रोत्रम्) श्रोत्राः इन्द्रियाणि । यथा श्रोत्रा [illegible] ।
तद्रहितमित्यर्थः । (अनन्तरमबाह्यम्) सावयवत्वप्रयुक्तदेशशून्यमित्य-
र्थः । (न तदश्नाति किञ्चन) तदक्षरं कर्तृ किञ्चिदपि नाश्नाति ।
अवाप्तकामतया भक्ष्यनिरपेक्षमित्यर्थः । तत् स्वयं न कस्यापि
भक्ष्यमित्याह—(न तदश्नाति कश्चनेति ॥) तद् ब्रह्म कर्म । शिष्टं
स्पष्टम् ॥ ॥ ७ ॥

(एतस्य वा अक्षरस्य प्रशासने गार्गि सूर्याचन्द्र

𑌸𑍌 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑍌 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿
𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍌 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯
𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌨𑌿𑌮𑍇𑌷𑌾 𑌮𑍁𑌹𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌅𑌹𑍋𑌰𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍
𑌯𑌰𑍍𑌧𑌮𑌾𑌸𑌾 𑌮𑌾𑌸𑌾 𑌋𑌤𑌵𑌸𑍍𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌸𑍍𑌯
𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌦𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌨𑍍𑌤𑍇
𑌶𑍍𑌵𑍇𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌚𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌯𑌾𑌂 𑌯𑌾𑌂 𑌚 𑌦𑌿𑌶𑌮𑌨𑍍𑌵𑍇
𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌦𑌦𑌤𑍋 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃

𑌸𑍌 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑍌 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌵𑍈𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋𑌽𑌵𑌧𑌾𑌰𑌣𑍇 । 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸-
𑌨𑍇 𑌆𑌜𑍍𑌞𑌾𑌪𑌕𑍇 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍌 । ‘‘𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 𑌅𑌂𑌶𑍇’’𑌇𑌤𑌿
𑌵𑌚𑌨𑌵𑌶𑌾𑌤𑍍 । 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑍌 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌧𑍃𑌤𑍌 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠-
𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌶𑌾𑌸𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌮𑍍 । 𑌸𑍍𑌵𑍇𑌚𑍍𑌛𑌾𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿-
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌬𑌨𑍍𑌧𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌶𑌾𑌸𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑍍𑌷𑌃 । 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌂 𑌶𑌾𑌸-
𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇 । ‘‘𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌿𑌤𑌾𑌰𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌷𑌾𑌮𑍍’’𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾-
𑌚𑍍𑌚 । 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌧𑍀𑌨𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌾𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌸𑍋𑌰𑍍𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃-
𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌜𑍀𑌵𑌯𑍋𑌃
𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌣 𑌯𑌚𑍍𑌛𑌕𑍍𑌤𑌿𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕-
𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌧𑍀𑌨𑌸𑌰𑍍𑌵𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌤𑍍𑌰 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌵𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌧𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌾
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵 ‘‘𑌸𑌾 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾’’𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌿𑌤𑌮𑍍 ।
(𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑍌 𑌵𑌿𑌧𑍃-
𑌤𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । (𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌧𑍃𑌤𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥)
𑌇𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌵𑌚𑌨𑌃 । (𑌨𑌿𑌮𑍇𑌷𑌾 𑌮𑍁𑌹𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌾
𑌇𑌤𑌿) 𑌸𑌜𑌾𑌤𑍀𑌯𑌕𑌾𑌃 𑌕𑌾𑌲𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰-
𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌦𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸-
𑌨𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌧𑌿𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌵𑌾𑌹𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾 𑌗𑌙𑍍𑌗𑌾-
𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌨𑌦𑍍𑌯𑌃 (𑌶𑍍𑌵𑍇𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃) 𑌹𑌿𑌮𑌵𑌦𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌰𑍍𑌵𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 [illegible]
𑌕𑌾𑌰𑌾 𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌧𑍀𑌨𑌤𑌯𑌾 [illegible]
𑌹𑌾𑌵𑌃 । (𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌚𑍍𑌯𑌃) 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌙𑍍𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌃 (𑌅𑌨𑍍𑌯𑌾𑌃) 𑌉𑌦𑍀𑌚𑍍𑌯𑌃 𑌨𑌦𑍍𑌯𑌃 𑌤𑌥𑌾
𑌯𑌾𑌂 𑌯𑌾𑌂 𑌚 𑌦𑌿𑌶𑌮𑌨𑍁𑌸𑍃𑌤𑌾 𑌏𑌤𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌾 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌾𑌸-
𑌨𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰-
𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌗𑌾𑌰𑍍𑌗𑌿 𑌦𑌦𑌤𑍋 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌏𑌤𑌦𑍀𑌯𑌸𑍍𑌯
𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇 𑌦𑌦𑌤𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌨𑍁𑌗𑍍𑌰𑌹𑌯𑌾 𑌤-
𑌦𑌾𑌜𑍍𑌞𑌯𑌾 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌤𑍁𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑌫𑌲𑌾𑌯 𑌦𑌾𑌨𑌂
𑌕𑌰𑍍𑌤𑍁𑌰𑍍𑌦𑌾𑌤𑌾 (𑌉𑌪𑌾𑌯𑌤𑌃) 𑌅𑌨𑌨𑍍𑌯𑌶𑌾𑌸𑌨𑌾𑌃 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌂𑌸-
𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑌪𑌦𑍇𑌨 𑌯𑌜𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌉𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤

ப்ரஷோடீகம் ஜெடெதி தடெதாஹ வாசக்னவ்ருபாஸநாத ॥ ॥௧௧॥

இதி வஞ்ஙோஷ்ரெய சஷ்ஷ்டம் ப்ராஹ்மணம் ॥

சயடெஹநம்விஷஹதுகஜ்ரீ வமஷ்ஹ கதி ஜெவா யாஜ்ஞவல்க்யா தி ஸடெஹதடெய நிவிஷா வடிடெஷ யாவஜோ டெவஹஷ வஸ்ய நிவிஷ்ரத்துஜே த்யஸ்ஹஹ்ரீவஹதா த்யஸ்ஹ ஹ்ரீவஸஹரெஹ தெர்ாஷிதி ஹொவாச கதெர்வ ஜெவா யாஜ்ஞவல்க்யதி த்யஸ்தியஹ

வாஷஹ-ஒுக்காஷிவஸ் ஸதருக்காஷிவஸ் ஸவஷுவிஷஹரரெகெ வஹாகவஹ தெ— "ஸம்ஹதிஷ்ரவஷருஷிவாதஃ" । ஸம்ஹதிஷ்ரவஷருஷி ஸோஹாரஅம்அக்காஜெகவஹாவஃ । ஸம்ஹாரணம் ஷரவஷவந்நு தத்ஸ் ஹாநவஹாஸ் வஷதிஷ்டெதெ । சஷ்ஹாநாவஸ் ஷஹாரஹாம்யிஷாஷிவிஷர வஸ் சஷ்கஷரவஷவககடியா விடுரொயாஷ்ம்ஹாஷ்ஹாயதநாநவர ஜவிஷரஷவஷதிஷ்டெதெ । நடெவஷிஹாயதநாவஸ் ஷஹாரஹாம்யிஷ ஷிவிஷரவஸ் குநதெரஸவ்ாஹவரவஸம்ஹாராவஸம்ஹவெந ஸதரக்கஜ்ஞா நகாநதகாஜெ ஹவஷுவிஷரநயாயிகவஸ் "கநாஷயஃ வயாந வெஸ்"தயிகாரணவஷிஸ்ஸ விரொயஷரஷிதிவாஷ்ரூ । ஹாஹாவிகாந ஜெஸ்ளவாயிகாஹாயதநக்கஸ்வாநவஸம்யாடெந விரொயாஹாவாஸ், இஹஉரவஷிஷிஞகாரஒுவஷரவஷரவககஸ்ஷ ஹதயாஷஹாய தநாவஷிஞகஸ்ஷஷாவாயிககயா வரஹரவிரஜளவாயிகஷரிஷோண அயாநவஸநாநவிரொயாஷிதிஹிதத்ஹிதஷ்வகததெநவஸராஷீ:॥௧௧॥

இதி வஞ்ஙோஷ்ரெய சஷ்ஷ்டம்ப்ராஹ்மணஹாஷ்ரூ ॥

(சயடெஹநம் விஷஹதுகஜ்ரீ வமஷ்ஹதரஷி ॥) ஹகஷஸ்ரவ தம் ஹாகஜ்ரீ । விஷஹ: ஸமயுகநரஉதியாவஸ் । வஹஷிவாஹ— (கதிஜெவா யாஜ்ஞவல்க்யதி ॥) கிம்ஸம்வ்ாகா ஜெவாஉதயஷ: । (ஸ டெஹதடெய நிவிஷாவடிடெஷ) ஸஃ ஸவம்வஷெஷா யாஜ்ஞவல்க்யஃ ஸதயா வக்ஷ்ரோணடெய நிவிஷா ஜெவதாஸம்வ்ரம் வடிடெஷ வ தஷாஷயஸ் । உக்தாநிதியாவஸ் । தஜெவ வாகரொதி— (யாவஜோ டெவஹஷவஸ் நிவிஷ்ரத்துஜெஇதி ॥) டெவஹஷவஸ் ஹஷஸ் தி விஷி நிவிஞாஷ டெவஹஷவஹஷ ஹவஸோநஃ ஜெவதாஸம்வ்ராவாவக வஷயுக்தம்த்விஷெஷஃ । தஸ்ரம் நிவிஷி யாவஜோ ஜெவாஹஷ-ஒயஜெ தாவஜோ ஜெவாஉதயஷ: । கியதே ஹதெத்ராவஜெஉதந்த்ராஹ— (த்யஸ்ஹ ஹ்ரீவ ஹதா த்யஸ்ஹ ஹ்ரீவ ஸஹரெஷி ॥) த்யஸ்ஹ ஹ்ரீவ ஹதா த்யஸ்ஹ ஹ்ரீணிஹதாநீதயஷ: । "உஹயத ஸஹவஸ்ஹஷிநஷிஷி"த்ர ஷிநா வஒுவுஷவணுாஜெஹஃ । த்யிகா ஹதீதயஷ: । வவாவிஷத ரதாவி । த்யஸ்ஹ ஹ்ரீவ ஸஹஸ்ர த்யிகா ஹீஸஹஸ்ரீணியாவஸ் ।

𑌶𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌷𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌤𑍍𑌰𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌰𑍍𑌧 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌚 𑌶𑌤𑌾 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌚 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨 𑌏𑌵𑍈𑌷𑌾𑌮𑍇𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌵𑌸𑌵 𑌏𑌕𑌾𑌦𑌶 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌦𑌶𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌵𑌸𑌵 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌚 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌶𑍍𑌚𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌚𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌶𑍍𑌚 𑌚𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌮𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌚𑍈𑌤𑍇 𑌵𑌸𑌵 𑌏𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌹𑍀𑌦𑌂

𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌦𑍃𑌢𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯𑌃 (𑌓𑌮𑌿𑌤𑌿 ।) (𑌉𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌵𑌿𑌦𑌗𑍍𑌧 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹— (𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌦𑍍𑌦𑍃𑌢𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 (𑌓𑌮𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌕𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹— (𑌷𑌡𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 (𑌓𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌅𑌧𑍍𑌯𑌰𑍍𑌧 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌧 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌅𑌰𑍍𑌧𑌾𑌧𑌿𑌕𑌸𑍍𑌸𑌾𑌰𑍍𑌧 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । 𑌏𑌵𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌸𑌂𑌕𑍋𑌚𑌵𑌿𑌕𑌾𑌸𑌵𑌿𑌷𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑍇𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯𑌃— (𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌚 𑌶𑌤𑌾 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌚 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌦𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

(𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌹— (𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨 𑌏𑌵𑍈𑌷𑌾𑌮𑍇𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌏𑌷𑌾𑌂 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌤𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑍇 𑌷𑌡𑌧𑌿𑌕𑌤𑍍𑌰𑌿𑌶𑌤𑌾𑌧𑌿𑌕𑌤𑍍𑌰𑌿𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑌃 [illegible] 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] “[illegible]”𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌤𑍇 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌦𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌵𑌸𑌵 𑌏𑌕𑌾𑌦𑌶 𑌰𑍁𑌦𑍍𑌰𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । (𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍋 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌂𑌶 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌕𑌤𑌮𑍇 𑌵𑌸𑌵 𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌵𑌸𑌵𑌃 𑌕𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । [illegible]𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌮𑌰𑍍𑌥𑌯𑌤𑌿— (𑌏𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌹𑍀𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂

வஸு ஸர்வம் ஹிதமிதி தஸ்மாத் வஸவ இதி ॥ ॥ ௩ ॥

கதமே ருத்ரா இதி தஶேமே புருஷே ப்ராணா ஆத்மைகாதஶ: தே யதாऽஸ்மாச்சரீராந்மர்த்யாதுத்க்ராமந்த்யத ரோதயந்தி தத்யத்ரோதயந்தி தஸ்மாத்ருத்ரா இதி ॥ ॥ ௪ ॥

கதம ஆதித்யா இதி த்வாதஶ வை மாஸா: ஸம்வத்ஸரஸ்யைத ஆதித்யா ஏதே ஹீதம் ஸர்வமாததாநா யந்தி தே யதிதம் ஸர்வமாததாநா யந்தி தஸ்மாதாதித்யா இதி ॥ ॥ ௫ ॥

கதம இந்த்ர: கதம: ப்ரஜாபதிரிதி ஸ்தநயித்நுரேவேந்த்ரோ யஜ்ஞ: ப்ரஜாபதிரிதி கதம: ஸ்தநயித்நுரித்யஶநிரிதி கதமோ யஜ்ஞ இதி பஶவ இதி ॥ ॥ ௬ ॥

கதமே ஷடித்யக்நிஶ்ச ப்ருதிவீ ச வாயுஶ்சாந்தரிக்ஷம் சாதித்ய

ஹிதமிதி தஸ்மாத்வஸவ இதி ॥) யஸ்மாதேதேஷ்வக்ந்யாதிஷ்வஷ்டஸு இதம் ஸர்வஶப்தவாச்யம் ஜகத் ஹிதம் நிஹிதம் । தே தஸ்மாத்வஸவ இத்யுச்யந்த இத்யர்த்த: । அஸ்மிந் ப்ரகரணே அக்நிப்ருதிவ்யாதிஶப்தாஸ்தத்ததபிமாநிதேவதாபரா இதி த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௩ ॥

ப்ரஶ்நஸ்து— (கதமே ருத்ரா இதி ॥) ஏகாதஶருத்ரா இத்யுக்தா: கே இத்யர்த்த: । உத்தரம் (தஶேமே புருஷே ப்ராணா ஆத்மைகாதஶ:) ஜ்ஞாநகர்மேந்த்ரியாணி தஶ புருஷஸ்தாநி । தஶமே தஶேம இத்யர்த்த: । தஶேமே புருஷ இதி வா ஸம்ஶ்லேஷ: । ஏகாதஶஸங்க்யாபூரணோ மந இத்யர்த்த: । தே ப்ராணா யதாऽஸ்மாந்மர்த்யாத் மரணயோக்யாச்சரீராதுத்க்ராமந்தி அத ததா ம்ரியமாணம் புருஷம் ரோதயந்தீதி ருத்ரா இத்யர்த்த: ॥ ॥ ௪ ॥

ப்ரஶ்நஸ்து— (கதம ஆதித்யா இதி ॥) த்வாதஶாதித்யா இத்யுக்தா: கே இத்யர்த்த: । உத்தரம் (த்வாதஶ வை மாஸா: ஸம்வத்ஸரஸ்யைத ஆதித்யா இதி ॥) ஸ்பஷ்டம் । தேஷாமாதித்யத்வமுபபாதயதி— (ஏதே ஹீதம் ஸர்வமாததாநா யந்தீத்யாதி ॥) ஏதே ஹி மாஸா இதம் உத்பத்திமதாம் ஜீவிதம் ஸர்வமாததாநா: ஸ்வஸம்ஹாரேணாயந்தி கச்சந்தி । தஸ்மாதாதித்யா இத்யர்த்த: ॥ ௫ ॥

கதம இந்த்ர: கதம: ப்ரஜாபதிரிதி ப்ரஶ்ந: । ஸ்தநயித்நுரேவேந்த்ரோ யஜ்ஞ: ப்ரஜாபதிரித்யுத்தரம் । கதம: ஸ்தநயித்நுரிதி புந: ப்ரஶ்ந: । அஶநிரித்யுத்தரம் । கதமோ யஜ்ஞ இதி ப்ரஶ்ந: । அத்ரோத்தரம்— (பஶவ இதி ॥) யஜ்ஞஸாதநத்வாத் பஶவ ஏவ யஜ்ஞ இத்யுச்யந்த இத்யர்த்த: ॥ ௬ ॥

கதமே ஷடிதி ப்ரஶ்ந: । ஷடித்யுக்தா தேவா: கே இத்யர்த்த: । [illegible] । உத்தரம்— (அக்நிஶ்ச ப்ருதிவீ ச வாயுஶ்சாந்தரிக்ஷஞ்சாதி

श्च द्यौश्चैते षडेते हीदं सर्वं षडिति ॥ ॥ ७ ॥

कतमे ते त्रयो देवा इति इम एव त्रयो लोका एषु हीमे सर्वे देवा इति कतमौ तौ द्वौ देवावित्यन्नं चैव प्राणश्चेति कतमोऽध्यर्ध इति योऽयं पवत इति ॥ ८ ॥

तदाहुर्यदयमेक इवैव पवतेऽथ कथमध्यर्ध इति यदस्मिन्निदं सर्वमध्यार्ध्नोत्तेनाध्यर्ध इति कतम एको देव इति प्राण इति स ब्रह्म त्यदित्याचक्षते ॥ ॥ ९ ॥

पृथिव्येव यस्यायतनमग्निर्लोको मनोज्योतिर्यो

त्यश्च द्यौश्च ॥) (एते षडेते हीदं सर्वं षडिति ॥) उक्तमिदं सर्वमेतेषु षट्सु एते प्रपञ्चाः । अत एव एते षडित्यर्थः ॥ ॥ ७ ॥

कतमे ते त्रयो देवा इति प्रश्नः । उत्तरं— (इम एव त्रयो लोका इत्यादि ॥) सर्वदेवाश्रयत्वात्त्रय एव लोका देवा इत्यर्थः । प्रश्नः (कतमौ तौ द्वौ देवाविति ॥) उत्तरं— (अन्नं चैव प्राणश्चेति ॥) कतमोऽध्यर्ध इति प्रश्नः । उत्तरं— (योऽयं पवत इति ॥) वायुरेवेत्यर्थः ॥ ॥ ८ ॥

(तदाहुर्यदयमेक इवैवेत्यादि ॥) यत् यस्मादयं वायुरेक एव पवते तत्कथमध्यर्ध इति शङ्कायामेवोत्तरमाहुरित्यर्थः । तदेवोत्तरमाह— (यदस्मिन्निदं सर्वमध्यार्ध्नोत्तेनाध्यर्ध इति ॥) अध्यार्ध्नोत् "ऋधु वृद्धौ" । अधिकवृद्धिं यस्मिन्नावि- दुमत् प्राप्तं तेनायं वायुरध्यर्ध इत्यध्यर्ध इत्यर्थः । कतम एको देव इति प्रश्नः । उत्तरं— (प्राण इति ॥) ननु प्राणः पवनपर्यायः वायुरित्युक्तः कथमेक इत्यत्राह— (स ब्रह्म त्यदित्याचक्षत इति ॥) अत्र प्राणशब्देन त्यच्च सच्च सर्वविलक्षणं ब्रह्मेति यदाहुः तदेवोक्तमित्यर्थः । ततश्च ब्रह्मणा एकेनासर्वे देवा इति वस्तुविवक्षितोऽर्थः ॥ ॥ ९ ॥

शाकल्यः पृच्छति (पृथिव्येव यस्यायतनमग्निर्लोको मनोज्योतिरित्यादिना ॥) यस्य पृथिव्येव आयतनमाधारः । शरीरमित्यर्थः । यस्याग्निर्लोकः लोक्यतेऽनेनेति लोकः । दर्शनसाधनमित्यर्थः । अग्निना हि पश्यति । मनोज्योतिः मन एव ज्योतिः संकल्पविकल्पादिकार्यकारि यस्य स मनोज्योतिः । पृथिव्यायतनकत्वेनाग्निदर्शनसाधनकत्वेन मनसा संकल्पितृत्वेन च सर्वात्मनां सर्वजीवानां परायणः परमप्राप्यभूतः

वेदं पूरुषं विद्वान् तत्त्वं स्वात्मनः परायणं सर्वे-
ष्टिता स्वाध्यायज्ञवल्क्य वेदवाक्यं पूरुषं तस्य त्वत्त्वा-
त्मनः परायणं यथा यथावाय शारीरः पूरुष उक्त
सैव शास्त्र तस्य कालेनैव तत्र प्रीतिरेव ॥ १० ॥

कालेन पश्यन्ति तत्त्वार्थं योगेन सत्येन ज्योतिषा
वेदं पूरुषं विद्वान् तत्त्वं स्वात्मनः परायणं सर्वे-
ष्टिता स्वाध्यायज्ञवल्क्य वेद वा वाक्यं पूरुषं तस्य त्वत्त्वा-
त्मनः परायणं यथा यथावाय कालेन पूरुषः सत्य

पूरुषशब्दितः परमात्मा वेद्य इति सिद्धम् । तत्र प्रत्यग्विशे-
षणविशिष्टः परमात्मा प्राप्यप्रापकत्वेन निर्दिष्टः नारायणक-
त्वेन स्वसंकल्पित्वेन प्राप्यत्वमिति प्रत्यक्ष सिद्धा-
र्थः । शरीरः परमात्मा प्राप्यप्रापकत्वादिना ज्ञातव्य इति
यो ज्ञाता स एव ज्ञाता स याज्ञवल्क्य नारायण इत्यर्थः ।
सर्वत्रोक्तं याज्ञवल्क्यमुख— (वेदवाक्यं तं पूरुषं तत्त्व-
स्वात्मनः परायणं यथोक्तमिति ॥) वेदशब्दार्थः । वाक्यं स-
त्त्वात्मनः परायणं प्राप्यप्राप्यत्वादिना उपास्यं
यं कं वेदवि तत्त्वं ज्ञानापेक्षत्वात्पर्यः । कोऽसावित्यत्राह—
(यथावाय शारीरः पूरुषः सत्य इति ॥) शारीरः जीवः । तदुक्तं
पुरीतिवाचः । यथा शारीरः जघन्यशरीरकः । ततश्च जघन्यशरीरकत्ववि-
शिष्टस्वात्मपरायणभूतः पूरुषशब्दितः परमात्मा प्राप्य-
प्रापकत्वादिना प्राप्य इत्यर्थः । एवं तत्त्वार्थ-
ज्ञात्वा अनिर्दिष्टे ज्ञेयं विशेषणान्तरं याज्ञवल्क्यः स्वयं प्र-
वृत्ति— (सर्वैव शास्त्रस्य तस्य कालेनैवेति ॥) तस्य प्राप्यप्राप्य-
त्वादिनेति तथः उपास्यत्वेन कालपूर्व निर्गुणविशिष्टा ।
किंरूपविशिष्टा प्राप्या । तद्वाक्य एवं सर्वत्यर्थः । उक्तार्थ-
मत शास्त्र— (अग्नि तृप्तिमेवाप्रेति ॥) अग्नितृप्तिसंज्ञया
अग्नितत्त्वप्रमाणेन विशिष्टा प्राप्येत्यर्थः । "सत तद्
पुरीत्यग्निति" इति अन्यपुरोऽग्नितत्त्वावेदनादिति द्रष्टव्यम् ।
यथा याज्ञवल्क्यमुख— (सर्वैव शास्त्रेति ॥) मतशास्त्र स-
र्वैव प्रवृत्ते । प्रदृष्टव्यं तत्त्वं प्रवृत्तेत्यर्थः । तस्य
कालेनैवेति शास्त्रप्रवृत्तः अग्नितृप्तिं याज्ञवल्क्योक्तार्थम् । एव-
मुत्तरत्रापि द्रष्टव्यम् ॥ ॥ १० ॥

(कालेन पश्यन्तीत्यादि ॥) (कालेन इति ॥) कालशरीरक

𑌵𑌦𑍈𑌵 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 ॥ ௧௧ ॥

𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌮𑌨𑍋𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌸 𑌵𑍈 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌾 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌵𑍇𑌦 𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌂 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌥 𑌯 𑌏𑌵𑌾𑌸𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸 𑌏𑌷 𑌵𑌦𑍈𑌵 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 ॥ ௧௨ ॥

𑌆𑌕𑌾𑌶 𑌏𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌮𑌨𑍋𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌸 𑌵𑍈 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌾 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌵𑍇𑌦 𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌂 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌥 𑌯 𑌏𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍌𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌕𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸 𑌏𑌷 𑌵𑌦𑍈𑌵 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌦𑌿𑌶 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 ॥ ௧௩ ॥

𑌤𑌮 𑌏𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌮𑌨𑍋𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌵𑍈 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌸 𑌵𑍈 𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌾 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌵𑍇𑌦 𑌵𑌾 𑌅𑌹𑌂 𑌤𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑌰𑌾𑌯𑌣𑌂 𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌥 𑌯 𑌏𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸 𑌏𑌷 𑌵𑌦𑍈𑌵 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 ॥ ௧௪ ॥

𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕𑍋 𑌮𑌨𑍋𑌜𑍍𑌯𑍋

𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌯𑌾 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

(𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) “[illegible]” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧௨ ॥

(𑌆𑌕𑌾𑌶 𑌏𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌯 𑌏𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍌𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌕 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌿𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌧𑍍𑌵𑌨𑌿𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍌𑌤𑍍𑌰𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣𑌾𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌯𑌃 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍁𑌸𑌨𑍍𑌧𑍇𑌯[illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌧𑍍𑌵𑌨𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃 । (𑌦𑌿𑌶 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) [illegible] 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௩ ॥

(𑌤𑌮 𑌏𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌯 𑌏𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌮𑌯𑌃 𑌛𑌾𑌯𑌾𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] “𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 [illegible]” 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧௪ ॥

(𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌲𑍋𑌕 𑌇𑌤𑌿 ॥) [illegible]

அங்காராவக்ஷயணமக்ரதா (௩) இதி ॥ ॥ ௧௮ ॥

யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச ஶாகல்யோ யதிதம் குருபாஞ்சாலாநாம் ப்ராஹ்மணாநத்யவாதீ: கிம் ப்ரஹ்ம வித்வாநிதி திஶோ வேத ஸதேவா: ஸப்ரதிஷ்டா இதி யத்திஶோ வேத்த ஸதேவா: ஸப்ரதிஷ்டா: ॥ ௧௯ ॥

கிந்தேவதோऽஸ்யாம் ப்ராச்யாம் திஶ்யஸீத்யாதித்யதேவத இதி ஸ ஆதித்ய: கஸ்மிந் ப்ரதிஷ்டித இதி சக்ஷுஷீதி கஸ்மிந் நு சக்ஷு: ப்ரதிஷ்டிதமிதி ரூபேஷ்விதி சக்ஷுஷா ஹி ரூபாணி பஶ்யதி

தேவாஹ— (த்வாம் ஸ்விதிமே ப்ராஹ்மணா அங்காராவக்ஷயணமக்ரதா இதீதி॥) ஸ்விதிதி விதர்கே । இமே நூநம் ப்ராஹ்மணா: ஸ்வயம் மத்தோ பீதாஸ்ஸந்த: அங்காராவக்ஷயணம் அங்காரா அவக்ஷீயந்தே தஹ்யந்தே யேந வா தேந தத் அங்காராவக்ஷயணம் । தந்நூநம் த்வாம் அக்ரத க்ருதவந்தோ ப்ராஹ்மணா: । த்வந்து ந புத்யஸே ஆத்மாநம் மயா தஹ்யமாநமித்யபிப்ராய: ॥ ॥ ௧௮ ॥

(யாஜ்ஞவல்க்யேதி ஹோவாச ஶாகல்ய:) உவாச அத்ராந்தரே ஶாகல்ய: । கிமிதி । (யதிதம் குருபாஞ்சாலாநாம் ப்ராஹ்மணாநத்யவாதீரிதி॥) குருபாஞ்சாலாநாம் ப்ராஹ்மணாநிமாந் ஸ்வமாஹாத்ம்யேந அத்யவாதீ: அதிக்ராந்தவாநஸி । அபிக்ஷிப்தவாநஸி । ஸ்வயம் பீதாஸ்த்வாமங்காராவக்ஷயணம் க்ருதவந்த இதி । (கிம் ப்ரஹ்ம வித்வாநிதி॥) கீத்ருஶம் ப்ரஹ்ம வித்வாநிதி ஏதாநேவமதிக்ஷிபஸி ப்ராஹ்மணாந் । அஹந்து திஶ: ஸதேவதாஶ்ச ஸப்ரதிஷ்டாஶ்ச இதி ஏவம்ப்ரகாரேண ஜாநே । த்வமப்யஹமிவ திஶோ தேவதாஸ்ஸப்ரதிஷ்டாஶ்ச யதி வேத்த தர்ஹி ப்ரூஹி வதேத்யர்த்த: ॥ ॥ ௧௯ ॥

இத்யுக்தே தர்ஹி ப்ரூஹீத்யுக்த: ஶாகல்ய: ப்ருச்சதி— (கிந்தேவதோऽஸ்யாம் ப்ராச்யாம் திஶ்யஸீதி॥) அஸ்யாம் ப்ராச்யாம் திஶி கிந்தேவத: கா தேவதா யஸ்ய ஸ: கிந்தேவத: । ப்ராச்யாம் திஶ்யாத்மாநம் காந்தேவதாமுபாஸ்ஸ இத்யர்த்த: । யாஜ்ஞவல்க்ய உத்தரமாஹ— (ஆதித்யதேவத இதி॥) ஆதித்யோ தேவதா யஸ்ய ஸ: ஆதித்யதேவத: । ப்ராச்யாம் திஶ்யாதித்யதேவதோபாஸகோऽஸ்மீத்யர்த்த: । ஶாகல்ய: ப்ருச்சதி (ஸ ஆதித்ய: கஸ்மிந் ப்ரதிஷ்டித இதி॥) உத்தரம் (சக்ஷுஷீதி॥) ப்ரதிஷ்டித இத்யநுஷங்க: । புந: ப்ருச்சதி— (கஸ்மிந் நு சக்ஷு: ப்ரதிஷ்டிதமிதி॥) உத்தரம் (ரூபேஷ்விதி॥) தத்ரோபபத்திமாஹ— (சக்ஷுஷா ஹி ரூபாணி பஶ்யதீதி॥) ஹி யஸ்மாத் சக்ஷுஷா ரூபாணி பஶ்யதி, அதஶ்சக்ஷு: ரூபவிஷயே ப்ரதிஷ்டிதமித்யர்த்த: । ப்ருச்சதி—

𑌸𑌵𑌰𑍁𑌣𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍍𑌵𑌾𑌪𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌰𑍇𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌜𑌾𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵 𑌸𑍃𑌪𑍍𑌤𑍋 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌦𑌿𑌵 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌮𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌰𑍇𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 ॥ ॥ ௨௨ ॥

𑌕𑌿𑌂𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌦𑍀𑌚𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌸𑍋𑌮𑌦𑍇𑌵𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌸 𑌸𑍋𑌮𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 ॥ ॥ ௨௩ ॥

𑌕𑌿𑌂𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍀𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿-

---

𑌤𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌰𑍇𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌜𑌾𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌜𑍍𑌜𑌾𑌤𑌂 𑌪𑌿𑌤𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌸𑌦𑍃𑌶𑌸𑌂𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌂 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌜𑌨𑌾𑌃 𑌪𑌿𑌤𑍁𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌃𑌸𑍃𑌤 𑌇𑌵 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑌿, 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌮𑌿𑌤 𑌇𑌵 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌂𑌕𑌾𑌰𑌣 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑍁𑌃, 𑌅𑌤𑍋 𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌏𑌵 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌪𑌰𑌿𑌣𑌾𑌮𑌿 𑌰𑍇𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 — (𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) ॥ ௨௨ ॥

𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 — (𑌕𑌿𑌂𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌦𑍀𑌚𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍋𑌮𑌦𑍇𑌵𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌸 𑌸𑍋𑌮𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌸𑌤𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑌾𑌹𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾𑌵𑌿𑌧𑍌 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑌕𑌾𑌃 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑌕𑌾 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑍁𑌃, 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌤𑍍𑌯 𑌏𑌵 𑌦𑍀𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 — (𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑌿 — (𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌅𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 — (𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) ॥ ௨௩ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 — (𑌕𑌿𑌂𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌮𑌧𑍍𑌯𑌮𑍋𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾 𑌚𑍇𑌯𑌂 𑌦𑌿𑌕𑍍 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌦𑍇𑌵𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍋𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 (𑌵𑌾𑌚𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿-

णेति हृदय इति कस्मिन्नु हृदयं प्रतिष्ठितमिति ॥ २४ ॥

अहल्लिकेति होवाच याज्ञवल्क्यो यत्रैतदन्यत्रास्मन्मन्यासै यद्ध्येतदन्यत्रास्मत्स्याच्छ्वानो वैनदद्युर्वयांसि वैनद्विमथ्नीरन्निति ॥ ॥ २५ ॥

कस्मिन्नु त्वं चात्मा च प्रतिष्ठितौ स्थ इति प्राण इति कस्मिन्नु प्राणः प्रतिष्ठित इत्यपान इति कस्मिन्न्वपानः प्रतिष्ठित इति व्यान इति कस्मिन्नु व्यानः प्रतिष्ठित इत्युदान

णेति प्रश्नः । हृदय इत्युत्तरम् । पुनः पृच्छति— (कस्मिन्नु हृदयं प्रतिष्ठितमिति ॥) एवं सर्वदेवतानां प्रतिष्ठाभूतं हृदयं क्व प्रतिष्ठितमित्यर्थः ॥ ॥ २४ ॥

(अहल्लिकेति होवाच याज्ञवल्क्य इति ॥) अहल्लिकेत्युक्त्वा याज्ञवल्क्य उत्तरमाहेत्यर्थः । अहल्लिक इति शाकल्यस्य नामधेयमिति केचित् । अहल्लिकः षण्ढः । कोपादेवं शाकल्यं याज्ञवल्क्यः प्राहेति केचित् । (यत्रैतदन्यत्रास्मन्मन्यासा इति ॥) अस्मत् अस्मादित्यर्थः । यद्वा अस्मदिति पञ्चमीबहुवचनाद्भ्यसो लुग् द्रष्टव्यः । अस्मत् अस्मत्त इत्यर्थः । अस्मदात्मनोऽन्यत्र यत्र क्वचिद्देशे हृदयं प्रतिष्ठितमिति मन्यासै मन्यसे । यद्येतत् हृदयं (अस्मत्) अस्मत्तोऽन्यत्र भवेत् तदा (श्वानः) एतच्छरीरं श्वानो वा (अद्युः) भक्षयेयुः । (वयांसि) पक्षिणो वा (विमथ्नीरन्) लोडयेयुः । तस्मादात्मन्येव हृदयं प्रतिष्ठितमित्यर्थः । अभेदोपचाराच्छरीरमेवास्मदित्युक्तमिति द्रष्टव्यम् ॥ २५ ॥

पुनः पृच्छति— (कस्मिन्नु त्वं चात्मा च प्रतिष्ठितौ स्थ इति ।) हृदयप्रतिष्ठाधारभूतस्त्वं अस्मदिति व्यपदिष्टं शरीरं आत्मा च । रूढशब्देनात्र हृदयमुच्यते । त्वच्छरीरं त्वद्धृदयं च कस्मिन् प्रतिष्ठितावित्यर्थः । स्थ इति अस्तेर्लटि मध्यमपुरुषद्विवचनम् । उत्तरम्— (प्राण इति ॥) प्राणाधीनप्रतिष्ठौ शरीरहृदयाविति भावः । एवमुत्तरत्रापि द्रष्टव्यम् । कस्मिन्नु प्राणः प्रतिष्ठित इति प्रश्नः । अपान इत्युत्तरम् । कस्मिन्नपानः प्रतिष्ठित इति प्रश्नः । व्यान इत्युत्तरम् । कस्मिन्नु व्यानः प्रतिष्ठित इति प्रश्नः । उदान इत्युत्तरम् । कस्मिन्नुदानः प्रतिष्ठित इति प्रश्नः । समान इत्युत्तरम् । एवं प्रश्नप्रतिवचनपरम्परायां परिसमाप्तायां तत्संसदि शाकल्ये समानप्रतिष्ठायाप्रश्नस्य तेनाकृतत्वात् स्वाहाकारतत्त्वं न वेत्तीति निश्चित्य याज्ञवल्क्यः समानप्रतिष्ठायाः स्वयं शाकल्यं पृच्छति । तदेव समानप्रतिष्ठा-

𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍂𑌦𑌾𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌮𑌾𑌨 𑌇𑌤𑌿 𑌸 𑌏𑌷 𑌨𑍇𑌤𑌿
𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌽𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌶𑍀
𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌸𑌙𑍍𑌗𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌸𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌸𑌿𑌤𑍋 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯
𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌾𑌨𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌲𑍋𑌕𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌
𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌸𑍍𑌸 𑌯𑌸𑍍𑌤𑌾𑌨𑍍𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌰𑍁𑌹𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌹𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑍍
𑌤𑌂 𑌤𑍍𑌵𑍌𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌾𑌮𑌿 𑌤𑌂 𑌚𑍇𑌨𑍍𑌮𑍇 𑌨 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯

𑌧𑌾𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌨𑌷𑍍𑌟𑌿— (𑌸 𑌏𑌷 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌸 𑌏𑌷𑌃 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑌾𑌰𑌭𑍂𑌤𑌃 '𑌅𑌥𑌾𑌤 𑌆𑌦𑍇𑌶𑍋 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍀' 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌯𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌸 𑌏𑌷𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑌾𑌰𑌭𑍂𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। (𑌅𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇) 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌾𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍈𑌰𑍍𑌨 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । (𑌅𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇) 𑌵𑌿𑌶𑌰𑌣𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌾𑌵𑌯𑌵𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌨 𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇 । (𑌅𑌸𑌙𑍍𑌗𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌸𑌜𑍍𑌜𑌤𑍇) 𑌨𑌿𑌰𑌵𑌯𑌵𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌸𑌙𑍍𑌗𑌂 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌸𑌿𑌤𑍋 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿) 𑌅𑌸𑌿𑌤𑌃 "𑌷𑌿𑌞𑍍 𑌬𑌨𑍍𑌧𑌨𑍇" । 𑌅𑌬𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑌾𑌦𑌿𑌗𑌤𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑌿 । 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌨 𑌹𑌿𑌂𑌸𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑌾𑌰𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌿 𑌨𑌿𑌧𑌾𑌯 𑌏𑌤𑌂 𑌶𑌾𑌕𑌲𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌵𑍇𑌤𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌯 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿— (𑌏𑌤𑌾𑌨𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌲𑍋𑌕𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌯𑌾𑌨𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍𑌯𑌷𑍍𑌟𑌾𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌾𑌨𑌿, 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌃, 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃, 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌷𑍍𑌟𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌃, 𑌸𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌏𑌤𑌾𑌨𑍍 (𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌰𑍁𑌹𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍁𑌹𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑍍) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 । 𑌆𑌯𑌤𑌨𑌲𑍋𑌕𑌦𑍇𑌵𑌾𑌦𑍀𑌨𑌪𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌾𑌨𑍍𑌨𑌿𑌰𑍂𑌹𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑍍𑌯 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌸𑌂𑌹𑌰𑌣𑌯𑍋𑌰𑍍𑌨𑌿𑌰𑍂𑌹𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑌃 । 𑌆𑌯𑌤𑌨𑌦𑍇𑌵𑌲𑍋𑌕𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍂𑌹𑍍𑌯 𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌯𑍋𑌽𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑍍 𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌅𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌤𑍍 𑌸𑌕𑌲𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌰𑍍𑌗𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌅𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑌣𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌮𑍌𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌗𑌤𑌮𑍍, 𑌨𑌿𑌰𑍂𑌹𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌹𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌞𑍍𑌚 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌗𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌥𑌾𑌪𑌿 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍋𑌨𑍍𑌯𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌯 𑌉𑌭𑌯𑍇𑌷𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌅𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍌 𑌨 𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌉𑌭𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨 𑌉𑌭𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑌣𑌞𑍍𑌚 𑌇𑌦𑌂𑌵𑌾 𑌪𑌰𑌿𑌦𑌂𑌵𑌾 𑌪𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌸𑌂𑌶𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑌾𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑌣𑌮𑍍 । 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌕𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌤𑌂 𑌤𑍍𑌵𑍌𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌾𑌮𑌿) 𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍌𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌂 𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍇𑌕𑌸𑌮𑌧𑌿

सविशेषब्रह्मविषयत्वेन [illegible]

शब्दं च प्रमाणं प्रत्याह। तन्मतेन निर्विकल्पकमपि तदपि सविशेषविषयमेव विशिष्टे इति यावज्ज्ञानस्वरूपस्य सविषयत्वम्। अत एव परोक्षापरोक्षसाधारणविशिष्टविषयकत्वं भगवता बादरायणेन— "शास्त्रयोनित्वात्" इति। तदधिकरणे जगदादिकारणत्वं ब्रह्मणः शास्त्रैकप्रमाणकत्वेन साधितम्। तथा च वेदान्तवाक्यं तत्र प्रमाणम्। अत एव न्यायतत्त्वानुसारिभिः सर्वैः शास्त्रैकप्रमाणकमेव ब्रह्म परिग्रहणीयम्। नन्वनुमानप्रमाणेनापि वेदान्तप्रतिपाद्यं सिद्ध्यति। कार्यत्वादिना हेतुना सकर्तृकत्वानुमानात् बुद्धिमत्कर्तृसिद्धिरिति, वेदान्तवाक्यस्य तदनुवादकत्वमेवेति वादिनः। अत एव वेदान्तवाक्यं ब्रह्मणि प्रमाणमिति प्रतिपादयितुम्— 'शास्त्रयोनित्वात्'। शास्त्रं योनिः प्रमाणं यस्य तत् शास्त्रयोनि, तस्य भावस्तत्त्वम्। शास्त्रैकप्रमाणकत्वात् ब्रह्मणो जगत्कारणत्वमित्यर्थः। कार्यत्वेन हेतुना सकर्तृकत्वानुमाने तत्रैव हेतुना सर्वज्ञत्वसिद्धिः, सर्वज्ञकर्तृकत्वसाधनेऽपि प्रयोजनाभावः, प्रत्यक्षादिविरोधश्च। कार्यस्य सकर्तृकत्वसाधने क्षित्यादिकार्यस्यापि तथात्वं प्रसज्यते। शरीरस्य नित्यत्वविरहात् तदभावे कर्तृत्वासिद्धिः, ज्ञानेच्छाप्रयत्नवत्त्वासिद्धिश्चेति शास्त्रैकप्रमाणकत्वम्। अत एव सर्वेषामपि वेदबाह्यानां प्रत्यक्षानुमानमात्रावलम्बिनां वेदान्तवाक्यप्रतिपाद्यत्वं नाङ्गीकार्यमिति प्रतिपादितम्। एवं सांख्ययोगपक्षनिराकरणेन तन्निराकरणयुक्त्या कणभक्षाक्षपादक्षपणकबौद्धादिपक्षाणामपि निराकरणं शास्त्रैकप्रमाणकत्वेन वेदपरिग्रहराहित्यात् निराकरणीयमिति सूत्रकारोऽपि— "एतेन शिष्टापरिग्रहा अपि व्याख्याताः" इत्यधिकरणे निर्णीतवान्। शिष्टाः परिशिष्टाः। तैरपि अपरिगृहीताः शिष्टापरिगृहीताः। अपशिष्टाः वेदबाह्यपरिग्रहाः कणभक्षादिपक्षाः एतेन सांख्यपक्षनिराकरणेनैव निरस्ता व्याख्याता इति सूत्रार्थः। तथा च वेदान्तेषु प्रमाणकारणवादो निरस्तः। तथा हि— कारणत्वपक्षस्य प्राकृतत्वेन तथा निर्णीतमिति प्रत्यक्षमप्युच्यते— "ब्रह्मैवेदं सर्वम्" इति। पारमार्थिकपरिणामवादेन परस्य

𑌰𑌸𑌂𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌦𑍍𑌵𑌯𑍇𑌨𑌾𑌣𑍁𑌹𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌣𑍁𑌕𑌮𑌾𑌰𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑌸𑌂𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌨𑌾𑌣𑍁𑌹𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌣𑍁𑌕𑌤𑍍𑌰𑌯𑍇𑌣 𑌮𑌹𑌦𑍍𑌦𑍀𑌰𑍍𑌘𑌂 𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌣𑍁𑌕𑌮𑌾𑌰𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌾𑌰𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍁𑌪𑌪𑌨𑍍𑌨𑍈𑌵 । 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑍇 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌦𑍇𑌶𑌿𑌕𑌸𑌂𑌯𑍋𑌗𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑌂𑌯𑍋𑌗𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑌨𑌿𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍, 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌰𑌸𑌂𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌦𑍇𑌶𑌾𑌭𑌾𑌵𑍇 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌪𑌰𑌿𑌮𑌾𑌣𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 । "𑌉𑌭𑌯𑌥𑌾𑌽𑌪𑌿 𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌤𑌸𑍍𑌤𑌦𑌭𑌾𑌵𑌃" । 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌦𑍍𑌯𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌕𑌾𑌰𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌨𑍈𑌯𑌾𑌯𑌿𑌕𑍈𑌰𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌸𑌮𑌵𑍇𑌤𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑍁𑌃, 𑌅𑌚𑍇𑌤𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌾𑌯𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌗𑌤𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑍁𑌃, 𑌵𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 𑌅𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌕𑌾𑌰𑌿𑌤𑌾𑌦𑍍𑌯𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍁𑌦𑍍𑌵𑌯𑌸𑌂𑌯𑍋𑌗 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌨 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾 । "𑌸𑌮𑌵𑌾𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌦𑌨𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑍇𑌃" । 𑌜𑌾𑌤𑌿𑌗𑍁𑌣𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌹𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌮𑌵𑌾𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍃𑌥𑌕𑍍𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌸𑌮𑌵𑌾𑌯𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑌿𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌹𑌕𑌤𑌾𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌤𑌾, 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌮𑍇 𑌅𑌨𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । "𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌚 𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍" । 𑌸𑌮𑌵𑌾𑌯𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑍋𑌰𑌪𑌿 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌂𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌜𑌗𑌤𑍋 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । "𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌪𑌰𑍍𑌯𑌯𑍋 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍" । 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑍋𑌃 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌨𑌿𑌰𑌵𑌯𑌵𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌪𑌰𑍍𑌯𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌜𑍍𑌯𑍇𑌤 । 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌮𑌤𑌾𑌮𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑍇𑌤𑌦𑍍𑌦𑍋𑌷𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌯𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌣𑌵𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍𑌤𑍁 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — "𑌉𑌭𑌯𑌥𑌾 𑌚 𑌦𑍋𑌷𑌾𑌤𑍍" । 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌗𑍁𑌣𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌣𑍁𑌕𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌃 । "𑌅𑌪𑌰𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌾𑌚𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌮𑌨𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾" । 𑌵𑍈𑌦𑌿𑌕𑌪𑌰𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌸𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌭𑌿𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍𑌷𑍇𑌽𑌨𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑍈𑌵 𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾 । 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌂 । 𑌤𑍇 𑌹𑌿 𑌵𑍈𑌶𑍇𑌷𑌿𑌕𑌾𑌦𑌯𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾𑌶𑌿𑌕𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋𑌕𑍍𑌤𑌿𑌃 । [illegible] 𑌮𑌾𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍁𑌪𑌚𑌯𑌾𑌪𑌚𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌵𑌕𑍀𑌯𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍁𑌪𑌚𑌯𑌾𑌪𑌚𑌯𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌯𑌦𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍁𑌪𑌚𑌯𑌾𑌪𑌚𑌯𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 । 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌪𑌿 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌦𑍁𑌪𑌚𑌯𑌾𑌪𑌚𑌯𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 [illegible] 𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 [illegible]

ज्ञानकार्येऽवस्थानम् । नन्वेतावता पक्षान्तरेऽज्ञानविषयक प्रसङ्गः । स्वाकारसमर्पणेनाज्ञानमेतदेव ज्ञानविषयत्वाभ्युपगमात् । ज्ञाने स्वाकारं समर्प्य नष्टेऽप्यर्थे ज्ञानगतेन नीलाद्याकारेणानुमीयते । न च प्रत्यक्षप्रत्यक्षज्ञानेनानन्तरानन्तरज्ञानाकारसिद्धिः । नीलज्ञानसन्ततेः पीतज्ञानानुत्पत्तिप्रसङ्गात् । अतोऽर्थाकारमेव ज्ञानमवैत्यर्थ इति । तत्राप्येतदेनावसतः । योऽयं विज्ञाने नीलाद्याकार उपलभ्यते स विनष्टस्यार्थस्याकारो भवितुमर्हति । कुतः । अदृष्टत्वात् । न ह्यनुपलब्धे विनष्टे यत्रस्याकारान्तरे सङ्क्रमणं दृष्टम् । प्रतिबिम्बादिकमपि स्थिरस्यैव भवति । तत्रापि नयत्रार्थस्य । अर्थाद्यप्रवेत्यर्थकृतं ज्ञानप्रवेत्यर्थस्य ज्ञानकार्येऽवस्थानादेव भवति । जपाकुसुमादेः स्फटिकादौ स्वाकारसमर्पणमेतदेव दृष्टम् अस्य दृष्टदृशने न हि अस्य विषयस्य ज्ञाने स्वाकारसमर्पणादर्शनात् । "उपायोऽनानात्वे प्रवेशो विधिः" । तत्र हि अस्य ज्ञानपदार्थस्य उपायोऽनानात्वं अनन्यत्वं प्रत्यक्षज्ञाना सर्वार्थानां विषयत्वम् कारणत्वसिद्धिस्सात् । उपात्तज्ञानानन्यत्वज्ञानयोः स्वतावास्तावि शेषादिसिद्धम् । स तद्वत्क्षात्क्षोषः स्वप्नेनादिकमेतदपि सम्पन्नति तत्तं सप्रयोगादनुप्रवेशसिद्धम् । यथा सप्रज्ञवशान्तिपनीतस्यात्वाशान्तं मतोपादानीयमिति प्रत्यवे चेष प्राप्ते उपन्यते— "अतः प्रासादौस्प्रात्" । अतः प्रशान्तदेदनानीयम् । वेदविशेषेत्त्ववाक्षणयोगवशा कार्यसाधनदीयमाणां निष्ठितदेत्पुस्तकस्यार्थ्यवशेन तत्तत्साक्षात्कारात् । "अविष्टानानुमन्तव्यम्" । अप्रवेशकस्य तदधिष्ठाताशरीरस्य प्रयोगाधिष्ठानाकार्यनुमन्तव्यम् । "कारणमित्युपनोपादानम्" । यथा जीवस्य कारणकलेवरादिष्ठाने कारणकलेवरात्तरेणानपेक्ष्यं एवं प्रयोगाधिष्ठानेऽपि शरीरान्तरानपेक्षत्वमित्यर्थः । उपादानं च स्वर्णार्याप्रयोज्येन उपादाय स्वर्णार्याप्रयोगदृष्टकामितंहि तदधिष्ठानम् । तत्त्वशक्तेरपि स्वर्णार्याप्रयोगदृष्टत्वमुपादानं प्रसज्यत । तदेतो नाधिष्ठानसम्भवः । 'अहं बहुस्याम्' । वाशब्दशब्दे । वशवर्तिः स्वर्णार्याप्रयोगदृष्टवत्त्वं जीवादित्वं सृष्टिसंहारादृष्टाश्रयाज्ञात्वे स्वाधीनाद्यनीयत्वेदं तदिति सिद्धम् । स तत्त्वदोषाद्वेषणानां प्राप्तान्तरनिषेध्य

மூர்தா விபபாத அபி ஹாஸ்ய பரிமோஷிணோऽஸ்தீந்யபஜ
ஹ்ருரந்யந்மந்யமாநா: ॥ ॥ ௨௬ ॥
அத ஹோவாச ப்ராஹ்மணா பகவந்தோ யோ வ: காமயதே ஸ மா
ப்ருச்சது ஸர்வே வா மா ப்ருச்சத யோ வ: காமயதே தம் வ: ப்ருச்சாமி
ஸர்வாந்வா வ: ப்ருச்சாமீதி தே ஹ ப்ராஹ்மணா ந தத்ருஷு: ॥ ௨௭ ॥
தாந் ஹைதை: ஶ்லோகை: பப்ரச்ச । யதா வ்ருக்ஷோ வநஸ்

விநாஶயேத் வேதநாஶிகாநாம் மூர்தாऽபி ஸமஸ்தாநந்தம் ஸமயோ நாஸ்
திக்யவ்ருத்திரிவ ஸ்தித: । யதா “ஸ்தேந யோக: ப்ரத்யக்ஷ” இத்யதிகர
ணே வேதநிந்திதஸ்வாதிவேஷாண்யுஜ்ஜ்வலாநி ஸமஸ்தமபி ஸகலஶாஸ்த்ரவேஷ
வேதவிரோதிகுத்ருஷ்டிமதாநீத்யுக்த்யா ஸத்வத ஸம்ப்ரதாயேண ஸமஸ்த
வாதராயணேந ஸகலஜகத்காரணஸ்ய ஸகலஜகத்ரக்ஷகஸ்ய காரணஸ்ய
பரப்ரஹ்மணோ நாராயணஸ்ய பரார்தஸ்தவ்யஸ்யோபநிஷத்ஸமதிகவே
த்யஸ்வீக்ருத: । (தம் ஹ ந மேநே ஶாகல்ய இதி ॥) தமேதம் ததாऽபேதவ
ரம் ப்ரமாணாந்தராதிக்யோபநிஷதர்தாநாம் ஶாகல்யோ நாஜ்ஞாஸீதித்ய
ர்த: । (தஸ்ய ஹ மூர்தா விபபாத) விஷயம் ஶீர்ண: பதித: । (அபி
ஹாஸ்ய பரிமோஷிணோऽஸ்தீந்யபஜஹ்ருரந்யந்மந்யமாநா இதி ॥) அஸ்
ய ஶாபவஶாந்மூர்தநி பதிதே தஸ்ய சோபாக்நிநா ஶரீரதஹநே ஸ்தி
தவத் । ஸம்ஸ்காராய ஶிஷ்யை: ஸமாநீயமாநாந்யஸ்தீந்யபி
அந்யத் தநம் மந்யமாநா: பரிமோஷிண: தஸ்கரா: அபஜஹ்ரு: அப
ஹ்ருதவந்த: । யத்வா — பரிமோஷிண: மோஷிதஶரீரஸ்ய । நஷ்டஶரீர
ஸ்யேத்யர்த: । தஸ்ய ஶாகல்யஸ்யாஸ்தீந்யந்யந்மந்யமாநா: ஶரீ
ரம் மந்யமாநா: ஔத்வைதிகக்ரியாயாம் தத்பந்தாத்யா அபஹ்ருத
வந்த இத்யர்த: ॥ ॥ ௨௬ ॥
(அத ஹோவாச ப்ராஹ்மணா பகவந்தோ யோ வ: காமயத இத்யாதி ॥)
அத ஶாகல்யமரணாநந்தரம் யாஜ்ஞவல்க்ய: ப்ராஹ்மணாநப்ருச்சத் ।
கிமிதி? ஹே பூஜ்யா பகவந்தோ ப்ராஹ்மணா: யுஷ்மாகம் மத்யே ய: ப்ரஷ்டு
காம: ஸ மாம் ஸ்வாபீஷ்டம் ப்ருச்சது । ஸர்வே வா மிலித்வா மாம் ப்ருச்சத ।
அதவா வ: யுஷ்மாகம் மத்யே ய: ப்ரஷ்டவ்யத்வேந ஜிஜ்ஞாஸித: தமேவம் ப்ரஶ்நம்
ப்ருச்சாமி । யத்வா ஸர்வேஷாம் ஸமுதாயப்ரஶ்நாய தத்வம் ததபி
ஜிஜ்ஞாஸா ஸர்வாந் யுஷ்மாந் ப்ருச்சாமீதி யாஜ்ஞவல்க்ய உக்தவாநித்யர்த: ।
(தே ஹ ப்ராஹ்மணா ந தத்ருஷு:) தே ப்ராஹ்மணா: யாஜ்ஞவல்க்யேந
ஸஹ ஜல்பகதாயாம் ப்ரகல்பா ந பபூவு: ॥ ॥ ௨௭ ॥
(தாந் ஹைதை: ஶ்லோகை: பப்ரச்சேதி ॥) யாஜ்ஞவல்க்ய இதி ஶே
ஷ: । தாந் ப்ராஹ்மணாந் । ஶ்லோகாநேவாஹ — (யதா வ்ருக்ஷோ வந

𑌤𑌿𑌸𑍍𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌮𑍃𑌷𑌾 । 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾𑌨𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌗𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌪𑌾𑌟𑌿𑌕𑌾 𑌬𑌹𑌿𑌃 ॥ 𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌏𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌰𑍁𑌧𑌿𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌟𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌦𑌾𑌤𑍃𑌣𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑍈𑌤𑌿 𑌰𑌸𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌹𑌤𑌾𑌤𑍍 ॥ 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌕𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌕𑌿𑌨𑌾𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌮𑍍 । 𑌅𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌰𑍂𑌣𑌿 𑌮𑌜𑍍𑌜𑌾 𑌮𑌜𑍍𑌜𑍋𑌪𑌮𑌾 𑌕𑍃𑌤𑌾 ॥ 𑌯𑌦𑍍𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌣𑍋 𑌰𑍋𑌹𑌤𑌿 𑌮𑍂𑌲𑌾𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌃 । 𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌿𑌨𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌣𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌮𑍂𑌲𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑌤𑌿 ॥ 𑌰𑍇𑌤𑌸 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌾𑌵𑍋

𑌸𑍍𑌪𑌤𑌿𑌸𑍍𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋𑌽𑌮𑍃𑌷𑌾) 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌫𑌲𑌪𑍁𑌷𑍍𑌪𑍋𑌪𑍇𑌤𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌃 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶 𑌏𑌵 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 । 𑌅𑌮𑍃𑌷𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । “𑌵𑌾𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌫𑌲𑍈𑌃 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌪𑍈”𑌰𑌿𑌤𑌿𑌹𑌿 𑌨𑌿𑌘𑌣𑍍𑌟𑍁𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵𑌾𑌹— (𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾𑌨𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌗𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌪𑌾𑌟𑌿𑌕𑌾𑌬𑌹𑌿𑌃) 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌪𑌰𑍍𑌣𑌾𑌨𑌿 । 𑌤𑍍𑌵𑌗𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌯𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍 𑌸𑌾 𑌬𑌹𑌿𑌰𑍍𑌭𑍂𑌤𑌾 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌾𑌟𑌿𑌕𑌾 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌾𑌣𑌾𑌮𑍁𑌪𑌶𑍍𑌲𑍇𑌷𑍇𑌣𑍈𑌵𑍋𑌤𑍍𑌪𑌾𑌟𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍁𑌤𑍍𑌪𑌾𑌟𑌿𑌕𑌾 । [illegible] 𑌬𑌹𑌿𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍 । 𑌰𑍁𑌧𑌿𑌰𑌾𑌵𑌾𑌰𑌕𑌾 [illegible] 𑌯𑌾 𑌬𑌹𑌿𑌰𑍍𑌭𑍂𑌤𑌾 𑌸𑌾 𑌬𑌹𑌿𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌕𑍍 । (𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌏𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌰𑍁𑌧𑌿𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌿 𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌟𑌃) 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌪𑌟𑌤𑌿 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌪𑌟𑌃 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌰𑌾𑌦𑌿𑌸𑍍𑌰𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑍍𑌵𑌚𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌏𑌵 𑌰𑍁𑌧𑌿𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌿 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌤𑍍𑌵𑌚 𑌏𑌵 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌰𑌾𑌦𑌿𑌸𑍍𑌰𑌾𑌵𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌸𑌾𑌮𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌦𑌾𑌤𑍃𑌣𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑍈𑌤𑌿 𑌰𑌸𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌿𑌵𑌾𑌹𑌤𑌾𑌤𑍍) 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌹𑍇𑌤𑍋𑌃 𑌆𑌤𑍃𑌣𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍 “𑌤𑍃𑌹𑌿𑌂 𑌹𑌿𑌂𑌸𑌾𑌯𑌾𑌮𑍍” । 𑌆𑌤𑍃𑌣𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍 𑌹𑌿𑌂𑌸𑌿𑌤𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌦𑍍𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑌿𑌵 𑌕𑍍𑌷𑍀𑌰𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌰𑌸 𑌇𑌵 𑌰𑍁𑌧𑌿𑌰𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌕𑌰𑌾𑌣𑌿) 𑌅𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌾𑌂𑌸𑌾𑌨𑌿 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌕𑌰𑌾𑌣𑍀𑌵 𑌶𑌕𑌲𑌾𑌨𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌕𑌿𑌨𑌾𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌮𑍍) 𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌨𑌾𑌮 𑌸𑌿𑌰𑍇𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌥𑍈𑌵 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌂 𑌕𑌿𑌨𑌾𑌟𑌮𑍍 । 𑌕𑌿𑌨𑌾𑌟𑌂 𑌨𑌾𑌮 𑌤𑍍𑌵𑌗𑌸𑍍𑌥𑌿𑌮𑌧𑍍𑌯𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌵𑌲𑍍𑌕𑌲𑌮𑍍 । 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌂 𑌵𑌲𑍍𑌕𑌲𑌗𑌤𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌾𑌂𑌶𑌃 । (𑌅𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌰𑍂𑌣𑌿) 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌥𑍀𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌰𑍂𑌣𑌿 𑌅𑌸𑍍𑌥𑌿𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌯𑌾𑌨𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌜𑍍𑌜𑌾 𑌮𑌜𑍍𑌜𑍋𑌪𑌮𑌾 𑌕𑍃𑌤𑌾) 𑌦𑌾𑌰𑍁𑌷𑍁 𑌯𑌾 𑌮𑌜𑍍𑌜𑌾 𑌸𑌾𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌜𑍍𑌜𑍋𑌪𑌮𑌾 𑌕𑍃𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌤𑌥𑌾 𑌚 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌮𑌜𑍍𑌜𑌾𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌮𑌜𑍍𑌜𑌾 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌦𑍍𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌣𑍋 𑌰𑍋𑌹𑌤𑌿 𑌮𑍂𑌲𑌾𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌃 । 𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌿𑌨𑍍𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌨𑌾 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌣𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌮𑍂𑌲𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑌤𑌿) 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑍇 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌷𑍋 𑌵𑍃𑌕𑍍𑌣𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 [illegible] 𑌮𑍂𑌲𑌾𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌃 [illegible] 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑌤𑌿 । 𑌮𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯

தத்வித இதி ॥ ॥ ௨௮ ॥

இதி பஞ்சமாத்யாயே நவமம் ப்ராஹ்மணம் ॥
இதி ப்ருஹதாரண்யகே பஞ்சமோऽத்யாயஸ்ஸமாப்த: ॥

அத ஷஷ்டோऽத்யாய: ॥

ஜநகோ ஹ வைதேஹ ஆஸாஞ்சக்ரேऽத ஹ யாஜ்ஞவல்க்ய ஆவவ்ராஜ தம் ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்ய கிமர்த்தமசாரீ: பஶூநிச்சந்நண்வாந்தாநிதி உபயமேவ ஸம்ராடிதி ஹோவாச ॥ ௧ ॥
யத்தே கஶ்சிதப்ரவீத்தச்ச்ருணவாமேத்யப்ரவீந்மே ஜித்வா ஶைலிநிர்வாக்வை ப்ரஹ்மேதி யதா மாத்ருமாந் பித்ருமாநாசார்யவாந்ப்ரூயாத்

தாராநாமதாரணமப்யுபபத்யத இத்யர்த்த: । திஷ்டமாநஸ்ய ப்ரஹ்மஸம்ஸ்தஸ்ய தத்வித: ப்ரஹ்மவித: பராயணம் பரப்ராப்யம் விஜ்ஞாநாநந்தரூபம் ப்ரஹ்மைவ யாஜ்ஞவல்க்யேந ஸ்பஷ்டம் ஜகத்ரூபமித்யர்த்த: ॥ ௨௮ ॥

இதி பஞ்சமாத்யாயே நவமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥
இதி ப்ருஹதாரண்யகபாஷ்யே பஞ்சமாத்யாயபாஷ்யம் ॥

அத ஷஷ்டோऽத்யாய: ॥

(ஜநகோ ஹ வைதேஹ ஆஸாஞ்சக்ரே) தர்ஶநகாங்க்ஷயா தர்ஶநார்த்தம் வைதேஹோ ஜநகஸ்ஸபாயாம் ஆஸாஞ்சக்ரே ஸ்தித இத்யர்த்த: । (அத ஹ யாஜ்ஞவல்க்ய ஆவவ்ராஜ) அத அஸ்மிந்நவஸரே யாஜ்ஞவல்க்ய ஆவவ்ராஜ ஆகத: । (தம் ஹோவாச) ஜநக இதி ஶேஷ: । தம் யாஜ்ஞவல்க்யமித்யர்த்த: । உக்திமேவாஹ— (யாஜ்ஞவல்க்ய கிமர்த்தமசாரீ: பஶூநிச்சந்நண்வந்தாநிதீதி ॥) ஹே யாஜ்ஞவல்க்ய? கிமர்த்தமசாரீ: ஆகதோऽஸி । கிம் பாநார்த்தீ பஶூநிச்சந்நாகதோऽஸீதி । அந்த: நிஶ்சய: । அணோ: ஸூக்ஷ்மஸ்ய வஸ்துந: ப்ரத்யகாத்மாதேரந்தாந்து நிஶ்சயாந்து கதா இத்யர்த்த: । யாஜ்ஞவல்க்ய: ப்ரத்யுவாச— (உபயமேவ ஸம்ராடிதி ஹோவாசேதி ।) உபயக்ரஹணாயைவாகதோऽஸ்மி । தஸ்ய ஸம்ஶயே யதி பஶவஸ்ய பாநஸ்ப்ருஹ: ததபி ந ப்ரதிஷேத்ய: । ஹே ஸம்ராடிதி ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்ய இதி ஶேஷ: । ஸம்ராட் ஹே ஸார்வபௌமேத்யர்த்த: ॥ ௧ ॥

வாவதூகா விஶேஷாபேக்ஷயா ப்ருஷ்டோ யாஜ்ஞவல்க்யோ ஜநகம் பப்ரச்ச— (யத்தே கஶ்சிதப்ரவீத்தச்ச்ருணவாமேதி ॥) யத்தத்த்வம் கஶ்சிதாசார்யோऽப்ரவீத் அநேகாசார்யேப்யோ ஸகலம் ஶ்ருணவாம । ஶ்ருத்வா உபதேஷ்டவ்யாம்ஶமபேக்ஷ்யாத இதி பாவ: । ஜநக ஆஹ— (அப்ரவீந்மே ஜித்வா ஶைலிநிர்வாக்வை ப்ரஹ்மேதி ॥) நாம

𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌥𑌾 𑌤𑌚𑍍𑌛𑍈𑌲𑌿𑌨𑌿𑌰𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌦𑍍𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌵𑌦𑌤𑍋 𑌹𑌿
𑌕𑌿𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌨 𑌮𑍇𑌽𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀
𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌪𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 𑌸 𑌵𑍈 𑌨𑍋 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑌿 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 ।
𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤 𑌕𑌾
𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌤𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌵𑍈

𑌜𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 । 𑌶𑍈𑌲𑌿𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌶𑍈𑌲𑌿𑌨𑌿𑌃 । 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌦𑍇𑌵𑌤𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌸 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌤𑌰 𑌆𑌹 — (𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑍍𑌪𑌿𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌾𑌨𑍍𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌮𑌾𑌤𑌾 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌅𑌨𑍁𑌶𑌾𑌸𑌨𑌕𑌰𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌸 𑌮𑌾𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑍍 । 𑌪𑌿𑌤𑌾 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑍍 । 𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌥𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸 𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌉𑌪𑌨𑌯𑌨𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍 𑌮𑌾𑌤𑌾𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑌾𑌮𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌮𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑍇𑌣𑌾𑌨𑍁𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌃 । 𑌏𑌤𑍈𑌰𑍇𑌵𑌂 𑌯𑌥𑌾𑌵𑌚𑍍𑌛𑌿𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑍋 𑌹𑌿 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌤𑌥𑌾 𑌚 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌰𑌯𑍇𑌣𑌾𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌯𑌥𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑌿 𑌤𑌥𑌾 𑌶𑍈𑌲𑌿𑌨 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 । 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌹 — (𑌅𑌵𑌦𑌤𑍋 𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌵𑌦𑌤𑌃 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌰𑌹𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌨 𑌹𑌿 𑌮𑍂𑌕𑌸𑍍𑌯𑍈𑌹𑌿𑌕𑌮𑌾𑌮𑍁𑌷𑍍𑌮𑌿𑌕𑌂 𑌵𑌾 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌸𑌿𑌧𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌵𑍈 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍈𑌲𑌿𑌨𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌚𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌪𑌿 𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌚 𑌤𑍇 𑌸 𑌕𑌿𑌮𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍 । 𑌆𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌕𑌾𑌲𑍇𑌷𑍍𑌵𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌃 । 𑌏𑌤𑌦𑍁𑌭𑌯𑌮𑌪𑌿 𑌶𑍈𑌲𑌿𑌨𑌿𑌰𑍍𑌨𑍋𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌜𑌨𑌕 𑌆𑌹 — (𑌨 𑌮𑍇𑌽𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌇𑌤𑌰 𑌆𑌹 — (𑌏𑌕𑌪𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌕𑌃 𑌪𑌾𑌦𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌦𑍇𑌕𑌪𑌾𑌤𑍍 । 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 । 𑌵𑌾𑌗𑍍𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌮𑌪𑌿 𑌏𑌕𑌪𑌾𑌤𑍍 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌭𑌿𑌃 𑌪𑌾𑌦𑍈𑌃 𑌶𑍂𑌨𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌨 𑌫𑌲𑌾𑌯 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌜𑌨𑌕 𑌆𑌹 — (𑌸 𑌵𑍈 𑌨𑍋 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑌿 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌹𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌸𑌃 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌭𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑌿 𑌆𑌯𑌤𑌨𑌾𑌦𑍀𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌸 𑌆𑌹 — (𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤) 𑌵𑌾𑌗𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌯𑌾𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌾𑌗𑍇𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑍍 । 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑍍𑌯𑍋𑌮𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌕𑌾𑌲𑌤𑍍𑌰𑌯𑍇𑌽𑌪𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌃 । 𑌏𑌨𑌚𑍍𑌚 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌜𑌨𑌕𑌃 𑌪𑍃𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 — (𑌕𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌤𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌯𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌃 — 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂𑌶𑌃 𑌸𑌾𑌧𑌾𑌰𑌣𑌃 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌽𑌪𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌸𑌾𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾 𑌉𑌤 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌵𑌦𑌸𑌾𑌧𑌾𑌰𑌣𑌾

ஸப்தாஶ்வஸப்த: ப்ரஜ்ஞாயதே ஶப்தேஷு யஜுர்வேதவைஶேஷிகே
வேதாந்தஶாஸ்த்ரபூர்வ ஆகமாஸ: பாராயணம் விதந்தா உபநிஷத:
ஶ்ரோத்ராணாம்ஸு த்ராணாஞ்சந வ்யாவ்யாவ்யாநாநி வ்யாவ்யாநாநீஷ்டமஹா
தேஶமிதம் பாரிதபேஷு லோக: பரமலோகஶப்தாணிவ ஸு
தாநி பாவேவ ஸப்தாஶ்வ ப்ரஜ்ஞாபகேவலேஷு ஸப்தாஶ்வபரம்
ப்ரஹ்ம வேதநம் பாஜ்ஞமாத்ரி ஶப்தாரணோநம் ஸுதாநந்திக்ஷர
ரஜ்ஜி தேவோ ஸுக்ஷா தேவாநவேந்த்ரி யஶஸம் விதாவேதந்யா
வேஷு ஸஶ்ஸ்த்ரஷமஶமஹஸ்யம் ஷஷ்டீதி ஹோமாய ஜநகோ வேத

கிஞ்ச ருபதநவத் ப்ரஜ்ஞாஸ்வ பாவ: அஷ்டௌ ஶதாந்தரஶரம— (பா
வேஷு ஸப்தாஶ்வதிஹோமாய) ஹோமஸப்தாஶ்வ? பாவேவ ப்ரஜ்ஞா । நதா
தவோஸ்திரிவ்யத்தத்யர்த: । தந்யவாயதி— (பாபாவே ஸப்தா
ஶ்வஶ: ப்ரஜ்ஞாயதே) அயம் பம்யாமிதி பாவேவஹி ப்ரஜ்ஞாயதே ।
தயா (ஶப்தேஷு யஜுர்வேதவைஶேஷிகே வேதாந்தஶாஸ்த்ரமிரவஸ ஜத்ராதி ॥) (ஆதி
மாஸ:) ராஶேயணாதி: । (பாராயணம்) விஷ்ணுபாராயணாதி । (விதந்தா:)
பதாஷ்டிகமா: । (உபநிஷத:) ப்ரஸிஜா: । (ஶ்ரோத்ரா:) ஶநஸ்ருத்ர
திரஸ்வா: । (ஸுத்ராணி) ப்ரஹ்மஸுத்ராதீநி । (அநவ்யாவ்யாநாநி)
மாஷ்யவ்யாவ்யாநாதீநி । (வ்யாவ்யாநாநி) மாஷ்யாதீநி । (இஷ்டம்)
யாமநிதித்தம் யஶுஜாதம் । (ஹுதம்) ஹோமநிமித்தம் யஶுஜாதம் ।
(ஆஶிதம்) அஷ்டாநநிமித்தகம் । (பாயிதம்) பாநீயதாநநிமித்தகம் ।
(அயம் லோக:) இஹ ஜந்மம் ஹம் । (பரஶ்ச லோக:) ஸ்வர்க
லோகாதி । (ஸர்வாணிசு தாநி) பஞ்சமித்ரதாவஸீநஸுவாணி ।
ஏவமேதத் ஸர்வம் ஹோமஸப்தாஶ்வ? பாவேவ ப்ரஜ்ஞாயதே । அத:
(பாவேஷு ஸப்தாஶ்வபரம் ப்ரஹ்ம)பாவேஷு தாபம் ப்ரஹ்மோபாஸநம் ப்ர
ஜ்ஞாநாஶகேநந கதவ்ருதித்யர்த: । தந்யவாஸநாயா: ஹஶரம—
(வேதநம்பாஜ்ஞமாத்ரி ஶப்தாரணோநம்ஸுதாநந்திக்ஷரஜ்ஜி தேவோஸுக்ஷா
தேவாநவேந்த்ரீதி) யஶஸம்(விதாநு) உக்தாயதநாதிஜ்ஞாநவாவேதத் பா
ரமுவம் ப்ரஹ்மோபாஸ்ய ஸநம் ப்ரஹ்மவிதம் பாக அயீதா ப்ரஹ்ம
விதந்தா நஜமாதி । விதந்தாயா: விஸ்தாரணம் நாஸ்திபாவத் । யயா வஸ்தாய
மாவோஸ்திக்ஷரஜ்ஜி ஸமம் பவிதாநாதிஸர்வாணி ஸுதாநந்திக்ஷர
ஜ்ஜி ஸ்ரீஹஸ்ஜீதந்யர்த: । தேவோஸுக்ஷா உபாஸநாமயிஷாத்ர
தேவோஸுக்ஷா । தத்வதாஸாயாஜ்யம் பாவேத்தியாவத் । தேவாந
வேந்த்ரி ஆஜாநவிஜேதாஶயதோமவதீதந்யர்த: । (ஸஶ்ஸ்த்ரஷம
ஶமஹஸ்யம் ஷஷ்டீதிஹோமாய ஜநகோ வேதேஷுமா:) மஸ்திதார்யா: ஶிஷ
ஹோ யஸ்மிந் ஹோமஸமஸ்யதயா । தாத்ரஷ்டஶார்த்தம் ஹோமஸம

𑌦𑍇𑌹𑌃 𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌾 𑌮𑍇𑌽𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤 𑌨𑌾𑌨𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌹𑌰𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌤𑍇 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍𑌤𑌚𑍍𑌛𑍃𑌣𑌵𑌾𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌨𑍍𑌮 𑌉𑌦𑌙𑍍𑌕𑌃 𑌶𑍌𑌲𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌾𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑍍 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌮𑌾𑌨𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌥𑌾 𑌤𑌚𑍍𑌛𑍌𑌲𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑍋𑌽𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌤𑍋 𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌤𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌨 𑌮𑍇𑌽𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌪𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 𑌸 𑌵𑍈 𑌨𑍋 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌹𑌿 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌏𑌵𑌾𑌯𑌤𑌨𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤 𑌕𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑌾 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌏𑌵 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍈 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯𑌾𑌯𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌯𑌾𑌜𑌯𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌧𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌨𑍈𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋

𑌸𑍍𑌵𑍋𑌪𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌦𑌦𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌜𑌨𑌕 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 (𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌾 𑌮𑍇𑌽𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤 𑌨𑌾𑌨𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌹𑌰𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑌨𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌤𑌤𑌃 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌦𑌪𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌾𑌹𑌰𑍇𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌮𑍇 𑌪𑌿𑌤𑌾 𑌅𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤 𑌬𑍋𑌧𑌿𑌤𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑌨𑍁𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯 𑌹𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 𑌨 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯 𑌉𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌨𑍇𑌯𑌂 ॥ ॥ ௨ ॥

(𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌤𑍇 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌉𑌦𑌙𑍍𑌕𑌃 𑌶𑍌𑌲𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌨𑌾𑌮𑌤 𑌉𑌦𑌙𑍍𑌕𑌃 । 𑌶𑍁𑌲𑍍𑌬𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌶𑍌𑌲𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑌃 । 𑌨𑌡𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌫𑌕𑍍 । (𑌅𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌤𑍋 𑌹𑌿 𑌕𑌿𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌜𑍀𑌵𑌤𑍋 𑌹𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌵𑌾𑌪𑍍𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌾𑌮𑍍𑌨𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌕𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍋𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑌾𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 — (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯𑌾𑌯𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌯𑌾𑌜𑌯𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑍍𑌯𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌧𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌟𑍍 𑌪𑌰𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌶𑌯𑌾 𑌅𑌯𑌾𑌜𑍍𑌯𑌮𑌪𑌿 𑌯𑌾𑌜𑌯𑌤𑌿 । 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑌿 । 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 “[illegible]” 𑌇𑌤𑌿𑌵𑌤𑍍 । 𑌯𑌾𑌂 𑌦𑌿𑌶𑌂 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌧𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌵𑌧𑌸𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌾 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌧𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑌂 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌧𑌹𑍇𑌤𑍁𑌦𑍇𑌶𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌾𑌮𑌾𑌯 𑌯𑌾𑌤𑌿 । 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌨𑍈𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌜𑌹𑌾

जहाति सर्वाण्येनं भूतान्यभिक्षरन्ति देवो भूत्वा देवानप्येति य एवं विद्वानेतदुपास्ते हस्त्यृषभं सहस्रं ददामीति होवाच जनको वैदेहः स होवाच याज्ञवल्क्यः पिता मेऽमन्यत नाननुशिष्य हरेतेति ॥ १ ॥

यदेव ते कश्चिदब्रवीत्तच्छृणवामेत्यब्रवीन्मे बर्कुर्वार्ष्णश्चक्षुर्वै ब्रह्मेति यथा मातृमान्पितृमानाचार्यवान्ब्रूयात्तथा तद्वार्ष्णोऽब्रवीच्चक्षुर्वै ब्रह्मेत्यपश्यतो हि किं स्यादित्यब्रवीत्तु ते तस्यायतनं प्रतिष्ठां न मेऽब्रवीदित्येकपाद्वा एतत्सम्राडिति स वै नो ब्रूहि याज्ञवल्क्य चक्षुरेवायतनमाकाशः प्रतिष्ठा सत्यमित्येनदुपासीत का सत्यता याज्ञवल्क्य चक्षुरेव सम्राडिति होवाच चक्षुषा वै सम्राट् पश्यन्तमाहुरद्राक्षीरिति स आहाद्राक्षमिति तत्सत्यं भवति चक्षुर्वै सम्राट् परमं ब्रह्म नैनं चक्षुर्जहाति सर्वाण्येनं भूतान्यभिक्षरन्ति देवो भूत्वा देवानप्येति य एवं विद्वानेतदुपास्ते हस्त्यृषभं सहस्रं ददामीति होवाच जनको वैदेहः स होवाच याज्ञवल्क्यः पिता मेऽमन्यत नाननुशिष्य हरेतेति ॥ २ ॥

यदेव ते कश्चिदब्रवीत्तच्छृणवामेत्यब्रवीन्मे गर्दभीविपीतो भारद्वाजः श्रोत्रं वै ब्रह्मेति यथा मातृमान्पितृमानाचार्यवान्ब्रूयात्तथा तद्भारद्वाजोऽब्रवीच्छ्रोत्रं वै ब्रह्मेत्यशृण्वतो हि किं स्यादित्यब्रवीत्तु ते तस्यायतनं प्रतिष्ठां न मेऽब्रवीदित्येकपाद्वा एतत्सम्राडिति स वै नो ब्रूहि याज्ञवल्क्य श्रोत्रमेवायतनमाकाशः प्रतिष्ठाऽनन्त इत्येनदुपासीत काऽनन्तता याज्ञ

तीति ॥) इत्युपसंहार इत्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

(यदेव ते कश्चिदब्रवीत्तच्छृणवामेत्यादि ॥) (बर्कुर्वार्ष्ण इति ॥) नामतो बर्कुः । वृष्णस्यापत्यं वार्ष्णः । (तत्सत्यं भवतीति ॥) चक्षुषा दृष्टे यथा सत्यत्वावसायः, तथा श्रोत्रादिना न भवतीत्यर्थः । अत एव चक्षुषि ब्रह्म सत्यत्वेनोपास्यमित्यर्थः । (य एवं विद्वानुपास्त इति ॥) चक्षुषा दृष्टं तद्विषयमित्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ॥ २ ॥

(यदेव ते कश्चिदब्रवीत्तच्छृणवामेत्यादि ॥) (गर्दभीविपीतो भारद्वाज इति ॥) गोत्रतो भारद्वाजः । नामतो गर्दभीविपीत

...யா ஹ்ருதயம் வை ப்ரஹ்மேதி யதா மாத்ருமான் பித்ருமானாசா
ர்யவான் ப்ரூயாத் ததா தஜ்ஜாபாலோऽப்ரவீத்ஹ்ருதயம் வை ப்ர
ஹ்மேத்யஹ்ருதயஸ்ய ஹி கிம் ஸ்யாதித்யப்ரவீத்து தே தஸ்யாயதநம்
ப்ரதிஷ்டாம் ந மேऽப்ரவீதித்யேகபாத்வா ஏதத்ஸம்ராடிதி ஸ வை
நோ ப்ரூஹி யாஜ்ஞவல்க்ய ஹ்ருதயமேவாயதநமாகாஶ: ப்ரதிஷ்டா
ஸ்திதிரித்யேநதுபாஸீத கா ஸ்திததா யாஜ்ஞவல்க்ய ஹ்ருதயமேவ
ஸம்ராடிதி ஹோவாச ஹ்ருதயம் வை ஸம்ராட் ஸர்வேஷாம் பூ
தாநாமாயதநம் ஹ்ருதயம் வை ஸம்ராட் ஸர்வேஷாம் பூதா
நாம் ப்ரதிஷ்டா ஹ்ருதயே ஹ்யேவ ஸம்ராட் ஸர்வாணி பூதா
நி ப்ரதிஷ்டிதாநி பவந்தி ஹ்ருதயம் வை ஸம்ராட் பரமம் ப்ரஹ்ம
நைநம் ஹ்ருதயம் ஜஹாதி ஸர்வாண்யேநம் பூதாந்யபிக்ஷரந்தி
தேவோ பூத்வா தேவாநப்யேதி ய ஏவம் வித்வாநேததுபாஸ்தே
ஹஸ்த்ய்ருஷபம் ஸஹஸ்ரம் ததாமீதி ஹோவாச ஜநகோ வைதே
ஹ: ஸ ஹோவாச யாஜ்ஞவல்க்ய: பிதா மேऽமந்யத நாநநுஶிஷ்ய ஹ
ரேதேதி ॥ ॥ ௭ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ப்ரதமம் ப்ராஹ்மணம் ॥

ஜநகோ ஹ வைதேஹ: கூர்சாதுபாவஸர்பந்நுவாச நம
ஸ்தேऽஸ்து யாஜ்ஞவல்க்யாநு மா ஶாதீதி ஸ ஹோவாச யதா வை ஸ
ம்ராண்மஹாந்தமத்வாநமேஷ்யந் ரதம் வா நாவம் வா ஸமாததீதைவமே

இதி ॥) ஶகலஸ்யாபத்யம் ஶாகல்ய: । நாமதோ விதக்த: । ஹ்ருதயம் பும்ஸ: ।
(ஹ்ருதயம் வை ஸம்ராட் ஸர்வேஷாம் பூதாநாமாயதநம் ஹ்ருதயம் வை
ஸம்ராட் ஸர்வேஷாம் பூதாநாம் ப்ரதிஷ்டா) ஆயதநம் ஆஶ்ரய: । ப்ரதி
ஷ்டா ஸ்திதிஹேது: । கதோ ஹ்ருதயே ஸர்வாணி பூதாநி ப்ரதிஷ்டி
தாநி பும்ஸ்த்வநிஷ்பத்தேர்பவந்தி । தஸ்மாத் ஹ்ருதயம் வை ஸம்ராட் பர
மம் ப்ரஹ்ம । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௭ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ப்ரதமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

(ஜநகோ ஹ வைதேஹ: கூர்சாதுபாவஸர்பந்நுவாசேதி ॥)

ஜநகஸ்ய யாஜ்ஞவல்க்யஸ்ய ஜ்ஞாநவைஶிஷ்ட்யம் த்ருஷ்ட்வா கூர்சாத் கூ
ர்சநாமவிஶேஷாதுத்தாய । ம்ருத்யோரிவ வத்ஸ: । உபாவஸர்பந் உப
ஸமீபமாகம்யோவாசேத்யர்த: । கிமுவாச — (நமஸ்தேऽஸ்து யாஜ்ஞ
வல்க்யாநு மா ஶாதீதி ॥) ஹே யாஜ்ஞவல்க்ய! தே துப்யம் நமோऽஸ்து । ஶிஷ்யம்
மாம் அநுஶாதீதி । ப்ரயாணம் ஸாதயஸ்வ । (ஸ ஹோவாச) ஸ ஏவ யாஜ்ஞ
வல்க்ய ஆஹ । கிமிதி । (யதா வை ஸம்ராடிதி ॥) ஹே ஸம்ராட் ஹே
மஹாராஜ? யதா லோகே மஹாந்தம் மார்கமத்வாநம் (கந்தும்)

क्षप्रिया इव हि देवाः प्रत्यक्षद्विषः ॥ ॥ २ ॥

अथैतद्वामेऽक्षिणि पुरुषरूपमेषाऽस्य पत्नी विराट् तयोरेष संस्तावो य एषोऽन्तर्हृदय आकाशोऽथैनयोरेतदन्नं य एषोऽन्तर्हृदये लोहितपिण्डोऽथैनयोरेतत्प्रावरणं यदेतदन्तर्हृदये जालकमिवाथैनयोरेषा सृतिः संचरणी यैषा हृदयादूर्ध्वा नाड्युच्चरति यथा केशः सहस्रधा भिन्न एवमस्यैता हिता नाम नाड्योऽन्तर्हृदये प्रतिष्ठिता भवन्त्येताभिर्वा एतदास्रवदास्रवति तस्मादेष प्रविविक्ताहार

ष्टव्यम् । ज्योतिर्ब्राह्मणे व्याख्यातप्रायत्वात् नारायणपक्षे व्याहितम् ॥ ॥ २ ॥

(अथैतद्वामेऽक्षिणि पुरुषरूपमेषाऽस्य पत्नी विराट्) विराड्रूपपुरुषं भोक्त्राकार इत्यर्थः । अस्य इन्द्रस्य पत्नी विराट् वामाक्षिस्था भोक्त्राकारा तत्पत्नी साक्षाल्लक्ष्मीरेव । एतत्तैत्तिरीयके— "विराडसि बृहती श्रीरसीन्द्रपत्नी धर्मपत्नी" इतीन्द्रपत्न्याः श्रीशब्दवाच्यत्वात् । अस्याः साक्षाल्लक्ष्मीत्वं प्रसादेऽप्युक्तमेतद्वेदितव्यम् । (तयोरेष संस्तावो य एषोऽन्तर्हृदय आकाशः) तयोर्दम्पत्योरेषः परस्परसंस्तवः स्थानमाकाशः । अधिकरणे घञ् । य एष हृदयकमलमध्य आकाश इत्यर्थः । अत्र ज्योतिर्ब्राह्मणवत् व्याख्यानं द्रष्टव्यम् । (अथैनयोरेतदन्नम्) अथ तयोर्दम्पत्योरन्नं भोग्यम् । प्राणादयः प्रतीयन्ते तदेव । किं तत् ? (य एषोऽन्तर्हृदये लोहितपिण्डः) यः एषः दृश्यमानः अन्तर्हृदये कमलकर्णिकाकारो लोहितपिण्डः । (अथैनयोरेतत्प्रावरणं यदेतदन्तर्हृदये जालकमिव) अथैनयोर्दम्पत्योरेतदेव प्रावरणं वस्त्रम् । किं तत् ? यद्धृदये जालवत् सूक्ष्मरन्ध्रहितनाडीनिवहसंवरणं जालकम् । तदेव पटवस्त्रस्थानीयमित्यर्थः । (अथैनयोरेषा सृतिः संचरणी यैषा हृदयादूर्ध्वा नाड्युच्चरति) अथ तयोर्हृदयादूर्ध्वं निःसृत्य या नाड्युच्चरति सैषा संचरण्या [illegible] बृहद्विशो बृहदोरुकल्पमयपदवाहेनादिप्रसिद्धसहिता संचरणी सृतिः निरवद्यमार्गमित्यर्थः । (यथा केशः सहस्रधा भिन्न एवमस्यैता हिता नाम नाड्य इत्यादि ॥) (अन्तर्हृदये) हृदयान्तः प्रतिष्ठिता भवन्ति याः केशसहस्रांशातिसूक्ष्माः हिता नाम नाड्यः ताभिः (एतत्) जीवजातं (आस्रवत्) आस्रवत् स्रवत् संस

𑌤𑌰𑌾𑌮𑌿𑌵𑍈𑌵 𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌕𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾 𑌦𑌿𑌗𑍍𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌉𑌦𑍀𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌗𑍁𑌦𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾 𑌦𑌿𑌗𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌅𑌵𑌾𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌗𑌵𑌾𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌦𑌿𑌶𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌸 𑌏𑌷 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌽𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌸𑌙𑍍𑌗𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌸𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌸𑌿𑌤𑍋 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌥𑌤𑍇 𑌨 𑌰𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑌭𑌯𑌂 𑌵𑍈 𑌜𑌨𑌕 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌜𑌨𑌕𑍋 𑌵𑍈𑌦𑍇𑌹𑍋𑌽𑌭𑌯𑌂

𑌰𑌹𑍃𑌤𑌜𑌾𑌤𑌂 (𑌸𑍍𑌰𑌵𑌤𑌿) 𑌸𑌂𑌸𑌰𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । '𑌤𑌯𑍋𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌮𑌾𑌯𑌨𑍍𑌨𑌮𑍃𑌤𑌤𑍍𑌵𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌵𑌙𑍍𑌙𑌨𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌣𑍇 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀'𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌚𑍍𑌚 । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌷 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑌿𑌕𑍍𑌤𑌾𑌹𑌾𑌰𑌤𑌰 𑌇𑌵𑍈𑌵 𑌭𑌵𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃) 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌤𑍌 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑍍𑌥𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌦𑌿𑌵𑍍𑌯𑌵𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌸𑌂𑌪𑌨𑍍𑌨𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌭𑌿𑌰𑍍𑌵𑍍𑌯𑌞𑍍𑌜𑌨𑍈𑌸𑍍𑌸𑌂𑌯𑍋𑌜𑌯𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌰𑍀𑌰𑌾𑌤𑍍 𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇𑌽𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌤𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑌾𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑌿𑌕𑍍𑌤𑌾𑌹𑌾𑌰𑌤𑌰 𑌇𑌵𑍈𑌵 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌅𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌵𑌤𑍍𑌤𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌸𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌾𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌤𑌿𑌶𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌤𑍍𑌵𑍇𑌽𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌪𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌪𑌿 𑌚𑍈𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌗𑌤𑍇𑌰𑍍𑌨𑌾𑌡𑍀𑌰𑍂𑌪𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌅𑌥 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌦𑌿 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍇𑌣𑌾𑌪𑌿 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌗𑌤𑌜𑍀𑌵𑌵𑍈𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿 — (𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌕𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑍍𑌥𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌞𑍍𑌚𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍀 𑌦𑌿𑌕𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌚𑍀𑌦𑌿𑌗𑍍𑌗𑌤𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 । 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌵𑍈𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑌮𑌾𑌹 — (𑌸 𑌏𑌷 𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌅𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑍋 𑌨 𑌹𑌿 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ।) 𑌸 𑌏𑌷𑌃 𑌦𑌕𑍍𑌷𑌿𑌣𑌾𑌕𑍍𑌷𑌿𑌸𑍍𑌥𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌶𑍀𑌰𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌧𑌰𑍍𑌮𑌵𑌤𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌰𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 "𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌨𑍇𑌤𑍀"𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑍈𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑌮𑌿𑌤𑌰𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌭𑌯𑌂 𑌵𑍈 𑌜𑌨𑌕 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃) 𑌏𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌸𑌿 । 𑌵𑍈𑌶𑌬𑍍𑌦 𑌏𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌵𑌾𑌨𑌸𑌿 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨𑌾𑌪𑌵𑌰𑍍𑌗𑌸𑌂𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑍍𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 "[illegible]"𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌤𑌿

गच्छताद्याज्ञवल्क्य यो नो भगवन्नभयं वेदयसे नमस्ते-
ऽस्त्विमे विदेहा अयमहमस्मीति ॥ ॥ ४ ॥

इति षष्ठाध्याये द्वितीयं ब्राह्मणम् ॥

जनकं ह वैदेहं याज्ञवल्क्यो जगाम स मेने न वदिष्य
इत्यथ ह यज्जनकश्च वैदेहो याज्ञवल्क्यश्चाग्निहोत्रे स-
मूदाते तस्मै ह याज्ञवल्क्यो वरं ददौ स ह कामप्रश्नमेव
वव्रे तं हास्मै ददौ तं ह सम्राडेव पूर्वं पप्रच्छ ॥ १ ॥

री कृत्वा स्थितः । इति याज्ञवल्क्यो जनकमुवाचेत्यर्थः । स हो-
वाच जनको वैदेहः । किमिति ? (अभयं गच्छताद्याज्ञवल्क्य)
हे याज्ञवल्क्य ? त्वमप्यभयं गच्छतात् । आशिषि तातङ् ।
ब्रह्मप्राप्तिरस्तु भूयादित्यर्थः । किञ्च हे भगवन् ? यस्त्वं (नः)
अस्माकं (अभयं वेदयसे) अभयं परमात्मानं बोधयसे । तस्मै
तुभ्यं परमात्मप्रापकाय तुभ्यं परमोपकारिणे नमोऽस्तु ।
(इमे विदेहाः) तुभ्यं दक्षिणात्वेन समर्पिता इति शेषः ।
(अयमहं) त्वदधीनवृत्तिरस्मि ते दासोऽस्मीत्यर्थः । इति श-
ब्दः प्रकरणसमाप्त्यर्थः ॥ ॥ ४ ॥

इति षष्ठाध्याये द्वितीयब्राह्मणभाष्यम् ॥

(जनकं ह वैदेहं याज्ञवल्क्यो जगाम) “योगक्षेमार्थमी-
श्वरमभिगच्छेत्” इति स्मृत्यनुसारेण कदाचिज्जनकसमीपं याज्ञव-
ल्क्यो गतः । (स मेने न वदिष्य इति ॥) सः याज्ञवल्क्यो गमने
मनस्येवं मेने चिन्तितवान् । किमिति ? किञ्चिदप्यध्यात्मविषये न व-
क्ष्यामीति । एवं कृतसङ्कल्पोऽपि याज्ञवल्क्यो जनकेन पृष्टं
सर्वमपि प्रवक्तुमुपचक्रम इत्याख्यायिकामाह — (अथ ह
यज्जनकश्चेत्यादिना ॥) अथ तदानीं जनकश्च वैदेहो याज्ञव-
ल्क्यश्च (अग्निहोत्रे समूदाते) अग्निहोत्रविषये संवादं कृत-
वन्तावित्यर्थः । (तस्मै ह याज्ञवल्क्यो वरं ददौ) तस्य जनकस्य
अग्निहोत्रविषयकं विज्ञानवैशिष्ट्यं दृष्ट्वा परितुष्टो याज्ञव-
ल्क्यस्तस्मै वरं ददौ इष्टं वरं वृणीष्वेत्युवाचेत्यर्थः । (स ह
कामप्रश्नमेव वव्रे) स जनकः अपेक्षितांशान् प्रश्नान् प्रष्टुं स्वा-
तन्त्र्यं दातव्यमिति वरं वृतवान् । (तं हास्मै ददौ) तमपि वरं
याज्ञवल्क्योऽस्मै ददावित्यर्थः । (तं ह सम्राडेव पूर्वं पप्रच्छ)
तेन वरप्रदानसामर्थ्येनानभिप्रायमपि याज्ञवल्क्यं तू-
ष्णीं स्थितमपि सम्राडेव प्रथमं पप्रच्छेत्यर्थः ॥ १ ॥

याज्ञवल्क्य किंज्योतिरयं पुरुष इति आदित्यज्योतिः सम्राडिति होवाचादित्येनैवायं ज्योतिषास्ते पल्ययते कर्म कुरुते विपल्येतीत्येवमेवैतद्याज्ञवल्क्य ॥ २ ॥

अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य किंज्योतिरेवायं पुरुष इति चन्द्रमा एवास्य ज्योतिर्भवतीति चन्द्रमसैवायं ज्योतिषास्ते पल्ययते कर्म कुरुते विपल्येतीत्येवमेवैतद्याज्ञवल्क्य ॥ ३ ॥

अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य चन्द्रमस्यस्तमिते किंज्योतिरेवायं पुरुष इत्यग्निरेवास्य ज्योतिर्भवतीत्यग्निनैवायं ज्योतिषास्ते पल्ययते कर्म कुरुते विपल्येतीत्येवमेवैतद्याज्ञवल्क्य ॥ ४ ॥

अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य चन्द्रमस्यस्तमिते शान्तेऽग्नौ किंज्योतिरेवायं पुरुष इति वागेवास्य ज्योतिर्भवती

प्रश्नमाह — (याज्ञवल्क्य किंज्योतिरयं पुरुष इति ।) किंज्योतिरिति बहुव्रीहिः । अस्य पुरुषस्य आसनगमनकर्मनिर्वृत्त्यादिसाधनभूतं ज्योतिः किमिति प्रश्नार्थः । उत्तरमाह — (आदित्यज्योतिः सम्राडिति होवाच) याज्ञवल्क्य इति शेषः । हे सम्राट् ? अयं पुरुषः आदित्यज्योतिरिति होवाच याज्ञवल्क्यः । आदित्याख्यज्योतिःसहकृत इत्यर्थः । तदेवाह — (आदित्येनैवेति ।) आदित्येनैवायं ज्योतिषा (आस्ते) उपविशति । (पल्ययते) ''उपसर्प्यायता''विति यावत् । पल्ययते इतस्ततो गमनं करोति लौकिकं वैदिकं वा कर्म कुरुते । यथायथं (विपल्येति) (विपर्येति) व्यतिनिवृत्त्यागच्छतीति यावत् । उक्तमङ्गीकरोति जनकः — (एवमेवैतद्याज्ञवल्क्येति ।) ॥ २ ॥

अन्यत्पृच्छति (अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य किंज्योतिरेवायं पुरुष इति ।) आदित्येऽस्तमिते अयं पुरुषः किंज्योतिर्भवतीत्यर्थः । उत्तरम् — (चन्द्रमा एवास्य ज्योतिर्भवतीत्यादि ।) स्पष्टं पूर्ववत् ॥ ३ ॥

अन्यत्पृच्छति जनकः — (अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य चन्द्रमस्यस्तमिते किंज्योतिरेवायं पुरुष इति ।) स्पष्टम् । उत्तरमाह याज्ञवल्क्यः — (अग्निरेवास्य ज्योतिर्भवतीत्यादि ।) पूर्ववत् ॥ ४ ॥

अन्यत्पृच्छति जनकः — (अस्तमित आदित्ये याज्ञवल्क्य चन्द्रमस्यस्तमिते शान्तेऽग्नौ किंज्योतिरेवायं पुरुष इति ।) शा

தி வாகேவாஸ்ய ஜ்யோதிர்பவதீதி வாசைவாயம் ஜ்யோதிஷாஸ்தே பல்யயதே கர்ம குருதே விபல்யேதீதி தஸ்மாத்வை ஸம்ராடபி யத்ர ஸ்வ: பாணிர்ந விநிர்ஜ்ஞாயதே'த யத்ர வாகுச்சரத்யுபைவ தத்ர ந்யேதீதி ஏவமேவைதத்யாஜ்ஞவல்க்ய ॥ ॥ ௫ ॥

அஸ்தமித ஆதித்யே யாஜ்ஞவல்க்ய சந்த்ரமஸ்யஸ்தமிதே ஶாந்தே'க்நௌ ஶாந்தாயாம் வாசி கிம்ஜ்யோதிரேவாயம் புருஷ இத்யாத்மைவாஸ்ய ஜ்யோதிர்பவதீத்யாத்மநைவாயம் ஜ்யோதிஷாஸ்தே பல்யயதே கர்ம குருதே விபல்யேதீதி ॥ ॥ ௬ ॥

கதம ஆத்மேதி யோ'யம் விஜ்ஞாநமய: ப்ராணேஷு ஹ்ருத்யந்தர்ஜ்யோதி: புருஷ: ஸ ஸமாந: ஸந்நுபௌ லோகாவநுஸஞ்சரதி

ஶாந்தே'க்நௌ ஶாந்தே ச வாகாதி நிவ்ருத்தமித்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் । உத்தரம் — (வாகேவாஸ்ய ஜ்யோதிர்பவதீத்யாதி ॥) அத்ர வாகிதி த்ருதீயேந ஶப்த உச்யதே । வாசா ஜ்யோதிஷா வ்யவஹார: — (தஸ்மாத்வை ஸம்ராடபி யத்ர ஸ்வ: பாணிர்ந விநிர்ஜ்ஞாயதே அத யத்ர வாகுச்சரத்யுபைவ தத்ர ந்யேதீதி ॥) ப்ரஸித்தம் ஶப்தஸ்ய ஜ்யோதிஷ்ட்வம் வாசைவ ஜ்யோதி: தஸ்மாதேவ யத்ர ப்ராவ்ருஷி மேகாந்தகாராவ்ருதாயாம் ராத்ரௌ ஸ்வயமபி பாணிர்ந விநிர்ஜ்ஞாயதே ந நிஶ்சீயதே । அதாபி தஸ்மிந்காலே ஹஸ்தாதௌ யத்ர ஶ்வா வா ரஸபோ வா ஆஹந்தி ஶாரீதி வாகுச்சரதி ஶப்தோ நிர்கச்சதி । தத்ர ததா அத்ர ஸ்ம வத்ஸ்யதீதி ஜ்ஞாத்வா (உபந்யேத்யேவ) உப ஸமீபே நி நிதராம் ஏதி கச்சதீத்யர்த: । ததஶ்ச ஶப்தத்வாரா ஶ்ரோத்ரம் ப்ரகாஶகம் பவதீத்யர்த: । அங்கீகரோதி (ஏவமேவைததிதி ॥) ॥ ௫ ॥

ப்ருச்சதி — (அஸ்தமித ஆதித்யே யாஜ்ஞவல்க்யேத்யாதி ॥) ஸ்வஸ்மிந் கிம் ப்ரகாஶகமிதி ப்ரஶ்நார்த: । யாஜ்ஞவல்க்ய உத்தரமாஹ — (ஆத்மைவாஸ்ய ஜ்யோதிர்பவதீத்யாதிநா ॥) ஸ்வஸ்மிந் பாஹ்யாநாம் ஸர்வேஷாம் ப்ரகாஶகாநாம் அபாவே ப்ரகாஶகாபாவாதேவ ஸ்வயம்ப்ரகாஶாத்ஜ்ஞாநேந ஸ்வப்நாதிஷ்வாத்மைவ ப்ரகாஶகோ பவதீத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௬ ॥

“ஆத்மைவாஸ்ய ஜ்யோதி”ரித்யத்ராத்மஜ்யோதி:ஶப்தாப்யாம் நிர்திஶ்யமாநபுருஷஸ்வரூபம் கிமிதி ப்ருச்சதி ஜநக: — (கதம ஆத்மேதி ॥) ஸம்ப்ருஷ்டேஷ்வநேகேஷு ப்ராணஶப்தவாச்யேஷு ப்ராணேஷு விஜ்ஞாநமயத்வேந ஜ்யோதி:ஶப்திதப்ரகாஶஸ்வரூப: புருஷோ ஜீவ இத்யுத்தரமாஹ — (யோ'யம் விஜ்ஞாநமய: ப்ராணேஷு ஹ்ருத்யந்தர்ஜ்யோதி: புருஷ இதி ॥) அத்ர விஜ்ஞாநமய இதி ப்ராசுர்யார்தே

द्रष्टा श्रोता मन्ता कर्ता बोद्धा विज्ञानात्मा पुरुषः" इति
कर्तृत्वेन प्रतिपन्नस्याकर्तृत्वमिति तात्पर्यार्थकत्वात्, विज्ञा-
नशब्दितया बुद्धेः कर्तृत्वे करणान्तरापेक्षाप्रस-
ङ्गात् प्रकृतिविवेकविलक्षणस्यैव प्रकृतेः कर्तृत्वासम्भ-
वेन शुद्धस्यैव कर्तृत्वं युज्यत इति । "शक्तिविपर्ययात्, समाध्य-
भावाच्च" इति सूत्रयोः स्वयमेवोक्तत्वात् । कर्तृत्वादेरस्य
स्यात्मधर्मत्वाभावे बन्धमोक्षयोर्वैयधिकरण्यप्रसङ्गाच्च ।
न च कर्तृत्वादेरन्यनिष्ठस्यान्तःकरणतादात्म्याध्यासादात्मनि भान-
मिति लक्षणो वा "अविद्यास्तमयो मोक्षः सा संसार उदाहृता" इत्यु-
क्तरीत्या तदध्यासस्याविद्यालक्षणबन्धरूपस्य शुद्धात्मन्यसम्भवती-
ति वाच्यम् । "तदधीनत्वादर्थवत्" इति सूत्रे "अविद्यात्मिका हि
बीजशक्तिरव्यक्तशब्दनिर्दिष्टा परमेश्वराश्रया मायामयी महासु-
प्तिः यस्यां स्वरूपप्रतिबोधरहिताः शेरते संसारिणो
जीवाः । तदेवाव्यक्तं क्वचिदाकाशशब्दनिर्दिष्टं "एतस्मिन्नु खल्व-
क्षरे गार्ग्याकाश ओतश्च प्रोतश्च" इति । क्वचिदक्षरशब्दोदितं
"अक्षरात्परतः परः" इति श्रुतेः । क्वचिन्मायेति निर्दिष्टं "मायां
तु प्रकृतिं विद्यात्" इति मन्त्रवर्णात्" इति शङ्कराचार्यैः परमे-
श्वराश्रिताया अविद्यायाः प्रतिपादनेन तन्त्रे जीवचेत-
नस्य संसारासम्भवात् । न च पारमार्थिका परमेश्वराश्रयेत्यत्र
"परमेश्वरं विषयीकृत्याश्रयती"ति परमेश्वराश्रया परमेश्वर-
विषयेत्यर्थः । विद्यास्वरूपस्य परमात्मनोऽविद्याश्रयत्वास-
म्भवात् । यस्यां स्वरूपप्रतिबोधरहिताः शेरत इत्यत्रापि
यस्यामविद्यायां सत्यां शेरते जीवा इत्यर्थः । अतश्च जीवा-
श्रयाऽविद्या । न चाविद्याया आश्रयो जीवः जीवत्वं चावि-
द्यायाः इति परस्पराश्रयत्वं दोषः इति परस्पराश्रयो दोषो भवतीति वा-
च्यम् । बीजाङ्कुरन्यायेनानादित्वाददोष इति अविद्यानां जीवा-
श्रितत्वमेव समुचितमिति वाच्यम् । 'न तावत् जीवाश्रयत्वं जीवशब्द-
वाच्यस्य कल्पितत्वात्, शुद्धस्य जीवशब्दवाच्यस्य, जीवशब्दलक्ष्यस्य
तु शुद्धत्वेन ब्रह्माश्रयकपक्षोक्तदोषस्याश्रितत्वात्
कल्पितत्वाच्च मिथ्याभूतस्य स्वस्य चक्षुषः दृष्टतया "कुरूप
कविषयत्वात् ... " इति कैवल्यम् । परिपूर्णविषये
हि पश्चिमे नाश्रयो भवति नापि गोचर" इत्युक्तरीत्या विज्ञा-
नैकस्वभावस्याविद्याश्रयत्वेन जीवस्य बन्धाश्रयत्वासम्भवात् । न
बन्धमोक्षयोर्जीवाश्रितत्वं, कल्पितं विज्ञानाश्रितत्वं, कल्पि-
तस्य सम्भवतोऽपि बन्धमोक्षयोस्तदाश्रयत्वं वाच्यम् । कल्पि-

ம்ருத்யோ ரூபாணி ॥   ॥ ௭ ॥

ஸவா அயம் புருஷோ ஜாயமாந: ஶரீரமபி⁴ஸம்பத்³யமாந:

ெபயகவக் ப்ரூஹணவணவாவிக ப்ருதஸ்ராவிஷ்ட்யா ஜீவஹாவ இதி வகேஷா zவிஷ்யாஷ்டு: । தஹாவதி நிதஸ்ரீக்ஸ்ரூதநிழ்விழ்ஷயஸ்ஸ்வஸஜாத: । பாரமார்தி²கஶோகாஹாவாதிஸ்யாயா நித்யசைதந்யஸ்ரூதிரிதிவெக் ெமகேஷ ஶோகாஹாவஸ்ரூதேரவி பாரமார்தி²கஶோகாஹாவவிஷயஸ்ய ப்ரஸம்ஶாக் । "தமேவைக ஜாநத² ஆத்மாநம் அந்யா வாசோ விமுஞ்சத² அம்ருதஸ்யைஷ ஸேது:" இத்யாதீ³நாம் ஶோகாதி³ஹேதுப்ரதிபாத³காநாம், ப்ரூஹணோ ஜக³த³த்⁴யஸ்தஜ்ஞாநநிரஸ்யத்வப்ரதிபாத³காநாம், ஶாஸ்த்ராணாம் ப்ரஸம்ஶாக் । "விஜ்ஞேயோ பரமாத்மா ஜ்ஞாநம் ஸம்ஸாரமஹாவ்ருக்ஷவிஷயாவரணஸ்ய நிவர்தகம் ஸ்வஹேதுபூ⁴தஸ்ய நாஶகம்" இத்யாஜ்ஞாநஸ்ய ஜ்ஞாநமாத்ரநிவர்த்யத்வவிவரணே ப்ரதிபாதி³தத்வாத், "அவஸ்தாஜ்ஞாநாஶ்ரயத்வம் ஸாக்ஷிஸ்வரூபஜ்ஞாநஸ்யாபி தயாஶ்ரயத்வ ப்ரஸங்க³" இதி விவரணக்ருதா ஶங்காயாம், ஜ்ஞாத்ராஶ்ரிதத்வஜ்ஞாநஸ்ய தத³தீ⁴நம் கர்த்ருத்வாதி³கமபி தத³வஸ்தைவ । ததஶ்சாஜ்ஞாநஸ்ய ஜ்ஞாநாஶ்ரயத்வாபா⁴வே ஜீவாஶ்ரிதத்வம் கர்த்ருத்வாதி³கமேவ ஜ்ஞாநாஶ்ரயத்வாபா⁴வே ஜீவாஶ்ரிதமேவேதி ஸித்³த⁴ம் । ததஶ்ச த்⁴யாயதீவ லேலாயதீவ ஸ்வப்நோ பூ⁴த்வா ஹி ப்ரகாஶதே இத்யுக்தம் । அத: பாரமார்தி²ககர்த்ருத்வாஜ்ஞாநஸம்ப³ந்த⁴யோக³ உபபத்³யதே இத்யாஶய: । ப்ரக்ருதமநுஸராம: । ஶரீரவ்யதிரேகமேவ ஸ்பஷ்டயதி— (ஸஹி ஸ்வப்நோ பூ⁴த்வேமம் லோகமதிக்ராமதி ம்ருத்யோ ரூபாணி ॥) ஸஹி ஜீவ: ஸ்வப்நோ பூ⁴த்வா ஸ்வப்நாவஸ்தா²ம் பூ⁴த்வா ஸ்வப்நே வ்யாப்ருதாதி³ஶரீரமநுபூ⁴தவாந் । இமம் லோகம் பரித்³ருஶ்யமாநம் ஜாக்³ரத்³வ்யவஹாரம் ம்ருத்யோ: ஸம்ஸாரஸ்ய ரூபாணி உபலக்ஷணாநீதி யாவத் । ஜாக்³ரதி மாநுஷாதீ³நி ஶரீராணி அதிக்ராமதி நபஶ்யதீத்யர்த²: । ததஶ்ச ஸ்வப்நே ஜாக்³ரத்³ஶரீராதி³தே³ஹாநாமபா⁴வாத் தே³ஹாத்³யபி⁴மாநாச்ச ஜீவஸ்ய தே³ஹவ்யதிரேக: ப்ரத³ர்ஶிதோ ப⁴வதீதி த்³ரஷ்டவ்யம் ॥   ॥ ௭ ॥

ஏவம் தே³ஹேந்த்³ரியேப்⁴யோ வ்யதிரிக்தஸ்யாத்மந: பாபஸம்ப³ந்த⁴வ்யாபாரமாஹ— (ஸவா அயம் புருஷோ ஜாயமாந: ஶரீரமபி⁴ஸம்பத்³யமாந: பாப்மபி⁴ஸ்ஸம்ஸ்ருஜ்யத இதி ।) ஸவா அயம் புருஷ: ஜீவ: । ஜாயமாந இத்யுக்தே உத்பத்திர்நித்யஸ்ய ஜாயமாநஸ்யாபா⁴வாதா³ஹ— (ஶரீரமபி⁴ஸம்பத்³யமாந இதி ।) ஶரீரமபி⁴ஸம்பத்³யமாந இத்யர்த²: । ஶரீரஸம்ப³ந்த⁴ ஏவ ஜநநமித்யாஶய: । ஶரீரமபி⁴

ப்மபிஸ்ஸம்ஸ்ருஜ்யதே ஸ உத்க்ராமந் ம்ரியமாண꞉ பாப்மநோ விஜஹாதி ॥ ॥ ௮ ॥

தஸ்ய வா ஏதஸ்ய புருஷஸ்ய த்வே ஏவ ஸ்தாநே பவத இதம் ச பரலோகஸ்தாநம் ச ஸந்த்யம் த்ருதீயம் ஸ்வப்நஸ்தாநம் தஸ்மிந் ஸந்த்யே ஸ்தாநே திஷ்டந்நேதே உபே ஸ்தாநே பஶ்யதீதம் ச பரலோகஸ்தாநம் ச அத யதாக்ரமோऽயம் பரலோகஸ்தாநே பவதி தமாக்ரமமாக்ரம்யோபயாந் பாப்மந ஆநந்தாம்ஶ்ச பஶ்யதி ஸ யத்ர

ஸம்பத்யமாநஸ்ஸந் பாப்மபிஸ்ஸம்ஸ்ருஜ்யத இதி ஶரீரஸம்பந்தயோ பாபிக꞉ பாபஸம்பந்தஜநகத்வம் பவதி । ததேவ வ்யதிரேகமுகேந த்ரடயதி— (ஸ உத்க்ராமந் ம்ரியமாண꞉ பாப்மநோ விஜஹாதீதி ।) அஸ்ய ம்ரியமாணஶப்தாபிப்ராயமாஹ— உத்க்ராமந்நிதி । அத்ரோத்க்ரமணம் பரலோகக்ரமணம் விவக்ஷிதம், பாப்மநோ விஜஹாதீதி ஸர்வபாபவியோஜநஶ்ரவணாதிதி த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௮ ॥

நநு "ஸ்வப்நோ பூத்வேமம் லோகமதிக்ராமதீ"தி ஸ்வப்நே ஶரீரவ்யதிரேகப்ரதர்ஶநமயுக்தம், அத இஹலோகபரலோகயோரேவ ஶரீரபரிக்ரஹஸ்தாநத்வாத், ஸ்வப்நஸ்யாதத்யோக்யாதித்யாஶங்க்யாஹ— (தஸ்ய வா ஏதஸ்ய புருஷஸ்ய த்வே ஏவ ஸ்தாநே பவத இதம் ச பரலோகஸ்தாநம் சேதி ।) தஸ்யைதஸ்ய புருஷஸ்ய ஜீவஸ்ய ஶரீரபரிக்ரஹே இஹ ச பரஶ்ச லோக இதி ஸ்தாநத்வயமேவ லோகே ப்ரஸித்தமித்யர்த்த꞉ । (ஸந்த்யம் த்ருதீயம் ஸ்வப்நஸ்தாநம்) ஸந்தௌ பவம் ஸந்த்யம் । ஸ்வப்நரூபஸ்தாநஸ்ய பூர்வோக்தஸ்தாநத்வயாநுபவயோக்யத்வாத் ஸந்த்யம் த்ருதீயஸ்தாநமேவ பவதீத்யர்த்த꞉ । ம்ருத꞉ பரலோகம் பஶ்யதி ஜாக்ரத்புருஷஸ்த்விமமேவ லோகம் பஶ்யதி । ஸ்வப்நஸ்தஸ்து கதாசிதிமம் லோகம் பஶ்யதி கதாசித்பரலோகம் ஸ்வர்க்கநரகாதிகம் பஶ்யதி । அத꞉ ஸ்தாநத்வயதர்ஶநயோக்யாவிலக்ஷணேயம் ஸ்வப்நாவஸ்தேத்யர்த்த꞉ । அமுமேவார்த்தம் ப்ரபஞ்சயதி— (தஸ்மிந் ஸந்த்யே ஸ்தாநே திஷ்டந்நேதே உபே ஸ்தாநே பஶ்யதி இதம் ச பரலோகஸ்தாநம் சேதி ।) ஸ்பஷ்டோऽர்த்த꞉ । நந்வேதத்தேஹபரித்யாகாநந்தரபாவிந꞉ பரலோகஸ்தாநதர்ஶநஸ்ய கதம் ஸ்வப்நாவஸ்தபுருஷத்ருஶ்யத்வம் ஸம்பவதி, அத꞉ ஸ்வப்நே த்ருஶ்யம் பரலோகஸ்தாநமித்யேவேத்யத்ராஹ— (அத யதாக்ரமோऽயம் புருஷ꞉ பரலோகஸ்தாநே பவதீத்யாதி ।) ஆக்ரம்யதே அநேநேத்யாக்ரம꞉ ஆஶ்ரய꞉ புண்யபாபரூப꞉ । யாத்ருக்புண்யபாபரூபாக்ரமவிஶிஷ்டஸ்து பரலோகே ஸ்வபாவேऽநுபவதி ததேவ தாத்ருஶமேவ புண்யபாபலக்ஷணமாக்ரமமாக்ரம்ய அத்ர ஸ்வப்நே வ்யதிகீர்ணாந

प्रस्वपित्यस्य लोकस्य सर्वावतो मात्रामुपादाय स्वयं विहत्य स्वयं निर्माय स्वेन भासा स्वेन ज्योतिषा प्रस्वपित्यत्रायं पुरुषः स्वयंज्योतिर्भवति ॥ ॥ ९ ॥

न तत्र रथा न रथयोगा न पन्थानो भवन्त्यथ रथान् र

[illegible] पदार्थान् पश्यति । ततश्च स्वप्ने परिदृश्यमानमत्तगजादिविकृतेर्भास्यत्वं तदाकस्य वेश्मवस्प्र-ष्टुः स्वप्नद्रष्टुः परलोकस्थानगत्येत्यर्थः । ननु स्वप्ने परलोकवत् पुण्यपापादिवशेन पदार्थस्रष्टुः स्वयंज्योतिष्ट्वं कथं तदा नेत्रेन्द्रियाणां प्रकाशकानां सत्त्वादित्याशङ्क्याह — (स यत्र प्रस्वपित्यस्य लोकस्य सर्वावतो मात्रामुपादाय स्वयं विहत्येत्यादि ॥) सः जीवो यत्र यदा प्रस्वपिति स्वप्नमनुभवति । तदा सर्वावतः सर्वतो भोग्यभोगोपकरणादिसमृद्धस्य अस्य जगतः जाग्रत्प्रपञ्चस्य मात्रां लेशमेकदेशमिति मात्रा प्रकाशको जाग्रदवस्थेन्द्रियवर्गः । तमुपादाय स्वयमेव तदिन्द्रियवर्गं विहत्य निश्चेष्टतामापाद्य । निर्व्यापारं कार्याक्षममिति यावत् । अथ स्वाप्निकदेहेन्द्रियादिवस्तुजातं स्वयं (निर्माय) सृष्ट्वा । अत्रोक्तं जीवस्य स्वाप्नपदार्थनिर्मातृत्वकथनं आरोपेति द्रष्टव्यम् । अत एव “स हि कर्ता” इति वाक्येन तदीश्वरसृष्टत्वस्य वक्ष्यमाणत्वात्, परमपुरुषसृष्टेरेवोक्तत्वाच्च । स्वेन भासेत्यस्यैव विवरणम् — (स्वेन ज्योतिषेति ॥) प्रस्वपिति स्वप्नमनुभवतीत्यर्थः । (अत्र) अस्यामवस्थायाम् (पुरुषः) जीवः स्वयंज्योतिर्भवति प्रकाशकान्तराभावादित्यर्थः । यद्यपि स्वप्नपदार्थभानं स्वाप्निकेन्द्रियद्वारप्रसृमरेण धर्मभूतज्ञानेनैव नात्मज्योतिषा । तथाऽपि आदित्यादिप्रकाशकान्तराभावविवक्षयैवेति भावः । यद्यपि स्वप्नेऽप्यादित्यादिज्योतींषि दृश्यन्त एवमेव प्रकाशकान्तरव्यतिरेको न वक्तुं शक्यः । तथाऽपि लोकप्रसिद्धादित्यादिज्योतिरन्तराभावाज्जाग्रदादिवैषम्यमस्तीत्युक्तं स्वयंज्योतिष्ट्वं प्रसिद्धज्योतिरनपेक्षप्रकाशकत्वमेवेति द्रष्टव्यम् ॥ ॥ ९ ॥

ननु “आत्मनैवायं ज्योतिषास्ते पल्ययते कर्म कुरुते” इत्यादिनोपपादिते स्वप्ने कुसुमचन्दनक्रियाकर्तृकरणादीनां सत्त्वादित्याशङ्क्याह — (न तत्र रथा न रथयोगा न पन्थानो भवन्ति

𑌵𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌸𑍃𑌜𑌤𑍇 𑌸 𑌹𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌾 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌤𑌦𑍇𑌤𑍇 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌸𑍍𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌾𑌨𑌭𑌿𑌚𑌾𑌕𑌶𑍀𑌤𑌿 । 𑌶𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑌾𑌦𑌾𑌯 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍈𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌂 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌕𑌹𑌂𑌸𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌨𑍍𑌨𑌵𑌰𑌂 𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌂 𑌬𑌹𑌿𑌷𑍍𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌾𑌦𑌮𑍃𑌤𑌶𑍍𑌚𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 । 𑌸 𑌈𑌯𑌤𑍇𑌽𑌮𑍃𑌤𑍋 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌾𑌮𑌂 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌏𑌕𑌹𑌂𑌸𑌃 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌉𑌚𑍍𑌚𑌾𑌵𑌚𑌮𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑍋 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌃 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇 𑌬

𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑌵𑌿𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌿𑌤𑌿, 𑌤𑌦𑌸𑌤𑍍 । 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑍇, 𑌮𑌨𑌸𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇 [illegible] 𑌮𑍇𑌵 𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । [illegible] 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣𑍈𑌵 𑌸𑍍𑌵𑌕𑍀𑌯[illegible] 𑌨𑍇𑌨 [illegible] 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃 ॥ ॥ ௧௦ ॥

(𑌤𑌦𑍇𑌤𑍇 𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿) 𑌤𑌤𑍍𑌰 [illegible] 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌶𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇𑌨 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌸𑍍𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌾𑌨𑌭𑌿𑌚𑌾𑌕𑌶𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇𑌨𑍇𑌤𑍀 [illegible] । 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇𑌨𑌾𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌶𑌾𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌹𑌤𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑍇𑌷𑍍𑌟𑌤𑌾𑌮𑌾𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯 𑌅𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌃 𑌅𑌲𑍁𑌪𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌸𑍁𑌪𑍍𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌲𑍁𑌪𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌭𑌿𑌚𑌾𑌕𑌶𑍀𑌤𑌿 । '𑌕𑌶 𑌗𑌤𑌿𑌶𑌾𑌸𑌨𑌯𑍋𑌃' 𑌇𑌤𑌿 𑌧𑌾𑌤𑍋𑌃 𑌯𑌙𑍍𑌲𑍁𑌗𑌨𑍍𑌤𑌾𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌶𑍁𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍) 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑍍𑌮𑌚𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌂 [illegible] 𑌆𑌦𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑍇𑌤𑌿 𑌜𑌾𑌗𑌰𑌣𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃) 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌮𑌯𑌃 । (𑌏𑌕𑌹𑌂𑌸𑌃) 𑌏𑌕 𑌏𑌵 𑌹𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌏𑌕𑌹𑌂𑌸𑌃 ॥௧௧॥

(𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌨𑍍𑌨𑌵𑌰𑌂 𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌂 𑌬𑌹𑌿𑌷𑍍𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌾𑌦𑌮𑍃𑌤𑌶𑍍𑌚𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑌃 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇 𑌅𑌵𑌰𑌂 𑌨𑌿𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌥𑍂𑌲𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌨𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇 𑌜𑍀𑌵𑍇𑌨𑌸𑌹 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑌮𑍇 𑌸𑌦𑍍𑌯𑍋 𑌮𑌰𑌣𑌮𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌰𑌕𑍍𑌷𑌨𑍍 𑌅𑌤𑌏𑌵 𑌅𑌮𑍃𑌤𑌸𑍍𑌸𑌨𑍍 𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑍍𑌬𑌹𑌿𑌰𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑌤𑍍𑌯 (𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌾𑌮𑌂) [illegible] । 𑌯𑌤𑍍𑌰 [illegible] 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 (𑌅𑌮𑍃𑌤𑌃) 𑌅𑌮𑌰𑌣𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾 𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌏𑌕𑌹𑌂𑌸𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑍀𑌯𑌤𑍇 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌕𑍁𑌲𑌾𑌯𑌾𑌦𑍍𑌬𑌹𑌿𑌶𑍍𑌚𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌾𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌈𑌯𑌤𑍇 𑌗𑌚𑍍𑌛𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥௧௨॥

(𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌉𑌚𑍍𑌚𑌾𑌵𑌚𑌮𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑍋 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌃 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇 𑌬𑌹𑍂𑌨𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌮𑌧𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌚𑍍𑌚𑌾𑌵𑌚𑍋 [illegible]

हूनि । उतेव स्त्रीभिस्सह मोदमानो जक्षदुतेवापि भयानि पश्यन् ॥ ௧௩ ॥

आराममस्य पश्यन्ति न तं पश्यति कश्चनेति तं नायतं बोधयेदित्याहुः । दुर्भिषज्यꣳहास्मै भवति यमेष न प्रतिपद्यतेऽथो खल्वाहुर्जागरितदेश एवास्यैष इति यानि ह्येव जाग्रत्पश्यति तानि सुप्त इत्यत्रायं

वचनः । उच्चावचं प्राण्युपलक्षणोत्कृष्टापकृष्टीयमानः संगच्छमानो देवः जीव इत्यर्थः । बहूनि देवादीनि रूपाणि कुरुते सृजतीत्यर्थः । (उत) अपि च । उतशब्दः अप्यर्थः । स्त्रीभिस्सह मोदमान इव क्रीडमानोऽपि भवति । क्वचिच्च (जक्षदिव) जक्षणं भक्षणम् । हसनं वा । "जक्षभक्षहसनयोः" इति हि धातुः । (उत) अपि च । (भयानि) बिभेत्यस्मादिति भयानि व्याघ्रादीनि पश्यन्निवापि भवतीत्यर्थः । स्वाप्नानां तत्कालमात्रावसानत्वात् तत्तदेकानुभाव्यत्वाच्चात्रेवशब्दः ॥ ௧௩ ॥

(आराममस्य पश्यन्ति न तं पश्यति कश्चन) अस्य जीवस्यारामं भोगोपकरणभूतदेहादिकं देहेन्द्रियादिकञ्च सर्वेऽपि पश्यन्ति । तं देहेन्द्रियादिविविक्तं शरीरसञ्चारिणमपि जीवं कश्चन न पश्यतीति लोकं प्रत्यनुक्रोशं दर्शयति श्रुतिः । अतिसूक्ष्मत्वात् । लोकप्रसिद्धिरपि तथेत्याह — (तं नायतं बोधयेदित्याहुर्दुर्भिषज्यꣳहास्मै भवति यमेष न प्रतिपद्यत इति ॥) यतश्चैव स्वप्ने इन्द्रियाण्युपसंहृत्य जीवो बहिर्निर्गच्छति तस्मादेव सुप्तं गाढमायतं न बोधयेत् । 'यम उपरमे' । निष्ठा । "अनुदात्तोपदेश" इत्यनुनासिकलोपः । तं सहसा न बोधयेदित्याहुश्चिकित्सकाः । ते हि तत्र दोषं पश्यन्ति । कोऽयं दोषः? सहसा प्रबोधितो जाग्रच्छरीरं प्रविशन् बहिर्निर्गतः सन् यं करणदेशं न प्रतिपद्येत यदि कदाचित् तस्मिन् व्यत्यासेनेन्द्रियाणीन्द्रियान्तरदेशे प्रवेशयेत् । तदान्ध्यबाधिर्यादिदोषप्राप्तौ दुर्भिषज्यं दुःखेन भिषक्कर्मास्मै देहाय भवति । अपि हेतोरेषा दुश्चिकित्सैव स्यादित्यर्थः । (अथो खल्वाहुर्जागरितदेश एवास्यैष इति यानि ह्येव जाग्रत्पश्यति तानि सुप्त इति) अथो इति वाक्योपक्रमे । परे पुनरन्ये आहुः । किमिति ? जागरितदेश-जाग्रत्स्थानमेवास्य जीवस्य एषः स्वप्न इति । स्वप्नो नाम नास्तीति । तत्र च हेतुमाहुः — यानि ह्येव हस्त्यादीनि जाग्रत्

ப்ராணஸ்ய ப்ராணம் ப்ராண: ப்ரீதிந்த்ராயம் ப்ரீதியோநந்த்ராஷ்ட்ர
வதி ஸர்வாநேவ ஸ யத்தத் கிஞ்சித்வஶ த்ந்நாமதஸ்தேந ஸ
வத்ஸஹோமாந்யம் ப்ராப்ஷ உபேத்யபேக்ஷேவதஷ்ரேஜ்ஞஸ்ய
லோகம் ஸம்பதே ஸமஸ்ய தஷாந்த உணஸ்யம் விஶோக்ஷாஷேவ
ப்ரஹ்மீதி ॥ ॥ ௧௫ ॥

ஸமாநஷமதஸ்மிந் ஸர்வாஜ்ஞே ரக்ஷா ஸர்க்ஷா த்ருஷ்டேஷ்டம் ப்ரா
ணஸ்ய ப்ராணம் ப்ராண: ப்ரீதிந்த்ராயம் ப்ரீதியோநந்த்ராஷ்ட்ரவதி
ப்ராஜ்ஞாஷேவ ஸ யத்தத் கிஞ்சித்வஶ த்ந்நாமதஸ்தேந ஸ
த்ஸஹோமாந்யம் ப்ராப்ஷ உபேத்யபேக்ஷேவதஷ்ரேஜ்ஞஸ்யலோ
கம் ஸம்பதே ஸமஸ்ய தஷாந்த உணஸ்யம் விஶோக்ஷாஷேவ
ப்ரஹ்மீதி ॥ ॥ ௧௬ ॥

ப்ராணஸ்ய ப்ராணம் ப்ராணஸ்ய ப்ராணவிதோந்ப்ரஹ்ம । தத: ப்ராணஸ்யம்
ப்ரஸாதே ஸர்வஸ்யாநே ஜிஹ்விஷ்ஷ்டே ஸதி ப்ரீதிந்த்ராயம் யதாந்த்ராய் ।
யதா நிம்நக்ஷித்யர்த: । ஸ்யநம் ஸ்ரூப: । நிம்நநக்ஷித்யர்த: । ப்ரஹ்ம
ஸர்வஸ்யாநாத்யா நிம்நக: தபேவேதியாவத் । ப்ரீதியோநி யோநி
ஶப்த: ஸ்தாநவாசீ । ஸ்தாநம் ப்ரீதி ஸர்வஸ்தாநம் ப்ரத்யாஷ்டவதி ஸூமஸ்தி
ஸர்வாய ஸர்வாந்தர்ஹமாபேத்யர்த: । (ஸ யத்தத் கிஞ்சித்வஶ த்ந்நா
மதஸ்தேந ஸவதி) தத் ஜாக்ரதூஶாயாம் ஸ: ஜீவ: யத்கிஞ்சித் கர்மஷ
வ்யாஷ்யஶரீராதிகர்த்ருயக்ஷேந வஶ்யதி தேநாநாமதோஹவதி தே
நாநந்தஸ்யதோஹவதி । தத்ஸம்பம்யாஹிதோஹவதீத்யர்த: । தத்
தேஹதர்மஷம்— (ஸஸம்தோஷ்யம் ப்ராப்ஷ உதி ॥) கர்மாவிஷ்டா
வாயுக்தேந ஶரீரேந்த்ரியஸம்வாதாதிநா ஸஸம்பஸ்ஹாவக்ஷாதித்யர்த: ।
யதிஹி கேநவித்ஸம்ப: ஸ்ஹாவவிஸ்ஸ்ராத் தபேவஹி தஸ்ய ஸவத்ஷா
தத்நாபத்திஸ்ஸ்யாத் । கர்மாரஸம்பஸ்ஹாவக்ஷாஜாக்ரதூஶாதஷ்டவதா
யுராநந்தவத்திபர்யுஜ்யத உதிஹாவ: । உக்தம்ஶீக்ஷோரா திஜநக:— (ஸம
ஸேவேதஷ்ரேஜ்ஞஸ்யேதி ॥) (லோகம்ஸம்பதே ஸமஸ்யதித்யாதி ॥)
பூர்வவதர்த: ॥ ॥ ௧௫ ॥

(ஸமாநஷமதஸ்மிந் ஸர்வாஜ்ஞேஜத்யாதி ॥) ஸர்வாஜ்ஞே ஸர்வ
ஸ்தாநஜத்யர்த: । ஸ்ஜஶப்த: ஸ்தாநவசந: । "ஸ்ஜஸ்ஸோவஶ ஸ்தாநேவ நி
ணர்யபநஹ்யஜரோவியே" தி ஹிதேநவம்டாண: । (ப்ராஜ்ஞாஷேவ)
ப்ராஜ்ஞம் வோய: । ஸாஷே நிஷ்டா । ஸ்ஜஶப்த: ஸ்தாநவசந: । வோய
ஸ்தாநாய ஜாக்ரத்ஸ்தாநாயேதி யாவத் । (ஸ யத்தத் கிஞ்சித்வஶ த்ந்நா
மதஸ்தேநஸவதீதி ॥) ஜாக்ரதூஶாயாம் ஸர்வத்ருஷ்டவஸ்துஸம்பம்யாஹி
தோஹவதீத்யர்த: । ஶிஷ்டம் ஸ்பஷ்டம் ॥ ॥ ௧௬ ॥

ஸவாஸஷ ஸதஸ்ஸிந்தூஸாதே ரக்ஷா ஆரிக்ஷா தூப்ரஷேதூவ
வாணந்யஞ வாவஞ வாநஃ ப்ரதிந்யாயம் ப்ரத்யவாந்யாஷ்ரவ
தி ஸ்வாதாஷேவ ॥ ॥ ௧௭ ॥

தூஷ்யஶா ஹோஹஸ்த்ய உஹெ கஞ்ஜே கநாஸஞரதி வஞ்யூம்
ஆவரஞெவஷேவாயம் வாராஷ ஸதாவாஹாவதாவநாஸஞ
ரதி ஸ்வாதஞ பாஸாதஞ ॥ ॥ ௧௮ ॥

தூஷ்யாஸ்ஸிஞாகாஶ ஶ்ஶோநாவா வாவணோரவா விவரி
வத்ய ஶ்ராதஸ்ஸம்ஹத்ய வக்ஷள ஸமூபாயெவ ப்ரியத ஸவஹே
வாயம் வாராஷ ஸதஸ்ரா கதாய யாவதி யத்ர ஸாவேதா நக
ஞந காஹம் காஹயதெ நகஞந ஸ்வம் வஶ்யதி ॥ ॥ ௧௯ ॥

தாவாகஷெவ்யதா ஹிதாநாஹ நாஶ்யா யஶாகெஶஸ்ஸஹஸ்யா
ஹிஞஸ்தாவதாஸ்ணீஹா திஃஷீ ஶாகூஸ்யநீஜஸ்ய விஜூஜஸ்ய ஹரி
தஸ்ய ஞொஹிதஸ்ய வஞ்ணோரா கஶ யதெத்ரநம்வந்ஜீவ ஜிநஜீ

(ஸவாஸஷஸதஸ்ஸிந்தூஸாதஜதஇதி ॥) ஸவரும்வாஅவருவகு ॥௧௭॥
ஸவம் த்ரிஹிஃவம்வெஜராமரிதாக ஸ்வாதம் ஸ்வாதாஷூஸா
தம் பாஸாதாக ஸ்வாதம் யாதீத்யரோஹாவரோஹஸஞாரப்ரஷ
ஶரெநந ஸம்ஸாரவக்ரப்ரவ ப்ரத்தஷுஶிரதா । கஹெயகவெஸ்யவ வா
ராஷஸ்ய உஹயத்ர ஸஞாரெ தூப்ரஷாதஹாஹ— (தூஷ்யஶா ஹோஹஸ்த்ய
உஹெகஞ்ஜெ கநாஸஞரதி வஞ்வருஞாவரஞெதஇதி ॥) ஸ்வ
ஷெரஸ்யரு: ॥ ॥ ௧௮ ॥

ஸவம் ஸ்ராநஆயஸஞாரம் ப்ரஜஶரு வஷாஷ்ரதஶாம் ப்ரகா
ஶயதி— (தூஷ்யாஸ்ஸிஞாகாஶ ஶ்ஶோநாவா வாவணோரவா வி
வரிவத்ய ஶ்ராதஜதஇதி ॥) யஶா ஶுகாஶ ஶ்ஶோநாவா மரா
ஶோவா விவரிவத்ய விஶேஷெண வரிதஃ வதநம் க்ரக்ஷா ஶ்ராத
ஸ்ஸ வக்ஷள ஸம்ஹ்ரத்ய (ஸமூபாய) ஞீயதெஸ்ஸிந்தகஞ்தி ஜயஃ நீஷழ ।
ஸஹீஹீநநீஷாயெவ (ப்ரியதெ) கவதிஷ்டதெ । யுஜ[?]கவஸ்ராநஜதிஹியா
தஃ । கெஷஹம்காரம் நீஷஹோியாவதீத்யஶருஃ । ஸவஹேவாயம் (வாராஷஃ)
ஜீவஃ பாஸாதஸ்வாதஸஞாரணஶ்ராஞோ யத்ர ஸ்ராநெ ஸாவேதா
ஸ்யம் காஹாஷ்யநாவஹதஃ, ஸ்வாம்ஸ்ராநாகஞ்ஜப்ரதிகஞ்ஜவஷாயரா
ஞவஶ்யதி, தாஷ்ரஶாய வஞ்வெராகஸ்ராநஆயகாஜாஷ்யவிரஹிதாய
ஸாஷ்ஸ்ராநாய யாவதீத்யஶருஃ ॥ ॥ ௧௯ ॥

நநு க்ஷிகஸ்வாதிஷஶரநம் க்ஷிதஷஹாவஜதத்ர கிம் விநிமஹெ
ஜிதி ஶங்காயாம் ஸ்ராநவெஷஹ்யக்ரதஜித்யாஹ— (தாவாகஷெவ்யதா
ஹிதாநாஹ நாஶ்யா யஶா கெஶஸ்ஸஹஸ்யா ஹிஞஜதஇதி ॥) யத்ர
ஸ்ராநெ ஸ்திதஹேநம் ஜீவம் கெவந புந்ஜீவ, கெவந (ஜிநஜீவ) ஜயஜீவ,

𑌵 𑌹𑌸𑍍𑌤𑍀𑌵 𑌵𑌿𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌯𑌤𑌿 𑌗𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌵 𑌪𑌤𑌤𑌿 𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑍍𑌭𑌯𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯-
𑌤𑌿 𑌤𑌦𑌤𑍍𑌰𑌾𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌥 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍇𑌵 𑌇𑌵 𑌰𑌾𑌜𑍇𑌵𑌾𑌹𑌮𑍇𑌵𑍇-
𑌦𑌂𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑍋 𑌲𑍋𑌕𑌃 ॥ ॥ ௨௦ ॥
𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌸𑍍𑌯𑍈𑌤𑌦𑌤𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌾 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌭𑌯𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤-
𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌨 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌂 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨𑌵𑍇𑌦

(𑌹𑌸𑍍𑌤𑍀𑌵𑌿𑌚𑍍𑌛𑌾𑌯𑌯𑌤𑍀𑌵) 𑌗𑌜𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌰𑌾𑌵𑌯𑌤𑍀𑌵, 𑌗𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌵 (𑌪𑌤𑌤𑌿) 𑌗𑌰𑍍𑌤𑌮𑌿𑌵 𑌪-
𑌤𑌨𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌭𑌾𑌤𑌿, 𑌤𑌾𑌃 𑌶𑍁𑌕𑍍𑌲𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌣𑍍𑌡𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾𑌃 ।
𑌸𑍍𑌵𑌚𑍍𑌛𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌕𑍇𑌶𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌾𑌂𑌶𑍋 𑌯𑌾𑌵𑌤𑌾-
𑌣𑌿𑌮𑍍𑌨𑌾 𑌸𑍌𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑍍𑌯𑍇𑌣 𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑌿 𑌤𑌾𑌵𑌦𑌤𑌿𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌾𑌃 𑌶𑍁𑌕𑍍𑌲𑌨𑍀𑌲𑌪𑌿𑌙𑍍𑌗-
𑌲𑌹𑌰𑌿𑌤𑌲𑍋𑌹𑌿𑌤𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾𑌨𑌾𑌰𑍂𑌪𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌸𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾𑌃 𑌹𑌿𑌤𑌾 𑌨𑌾𑌡𑌿𑌕𑌾 𑌨𑌾-
𑌡𑍍𑌯𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑍍𑌭𑌯𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌤𑌦𑌤𑍍𑌰𑌾𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌯𑌾
𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇) 𑌯𑌜𑍍𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑍍𑌦𑌶𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌭𑌯𑌸𑌾𑌧𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾-
𑌨𑌾𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌅𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌵𑌶𑌾𑌨𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 । 𑌹𑌿𑌤𑌨𑌾𑌡𑍀𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨-
𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌤𑌾𑌦𑍃𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾-
𑌦𑌨𑌂 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌅𑌥 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍇𑌵 𑌇𑌵 𑌰𑌾𑌜𑍇𑌵𑌾𑌹𑌮𑍇𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋-
𑌽𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑍋 𑌲𑍋𑌕𑌃) “𑌸 𑌯𑌥𑌾 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌵𑌾
𑌧𑌰𑍍𑌮𑌰𑌾𑌜𑍋 𑌵𑌾 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌾 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌹𑌾𑌶𑌯𑍀𑌯𑌤𑍇
𑌵𑌶𑍇𑌵𑍇𑌷 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌯𑌤𑍍𑌰
𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍇𑌵𑌵𑌦𑍍𑌰𑌾𑌜𑌵𑌚𑍍𑌚𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑌃, 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌃
𑌅𑌹𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌕𑌾𑌨𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌵𑍈𑌤𑌿
𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌨𑍋𑌪𑌜𑌹𑌾𑌤𑌿, 𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑍋 𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑌾𑌶𑍍𑌰-
𑌯𑌃 । 𑌪𑌰𑌮𑍋𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌪𑌦𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌾𑌕𑍍𑌷𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨
𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑌤𑍍𑌸𑌂𑌭𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௨௦ ॥
(𑌤𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌸𑍍𑌯𑍈𑌤𑌦𑌤𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌾 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌭𑌯𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍) 𑌤-
𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 𑌛𑌨𑍍𑌦𑌶𑍍𑌚 𑌇𑌚𑍍𑌛𑌾𑌵𑌰𑍍𑌜𑍀 । 𑌅𑌤𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌾 𑌇𑌤𑌿
𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑌸𑌮𑍍 । 𑌅𑌤𑌿𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌦𑌂 𑌅𑌭𑌿𑌲𑌾𑌷𑌾𑌤𑌿𑌗𑌮𑍍 । 𑌅𑌪𑌹𑌤𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮 𑌪𑌾𑌪𑌰𑌹𑌿-
𑌤𑌂 𑌅𑌭𑌯𑌂 𑌭𑌯𑌰𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌪𑌰𑌮𑍋𑌤𑍍𑌕𑍃𑌷𑍍𑌟𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌤𑌃 𑌕𑌿𑌮𑌿-
𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— (𑌤𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌨 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌂
𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨 𑌵𑍇𑌦𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑌮𑌯𑌾 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤-
𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌦𑌿𑌵𑌿𑌷𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌾, 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌵𑌿𑌷𑌯-
𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌾 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿, 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑌰𑌮𑍇𑌶𑍍𑌵𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍇-
𑌨 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾-
𑌭𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌵𑌿𑌷𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃 𑌸𑌂𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰
𑌚 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌙𑍍𑌗𑍋 𑌨𑌾𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌲𑌯𑌨𑌮𑍍 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯𑌤𑍇 “𑌸𑍍𑌵𑌪𑍇

𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨௨ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌨 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌰𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௩ ॥

𑌸𑍍𑌵𑌾𑌪𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌕𑍃𑌤𑌶𑌰𑍀𑌰𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌨𑍍𑌨𑌿𑌬𑌨𑍍𑌧𑌨𑌶𑍋𑌕𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌨 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑍋 𑌨 𑌶𑍋𑌚𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨௨ ॥

“𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵𑌃 𑌕𑌿𑌂𑌪𑍍𑌰𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌯𑌦𑍇𑌤𑌂 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌰𑍂𑌪𑌸𑌂𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑍋 𑌜𑍀𑌵𑍋 𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌯𑌤𑍍 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌨 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌵𑍈𑌶𑌦𑍍𑌯𑍇𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌃 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌤 𑌏𑌵 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌨𑍍𑌵𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌃 𑌕𑌥𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌨 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌰𑍍𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍃𑌧𑌰𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑍋 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌰𑍍𑌹𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾 𑌕𑌥𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌅𑌯𑌮𑌰𑍍𑌥𑌃 — 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑍇𑌨 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵𑍋 𑌨 𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑌾 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑌂𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌯 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌨𑍋𑌽𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌵𑌕𑌾𑌶𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 । 𑌨 𑌚 𑌸𑌂𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌦𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑍍𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌵𑌿𑌷𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌦𑍋𑌷𑌵𑌶𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌂𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌦𑍋𑌷𑌸𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑌣𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌨 𑌚 𑌤𑌥𑌾𑌪𑌿 𑌸𑌂𑌶𑍍𑌲𑌿𑌷𑍍𑌟𑌤𑌯𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌵𑌭𑌾𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌶𑌙𑍍𑌕𑍍𑌯𑌮𑍍 । “𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾 𑌅𑌹𑌰𑌹𑌰𑍍𑌗𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯 𑌏𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑌂 𑌨 𑌵𑌿𑌨𑍍𑌦𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑍃𑌤𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌢𑌾𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑍋𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌨𑍃𑌤𑌶𑌬𑍍𑌦𑌿𑌤𑌕𑌰𑍍𑌮𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌜𑍀𑌵𑌧𑌰𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌿𑌰𑍋𑌹𑌿𑌤𑌤𑌯𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣 𑌉𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑍇𑌨 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑌯𑌾𑌽𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌕𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌧𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌅𑌤𑍋 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌧𑌰𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌰𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑍂𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍋𑌽𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌵𑌿𑌷𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌃 𑌸𑍌𑌕𑌰𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨௩ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌨𑌹𑌿 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌘𑍍𑌰𑌾𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌜𑍍𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௪ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌰𑌸𑌯𑌤𑍇 𑌰𑌸𑌯𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌰𑌸𑌯𑌤𑍇 𑌨𑌹𑌿 𑌰𑌸𑌯𑌿𑌤𑍂 𑌰𑌸𑌯𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌰𑌸𑌯𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௫ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌨𑌹𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌦𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௬ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 𑌶𑍃𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 𑌨𑌹𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍁𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌚𑍍𑌛𑍃𑌣𑍁𑌯𑌾𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௭ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌨𑍋 𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌮𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌨𑌹𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍁𑌰𑍍𑌮𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌨𑍍𑌮𑌨𑍍𑌵𑍀𑌤 ॥ ॥ ௨௮ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌶𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌶𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌶𑌤𑌿 𑌨𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌪𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌃 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌸𑍍𑌪𑍃𑌶𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௯ ॥

𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑌿 𑌨𑌹𑌿 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍇𑌰𑍍𑌵𑌿𑌪𑌰𑌿𑌲𑍋𑌪𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌵𑌿𑌨𑌾𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌦𑍍𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌮𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌭𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑍀𑌯𑌾𑌤𑍍 ॥ ॥ ௩௦ ॥

𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌦𑌿𑌵 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌜𑍍𑌜𑌿

(𑌯𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌜𑌿𑌘𑍍𑌰𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨௪ ॥ ௨௫ ॥

(𑌵𑌦𑌨𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌨𑍍𑌨 𑌵𑌦𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌵𑌦𑌨𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑌾𑌯𑍋𑌰𑍍𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌵𑌾𑌵𑌦𑌨𑌶𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑍋𑌃 । 𑌇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑍋𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨௬ ॥ ௨௭ ॥

𑌮𑌨𑍁𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍋𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌥𑌨𑌮𑍍 ॥ ॥ ௨௮ ॥ ௨௯ ॥

𑌵𑌿𑌜𑌾𑌨𑌾𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌥𑌨𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 ॥ ௩௦ ॥

𑌅𑌥 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑍌 𑌨𑍈𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌦𑌿𑌵 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌯𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌤𑌥𑌾 𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑍌 𑌸𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑌿𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍, 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌂 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑌦𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌿𑌦𑍍𑌰𑍂𑌪𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌕𑍇𑌨𑌚𑌿𑌤𑍍𑌕𑌰𑌣𑍇𑌨 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 । 𑌇𑌦𑌮𑌤𑍍𑌰 [illegible]

க்ரேதந்யோऽந்யத்ரஸயேதந்யோऽந்யதபிவதேதந்யோऽந்யச்ச்ரு
ணுயாதந்யோऽந்யந்மந்வீதாந்யோऽந்யத்ஸ்ப்ருஶேதந்யோऽந்யத்விஜாநீ
யாத் ॥ ॥ ௩௧ ॥

ஸலில ஏகோ த்ரஷ்டாऽத்வைதோ பவத்யேஷ ப்ரஹ்மலோகஸ்ஸம்
ராடிதி ஹைநமநுஶஶாஸ யாஜ்ஞவல்க்ய ஏஷாऽஸ்ய பரமா கதி
ரேஷாऽஸ்ய பரமா ஸம்பதேஷோऽஸ்ய பரமோ லோக ஏஷோऽ
ஸ்ய பரம ஆநந்த ஏதஸ்யைவாநந்தஸ்யாந்யாநி பூதாநி மா
த்ராமுபஜீவந்தி ॥ ॥ ௩௨ ॥

ஸ யோ மநுஷ்யாணாம் ராத்தஸ்ஸம்ருத்தோ பவத்யந்யேஷாமதிபதி:

வாத், கர்மஸம்பந்தாபாவேந கரணஸங்கோசாதிஸம்பந்தாபாவாச்ச
நாந்யவஸ்துதர்ஶநப்ரஸக்திரிதி பாவ: ॥ ॥ ௩௧ ॥

(ஸலில ஏகோ த்ரஷ்டாऽத்வைதோ பவத்யேஷ ப்ரஹ்மலோகஸ்ஸம்ரா
டிதி ॥) யதா ஜலம் ஜலே ப்ரக்ஷிப்தமேகம் பவதி ஏவம் ஸலிலே ஸலில
வத் ஸ்வச்சஸ்வபாவே பரமாத்மநி லீநோऽயம் த்ரஷ்டா ஜீவ: ப்ராஜ்ஞாத்மப
ரிஷ்வங்கவஶேநைகீபூதஸ்ஸந்நேகோऽத்வைதோ பவதி தேவாதிலக்ஷணதேஹகா
காரணேந்த்ரா பவதீத்யர்த: ஸர்வஸ்ய ப்ராப்யஸ்வரூபத்வாத் ஸாக்ஷாத்
"ப்ரஹ்மலோகஶப்தி" த்யுக்த ப்ரஹ்மலோகஶப்தித: பரமாத்மா ஹே
ஸம்ராடிதி யாஜ்ஞவல்க்யோ ஜநகமநுஶிஷ்டவாநித்யர்த: । நநு கதம்
ஸர்வஸ்யாபரஸ்ய ப்ரஹ்மலோகத்வம், ப்ரஹ்மலோகோ பரமகதி
கமாதிநா ஶ்ருதிபதத்வத்ராஹ — (ஏஷாऽஸ்ய பரமா கதி:) ஜீவஸ்ய
ஸ்வாவிர்பாவாதிமத்ய ப்ராப்யதயா ஶ்ருதா பரமகதிரேஷைவ ।
(ஏஷாऽஸ்ய பரமா ஸம்பத்) தத்ஜ்ஞாநாதிநா ப்ராப்யாऽபி ஸம்பதே
ஷைவ । (ஏஷோऽஸ்ய பரமோ லோக:) ஶாஶ்வதம் போகஸ்தாநமே
ஷ ஏவ (ஏஷோऽஸ்ய பரம ஆநந்த:) நிரதிஶயாநந்தரூபோऽய
ஸ்வரூபமித்யர்த: । நநு ஸ்வர்காதிஷு போகேஷ்வாநந்தஸ்யை
வாநுபூயமாநத்வாத் கதமேதஸ்ய பரமாநந்தத்வமித்யத்ராஹ — (ஏதஸ்யைவா
நந்தஸ்யாந்யாநி பூதாநி மாத்ராமுபஜீவந்தீதி ॥) அந்யாநி பூதாநி
ப்ரஹ்மாநந்தவிதர்பேந ஸ்வர்காதிவிஷயிகஸ்யாநந்தவிதாரஸ்ய
லேஶோऽஸ்யைதஸ்யாநந்தஸ்யாம்ஶமாநந்தவிதார இத்யர்த: ॥ ॥ ௩௨ ॥

தஸ்ய பரமாநந்தத்வமேவ மநுஷ்யாநந்தாதிதாரதம்யநிரூப
ணேந ப்ரபஞ்சயதி — (ஸ யோ மநுஷ்யாணாம் ராத்தஸ்ஸம்ருத்தோ பவதீ
த்யாதிநா ॥) ராத்த: "ராத ஸம்ஸித்தௌ" இதி ஹி தாது: । ஸித்த: । உபா
யேஸ்ஸித்த:, பாஹ்யாதிபோகைஸ்ஸம்ருத்த:, அந்யேஷாம் மநுஷ்யாணா
மதிபதி:, ஸர்வைர்மநுஷ்யபோகைரதிஶயம் ஸம்பந்நஶ்ச க்ஷிதிபதி

𑌯𑍇𑌶𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌲𑍋𑌕 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌃 𑌸 𑌏𑌕𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕 𑌆𑌨
𑌨𑍍𑌦𑍋 𑌯𑌶𑍍𑌚 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌿𑌯𑍋𑌽𑌵𑍃𑌜𑌿𑌨𑍋𑌽𑌕𑌾𑌮𑌹𑌤𑍋𑌽𑌥𑍈𑌷 𑌏𑌵
𑌪𑌰𑌮 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦 𑌏𑌷 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌃
𑌸𑍋𑌽𑌹𑌂 𑌭𑌗𑌵𑌤𑍇 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌂 𑌦𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑍈𑌵𑍇
𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌬𑌿𑌭𑌯𑌾𑌞𑍍𑌚𑌕𑌾𑌰 𑌮𑍇𑌧𑌾𑌵𑍀 𑌰𑌾
𑌜𑌾 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌮𑌾𑌽𑌨𑍍𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯 𑌉𑌦𑌰𑍌𑌤𑍍𑌸𑍀𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥   ॥ ௩௩ ॥

𑌸 𑌵𑌾 𑌏𑌷 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌚𑌰𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑍈𑌵
𑌪𑍁𑌣𑍍𑌯𑌞𑍍𑌚 𑌪𑌾𑌪𑌞𑍍𑌚 𑌪𑍁𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌯𑍋𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌰𑌵
𑌤𑌿 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌯𑍈𑌵 ॥   ॥ ௩௪ ॥

𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌤𑌦𑍇𑌕𑌦𑍇𑌶𑌭𑍂𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌶𑌤𑌗𑍁𑌣𑌿𑌤𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌥𑌾 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨 𑌚 𑌤𑌦𑍇𑌶𑌤𑌂 𑌸𑌙𑍍𑌖𑍍𑌯𑌾𑌤𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌶𑌙𑍍𑌕𑌨𑍀𑌯𑌂, 𑌆𑌧𑌿𑌕𑍍𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌯𑌥𑌾 “𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪𑍍𑌤𑍇𑌷𑍍𑌵𑌰𑍍𑌣𑌵 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍁𑌤𑍀” 𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌗𑌤𑌿𑌮𑌾𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌨𑌿𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑌰𑌂 𑌨 𑌤𑍍𑌵𑌿𑌯𑌤𑍍𑌤𑌾𑌪𑌰𑌂, 𑌸𑌮𑍁𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌬𑌹𑍁𑌯𑍋𑌜𑌨𑌾𑌤𑌿𑌕𑍍𑌰𑌮𑌵𑌿𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌤𑍍 । 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌯𑌾 𑌆𑌧𑌿𑌕𑍍𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌰𑍍𑌣𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌾𑌤𑍍 । 𑌯𑌥𑌾 “𑌰𑍋𑌮𑌕𑍂𑌪𑍇𑌷𑍍𑌵𑌨𑌨𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑌾𑌨𑌿 𑌬𑌿𑌭𑌰𑍍𑌷𑌿 𑌤𑍇 । 𑌅𑌣𑍍𑌡𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌤𑍁 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑌯𑍁𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌚 ॥ 𑌈𑌦𑍃𑌶𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌤𑌥𑌾 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌕𑍋𑌟𑌿𑌕𑍋𑌟𑌿𑌶𑌤𑌾𑌨𑌿” 𑌚𑍇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌵𑌚𑌨𑍇𑌨 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌨𑌾𑌮𑌸𑌙𑍍𑌖𑍍𑌯𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌗𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌨𑌿𑌯𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌤𑌗𑍁𑌣𑌿𑌤𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌕𑌥𑌨𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍁𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑍍𑌵𑌮𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦𑍋𑌪𑌾𑌯𑌿𑌕𑌾𑌰𑌣𑌾𑌦𑍇𑌵𑍈𑌵𑍇 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑌾𑌯𑍇𑌽𑌵𑌗𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌅𑌥𑍈𑌷 𑌏𑌵 𑌪𑌰𑌮 𑌆𑌨𑌨𑍍𑌦 𑌏𑌷 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌲𑍋𑌕𑌃 𑌸𑌮𑍍𑌰𑌾𑌡𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌹 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌬𑌿𑌭𑌯𑌾𑌞𑍍𑌚𑌕𑌾𑌰 𑌮𑍇𑌧𑌾𑌵𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌯𑌂 𑌰𑌾𑌜𑌾 𑌅𑌤𑍀𑌵 𑌮𑍇𑌧𑌾𑌵𑍀 (𑌮𑌾) 𑌮𑌾𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃 (𑌅𑌨𑍍𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑌃) 𑌅𑌨𑍍𑌤𑍈𑌃 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌯𑍈𑌃 । 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌯𑌹𑍇𑌤𑍁𑌭𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑍈𑌃 (𑌉𑌦𑌰𑍌𑌤𑍍𑌸𑍀𑌤𑍍) 𑌅𑌵𑌰𑍋𑌧𑌂 𑌕𑍃𑌤𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍 𑌮𑌾𑌮𑌸𑍌 𑌪𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌤𑌦𑍍𑌵𑌰𑌂 𑌨 𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌰𑌾𑌜𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌪𑌰𑌮𑍍𑌪𑌰𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌷𑌯𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌬𑌿𑌭𑌯𑌾𑌞𑍍𑌚𑌕𑌾𑌰 𑌬𑌿𑌭𑍇𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥   ॥ ௩௩ ॥

𑌅𑌥 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌦𑍍𑌦𑍇𑌶𑌾𑌦𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌵𑌿𑌵𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇𑌽𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌾𑌨𑍍𑌤𑌸𑌞𑍍𑌚𑌰𑌣𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿— (𑌸 𑌵𑌾 𑌏𑌷 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥   ௩௪ ॥

ण्योऽन्नैः पानैरावसथैः प्रतिकल्पन्तेऽयमायात्ययमागच्छतीत्येवं हैवंविदं सर्वाणि भूतानि प्रतिकल्पन्त इदं ब्रह्मायातीदमागच्छतीति ॥ ॥ ३७ ॥

तद्यथा राजानं प्रयियासन्तमुग्राः प्रत्येनसः सूतग्रामण्योऽभिसमायन्त्येवमेवेममात्मानमन्तकाले सर्वे प्राणा अभिसमायन्ति यत्रैतदूर्ध्वोच्छ्वासी भवति ॥ ३८ ॥

इति षष्ठाध्याये तृतीयं ब्राह्मणम् ॥

स यत्रायमात्माऽबल्यं न्येत्य संमोहमिव न्येत्यथैन

कर्मणोपाः। प्रत्येनसः पापकर्मणि तत्पराः दण्डनाधिकृता नियुक्ताः। (सूताः) वर्णसंकरविशेषाः। ग्रामनेतारो ग्रामण्यः। सूताश्च ग्रामण्यश्च सूतग्रामण्यः। (अन्नैः) विविधैर्भक्ष्यभोज्यैः। (पानैः) पेयविशेषैः। (आवसथैः) प्रासादादिभिश्च। (अयम्) राजा (आयाति) आगच्छतीति संलग्नं वदन्तः (प्रतिकल्पन्ते) प्रतीक्षन्ते। एवमेव (एवं विदं) कर्मफलभोक्तारं। सर्वज्ञत्वादिगुणकः। कर्मफलं हि प्रस्तुतं तदेवंसम्बन्धेन पारत्र्यते। विद्वद्विषयः। (सर्वाणि भूतानि) अत्र वेद्यापकरणस्थशरीरसाधनानि सर्वाणि भूतानि तत्तत्कर्मप्रयुक्तानि सन्ति कर्मफलोपभोगसाधनेन सह (इदं ब्रह्म) जीवः आयातीदमागच्छतीति संलग्नं (प्रतिकल्पन्ते) प्रतीक्षन्त इत्यर्थः। अत्र शरीरत्यागसमनन्तरमेव शरीरान्तरप्राप्तेर्भोगसाधनानि भोगोपकरणानि पारलौकिकानि सम्पन्नानि प्रतिवादसिद्धं सम्प्राणीभवन्तीत्यर्थः। यथा— उक्तं संसारवृक्षारोहिणस्य सर्वभूतोपजीव्यत्वं फलोक्तिरिति द्रष्टव्यम् ॥ ॥ ३७ ॥

(तद्यथा राजानं प्रयियासन्तमुग्राः प्रत्येनसः सूतग्रामण्य इत्यादि ॥) यथा प्रयियासन्तं जिगमिषन्तं राजानं तत्र वर्तिन उग्राः प्रत्येनसः सूतग्रामण्यः पृष्ठतोऽनुगच्छन्ति (अभिसमायन्ति) आभिमुख्येन गच्छन्ति। एवमेव इममात्मानं भोक्तारं (अन्तकाले) सर्वे प्राणा आभिमुख्येन गच्छन्ति यत्र (यदा) शरीरविश्लेषकाले ऊर्ध्वोच्छ्वासी भवति तदा अन्तकाले सर्वे प्राणा अभिसमायन्तीत्यर्थः ॥ ॥ ३८ ॥

इति षष्ठाध्याये तृतीयब्राह्मणभाष्यम् ॥

अथ “स एष प्रसङ्गः प्रोक्तः” इति प्रतिज्ञातं संसारमोक्षं विवक्षुः प्रथमं संसारप्रकारमाह— (स यत्रायमात्माऽबल्यं न्येत्य संमोहमिव न्येतीति ॥) सोऽयमात्मा यत्र यस्मिन् काले पूर्वोक्तं शरीरं

ஒரெதவ்ராணா சுஹிஸரோயஷி ஸ ஸ்தாவ்ஸ்ரெஜாரோத்ராஸ்ரீஹ்ரா
ஷஷாரெநா ஹ்ரஷயரெவோஸவக்ராரதி ஸபரெத்ருஷவாக்ஷ¬ஷஃ வ¬
ரா¬ஷஃ வாராஜு¬ வயவ்ரவதவ்ரெதzயாரா¬ஞவஜ்ஜாஹவதி ॥ ॥ க ॥
ஸநீஹவதி நவயரூதீத்ராஸ¬ ரெகீஹவதிநஜிவ்ருதீத்ராஹ¬

சுவெஶ்ஸ்ர்ஹாவஃ க்ருவஶ்ரூஂ வஶ்ராஷிதரூஂ ரெந்ரதரூ நிதாரெரதரூ
வ்ராவரு ஸஜொஹஜிவ ரெந்ரதி வ்ருதிவஷ்ரெத । காரணகேஷாஹாதஸ்ரெஜா
ஷஂ வ்ருதிவஷ்ரெத । ஊவஶ்ரொz ஊரெயஶு । ரொரெஹாவக்ரரஷமராயா
திதரூயஶுஃ । ரொரெஹாநாரரவணாயாஷஶுஸஂவத்திஃ। தயாஷி— ஊஹய்ரிஂ
மவாஷெ ஜாமரூஸ்ஹவஸ¬ஷ¬வநிரவணாநாரநரூதரெரா ரொஹஜதிவஶ்
வஶுவ்ரகேஷ வ்ராவ ஊஷ்ரெத "ர¬ஜெzயஶுஸஂவத்திஃ வஸிமேஷாகஃ" ।
நதாவநூ¬ஜெ ஜாமஸிதாவஸ்ராஹவித¬ரஹஶுதி ஊஜிரெயவிஶுஷயா
நிரீக்ஷணாகஃ । நாவி ஸவாநு வமரூதி । நிஸஂஜ்ஞகாகஃ । நாவி ரூதஃ
தஸரு வ்ராணொஷணொராஹாவாகஃ । நவ ஸ¬ஷ¬வஃ । தரெஉஶ்க்ஷ
ணரூகஃ । ஸ¬வொஹி வ்ரவஸஷரெநா நிதீஹிதரெநதரு । தஸாரெநா
ஹொநாரர ரூரெதாஷஶுஸஂவத்திஃ சுஶுர ரூதிரிதியாவகஃ । ரணஂஹி ஸ
வஶுவ்ராணவியொமஃ । ஸவஶுவ்ராணவியொமொவக்ரரகதிவயவ்ராண
ஸஂவத்திரஶு¬ஞ்வஶுா । தத்ரளஷயாஜிவமாகு கரஶுமேஷெவஸதி வாஜுந
வெ வ்ரதரூமஷுதஃ। சுஸதி தஹிநு வ்ராணொஷ¬ணாவவ்ரவமஷுதஃ।
தஹாஷஷஶுர ரூதிரஶு¬ஞ்ஜெஶுதி ஹிதிஷு । (சுரெயநரெரெத வ்ராணா சுஹி
ஸரோயஷி) சுய தஷாநீஂ வாமாஷயஃ வ்ராணாஃ ஸநரஹிஸரோயஷி க்ருத
நஸீவரோயாஷீதரூயஶுஃ । (ஸஸதாவ்ஸ்ரெஜாரோத்ராஸ்ரீஹ்ராஷஷாரெநா
ஹ்ரஷயரெவோஸவக்ராரதி) ஸஃ க்ருதா ரெதஜொரயெரூா ராத்ராஃ ரெதஜொ
ராத்ராஃ வ்ரகாமகாஂமாஜதரூயஶுஃ । ஊஜிரயாணீதியாவகஃ । தாஸதாஸ
ரஹ்ராஷஷாநஃ, ஸதிதி ஸவாரெவக்ஷ்பா ரெவெஷரரூர¬வரூரெத ।சுரெஷரூவ
ஸரெzவரூஹ்ராஷாநஂ, நத¬ ஸரரூகவாஸநரஹ்ராஷாநஶு । ஊஹத¬
ஸவாஸநரஹ்ராஷாயெதரூயஶுஃ । ஹ்ரஷயரெவ வ¬ஂவரீகாகாரரவெஸவக்ரா
ரதி சுஷாமஷுதீதரூயஶுஃ । (ஸயரெத்ருஷவாக்ஷ¬ஷஃ வ¬ர¬ஷஃ வ
ராஜுயவ்ரவதவ்ரெத) வக்ஷ¬ஷி ஸஷிஹிதஃ ஊாக்ஷ¬ஷஃ । வாக்ஷ¬ஷஃ
வ¬ர¬ஷஜதி த்ரியரொணொ ஜீவஊவரூரெத। ஸஃ யதரு யஷா வாராஜு¬
ரா¬ஞவாஜிவிஷயவாராஜு¬வஸநு ஹ்ரஷயஷெமே வயவ்ரவதவ்ரதஜதரூ
யஶுஃ । (சுயாரா¬ஞவஜ்ஜாஹவதி) சுய தஷ¬தரகாரெஜ சுயஂ ர¬ர¬ஞ
ஷஶு¬ஃ சுரா¬ஞவஜ்ஜாஹவதி ரா¬ஞவாஜிவிஷயாஸஜாநாதீதரூயஶுஃ ॥க॥
(ஸநீஹவதி நவயரூதீத்ராஸ¬ரிதரூாஷி ॥) சுயஂ ர¬ர¬ஞஷஶு¬ஃ
ஸநீஹவதி ஸவாவகாஶுஊவெஜிரெயஸ்ஹிதொஹவதி । சுரெதா நரா¬ஞவா

𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑍀 𑌸𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌰𑌭𑍇𑌤𑍇 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾 𑌚 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌜𑌲𑌾𑌯𑍁𑌕𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌗𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌦𑌂𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂𑌨𑌿𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌗𑌮𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 ॥ ௩ ॥

𑌤𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍍𑌕𑌾𑌰𑍀 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍋 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌮𑌪𑌾𑌦𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌂𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑌨𑍁𑌤 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑍇𑌦𑌂𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌗𑌮𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌂𑌰𑍂

𑌸𑌾𑌭𑌿𑌜𑍍𑌞𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌸𑍁 𑌵𑌿𑌚𑌿𑌤𑍍𑌰𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌦𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌸𑍁 𑌕𑍌𑌶𑌲𑌂 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌕𑍇𑌷𑌾𑌞𑍍𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌸𑍍𑌵𑌪𑌿 𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌸𑍁 𑌕𑍌𑌶𑌲𑌂 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌾𑌸𑌨𑍋𑌦𑍍𑌭𑌵𑌾𑌨𑍁𑌭𑌵𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌕𑌮𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌕𑌰𑍍𑌮𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌵𑌾𑌸𑌨𑌾𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌿𑌤𑌿𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌶𑌾𑌕𑌟𑌿𑌕𑌸𑌂𑌭𑌾𑌰𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌲𑍋𑌕𑌪𑌾𑌥𑍇𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨ ॥

(𑌤𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌜𑌲𑌾𑌯𑍁𑌕𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌗𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌨𑍍𑌯𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌯𑌥𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌜𑌲𑍂𑌕𑌾 𑌤𑍃𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌪𑌰𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌗𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌤𑍃𑌣𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌂 𑌆𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌃 𑌆𑌶𑍍𑌰𑌯 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍 । 𑌤𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯 𑌆𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑌾𑌵𑌯𑌵𑌮𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌤𑍃𑌣𑌵𑌿𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 । 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌯𑌂 𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑍀 𑌜𑍀𑌵𑌃 𑌇𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌤𑌨𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌤𑍍𑌯 । 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵 𑌵𑌿𑌵𑌰𑌣𑌮𑍍— (𑌅𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂𑌗𑌮𑌯𑌿𑌤𑍍𑌵𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌨𑌿𑌸𑍍𑌸𑌂𑌬𑍋𑌧𑌤𑌾𑌮𑌾𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌅𑌨𑍍𑌯𑌮𑍍) 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌶𑌰𑍀𑌰𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑌂 𑌆𑌶𑍍𑌰𑌯𑌮𑌾𑌕𑍍𑌰𑌮𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌾𑌦𑍁𑌪𑌸𑌂𑌹𑌰𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌤𑍍𑌯𑌜𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌨𑌨𑍁 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌰𑌮𑍍𑌭𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌗𑍇𑌵 𑌤𑌦𑍇𑌵𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌤𑌦𑍇𑌵𑍋𑌪𑌬𑍃𑌂𑌹𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌵𑌦𑍁𑌦𑍍𑌭𑌾𑌵𑌨𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌆𑌹𑍋𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌦𑍇𑌹𑍋𑌪𑌾𑌦𑌾𑌨𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌵𑍀𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— (𑌤𑌦𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍍𑌕𑌾𑌰𑍀 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍋 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌮𑌪𑌾𑌦𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌵𑌤𑌰𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌂 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌪𑍇𑌶𑌃 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌣𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌰𑍋𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍍𑌕𑌾𑌰𑍀 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌣𑌕𑌾𑌰𑌃 । 𑌪𑍇𑌶𑌸𑌃 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑍃𑌤𑌾𑌤𑍍 𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌮𑍇𑌕𑌦𑍇𑌶𑌮𑌪𑌾𑌦𑌾𑌯 𑌯𑌥𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌂 𑌨𑌵𑌤𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌤𑌨𑍁𑌤𑍇 𑌕𑌰𑍋𑌤𑍇 । 𑌯𑌦𑍍𑌵𑌾 𑌪𑍇𑌶𑌸𑍍𑌕𑌾𑌰𑍀 𑌕𑍋𑌶𑌕𑌾𑌰𑌕𑍍𑌰𑌿𑌮𑌿𑌃 । 𑌸 𑌯𑌥𑌾 𑌪𑍇𑌶𑌸𑌃 𑌪𑌟𑍍𑌟𑌤𑌨𑍍𑌤𑍋𑌃 𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚𑌿𑌦𑌪𑌾𑌦𑌾𑌯 𑌨𑌵𑌤𑌰𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌜𑌾𑌲𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇, 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌵𑌾𑌯𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌇𑌦𑌂𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌨𑌿𑌹𑌤𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌯𑌦𑍇𑌵 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌰𑌂 𑌨𑌵𑌤𑌰𑌂 𑌕𑍁

र्मणा भवति पापः पापेन । अथो खल्वाहुः काममय एवायं पुरुष इति स यथाकामो भवति तत्क्रतुर्भवति यत्क्रतुर्भवति तत्कर्म कुरुते यत्कर्म कुरुते तदभिसंपद्यते ॥ ॥ ५ ॥

तदेष श्लोको भवति । तदेव सक्तः सह कर्मणैति लिङ्गं मनो यत्र निषक्तमस्य । प्राप्यान्तं कर्मणस्तस्य यत्किंचेह करोत्ययम् । तस्माल्लोकात्पुनरेत्यस्मै लोकाय कर्मण इति नु कामयमानोऽथाकामयमानो योऽकामो निष्का

अपि प्रागुक्तपुण्यपापव्यपेक्षत्वमाह — (पुण्यः पुण्येन कर्मणा भवति पापः पापेनेति ॥) (अथो खल्वाहुः काममय एवायं पुरुष इति ॥) अथोशब्दः पक्षान्तरपरिग्रहे । केचित्तु मोक्षकामाः खल्वाहुः प्रसिद्धिमात्राः । यद्यपि पुण्यापुण्ये शरीरग्रहणकारणं, तथापि कामप्रयुक्तः पुरुषः पुण्यापुण्ये कर्मणी उपचिनोति । तथा च अयं पुरुषः काममय एव कामस्यैव संसारप्रवर्तकत्वादित्यर्थः । तथा चोक्तमाथर्वणे — "कामान् यः कामयते मन्यमानः स कामभिर्जायते तत्र तत्र" इति । तस्मात्काममयोऽयं पुरुषः । तदेवोपपादयति — (स यथाकामो भवति तत्क्रतुर्भवतीति ॥) पुरुषस्य येन प्रकारेण कामना उदेति, तेन प्रकारेण क्रतुः सङ्कल्पोऽध्यवसाय उदेति । (यत्क्रतुर्भवति तत्कर्म कुरुते) तदनुसारि विहितं कर्म कुरुते । (यत्कर्म कुरुते तदभिसंपद्यते) तस्य फलं प्राप्नोतीत्यर्थः ॥ ॥ ५ ॥

(तदेष श्लोको भवति) मन्त्ररूपोऽप्ययं श्लोकवद्भवतीत्यर्थः । तदेवाह — (तदेव सक्तः सह कर्मणैति लिङ्गं मनो यत्र निषक्तमस्येति ॥) लिङ्ग्यतेऽनेनेति लिङ्गं मनः । तादृशस्य जीवस्य मनः यत्र फले निषक्तं निविष्टं भवति तदेव तत्फलं तत्फलारम्भककर्मणा सह देहविप्रमोक्षानन्तरमपि सक्तः सन्नेति प्राप्नोतीत्यर्थः । इत्येष श्लोको भवतीत्यन्वयः । प्रकृतमनुसरति — (प्राप्यान्तं कर्मणस्तस्य यत्किंचेह करोत्ययम् । तस्माल्लोकात्पुनरेत्यस्मै लोकाय कर्मण इति ॥) अयं संसारी इह लोके फलोद्देशेन यत्किंचित्कर्म करोति तस्य कर्मणोऽन्तं भोगेनावसानं प्राप्य । कृत्स्नफलं भुक्त्वेति यावत् । तस्मात्स्वर्गादिलोकादस्मै लोकाय पुनरेति । किमर्थमित्यत्राह — (कर्मण इति ॥) कर्मकरणार्थमित्यर्थः । (इति नु का

सन्ब्रह्माप्येति ॥ ॥ ६ ॥

तदेष श्लोको भवति ॥ यदा सर्वे प्रमुच्यन्ते कामा येऽस्य हृदि श्रिताः । अथ मर्त्योऽमृतो भवत्यत्र ब्रह्म समश्नुत इति ॥ तद्यथाऽहिनिर्ल्वयनी वल्मीके मृता प्रत्यस्ता

अतश्शरीरापादानकोत्क्रमणे निषेधादुत्क्रान्तिविरोध इति चेन्न । शारीरादेवोत्क्रमणं प्रतिषिध्यते न त्वेषां शाखान्तराणामपि विस्पष्टं "योऽकामो निष्काम आप्तकाम आत्मकामो न तस्य प्राणा उत्क्रामन्ती"ति शारीरापादानकोत्क्रमणप्रतिषेधात् । काण्वपाठेऽपि "न तस्य प्राणा" इति षष्ठी न्यायस्य शृणोतीतिवदपादानकत्वलक्षणसम्बन्धपरा । "उदस्मात्प्राणाः क्रामन्त्याहो ने"त्यात्मापादानकप्रश्ने विदुषोऽस्य प्राणानां शरीरादुत्क्रान्तिविषयकत्वाच्छारीरापादानकोत्क्रमणप्रतिषेधस्यैव युक्तत्वात् । न च तत्र वाक्यशेषे श्रुता "अत्रैव समवनीयन्ते" इति शरीरापादानकोत्क्रान्तिप्रतिषेधपरत्वमेव, "आत्मकामो न तस्य प्राणा उत्क्रामन्ती"ति शरीरापादानकोत्क्रमणप्रतिषेधस्य श्रवणीयत्वात् । न च प्राणानां शारीरादुत्क्रान्तेः प्रसक्तया प्रतिषेधो न युक्त इति वाच्यम् । पुरुषादुत्सृज्य विसंसर्गं संसारदृष्टावस्थां गतिमत्त्वात्, "तस्य तावदेव चिरं यावन्न विमोक्ष्ये अथ सम्पत्स्य" इति देहवियोगानन्तरब्रह्मसम्पत्तिवचनेन देहादेव शरीराद्प्राणोत्क्रमणस्य प्रसक्तत्वात् । तथा च मुक्तशरीरस्याविदुरादिगत्यादौ ब्रह्मसम्पत्तेः तत्र स्थित्यादेरनुपपत्तिरिति शङ्कापरिहाराय "न तस्य प्राणा उत्क्रामन्ती"त्युच्यत इति निरवद्यम् । अतो विद्वद्विषयोत्क्रान्तिप्रसक्तिरिति स्थितम् । प्रकृतमनुसरामः ॥ ॥ ६ ॥

(तदेष श्लोको भवति ॥) तस्मिन्नर्थे ब्रह्मविद्विषये मन्त्रश्लोकः प्रवृत्तो भवतीत्यर्थः । श्लोकमेवाह— (यदा सर्वे प्रमुच्यन्ते कामा येऽस्य हृदि श्रिताः । अथ मर्त्योऽमृतो भवत्यत्र ब्रह्म समश्नुत इति ॥) कामाः धर्मविषयप्रवृत्तिरूपाः अस्य जीवस्य हृदि श्रिताः हृद्गताः सर्वे यदा शान्ता भवन्ति अथ तदनन्तरमेवायमस्मो मर्त्यः मुक्तो भवति विनष्टाशेषपूर्वोत्तराघो भवति । अत्र ब्रह्म समश्नुते अत्रैवायमस्मिन्नेवायां ब्रह्मानुभवतीत्यर्थः । यावत्

லோக ஏவ ॥   ॥ ௧௩ ॥

இஹைவ ஸந்தோऽத வித்மஸ்தத்வயம் நசேதவேதிர்மஹதீ விநஷ்டி꞉ ।
யே தத்விதுரம்ருதாஸ்தே பவந்த்யதேதரே து꞉கமேவாபியந்தி ॥ ௧௪ ॥

யதைதமநுபஶ்யத்யாத்மாநம் தேவமஞ்ஜஸா । ஈஶாநம் பூத
பவ்யஸ்ய ந ததோ விஜுகுப்ஸதே ॥   ॥ ௧௫ ॥

யஸ்மாதர்வாக்ஸம்வத்ஸரோऽஹோபி꞉ பரிவர்ததே । ததேவா

ஸம்ஸார꞉ தஸ்யாபி ஸ ச ப்ரவர்தக꞉ ப்ரஹ்மவித்ச லோக ஏவ ப்ராப்யஶ்சைவ । “ஜ்ஞாநீ த்வாத்மைவ மே மதம்” இதி பகவதைவ கீதத்வாச்ச ப்ரஹ்மவிதோ ஜ்ஞாநிநோ விநா ஶ்ருதஸ்தாயா அஹாவாதிதிஹாஸ꞉ । உபாஸ்ய꞉ ப்ராப்யஶ்ச ॥   ॥ ௧௩ ॥

(இஹைவ ஸந்தோऽத வித்மஸ்தத்வயம் நசேதவேதிர்மஹதீ விநஷ்டி꞉) இஹைவ ஸந்த꞉ அஸ்மிந்நேவ ஜந்மநி வர்தமாநா வயம் தத் ப்ரஹ்ம வித்ம꞉ ஜாநீம꞉ । நசேஜ்ஜாநீம꞉ தர்ஹ்யவேதி꞉ வேதநம் வேதி꞉ । “இக்ருஷ்யாதிப்ய” இதி இந்ப்ரத்யய꞉ । ஸஸ்வராதய꞉ । அவேதி꞉ அஜ்ஞாநம்பவதி । தர்ஹி மஹதீ விநஷ்டி꞉ மஹாஹாநிரித்யர்த꞉ । தேந ஜ்ஞாநஸ்யாஸ்மிந்நேவ ஜந்மநி ப்ராப்தஸ்ய மஹாலாபரூபத்வமாயாதம் । இதம் ஜ்ஞாநாஜ்ஞாநயோரேவ மஹாலாபமஹாநித்வம் தர்ஶயதி— (யே தத்விதுரம்ருதாஸ்தே பவந்தி அதேதரே து꞉கமேவாபியந்தீதி ॥) யே தத் பரம் ப்ரஹ்ம । அம்ருதா꞉ முக்தா꞉ । இதரே யே தத்வேதநஹீநா꞉ । து꞉கம் ஸம்ஸாரம் । அபியந்தி ப்ராப்நுவந்தீத்யர்த꞉ ॥   ॥ ௧௪ ॥

தஜ்ஜ்ஞாநஸ்ய மஹாலாபத்வமேவாஹ— (யதைதமநுபஶ்யத்யாத்மாநம் தேவமஞ்ஜஸா । ஈஶாநம் பூதபவ்யஸ்ய நததோ விஜுகுப்ஸதே ॥) யதா ஏதம் பூதபவ்யாதீஶிதாரம் தேவம் த்யோதமாநம் ஸர்வபூதாநாமாத்மாநம் அஞ்ஜஸா அநுபஶ்யதி ஸாக்ஷாத்கரோதி । தத꞉ ததா ஸர்வஸ்யாபி ஸ்வாத்மகஸ்ய ஜ்ஞாநாத் விஜுகுப்ஸதே ஸர்வம் ஸ்வாத்மத்வேந பஶ்யந் ந நிந்ததீத்யர்த꞉ ॥   ॥ ௧௫ ॥

(யஸ்மாதர்வாக்ஸம்வத்ஸரோऽஹோபி꞉ பரிவர்ததே) யஸ்மாத் பூதபவ்யஶாஸிதுரீஶாநாத் அர்வாக் தந்நிஷ்பந்நவேத்யாவத் । காலாத்மா ஸம்வத்ஸர꞉ ஸ்வாவயவைரஹோபி꞉ பரிவர்ததே பரிவ்ருத்தோ பவதி । யத்க்ருதா ஸம்வத்ஸராதிலக்ஷணகாலபரிவ்ருத்திரித்யர்த꞉ । (தத்தேவா ஜ்யோதிஷாம் ஜ்யோதிராயுர்ஹோபாஸதேऽம்ருதம்) ஜ்யோதிஷாம் ஜ்யோதி꞉ ப்ரகாஶகாநாம் ப்ரகாஶகம் । அம்ருதம் காலாபரிச்சிந்நம் । ஆயு꞉ ஸர்வப்ராணிப்ராணநஹேதுபூதம் தம் ஹ தேவா உபாஸதே தேவோபாஸ்யத்வேந ப்ரஸித்தமித்யர்த꞉ ।

𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑌾𑌂 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌾𑌯𑍁𑌰𑍍𑌹𑍋𑌪𑌾𑌸𑌤𑍇𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௬ ॥

𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑌞𑍍𑌚 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌜𑌨𑌾 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃 । 𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌮𑌨𑍍𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌮𑍃𑌤𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௭ ॥

𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑍁𑌤 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍁𑌤 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌯𑍇 𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌃 । 𑌤𑍇 𑌨𑌿𑌚𑌿𑌕𑍍𑌯𑍁𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮

𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌃 “𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑍇 “𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌪𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌸𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾, 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍇𑌵𑍋𑌪𑌾𑌸𑌤” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌭𑍇𑌦𑌃 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌨 𑌵𑍍𑌯𑌯𑌃 𑌕𑌲𑍍𑌪𑍋 𑌯𑍁𑌜𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑌨𑌧𑌿𑌕𑌾𑌰𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌜𑍍𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑍇𑌵𑍋𑌪𑌾𑌸𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃” 𑌇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௬ ॥

(𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑌞𑍍𑌚𑌪𑌞𑍍𑌚𑌜𑌨𑌾𑌆𑌕𑌾𑌶𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃) 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌜𑌨𑌸𑌂𑌜𑍍𑌞𑌾𑌃 𑌪𑌞𑍍𑌚, 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌶𑍍𑌚 𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌧𑌾𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌲𑌕𑍍𑌷𑌕𑌃 । 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 “𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑌾𑌞𑍍𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿”𑌰𑌿𑌤𑌿𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌣𑌾𑌯𑌕𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌜𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌣𑌾𑌯𑌕𑌸𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚, 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾𑌯𑍋𑌗𑍀𑌨𑌿 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌂𑌷𑍀𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾𑌣𑍀𑌤𑍍𑌯𑌭𑌿𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍇𑌣𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌃— “𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌾𑌧𑌾𑌰𑌵𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌗𑌮𑌃” 𑌇𑌤𑌿 । (𑌤𑌮𑍇𑌵𑌮𑌨𑍍𑌯 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌮𑍃𑌤𑍋𑌽𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍) 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑌮𑍃𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌹𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌉𑌪𑌾𑌸𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌕𑍍𑌤𑌦𑍇𑌵𑌵𑌨𑍍𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑍋𑌽𑌪𑍍𑌯𑌮𑍃𑌤𑍋 𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௭ ॥

𑌪𑌞𑍍𑌚𑌜𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌿 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑍀𑌂𑌷𑌿 𑌕𑌾𑌨𑍀𑌤𑍍𑌯𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹—

(𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌮𑍁𑌤𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍁𑌤𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌮𑌨𑌸𑍋 𑌯𑍇 𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍁𑌰𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑍍𑌯, 𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌶𑍍𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌾𑌯𑍋𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑍍 । 𑌮𑌨𑌸 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍋 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌨𑍍𑌦𑌿𑌨𑌶𑌾𑌖𑌾𑌯𑌾𑌂 “𑌅𑌨𑍍𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨”𑌮𑌿𑌤𑌿𑌪𑌾𑌠𑌾𑌚𑍍𑌚, “𑌅𑌨𑍍𑌨𑌕𑍍𑌰𑌮𑍋𑌽𑌨𑍍𑌯𑌤𑍋 𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯”𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌸𑍂𑌤𑍍𑌰𑌿𑌤𑌞𑍍𑌚 “𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌷𑍈𑌕𑍇𑌷𑌾𑌮𑌸𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑍇” 𑌇𑌤𑌿 । 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌶𑌬𑍍𑌦𑍇𑌨 𑌚𑌾𑌨𑍍𑌨𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑍋𑌃 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌰𑌸𑌨𑌯𑍋𑌃 𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍇𑌨 𑌘𑍍𑌰𑌾𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧𑌃 𑌰𑌸𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌨𑌲𑌕𑍍𑌷𑌕𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌮𑍍𑌬𑌨𑍍𑌧 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌵𑌯𑍋𑌰𑌪𑌿 𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌮𑍍 । 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌿𑌕𑌯𑍋𑌃 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । 𑌏𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌶𑍍𑌶

ஷ்டிதத்வக்சக்ஷுராதீந்த்ரியாணாமபி த்வக்சக்ஷுராதிவத்ப்ரகாஶகம் ச தேஷாம்
தத்தத்விஷயக்ரஹணஸாமர்த்யாபாதகத்வாத் । ஸ தாத்ருஶம் ச ஜாநந்தி
தே புராணம் ப்ரஹ்ம பரப்ரஹ்ம (நிர்விகல்பம்) நிஶ்சிதவந்த இத்
யர்த்த: । இதஞ்ச விஶேஷிதம் ஸமீபாஶ்ரயே பதார்த்தேஷ்வாஸ்தே । தத்ராபி
“யஸ்மிந் பஞ்ச பஞ்சஜநா ஆகாஶஶ்ச ப்ரதிஷ்டித” இதிவாக்யே பஞ்சவி
ஶேஷிதயா பஞ்சஸங்க்யயா பஞ்சவிம்ஶதிஸங்க்யாப்ரதீதே: ஸாங்க்ய
ஸ்ம்ருதிஸித்தாப்ரஹ்மாத்மகபஞ்சவிம்ஶதிதத்த்வப்ரதிபாதகத்வேந வாக்ய
மிதி பரேஷாம் பூர்வபக்ஷ ப்ராப்த உச்யதே — “ந ஸங்க்யோபஸங்க்ரஹாதபி
நாநாபாவாததிரேகாச்ச” । பஞ்சவிம்ஶதிஸங்க்யாப்ரதீதிவஶாதபி ந
ஸாங்க்யாபிமதத்த்வஸ்வீகார: நாநாபாவாத் நாநாத்வாத் । பஞ்சாதிரி
யாத் । ஸாங்க்யாபிமதாப்ரஹ்மாத்மகபஞ்சவிம்ஶதிதத்த்வேஷு “யஸ்மிந்
பஞ்ச பஞ்சஜநா” இதி ப்ரஹ்மாதாரதயா ப்ரஹ்மாத்மகத்வேந ப்ரதிபா
த்யமாநாநாம் தத்த்வாநாம் பஞ்சாதிரிக்தத்வாத் । அதிரேகாச்ச “யஸ்மிந் ப
ஞ்ச பஞ்சஜநா ஆகாஶஶ்ச ப்ரதிஷ்டித” இதிவாக்யே யஸ்மிந்நித்யாதாரதயா
நிர்திஷ்டஸ்யாத்மந:, ஆகாஶஸ்ய ப்ரதிஷ்டிதத்வேந ப்ரகாஶஸ்ய ச ப்ரதி
பாதநேந ஸப்தவிம்ஶதிதத்த்வப்ரதீதேஶ்ச நஸாங்க்யோக்தப்ரத்யபிஜ்ஞா
நம் । நஸங்க்யோபஸங்க்ரஹாதபீத்யஸ்யாயமர்த்த: ஸங்க்யோபஸங்க்யா
ஸங்க்ரஹேணாபி நாஸ்தி । பஞ்சஶப்தஸமாஸஜநபஞ்சகாஸங்க்யாக: । ந
ஹி தந்த்ர பஞ்சபஞ்ச தத்த்வஷ்ட பஞ்சஸங்க்யாஸங்க்யா பஞ்சகஸங்க
ப்ராதிபதிகஸமாஸத்ரிதயோக்தி । ந ச பஞ்சகர்மேந்த்ரியாணி, பஞ்சஜ்ஞா
நேந்த்ரியாணி, பஞ்சமஹாபூதாநி, பஞ்சதந்மாத்ராணி, அவஶிஷ்டாநி
பஞ்ச தத்வாந்தரஸங்க்யாநிவேஶநிமித்தமபேக்ஷ்யத இதி வாச்யம், ஆகாஶஸ்ய
ப்ருதங்நிர்தேஶேந பஞ்சஸ்ராவப்ரமாணத்வஸமாஹாராவிரோதாத் । அத:
பஞ்சஜநா இத்யயம் ஸமாஸோ ந ஸமாஹாரவிஷய: । அபிது “திக்ஸங்க்யே
ஸம்ஜ்ஞாயாம்” இதி ஸம்ஜ்ஞாவிஷய: । அந்யதா பஞ்சபஞ்சஜநீ இதி ஸ்யாத் ।
ததஶ்ச “ஸப்தஸப்தர்ஷய:” இதிவத் பஞ்ச பஞ்சஜநா இதி நிர்தேஶ
உபபத்யதே । கே புநஸ்தே பஞ்சஜநா இத்யத்ராஹ — “ப்ராணாதயோ
வாக்யஶேஷாத்” । “ப்ராணஸ்ய ப்ராண”மிதி வாக்யஶேஷஶ்ருதா:
ப்ராணசக்ஷுஶ்ஶ்ரோத்ராந்நமநாம்ஸி பஞ்சாத்ர க்ருஹ்யந்தே ।
நநு கதம் ப்ராணாதிஷு பஞ்சஜநஶப்தப்ரவ்ருத்திரித்யத்
ராஹ — “ஜ்யோதிஷைகேஷாமஸத்யந்நே” । ஏகேஷாம் காண்வாநாம்
பாடே அஸத்யந்நே “தத்தேவா ஜ்யோதிஷாம் ஜ்யோதி”ரிதி ப்ராக்
ஶ்ருதஷஷ்ட்யந்தஜ்யோதிஶ்ஶப்தேநைவ பஞ்சஜநஶப்தோதிதாநி இந்த்ரியாணி
க்ருஹ்யந்தே । ஜ்யோதிஶ்ஶப்தஸ்ய ப்ரவ்ருத்திநிமித்தமபேக்ஷ்யதாம்,
பஞ்சஜநஶப்தஸ்ய ப்ரவ்ருத்திநிமித்தமபேக்ஷ்யதாம், பரஸ்பராகாம

𑌦𑌵𑌾𑌨𑌿𑌵 𑌲𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇'' 𑌇𑌤𑌿 । 𑌨𑌨𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌕𑍇 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌰𑌾𑌭𑌾𑌸𑌃 𑌕𑌥𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑍍, 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌨𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌧𑍍𑌯𑌤𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌮𑌿𑌷𑍍𑌠𑌕𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌵𑌤𑍍 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌕𑌾𑌵𑌭𑌾𑌸𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌭𑍍𑌰𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌪𑌿 𑌚 𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍𑌭𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌡𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑌾𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌗𑌤𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌕𑌰𑌣𑌾𑌨𑍁𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑍇𑌃 𑌅𑌵𑌶𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑌾𑌰𑍂𑌪𑍍𑌯𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑍁𑌪𑌗𑌨𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌚𑍍𑌚𑌾𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑍃𑌤𑍇 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌗𑌤𑌾𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣𑌾𑌕𑌾𑌰𑌤𑌯𑌾𑌨𑍁𑌮𑌾𑌨𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌬𑌹𑌿𑌰𑌰𑍍𑌥𑌕𑌲𑍍𑌪𑌨𑌾 । 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑌚𑍍𑌚𑍇𑌦𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ! 𑌯𑌥𑌾 𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌮𑌾𑌯𑌾𑌮𑌰𑍀𑌚𑍍𑌯𑍁𑌦𑌕𑌗𑌨𑍍𑌧𑌰𑍍𑌵𑌨𑌗𑌰𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾𑌃 𑌵𑌿𑌨𑍈𑌵 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇𑌨 𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑌕𑌾𑌕𑌾𑌰𑌾 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌏𑌵𑌂 𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌅𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌥𑌂 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌸𑌤𑌿 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑍇𑌽𑌰𑍍𑌥𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌵𑍈𑌚𑌿𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌚𑍇𑌤𑍍, 𑌵𑌾𑌸𑌨𑌾𑌵𑍈𑌚𑌿𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌨𑌿𑌯𑌾𑌮𑌕𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌨𑌾𑌦𑍌 𑌹𑌿 𑌸𑌂𑌸𑌾𑌰𑍇 𑌬𑍀𑌜𑌾𑌙𑍍𑌕𑍁𑌰𑌵𑌤𑍍 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌸𑌨𑌾𑌨𑌾𑌞𑍍𑌚𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋𑌨𑍍𑌯𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌵𑍈𑌚𑌿𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌭𑌾𑌵𑍋 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑍇 𑌯𑍋𑌗𑌾𑌚𑌾𑌰𑍇 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌃 — '𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵 𑌉𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑍇𑌃' । 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌭𑌾𑌵𑍋 𑌨 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌶𑌕𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍? 𑌉𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑍇𑌃 । 𑌉𑌪𑌲𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑌿 𑌕𑍁𑌡𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌃 । 𑌨 𑌚𑍋𑌪𑌲𑌭𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑍈𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑍋 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌯𑌥𑌾 𑌹𑌿 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍍𑌭𑍁𑌞𑍍𑌜𑌾𑌨𑍋 𑌭𑍁𑌜𑌿𑌸𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌤𑍃𑌪𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌚𑌾𑌨𑍁𑌭𑌵𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌨𑌾𑌹𑌂 𑌭𑍁𑌞𑍍𑌜𑍇, 𑌨 𑌚 𑌤𑍃𑌪𑍍𑌯𑌾𑌮𑍀𑌤𑌿, 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌦𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌸𑌨𑍍𑌨𑌿𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇𑌣 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍁𑌪𑌲𑌭𑌮𑌾𑌨 𑌏𑌵 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌮𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌨𑌾𑌹𑌮𑍁𑌪𑌲𑌭𑍇, 𑌨 𑌚 𑌸𑍋𑌽𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑍁𑌵𑌨𑍍 𑌕𑌥𑌮𑍁𑌪𑌾𑌦𑍇𑌯𑌵𑌚𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌨𑌨𑍁 𑌨𑌾𑌹𑌮𑍇𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑌿 𑌨𑍈𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌮𑍁𑌪𑌲𑌭 𑌇𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌨𑍍𑌤𑍂𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑌿𑌵𑍍𑌯𑌤𑌿𑌰𑌿𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌨𑍋𑌪𑌲𑌭 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌮𑌿 । 𑌬𑌾𑌢𑌮𑍇𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌷𑌿, 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌰𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑍍 । 𑌉𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑍇𑌰𑍇𑌵 । 𑌨 𑌹𑌿 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍁𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑌿𑌮𑍇𑌵 𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍𑌭𑌃 𑌕𑍁𑌡𑍍𑌯𑌂 𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌭𑌤𑍇 । 𑌉𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑌿𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍𑌭𑌕𑍁𑌡𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍇 𑌲𑍌𑌕𑌿𑌕𑌾 𑌉𑌪𑌲𑌭𑌨𑍍𑌤𑍇 । 𑌨𑌨𑍁 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌃 । 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑍌 𑌹𑌿 𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑍌 । 𑌨 𑌤𑍁 𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌾𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍀 । 𑌯𑌦𑍍𑌧𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑌮𑍇𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑍇𑌨𑍋𑌪𑌲𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌨 𑌕𑍇𑌨𑌚𑌿𑌦𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌲𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌦𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌇𑌹 𑌤𑍁 𑌯𑌥𑌾𑌸𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌰𑍇𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑍈𑌰𑍍𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑍋𑌽𑌰𑍍𑌥 𑌉𑌪𑌲𑌭𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌃 𑌕𑌥𑌂 𑌨 𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍁𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌯𑌦𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌵𑌜𑍍𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌅𑌪𑌿 𑌵𑌿𑌨𑍈𑌵 𑌬𑌾𑌹𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌰𑍍𑌥𑍇𑌨 𑌭𑌵𑍇𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿, 𑌤𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — ''𑌵𑍈𑌧𑌰𑍍𑌮𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌚 𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑌤𑍍'' । 𑌨 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑌾𑌦𑌿𑌵𑌜𑍍𑌜𑌾𑌗𑍍𑌰𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌯𑌾 𑌭𑌵𑌿𑌤𑍁𑌮𑌰𑍍𑌹𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌕𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍? 𑌵𑍈𑌧𑌰𑍍𑌮𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑌿𑌂 𑌪𑍁𑌨𑌰𑍍𑌵𑍈𑌧𑌰𑍍𑌮𑍍𑌯𑌮𑍍? 𑌬𑌾𑌧𑌃 । 𑌬𑌾𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌹𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌪𑍍𑌨𑍋𑌪𑌲𑌬𑍍𑌧𑌂 𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌸𑍍𑌯

ந்யஜ்ஞாநநிராஸேந ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தம் நிரஸ்தம் । அத ஸர்வஶூந்யவாத-
நிராஸேநாபி ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தம் நிரஸ்யத்யாசார்ய: । அத்ர ஸர்வஶூ-
ந்யவாதீ மாத்யமிக: ப்ரத்யவதிஷ்டதே ஶூந்யவாதபக்ஷேऽபி ஸாம்வ்ருத-
ஸத்தாஸ்தி । ப்ரத்யக்ஷாதிப்ரமாணாநாம் வ்யவஹாரார்தமங்கீகாராத்
நிமித்தகாரணாபேக்ஷாபாவாத் ஜ்ஞாநம் பாஹ்யார்தஶ்ச ந ஸந்தி, ஶூந்ய-
மேவ தத்த்வம், அபாவாத் பாவோத்பத்தேரேவ மோக்ஷோபதேஶஸ்யாபி ப்ராமாண்யம் ।
தஸ்மாதபி யுக்தம் ஶூந்யஸ்யைவ ஸத்த்வம் ததா ஸ்வதஸ்ஸித்தே: । ஸ்வ-
தஶ்சாபி ப்ரமாணாந்தரைரேஷணீய: । தச்ச ஸத்பாவாபாவாத்ம நோபபத்-
யதே । அத்ர பாவாத்மகஸ்ய விபர்யயோ ந தத்ர த்ருஷ்ட: । நஹி ஶஶவிஷாண-
ந்யாயேந ப்ரதீயதே ஶிம்ஶபாதிகே ஜாயதே । நாபி பாவாத் உத்பத்திஸம்பவதி ।
நஹி ஶிம்ஶபாதிகேஷு பாவாத் உத்பத்தித்ரவ்யாணாம் ஶஶாதிகவிஷாணாதிவதேவ
ஸத்பாவ: । ததா ஸ்வத: பரதஶ்சோத்பத்திஸம்பவதி, ஸ்வத: ஸ்வோத்பத்தி-
ஆத்மாஶ்ரயதோஷப்ரஸங்காத் ப்ரயோஜநாபாவாச்ச । பரத: பரோ-
த்பத்தௌ பரத்வாவிஶேஷாத் ஸர்வேஷாம் ஸர்வஸ்மாதுத்பத்திப்ரஸங்க: । ஜந்ம-
பாவாதேவ விநாஶஸ்யாபி அபாவ: । அத: ஶூந்யமேவ தத்த்வம் அதோ ஜந்ம-
விநாஶஸத்ஸதாதியோக்யாதித்யர்த: । நச நிரதிஷ்டாநப்ரமஸம்பவாத்
ப்ரமாதிஷ்டாநம் கிஞ்சித்பரமார்திகம் தத்த்வமாஶ்ரயிதவ்யம் தோஷதோஷா-
ஶ்ரயஜ்ஞாத்ருகாத்யாரோபேऽபி ப்ரமோபபத்திவதாதிஷ்டாந-
பாரமார்த்யேऽபி ப்ரமோபபத்தே: । அத: ஶூந்யமேவ தத்த்வமிதி ப்ரா-
ப்தே உச்யதே — "ஸர்வதாऽநுபபத்தேஶ்ச" । ஸர்வதாऽநுபபத்தேஸ்ஸர்வ-
ஶூந்யத்வஸ்ய வாதிநிர்திஷ்டம் நஸம்பவதி । கிம்பவாந் ஸர்வம் ஶூந்ய-
மிதி ப்ரதிஜாநீதே அஸதிதிவா அஶூந்யதயா । ஸர்வதாऽபி ததா ஹித்யர்தம்
தாத்த்விகம் நஸம்பவதி, லோகே பாவாபாவஶப்தயோ ஸ்வஸ்வப்ரதீதேஸ்ஸ்வ
விஷயேऽபி நிரூபணீயாவிஶேஷோபாதாகஸ்ய பாவஸ்ய
ந்யாயஸித்தத்வாத் । அதஸ்ஸர்வம் ஶூந்யமிதி ப்ரதிஜாநதா ஸர்வம் ஸதி-
தி ப்ரதிஜாநதைவ ஸர்வஸ்ய விஷயப்ரமாணஸ்யாவஸ்யாவிஶேஷயோகி-
த்வமேவ ப்ரதிஜ்ஞாதம் பவதீதி பவதிஷ்டோ தாத்த்விகா நகாந்தஶ்ச ஸிந்த்வ-
ஸம்பவதி । கிஞ்ச கார்யஶ்ச ப்ரமாணாத்ஶூந்யகார்யஸ்ய ஶூந்யகா-
ஸித்தாயஸித்தா தஸ்ய ப்ரமாணஸ்ய ஸத்த்வமாவஶ்யகம் । தஸ்ய
ஸத்த்வம் ஸத்யம் ஸ்யாதிதி ஸர்வதா ஸர்வஶூந்யத்வா-
நுபபத்திரிதி ஸித்தம் । நசாத்ர நிரஸ்தம் தாத்த்விகமேவ நியோகமிதி
வேத்யம் । ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தவிஷயஸ்ய தத்த்வப்ரமாணஸ்ய ச வா-
த்ஸ்யநியோகவிகல்பேஷு ஸர்வதா ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தாஸித்த்யா ப்ர-
மாணப்ரஸித்தஸ்யைவ ஸர்வதாऽநுபபத்திந்யாயஸாத்யாத் । ஶ்ரீ-
பாஷ்யேऽபி தத்ஸ்யாஸ்யைவ ஜிஜ்ஞாஸாதிகரணே ப்ரஹ்மவ்ய-

த்ரஷ்டவ்யமேவ நிஷேத்யாயோகாத் । ந ச நிர்விஶேஷஸ்ய தர்மிணோ நிர
திகரணநிஷேத்யாயோக:, தர்ம்யாஶ்ரிதஸ்யைவ தஸ்ய நிஷேத்யாதிகர
ணத்வஸ்ய ஶஶவிஷாணாதேரிவ பாரமார்திகத்வபாதகாத் । அத
ஏதாவதா ஹி வ்யதிரேகோதாஹரணத்வம் தேஷாமிஷ்டம் । ந ச நிர்வி
ஶேஷஸ்ய தர்மிண: பாதகநிஷேதஶாஸ்த்ரப்ரவ்ருத்தா "ஸர்வம் ஶூந்யம்"
இதி மாத்யமிகவசனஸ்யைவ நிர்விஶேஷநிஷேதகஸ்ய ஸம்பவாத் ।
ந ச மாத்யமிகஸ்யாப்ராமாண்யம் ஶங்க்யம் ஸர்வநிர்தர்மகவாதினா ஶ்ருதி
வ்யாக்யாநாம் வேதாந்தாப்ராமாண்யஸ்யைவ ததிஷ்டத்வேன தத்வே
ப்ராமாண்யஸ்யாபி ஸம்பவாத் । யதா "தேவா ப்ராஹ்ம
ணா ரக்ஷந்தே" இதி ப்ரக்ருதப்ராஹ்மணநிஷேதகதயா தத்ஸித்தே:
"நேதி நேதி" இத்யாதிவசனஸ்யைவ ப்ரக்ருதகாவிஶேஷாத் ப்ரஹ்மாதி
நிஷேதகத்வம் "நேஹ நானா" இத்யாதிவா । ந ச தந்நிஷேத்யாதிகரணத்வ
ஸம்பந்தம் ப்ரத்யக்ஷாதிஸித்தஸ்ய ஶப்தஸ்யைவ தத்ப்ராப்யாதிஷ்டா
னத்வநிஷேத்யாதிகரணத்வயோக்யத்வாத் । தத்தாத்பர்யஜ்ஞ
காரணகாதிப்ரஹ்மாதிவ்யதிரேகே ப்ரஹ்ம கதா ந வ்ய
ஜ்யேத । ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தஸ்ய ஸர்வஸ்ய ஸ்வரூபதோ நிஷேதே
அபாவாயவேதாந்தவாக்யப்ரதீதேஷு அத்யந்தஸ்வாப்யஸ்தேஷு ஸத்த்வஸத்த்வ
கஸ்ய வாக்யார்தஸ்ய ப்ரஹ்மணோ(அ)ப்யஸத்த்வாபாதாத், ப்ரபஞ்சஸ்ய
ஶஶஶ்ருங்காதிவந்நிஸ்ஸ்வரூபகாபாதாத் । ந ச நஸ்வரூபேண நிஷே
த்யம் ப்ரஹ்ம: கிந்து பாரமார்த்திககாரேணேதி வாச்யம் । ஸ்வரூபே
ஸ்யாநிஷேதே ஸ்வாப்யலக்ஷணபாரமார்த்திககஸ்யாபி ஸத்த்வ
தஸ்யாபி நிஷேத்யானர்ஹகாத் । நநு ஸத்த்வநிஷேதவத் ஸ்வரூப
நிஷேத:, அத: "நேஹ நானாஸ்தீ"தி ஸத்த்வநிஷேதாத் ஸ்வரூபமேவ
நிஷித்தமேவ । ந ச தஸ்ய நிஸ்ஸ்வரூபத்வே ஶூந்யவாதாவிஶேஷ இதி
வாச்யம், ப்ரஹ்மவ்யதிரிக்தவிஷயே ஶூந்யவாதாவிஶேஷஸ்யேஷ்டத்வா
திதி சேன்ன । தர்ஹி "நாஹமத உபபத்யே"ரித்யதிகரணவிரோதஸ்ய து
ர்பரத்வாத் । கிஞ்ச வேதாந்தவாக்யார்தஸ்யைவ "ஜ்யோதிஷாம்
ஜ்யோதி: ஸர்வஸ்மாத்"இத்யாதிவேதாந்தவாக்யார்தஸ்யாபி "நேஹ நானே"தி
ஸ்வரூபதோ நிஷேதே ஶூந்யத்வஸ்யைவ வேதாந்தவாக்யார்
த்வம் ததஸ்தே ப்ரதிபாதயது । ந ச "தேதத்வம் ப்ரதே"தி வாக்யார்த:
"ஜ்யோதிஷாம் ஜ்யோதி"ரிதி வாக்யார்தஸ்ய ஶூந்யாஸித்தம்ஸ்வ்யதிகஸ்
த்வாத்யாஸாநாதிஷித்ஸ்வாவஸாரிகஸத்வாத்ஸ்வாஸ்யாத்ஸம்பவதகாத் வே
தாந்தவாக்யே தஸ்யாவஸாவபோதேஷ்டத்வ இதி வாச்யம், வ்யாவஹாரி
கஸ்யாவாதவ்யதிவஸ்துஸ்கதி யதிகதிரஸ்வணாஸம்பகார்த்வ
தயா தாத்ருஶஸ்தத்ஸ்ய யதாவஸ்திதாயர்த்வஸம்பவேன தமி

𑌸 𑌮𑍃𑌤𑍍𑌯𑍁𑌮𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 𑌯 𑌇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑍇𑌵 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௯ ॥
𑌏𑌕𑌧𑍈𑌵𑌾𑌨𑍁𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍇𑌤𑌦𑌪𑍍𑌰𑌮𑍇𑌯𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌮𑍍 । 𑌵𑌿𑌰𑌜𑌃
𑌪𑌰 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌃 ॥ ॥ ௨௦ ॥
𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 ।

𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌯𑍁𑌰𑍍𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑌿𑌵𑌾𑌦𑌕𑌵𑍇𑌦𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌮𑌾𑌣𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣𑌾𑌪𑍍𑌯𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌰𑌣𑍀𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌅𑌪𑌿 𑌚 "𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌵𑍍𑌯𑌵𑌹𑌾𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑌹𑌾𑌰𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌿𑌭𑌾𑌸𑌿𑌕𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌪𑌰𑌕𑌮𑍇𑌵𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑍈𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌪𑌞𑍍𑌚𑍇 𑌪𑌾𑌰𑌮𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌕𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌯𑌾 𑌅𑌨𑌙𑍍𑌗𑍀𑌕𑌾𑌰𑍇 𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌤𑍍𑌰𑌯𑌵𑌾𑌦𑌿𑌨𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌾𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌪𑌤𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌪𑌰𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌬𑍌𑌦𑍍𑌧𑌵𑍈𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑍍𑌯𑌂 𑌦𑍁𑌰𑍍𑌵𑌚𑌮𑍍 । 𑌨𑌚 "𑌨𑍇𑌹 𑌸𑌦𑌸𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨𑍈𑌵 "𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇 𑌪𑌾𑌰𑌮𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌕𑌸𑌤𑍍𑌤𑍈𑌵 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌧𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌮𑍍, "𑌨𑍇𑌹 𑌸𑌦𑌸𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌲𑍋𑌕𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌯𑌾 𑌏𑌵 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌤𑌯𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌤𑌾𑌦𑍍𑌵𑌯𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌸𑍍𑌯𑌾𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌇𑌤𑌰𑌥𑌾 "𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌰𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑌤𑌾𑌪𑌾𑌤𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌕𑌾𑌰𑍈𑌃 "𑌵𑍇𑌦𑍋𑌽𑌨𑍃𑌤𑍋 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌕𑍃𑌤𑌾𑌗𑌮𑍋𑌽𑌨𑍃𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌮𑌾𑌣𑍍𑌯𑌮𑍇𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌚 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌚𑌾𑌨𑍃𑌤𑌮𑍍 । 𑌬𑍋𑌦𑍍𑌧𑌾𑌽𑌨𑍃𑌤𑍋 𑌬𑍁𑌦𑍍𑌧𑌿𑌫𑌲𑍇 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌨𑍃𑌤𑍇 𑌯𑍂𑌯𑌂 𑌚 𑌬𑍌𑌦𑍍𑌧𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌸𑌂𑌸𑌦𑌃" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌲𑌮𑌨𑍇𑌨 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃 ॥ ॥ ௧௯ ॥

(𑌏𑌕𑌧𑍈𑌵𑌾𑌨𑍁𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍇𑌤𑌦𑌪𑍍𑌰𑌮𑍇𑌯𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌮𑍍) 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌮𑍇𑌯𑌮𑍍 𑌅𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑍍𑌯𑌂 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌶𑍍𑌚𑌲𑌮𑍍 𑌏𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌸𑌰𑍍𑌵𑍈𑌕𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍂𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌏𑌕𑌧𑍈𑌵 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌅𑌨𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑍈𑌃 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌚𑍍 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌸𑍍𑌤𑍁 "𑌏𑌕𑌧𑍈𑌵𑌾𑌨𑍁𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍" 𑌕𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌨𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌪𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌤𑌯𑌾 𑌏𑌕𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌮𑍇𑌵 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । "𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌅𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌨𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌧𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌦𑌪𑌿 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇𑌽𑌪𑌿 । 𑌏𑌕𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌪𑌕𑍍𑌷𑌪𑌾𑌤𑌿𑌕𑌾 𑌊𑌰𑍍𑌧𑍍𑌵𑌾𑌰𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 । (𑌵𑌿𑌰𑌜𑌃 𑌪𑌰 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌃) 𑌵𑌿𑌰𑌜𑌃 𑌰𑌾𑌗𑌾𑌦𑌿𑌦𑍋𑌷𑌰𑌹𑌿𑌤𑌃 । 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌾𑌕𑌾𑌶𑌾𑌦𑌪𑌿 𑌪𑌰𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌕𑌾𑌰𑌣𑌭𑍂𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌰𑌃 । 𑌅𑌨𑌾𑌶𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌜𑌃 𑌉𑌤𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌰𑌹𑌿𑌤𑌃 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌕𑍍𑌤𑍋 𑌮𑌹𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 ॥ ॥ ௨௦ ॥

(𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌧𑍀𑌰𑍋 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃) 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌧𑍀𑌰𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌮𑌨𑌨𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍍𑌵𑌾

𑌨𑌾𑌨𑍁𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌦𑍍𑌬𑌹𑍂𑌞𑍍𑌛𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌵𑌿𑌗𑍍𑌲𑌾𑌪𑌨𑌂𑌹𑌿 𑌤𑌦𑌿𑌤𑌿 ॥ ௨௧ ॥
𑌸𑌵𑌾𑌏𑌷𑌮𑌹𑌾𑌨𑌜𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌯
𑌏𑌷𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌞𑍍𑌛𑍇𑌤𑍇 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌶𑍀 𑌸

𑌪𑍍𑌰𑌜𑍍𑌞𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌦𑌿𑌧𑍍𑌯𑌾𑌸𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌗𑍍𑌰𑌹𑌣𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌜𑌾𑌤𑍇𑌰𑍁𑌪𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌮𑍍 । 𑌯𑌥𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌧𑍀𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌅𑌧𑍀𑌤𑌵𑍇𑌦 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌨𑌾𑌨𑍁𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌦𑍍𑌬𑌹𑍂𑌞𑍍𑌛𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍 𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌵𑌿𑌗𑍍𑌲𑌾𑌪𑌨𑌂𑌹𑌿 𑌤𑌤𑍍) 𑌬𑌹𑍂𑌞𑍍 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑍁𑌵𑌰𑍍𑌣𑌨𑌰𑌹𑌿𑌤𑌾𑌨𑍍𑌨𑌾𑌨𑍁𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌨 𑌵𑌿𑌚𑌿𑌨𑍍𑌤𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍋 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌮𑌾𑌹 — 𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌅𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌗𑍁𑌣𑌵𑌰𑍍𑌣𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌶𑌬𑍍𑌦𑌾𑌨𑍁𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂𑌹𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌵𑌿𑌗𑍍𑌲𑌾𑌪𑌨𑌂 𑌵𑌿𑌗𑍍𑌲𑌾𑌨𑌿𑌸𑌾𑌧𑌨𑌮𑍍 । 𑌶𑍍𑌰𑌮𑍈𑌕𑌫𑌲𑌕𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑍍𑌵𑌾𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨௧ ॥

(𑌸𑌵𑌾𑌏𑌷 𑌮𑌹𑌾𑌨𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌯 𑌏𑌷𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌞𑍍𑌛𑍇𑌤𑍇) 𑌸 𑌏𑌷𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌙𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌃 𑌅𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 “𑌅𑌜 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵” 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌆𑌤𑍍𑌮𑌾 । 𑌅𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 “𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌹𑍃𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍋 𑌯𑌃 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌶𑍇𑌤𑍇 𑌤𑌦𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤 𑌏𑌵𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰 “𑌆𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑍀”𑌤𑌿 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌤𑌿 । 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌹𑍃𑌦𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌨𑌂 𑌯 𑌏𑌷𑍋𑌽𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯 𑌇𑌤𑌿 । 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌨𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶 𑌇𑌤𑌿 । 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌯𑍋𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌤𑍍𑌵𑌧𑌰𑍍𑌮𑌕𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍈𑌕𑌾𑌰𑍍𑌥𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌅𑌤𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑍋 𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰 𑌏𑌵 । 𑌨𑌨𑍁 “𑌕𑌾𑌮𑌾𑌦𑍀𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌚𑌾𑌯𑌤𑌨𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌃” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌧𑌿𑌕𑌰𑌣𑍇 “𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌕𑍇 𑌤𑍁 𑌆𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌶𑌯𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌤𑍍 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌯𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌸𑌤𑌿 𑌤𑌦𑌾𑌧𑌾𑌰𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌯𑌿𑌨 𑌆𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 “𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌸𑍁𑌷𑌿𑌰𑌂 𑌸𑍂𑌕𑍍𑌷𑍍𑌮𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌗𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍁𑌷𑌿𑌰𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑌾𑌕𑌾𑌶𑌸𑍍𑌯𑌾𑌭𑌿𑌧𑌾𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌮𑌵𑌗𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌿𑌕𑌾𑌯𑌾𑌞𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍃𑌦𑌾𑌕𑌾𑌶𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌮𑌰𑍍𑌥𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍀𑌯𑌤𑍇, 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌸𑍂𑌚𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 [illegible] । “𑌦𑌹𑌰𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰 𑌆𑌕𑌾𑌶” 𑌇𑌤𑌿 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑍋𑌗𑍍𑌯𑌦𑌹𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌰𑌾𑌕𑌾𑌶𑌶𑌬𑍍𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌾𑌤𑍍𑌪𑌰𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌕𑍇𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑍁 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌰𑍋𑌧𑌾𑌤𑍍 [illegible] 𑌯𑍋 𑌹𑍃𑌦𑌾𑌕𑌾𑌶𑌃 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌃 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾 𑌶𑍇𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑍇 “𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌸𑌂𑌪𑌰𑌿𑌷𑍍𑌵𑌕𑍍𑌤𑌃, 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑍍𑌞𑍇𑌨𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾𑌨𑍍𑌵𑌾𑌰𑍂𑌢𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍁𑌷𑍁𑌪𑍍𑌤𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑍋𑌰𑍍𑌜𑍀𑌵𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌭𑍇𑌦𑌵𑍍𑌯𑌪𑌦𑍇𑌶𑍇𑌨 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌯 𑌜𑍀𑌵𑌸𑍍𑌯, 𑌮𑌹𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌃,

ந்நேவ தாத்பர்யாவகாஶ இதி த்³ரஷ்டவ்யம் । இத³ம் வாக்யம் கு³ணோபஸம்ஹாரபாதே³ சிந்திதம் — “ய ஏஷோऽந்தர்ஹ்ருதய ஆகாஶஸ்தஸ்மிந் ஶேதே ஸர்வஸ்ய வஶீ ஸர்வஸ்யேஶாந:” இதி ஆகாஶஶயாநத்வவஶித்வாதி³கு³ணவிஶிஷ்டதயோபாஸ்ய: சா²ந்தோ³க்³யத³ஹரவித்³யாப்ரதிபாதி³தாபஹதபாப்மத்வாதி³கு³ணாஷ்டகவிஶிஷ்டாகாஶாத்³பி⁴ந்ந: । அதோ ரூபபே⁴தா³த்³வித்³யாபே⁴த³ இதி பூர்வபக்ஷப்ராப்தாவுச்யதே — “காமாதீ³தரத்ர தத்ர சாயதநாதி³ப்⁴ய:” । தத்ரேதரத்ர சோப⁴யத்ராபி காமாதி³விஶிஷ்டம் ப்³ரஹ்மைவோபாஸ்யம் । ஹ்ருத³யாயதநத்வஸேதுத்வவிதா⁴ரணத்வாதி³பி⁴ர்லிங்கை³: ப்ரத்யபி⁴ஜ்ஞாநாத், வாஜஸநேயகஶ்ருதவஶித்வாதீ³நாம் சா²ந்தோ³க்³யஶ்ருதஸத்யஸங்கல்பத்வாதி³ரூபதயா ரூபபே⁴தா³பா⁴வாத், “பரஞ்ஜ்யோதிரூபஸம்பத்³ய ஸ்வேந ரூபேணாபி⁴நிஷ்பத்³யத” இதி, “அப⁴யம் வை ப்³ரஹ்ம ப⁴வதீ”த்யேவமத்ராபி ப்³ரஹ்மப்ராப்திரூபப²லஸம்யோகா³விஶேஷாச்ச । அயம் து விஶேஷ: — சா²ந்தோ³க்³யே உபாஸகஸ்ய பரமாத்மத்வஸந்தே³ஹாத் ஆகாஶஶப்³தி³தஸ்ய பரமாத்மத்வம் ஸாத்⁴யதே ஆகாஶஸ்ய । வாஜஸநேயகே து ஆகாஶே ஶயாநஸ்ய பரமாத்மத்வஸம்ப்ரதிபந்நத்வாத் ஶயாநஸ்யைவ பரமாத்மத்வம் ஆகாஶஸ்ய து ஸித்³தா⁴காஶவதி³தி । நநு “நேஹ நாநாஸ்தி கிஞ்சந, ஏகதை⁴வாநுத்³ரஷ்டவ்யமேதத³ப்ரமேயம், ஸ ஏஷ நேதி நேதீ”த்யாதி³பி⁴ர்வாஜஸநேயகே நிர்கு³ணமேவ ப்³ரஹ்ம ப்ரதிபாத்³யதே சா²ந்தோ³க்³யே து ஸகு³ணம் । அதோ நிர்கு³ணஸகு³ணப்³ரஹ்மவித்³யயோரைக்யாஸம்ப⁴வாத் வாஜஸநேயகஶ்ருதமோக்ஷாய நிர்கு³ணோபாஸநே கு³ணாநாம் நோபஸம்ஹார இத்யத்ராஹ — “ஆத³ராத³லோப:” । வாஜஸநேயகேऽபி “ஸர்வஸ்ய வஶீ ஸர்வஸ்யேஶாந: ஏஷ ஸர்வேஶ்வர ஏஷ பூ⁴தாதி⁴பதிரேஷ பூ⁴தபால” இத்யாத³ரேணோப⁴யோர்கு³ணோபதே³ஶாத்³கு³ணேஷ்வாத³ர: ப்ரதீயதே । அதோ வாஜஸநேயகஶ்ருதத³ஹரவித்³யாயாமபி ஸகு³ணத்வாதே³வ ந கு³ணாநாம் லோப: கார்ய: । “நேஹ நாநே”த்யாதி³நிஷேதா⁴நாம் ப்³ரஹ்மாத்மகநிஷேத⁴பரத்வேந விஹிதகு³ணநிஷேத⁴பரத்வாபா⁴வாத் । நநு சா²ந்தோ³க்³யே — “அத² ய இஹாத்மாநமநுவித்³ய வ்ரஜந்த்யேதாம்ஶ்ச ஸத்யாந் காமாம்ஸ்தேஷாம் ஸர்வேஷு லோகேஷு காமசாரோ ப⁴வதீ”தி சா²ந்தோ³க்³யத³ஹரவித்³யாயாம் ஸர்வலோககாமசாரலக்ஷணஸாம்ஸாரிகப²லஸம்ப³ந்த⁴: ப்ரதீயதே । வாஜஸநேயகே து — “அப⁴யம் வை ப்³ரஹ்ம ப⁴வதீ”தி முக்திப²லகத்வம் । அதோ நாநயோர்வித்³யயோரைக்யமித்யத்ராஹ — “உபஸ்தி²தேऽதஸ்தத்³வசநாத்” । உபஸ்தி²தே ப்³ரஹ்மோபஸம்பந்நே ப்ரத்யகா³த்மநி அத: உபஸம்பத்தேரேவ ஹேதோ: ஸர்வலோககாமசார: ஶ்ரூயதே

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑍋𑌽𑌪𑍀𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌹𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌵𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍇𑌧𑌕𑌮𑍇𑌵 । “𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍈𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍌 𑌜𑍀𑌵𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋𑌃 “𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌸𑍀”𑌤𑍍𑌯𑌨𑍂𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 “𑌆𑌤𑍍𑌮𑍈𑌵 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍋𑌽𑌪𑍀𑌤𑌿 𑌚 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । “𑌨𑍇𑌹 𑌨𑌾𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚𑌨𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍇𑌨𑍈𑌵 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌤𑌯𑌾 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌾𑌯 ‘𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑍍’ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌨𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌨𑌹𑌿 “𑌨𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍇”𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌾𑌯 “𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍇”𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌾𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌶𑌿𑌖𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾𑌯𑍈𑌵 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌾𑌦𑍇 “𑌸𑌨𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌣𑍌 𑌹𑍍𑌯𑌾𑌨𑌿” 𑌇𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌣𑌕𑍃𑌤𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌮𑌿𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌵𑌹𑌾𑌰𑌿𑌕𑌸𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌪𑌹𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌤𑍍 । 𑌯𑌚𑍍𑌚𑍋𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑌗𑍁𑌣𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑍇 𑌪𑌰𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌾𑌨𑌾𑌮𑌪𑌚𑍍𑌛𑍇𑌦𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌨 𑌸𑌗𑍁𑌣𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂 𑌬𑌾𑌧𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿, 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌸𑍁𑌜𑌨𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑌨𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌨𑌭𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍 । “𑌕𑍋 𑌹𑌿 𑌮𑍀𑌮𑌾𑌂𑌸𑌕𑍋 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑍇 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑍋𑌰𑍍𑌦𑍍𑌵𑌯𑍋𑌃 । 𑌏𑌕𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌮𑌿𑌤𑌰𑌦𑌪𑍍𑌰𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌭𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿” । 𑌲𑍋𑌕𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣, 𑌸𑌾𑌵𑌕𑌾𑌶𑌂 𑌨𑌿𑌰𑌵𑌕𑌾𑌶𑍇𑌨, 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑍇𑌨, 𑌨𑍈𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌿𑌕𑌂 𑌕𑌾𑌮𑍍𑌯𑍇𑌨, 𑌅𑌤𑌿𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑌮𑍁𑌪𑌦𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌨, 𑌬𑌾𑌧𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨𑌮𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌿𑌮𑌤𑌸𑌤𑍍𑌯𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌸𑌂𑌭𑌾𑌵𑌨𑍀𑌯𑌂 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌂, 𑌨𑌤𑍁 𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌵𑌿𑌷𑌯𑌕𑌤𑌯𑌾 । 𑌤𑌤𑌶𑍍𑌚 𑌸𑌗𑍁𑌣𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌵𑌸𑍍𑌤𑍁𑌵𑌿𑌷𑌯𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌥𑌂 𑌨𑍁 𑌕𑌯𑍋𑌰𑌪𑌵𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯𑌃 । 𑌅𑌤𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌕𑍍𑌤𑍍𑌯𑌨𑌵𑌤𑌾𑌰𑌾𑌦𑌤𑍍𑌰 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌾𑌦𑌯𑍇𑌨 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌤𑌰𑌗𑍁𑌣𑌵𑌿𑌧𑌿𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌕𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌦𑍇𑌶𑌕𑌰𑍍𑌤𑍃𑌣𑌾𑌂 𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍁𑌪𑌾𑌧𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍, “𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌿𑌕𑍀 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌬𑌲𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌾 𑌚” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌿𑌕𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑍇𑌃, “𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌶𑌂𑌸𑌨𑌾𑌯” 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑌂𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌹𑍇𑌤𑍁𑌕𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌤𑍍, “𑌸𑌤𑍍𑌯𑍋𑌽𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍋𑌽𑌪𑌿” 𑌇𑌤𑌿 “𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑌾𑌮𑌃” 𑌇𑌤𑌿 𑌚 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑌨𑌾𑌤𑍍, 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌦𑌾𑌨𑌹𑌰𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍇𑌧𑌾𑌯𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑍍𑌵𑍍𑌯𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌤𑍍, 𑌸𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌦𑍇𑌤𑍇𑌣𑌾𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑍇 “𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌸𑍍𑌮𑌿𑌂𑌸𑍍𑌤𑌾𑌪𑌨𑍀𑌯𑍇 𑌶𑍇𑌷𑍍𑌯𑍇𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌯𑌕𑌾𑌂𑌕𑍇 । 𑌦𑌂𑌷𑍍𑌟𑍍𑌰𑌾𑌕𑌳𑌾𑌪𑌸𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍋 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑍋𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌰𑌸𑍀𑌤𑍇” 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍌𑌰𑌾𑌣𑍍𑌯𑍇𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌗𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍁𑌣𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌚𑍍𑌚 । ‘𑌯𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌞𑌸𑍍𑌸𑌰𑍍𑌵𑌵𑌿’𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑍋𑌪𑌦𑍇𑌶𑌪𑌰𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑍇𑌷𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌾𑌧𑌨𑌾𑌵𑌿𑌧𑍍𑌯𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌂𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑌮𑍃𑌤 𑌇𑌹 𑌭𑌵𑌤𑍀” 𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌗𑍁𑌣𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌹𑍇𑌤𑍁𑌕𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑍇𑌨 𑌚 𑌗𑍁𑌣𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑍍𑌯𑌭𑌿𑌚𑌾𑌰𑌾𑌤𑍍 । 𑌗𑍁𑌣

विशिष्टविषयज्ञानद्वारेण तदुपासनासंकोचेन तदेव विधि

योऽन्यां देवतामुपास्ते'' इति वाक्यव्यतिरेकेणोक्तस्य सं-
सारस्य, भेदकस्य स्वरूपोपदेशवाक्यव्यतिरिक्तस्य च स्व-
रूपोपदेशपराण्यपि ब्राह्मणव्याख्यानस्य नियतप्र-
नियामकत्वापेक्षणमस्तीति सङ्क्षेपः । भेदनिर्देशश्रुतयस्तु
व्यक्तिलक्षणा ब्रह्मात्मकभेदनिर्देशपरा इति तत्त्वमसीति त्व-
म्पदस्थार्थस्य पदस्य । पदतत्पर्यपरामर्शः । (तमेतं वेदा-
नुवचनेन ब्राह्मणा विविदिषन्ति यज्ञेन दानेन तपसाऽना-
शकेनेति) तमेतं परमात्मानं वेदानुवचनेन वेदाध्य-
यनेन यज्ञदानेन अनाशकेन अनशनलक्षणेन तपसा च
ब्राह्मणाः ज्ञातुमिच्छन्तीत्यर्थः । कामः अनशनम् । हासे वक्ष्य ।
अनाशः अनशनम् । अनाशकं स्वार्थे कः । तत्त्वानशनं कामानश-
नात्मकं, न तु सर्वात्मनाऽनशनं देहपातप्रसङ्गात् । यथा—न
विद्यते क्रमाहितशेषो यस्य तदनाशम् । स्वार्थे कप्रत्ययः । अना-
शकम् । तादृशेन तपसा । हमासिसम्प्रहितेतेति यावत् ।
अत्र जिगमिषति अविना जिवांसतीत्यादाविव स्वार्थिकसन्प्रत्य-
प्रकृत्यर्थस्य गमनादिसाधनकप्रतिपादनपरत्वात् इहापि
वेदनसाधनकत्वमेव प्रतिपाद्यते न तु विविदिषासाधनकत्वम् ।
यद्यपि प्रकृतिप्रत्ययार्थयोः प्रत्ययार्थस्य प्राधान्यमि-
त्युत्सर्गः । तथापि अत्र जिगमिषतीत्यादौ सन्नन्तस्यापीष्य-
मेव प्रकृत्यर्थप्राधान्यमेव व्युत्पत्तिलिङ्गात् अत्रापि
प्रकृत्यर्थस्यैव वेदनसाधनकत्वमेव वेदानुवचनादीनां प्र-
तीयत इति प्रतिपादितमिति द्रष्टव्यम् । इदञ्च तृतीयाध्याये चतु-
र्थपादे स्थितम् । तत्र हि सर्वापेक्षा च यज्ञाद्याश्रमवत् तदंशि-
कारित्वं नसामाम्नातीति पूर्वपक्षे प्राप्ते "एतमेव प्रव्रा-
जिनो लोकमिच्छन्तः प्रव्रजन्ति, "यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति,
ये चेमेऽरण्ये श्रद्धा तप इत्युपासते'' इत्यादिवाक्ये-
भ्य आश्रमस्य ब्रह्मविद्यायाः प्रमाणव्यतिरेकादेतेषां
विद्याया आश्रमलक्षणान्यपेक्षाभावाद् यज्ञाद्यनपेक्षा-
ति "अत एवाग्नीन्धनाद्यनपेक्षा'' इति सूत्रे प्राप्ते सूत्रकाराः प्रह-
मेध्यपि ब्रह्मविद्याग्नीन्धनाद्यनपेक्षा । न विविदिषावाक्य-
दृष्ट्या यज्ञादीनां तादृशत्वं प्रतीतिरिति वाच्यम् । तेन वाक्येन यज्ञादिक-
र्मणां विविदिषायामेवोपयोगः विद्यायामुपयोगाभाव इति
पूर्वपक्षप्राप्तौ उच्यते— "सर्वापेक्षा च यज्ञादिश्रुते-

तेरश्ववत्” । यथा रथवहनसमर्थोऽश्वः परिकरबन्धसापेक्षः, तथा स्वफलसिद्धौ विद्या यज्ञादिसहकारिसापेक्षा “तमेतं वेदानुवचनेन ब्राह्मणा विविदिषन्ति यज्ञेन” इति श्रुतेः । “अश्वेन जिगमिषति” इत्यादि सन्नहनविशेषयोगे प्रकृत्यर्थस्य गमनसाधनत्वप्रतीतिदर्शनेन यज्ञेन विविदिषन्तीत्यत्रापि यज्ञादेर्वेदनसाधनत्वमेव प्रतीयत इति भावः । तथा तन्त्रवार्त्तिके— ‘यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोती’ति नित्यतया विहितानामग्निहोत्रादीनां नित्यकाम्यविषयपुरुषविद्याङ्गत्वे नित्यानित्यसंयोगविरोधात् कथं कर्मापेक्षया विद्याङ्गानि कर्माणि भवन्तीति पूर्वपक्षे प्राप्ते यद्येकस्यैव शब्दस्य “वा विरोधो भवति, वाक्यं वियुक्तस्य यद्वत् कथ्यते” इति वचनेन कृतः समावेशः प्रयुक्तियोगपद्यनात् कथं तयो तथा नित्यस्यापि सतो नित्यकाम्यविषयत्वादिविरोधः, तदुक्तं “यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोती”ति नित्यतयाऽग्निहोत्रादीनां विहितत्वात् ऐहिकत्वेऽपि, विविदिषार्थत्वेन विद्यासहकारितया विहितत्वाद्विद्यार्थत्वेऽपीति भावितम् “विहितत्वाच्चाश्रमकर्मापि, सहकारित्वेन” इति सूत्रार्थः । ननु यथा कुण्डपायिनामयने “मासमग्निहोत्रं जुहोती”ति श्रुतं मासाग्निहोत्रं नैयमिकाग्निहोत्राद्भिद्यते, तथा विविदिषावाक्येन विद्यार्थतया विधीयमानं नित्याग्निहोत्राद्भिन्नमेवास्तु, तत्राह— “सर्वथाऽपि त एवोभयलिङ्गात्” । विद्यार्थत्वे स्वर्गाद्यर्थत्वेऽपि त एव यज्ञादयः प्रतिपत्तव्याः । उभयत्र यज्ञादिशब्दैः प्रत्यभिज्ञायमानत्वलिङ्गात्, “यज्ञेने”त्यादिशब्दैः प्रसिद्धयज्ञादिविलक्षणयज्ञादिविधाने तस्य उत्पत्तिवाक्याभावेऽपूर्वत्वासम्भवात्, तत्सहायेव वेदितोद्देशेन उत्पन्नगतापूर्वयज्ञशब्दप्रत्यभिज्ञाते न यज्ञशब्दस्य विद्यार्थतया मासाग्निहोत्रवदवस्थानाद्भेदः कर्मान्तरं विधीयत इति वक्तुमशक्यत्वात्, न तन्न्यायसह प्रवर्तते । अतः “यज्ञोऽस्य यज्ञं दान”मिति प्रयोगः, यज्ञाङ्गयज्ञोऽपि, होतारं यज्ञं तवस्य”मित्यादिष्विव प्रसिद्धयज्ञपरत्वमेव युक्तम् । “अनशनेन वशयति” । “यदेतुल पापवलेनार्षती”त्यादिश्रुतिस्था एव यज्ञादयः स्युरिति तथैव अनशनं वायुकर्मविशेष्टनिवृत्तिरूपयागं वशयति । तस्य प्रसिद्धस्याग्निहोत्रादेर्यस्य विधिप्राप्तिः प्रतीयते वनोपलब्धत्वाद्विद्याङ्गत्वमिति भावः । तथा तदेत्र

त्वा मुनिर्भवति एतमेव प्रव्राजिनो लोकमिच्छन्तः प्रव्रजन्ति एतद्ध स्म वै तत्पूर्वे विद्वांसः प्रजां न कामयन्ते

वानाश्रमिणां विधुरादीनामाश्रमप्रयुक्तशमदमादिमत्त्वरहितानां विद्या न सम्भवतीति पूर्वपक्षे प्राप्त उच्यते — "अन्तरा चापि तु तद्दृष्टेः" । तद्भाष्यं च । सर्वेष्वाश्रमेषु । आश्रमान्तरालवर्तमानानामनाश्रमिणामपि । तेषामपि विद्याधिकारोऽस्त्येव । तादृशानामपि पूर्वजन्मसञ्चितधर्माणां ब्रह्मविद्योदयात्, "यज्ञेन दानेन तपसाऽनाशकेन" इति आश्रमनिरपेक्षधर्मैरपि विद्यानुग्रहस्य श्रवणात् । "अपि स्मर्यते" । "जप्येनापि च संसिद्ध्येद्ब्राह्मणो नात्र संशयः" इत्यपि स्मर्यते । संसिद्ध्येत् जपादिभिरनुगृहीतया विद्यया संसिद्धो भवतीत्यर्थः । "विशेषानुग्रहश्च" । "तपसा ब्रह्मचर्येण श्रद्धया विद्ययाऽऽत्मानमन्विष्यादित्येति जयन्ति" इत्याश्रमनिरपेक्षैर्विशेषधर्मैरनुग्रहः श्रूयते । "अतस्त्वितरज्ज्यायो लिङ्गाच्च" । तद्भाष्यं च । अतः अनाश्रमित्वादितरत् आश्रमित्वमेव ज्यायः । अनाश्रमित्वमापद्विषयम् । शक्तस्य त्वाश्रमित्वमेवापेक्षितम् । अस्मिन्नाश्रमे विद्यानिष्ठा न सम्पद्यत इत्याश्रमान्तरप्राप्तिः । "लिङ्गाच्च" लिङ्गं स्मृतिः । स्मर्यते हि — "अनाश्रमी न तिष्ठेत्तु दिनमेकमपि द्विजः" इति । अस्ति चेदाश्रमेऽधिकारसम्भवः । न चाश्रमस्य ब्रह्मविद्याधिकारः कथञ्चिदपि शङ्क्यः । अग्निहोत्रादिष्वनधिकारस्य श्रवणात् तद्विशिष्टाश्रमान्तरेष्वप्यधिकारः । शिक्षाशास्त्राभावेन ब्रह्मविद्याधिकारसम्भवात्, गृहस्थाश्रमे ब्रह्मचर्यादिविशिष्टसम्भवेन ब्रह्मविद्याधिकारसम्भवात् । एवमेव प्रव्राजिनामपि न दोषः । इत्थं श्रुतम् । प्रकृतमनुसरामः । (एतमेव विदित्वा मुनिर्भवति) एतमेवात्मानं विदित्वा मुनिः मननशीलो योगी भवति । नान्य इत्यर्थः । (एतमेव प्रव्राजिनो लोकमिच्छन्तः प्रव्रजन्ति) लोक्यत इति लोकः । एतमेव लोकं परमात्मानमिच्छन्तः संन्यासिनः सन्न्यस्यन्तीत्यर्थः । एतमेवेत्यवधारणात् लोकान्तरेच्छूनां पारिव्राज्ये नाधिकार इति गम्यते । न हि गार्हस्थ्यं प्रविविक्षुः कार्यं त्यक्त्वा वनं गच्छति । (एतद्ध स्म वै तत्पूर्वे विद्वांसः प्रजां न कामयन्त इत्यादि ॥) हस्मेत्यैतिह्यद्योतकौ । पूर्वे विद्वांसः एतादृशब्रह्मविदः पूर्वे प्रजां नकामय

𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌨 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌪𑌾𑌪𑌕𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌵𑌂𑌵𑌿𑌚𑍍𑌛𑌾-
𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌉𑌪𑌰𑌤𑌸𑍍𑌤𑌿𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌹𑌿𑌤𑍋 𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌽𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾-
𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌨𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾 𑌤𑌰𑌤𑌿
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌤𑌰𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌨𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾 𑌤𑌪𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾

𑌨𑍋 𑌕𑌨𑍀𑌯𑌾𑌨𑍍 𑌤𑌦𑍇𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌪𑌦𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌪𑌦𑌵𑌿𑌤𑍍
𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌦𑌂 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌵𑌿𑌦𑍇𑌵 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌨 𑌵𑌰𑍍𑌧-
𑌤𑍇, 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌕𑌨𑍀𑌯𑌾𑌂𑌶𑍍𑌚 𑌨 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍, 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌕𑍃𑌤𑍋𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌷𑌾𑌪𑌕𑌰𑍍𑌷𑌶𑍂-
𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌨𑍍𑌮𑌹𑌿𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌂 𑌵𑌿-
𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌨 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌪𑌾𑌪𑌕𑍇𑌨𑍇𑌤𑌿 ।) 𑌤𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌨𑍍𑌮𑌹𑌿𑌮𑌾𑌨𑌂
𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌨𑌰𑌃 𑌪𑌾𑌪𑌕𑍇𑌨 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌨 𑌲𑌿𑌪𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍇𑌵𑌂-
𑌵𑌿𑌚𑍍𑌛𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌉𑌪𑌰𑌤𑌸𑍍𑌤𑌿𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌹𑌿𑌤𑍋 𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌽𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾-
𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦 𑌏𑌵𑌂𑌵𑌿𑌧𑌮𑌹𑌿𑌮𑌶𑌾𑌲𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌏𑌵𑌂-
𑌵𑌿𑌤𑍍 𑌶𑌮𑌾𑌦𑌿𑌜𑌨𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌨𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌬-
𑌹𑌿𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌨𑌿𑌗𑍍𑌰𑌹𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌉𑌪𑌰𑌤𑌿𑌃 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌦𑍍𑌧𑌕𑌾𑌮𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑍂-
𑌪𑌰𑌤𑌿𑌃 । 𑌤𑌿𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑌾 𑌕𑍍𑌷𑌮𑌾 । 𑌸𑌮𑌾𑌹𑌿𑌤𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌹𑌿𑌤𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌸-
𑌰𑍍𑌵𑌤𑍍𑌰𑍈𑌵 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌜𑍀𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌿 𑌕𑍂𑌟𑌸𑍍𑌥𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 [illegible]
𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌷𑍁 𑌕𑍋𑌶𑍇𑌷𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾-
𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌾𑌠𑍋 𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑌃 𑌪𑌾𑌠𑌭𑍇𑌦𑍋𑌽𑌤𑍍𑌰 𑌦𑍍𑌰-
𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌃 । 𑌕𑌿𑌞𑍍𑌚 — (𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿) 𑌕𑍂𑌟𑌸𑍍𑌥𑌂 𑌪𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑌰𑍀𑌰𑌕𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌇𑌦𑌞𑍍𑌚 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌯𑌂
𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 [illegible] 𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑌮𑍍 । 𑌤𑌤𑍍𑌰 𑌹𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌸𑍍𑌯 𑌬𑌾-
𑌹𑍍𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌰𑌕𑌰𑌣𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯𑌾𑌵𑌶𑍍𑌯𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍,
𑌶𑌮𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌨𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 ।
“𑌶𑌮𑌦𑌮𑌾𑌦𑍇𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 [illegible]𑌽𑌪𑌿 𑌤𑌦𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌤𑌯𑌾 𑌤𑍇𑌷𑌾𑌮𑌵-
𑌶𑍍𑌯𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍” । 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌸𑍍𑌯 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌾𑌪𑍇-
𑌕𑍍𑌷𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌮𑌦𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌪𑍇𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । “𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤 𑌉𑌪𑌰-
𑌤𑌸𑍍𑌤𑌿𑌤𑌿𑌕𑍍𑌷𑍁𑌸𑍍𑌸𑌮𑌾𑌹𑌿𑌤𑍋 𑌭𑍂𑌤𑍍𑌵𑌾𑌽𑌽𑌤𑍍𑌮𑌨𑍍𑌯𑍇𑌵𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍” 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌿-
𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂𑌶𑌤𑌯𑌾 𑌶𑌮𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌧𑌾𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌶𑌾𑌨𑍍𑌤𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌚𑌿𑌤𑍍𑌤𑌵𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑍇𑌣
𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌨𑌿𑌷𑍍𑌪𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌸𑌮𑍍𑌭𑌵𑍇𑌨 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌾𑌰𑍍𑌥𑌤𑌯𑌾𑌽𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌚𑍍𑌚 । 𑌨 𑌚 𑌕-
𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌂 𑌶𑌮𑌾𑌦𑍀𑌨𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑌃, 𑌭𑌿𑌨𑍍𑌨𑌵𑌿𑌷𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 । 𑌵𑌿𑌹𑌿𑌤𑍇𑌷𑍁 𑌵𑍍𑌯𑌾-
𑌪𑌾𑌰𑌃 𑌇𑌤𑌰𑍇𑌷𑍁 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌰𑌮 𑌏𑌵 𑌶𑌮 𑌇𑌤𑌿 । 𑌨 𑌚 𑌕𑌰𑌣𑌵𑍍𑌯𑌾𑌪𑌾-
𑌰𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌕𑌕𑌰𑍍𑌮𑌸𑍁 𑌵𑌰𑍍𑌤𑌮𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌾𑌸𑌨𑌾𑌨𑍁𑌵𑍃𑌤𑍍𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌶𑌮𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌨 𑌸𑌮𑍍𑌭-
𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌵𑍈𑌰𑌾𑌗𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌨𑌾𑌶𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌸𑌨𑍋𑌚𑍍𑌛𑍇-
𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌹𑍇𑌤𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌧𑍍𑌯𑍇𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍃𑌤𑌮𑌨𑍁𑌸𑌰𑌾𑌮𑌃 । (𑌨𑍈𑌨𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾

नं भवति विपापो विरजोऽविचिकित्सो ब्राह्मणो भवत्ये-
ष ब्रह्मलोकः सम्राडिति होवाच याज्ञवल्क्यः सोऽहं भग-
वते विदेहान्ददामि मां चापि सह दास्यायेति ॥ २३ ॥
स वा एष महानज आत्माऽन्नादो वसुदानो विन्दते

तरति सर्वं पाप्मानं तरति) एनं ब्रह्मविदं पाप्मा पुण्य-
पापलक्षणं कर्म न तरति न प्राप्नोति । अयमेव ब्रह्मवित्सर्वं
पाप्मानं तरति सर्वपापातिक्रामतीत्यर्थः । (नैनं पाप्मा
तपति सर्वं पाप्मानं तपति) एनं ब्रह्मविदं पाप्मा न तप-
ति न पीडयति । अयमेव सर्वं पाप्मानं ज्ञानाग्निना तपति दह-
तीत्यर्थः । (विपापो विरजोऽविचिकित्सो ब्राह्मणो भवति) वि-
पापः पापरहितः । विरजः विरागः । अविचिकित्सः संशयरहितः ।
“छिद्यते हृदयग्रन्थिश्छिद्यन्ते सर्वसंशयाः” इति श्रुतेः ।
ब्राह्मणः ब्रह्मविद्भवतीत्यर्थः । अत्र ब्राह्मण इति पश्चान्नि-
र्दिष्टस्यापि ब्राह्मणशब्दस्य विद्याद्युद्देश्यसंबन्धत्वमेव ।
तस्य ब्राह्मणो विपापो विरजोऽविचिकित्सो भवतीत्यर्थः ।
(एष ब्रह्मलोकः) ब्रह्मैव लोको ब्रह्मलोकः । सम्रा-
डिति याज्ञवल्क्य उवाचेत्यर्थः । (सोऽहं भगवते विदेहान्द-
दामि मां चापि सह दास्याय इति ॥) सोऽहं एवंप्राप्तब्र-
ह्मविद्यः स्वराज्यं सर्वं भगवते तुभ्यं ददामि, राज्येन
सहात्मानमपि कैंकर्याय ददामीति जनक उवाचेत्यर्थः ॥ २३ ॥

एवं जनकयाज्ञवल्क्याख्यायिकायां व्याख्यातृकृता उपास-
कानामुपासनप्रदेशेन भुक्तिमुक्तिप्रद इति श्रुतिराह— (स वा
एष महानज आत्माऽन्नादो वसुदानः) अन्नादः अन्नदः । वसुदा-
नः वसुप्रदः । य एवं वेद अनेनाकारेण ब्रह्मोपासीनः
(विन्दते वसु) अन्नं वसु च लभत इत्यर्थः । इदमत्र तृतीयाध्या-
ये उपसंहारे विहितम् । तत्र हि नैमित्तिककाम्यकं शास्त्रीयं
फलं कर्मण एव स्यात् तस्य फलसाधनत्वश्रवणादिति पूर्व-
पक्षे प्राप्ते उच्यते— “फलमत उपपत्तेः” । कर्मभिराराधिता-
दीश्वरादेव परमेश्वरात् सर्वज्ञात् सर्वशक्तेः ब्रह्मण
स्सर्वाराधितराजवत्फलप्रदत्वात् । “श्रुतत्वाच्च” । “स वा
एष महानज आत्माऽन्नादो वसुदान” इति तस्यैव फलप्रदत्व-
स्य श्रुतत्वात् । पूर्वपक्षसूत्रम्— “धर्मं जैमिनिरत एव” ।
यागदानादिकमेव जैमिनिः फलप्रदं मन्यते । अत एव उप-
पत्तेः श्रुतेश्च कृष्यादीनां फलसाधनत्वात् यागदानादीनां विन

च कात्यायनी च तयोर्ह मैत्रेयी ब्रह्मवादिनी बभूव स्त्रीप्रज्ञैव तर्हि कात्यायन्यथ ह याज्ञवल्क्योऽन्यद्वृत्तमुपाकरिष्यन् ॥ १ ॥

मैत्रेयीति होवाच याज्ञवल्क्यः प्रव्रजिष्यन्वा अरेऽहमस्मात्स्थानादस्मि हन्त तेऽनया कात्यायन्यान्तं करवाणीति ॥ २ ॥

सा होवाच मैत्रेयी यन्नु म इयं भगोः सर्वा पृथिवी वित्तेन पूर्णा स्यात्स्यां न्वहं तेनामृताऽऽहो३ नेति नेति होवाच याज्ञवल्क्यो यथैवोपकरणवतां जीवितं तथैव ते जीवितं स्यादमृतत्वस्य तु नाशास्ति वित्तेनेति ॥ ३ ॥

सा होवाच मैत्रेयी येनाहं नामृता स्यां किमहं तेन कुर्यां यदेव भगवान्वेद तदेव मे ब्रूहीति ॥ ४ ॥

स होवाच याज्ञवल्क्यः प्रिया वै खलु नो भवती सती प्रियमवृधत्तद्धन्त भवति व्याख्यास्यामि ते व्या

मैत्रेयीब्राह्मणस्य [illegible] उच्यते । पूर्वत्र याज्ञवल्क्यः प्रविव्रजिषया मैत्रेय्यै [illegible] पारिव्राज्यप्रवृत्तः स्ववैराग्यातिशयं [illegible] अनेन [illegible] गृहस्थ[illegible]निष्ठ[illegible] प्रविव्रजिषुः [illegible] तत्त्वतया विस्तृतार्थ[illegible] मैत्रेय्यै [illegible] । अनयाप्याख्यायिकया वैराग्यातिशयः [illegible] प्रदर्शितं भवति । अत्र विशेषव्याख्यानं [illegible] । यथा मैत्रेयीब्राह्मणस्य [illegible] प्रारम्भ इति [illegible] । (अथ ह याज्ञवल्क्यस्य द्वे भार्ये बभूवतुरित्यादि ॥) तयोर्हि मध्ये मैत्रेयी (ब्रह्मवादिनी बभूव) ब्रह्मवादनशीला बभूवेत्यर्थः । (स्त्रीप्रज्ञैव तर्हि कात्यायनी) तर्हि तस्मिन्काले कात्यायनी स्त्रीप्रज्ञैव स्त्रीणां या उचिता गृहव्यापारविषया प्रज्ञा तादृक्प्रज्ञावत्येव बभूवेत्यर्थः । (अथ ह याज्ञवल्क्योऽन्यद्वृत्तमुपाकरिष्यन्) अन्यद्वृत्तं गार्हस्थ्यादन्यत् पारिव्राज्यं [illegible] करिष्यन्नित्यर्थः ॥ ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥

(स होवाच याज्ञवल्क्यः प्रिया वै खलु नो भवती सती प्रियमवृधदित्यादि ॥) भवती खं नः [illegible] प्रिया सती प्रियमेव अवृधत् वर्धितवतीत्यर्थः । अनुकूलभाषणादिभिरिति भावः । [illegible]

லக்ஷணஸ்ய தர்மே நிதித்யாஸநஸ்யேதி ॥ ॥ ரு ॥

ஸஹோவாச நவா அரே பத்யு: காமாய பதி: ப்ரியோ பவத்யாத்மநஸ்து காமாய பதி: ப்ரியோ பவதி நவா அரே ஜாயாயை காமாய ஜாயா ப்ரியா பவத்யாத்மநஸ்து காமாய ஜாயா ப்ரியா பவதி நவா அரே புத்ராணாம் காமாய புத்ரா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய புத்ரா: ப்ரியா பவந்தி நவா அரே வித்தஸ்ய காமாய வித்தம் ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய வித்தம் ப்ரியம் பவதி நவா அரே பசூநாம் காமாய பசவ: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய பசவ: ப்ரியா பவந்தி நவா அரே ப்ரஹ்மண: காமாய ப்ரஹ்ம ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய ப்ரஹ்ம ப்ரியம் பவதி நவா அரே க்ஷத்ரஸ்ய காமாய க்ஷத்ரம் ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய க்ஷத்ரம் ப்ரியம் பவதி நவா அரே லோகாநாம் காமாய லோகா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய லோகா: ப்ரியா பவந்தி நவா அரே தேவாநாம் காமாய தேவா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய தேவா: ப்ரியா பவந்தி நவா அரே வேதாநாம் காமாய வேதா: ப்ரியா பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய வேதா: ப்ரியா பவந்தி நவா அரே பூதாநாம் காமாய பூதாநி ப்ரியாணி பவந்த்யாத்மநஸ்து காமாய பூதாநி ப்ரியாணி பவந்தி நவா அரே ஸர்வஸ்ய காமாய ஸர்வம் ப்ரியம் பவத்யாத்மநஸ்து காமாய ஸர்வம் ப்ரியம் பவதி ஆத்மா வா அரே த்ரஷ்டவ்ய: ச்ரோதவ்யோ மந்தவ்யோ நிதித்யாஸிதவ்யோ மைத்ரேய்யாத்மநி கல்வரே த்ருஷ்டே ச்ருதே மதே விஜ்ஞாத இதம் ஸர்வம் விதிதம் ॥ ॥ சு ॥

ப்ரஹ்ம தம் பராதாத்யோ'ந்யத்ராத்மநோ ப்ரஹ்ம வேத க்ஷத்ரம் தம் பராதாத்யோ'ந்யத்ராத்மந: க்ஷத்ரம் வேத லோகாஸ்தம் பராதுர்யோ'ந்யத்ராத்மநோ லோகாந் வேத தேவாஸ்தம் பராதுர்யோ'ந்யத்ராத்மநோ தேவாந் வேத வேதாஸ்தம் பராதுர்யோ'ந்யத்ராத்மநோ வேதாந் வேத பூதாநி தம் பராதுர்யோ'ந்யத்ராத்மநோ பூதாநி வேத ஸர்வம் தம் பராதாத்யோ'ந்யத்ராத்மந: ஸர்வம் வேதேதம் ப்ரஹ்மேதம் க்ஷத்ரமிமே லோகா இமே தேவா இமே வேதா இமாநி பூதாநீதம் ஸர்வம் யதயமாத்மா ॥ ॥ எ ॥

ஸ யதா துந்துபேர்ஹந்யமாநஸ்ய ந பாஹ்யாஞ்சப்தாஞ்சக்நுயாத் க்ரஹணாய துந்துபேஸ்து க்ரஹணேந துந்துப்யாகாதஸ்ய

தாதிகமாதிகஞ்ச । "த்ரஷ்டேஷ்டாஸ்ருஜீ" இதி பரோக்ஷவாதி: । அதஸ்தஸ்யேஷ்டம் ஸம்பவதி அப்ரதகவஸாயநம் ஜிஜ்ஞாஸமாநஸ்ய தத்ஸ்யம் வைதந் அமீ ப்ரதகவஸாயநம் ச்ரவ ச்ராவ ஸ்ராதிவ்ரவக்ஷாணஸ்ய இதி வாக்யம் (இதி

प्रज्ञानघन एवैतेभ्यो भूतेभ्यः समुत्थाय तान्येवानुविनश्यति न प्रेत्य संज्ञाऽस्तीत्यरे ब्रवीमीति होवाच याज्ञवल्क्यः ॥ ॥ १३ ॥

सा होवाच मैत्रेय्यत्रैव मा भगवान्मोहान्तमापीपिपन्न वा अहमिमं विजानामीति स होवाच न वा अरेऽहं मोहं ब्रवीम्यविनाशी वा अरेऽयमात्माऽनुच्छित्तिधर्मा ॥ ॥ १४ ॥

यत्र हि द्वैतमिव भवति तदितर इतरं पश्यति तदितर इतरं जिघ्रति तदितर इतरं रसयते तदितर इतरमभिवदति तदितर इतरं शृणोति तदितर इतरं मनुते तदितर इतरं स्पृशति तदितर इतरं विजानाति यत्र त्वस्य सर्वमात्मैवाभूत्तत्केन कं पश्येत्तत्केन कं जिघ्रेत्तत्केन कं रसयेत्तत्केन कमभिवदेत्तत्केन कं शृणुयात्तत्केन कं मन्वीत तत्केन कं स्पृशेत्तत्केन कं विजानीयाद्येनेदं सर्वं विजानाति तं केन विजानीयात्स एष नेति नेत्यात्माऽगृह्यो न हि गृह्यतेऽशीर्यो न हि शीर्यतेऽसङ्गो न हि सज्यतेऽसितो न व्यथते न रिष्यति विज्ञातारमरे केन विजानीयादित्युक्तानुशासनाऽसि मैत्रेय्येतावदरे खल्वमृतत्वमिति

रसघन इति वक्तव्ये अन्तरबाह्यसर्वप्रदेशानां रसैकत्वेन सैन्धवघनं यथा स्यादिति अनन्तरोऽबाह्य इति व्यतिरेकेण निर्देशः । एवमस्ति निरवयवात्मस्वरूपे सर्वं ज्ञानमेव भवतीति द्रष्टव्यम् । एवमेवायमात्मा सर्वत्र (विज्ञानघनः) स्वभावतो यस्तस्य विज्ञानघनजीवशरीरक इत्यर्थः । जीवपरयोः स्वरूपैक्याभावात् शरीरात्मभावेन सामानाधिकरण्यं द्रष्टव्यम् । अत्र वक्तव्यं सर्वं श्रुतप्रकाशिकायामेवोक्तम् ॥ १३ ॥

(अत्रैव मा भगवान्मोहान्तमापीपिपत्) अत्रैव न प्रेत्य संज्ञाऽस्तीत्यस्मिन्नेवांशे भगवान् मां मोहान्तं मोहमध्यम् आपीपिपत् प्रापितवान् । कुतः — । मोहमेवाह श्रुतिः — (न वा अहमिमं विजानामीति ॥) इदं अयुक्तमित्यर्थः । (अविनाशी वा अरेऽयमात्माऽनुच्छित्तिधर्मा) अयमात्मा स्वयमविनाशी । अनुच्छित्तिः न विद्यते उच्छित्तिर्यस्य सोऽनुच्छित्तिः । अविनाशीत्यर्थः । अनुच्छित्तिः धर्मो यस्य सोऽनुच्छित्तिधर्मा । एवं बहुव्रीहिगर्भो बहुव्रीहिः । तस्य ज्ञानलक्षणो धर्मोऽप्यविनाशीत्यर्थः । न तदुच्छित्तिरस्यास्तीत्यनुच्छित्तिः स धर्मो यस्येति बहुव्रीहिः । अविनाशीत्यनेन स्वरूपनाशाभावो द्रष्टव्यः ॥ १४ ॥

(यत्र हि द्वैतमिव भवतीत्यादि ॥) (उक्तानुशासनासि मैत्रे

ति होक्त्वा याज्ञवल्क्यो विजहार ॥ ॥ १५ ॥

इति षष्ठाध्याये पञ्चमं ब्राह्मणम् ॥

अथ वंशः पौतिमाष्यो गौपवनाद्गौपवनः पौतिमाष्यात्पौतिमाष्यो गौपवनाद्गौपवनः कौशिकात्कौशिकः कौण्डिन्यात्कौण्डिन्यः शाण्डिल्याच्छाण्डिल्यः कौशिकाच्च गौतमाच्च गौतमः ॥ ॥ १ ॥

आग्निवेश्यादाग्निवेश्यो गार्ग्याद्गार्ग्यो गार्ग्याद्गार्ग्यो गौतमाद्गौतमः सैतवात्सैतवः पाराशर्यायणात्पाराशर्यायणो गार्ग्यायणाद्गार्ग्यायण उद्दालकायनादुद्दालकायनो जाबालायनाज्जाबालायनो माध्यन्दिनायनान्माध्यन्दिनायनः सौकरायणात्सौकरायणः काषायणात्काषायणः सायकायनात्सायकायनः कौशिकायनेः कौशिकायनिः ॥ ॥ २ ॥

घृतकौशिकाद्घृतकौशिकः पाराशर्यायणात्पाराशर्यायणः पाराशर्यात्पाराशर्यो जातूकर्ण्याज्जातूकर्ण्य आसुरायणाच्च यास्काच्चासुरायणस्त्रैवणेस्त्रैवणिरौपजन्धनेरौपजन्धनिरासुरेरासुरिर्भारद्वाजाद्भारद्वाज आत्रेयादात्रेयो माण्टेर्माण्टिर्गौतमाद्गौतमो गौतमाद्गौतमो वात्स्याद्वात्स्यः शाण्डिल्याच्छाण्डिल्यः कैशोर्यात्काप्यात्कैशोर्यः काप्यः कुमारहारितात्कुमारहारितो गालवाद्गालवो विदर्भीकौण्डिन्याद्विदर्भीकौण्डिन्यो वत्सनपातो बाभ्रवाद्वत्सनपाद्बाभ्रवः पथः सौभरात्पन्थाः सौभरोऽयास्यादाङ्गिरसादयास्य आङ्गिरस आभूतेस्त्वाष्ट्रादाभूतिस्त्वाष्ट्रो विश्वरूपात्त्वाष्ट्राद्विश्वरूपस्त्वाष्ट्रोऽश्विभ्यामश्विनौ दधीच आथर्वणाद्दध्यङ्ङाथर्वणोऽथर्वणो दैवादथर्वा दैवो मृत्योः प्राध्वंसनान्मृत्युः प्राध्वंसनः प्रध्वंसनात्प्रध्वंसन एकर्षेरेकर्षिर्विप्रचि

ये तावदरे खल्वमृतत्वमिति होक्त्वा याज्ञवल्क्यो विजहार) होक्त्वेति? उक्त्वैवेत्यर्थः। एतावदेव खल्वमृतत्वसाधनं ब्रह्मविज्ञानमित्यर्थः। अमृतत्वमिति कारणे कार्योपचारात् प्रयुक्तः। एवमुक्त्वा याज्ञवल्क्यः विजहार यथाविधि तं प्रव्रज्यां कृतवानित्यर्थः ॥ ॥ १५ ॥

इति षष्ठाध्याये पञ्चमब्राह्मणभाष्यम् ॥

अथ षष्ठस्य वंशब्राह्मणम् । आचार्यवंशकीर्तनस्य [illegible] सनातनत्वं शङ्कनीयम् । पौतिमाष्यादिति प्रथमं

த்தேர்விப்ரசித்திர்வ்யஷ்டேர்வ்யஷ்டிஸ்ஸநாரோஸ்ஸநாருஸ்ஸநாதநாத் ஸநாதநஸ்ஸநகாத் ஸநக: பரமேஷ்டிந: பரமேஷ்டீ ப்ரஹ்மணோ ப்ரஹ்ம ஸ்வயம்பு ப்ரஹ்மணே நம: ॥ ॥ ௩ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ஷஷ்டம் ப்ராஹ்மணம் ॥

இதி ப்ருஹதாரண்யகே ஷஷ்டாத்யாயஸ்ஸமாப்த: ॥

அத ஸப்தமோऽத்யாய: ॥

ஓம் ॥ பூர்ணமத: பூர்ணமிதம் பூர்ணாத்பூர்ணமுதச்யதே

வம்ஶஸ்யோக்தஸ்ய தாऽபூர்வீ ஶிஷ்யபரம்பராऽஸ்த்திஜ்ஞாபநாய ச ॥
। ௧ ॥ ௨ ॥ ௩ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ஷஷ்டப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

இதி ப்ருஹதாரண்யகபாஷ்யே ஷஷ்டாத்யாயஸ்ஸமாப்த: ॥

அத ஸப்தமோऽத்யாய: ॥

ப்ரணவோபாஸநாம் விதித்ஸு: ப்ரணவம் பரோக்ஷரூபேண ஸ்தௌதி — (பூர்ணமத: பூர்ணமிதமித்யாதிநா ॥) அத: பரோக்ஷரூப: பரலோக: । இதம் அயம் லோக: । பூர்ணம் தேஶேந பூர்ணமித்யர்த: । ஶப்தப்ரபஞ்சாத் ஸர்வஸ்ய லோகஸ்ய । “ஸஹ்ருதி வ்யாஹார ஸ்ஸஹ்ருத்ஸ்ருஜதே”தி லோகாநாம் வ்யாஹ்ருதிப்ரபஞ்சாத்மகாத், காரணேந கார்யஸ்ய வ்யாப்தத்வாத் । (பூர்ணாத்பூர்ணமுதச்யதே) பூர்ணாத் பரோக்ஷாத்லோகாத் பூர்ணம் ப்ரபஞ்சாத்ம உதச்யதே உத்கதம் பவதி । “அஞ்சுகதிபூஜநயோ:” । கர்மணி ப்ரத்யய: । உத்கதம் பவதி ஶ்ரேஷ்டம் பவதீத்யர்த: । ததஶ்ச । பரோக்ஷலோகாபேக்ஷயா ப்ரபஞ்சாத்மவ்யாஹ்ருதிரூபஸ்ய ஶப்தஸ்ய உத்க்ருஷ்ட இத்யர்த: । (பூர்ணஸ்ய பூர்ணமாதாய) பூர்ணஸ்ய வ்யாஹ்ருதிவ்யாப்தஸ்ய லோகஸ்ய பூர்ணம் ப்ரபஞ்சாத்ம வ்யாஹ்ருதிரூபம் ஸ்வாதாய உபஸம்ஹ்ருத்ய (பூர்ணமேவாவஶிஷ்யதே) தஸ்யாபி யத்பூர்ணம் பரமித்யோங்காராத்மகம் ஸ்ருஷ்டம் தமேவ அவஶிஷ்யத இத்யர்த: । “ஓங்காரேண ஸர்வா வாக் ஸந்த்ருண்ணா” இதி ஶ்ருதே: । ஓங்காரஸ்ய ஸர்வவ்யாபகத்வேந பூர்ணத்வாத் தஸ்யைவ காரணம் வ்யாஹ்ருத்யாதிஷு ஶப்தேஷு கார்யேஷு விநஷ்டேஷு அவஶிஷ்யத இத்யர்த: । “ஓங்காராத் வ்யாஹ்ருதிர்பவதி வ்யாஹ்ருத்யா காயத்ரீ பவதி” இத்யாதிஶ்ருதிபிரோங்காரஸ்யைவ அவஶிஷ்யத இத்யர்த: । இதஞ்ச ப்ரவ்ருத்த்யாதாநாய ப்ரணவஸ்துதிமாத்ரம், அந்யதா நித்யகார

𑌵 𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾 (௩) 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑌿 ॥ ௧ ॥

𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍁 𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍈𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾(௩)𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌦𑌤𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌮𑌸𑍁𑌰𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍁 𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍈𑌤𑌦𑍇𑌵𑌾𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾(௩)𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌦𑌯𑌧𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑍍𑌯𑍋𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍇𑌵𑍈𑌷𑌾 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌗𑌨𑍁𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌰𑍍𑌦𑌦𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌦𑌤𑍍𑌤 𑌦𑌯𑌧𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌦𑍍𑌦𑌮𑌂

𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌃 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍁 𑌨𑍋 𑌭𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌬𑍍𑌰𑌵𑍀𑌤𑍁 𑌉𑌪𑌦𑌿𑌶𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑍈𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑌾(௩)𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌦 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌕𑌿𑌂 𑌮𑌯𑍋𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟 𑌯𑍂𑌯𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌪𑍍𑌰𑌚𑍍𑌛𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌃) 𑌵𑌯𑌂 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌚𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌕𑌥𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 । (𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌨𑌃 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌸𑌿 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌚𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । [illegible] । (𑌓𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌓𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌵𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌸𑌿𑌷𑍍𑌟𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌰𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌨𑌨𑍁 𑌕𑌥𑌂 𑌦 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌰𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑌿 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌵𑌦𑌨𑍍 । 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 — 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌮𑍈𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑌶𑌾𑌲𑌿𑌤𑌯𑌾 𑌭𑍋𑌗𑌪𑍍𑌰𑌵𑌣𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨 𑌦𑍌𑌰𑍍𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌵𑌦𑍋𑌷𑌂 𑌜𑌾𑌨𑌤𑌾𑌂 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌦𑌮𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌚𑍍𑌚𑌾𑌰𑌣𑍇𑌨 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍍𑌯𑌕𑍍𑌤𑌿𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ௧ ॥

(𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌦𑌤𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌦𑌤𑍍𑌤 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 ॥ ௨ ॥

(𑌅𑌥 𑌹𑍈𑌨𑌮𑌸𑍁𑌰𑌾 𑌊𑌚𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) (𑌦𑌯𑌧𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨 𑌆𑌤𑍍𑌥𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌦𑌯𑌧𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌷𑍁 𑌦𑌯𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍇𑌵𑍈𑌷𑌾 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌗𑌨𑍁𑌵𑌦𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌰𑍍𑌦𑌦𑌦 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌦𑌾𑌮𑍍𑌯𑌤 𑌦𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤 । (𑌦𑌤𑍍𑌤) 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤 । (𑌦𑌯𑌧𑍍𑌵𑌂) 𑌦𑌯𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍁𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌉𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑍁𑌯𑌾𑌯𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌃 𑌶𑌬𑍍𑌦𑌃 𑌦𑌦𑌦 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑌕𑌾𑌰𑌤𑍍𑌰𑌯𑍋𑌚𑍍𑌚𑌾𑌰𑌣𑍇𑌨𑌾𑌨𑍁𑌵𑌦𑌤𑌿 । 𑌏𑌷𑌾 𑌦𑍈𑌵𑍀 𑌵𑌾𑌕𑍍 𑌨 𑌤𑍁 𑌸𑍍𑌤𑌨𑌯𑌿𑌤𑍍𑌨𑍁𑌶𑌬𑍍𑌦𑌮𑌾𑌤𑍍𑌰𑌮𑍍 । (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌦𑍍𑌦𑌮𑌂 𑌦𑌾𑌨𑌂 𑌦𑌯𑌾𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌪𑍍𑌯𑍁𑌪𑌦𑍇𑌶𑌾𑌨𑍁𑌯𑌾𑌯𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌂 𑌯𑌤𑌃 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌶𑌿𑌕𑍍𑌷𑍇𑌤𑍍 𑌉𑌪𑌾𑌦𑌦𑍀𑌤 । 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌰𑌨𑍁𑌶𑌾𑌸𑌨

தாநம் தயாதிதி ॥ ॥ ௧ ॥

இதி ஸப்தமாத்யாயே த்விதீயம் ப்ராஹ்மணம் ॥

ஸர்வ ப்ரஜாபதியஜ்ஞயஜ்ஞேதஸ்ய ப்ரோக்தஸ்தத்வம் தேஷு தத்த்வஜ்ஞாநமஹாத்ம்யமிதி ஹ்ய ஏதத்ப்ரகரணேஹிஹ்ருதயதஸ்யேவ ஸர்வாண்யேவ யசஸாம்ஸேஷு தஏதத்ப்ரகரணே தத்யேஷ்வேவ ஸர்வாண்யேவ யசஸாம்ஸேஷு தஏதத்ப்ரகரணமிதி ஸத்யம் லோகம் யசஸம்

ஹோமாதி: கதர்வ்யத்யேதம் இதிம் க்ஷயமாதி த்யர்த்த: । தயாக ஸர்வத்தி:— “த்ரிவியஞாநகஸேஷ்யா தத்ராணம் நாமநாதந: । காலேந்த்ரேயணயஷேயமோக்ஷஸாகேத்வம் தப்ஜ”இதி । ஸர்வவிவேசேஷ: ப்ராணேநாऽர்த்த வாத: ॥ ॥ ௧ ॥

இதி ஸப்தமாத்யாயே த்விதீயப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

ஸர்வம் ஸர்வேஷ்வாகாஸநாம்ஹிதம் தலோகதயாஜ்ஞானஸ்யார்த்தய லோகவிஷ்ய ப்ரஹ்மாகாஸநாம்ஹிதம் ஹ்ருதயாகாஸநேஹ— (ஸர்வப்ரஜாபதியஜ்ஞயஜ்ஞேதஸ்ய ப்ரோக்த தத்வமித்யாதிநா ॥) வர்ணம் தலேத்ய நம்ஸாஸ்ய ஸ்வம் ப்ரஸ்தேதா யோऽயம் ப்ரஜாபதி: ஸோऽயமேவ ஹ்ருதயமேவ ; தஸ்ய தஜ்ஞ ப்ரஹ்ம ப்ரஹ்மண: । ஸர்வதத்வம் ஸர்வாத்யாயே லோகப்ரஹ்மணோக்தத்வா ஹ்ருதயஸ்ய ஸர்வஸ்வம் உத்தரம்ய । ஸர்வம் ஹ்ருதயஸ்ய ப்ரஜாபதிஸ்வரூபம் தத்வம் ஸர்வஸ்வரூபவை விசேஷணவிசிஷ்டதயா ஹ்ருதயாகாஸநம் விதாய உபாஸ்யம் ஹ்ருதயம் ஹ்ருதயசப்தநிர்வசநேந ஸ்தௌதி— (தஸ்ய தத்த்வம் ஹ்ருதய மிதீத்யாதிநா ॥) தத்ர ப்ரஹ்மேதத்ஸ்வரூபமஸ்யேதேநேஹதோ நியாஹ— (ஹ்ருதயேதத்ப்ரகரணேஹிஹ்ருதயதஸ்யேவ ஸர்வாண்யேவ யசஸாம்ஸேஷ்வித்யாதிநா ॥) ஹ்ருதயமிதி ஹ்ருதேதாரத்வம் । யஸ்மாஜ்ஜ்யாய ஸ்வாஸ்வ இந்த்ரியாணி சமேந்த்ய விஷயாஸ்ச சப்தாதய: ஸ்வம் ஸ்வம் கார்யம் உபஹரந்தி ஸ்வகார்யம் ஸர்வம் தஸ்யீநம் க்ஷமந்தி । தத்ஸஞ்ஜ்ஞாநஸ்ய ஸர்வஸ்யாவ்ய ஸம்ஸ்கரணாதீநத்வாதிதிபாவ: । ஏதே ஹ்ருதயநாமேர ஹ்ருதயேதத்க்ஷரமிதி யோ வேத ஏதேஸ்ம விஜ்ஞேய ஸ்வாஸ்வ ஜ்ஞாதய: ஏதேஸ்ய ஸம்பதிநோ பலிமுபஹரந்தி தஸ்க்ஷ தந்யாயாதிதிபாவ: । (ஹ்ருதயேதத்க்ஷரம் தத்த்வேஷ்வேவ ஸர்வாண்யேவ யசஸாம்ஸேஷு) யஸ்மாஜ்ஜ்யாயஸ்வா: இந்த்ரியாணி ஏதேஸ்ய விஷயா: ஸ்வம் ஸ்வம் வீர்யம் ததாதி, அத: தகாரோபலக்ஷிதம் நிர்வசநமிதி யோ வேத, தஸ்யாபி ஸ்வீயா: ஏதேஸ்ய ஸ்வம் ஸ்வம் வீர்யம் ப்ரயச்சந்தீத்யர்த்த: । (யதிதேதத்க்ஷரமிதி ஸ்வர்கம் லோகம் யசஸம்வேத) இதிணாரமத்யர்த்தஸ்ய யதிதேதத்த்ரவிதிஹ்ருதநிர்வசநமிதி யோ வேத ஸ்வர்கம் லோகமேதி । ஸர்வம் நாமாக்ஷரநிர்வசநஜ்ஞாநாதபி

𑌵𑍇𑌦 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑌾𑌸 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌯𑍋 𑌹𑍈𑌤𑌨𑍍𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌜𑌯𑌤𑍀𑌮𑌾𑌂𑌲𑍍𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑍍 𑌜𑌿𑌤 𑌇𑌨𑍍𑌨𑍍𑌵𑌸𑌾𑌵𑌸𑌦𑍍𑌯 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌤𑌨𑍍𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌆𑌪 𑌏𑌵𑍇𑌦𑌮𑌗𑍍𑌰 𑌆𑌸𑍁𑌸𑍍𑌤𑌾 𑌆𑌪𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌸𑍃𑌜𑌨𑍍𑌤 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰

[illegible] 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌫𑌲𑌂 𑌲𑌭𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌕𑌿𑌮𑍁𑌤 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑌿𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌾 𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌹𑍃𑌦𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇𑌨𑍋𑌪𑌾𑌸𑌨𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑌾𑌸 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑍇 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌤𑍍 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌶𑌂 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌮𑍇𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌦𑌾𑌸 𑌯𑌤𑍍 𑌤𑌤𑍍 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑌦𑌾𑌸𑍇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑍇𑌃 । 𑌕𑌿𑌂 𑌤𑌦𑌾𑌸𑍇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑌿 ।) ‘‘𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌾𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌰𑍂𑌪𑍇’’ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑌾𑌮𑍂𑌰𑍍𑌤𑍇 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇 । 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌪𑌞𑍍𑌚𑌭𑍂𑌤𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌂 𑌵𑌿𑌰𑌾𑌡𑍍𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — (𑌸 𑌯𑍋 𑌹𑍈𑌤𑌨𑍍𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾) 𑌯𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍇𑌤𑌤𑍍 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌮𑌹𑌤𑍍 𑌅𑌤 𑌏𑌵 𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍂𑌜𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌾𑌤𑌮𑍍 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌜𑌾𑌤𑌾𑌤𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌮𑍍 । 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌪𑌞𑍍𑌚𑌭𑍂𑌤𑌾𑌤𑍍𑌮𑌕𑌮𑍍 । 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌦𑍇𑌤𑌦𑍍𑌧𑍃𑌦𑌯𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇, 𑌸 𑌇𑌮𑌾𑌨𑍍 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌨𑍍 𑌜𑌯𑌤𑌿 । (𑌜𑌿𑌤𑌃) 𑌵𑌶𑍀𑌕𑍃𑌤𑌃 । (𑌇𑌨𑍍𑌨𑍁) 𑌇𑌤𑍍 𑌨𑍁 । (𑌅𑌸𑍌) 𑌶𑌤𑍍𑌰𑍁𑌰𑍁𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 । 𑌕𑌥𑌮𑍍 । 𑌯𑌥𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌾 𑌜𑌿𑌤𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌯𑍋 𑌭𑌵𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌨𑌿𑌗𑌮𑌯𑌤𑌿 — (𑌯 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌤𑌨𑍍𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌹𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌃 𑌏𑌵𑌂 𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌂 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌹𑌿 𑌯𑌤𑌸𑍍𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌅𑌪𑌰𑌿𑌮𑌿𑌤𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑌸𑍍𑌤𑌦𑍁𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌤𑌦𑌪𑌰𑌿𑌮𑌿𑌤𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌂 𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵𑍇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃 𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌂 ‘‘𑌮𑌹𑌦𑍍𑌯𑌕𑍍𑌷𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌮𑍍’’ 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌂, 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌥𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌥𑌮𑌜𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌆𑌪 𑌏𑌵𑍇𑌦𑌮𑌗𑍍𑌰 𑌆𑌸𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌇𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌜𑌗𑌤𑍍 𑌅𑌗𑍍𑌰𑍇 𑌸𑍃𑌷𑍍𑌟𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍 𑌆𑌪 𑌆𑌸𑍁𑌃 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌪𑌞𑍍𑌚𑌭𑍂𑌤𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑌾 𑌅𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌾 𑌆𑌪𑌃 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌸𑍃𑌜𑌨𑍍𑌤) 𑌤𑌾 𑌆𑌪𑌃 𑌅𑌵𑍍𑌯𑌾𑌕𑍃𑌤𑌪𑌞𑍍𑌚𑌭𑍂𑌤𑌾𑌨𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂

𑌰𑌯𑌮𑌮𑍁𑌷𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌸 𑌯𑌦𑍋𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌨𑍍𑌮𑌣𑍍𑌡𑌲𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌨𑌮𑍇𑌤𑍇 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌯 𑌏𑌷 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌮𑌣𑍍𑌡𑌲𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌶𑌿𑌰 𑌏𑌕𑌂 𑌶𑌿𑌰 𑌏𑌕𑌮𑍇𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌬𑌾𑌹𑍂 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌬𑌾𑌹𑍂 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌏𑌤𑍇 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑍇 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌏𑌤𑍇 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌹𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌹𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌜𑌹𑌾𑌤𑌿 𑌚 𑌯

𑌤𑌾𑌵𑍇𑌤𑌾𑌵𑌨𑍍𑌯𑍋𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍌 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌿𑌭𑌿𑌰𑍇𑌷𑍋𑌽𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍈𑌰𑌯𑌮𑌮𑍁𑌷𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍) 𑌅𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑍇𑌯𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌾𑌵𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌕𑍍𑌷𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍌 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍋𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍌 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑍌 𑌭𑌵𑌤𑌃 । 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌶𑍍𑌚𑌾𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌃 𑌹𑍍𑌯𑌰𑌶𑍍𑌮𑌿𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌚𑌾𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌰𑌷𑍍𑌟𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌕𑌰𑌸𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 । 𑌚𑌾𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌶𑍍𑌚 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾 𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌹𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌰𑌷𑍍𑌟𑌨𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌾𑌤𑍍 । (𑌸 𑌯𑌦𑍋𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑍇𑌵𑍈𑌤𑌨𑍍𑌮𑌣𑍍𑌡𑌲𑌂 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌨𑌮𑍇𑌤𑍇 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌕𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌵𑍇𑌲𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌾𑌰𑌦𑍇𑌶𑌤𑌿𑌰𑍋𑌹𑌿𑌤𑌤𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌂 𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌿𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌬𑌾𑌧𑌰𑌹𑌿𑌤𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌂 𑌶𑌕𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 । 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌰𑌶𑍍𑌮𑌯𑌃 𑌏𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍂𑌲𑌂 𑌨𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑌿 । 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌾𑌸𑌕𑌸𑍍𑌯 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌬𑌾𑌧𑌾𑌯 𑌨𑌪𑍍𑌰𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌿𑌨𑍋𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌯𑍋𑌃 𑌪𑌰𑌸𑍍𑌪𑌰𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑍋𑌪𑌕𑌾𑌰𑌕𑌭𑌾𑌵𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌮𑍇𑌵𑌭𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ௧ ॥

(𑌯 𑌏𑌷 𑌏𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌮𑌣𑍍𑌡𑌲𑍇 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿𑌶𑌿𑌰𑌃) 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌂𑌶𑍇 𑌏𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌭𑍂𑌰𑌿𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌿𑌃 𑌶𑌿𑌰 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌚𑍍𑌛𑌿𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑍀𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌪𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑍍𑌰𑌾𑌵𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 — (𑌏𑌕𑌂 𑌶𑌿𑌰 𑌏𑌕𑌮𑍇𑌤𑌦𑌕𑍍𑌷𑌰𑌂) 𑌏𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । 𑌤𑌥𑌾 𑌭𑍁𑌵 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌿𑌰𑍍𑌬𑌾𑌹𑍂 𑌯𑍍𑌯𑌾𑌤𑌵𑍍𑌯𑍌 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑍍𑌰𑌾𑌵𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 — (𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌬𑌾𑌹𑍂 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌏𑌤𑍇 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇) 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌵𑌸𑌂𑌖𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌸𑍍𑌵𑌰𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾) 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾 𑌪𑌾𑌦𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌦𑍇𑌤𑍍𑌰𑌾𑌵𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 — (𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑍇 𑌦𑍍𑌵𑍇 𑌏𑌤𑍇 𑌅𑌕𑍍𑌷𑌰𑍇 𑌇𑌤𑌿 ॥) (𑌤𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑌹𑌰𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌮𑌣𑍍𑌡𑌲𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌵𑌰𑍍𑌤𑌿𑌨𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌯 𑌅𑌹𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍 𑌰𑌹𑌸𑍍𑌯𑌨𑌾𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌹𑌿 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌸𑌾𑌰𑍍𑌯𑍈𑌃 — "𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑌾𑌦𑍇𑌵𑌮𑌨𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿" 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰 "𑌉𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍌 𑌰𑌹𑌸𑍍𑌯𑌨𑌾𑌮𑌨𑍀 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃" 𑌇𑌤𑌿 । 𑌅𑌹𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌹𑌨𑍍𑌤𑍇𑌰𑍍𑌜𑌹𑌾𑌤𑍇𑌶𑍍𑌚 𑌰𑍂𑌪𑌸𑌂𑌭𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌤𑌨𑍁𑌸𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌫𑌲𑌮𑌾𑌹 — (𑌹𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂 𑌜𑌹𑌾𑌤𑌿 𑌚 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑍇 । 𑌸𑌃 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌂

ഏവം വേദ ॥ ॥ ൨ ॥

യോഽയം ദക്ഷിണേഽക്ഷൻപുരുഷസ്തസ്യ ഭൂരിതി ശിര ഏകം ശിര ഏകമേതദക്ഷരം ഭുവ ഇതി ബാഹൂ ദ്വൗ ബാഹൂ ദ്വേ ഏതേ അക്ഷരേ സ്വരിതി പ്രതിഷ്ഠാ ദ്വേ പ്രതിഷ്ഠേ ദ്വേ ഏതേ അക്ഷരേ തസ്യോപനിഷദഹമിതി ഹന്തി പാപ്മാനം ജഹാതി ച യ ഏവം വേദ ॥ ॥ ൩ ॥

ഇതി സപ്തമാധ്യായേ പഞ്ചമം ബ്രാഹ്മണം ॥

ഹന്തി ജഹാതി ചേത്യർഥഃ ॥ ॥ ൨ ॥

ഏവമന്തരാദിത്യവിഗ്രഹം യോഽയം ദക്ഷിണേഽക്ഷൻപുരുഷ ഇത്യാദിനാ । തസ്യോപനിഷദഹമിത്യപി പൂർവവത് । തദനുസാരിഫലമാഹ ഹന്തി പാപ്മാനം ജഹാതി ച യ ഏവം വേദേതി । ഇദഞ്ച ചിന്തിതം ഗുണോപസംഹാരപാദേ — "യ ഏഷ ഏതസ്മിന്മണ്ഡലേ പുരുഷോ യശ്ചായം ദക്ഷിണേഽക്ഷൻ" ഇത്യാദിനാ അക്ഷ്യാദിത്യവർതിതയാ വ്യാഹൃതിശരീരകതയോപാസ്യത്വേനാഭിഹിതസ്യ ബ്രഹ്മണഃ "തസ്യോപനിഷദഹരിത്യധിദൈവതം, തസ്യോപനിഷദഹമിത്യധ്യാത്മ"മിതി യേ അഹരിത്യഹമിതി ച രഹസ്യനാമനീ ഉപദിഷ്ടേ തേ കിം സ്ഥാനവിശേഷനിയതേ ഉതാസ്ത്യാഹമിതി നാമ്നോഃ ശ്രുതത്വാദുഭയസ്ഥാനവിശിഷ്ടസ്യൈവ, അഹരിതി നാമാക്ഷിസ്ഥപുരുഷസ്യൈവേതി നിയമോഽസ്തി ഉത നേതി വിചാരായാം പൂർവപക്ഷമുച്യതേ — "സംബന്ധാദേവമന്യത്രാപി" । യഥാ മനോമയത്വാദിവിശിഷ്ടസ്യൈകസ്യോപാസ്യസ്യൈക്യേന വിദ്യൈക്യാത് ശാണ്ഡില്യവിദ്യായാം ഗുണോപസംഹാരഃ, ഏവമക്ഷ്യാദിത്യസംബന്ധിനോ ബ്രഹ്മണ ഏകസ്യ വ്യാഹൃതിശരീരകസ്യൈകത്വേന വിദ്യൈക്യാത് തത്സംബന്ധിനാ നാമ്നോരുഭയത്ര സ്ഥാനദ്വയേഽപ്യുപസംഹാര ഇതി । ഏവം പ്രാപ്ത ഉച്യതേ — "ന വാ വിശേഷാത്" । "യ ഏഷ ഏതസ്മിന്മണ്ഡലേ പുരുഷോ യശ്ചായം ദക്ഷിണേഽക്ഷൻ പുരുഷഃ താവേതാവന്യോന്യസ്മിൻ പ്രതിഷ്ഠിതാ"വിതി ഭിന്നം ദ്വയോരുപാസ്യത്വപ്രതീതേഃ, ശ്രുതിപ്രകൃതിസ്ഥാനഭേദേന രൂപഭേദാച്ച, വിദ്യാഭേദേന നാമ്നോരപി സ്ഥാനദ്വയേഽപ്യുപസംഹാരഃ । "ദർശയതി ച" । "തസ്യൈതസ്യ തദേവ രൂപം യദമുഷ്യ രൂപ"മിത്യാദിനാ ശ്രുതിരേവ സ്ഥാനഭേദേ രൂപാതിദേശാത് ഭേദം ദർശയതി ഹി ആദിത്യപുരുഷേ ശ്രുതസ്യ പുരുഷരൂപാദേരതിദേശേന । യദി ഹി സ്ഥാനഭേദേഽപി രൂപാദിഗുണപ്രാപ്തിഃ തർഹ്യതിദേശാനർഥക്യമേവ സ്യാത് । അത ശ്രുതസ്ഥാനവിശിഷ്ടസ്യൈവാഹരിതി നാമ അക്ഷിസ്ഥസ്യൈവാഹമിതി നാമേതി വ്യവസ്ഥിതി [illegible] । പ്രകൃതമനുസരാമഃ ॥ ॥ ൩ ॥

ഇതി സപ്തമാധ്യായേ പഞ്ചമബ്രാഹ്മണഭാഷ്യം ॥

𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌾𑌃𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇
𑌯𑌥𑌾 𑌵𑍍𑌰𑍀𑌹𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌵𑍋 𑌵𑌾 𑌸 𑌏𑌷 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾-
𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑍁𑌰𑍍𑌵𑌿𑌦𑌾𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌂 𑌪𑌾

𑌶𑌾𑌂𑌭𑌵𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹— (𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌾𑌃𑌸𑌤𑍍𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 𑌵𑌿𑌶𑍁𑌦𑍍𑌧𑌮𑌨𑍋𑌗𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌯𑌃। 𑌭𑌾𑌃 𑌭𑌾𑌰𑍂𑌪𑌃। 𑌸𑌮𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌕𑌰𑌣𑍇 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑍋𑌗𑍍𑌯𑍇 "𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑍋 𑌭𑌾𑌰𑍂𑌪" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑌵𑌣𑌾𑌤𑍍। 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌃 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰𑌃। 𑌦𑍇𑌹𑌾𑌦𑌿𑌸𑌂𑌬𑌨𑍍𑌧𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌿𑌕𑌾𑌰 𑌇𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌤𑍍। (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑍍𑌰𑍀𑌹𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌵𑍋 𑌵𑌾) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇 𑌹𑍃𑌦𑌯𑌾𑌕𑌾𑌶𑍇 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌬𑌿𑌮𑍍𑌬𑌂 𑌯𑌤𑍍𑌨𑌸𑌂𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑍀𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। (𑌸 𑌏𑌷 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚) 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌃 𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑌾। 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌶𑍇𑌷𑍀। 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑌨𑍇𑌨 𑌧𑌾𑌰𑌕 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃। 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑍃𑌤𑍍𑌵𑌧𑌾𑌰𑌕𑌤𑍍𑌵𑌶𑍇𑌷𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌤𑍍𑌰𑍀𑌣𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌾𑌨𑌿। 𑌅𑌤𑍍𑌰 𑌵𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍇 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌿𑌪𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌶𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌛𑌾𑌨𑍍𑌦𑍋𑌗𑍍𑌯𑌶𑌾𑌂𑌡𑌿𑌲𑍍𑌯𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌕𑌾𑌃 𑌵𑍇𑌦𑍍𑌯𑌰𑍂𑌪𑌗𑍁𑌣𑍋𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌾𑌃 𑌵𑌿𑌧𑍇𑌯𑌾 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍। 𑌗𑍁𑌣𑍋𑌪𑌸𑌂𑌹𑌾𑌰𑌪𑌾𑌦𑍇 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌶𑌾𑌖𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌹𑌸𑍍𑌯𑍇— "𑌸 𑌕𑍍𑌰𑌤𑍁𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌤 𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌭𑌾𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌮𑌾𑌕𑌾𑌶𑌾𑌤𑍍𑌮𑌾𑌨𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌶𑌾𑌂𑌡𑌿𑌲𑍍𑌯𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌤𑌃 "𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌾𑌃𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑍍𑌹𑍃𑌦𑌯𑍇 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑍍𑌰𑍀𑌹𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾 𑌯𑌵𑍋 𑌵𑌾 𑌸 𑌏𑌷 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌶𑍀 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑍇𑌶𑌾𑌨𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌿𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌂 𑌕𑌿𑌂𑌚" 𑌇𑌤𑌿 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌾 𑌶𑌾𑌂𑌡𑌿𑌲𑍍𑌯𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾 𑌭𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇, 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤𑍍𑌵𑌵𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌗𑍁𑌣𑌭𑍇𑌦𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑌕𑍍𑌷𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍇 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇— "𑌸𑌮𑌾𑌨 𑌏𑌵𑌂 𑌚𑌾𑌭𑍇𑌦𑌾𑌤𑍍"। 𑌉𑌭𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌮𑌨𑍋𑌮𑌯𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑍇 𑌸𑌮𑌾𑌨𑍇𑌽𑌪𑌿 𑌵𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍇𑌸𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑍇𑌶𑍍𑌚 𑌵𑌶𑌿𑌤𑍍𑌵𑌸𑌤𑍍𑌯𑌸𑌂𑌕𑌲𑍍𑌪𑌤𑍍𑌵𑌯𑍋𑌰𑌭𑍇𑌦𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍈𑌕𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

(𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹𑍁𑌃) 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌿𑌃 𑌕𑌰𑍍𑌤𑌵𑍍𑌯𑍇𑌤𑌿 𑌕𑍇𑌚𑌿𑌦𑌾𑌹𑍁𑌃। 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌸𑍋𑌪𑍇𑌤𑌂 𑌸𑌾𑌧𑌯𑌿𑌤𑍁𑌂 𑌵𑌿𑌶𑌿𑌨𑌷𑍍𑌟𑌿— (𑌵𑌿𑌦𑌾𑌨𑌾𑌦𑍍𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍) 𑌦𑍍𑌯𑍋𑌤𑌨𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍁𑌤𑌾𑌂𑌧𑌕𑌾𑌰𑌵𑌿𑌖𑌣𑍍𑌡𑌨𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍। 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌤𑌮𑍋𑌵𑌂𑌶𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌤𑌮𑍋𑌧𑍍𑌵𑌂𑌸𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃। (𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍍𑌯𑍇𑌨𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇

𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 ॥௧॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌵𑌾𑌚𑌂 𑌧𑍇𑌨𑍁𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑌤𑍍𑌵𑌾𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌤𑌨𑌾𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌵𑌷𑌟𑍍𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌹𑌨𑍍𑌤𑌕𑌾𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾𑌕𑌾𑌰𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌸𑍍𑌤𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌉𑌪𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌕𑌾𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌵𑌷𑌟𑍍𑌕𑌾𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌹𑌨𑍍𑌤𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌋𑌷𑌭𑍋 𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌤𑍍𑌸𑌃 ॥ ॥௧॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌅𑌷𑍍𑌟𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌅𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑍋 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍇 𑌯𑍇𑌨𑍇𑌦𑌮𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌘𑍋𑌷𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌮𑍇𑌤𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌣𑌾𑌵𑌪𑌿𑌧𑌾𑌯 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿 𑌸 𑌯𑌦𑍋𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌨𑌂

𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮) 𑌯𑌃 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂 𑌵𑍇𑌦 𑌏𑌨𑌂 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌏𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌕𑍂𑌲𑌤𑌯𑌾 𑌯𑍇 𑌪𑌾𑌪𑍍𑌮𑌾𑌨𑌃 𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍇𑌷𑍇𑌣 𑌦𑍍𑌯𑌤𑌿 𑌖𑌣𑍍𑌡𑌯𑌤𑌿 । “𑌦𑍋 𑌅𑌵𑌖𑌣𑍍𑌡𑌨𑍇” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌾𑌤𑍋𑌃 । 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌹—(𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑍁𑌤𑍍𑌖𑌣𑍍𑌡𑌕𑌤𑍍𑌵𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥௧॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌉𑌪𑌾𑌸𑌨𑌾𑌨𑍍𑌤𑌰𑌮𑌾𑌹— (𑌵𑌾𑌚𑌂 𑌧𑍇𑌨𑍁𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) 𑌤𑍍𑌰𑌯𑍀𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌂 𑌵𑌾𑌚𑌂 𑌧𑍇𑌨𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌪𑌾𑌸𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌚𑌤𑍍𑌵𑌾𑌰𑌸𑍍𑌸𑍍𑌤𑌨𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌸𑍍𑌤𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌉𑌪𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 । [illegible] 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌕𑌾𑌰𑌞𑍍𑌚 𑌵𑌷𑌟𑍍𑌕𑌾𑌰𑌞𑍍𑌚𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌾 𑌵𑌷𑌟𑍍𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌾 𑌦𑍇𑌵𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋 𑌹𑌵𑌿𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌾𑌨𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌹𑌨𑍍𑌤𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌃) 𑌹𑌨𑍍𑌤𑍇𑌤𑌿 𑌹𑌿 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑍇𑌭𑍍𑌯𑍋𑌽𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾𑌕𑌾𑌰𑌂 𑌪𑌿𑌤𑌰𑌃) 𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌹𑌿 𑌪𑌿𑌤𑍃𑌭𑍍𑌯𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌧𑌾𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌚𑍍𑌛𑌨𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌋𑌷𑌭𑌃) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌹𑌿 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌪𑌤𑍇 । 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍂𑌯𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌕𑌾𑌰𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌦𑌿𑌕𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌤𑍍𑌸𑌃) 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌹𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌨𑌾𑌵𑍍𑌯𑌤𑍇 । 𑌮𑌨𑌸𑌾𑌹𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑍈𑌵𑍇𑌯𑌂 𑌵𑌾𑌕𑍍𑌪𑍍𑌰𑌵𑌰𑍍𑌤𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌮𑌨𑍋 𑌵𑌤𑍍𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑍀𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 ॥ ॥௧॥

𑌇𑌤𑌿 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌮𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌽𑌷𑍍𑌟𑌮𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌾𑌜𑍍𑌜𑌠𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌮𑌾𑌹— (𑌅𑌯𑌮𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑍋 𑌯𑍋𑌽𑌯𑌮𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌕𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 (𑌯𑍇𑌨𑍇𑌦𑌮𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌪𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑌦𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌦𑌿𑌦𑌮𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌦𑌿𑌦𑌂 [illegible] 𑌯𑍇𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌨𑌾 𑌪𑌚𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸 𑌵𑍈𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌰𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑍈𑌷 𑌘𑍋𑌷𑍋 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌮𑍇𑌤𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌣𑌾𑌵𑌪𑌿𑌧𑌾𑌯 𑌶𑍃𑌣𑍋𑌤𑌿) 𑌤𑌸𑍍𑌯

வோஷம் ஶ்ருணோதி ॥ ॥ ௧ ॥

இதி ஸப்தமோऽத்யாயே நவமம் ப்ராஹ்மணம் ॥

யதா வை புருஷோऽஸ்மால்லோகாத்ப்ரைதி ஸ வாயுமாகச்ச-தி தஸ்மை ஸ தத்ர விஜிஹீதே யதா ரதசக்ரஸ்ய கம் தேந ஸ ஊர்த்வ ஆக்ரமதே ஸ ஆதித்யமாகச்சதி தஸ்மை ஸ தத்ர விஜிஹீதே யதாऽऽலம்பரஸ்ய கம் தேந ஸ ஊர்த்வ ஆக்ரமதே ஸ சந்த்ரமஸமாகச்ச-தி தஸ்மை ஸ தத்ர விஜிஹீதே யதா துந்துபே: கம் தேந ஸ ஊர்த்வ

வைஶ்வாநராக்நே: ஜாடராக்நேர்ய ஏஷ கோஷோ பவதி யம் கோஷம் ஸ தஸ்ய உதாநீம் கர்ணாவபிதாய கர்ணாவம்ருஷ்ட்யாம் அபிதாய ஶ்ருணோதி। தாத்ருஶே வைஶ்வாநராக்நௌ ப்ரஹ்மத்ருஷ்டி: கார்யேத்யபிப்ராய:। (ஸ யதோத்க்ரமிஷ்யந் பவதி நைநம் கோஷம் ஶ்ருணோதி) ததாநீம் ஜாடராக்நேரஸாந்நித்யாத்திரோபாவ: ॥ ॥ ௧ ॥

இதி ஸப்தமோऽத்யாயே நவமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

உத்க்ராந்திவ்யவஸ்தாய ப்ரஹ்மவிதோ கதிமாஹ — (யதா வை புருஷோऽஸ்மால்லோகாத்ப்ரைதி ஸ வாயுமாகச்சதீத்யாதிநா ॥) யதா ப்ரஹ்மவித் புருஷ: அஸ்மால்லோகாத் ப்ரைதி ததா அர்சிரஹராபூர்யமாணபக்ஷஷண்மாஸாப்தாந் வாயுமாகச்சதி । தஸ்மை ஸ்வகதாய ப்ரஹ்மவிதே ஸ: வாயு: (விஜிஹீதே) ஸ்வாவயவாந் விகமயதி। சித்ரீகரோதீத்யர்த:। கிம் பரிமாணம் சித்ரமித்யத்ராஹ — (யதா ரதசக்ரஸ்ய கமிதி ॥) ரதசக்ரஸ்ய மத்யே யாவத் பரிமாணம் தாவத் பரிமாணம் சித்ரம் கரோதி। தேந ச சித்ரேணோர்த்வமாக்ரமதே ஸ: ப்ரஹ்மவித் ஊர்த்வலோகமாகச்சதீத்யர்த:। ந ச ‘‘தேவலோகாதித்ய’’மிதி ஶ்ருத்யந்தரவிரோத இதி வாச்யம், ‘‘வெபாऽயம் வவிதே ஸம்வத்ஸராநம்ஹ்ரா’’ இதி ஶ்ருத்யந்தரபாடேந தத்ர தேவலோகஶப்தவாச்யத்வாத்। ஸூத்ரிதஞ்ச ‘‘வாயுமப்தாதவிஶேஷவிஶேஷாப்யா’’மிதி। வாயும் அப்தாத் ஸம்வத்ஸராதூர்த்வமிதி வேஶ: । அவிஶேஷவிஶேஷாப்யாம் ஸாமாந்யவிஶேஷாப்யாம் । தேவலோகஶப்தோ ஹி ஸாமாந்யஶப்த: । வாயுஶப்தோ விஶேஷ: । அதோ வாயுரேவ தேவலோக இதி ஸ்திதம் । (தஸ்மை ஸ தத்ர விஜிஹீதே யதாऽऽலம்பரஸ்ய கமித்யாதி ॥) ஆதித்யோ ப்ரஹ்மலோகம் ஜிகமிஷோர்மார்கநிரோதம் க்ருத்வா ஸ்திதோऽபி தஸ்மை ஸ்வவிதே உபாஸகாய ப்ராப்தாய லம்பராக்யவாத்யவிஶேஷஸ்ய கம் சித்ரமிவ சித்ரம் கரோதி । தேந ஊர்த்வமாக்ரம்ய சந்த்ரமஸமாகச்சதி । (தஸ்மை ஸ தத்ர விஜிஹீதே யதா துந்துபே: கம்) ஸோऽபி சந்த்ர: தஸ்மை ப்ரஹ்மவிதே துந்துபிரந்த்ரஸத்ருஶம் ரந்த்ரம் கரோதி । தத

ध्व आक्रमते स लोकमागच्छत्यशोकमहिमं तस्मिन्वसति शाश्वतीः समाः ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमाध्याये दशमं ब्राह्मणम् ॥

एतद्वै परमं तपो यद्व्याहितस्तप्यते परमं हैव लोकं जयति य एवं वेदैतद्वै परमं तपो यं प्रेतमरण्यं हरन्ति परमं हैव लोकं जयति य एवं वेदैतद्वै परमं तपो यं प्रेतमग्नावभ्यादधति परमं हैव लोकं जयति य एवं वेद ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमाध्याये एकादशं ब्राह्मणम् ॥

अन्नं ब्रह्मेत्येक आहुस्तन्न तथा पूयति वा अन्नमृते प्राणात् प्राणो ब्रह्मेत्येक आहुस्तन्न तथा शुष्य

तेन मार्गेण [illegible] विद्या [illegible] ता लोकानतिक्रम्य (अशोकं) शोकरहितं (अहिमं) हिमाद्याधिदैविकदुःखरहितं परब्रह्मलोकं गत्वा शाश्वतीः अनन्तान् संवत्सरान् तस्मिन्नेव वसति न पुनरावर्तत इत्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमाध्याये दशमब्राह्मणभाष्यम् ॥

(एतद्वै परमं तपो यद्व्याहितस्तप्यते परमं हैव लोकं जयति य एवं वेदेति ।) व्याहितः व्याधितः । ज्वरादिव्याधिगृहीतस्तु यत्तप्यते तदेव परमं तप इत्येवं विद्वान् दुःखं सहमानश्च । तदेवं विजयतो विदुषः कर्मक्षपणहेतुत्वेन तपो भवति । स एवं तेन विज्ञानेन तपसा दग्धकिल्बिषः परमं हैव लोकं जयति य एवं वेद । (एतद्वै परमं तपो यं प्रेतमरण्यं हरन्ति परमं हैव लोकं जयति य एवं वेद) यं प्रेतं ग्रामादरण्यं ऋत्विजो हरन्ति तस्मिन्नरण्ये ग्रामादरण्यगमनसामान्यात् परमं तपो भविष्यतीति तत्र परमतपस्त्वबुद्धिं जीवद्दशायां यः करोति स परमं लोकं जयति । (एतद्वै परमं तपो यं प्रेतमग्नावभ्यादधति परमं हैव लोकं जयति य एवं वेद) अग्निप्रवेशसामान्यात् भविष्यति प्रेतदहनस्य स्वस्याग्नावभ्याधाने परमतपस्त्वबुद्धिं कुर्वतः परलोकप्राप्तिरित्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमाध्याये एकादशब्राह्मणभाष्यम् ॥

(अन्नं ब्रह्मेत्येक आहुस्तन्न तथा पूयति वा अन्नमृते प्राणात्) केचिदन्नं ब्रह्मेत्याहुः । तन्न तथा युज्यते । प्राणादृते तदन्नं पूयति पूतीभावमापद्यते ।

णे सर्वाणि ह वा अस्मिन्भूतानि विशन्ति सर्वाणि भूतानि रमन्ते य एवं वेद ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमोऽध्याये अष्टमं ब्राह्मणम् ॥

उक्थं प्राणो वा उक्थं प्राणो हीदं सर्वमुत्थापयत्युद्धास्मादुक्थविद्वीरस्तिष्ठत्युक्थस्य सायुज्यं सलोकतां जयति य एवं वेद ॥ ॥ १ ॥

यजुः प्राणो वै यजुः प्राणे हीमानि सर्वाणि भूतानि युज्यन्ते युज्यन्ते हास्मै सर्वाणि भूतानि श्रैष्ठ्याय यजुषः सायुज्यं सलोकतां जयति य एवं वेद ॥ २ ॥

साम प्राणो वै साम प्राणे हीमानि सर्वाणि भूतानि सम्यञ्चि सम्यञ्चि हास्मै सर्वाणि भूतानि श्रैष्ठ्याय कल्पन्ते साम्नः सायुज्यं सलोकतां जयति य एवं वेद ॥ ३ ॥

अतः प्राणस्य सर्वात्मत्वमित्यर्थः । विरमितिगुणविशिष्टप्राणोपासनस्य फलमाह — (सर्वाणि ह वा अस्मिन्भूतानि विशन्ति सर्वाणि भूतानि रमन्ते य एवं वेदेति ॥) स्पष्टार्थः ॥ ॥ १ ॥

इति सप्तमोऽध्याये अष्टमब्राह्मणभाष्यम् ॥

प्राणस्यैव दृष्ट्यन्तरेणोपासनमाह — उक्थम् इति प्राण उपासीतेति शेषः । उक्थशब्दः शस्त्रविशेषवचनोऽपि यजुःसामप्रायपाठादृग्वाचकः । शस्त्रपरस्यापि निर्देशः । तदेतदाह — (प्राणो वा उक्थमिति ॥) प्राणस्योक्थत्वमुपपादयति — (प्राणो हीदं सर्वमुत्थापयतीति ॥) न ह्यप्राणः कश्चिदुत्तिष्ठतीति भावः । (उद्धास्मादुक्थविद्वीरस्तिष्ठति) अस्मादेवंविद उक्थविद उक्थप्राणविदो वीरः पुत्रः उत्तिष्ठतीति व्यवहितेन सम्बन्धः । एवं दृष्टफलमुक्त्वा अदृष्टं फलमाह — (उक्थस्य सायुज्यं सलोकतां जयति य एवं वेदेति ॥) उक्थप्राणेन सायुज्यं सलोकतां प्राप्नोतीति भावः ॥ ॥ १ ॥

यजुः इति प्राण उपासीतेति शेष इत्यादि पूर्ववत् । प्राणे सति हीमानि सर्वाणि भूतानि (युज्यन्ते) सङ्गच्छन्ते । अतः प्राणो यजुः । (युज्यन्ते हास्मा इत्यादि ।) अस्मा इत्यस्य श्रेष्ठभावमिति एवंविदः श्रैष्ठ्याय युज्यन्ते सङ्गच्छन्ते । उद्युञ्जते सर्वाणि भूतानीत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ २ ॥

(साम प्राणो वै सामेत्यादि ॥) पूर्ववत् । (सम्यञ्चि) सङ्गतानि भवन्तीत्यर्थः । अस्मै श्रैष्ठ्याय सम्यञ्चि कल्पन्ते । श्रेष्ठभावमिति प्राणविदः श्रैष्ठ्याय सङ्गतानि सन्ति कल्पन्ते इत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ॥ ३ ॥

क्षत्रं प्राणो वै क्षत्रं प्राणो हि वै क्षत्रं त्रायते हैनं प्राणः क्षणितोः प्र क्षत्रमत्रमाप्नोति क्षत्रस्य सायुज्यं सलोकतां जयति य एवं वेद ॥ ॥ ४ ॥

इति सप्तमाध्याये त्रयोदशं ब्राह्मणम् ॥

भूमिरन्तरिक्षं द्यौरित्यष्टावक्षराण्यष्टाक्षरं ह वा एकं गायत्र्यै पदमेतदु हैवास्या एतत्स यावदेषु त्रिषु लोकेषु तावद्ध जयति योऽस्या एतदेवं पदं वेद ॥ ॥ १ ॥

ऋचो यजूंषि सामानीत्यष्टावक्षराण्यष्टाक्षरं ह वा

क्षत्रम् इति प्राणमुपासीतेति शेषः । तत्रोपपत्तिः (प्राणो वै क्षत्रमिति ॥) तत्र विवरणं प्रत्याह— (प्राणो हि वै क्षत्रमिति ॥) प्राणस्य क्षत्रत्वं प्रसिद्धमिति भावः । तदुपपादयति— (त्रायते हैनं प्राणः क्षणितोरिति ॥) “क्षणु हिंसायाम्” इति धातोः “इनुसर्वधातुभ्य” इति इनु । क्षणिः हिंसा । तस्मात् [illegible] तोसुन्प्रत्ययः । हिंसातस्त्रायते एनं प्राण इत्यर्थः । शस्त्रादिहिंसायामपि प्राणसद्भावे पुनर्मांसेन पूर्णं भवतीत्यर्थः । विद्यायाः फलमाह— (प्र क्षत्रमत्रमाप्नोतीति ॥) न त्रायते कश्चन केनचिदिति अत्रं प्राणः तत्रं क्षत्रं क्षत्रगुणविशिष्टं प्राप्नोतीत्यर्थः । (क्षत्रस्य सायुज्यं सलोकतां जयति) क्षत्रप्राणस्य सायुज्यसालोक्ये गच्छतीत्यर्थः ॥ ॥ ४ ॥

इति सप्तमाध्याये त्रयोदशब्राह्मणभाष्यम् ॥

एवं [illegible]हृदयाद्यनेकविशिष्टस्योपासनमुक्त्वा गायत्र्युपाधिविशिष्टस्य उपासनमाह— (भूमिरन्तरिक्षं द्यौरित्यष्टावक्षराणीत्यादिना ॥) द्यौरित्यक्षरद्वयं कृत्वा यकारेण सहाष्टत्वं द्रष्टव्यम् । (अष्टाक्षरं ह वा एकं गायत्र्यै पदम्) गायत्र्या एकं पदमष्टाक्षरम् । एकैकः पादोऽष्टाक्षर इत्यर्थः । (एतदु हैवास्या एतत्) एतत् लोकत्रयात्मकं [illegible] गायत्र्या एतत् पदम् । एकं पदमित्यर्थः । [illegible] गायत्र्येकपदज्ञानस्य फलमाह— (स यावदेषु त्रिषु लोकेषु तावद्ध जयति योऽस्या एतदेवं पदं वेद) एवमेतत् पदं यो वेद स त्रिषु लोकेषु यावज्जेतव्यं तावज्जयतीत्यर्थः । एवमुत्तरत्रापि ॥ ॥ १ ॥

(ऋचो यजूंषि सामानीत्यष्टावक्षराणीत्यादि ॥) (एतदु

𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌹𑌿 𑌵𑍈 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌦𑌿𑌦𑌾𑌨𑍀𑌂 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌵𑌿𑌵𑌦𑌮𑌾𑌨𑌾
𑌵𑍇𑌯𑌾𑌤𑌾𑌮𑌹𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌮𑌹𑌮𑌶𑍍𑌰𑍌𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌦𑌹𑌮𑌦
𑌰𑍍𑌶𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌏𑌵 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌦𑌧𑍍𑌯𑌾𑌮 𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑌲𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿
𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌵𑍈 𑌬𑌲𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌾
𑌹𑍁𑌰𑍍𑌬𑌲𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍋𑌜𑍀𑌯 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍇𑌵𑌂𑌵𑍇𑌷𑌾 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾 𑌸𑌾 𑌹𑍈𑌷𑌾 𑌗𑌯𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌵𑍈 𑌗𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌦𑍍𑌯𑌦𑍍𑌗𑌯𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌨𑌾𑌮 𑌸 𑌯𑌾𑌮𑍇
𑌵𑌾𑌮𑍂𑌂 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹𑍈𑌷𑍈𑌵 𑌸𑌾 𑌸 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾
𑌣𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯𑌤𑍇 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌜𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾) 𑌸𑍈𑌷𑌾 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍇 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌤𑍇 𑌪𑌦𑍇 𑌪𑌰𑍋𑌰
𑌜𑌸𑌿 𑌸𑌂𑌭𑍂𑌵𑌾𑌧𑌾𑌰𑍇𑌷 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑍇) 𑌪𑍍𑌰
𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌵𑍈 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑍍) 𑌕𑌥𑌂 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌿 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤
𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌸𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌵𑍇 𑌵𑌿𑌵𑌾𑌦𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌹 — (𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌹𑌿
𑌵𑍈 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌤𑍍𑌰𑍋𑌪𑌪𑌤𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌹 — (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌯𑌦𑌿𑌦𑌾𑌨𑍀𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾)
𑌅𑌹𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌃 𑌅𑌹𑌮𑌶𑍍𑌰𑍌𑌷𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑍇𑌕𑌃 𑌏𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌵𑍌 𑌵𑌿𑌵𑌦𑌮𑌾𑌨𑌾
𑌵𑍇𑌯𑌾𑌤𑌾𑌂 𑌕𑍍𑌵𑌚𑌿𑌤𑍍𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯 𑌏𑌵𑌂 𑌬𑍍𑌰𑍂𑌯𑌾𑌦𑌹𑌮𑌦𑌰𑍍𑌶𑌮𑌿𑌤𑌿
𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌏𑌵 𑌶𑍍𑌰𑌦𑍍𑌦𑌧𑍍𑌯𑌾𑌮) 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾𑌽𑌹𑌂 𑌦𑍃𑌷𑍍𑌟𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌶𑍍𑌰
𑌦𑍍𑌧𑌾𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑍀𑌮𑌹𑌿 𑌨 𑌤𑍁 𑌤𑌥𑌾𑌽𑌹𑌮𑌶𑍍𑌰𑍌𑌷𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌦𑌨𑌾𑌚𑍍𑌛𑍍𑌰𑌦𑍍𑌧𑌾
𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍍𑌵𑍈 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑌲𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟
𑌮𑍍 । (𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌤𑍍𑌯𑌂 𑌬𑌲𑌶𑌬𑍍𑌦𑌵𑌾𑌚𑍍𑌯𑍇
𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌬𑌲𑌂 𑌸𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑍋𑌜𑍀𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥) 𑌓𑌜𑍀𑌯𑌃
𑌓𑌜𑌸𑍍𑌵𑌿𑌤𑌰𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌯𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌤𑌾
𑌦𑌾𑌶𑍍𑌰𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌬𑌲𑌵𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌏𑌵𑌂𑌵𑍇𑌷𑌾 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇
𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾) 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌮𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿
𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌨𑌿𑌰𑍍𑌵𑌚𑌨𑌮𑌾𑌹 — (𑌸𑌾 𑌹𑍈𑌷𑌾 𑌗𑌯𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇)
𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 "𑌤𑍍𑌰𑍈𑌙𑍍 𑌪𑌾𑌲𑌨𑍇" । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑌾𑌤𑍍𑌮𑌨𑍇𑌪𑌦𑌮𑍍 । 𑌪𑌾𑌲𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ।
𑌗𑌯𑌶𑌬𑍍𑌦𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌚𑌷𑍍𑌟𑍇 — (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾 𑌵𑍈 𑌗𑌯𑌾𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌇𑌤𑌿)
𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑍍 𑌤𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌦𑍍𑌯𑌦𑍍𑌗𑌯𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌗𑌾
𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌨𑌾𑌮) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । (𑌸 𑌯𑌾𑌮𑍇𑌵𑌾𑌮𑍂𑌂 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹𑍈𑌷𑍈𑌵 𑌸𑌾)
𑌸𑌃 𑌆𑌚𑌾𑌰𑍍𑌯𑌃 "𑌤𑌤𑍍𑌸𑌵𑌿𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌰𑍇𑌣𑍍𑌯𑌮𑍍" 𑌇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑍇𑌣 𑌯𑌾𑌂 𑌸𑌾𑌵𑌿
𑌤𑍍𑌰𑍀𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹 𑌸𑌾 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀 𑌏𑌷𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌕𑌪𑌤𑌨𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯
𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯𑌤𑍇) 𑌸𑌃 𑌆𑌚𑌾
𑌰𑍍𑌯𑍋 𑌯𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑍍𑌨𑌰𑌕𑌪𑌤𑌨𑌾𑌦𑌿𑌭𑍍𑌯𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾
𑌯𑌤𑍇 । 𑌅𑌤𑍋 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑍇𑌵 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌦𑌮𑌾𑌪𑍍𑌨𑍁𑌯𑌾𑌦𑌥𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌏𑌤𑌦𑍇𑌵 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌂 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌤𑌂 𑌪𑌦𑌂 𑌪𑌰𑍋𑌰𑌜𑌾 𑌯 𑌏𑌷 𑌤𑌪𑌤𑌿 𑌨𑍈𑌵 𑌕𑍇𑌨𑌚𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌂 𑌕𑍁𑌤 𑌉 𑌏𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑍀𑌯𑌾𑌤𑍍 ॥ ॥௬॥

𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌂 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍇𑌕𑌪𑌦𑍀 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌪𑌦𑍀 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌪𑌦𑍀 𑌚𑌤𑍁𑌷𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌪𑌦𑌸𑌿 𑌨 𑌹𑌿 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑍇 𑌨𑌮𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌾𑌯 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌤𑌾𑌯 𑌪𑌦𑌾𑌯 𑌪𑌰𑍋𑌰𑌜𑌸𑍇𑌽𑌸𑌾𑌵𑌦𑍋 𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌸𑌾𑌵𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌕𑌾𑌮𑍋 𑌮𑌾 𑌸𑌮𑍃𑌦𑍍𑌧𑍀𑌤𑌿 𑌵𑌾 𑌨 𑌹𑍈𑌵𑌾𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌸 𑌕𑌾𑌮𑌃 𑌸𑌮𑍃𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌪𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇𑌽𑌹𑌮𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌵𑌾 ॥ ॥ ௭ ॥

𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧 𑌵𑍈 𑌤𑌜𑍍𑌜𑌨𑌕𑍋 𑌵𑍈𑌦𑍇𑌹𑍋 𑌬𑍁𑌡𑌿𑌲𑌮𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌿𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚 𑌯𑌨𑍍𑌨𑍁 𑌹𑍋 𑌤𑌦𑍍𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌵𑌿𑌦𑌬𑍍𑌰𑍂𑌥𑌾 𑌅𑌥 𑌕𑌥𑌂 𑌹𑌸𑍍𑌤𑍀𑌭𑍂𑌤𑍋

𑌪𑌰𑍋𑌰𑌜𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌪𑌾𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌯𑌤𑍍𑌫𑌲𑌂 𑌤𑌦𑍇𑌤𑌚𑍍𑌚 𑌨 𑌕𑍇𑌨𑌾𑌪𑌿 𑌨𑌾𑌪𑍍𑌯𑌂 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌯𑍋𑌗𑍍𑌯𑌮𑍍 । 𑌕𑍁𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹— (𑌕𑍁𑌤 𑌉 𑌏𑌤𑌾𑌵𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑍀𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑌿 ।) 𑌏𑌤𑌦𑌨𑍁𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌫𑌲𑌂 𑌕𑍁𑌤𑌸𑍍𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌾𑌤𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍍𑌯𑌮𑍇𑌵 𑌫𑌲𑌂 𑌨𑌾𑌨𑍍𑌯𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥௬॥

(𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌮𑍍) 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌂 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥𑌾𑌨𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰 𑌉𑌚𑍍𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌮𑍇𑌵𑌾𑌹— (𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍇𑌕𑌪𑌦𑍀 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌪𑌦𑍀 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌪𑌦𑍀 𑌚𑌤𑍁𑌷𑍍𑌪𑌦𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌹𑍇 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑌿 । 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌸𑍍𑌸𑍁𑌵𑌰𑍍𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇𑌨𑍈𑌕𑍇𑌨 𑌪𑌾𑌦𑍇𑌨 𑌏𑌕𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑌿 । 𑌤𑍍𑌰𑌯𑍀𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑍇𑌨 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑍇𑌨 𑌪𑌾𑌦𑍇𑌨 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌪𑌦𑍀 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿𑌜𑌾𑌤𑌰𑍂𑌪𑍇𑌣 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍇𑌨 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌪𑌦𑍀 । 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑍇𑌣 𑌪𑌾𑌦𑍇𑌨 𑌪𑌰𑍋𑌰𑌜𑌸𑌾 𑌚𑌤𑍁𑌷𑍍𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑌿 । 𑌅𑌪𑌦𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑍇𑌤𑌦𑍍𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯𑌤𑌿— (𑌨 𑌹𑌿 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑌇𑌤𑌿 ।) 𑌪𑌦𑍍𑌯𑌸𑍇 𑌗𑌮𑍍𑌯𑌸𑍇 । 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌯𑌸 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌮𑌹𑌿𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍 𑌪𑌰𑌿𑌚𑍍𑌛𑌿𑌨𑍍𑌨𑌤𑌯𑌾 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌤𑍁𑌂 𑌨 𑌶𑌕𑍍𑌯𑌸 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌂 𑌪𑌾𑌦𑌂 𑌨𑌮𑌸𑍍𑌯𑌤𑌿— (𑌨𑌮𑌸𑍍𑌤𑍇 𑌤𑍁𑌰𑍀𑌯𑌾𑌯 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌤𑌾𑌯𑌪𑌦𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 । (𑌅𑌸𑌾𑌵𑌦𑍋 𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌦𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ।) 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌵𑌿𑌤𑍍 𑌯𑌂 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌅𑌸𑍌 𑌶𑌤𑍍𑌰𑍁𑌃 𑌅𑌦𑌃 𑌇𑌦𑌂 𑌵𑌾𑌞𑍍𑌛𑌿𑌤𑌂 𑌮𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌤𑍍 𑌨𑍈𑌵 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍁 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾 । 𑌅𑌸𑍌 𑌕𑌾𑌮𑌃 𑌅𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌶𑌤𑍍𑌰𑌵𑍇 (𑌮𑌾 𑌸𑌮𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿) 𑌸𑌮𑍃𑌦𑍍𑌧𑌂 𑌮𑌾 𑌭𑍂𑌤𑍍 । 𑌵𑍃𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌾𑌦𑌿𑌭𑌿𑌃 । 𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾 । 𑌯𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌶𑌤𑍍𑌰𑌵𑍇 । 𑌯𑌂 𑌶𑌤𑍍𑌰𑍁𑌮𑍁𑌦𑍍𑌦𑌿𑌶𑍍𑌯 𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍 । 𑌏𑌵𑌂 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑍍𑌯𑌂 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌮𑍁𑌪𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 𑌤𑌸𑍍𑌮𑍈 𑌸 𑌕𑌾𑌮𑍋 𑌨 𑌸𑌮𑍃𑌧𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑌿 । 𑌅𑌹𑌮𑌦𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍇𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌤𑌵𑌾𑌨𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌯 𑌉𑌪𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌂 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌤𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑍍𑌨𑍋𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍇𑌷𑌾𑌂 𑌤𑍍𑌰𑌯𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌕𑌲𑍍𑌪𑍇𑌨 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌗 𑌇𑌤𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௭ ॥

(𑌏𑌤𑌦𑍍𑌧 𑌵𑍈 𑌤𑌜𑍍𑌜𑌨𑌕𑍋 𑌵𑍈𑌦𑍇𑌹𑍋 𑌬𑍁𑌡𑌿𑌲𑌮𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌿𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚) 𑌏𑌤𑌤𑍍 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌵𑌿𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁𑌤𑍍𑌯 𑌵𑍈𑌦𑍇𑌹𑍋 𑌜𑌨𑌕𑌃 𑌨𑍃𑌪𑌃 𑌬𑍁𑌡𑌿𑌲𑌮𑌂 𑌆𑌶𑍍𑌵𑌤𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯𑌮𑌾𑌶𑍍𑌵𑌤𑌰𑌾𑌶𑍍𑌵𑌿𑌮𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌉𑌕𑍍𑌤

वहसीति मुखं ह्यस्याः सम्राण्न विदाञ्चकारेति होवाच
तस्या अग्निरेव मुखं यदि ह वा अपि बह्विवाग्नावभ्यादधति
सर्वमेव तत्सन्दहत्येवं हैवैवंविद्यद्यपि बह्विव
पापं करोति सर्वमेव तत्संप्साय शुद्धः पूतोऽजरो
ऽमृतः सम्भवति ॥ ॥ ८ ॥

इति सप्तमेऽध्याये चतुर्दशं ब्राह्मणम् ॥

हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् । तत्त्वं
पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये । पूषन्नेक
र्षे यम सूर्य प्राजापत्य व्यूह रश्मीन् । समूह ते

होवाच— (यन्नु हो तद्गायत्रीविदब्रूथा इति ॥) हो अहो ।
तद्गायत्रीविदस्मीत्यब्रूथाः उक्तवानसि । तस्य वचसोऽननु
रूपमिदमित्यर्थः । तदेव तदाह— (अथ कथं हस्तीभूतो व
हसीति ॥) हस्तीव प्रतिग्रहादिजन्यं पापं वहसि । कथमहं
गायत्रीविदिति ब्रवीषि । नैतदनुरूपमित्यर्थः । सम्राड्—
(मुखं ह्यस्याः सम्राण्न विदाञ्चकारेति होवाच) हे सम्राट्
मुखं गायत्र्या जानन्नपि तस्या मुखं न ज्ञातवानस्मि । अतः
पापं वहामीत्युक्तवान् । इत्याह— (तस्या अग्निरेव मुखं
यदि ह वा अपि बह्विवाग्नावभ्यादधति ॥) तस्याः गायत्र्याः अग्निर्मुखम् । यदि बहू
नीन्धनानि अग्न्यादयः प्रक्षिपन्ति, तत्सर्वं सन्दहति । एव
मेवैवंविद्बहु पापं करोत्येव तच्च कृतं पापं सर्वं
(संप्साय) ''भक्षयित्वा'' इत्यर्थः । (पूतः) ब्रह्मविद्या
प्रतिबन्धकपापरहितः (शुद्धः) सम्पन्नब्रह्मविद्यः (अजरो
ऽमृतः सम्भवति) जरामरणशून्यो भवतीत्यर्थः ॥ ॥ ८ ॥

इति सप्तमेऽध्याये चतुर्दशब्राह्मणभाष्यम् ॥

[illegible] प्रार्थनामन्त्रः ।
(हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम्) सत्यस्य
ब्रह्मणो मुखं द्वारम् । ब्रह्मप्राप्तिमार्ग इत्यर्थः । हिरण्मये
न पात्रेण ज्योतिर्मयेन तेजोमयेन अपिहितं छादितम् । (तत्त्वं
पूषन्नपावृणु) तत् द्वारं हे पूषन् अपावृणु अनावृ
तं कुरु । किमर्थमित्यत आह— (सत्यधर्माय दृष्टये) सत्यं
ब्रह्म धर्मः श्रेयःसाधनं यस्य तस्मै । ब्रह्मोपासन
निष्ठाय ब्रह्मदर्शनाय मह्यं दृष्टये ब्रह्मदर्शनाये
त्यर्थः । (पूषन्नेकर्षे यम सूर्य प्राजापत्य) हे पू
षन् । एकश्चासावृषिश्च एकर्षिः । ऋषिः द्रष्टा । सर्वेषाम

𑌜𑍋 𑌯𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿 𑌯𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌸𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌸𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 । 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌨𑌿𑌲𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌥𑍇𑌦𑌂 𑌭𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑍍 । 𑍐(𑌕𑍍𑌰)𑌕𑍍𑌰𑌤𑍋 𑌸𑍍𑌮𑌰 𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌮𑌰 𑌕𑍍𑌰𑌤𑍋 𑌸𑍍𑌮𑌰 𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌮𑌰 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍇 𑌨𑌯 𑌸𑍁𑌪𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌯𑍇 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌦𑍇𑌵 𑌵𑌯𑍁𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 । 𑌯𑍁𑌯𑍋𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌜𑍍𑌜𑍁𑌹𑍁𑌰𑌾𑌣𑌮𑍇𑌨𑍋 𑌭𑍂𑌯𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌤𑍇 𑌨𑌮 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌵𑌿𑌧𑍇𑌮 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌃 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌃 ॥

𑌏𑌕𑌰𑍍𑌷𑍇 𑌦𑍍𑌵𑌿𑌤𑍀𑌯𑌰𑌹𑌿𑌤𑌃 । 𑌯𑌮 𑌯𑌮𑌿𑌤𑌃 । 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯 𑌸𑍁𑌷𑍍𑌠𑍁 𑌈𑌰𑌯𑌤𑌿 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑌿𑌤𑌿 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌃 । 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌜𑌾𑌪𑌤𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌃 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰 । (𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍𑌸𑌮𑍂𑌹 𑌤𑍇𑌜𑌃) 𑌤𑌾𑌪𑌕𑌾𑌨𑍍 𑌰𑌶𑍍𑌮𑍀𑌨𑍍 𑌵𑍍𑌯𑍂𑌹 𑌅𑌪𑌨𑌯 । 𑌤𑍇𑌜𑌸𑍍𑌸𑌮𑍂𑌹𑌂 𑌸𑌂𑌕𑍍𑌷𑌿𑌪 । 𑌕𑌿𑌮𑌰𑍍𑌥𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌯𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌯𑌾𑌣𑌤𑌮𑌂 𑌤𑌤𑍍𑌤𑍇 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌾𑌮𑌿) 𑌤𑍇𑌜𑌸𑌾𑌂 𑌸𑌂𑌕𑍍𑌷𑍇𑌪𑌾𑌦𑍇𑌵 𑌤𑌵 𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑍁𑌂 𑌶𑌕𑍍𑌯𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌯𑍋𑌽𑌸𑌾𑌵𑌸𑍌 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌸𑍍𑌸𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿) 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌯𑌾𑌦𑍃𑌗𑍍𑌭𑍂𑌤𑌃 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌗𑍍𑌭𑍂𑌤𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 । 𑌤𑌾𑌦𑍃𑌗𑍍𑌭𑍂𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌤𑌯𑌾 𑌵𑍇𑌦𑍍𑌮𑌿 । 𑌤𑍍𑌵𑌤𑍍𑌤𑌤𑍍𑌤𑍍𑌵𑌵𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌨𑌿𑌲𑌮𑌮𑍃𑌤𑌮𑌥𑍇𑌦𑌂 𑌭𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌮𑍍) 𑌅𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌗𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌮𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑌨𑌿𑌲𑌂 𑌶𑍍𑌰𑍀𑌯𑌤𑌾𑌮𑍍 । 𑌅𑌥𑍇𑌦𑌂 𑌶𑌰𑍀𑌰𑌂 𑌭𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌭𑌵𑌤𑍁 । 𑌤𑌦𑌸𑍍𑌯 𑌦𑍇𑌹𑌸𑍍𑌯𑌾𑌧𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌤𑌾𑌭𑌿𑌮𑌾𑌨𑍀 𑌨𑌾𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 । 𑌤𑌦𑍍𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌵𑌾𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑍐 𑌕𑍍𑌰𑌤𑍋 𑌸𑍍𑌮𑌰 𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌸𑍍𑌮𑌰) 𑌓𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌣𑌵𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌪𑌾𑌦𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌮𑍍𑌬𑍋𑌧𑌨𑌮𑍍 । “𑌅𑌗𑍍𑌨𑍇𑌃 𑌕𑍍𑌰𑌤𑍁𑌰𑍍𑌦𑍇𑌵𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌕𑌰𑌣𑍀”𑌤𑌿 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌣𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍀 । 𑌕𑍍𑌰𑌤𑍋𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌸𑍍𑌯 । 𑌉𑌪𑌾𑌸𑍍𑌤𑌿𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌿𑌤𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌮𑌰 । 𑌤𑌦𑌙𑍍𑌗𑌤𑌯𑌾 𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌪𑌿 𑌸𑍍𑌮𑌰 । 𑌅𑌹𑌂 𑌦𑍇𑌹𑌵𑌿𑌲𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌤𑍍𑌮𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑍀 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾𑌙𑍍𑌗𑌕𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌃 । 𑌅𑌤𑌸𑍍𑌤𑍍𑌵𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑌰𑍂𑌪𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌦𑌰𑍍𑌶𑌯, 𑌶𑌕𑍍𑌤𑌿𑌮𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌯𑌤𑍍𑌸𑍍𑌵𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌾𑌦𑌿𑌪𑌥𑌦𑍇𑌵𑌤𑌾𑌪𑍍𑌰𑌾𑌰𑍍𑌥𑌨𑌾𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 (𑌅𑌗𑍍𑌨𑍇 𑌨𑌯 𑌸𑍁𑌪𑌥𑌾 𑌰𑌾𑌯𑍇 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌦𑍇𑌵 𑌵𑌯𑍁𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍) 𑌹𑍇 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍇 । 𑌸𑍁𑌪𑌥𑌾 𑌶𑍋𑌭𑌨𑍇𑌨𑌾𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌾𑌦𑌿𑌮𑌾𑌰𑍍𑌗𑍇𑌣 𑌰𑌾𑌯𑍇 𑌐𑌶𑍍𑌵𑌰𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌰𑌾𑌜𑍍𑌯𑌾𑌯 । 𑌮𑍋𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌾𑌨𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌪𑌯 । 𑌹𑍇 𑌦𑍇𑌵 𑌦𑍇𑌦𑍀𑌪𑍍𑌯𑌮𑌾𑌨 । 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌯𑍁𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌣𑌿 𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌾𑌨𑌿 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌭𑌵𑌸𑌿 । 𑌅𑌤𑍋 𑌮𑌦𑍀𑌯𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌾𑌨𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌯𑌗𑍍𑌜𑌾𑌨𑌾𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑍁𑌯𑍋𑌧𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌜𑍍𑌜𑍁𑌹𑍁𑌰𑌾𑌣𑌮𑍇𑌨𑌃) 𑌯𑍁𑌯𑍋𑌧𑌿 𑌅𑌪𑌨𑌯 । 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌤𑍍 𑌅𑌸𑍍𑌮𑌤𑍍𑌤𑌃 । 𑌜𑍁𑌹𑍁𑌰𑌾𑌣𑌂 𑌕𑍁𑌟𑌿𑌲𑌮𑍍 । “𑌹𑍍𑌵𑍃 𑌕𑍌𑌟𑌿𑌲𑍍𑌯𑍇” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌾𑌦𑍍𑌧𑌾𑌤𑍋𑌃 𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌰𑍂𑌪𑌮𑍍 । 𑌏𑌨𑌃 𑌪𑌾𑌪𑌂 𑌯𑌦𑍁𑌪𑌾𑌯𑌵𑌿𑌰𑍋𑌧𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌭𑍂𑌯𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌂 𑌭𑍂𑌯𑌸𑍀𑌂 𑌨𑌮𑌉𑌕𑍍𑌤𑌿𑌂 𑌤𑍇 𑌕𑌰𑌵𑌾𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ௧ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍋𑌽𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌃 ॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

यो ह वै ज्येष्ठं च श्रेष्ठं च वेद ज्येष्ठश्च श्रेष्ठश्च स्वानां भवति प्राणो वै ज्येष्ठश्च श्रेष्ठश्च ज्येष्ठश्च श्रेष्ठश्च स्वानां भवत्यपि च येषां बुभूषति य एवं वेद ॥ १ ॥

यो ह वै वसिष्ठां वेद वसिष्ठः स्वानां भवति वाग्वै वसिष्ठा वसिष्ठः स्वानां भवत्यपि च येषां बुभूषति य एवं वेद ॥ २ ॥

यो ह वै प्रतिष्ठां वेद प्रतितिष्ठति समे प्रतितिष्ठति दुर्गे चक्षुर्वै प्रतिष्ठा चक्षुषा हि समे च दुर्गे च प्रतितिष्ठति प्रतितिष्ठति समे प्रतितिष्ठति दुर्गे य एवं वेद ॥ ३ ॥

यो ह वै संपदं वेद संहास्मै पद्यते यं कामं कामयते श्रोत्रं वै संपच्छ्रोत्रे हीमे सर्वे वेदा अभिसंपन्नाः संहास्मै पद्यते यं कामं कामयते य एवं

अथ षष्ठाध्यायभाष्यम् ॥

प्राणविषयकविद्या प्रस्तूयते — (यो ह वै ज्येष्ठं च श्रेष्ठं च वेद ज्येष्ठश्च श्रेष्ठश्च स्वानां भवतीत्यादि ॥) प्राणो हीन्द्रियाणां मध्ये ज्येष्ठः । प्राणव्यापारानन्तरभावित्वादिन्द्रियाणां प्रवृत्तेरिति भावः । श्रेष्ठश्च वक्ष्यमाणरीत्येति भावः । एवं तं प्राणमुपास्ते यः सः स्वानां ज्ञातीनां ज्येष्ठः श्रेष्ठश्च भवति । अपि च येषां ज्येष्ठश्च श्रेष्ठश्च बुभूषति भवितुमिच्छति, तेषामपि ज्येष्ठः श्रेष्ठश्च भवतीत्यर्थः ॥ १ ॥

(यो ह वै वसिष्ठां वेद वसिष्ठः स्वानां भवतीत्यादि ॥) अतिशयेन वसुमत्त्वं वसिष्ठत्वम् । (वाग्वै वसिष्ठेति ॥) वाग्मिनो हि वसुमत्ता भवति, अतो वाचो वसिष्ठत्वं सिद्धम् । शिष्टं पूर्ववत् ॥ २ ॥

(यो ह वै प्रतिष्ठां वेद प्रतितिष्ठति समे प्रतितिष्ठति दुर्गे इत्यादि ॥) (चक्षुर्वै प्रतिष्ठेति ॥) चक्षुषः प्रतिष्ठाकरणं समविषमदेशप्रदेशसञ्चारे चक्षुषः प्रतिष्ठाहेतुत्वम् । शिष्टं पूर्ववत् ॥ ३ ॥

(यो ह वै संपदं वेद संहास्मै पद्यते यं कामं कामयत इत्यादि ॥) (संहास्मै पद्यत इत्यादि ॥) अस्मै संप

वेद ॥ ॥ ४ ॥

यो ह वा आयतनं वेदायतनꣳ स्वानां भवत्यायतनञ्जनानां मनो वा आयतनमायतनꣳ स्वानां भवत्यायतनञ्जनानां य एवं वेद ॥ ॥ ५ ॥

यो ह वै प्रजातिं वेद प्रजायते ह प्रजया पशुभी रेतो वै प्रजातिः प्रजायते ह प्रजया पशुभिर्य एवं वेद ॥ ॥ ६ ॥

ते हेमे प्राणा अहꣳश्रेयसे विवदमाना ब्रह्म जग्मुस्तद्धोचुः को नो वसिष्ठ इति तद्धोवाच यस्मिन्व उत्क्रान्त इदꣳ शरीरं पापीयो मन्यते स वो वसिष्ठ इति ॥ ॥ ७ ॥

वाग्घोच्चक्राम सा संवत्सरं प्रोष्यागत्योवाच कथमशकत मदृते जीवितुमिति ते होचुर्यथाकला अवदन्तो वाचा प्राणन्तः प्राणेन पश्यन्तश्चक्षुषा शृण्वन्तश्श्रोत्रेण विद्वाꣳसो मनसा प्रजायमाना रेतसैवमजीविष्म

दृते श्रोत्रे सत्यपि सर्वे वेदाश्रवणाभावात् । तस्मात्तत्संपत्तद्गुणकं श्रोत्रं यो वेद तस्य काम्याः कामाः संपद्यन्त इत्यर्थः ॥ ॥ ४ ॥

(यो ह वा आयतनं वेद आयतनं स्वानां भवत्यायतनं जनानामित्यादि ॥) इन्द्रियाणां मनोधीनवृत्तिकत्वादिन्द्रियाणामाधारापेक्षया मनस आयतनत्वम् । तथैव जनानामायतनत्वम् । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ॥ ५ ॥

(यो ह वै प्रजातिं वेद प्रजायते ह प्रजया पशुभिरित्यादि ॥) (रेतो वै प्रजातिरिति ॥) रेतश्शब्देन प्रजननेन्द्रियं लक्ष्यते । तेन हि पुत्रपौत्रादिरूपया प्रकृष्टया जायतेवर्ष इति तत्प्रजातिः । शिष्टं स्पष्टम् ॥ ॥ ६ ॥

(ते हेमे प्राणा अहंश्रेयसे विवदमाना ब्रह्म जग्मुरित्यादि ॥) ते हेमे वागादयः प्राणाः अहं[illegible] श्रेयसे विवदमानाः ब्रह्म चतुर्मुखम् । नपुंसकत्वमार्षम् । जग्मुः । तं गत्वा (नः) अस्माकं मध्ये कः (वसिष्ठः) श्रेयानिति तद् ब्रह्म प्रत्यूचुः । तच्च ब्रह्मा प्रत्युवाच । किमिति? (वः) युष्माकं मध्ये यस्मिन्नुत्क्रान्ते इदं शरीरं (पापीयः) पापिष्ठतरमिव जना मन्यन्ते सः वः श्रेष्ठ इति प्रत्युवाचेत्यर्थः ॥ ७ ॥

(वाग्घोच्चक्राम सा संवत्सरं प्रोष्यागत्योवाचेत्यादि ॥) तत्र प्रथमतः परीक्षार्थं वागुत्क्रान्ता सती संवत्सरं प्रवा

𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌹 𑌵𑌾𑌕𑍍 ॥ ॥ ௮ ॥

𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑍍𑌹𑍋𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌷𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌥𑌮𑌶𑌕𑌤 𑌮𑌦𑍃𑌤𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑍁𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌧𑌾 𑌅𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌶𑍃𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂𑌸𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍈𑌵𑌮𑍍 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌹 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌃 ॥ ॥ ௯ ॥

𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂𑌹𑍋𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌷𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌥𑌮𑌶𑌕𑌤 𑌮𑌦𑍃𑌤𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑍁𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌬𑌧𑌿𑌰𑌾 𑌅𑌶𑍃𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂𑌸𑍋𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌰𑍇𑌤𑌸𑍈𑌵𑌮𑍍𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌹 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௦ ॥

𑌮𑌨𑍋 𑌹𑍋𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌷𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌥𑌮𑌶𑌕𑌤 𑌮𑌦𑍃𑌤𑍇 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑍁𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌮𑍁𑌗𑍍𑌧𑌾 𑌅𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂𑌸𑍋 𑌮𑌨𑌸𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌃𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌶𑍃𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍈𑌵𑌮𑍍 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌹 𑌮𑌨𑌃 ॥ ॥ ௧௧ ॥

𑌰𑍇𑌤𑍋 𑌹𑍋𑌚𑍍𑌚𑌕𑍍𑌰𑌾𑌮 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌂𑌵𑌤𑍍𑌸𑌰𑌂 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌷𑍍𑌯𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯𑍋𑌵𑌾𑌚 𑌕𑌥𑌮𑌶𑌕𑌤 𑌮𑌦𑍃𑌤𑍇𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑍁𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌤𑍇 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌰𑍍𑌯𑌥𑌾 𑌕𑍍𑌲𑍀𑌬𑌾 𑌅𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌯𑌮𑌾𑌨𑌾𑌰𑍇𑌤𑌸𑌾 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌪𑌶𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌷𑌾 𑌶𑍃𑌣𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌶𑍍𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌵𑌾𑌂𑌸𑍋 𑌮𑌨𑌸𑍈𑌵𑌮𑍍𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌮𑍇𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶 𑌹 𑌰𑍇𑌤𑌃 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌅𑌥 𑌹 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌸𑍁𑌹𑌯𑌃 𑌸𑍈𑌨𑍍𑌧𑌵𑌃 𑌪𑌡𑍍𑌵𑍀𑌶𑌶𑌙𑍍𑌕𑍂𑌨𑍍𑌸𑌂𑌵𑍃𑌹𑍇𑌦𑍇𑌵𑌂𑌹𑍈𑌵𑍇𑌮𑌾𑌨𑍍 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌨𑍍𑌸𑌂𑌵

𑌸𑌂 𑌕𑍃𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌪𑍁𑌨𑌰𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯 𑌹𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 (𑌋𑌤𑍇) 𑌮𑌾𑌂 𑌵𑌿𑌨𑌾 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑍁𑌂 (𑌕𑌥𑌮𑌶𑌕𑌤) 𑌕𑌥𑌂 𑌶𑌕𑍍𑌤𑌾 𑌇𑌤𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚 । 𑌤𑌤 𑌇𑌤𑌰𑍇 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑍂𑌚𑍁𑌃 । 𑌯𑌥𑌾 (𑌕𑌲𑌾𑌃) 𑌮𑍂𑌕𑌾𑌃 𑌵𑌾𑌚𑌾 𑌅𑌵𑌦𑌨𑍍𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌸𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌜𑍀𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃, 𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 𑌦𑌰𑍍𑌶𑌨𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌕𑍁𑌰𑍍𑌵𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌆𑌸𑌤𑍇, 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌯𑌮𑌪𑌿 (𑌅𑌜𑍀𑌵𑌿𑌷𑍍𑌮) 𑌜𑍀𑌵𑌿𑌤𑌵𑌨𑍍𑌤 𑌇𑌤𑌿 𑌹𑍋𑌚𑍁𑌃 । 𑌤𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍇𑌷𑍁 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌶𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌠𑍍𑌯𑌂 𑌨𑌾𑌸𑍍𑌤𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇 𑌵𑌾𑌗𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌵𑌿𑌵𑍇𑌶𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌏𑌵𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌤𑍍𑌰𑌾𑌪𑌿 𑌦𑍍𑌰𑌷𑍍𑌟𑌵𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥ ॥ ௮ ॥ ௯ ॥ ௧௦ ॥ ௧௧ ॥ ௧௨ ॥

(𑌅𑌥 𑌹 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌯𑌥𑌾 𑌮𑌹𑌾𑌸𑍁𑌹𑌯𑌃 𑌸𑍈𑌨𑍍𑌧𑌵𑌃 𑌪𑌡𑍍𑌵𑍀𑌶𑌶𑌙𑍍𑌕𑍂𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌥 𑌮𑍁𑌖𑍍𑌯𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣 𑌉𑌤𑍍𑌕𑍍𑌰𑌮𑌿𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍 𑌸𑌨𑍍 𑌯𑌥𑌾 𑌲𑍋𑌕𑍇 𑌮𑌹𑌾𑌨𑍍 𑌸𑍁𑌹𑌯𑌃 𑌶𑍋𑌭𑌨𑍋 𑌹𑌯𑌃 𑌸𑍈𑌨𑍍𑌧𑌵𑌃 𑌸𑌿𑌨𑍍𑌧𑍁𑌦𑍇𑌶𑌪𑍍𑌰𑌭𑌵𑌃 𑌪𑌰𑍀𑌕𑍍𑌷𑌣𑌾𑌯𑌾𑌶𑍍𑌵𑌾𑌰𑍋𑌹𑌾𑌰𑍂𑌢𑌃 𑌪𑌡𑍍𑌵𑍀𑌶𑌶𑌙𑍍𑌕𑍂𑌨𑍍 𑌪𑌡𑍍𑌵𑍀𑌶𑌾𑌶𑍍𑌵

வவர்ஹ தே ஹோசுர்மா பகவ உத்க்ரமீர்ந வை ஶக்ஷ்யாமஸ்த்வத்ரு
தே ஜீவிதுமிதி தஸ்யோ மே பலிம் குருதேதி ததேதி ॥ ௧௩ ॥
ஸா ஹ வாகுவாச யத்வா அஹம் வஸிஷ்டாஸ்மி த்வம் தத்வஸிஷ்டோz
ஸீதி யத்வா அஹம் ப்ரதிஷ்டாஸ்மி த்வம் தத்ப்ரதிஷ்டோzஸீதி சக்ஷு
யத்வா அஹம் ஸம்பதஸ்மி த்வம் தத்ஸம்பதஸீதி ஶ்ரோத்ரம் யத்வா அஹ
மாயதநமஸ்மி த்வம் ததாயதநமஸீதி மநோ யத்வா அஹம் ப்ரஜாதிரஸ்மி
த்வம் தத்ப்ரஜாதிரஸீதி ரேதஸ்தஸ்யோ மே கிமந்நம் கிம் வாஸ இதி
யதிதம் கிஞ்சாஶ்வப்ய ஆ க்ருமிப்ய ஆ கீடபதங்கேப்யஸ்தத்தேzந்நமாபோ
வாஸ இதி ந ஹ வா அஸ்யாநந்நம் ஜக்தம் பவதி நாநந்நம் ப்ரதிக்ருஹீதம்

தே ஶங்கவ: । பாதபந்தநஶங்கூந் (ஸம்வ்ருஹேத்) உத்வ்ருஹேத் । ஏவ
மேவேமாந் ஸர்வாந் ப்ராணாந் வாகாதீந் (ஸம்வவர்ஹ) உத்வவர்ஹ உத்த்ரு
தவாந் । (தே ஹோசுர்மா பகவ உத்க்ரமீர்ந வை ஶக்ஷ்யாமஸ்த்வத்ருதே ஜீவி
துமிதி ॥) தே ஹ ப்ராணா ஊசு: ஹே பகவந் மா ஜஹாஹி ? ஹே ப்ர
ப்ராண ? கிம் மோத்க்ரமீ: உத்க்ரமணம் மா கார்ஷீ: । த்வாம் விநா வயம் ஜீவி
தும் ந ஶக்ஷ்யாம இதி ஹோசு: । ஸ ப்ராண ஆஹ — (தஸ்யோ மே பலிம்
குருதேதி ॥) தஸ்ய மே ஶ்ரேஷ்டஸ்ய யதீயம் பலிம் குருத கரம்
ப்ரயச்சதேதி । ஶ்ரைஷ்ட்யநிர்தாரணே । ததேத்யேவ தேzபி ப்ரதிஜ்ஞா
தவந்த: ॥ ॥ ௧௩ ॥

(ஸா ஹ வாகுவாச யத்வா அஹம் வஸிஷ்டாஸ்மி த்வம் தத்வஸிஷ்டோzஸீ
தி ॥) யத்வை வாக் யேந குணேநாஹம் வஸிஷ்டாஸ்மி தஸ்ய தேந கு
ணேந த்வமேவ வஸிஷ்டோzஸி । ஏவ வஸிஷ்டத்வம் ப்ரதாநமிதி வாகாதீநா
ம் வ்யாக்யேயம் । ஶேஷம் ஶ்ரைஷ்ட்யநிர்தாரணே । ஸர்வம் பூர்வவத் । (தஸ்யோ
மே கிமந்நம் கிம் வாஸ இதி ॥) தஸ்ய ஏவங்குணவிஶிஷ்டஸ்ய
மே கிமந்நம் கிம் । வாஸ: வஸ்த்ரம் கிமிதி ஏவம் ப்ருஷ்டா வாகாதயோ ப்ராணா
ப்ரத்யூசு: । தே ப்ராஹு: — (யதிதம் கிஞ்சாஶ்வப்ய ஆ க்ருமிப்ய
ஆ கீடபதங்கேப்யஸ்தத்தேzந்நமாபோ வாஸ இதி ॥) ஶ்வப்ய: ப்ரப்ருதி
ஸர்வப்ராணிஜாதஸ்ய யதந்நம் தத்ஸர்வம் ப்ராணஸ்ய தேzந்நம் । ஆபோ
வாஸ: । ஸர்வப்ராணிஜாதாந்நே ப்ராணாந்நத்ருஷ்டி: கர்தவ்யா, ஆப்ஸு
வாஸோத்ருஷ்டி: கர்தவ்யேத்யர்த: । ந து ஸர்வபக்ஷணம் கர்தவ்யம் ஶக்
யம் வா கார்யமிதிவாzர்த: । தஸ்யாஸம்பவாதிதி உக்தம் ப்ராக் । ஸர்வ
ப்ராணிஜாதாந்நே ப்ராணாந்நத்ருஷ்டேர் பலம் ஶ்ரூயதே — (ந ஹ வா அஸ்யாநந்நம்
ஜக்தம் பவதி நாநந்நம் ப்ரதிக்ருஹீதம் பவதீத்யாதி ॥) ய ஏவமேததநஸ்ய
ப்ராணஸ்யாந்நம் வேத தஸ்ய ஸர்வம் ப்ராணஸ்யாந்நம் வேத அஸ்ய ஸர்வப்ராணாந்நத்ருஷ்
டிமத: அநந்நம் அஜக்தம் பவதி நாபக்ஷ்யம் பக்ஷிதம் பவதி ।

ய ஏவமேததநஸ்யாந்நம் வேத தத்வித்வாம்ஸ: ஶ்ரோத்ரியா அஶிஷ்யந்த ஆசாமந்த்யஶித்வாசாமந்த்யேதமேவ தமநமநக்நம் குர்வந்தோ மந்யந்தே ॥ ॥ ௧௪ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ப்ரதமம் ப்ராஹ்மணம் ॥

ஶ்வேதகேதுர்ஹ வா ஆருணேய: பஞ்சாலாநாம் பரிஷதமாஜகாம ஸ ஆஜகாம ஜைவலிம் ப்ரவாஹணம் பரிசாரயமாணம் தமுதீக்ஷ்யாப்யுவாத குமாரா(௩) இதி ஸ போ(௩) இதி ப்ரதிஶுஶ்ராவ

அபக்ஷ்யபக்ஷணே ந தோஷ இத்யர்த: । அநந்நம் அபக்ஷ்யம் ஶ்வாதிகம் ந ப்ரதிக்ருஹீதம் பவதி । ஶ்வாதிப்ரதிக்ரஹாதிநா ந தோஷ இதி யாவத் । "ஸர்வாந்நாநுமதிஶ்ச ப்ராணாத்யயே தத்தர்ஶநாத்" இதி ஸர்வாந்நாநுமதே: ப்ராணாத்யயவிஷயத்வஸமர்தநாத் அபக்ஷ்யபக்ஷணாதௌ தோஷாபாவப்ரதிபாதநமிதமாபத்விஷயமேவ த்ரஷ்டவ்யம் । (தத்வித்வாம்ஸ: ஶ்ரோத்ரியா அஶிஷ்யந்த ஆசாமந்த்யஶித்வாசாமந்தீத்யாதி ।) யஸ்மாதேவம் வாஸஸ்த்வேந ஸந்த்யாதவ்யம் தத் தத்வேத்தார: ஶ்ரோத்ரியா: வித்வாம்ஸ: ஆசமநீயாபிரத்பி: பூர்வோத்தரயோரேதம் ப்ராணமநக்நம் குர்வந்தோ மந்யந்தே । ய ஏவமேததநம் அநக்நம் ப்ராணமநக்நம் குர்வந்தோ மந்யந்தே அஶநாத் பூர்வம் பஶ்சாச்சாசாமந்தீத்யர்த: । அத்ர அநக்நம் குர்வந்தோ மந்யந்த இத்யநேந வாஸஸ்த்வேந த்யேயத்வம் வாஸ: ஆபாமாசமநீயாநாமிதி த்ரஷ்டவ்யம் । ஹாரிஷ்யாதாஹ்ருதம் "தஸ்மாதேவம்விதஶிஷ்யந்நாசாமேதஶித்வா சாசாமேத்" இத்யாதிவாக்யம் மாத்யந்திநஶாகாகதம் த்ரஷ்டவ்யம் ॥ ॥ ௧௪ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே ப்ரதமப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

ப்ரக்ருதிவியுக்தஜீவாத்மவிஷயாம் பஞ்சாக்நிவித்யாம் ப்ரஸ்தௌதி வைராக்யாய ப்ரஸ்தௌதி— (ஶ்வேதகேதுர்ஹ வா ஆருணேய: பஞ்சாலாநாம் பரிஷதமாஜகாம) நாம்நா ஶ்வேதகேது: ஆருணேரபத்யம் ஆருணேய: । ஸ: பஞ்சாலாநாம் தேஶாநாம் பரிஷதம் ஸபாம் ஸ்வவித்யாப்ரகடநாயாஜகாமேத்யர்த: । (ஸ ஆஜகாம ஜைவலிம் ப்ரவாஹணம் பரிசாரயமாணமிதி ।) ஜீவலஸ்யாபத்யம் ஜைவலி: । தம் ப்ரவாஹணநாமகம் ஸ்வப்ருத்யை: பரிசாரம் காரயந்தம் ராஜாநமாகமத் । (தமுதீக்ஷ்யாப்யுவாத குமாரா (௩) இதி ।) ஸ ராஜா தம் ஶ்வேதகேதுமுதீக்ஷ்ய குமாரா (௩) இதி ஸம்போதிதவாந் । ஸம்போதநே ப்லுத: । (ஸ போ(௩) இதி ப்ரதிஶுஶ்ராவேதி ।) ஸ: ஶ்வேதகேது: போ இதி ப்ரதிஶுஶ்ராவ ப்ரத்யுவாச । (அநுஶிஷ்டோ ந்வஸி பித்ரேதி ।) அத ராஜா வித்யாங்கம் வித்யாநுஶிஷ்டோऽஸீதி ஶ்வேதகேதும்

अनुशिष्टो न्वसि पित्रेति ओमिति होवाच ॥ ॥ १ ॥

वेत्थ यथेमाः प्रजाः प्रयत्यो विप्रतिपद्यन्ता (३) इति नेति होवाच वेत्थो यथेमं लोकं पुनरापद्यन्ता (३) इति नेति होवाच वेत्थो यथाऽसौ लोक एवं बहुभिः पुनः पुनः प्रयद्भिर्न सम्पूर्यता (३) इति नेति होवाच वेत्थो यतिथ्यामाहुत्यां हुतायामापः पुरुषवाचो भूत्वा समुत्थाय वदन्ती (३) इति नेति हैवोवाच वेत्थो देवयानस्य वा पथः प्रतिपदं पितृयाणस्य वा यत्कृत्वा देवयानं वा पन्थानं प्रतिपद्यन्ते

पप्रच्छ। (ओमिति होवाच) ओं अनुशिष्टोऽस्मीति इतर उवाचेत्यर्थः ॥ ॥ १ ॥

अथ तं राजा पृच्छति— (वेत्थ यथेमाः प्रजाः प्रयत्यो विप्रतिपद्यन्ता (३) इति ॥) प्रयत्यः म्रियमाणाः इमाः प्रजाः यथा येन प्रकारेण विप्रतिपद्यन्ते विशिष्टदेशं प्रतिपद्यन्ते इत्यर्थः। प्रश्ने प्लुतिः। इति इदमपि वेत्थ जानासि किमित्यर्थः। अयं गन्तव्यदेशप्रश्नः। अयं पृष्टः कुमारः (नेति होवाच) न वेद्मीत्युवाचेत्यर्थः। अथ पुनः पृच्छति— (वेत्थो यथेमं लोकं पुनरापद्यन्ता इति ॥) उकारः प्रश्ने। इमं लोकं यथा येन प्रकारेण पुनरागच्छन्तीति वेत्थेत्यर्थः। (नेति होवाच) इतरा इति शेषः। पुनः पृच्छति— (वेत्थो यथाऽसौ लोक एवं बहुभिः पुनः पुनः प्रयद्भिर्न सम्पूर्यता (३) इति ॥) असौ स्वर्गो लोकः अनवरतं प्रयद्भिः गच्छद्भिः पापरोषैः कदाचिन्न सम्पूर्यत इति वेत्थ किमित्यर्थः। (नेति होवाच) पूर्ववदर्थः। पुनः पृच्छति— (वेत्थ यतिथ्यामाहुत्यां हुतायामापः पुरुषवाचो भूत्वा समुत्थाय वदन्तीति ॥) यावतां पञ्चमीं प्रति। "तस्य पञ्चमे इती"ति श्रावणात्। यावत्संख्याकायामाहुत्यां हुतायामापः पुरुषवाच इति वाग्व्यापारयुक्ताः पुरुषवाचः। पुरुषशब्दवाच्याः समुत्थाय। पुरुषाकारपरिणताः समुत्थाय वदन्ति अभिवदनं कुर्वन्ति तदपि वेत्थ किमित्यर्थः। (नेति हैवोवाच) पूर्ववत्। पुनः पृच्छति— (वेत्थो देवयानस्य वा पथः प्रतिपदं पितृयाणस्य वा) देवयानस्य वा पितृयाणस्य वा पथः प्रतिपदं किं वेत्थ। प्रतिपद्यतेऽनेनेति प्रतिपत् प्राप्तिसाधनं पथः। तदेव स्पष्टयति— (यत्कृत्वा देवयानं वा पन्थानं

पञ्च मा राजन्यबन्धुः प्रश्नानप्राक्षीत्ततो नैकंचन वेदेति कतमे त इति इम इति ह प्रतीकान्युदाजहार ॥ ३ ॥

स होवाच तथा नस्त्वं तात जानीथा यथा यदहं किंच वेद सर्वमहं तत्तुभ्यमवोचं प्रेहि तु तत्र प्रतीत्य ब्रह्मचर्यं वत्स्याव इति भवानेव गच्छत्विति स आजगाम गौतमो यत्र प्रवाहणस्य जैवलेरास तस्मा आसनमाहृत्योदकमाहारयांचकाराथ हास्मा अर्घ्यं चकार तं होवाच वरं भगवते गौतमाय दद्म इति ॥ ४ ॥

भवान्नु पुराऽनुशिष्टानवोच इति ॥) पुरा समावर्तनकाले नः अस्माननुशिष्टानिति भवान्नु अनुशिष्टसर्वविद्यानिति वाक्यैरवोचत् समावर्तयामास तदपि व्यर्थमिति । सर्वं सामर्थ्येन पुत्रेणोक्तः पिता पृच्छति — (कथं सुमेध इति ॥) नानुशिष्टोऽसीति शेषः । उत्तरोऽनन्तरवचनं दर्शयति — (पञ्च मा राजन्यबन्धुः प्रश्नानप्राक्षीत्ततो नैकंचन वेदेति ॥) राजन्यबन्धुः राजन्यप्रायः । राजन्यानां बन्धुः राजन्यबन्धुः । स्वयमराजन्यः सन् राजन्यानां बन्धुरिति व्युत्पत्तेरिति प्रवाहणो निन्द्यते । सः पञ्च प्रश्नान् मां पृष्टवान् । ततस्तेषामेकमपि न वेदेति श्वेतकेतुराहेत्यर्थः । पिता पृच्छति — (कतमे त इति ॥) प्रश्नाः कीदृशा इत्यर्थः । पुत्रस्तु (इम इति ह प्रतीकान्युदाजहार) इम इति तान् प्रश्नानां प्रतीकानि संक्षेपतः उदाजहार सङ्गृहीतवानित्यर्थः ॥ ३ ॥

(स होवाच) पिता प्रत्युवाचेत्यर्थः । किमिति? (तथा नस्त्वं तात जानीथा इत्यादि ॥) हे तात नः अस्मान् त्वं तथा जानीथाः । कथं? (यथा) येन प्रकारेणाहं यत्किंच वेद तत्सर्वं तुभ्यमहमवोचमिति । तत्तु प्रश्नविषयं नावगता इति यावत् । अतः (प्रेहि) गच्छ । आवां तत्र राजकुले (प्रतीत्य) गत्वा विद्यायै ब्रह्मचर्यं वत्स्याव इति । उत्तरमाह — (भवानेव गच्छत्विति ॥) नाहं तस्य मुखं निरीक्षितुमुत्सहे इति भावः । (स आजगाम गौतमो यत्र प्रवाहणस्य जैवलेरास) आस आस्त । आसीदित्यर्थः । (तस्मा आसनमाहृत्योदकमाहारयांचकार) तस्मै गौतमाय राजा आसनं दत्वा पाद्यार्घ्यादिकं भृत्यैरानायितवानित्यर्थः । (अथ हास्मा अर्घ्यं चकार) अस्मै गौतमायार्घ्यं कृतवानित्यर्थः । (तं होवाच वरं भगवते गौतमाय दद्म इति ॥) भवते गौतमाय पूज्यलक्षणं वरं प्रयच्छाम इति गौतममुक्तवानित्यर्थः ॥ ४ ॥

𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌵𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍌𑌤𑌮 𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌮𑌿𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌣𑍋 𑌧𑍂𑌮𑍋 𑌵𑌾𑌗𑌰𑍍𑌚𑌿𑌶𑍍𑌚𑌕𑍍𑌷𑍁𑌰𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾𑌃 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌅𑌨𑍍𑌨𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍍𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍍𑌯𑍈 𑌰𑍇𑌤𑌃 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿 ॥ ॥ ௧௨ ॥

𑌯𑍋𑌷𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍌𑌤𑌮 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌉𑌪𑌸𑍍𑌥 𑌏𑌵 𑌸𑌮𑌿𑌲𑍍𑌲𑍋𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌧𑍂𑌮𑍋 𑌯𑍋𑌨𑌿𑌰𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑍍𑌯𑌦𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿 𑌤𑍇𑌽𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾 𑌅𑌭𑌿𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾 𑌰𑍇𑌤𑍋 𑌜𑍁𑌹𑍍𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍍𑌯𑍈 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌸 𑌜𑍀𑌵𑌤𑌿 𑌯𑌾𑌵𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌤𑍍𑌯𑌥 𑌯𑌦𑌾 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇 ॥ ॥ ௧௩ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍇𑌵𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 𑌸𑌮𑌿𑌤𑍍𑌸𑌮𑌿𑌦𑍍𑌧𑍂𑌮𑍋 𑌧𑍂𑌮𑍋𑌽𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌸𑍍𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍍𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁

(𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌵𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍌𑌤𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥) (𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌵𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑌮𑍇𑌵 𑌸 𑌵𑌿𑌵𑍃𑌤𑌂 𑌮𑍁𑌖𑌮𑍇𑌵 𑌸𑌮𑌿𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌵𑌾𑌗𑌰𑍍𑌚𑌿𑌃) 𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌶𑌕𑌤𑍍𑌵𑌸𑌾𑌮𑌾𑌨𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌵𑌾𑌕𑍍 𑌵𑌾𑌗𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍍𑌯𑍈) 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍇𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑍍𑌪𑌷𑍍𑌟𑌮𑍍 ॥ ॥ ௧௨ ॥

(𑌯𑍋𑌷𑌾 𑌵𑌾 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌗𑍌𑌤𑌮𑍇𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑍋𑌷𑌾 𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑍀 । (𑌯𑍋𑌨𑌿𑌰𑌰𑍍𑌚𑌿𑌃) 𑌵𑌰𑍍𑌣𑌸𑌾𑌦𑍃𑌶𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌯𑍋𑌨𑍇𑌰𑌰𑍍𑌚𑌿𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌮𑍍 । (𑌯𑌦𑌨𑍍𑌤𑌃𑌕𑌰𑍋𑌤𑌿𑌤𑍇𑌽𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾𑌃) 𑌅𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌕𑌰𑌣𑌂 𑌮𑍈𑌥𑍁𑌨𑍀𑌕𑌰𑌣𑌮𑍍 । (𑌅𑌭𑌿𑌨𑌨𑍍𑌦𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌃) 𑌕𑍍𑌷𑍁𑌦𑍍𑌰𑌸𑍁𑌖𑌲𑌵𑌾𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 '𑌯𑌥𑌾 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑍍𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹𑍁𑌤𑌾𑌵𑌾𑌪𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌵𑌚𑌸𑍋 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍀''𑌤𑌿 𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑌸𑍍𑌯𑍋𑌤𑍍𑌤𑌰𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑌮𑍍 । 𑌅𑌨𑍍𑌯𑍇𑌷𑌾𑌮𑌪𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌶𑍍𑌨𑌾𑌨𑌾𑌮𑍁𑌤𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌵𑌕𑍍𑌤𑍁𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌙𑍍𑌗𑌂 𑌸𑌮𑍍𑌪𑌾𑌦𑌯𑌤𑌿 — (𑌸𑌜𑍀𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌸𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌃 𑌏𑌵𑌂 𑌕𑍍𑌰𑌮𑍇𑌣 𑌰𑍇𑌤𑍋𑌰𑍂𑌪𑌾𑌯𑌾𑌮𑌾𑌹𑍁𑌤𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌹𑍁𑌤𑌾𑌯𑌾𑌂 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌾𑌕𑌾𑌰𑍋 𑌜𑌾𑌤𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌜𑍀𑌵𑌤𑌿 । 𑌕𑌿𑌯𑌨𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌾𑌲𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾𑌹 — (𑌯𑌾𑌵𑌜𑍍𑌜𑍀𑌵𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌯𑌾𑌵𑌦𑌸𑍍𑌮𑌿𑌞𑍍𑌶𑌰𑍀𑌰𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌿𑌤𑌿𑌨𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮 𑌵𑌿𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌤𑌾𑌵𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌤𑌃 𑌕𑌸𑍍𑌯𑌾𑌪𑌿 𑌕𑌾𑌲𑌸𑍍𑌯 𑌨𑌿𑌯𑌤𑌿𑌰𑍍𑌨𑍇𑌤𑌿 𑌭𑌾𑌵𑌃 । (𑌅𑌥 𑌯𑌦𑌾 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑍇) 𑌅𑌥 𑌤𑌤𑍍𑌕𑌰𑍍𑌮𑌕𑍍𑌷𑌯𑍇 𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌕𑌾𑌲𑍇 𑌮𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௧௩ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿) 𑌅𑌥 𑌮𑌰𑌣𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑌰𑌂 𑌅𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌮𑍍 । 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍋𑌮𑌾𑌯 𑌶𑌵𑌂 𑌋𑌤𑍍𑌵𑌿𑌜𑍋 𑌹𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 । (𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍇𑌵𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌰𑍍𑌭𑌵𑌤𑌿 । 𑌸𑌮𑌿𑌤𑍍𑌸𑌮𑌿𑌤𑍍 । 𑌧𑍂𑌮𑍋 𑌧𑍂𑌮𑌃 । 𑌅𑌰𑍍𑌚𑌿𑌰𑌰𑍍𑌚𑌿𑌃 । 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾 𑌅𑌙𑍍𑌗𑌾𑌰𑌾𑌃 । 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾 𑌵𑌿𑌸𑍍𑌫𑍁𑌲𑌿𑌙𑍍𑌗𑌾𑌃) 𑌅𑌸𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌷𑌷𑍍𑌠𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍇𑌰𑌗𑍍𑌨𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌕𑌂 𑌨 𑌕𑌾𑌲𑍍𑌪𑌨𑌿𑌕𑌂 𑌅𑌪𑌿 𑌤𑍁 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌭𑌾𑌵𑌿𑌕𑌮𑍇𑌵 । (𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑍇𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌃 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍍𑌵𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌆𑌹𑍁𑌤𑍍𑌯𑍈 𑌪𑍁𑌰𑍁𑌷𑍋 𑌭𑌾𑌸𑍍𑌵𑌰𑌵𑌰𑍍𑌣𑌃 𑌸𑌂𑌭𑌵𑌤𑌿) 𑌤𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍𑌨𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌋𑌤𑍍𑌵𑌿𑌗𑍍𑌭𑌿𑌃 ''𑌅𑌸𑍌 𑌸𑍍𑌵𑌰𑍍𑌗𑌾𑌯 𑌲𑍋𑌕𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾

कं तान् वैद्युतात् पुरुषो मानस एत्य ब्रह्मलोकान् गमयति ते तेषु ब्रह्मलोकेषु पराः परावतो वसन्ति तेषां न पुनरावृत्तिः ॥ ॥ १५ ॥

अथ ये यज्ञेन दानेन तपसा लोकाञ्जयन्ति ते धूममभिसंभवन्ति धूमाद्रात्रिं रात्रेरपक्षीयमाणपक्षमपक्षीयमाण

त्यर्थः । (तान् वैद्युतात् पुरुषो मानस एत्य ब्रह्मलोकान् गमयति) वैद्युतान् वैद्युतं गतानित्यर्थः । वैद्युतात् पुरुषः मानसः परेण ब्रह्मणा मनसा सृष्टः अमानवशब्दितः । सः पुरुष एत्य आगत्य तान् ब्रह्मलोकान् गमयतीत्यर्थः । छान्दोग्ये "चन्द्रमसो विद्युतं तत् पुरुषोऽमानवः स एनान् ब्रह्म गमयती"ति वैद्युतस्यामानवशब्दितस्य ब्रह्मगमयितृत्वश्रवणात्, "वैद्युतेनैव ततस्तच्छ्रुतेः" इति सूत्रकाराच्च "विद्युदधिपतिवैद्युतेनैव तेनामानवेनातिवाहितेन विशेषात् ब्रह्मप्राप्त्युपपत्तेः" इति भाष्यकाराच्च, वैद्युतादिति पदं पञ्चम्यन्ततया व्याख्येयम् । ब्रह्मलोकानिति [illegible] ब्रह्मैव लोको ब्रह्मलोक इति कर्मधारयस्यैव युक्ततया [illegible] "अर्चिरादिना" इति [illegible] । बहुवचनं तु पूजार्थम् इति [illegible] । (तेषु ब्रह्मलोकेषु पराः परावतो वसन्ति) तेषु ब्रह्मलोकेषु पराः प्रकृष्टाः परावतः परमाः । [illegible] परावतः प्रकृष्टाः [illegible] अनन्ताः संवत्सरानित्यर्थः । (तेषां न पुनरावृत्तिः) तेषां न पुनः संसारागमनमित्यर्थः ॥

॥ १५ ॥

(अथ ये यज्ञेन दानेन तपसा लोकाञ्जयन्ति ते धूममभिसंभवन्ति) ये [illegible] ब्रह्मोपासनाहीनाः यज्ञदानादिकर्मपराः सन्तो लोकाञ्जयन्ति ते धूमं धूमाभिमानिनीं देवतां गच्छन्तीत्यर्थः ।

पुरुषाग्नौ हूयन्ते ततो योषाग्नौ जायन्ते लोकान्प्रत्युत्थायिनस्त एवमेवानुपरिवर्तन्तेऽथ य एतौ पन्थानौ न विदुस्ते कीटाः पतङ्गा यदिदं दन्दशूकम् ॥ ॥ १६ ॥

इति षष्ठाध्याये द्वितीयं ब्राह्मणम् ॥

स यः कामयेत महत्प्राप्नुयामित्युदगयन आपूर्यमाण

ष्वित्यन्वयः । (वृष्टेः पृथिवीम्) प्राप्नुवन्ति । (ते पृथिवीं प्राप्यान्नं भवन्ति) अन्नं भवन्ति ओषधिवनस्पतिशाखादिभक्ष्यसंसर्गिणो भवन्तीत्यर्थः । ते पुनः प्राप्नुवन्त्येव पुरुषाग्नौ हूयन्त इत्यर्थः । (ततो योषाग्नौ) हूयन्त इत्यन्वयः । ततः (जायन्ते) ततः परं योषाग्नौ हुताभी रेतोरूपाभिराहुतिभिः पुरुषरूपा जायन्त इत्यर्थः । (ते लोकान्प्रत्युत्थायिनः) ते पुरुषाः पुण्यलोकान्प्रत्युत्थायिनः यात्राशीला भवन्तीत्यर्थः । (त एवमेवानुपरिवर्तन्ते) ते एते केवलकर्मिणः उक्तप्रकारेण आवर्तन्त इत्यर्थः । एतावता अज्ञानात् तृतीयस्थानप्राप्तिर्भवति । (अथ य एतौ पन्थानौ न विदुस्ते कीटाः पतङ्गा यदिदं दन्दशूकम्) अयमर्थः । ये प्राणिनः एतौ पन्थानौ देवपितृयाणरूपौ न जानन्ति विद्याकर्मणी तयोरुपायभूते नानुतिष्ठन्तीत्यर्थः । ते कीटपतङ्गदंशमशकादिरूपेण पुनःपुनर्भवन्ति । अत एव लोको न परिपूर्यत इति भावः । अनेन "वेत्थो यथासौ लोक एवं बहुभिः पुनः पुनः प्रयद्भिर्न सम्पूर्यता३" इति तृतीयप्रश्नस्योत्तरमुक्तम् । पितृलोकात्पुनरावृत्तिरनेन षष्ठविषयकस्य प्रश्नस्योत्तरमुक्तं भवति । "अथैतमेवाकाशमभिनिष्पद्यन्ते" इत्यादिना "वेत्थो यथा पुनरावर्तन्ता३" इति पुनरागमनप्रकारविषयकद्वितीयप्रश्नस्योत्तरमुक्तं भवति । "वेत्थो देवयानस्य वा पथः प्रतिपदं पितृयाणस्य वा" इति देवयानपितृयाणमार्गप्रकारविषयकप्रश्नस्य "ते अर्चिरभिसम्भवन्ति, ते धूममभिसम्भवन्ती"ति ग्रन्थसन्दर्भेण प्रत्युत्तरमुक्तं भवति ॥ ॥ १६ ॥

इति षष्ठाध्याये द्वितीयब्राह्मणभाष्यम् ॥

एवं ज्ञानकर्मणोर्गतिरुक्ता । तत्र कर्मसाधनं वित्तं महत्त्वप्राप्तिरिति वित्तार्जनोपायभूतं महत्त्वप्राप्त्यै मन्थाख्यं कर्मारभ्यते — (स यः कामयेत महत्प्राप्नुयामित्यादिना ।) महत्त्वं महत्प्राप्नुयामिति यः कामयेत महत्त्वं कामयेत स उदगयन

𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨ ॥

𑌅𑌗𑍍𑌨𑌯𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌸𑍋𑌮𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌭𑍂𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌭𑍁𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌸𑍍𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁𑌵𑌃𑌸𑍍𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌕𑍍𑌷𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌭𑍂𑌤𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌭𑌵𑌿𑌷𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌶𑍍𑌵𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌯 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌯𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌗𑍍𑌨𑍌 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌮𑌵𑌨𑌯𑌤𑌿 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌭𑌿𑌮𑍃𑌶𑌤𑌿 𑌭𑍍𑌰𑌮𑌦𑌸𑌿 𑌜𑍍𑌵𑌲𑌦𑌸𑌿 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌮𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌸𑍍𑌤𑌬𑍍𑌧𑌮𑌸𑌿 𑌏𑌕𑌸𑌭𑌮𑌸𑌿 𑌹𑌿𑌂𑌕𑍃𑌤𑌮𑌸𑌿 𑌹𑌿𑌂𑌕𑍍𑌰𑌿𑌯𑌮𑌾𑌣𑌮𑌸𑌿 𑌉𑌦𑍍𑌗𑍀𑌥𑌮𑌸𑌿 𑌉𑌦𑍍𑌗𑍀𑌯𑌮𑌾𑌨𑌮𑌸𑌿 𑌶𑍍𑌰𑌾𑌵𑌿𑌤𑌮𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌤𑍍𑌯𑌾𑌶𑍍𑌰𑌾𑌵𑌿𑌤𑌮𑌸𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇 𑌸𑌨𑍍𑌦𑍀𑌪𑍍𑌤𑌮𑌸𑌿 𑌵𑌿𑌭𑍂𑌰𑌸𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌭𑍂𑌰𑌸𑍍𑌯𑌨𑍍𑌨𑌮𑌸𑌿 𑌜𑍍𑌯𑍋𑌤𑌿𑌰𑌸𑌿 𑌨𑌿𑌧𑌨𑌮𑌸𑌿 𑌸𑌂𑌵𑌰𑍍𑌗𑍋𑌽𑌸𑍀𑌤𑌿 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑍁𑌦𑍍𑌯𑌚𑍍𑌛𑌤𑍍𑌯𑌾𑌮𑌂𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌂𑌹𑌿 𑌤𑍇 𑌮𑌹𑌿 𑌸 𑌹𑌿 𑌰𑌾𑌜𑍇𑌶𑌾𑌨𑍋𑌽𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌃 𑌸 𑌮𑌾𑌂 𑌰𑌾𑌜𑍇𑌶𑌾𑌨𑍋𑌽𑌧𑌿𑌪𑌤𑌿𑌂 𑌕𑌰𑍋𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ ௫ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌾𑌚𑌾𑌮𑌤𑌿 𑌤𑌤𑍍𑌸𑌵𑌿𑌤𑍁𑌰𑍍𑌵𑌰𑍇𑌣𑍍𑌯𑌂 𑌮𑌧𑍁 𑌵𑌾𑌤𑌾 𑌋𑌤𑌾𑌯𑌤𑍇 𑌮𑌧𑍁 𑌕𑍍𑌷𑌰𑌨𑍍𑌤𑌿 𑌸𑌿𑌨𑍍𑌧𑌵𑌃 𑌮𑌾𑌧𑍍𑌵𑍀𑌰𑍍𑌨𑌃 𑌸𑌨𑍍𑌤𑍍𑌵𑍋𑌷𑌧𑍀𑌃 𑌭𑍂𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌭𑌰𑍍𑌗𑍋 𑌦𑍇𑌵𑌸𑍍𑌯 𑌧𑍀𑌮𑌹𑌿 𑌮𑌧𑍁 𑌨𑌕𑍍𑌤𑌮𑍁𑌤𑍋𑌷𑌸𑍋 𑌮𑌧𑍁𑌮𑌤𑍍𑌪𑌾𑌰𑍍𑌥𑌿𑌵𑌂 𑌰𑌜𑌃 𑌮𑌧𑍁 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌰𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌨𑌃 𑌪𑌿𑌤𑌾 𑌭𑍁𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾 । 𑌧𑌿𑌯𑍋 𑌯𑍋 𑌨𑌃

𑌶𑍇𑌷𑍇 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌤𑍀𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌸𑍍𑌰𑍁𑌵𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌨𑌿𑌨𑌯𑍇𑌤𑍍 । 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌚 𑌰𑍇𑌤𑌸𑍇 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌭𑌿𑌰𑍇𑌕𑍈𑌕𑌾𑌮𑌾𑌹𑍁𑌤𑌿𑌂 𑌹𑍁𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌥𑍇 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰𑌵𑌂 𑌨𑌿𑌨𑌯𑍇𑌤𑍍 ॥ ॥ ௨ ॥ ௩ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌭𑌿𑌮𑍃𑌶𑌤𑌿) 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾𑌨𑍇𑌨 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣𑍇𑌤𑌿 𑌶𑍇𑌷𑌃 । 𑌅𑌭𑌿𑌮𑌰𑍍𑌶𑌨𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 — 𑌭𑍍𑌰𑌮𑌦𑌸𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ ॥ ௪ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑍁𑌦𑍍𑌯𑌚𑍍𑌛𑌤𑌿) 𑌹𑌸𑍍𑌤𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌷𑍍𑌟𑍍𑌵𑌾 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌮𑌨𑍍𑌥𑌂 𑌉𑌦𑍍𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑌾𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌶𑍍𑌚 — (𑌆𑌮𑌂𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌂𑌹𑌿 𑌤 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿) ॥ ௫ ॥

(𑌅𑌥𑍈𑌨𑌮𑌾𑌚𑌾𑌮𑌤𑌿) 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍀𑌪𑌾𑌦𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌮𑌧𑍁𑌮𑌤𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌵𑍍𑌯𑌾𑌹𑍃𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑌾𑌨𑍍𑌤𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌤𑌿𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌃 । [illegible]

𑌪𑍍𑌰𑌚𑍋𑌦𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌮𑌧𑍁𑌮𑌾𑌨𑍍𑌨𑍋 𑌵𑌨𑌸𑍍𑌪𑌤𑌿𑌰𑍍𑌮𑌧𑍁𑌮𑌾𑌁 𑌅𑌸𑍍𑌤𑍁 𑌸𑍂𑌰𑍍𑌯𑌃
𑌮𑌾𑌧𑍍𑌵𑍀𑌰𑍍𑌗𑌾𑌵𑍋 𑌭𑌵𑌨𑍍𑌤𑍁 𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑌿 । 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌚 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀-
𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌮𑌧𑍁𑌮𑌤𑍀𑌰𑌹𑌮𑍇𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌭𑍂𑌯𑌾𑌸𑌂 𑌭𑍂𑌰𑍍𑌭𑍁-
𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑌤 𑌆𑌚𑌮𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌣𑍀 𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌷𑌾𑌲𑍍𑌯 𑌜𑌘𑌨𑍇-
𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌶𑌿𑌰𑌾𑌃 𑌸𑌂𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇 𑌦𑌿𑌶𑌾-
𑌮𑍇𑌕𑌪𑍁𑌣𑍍𑌡𑌰𑍀𑌕𑌮𑌸𑍍𑌯𑌹𑌂 𑌮𑌨𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌣𑌾𑌮𑍇𑌕𑌪𑍁𑌣𑍍𑌡𑌰𑍀𑌕𑌂 𑌭𑍂𑌯𑌾-
𑌸𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌯𑌥𑍇𑌤𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌜𑌘𑌨𑍇𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑌾𑌸𑍀𑌨𑍋 𑌵𑌂𑌶𑌂 𑌜𑌪𑌤𑌿 ॥ ௬ ॥

𑌤𑌂 𑌹𑍈𑌤𑌮𑍁𑌦𑍍𑌦𑌾𑌲𑌕 𑌆𑌰𑍁𑌣𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌾𑌯 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾-
𑌨𑍍𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑍋𑌵𑌾𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌯 𑌏𑌨𑌂 𑌶𑍁𑌷𑍍𑌕𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌣𑍌 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌞𑍍𑌚𑍇-
𑌜𑍍𑌜𑌾𑌯𑍇𑌰𑌞𑍍𑌛𑌾𑌖𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑍇𑌯𑍁𑌃 𑌪𑌲𑌾𑌶𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 ॥ ௭ ॥

𑌏𑌤𑌮𑍁 𑌹𑍈𑌵 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑍋 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌮𑌧𑍁𑌕𑌾𑌯𑌪𑍈-
𑌙𑍍𑌗𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑍋𑌵𑌾𑌚𑌾𑌪𑌿 𑌯 𑌏𑌨𑌂 𑌶𑍁𑌷𑍍𑌕𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌣𑍌
𑌨𑌿𑌷𑌿𑌞𑍍𑌚𑍇𑌜𑍍𑌜𑌾𑌯𑍇𑌰𑌞𑍍𑌛𑌾𑌖𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑍇𑌯𑍁𑌃 𑌪𑌲𑌾𑌶𑌾𑌨𑍀𑌤𑌿 ॥ ௮ ॥

𑌏𑌤𑌮𑍁 𑌹𑍈𑌵 𑌮𑌧𑍁𑌕𑌃 𑌪𑍈𑌙𑍍𑌗𑍍𑌯𑌶𑍍𑌚𑍂𑌲𑌾𑌯 𑌭𑌾𑌗𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌯𑍇𑌽𑌨𑍍𑌤𑍇-

𑌯𑌃 । 𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑍇 𑌸𑍍𑌤𑍃𑌤𑍀𑌯𑌃 । 𑌏𑌵𑌂 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌷𑍍𑌵𑌪𑌿 [illegible]
𑌭𑌕𑍍𑌷𑌯𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑌰𑍍𑌵𑌾𑌂 𑌚 𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑍍𑌰𑍀𑌮𑌨𑍍𑌵𑌾𑌹𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌗𑌾𑌯𑌤𑍍𑌰𑍍𑌯𑌾𑌃 𑌪𑌾𑌦-
𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌮𑌧𑍁𑌮𑌤𑍀𑌤𑍍𑌰𑌯𑌂 𑌚𑌾𑌹𑌮𑍇𑌵𑍇𑌦𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌭𑍂𑌯𑌾𑌸𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌂 𑌵𑍍𑌯𑌾-
𑌹𑍃𑌤𑌿𑌤𑍍𑌰𑌯𑍇𑌣𑍇𑌤𑌿 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌥𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣𑌾𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌟𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌮𑌾𑌚𑌮𑍍𑌯 𑌪𑌾𑌣𑍀
𑌪𑍍𑌰𑌕𑍍𑌷𑌾𑌲𑍍𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌜𑌘𑌨𑍇𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌶𑌿𑌰𑌾𑌃 𑌸𑌂𑌵𑌿𑌶𑌤𑌿) 𑌜𑌘𑌨𑍇-
𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌂 𑌅𑌗𑍍𑌨𑍇𑌃𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌤𑍍𑌪𑍍𑌰𑌾𑌕𑍍𑌶𑌿𑌰𑌾𑌃𑌶𑌯𑍀𑌤𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌰𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪-
𑌤𑌿𑌷𑍍𑌠𑌤𑍇) 𑌪𑍍𑌰𑌾𑌤𑌃𑌸𑌨𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌮𑍁𑌪𑌾𑌸𑍍𑌯 𑌵𑌕𑍍𑌷𑍍𑌯𑌮𑌾𑌣𑍇𑌨 𑌦𑌿𑌶𑌾𑌮𑍇𑌕𑌪𑍁𑌣𑍍𑌡-
𑌰𑍀𑌕𑌮𑌿𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌮𑍁𑌪𑌸𑍍𑌥𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌯𑌥𑍇𑌤𑌮𑍇𑌤𑍍𑌯 𑌜𑌘𑌨𑍇-
𑌨𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑌾𑌸𑍀𑌨𑍋 𑌵𑌂𑌶𑌂 𑌜𑌪𑌤𑌿) 𑌯𑌥𑌾𑌗𑌤𑌮𑌾𑌗𑌤𑍍𑌯𑌾𑌗𑍍𑌨𑍇𑌃𑌪𑌶𑍍𑌚𑌾𑌦𑌾𑌸𑍀𑌨𑍋
𑌵𑌂𑌶𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌂 𑌜𑌪𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௬ ॥

(𑌤𑌂 𑌹𑍈𑌤𑌮𑍁𑌦𑍍𑌦𑌾𑌲𑌕 𑌆𑌰𑍁𑌣𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌾𑌯 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌯𑌾-
𑌨𑍍𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨 𑌉𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑍋𑌵𑌾𑌚) 𑌆𑌰𑍁𑌣𑌿𑌃 𑌅𑌰𑍁𑌣𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰 𑌉𑌦𑍍𑌦𑌾𑌲𑌕𑌃 𑌸𑍍𑌵𑌶𑌿𑌷𑍍𑌯𑌾-
𑌯 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌶𑌾𑌖𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌿𑌨𑍇 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑌾𑌯 𑌤𑌂 𑌹𑍈𑌤𑌂 𑌉𑌕𑍍𑌤𑌂 𑌕𑌰𑍍𑌮𑌾-
𑌨𑍁𑌷𑍍𑌠𑌾𑌨𑌪𑍍𑌰𑌕𑌾𑌰𑌮𑍁𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌾 𑌇𑌦𑌮𑌪𑍍𑌯𑍁𑌵𑌾𑌚𑍇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌕𑌿𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌤𑍍𑌰𑌾-
𑌹— (𑌯 𑌏𑌨𑌂 𑌶𑍁𑌷𑍍𑌕𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌣𑍌 𑌨𑌿𑌷𑌿𑌞𑍍𑌚𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌏𑌨𑌂 𑌸𑌂𑌸𑍍𑌰-
𑌵𑌸𑌂𑌸𑍍𑌕𑍃𑌤𑌂 𑌮𑌨𑍍𑌥𑌂 𑌶𑍁𑌷𑍍𑌕𑍇 𑌸𑍍𑌥𑌾𑌣𑍌 𑌯𑌦𑌿 𑌕𑌶𑍍𑌚𑌿𑌨𑍍𑌨𑌿𑌷𑌿𑌞𑍍𑌚𑍇𑌚𑍍𑌤𑌸𑍍𑌯 𑌶𑌾-
𑌖𑌾𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌶𑌾𑌖𑌾𑌶𑍍𑌚 𑌜𑌾𑌯𑍇𑌰𑌨𑍍, 𑌪𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌿 𑌚 𑌪𑍍𑌰𑌰𑍋𑌹𑍇𑌯𑍁𑌰𑌿𑌤𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌤𑌵𑌾-
𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௭ ॥

(𑌏𑌤𑌮𑍁 𑌹𑍈𑌵 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑍋 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍋 𑌮𑌧𑍁𑌕𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥)
𑌸𑌰𑍍𑌵𑌂 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌵𑌤𑍍 । (𑌤𑌦𑍇𑌤𑌨𑍍𑌨𑌾𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌨𑌾𑌨𑌨𑍍𑌤𑍇𑌵𑌾𑌸𑌿𑌨𑍇 𑌵𑌾 𑌬𑍍𑌰𑍂-

வாஸிந உக்த்வோவாசாபி ய ஏநம் ஶுஷ்கே ஸ்தாணௌ நிஷிஞ்சேஜ்ஜா
யேரஞ்சாகா꞉ ப்ரரோஹேயு꞉ பலாஶாநீதி ॥ ॥ ௯ ॥
ஏதமு ஹைவ சூலோ பாகவித்திர்ஜாநகய ஆயஸ்தூணா
யாந்தேவாஸிந உக்த்வோவாசாபி ய ஏநம் ஶுஷ்கே ஸ்தாணௌ நிஷி
ஞ்சேஜ்ஜாயேரஞ்சாகா꞉ ப்ரரோஹேயு꞉ பலாஶாநீதி ॥ ॥ ௧௦ ॥
ஏதமு ஹைவ ஜாநகிராயஸ்தூண꞉ ஸத்யகாமாய ஜாபாலாயா
ந்தேவாஸிந உக்த்வோவாசாபி ய ஏநம் ஶுஷ்கே ஸ்தாணௌ நிஷிஞ்சே
ஜ்ஜாயேரஞ்சாகா꞉ ப்ரரோஹேயு꞉ பலாஶாநீதி ॥ ॥ ௧௧ ॥
ஏதமு ஹைவ ஸத்யகாமோ ஜாபாலோऽந்தேவாஸிப்ய உ
க்த்வோவாசாபி ய ஏநம் ஶுஷ்கே ஸ்தாணௌ நிஷிஞ்சேஜ்ஜாயேரஞ்சா
கா꞉ ப்ரரோஹேயு꞉ பலாஶாநீதி தமேதந்நாபுத்ராய வாऽநந்தே
வாஸிநே வா ப்ரூயாத் ॥ ॥ ௧௨ ॥
சதுரௌதும்பரோ பவதி ஔதும்பர꞉ ஸ்ருவ ஔதும்பர
ஶ்சமஸ ஔதும்பர இத்ம ஔதும்பர்யா உபமந்த்ந்யௌ தஶ க்ரா
ம்யாணி தாந்யாநி பவந்தி வ்ரீஹியவாஸ்திலமாஷா அணுப்ரியங்ங
வோ கோதூமாஶ்ச மஸூராஶ்ச கல்வாஶ்ச கலகுலாஶ்ச தாந் பி
ஷ்டாந் ததநி மதுநி க்ருத உபஸிஞ்சத்யாஜ்யஸ்ய ஜுஹோதி ॥ ௧௩ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே த்ருதீயம் ப்ராஹ்மணம் ॥

ஏஷாம் வை பூதாநாம் ப்ருதிவீ ரஸ꞉ ப்ருதிவ்யா ஆபோ
ऽபாமோஷதய ஓஷதீநாம் புஷ்பாணி புஷ்பாணாம் பலாநி ப
லாநாம் புருஷ꞉ புருஷஸ்ய ரேத꞉ ॥ ॥ ௧ ॥
ஸ ஹ ப்ரஜாபதிரீக்ஷாஞ்சக்ரே ஹந்தாஸ்மை ப்ரதிஷ்டாம் கல்பயா

யாஸ) ஏவம் ஶிஷ்யபரம்பரயா ப்ராப்தமேதத்கர்ம பாத்ரஶிஷ்யேப்ய
ஶ்சீக்ரோநோபதிஶேதித்யர்த꞉ ॥ ॥ ௮ ॥ ௯ ॥ ௧௦ ॥ ௧௧ ॥ ௧௨ ॥
சதுரௌதும்பரோ பவதீத்யுக்தம், ததேவௌதும்பரபாத்ரவி
ஶேஷ꞉ ப்ரதர்ஶயதி— (ஔதும்பர꞉ ஸ்ருவ இத்யாதி ॥) தஶ க்ராம்யாணி யா
ந்யாநீத்யுக்தாநேவ கணயதி— (வ்ரீஹியவா இத்யாதிநா ॥) கலகு
லா꞉ கல்மாஷா இத்யர்த꞉ । (தாந் பிஷ்டாந் ததநி மதுநி க்ருத உபஸி
ஞ்சத்யாஜ்யஸ்ய ஜுஹோதி) ததிமதுக்ருதோபஸிக்தம் பேஷணம்
க்ருத்வா ஶ்ரேஷ்டேந ஜுஹோதீத்யர்த꞉ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே த்ருதீயப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

ஶ்ரீமந்தஸ்ய வித்தஸ்ய லோகத்ரயவிஶிஷ்டபுத்ராத்யர்த்தகம் கர்மா
ந்தரம் ப்ராஹ்மணேநாஹ— (ஏஷாம் வை பூதாநாம் ப்ருதிவீ
ரஸ இத்யாதி ॥) ஸ்பஷ்டோऽர்த꞉ ॥ ॥ ௧ ॥
(ஸ ஹ ப்ரஜாபதிரீக்ஷாஞ்சக்ரே ஹந்தாஸ்மை இத்யாதி ॥) ப்ரதிஷ்ட

तोऽस्माल्लोकात्प्रयन्ति य इदमविद्वांसोऽधोपहासं चरन्ति। बहु वा इदं सुप्तस्य वा जाग्रतो वा रेतः स्कन्दति ॥ ४ ॥

तदभिमृशेदनु वा मन्त्रयेत यन्मेऽद्य रेतः पृथिवीमस्कान्त्सीद्यदोषधीरप्यसरद्यदपः इदमहं तद्रेत आददे पुनर्मामैत्विन्द्रियं पुनस्तेजः पुनर्भगः पुनरग्निर्धिष्ण्या यथास्थानं कल्पन्तामित्यनामिकाङ्गुष्ठाभ्यामादायान्तरेण स्तनौ वा भ्रुवौ वा निमृज्यात् ॥ ५ ॥

अथ यद्युदक आत्मानं पश्येत्तदभिमन्त्रयेत मयि तेज इन्द्रियं यशो द्रविणं सुकृतमिति श्रीर्ह वा एषा स्त्रीणां यन्मलोद्वासास्तस्मान्मलोद्वाससं यशस्विनीमभिक्रम्योपमन्त्रयेत ॥ ६ ॥

सा चेदस्मै न दद्यात्काममेनामवक्रीणीयात् सा चेदस्मै नैव दद्यात्काममेनां यष्ट्या वा पाणिना वोपहत्याति

निरिन्द्रियाः। ज्ञानकर्मोभयहीनाः। (विसुकृतः) सुकृतशून्याः। (बहवः) बहुविधाः ब्राह्मणब्रुवाः अस्माल्लोकात् प्रयन्तीत्यर्थः। इत्याह स्म ... (बहु वा इदं सुप्तस्य वा जाग्रतो वा रेतः स्कन्दति) वाशब्दोऽवधारणे। सुप्तस्य बहु जाग्रत्स्वप्नयोः रेतः स्कन्दतीत्यर्थः ॥ ४ ॥

(तदभिमृशेदनु वा मन्त्रयेत) तस्य रेतसोऽभिमर्शनं वा अनुमन्त्रणं वा कुर्यादित्यर्थः। यन्मेऽद्य रेतः पृथिवीमित्यादिमन्त्रकः। अनुमन्त्रणे ... (इत्यनामिकाङ्गुष्ठाभ्यामादायेति ॥) अभिमर्शनपक्षे अङ्गुष्ठेनानामिकाङ्गुष्ठाभ्यां तद्रेत आदाय स्तनयोर्भ्रुवोर्वा निमृज्यादित्यर्थः ॥ ५ ॥

(अथ यद्युदक आत्मानं पश्येत्तदभिमन्त्रयेतेत्यादि ॥) यद्ययं विहारादौ उदके स्वप्रतिबिम्बं पश्येत् तदा मयि तेज इतिमन्त्रेणाभिमन्त्रयेतेत्यर्थः। (श्रीर्ह वा एषा स्त्रीणां यन्मलोद्वासाः) स्त्रीणां मध्ये या मलोद्वासाः रजस्वला। सा श्रीरित्युक्तेत्यर्थः। (तस्मान्मलोद्वाससं यशस्विनीमभिक्रम्योपमन्त्रयेत) यशस्विनीं स्त्रीत्वेन प्रशस्ताम्। तादृशीं यशोयुक्तां मलोद्वाससमभिक्रम्य सन्निकृष्य ... उपमन्त्रयेतेत्यर्थः ॥ ६ ॥

(सा चेदस्मै न दद्यात्काममेनामवक्रीणीयात्) उपमन्त्रितापि सा यदि कामं न दद्यात् तदैनां भूषणादिना वशीकुर्यादित्यर्थः। (सा चेदस्मै नैव दद्यात्काममेनां यष्ट्या वा पाणि

शरभृष्टीः प्रतिलोमाः सर्पिषाक्ता जुहुयात् मम समिद्धेऽहौषीः प्राणापानौ त आददेऽसाविति मम समिद्धेऽहौषीः पुत्रपशूंस्त आददेऽसाविति मम समिद्धेऽहौषीरिष्टासुकृते त आददेऽसाविति मम समिद्धेऽहौषीराशापराकाशौ त आददेऽसाविति स वा एष निरिन्द्रियो विसुकृतोऽस्माल्लोकात् प्रैति यमेवंविद्ब्राह्मणः शपति तस्मादेवंविच्छ्रोत्रियस्य दारेण नोपहासमिच्छेदुत ह्येवंवित्परो भवति ॥ ॥ १२ ॥

अथ यस्य जायामार्तवं विन्देत् त्र्यहं कंसे न पिबेदहतवासा नैनां वृषलो न वृषल्युपहन्यात्त्रिरात्रान्त आप्लुत्य व्रीहीनवघातयेत् ॥ ॥ १३ ॥

स य इच्छेत्पुत्रो मे शुक्लो जायेत वेदमनुब्रुवीत सर्वमायुरियादिति क्षीरौदनं पाचयित्वा सर्पिष्मन्तमश्नीयातामीश्वरौ जनयितवै ॥ ॥ १४ ॥

अथ य इच्छेत्पुत्रो मे कपिलः पिङ्गलो जायेत द्वौ वेदावनुब्रुवीत सर्वमायुरियादिति दध्योदनं पाचयित्वा सर्पिष्मन्तमश्नीयातामीश्वरौ जनयितवै ॥ ॥ १५ ॥

लोमं कृत्वा शरमयं बर्हिः (स्तीर्त्वा) तस्मिन् तस्मिन्नग्नावाज्येनाक्ताः (शरभृष्टीः) शरेषीकाः प्रतिलोमाः ‘मम समिद्धे’ इत्यादि मन्त्रैश्चतुर्भिर्जुहुयात् । अहौ अहावि इति शत्रोरनुष्ठः गृह्णीयात् । (स वा एष निरिन्द्रियो विसुकृतोऽस्माल्लोकात्प्रैती-त्यादि ॥) यमेवंविद्ब्राह्मणोऽयं शपति सः निरिन्द्रियः, विसुकृतः विगतसुकृतश्च, प्रेतो भवतीत्यर्थः । (तस्मादेवंविच्छ्रोत्रियस्य दारेणेत्यादि ॥) एवंविच्छ्रोत्रियस्य एवंविदः श्रोत्रियस्येत्यर्थः । (उत ह्येवंवित्परो भवति) एवंविदस्तत्पत्नी शत्रुस्सन्नभिचरेदिति भावः ॥ ॥ १२ ॥

अथ यस्य जायामित्यादि ग्रन्थः ‘श्रीर्ह वा एषा’ इत्युक्तरूप वेदा रजस्वला स्यात् । (वृषलः) शूद्रः । (नोपहन्यात्) न स्पृशेत् । (आप्लुत्य) स्नात्वा । अहतवाससेति व्यवहितेन सम्बन्धः । स्नातामेनां वक्ष्यमाणस्थालीपाकार्थं व्रीहीनवघाते नियुञ्ज्यादित्यर्थः ॥ ॥ १३ ॥

(अथ य इच्छेत् पुत्रो मे शुक्लो जायेत वेदमनुब्रुवीतेत्यादि ॥) (ईश्वरौ जनयितवै) तौ दम्पती जनयितवै जनयितुमीश्वरौ समर्थौ भवत इत्यर्थः । तुमर्थे तवैप्रत्ययः ॥ ॥ १४ ॥

(अथ य इच्छेत्पुत्रो मे कपिल इत्यादि ॥) स्पष्टम् ॥ ॥ १५ ॥

𑌅𑌥𑍈𑌨𑌾𑌮𑌭𑌿𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇𑌽𑌮𑍋𑌽𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 𑌸𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌸𑌾 𑌤𑍍𑌵𑌮𑌸𑍍𑌯𑌮𑍋𑌽𑌹𑌂 𑌸𑌾𑌮𑌾𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑌿 𑌋𑌕𑍍𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌰𑌹𑌂 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌤𑍍𑌵𑌂 𑌤𑌾𑌵𑍇𑌹𑌿 𑌸𑌂𑌰𑌭𑌾𑌵𑌹𑍈 𑌸𑌹 𑌰𑍇𑌤𑍋 𑌦𑌧𑌾𑌵𑌹𑍈 𑌪𑍁𑌂𑌸𑍇 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌯 𑌵𑌿𑌤𑍍𑌤𑌯 𑌇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨௦ ॥

𑌅𑌥𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌊𑌰𑍂 𑌵𑌿𑌹𑌾𑌪𑌯𑌤𑌿 𑌵𑌿𑌜𑌿𑌹𑍀𑌥𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌇𑌤𑌿 𑌤𑌸𑍍𑌯𑌾𑌮𑌰𑍍𑌥𑌂 𑌨𑌿𑌷𑍍𑌠𑌾𑌯 𑌮𑍁𑌖𑍇𑌨 𑌮𑍁𑌖𑌂 𑌸𑌂𑌧𑌾𑌯 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌰𑍇𑌨𑌾𑌮𑌨𑍁𑌲𑍋𑌮𑌾𑌮𑌨𑍁𑌮𑌾𑌰𑍍𑌷𑍍𑌟𑌿 । 𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌰𑍍𑌯𑍋𑌨𑌿𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌯𑌤𑍁 𑌤𑍍𑌵𑌷𑍍𑌟𑌾 𑌰𑍂𑌪𑌾𑌣𑌿 𑌪𑌿𑌂𑌶𑌤𑍁 । 𑌆𑌸𑌿𑌞𑍍𑌚𑌤𑍁 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌰𑍍𑌧𑌾𑌤𑌾 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌦𑌧𑌾𑌤𑍁 𑌤𑍇 । 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌧𑍇𑌹𑌿 𑌸𑌿𑌨𑍀𑌵𑌾𑌲𑌿 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌧𑍇𑌹𑌿 𑌪𑍃𑌥𑍁𑌷𑍍𑌟𑍁𑌕𑍇 । 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌤𑍇 𑌅𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑍌 𑌦𑍇𑌵𑌾𑌵𑌾𑌧𑌤𑍍𑌤𑌾𑌂 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌕𑌰𑌸𑍍𑌰𑌜𑍌 ॥ ௨௧ ॥

𑌹𑌿𑌰𑌣𑍍𑌮𑌯𑍀 𑌅𑌰𑌣𑍀 𑌯𑌾𑌭𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌮𑌨𑍍𑌥𑌤𑌾𑌮𑌶𑍍𑌵𑌿𑌨𑍌 । 𑌤𑌂 𑌤𑍇 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌹𑌵𑌾𑌮𑌹𑍇 𑌦𑌶𑌮𑍇 𑌮𑌾𑌸𑌿 𑌸𑍂𑌤𑌵𑍇 । 𑌯𑌥𑌾𑌗𑍍𑌨𑌿𑌗𑌰𑍍𑌭𑌾 𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌯𑌥𑌾 𑌦𑍍𑌯𑍌𑌰𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌿𑌣𑍀 । 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌰𑍍𑌦𑌿𑌶𑌾𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌗𑌰𑍍𑌭 𑌏𑌵𑌂 𑌗𑌰𑍍𑌭𑌂 𑌦𑌧𑌾𑌮𑌿 𑌤𑍇𑌽𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨௨ ॥

𑌸𑍋𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌮𑌦𑍍𑌭𑌿𑌰𑌭𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌷𑌤𑌿 । 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌕𑌰𑌿𑌣𑍀𑌂 𑌸𑌮𑌿𑌙𑍍𑌗𑌯𑌤𑌿 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌤𑌃 । 𑌏𑌵𑌾 𑌤𑍇 𑌗𑌰𑍍𑌭 𑌏𑌜𑌤𑍁 𑌸𑌹𑌾𑌵𑍈𑌤𑍁 𑌜𑌰𑌾𑌯𑍁𑌣𑌾 । 𑌇𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌸𑍍𑌯𑌾𑌯𑌂 𑌵𑍍𑌰𑌜𑌃 𑌕𑍃𑌤𑌃 𑌸𑌾𑌰𑍍𑌗𑌲𑌃 𑌸𑌪𑌰𑌿𑌸𑍍𑌰𑌯𑌃 । 𑌤𑌮𑌿𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰 𑌨𑌿𑌰𑍍𑌜𑌹𑌿 𑌗𑌰𑍍𑌭𑍇𑌣 𑌸𑌾𑌵𑌰𑌾𑌂 𑌸𑌹𑍇𑌤𑌿 ॥ ॥ ௨௩ ॥

𑌜𑌾𑌤𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑍁𑌪𑌸𑌮𑌾𑌧𑌾𑌯𑌾𑌙𑍍𑌕 𑌆𑌧𑌾𑌯 𑌕𑌂𑌸𑍇 𑌪𑍃𑌷𑌦𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌂𑌨𑍀𑌯 𑌪𑍃𑌷𑌦𑌾𑌜𑍍𑌯𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌘𑌾𑌤𑌂 𑌜𑍁𑌹𑍋𑌤𑍍𑌯𑌸𑍍𑌮𑌿𑌨𑍍 𑌸𑌹𑌸𑍍𑌰𑌂 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌯𑌾𑌸𑌮𑍇𑌧𑌮𑌾𑌨𑌃 𑌸𑍍𑌵𑍇 𑌗𑍃𑌹𑍇 । 𑌅𑌸𑍍𑌯𑍋𑌪𑌸𑌨𑍍𑌦𑍍𑌯𑌾𑌂 𑌮𑌾𑌚𑍍𑌛𑍈

(𑌅𑌥𑍈𑌨𑌾𑌮𑌭𑌿𑌪𑌦𑍍𑌯𑌤𑍇 𑌅𑌮𑍋𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌅𑌮𑍋𑌹𑌮𑌸𑍍𑌮𑍀𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌵𑌨𑌾𑌨𑌾𑌂 𑌪𑌤𑍍𑌨𑍀𑌂 𑌸𑌂𑌶𑍍𑌲𑍇𑌷𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨௦ ॥

(𑌅𑌥𑌾𑌸𑍍𑌯𑌾 𑌊𑌰𑍂 𑌵𑌿𑌹𑌾𑌪𑌯𑌤𑍀𑌤𑌿 ॥) 𑌵𑌿𑌜𑌿𑌹𑍀𑌥𑌾𑌂 𑌦𑍍𑌯𑌾𑌵𑌾𑌪𑍃𑌥𑌿𑌵𑍀 𑌇𑌤𑌿 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣𑍋𑌰𑍂 𑌵𑌿𑌯𑍋𑌜𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌯𑍋𑌨𑌿𑌮𑌾𑌧𑌾𑌰𑌾𑌨𑌵𑌰𑍋𑌪𑌿𑌨𑌾 𑌸𑍍𑌪𑌰𑍍𑌶𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌤𑍍𑌰𑌿𑌰𑍇𑌨𑌾𑌮𑌨𑍁𑌲𑍋𑌮𑌾𑌮𑌨𑍁𑌮𑌾𑌰𑍍𑌷𑍍𑌟𑌿) 𑌅𑌨𑍁𑌲𑍋𑌮𑌂 𑌶𑌿𑌰 𑌆𑌰𑌭𑍍𑌯 𑌤𑍍𑌰𑌿𑌃 𑌸𑍍𑌪𑍃𑌶𑌤𑍀𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । 𑌅𑌨𑍁𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌣𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌨𑌾𑌹— (𑌵𑌿𑌷𑍍𑌣𑍁𑌰𑍍𑌯𑍋𑌨𑌿𑌂 𑌕𑌲𑍍𑌪𑌯𑌤𑍍𑌵𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥) (𑌅𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 ॥) 𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑌾𑌣𑌾𑌮𑌨𑍍𑌤𑍇 𑌅𑌸𑌾𑌵𑌿𑌤𑌿 𑌪𑌤𑍍𑌨𑍀𑌨𑌾𑌮 𑌗𑍃𑌹𑍍𑌣𑍀𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨௧ ॥ ௨௨ ॥

(𑌸𑍋𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌮𑌦𑍍𑌭𑌿𑌰𑌭𑍍𑌯𑍁𑌕𑍍𑌷𑌤𑌿) 𑌸𑍋𑌷𑍍𑌯𑌨𑍍𑌤𑍀𑌂 𑌪𑍍𑌰𑌸𑌵𑌾𑌭𑌿𑌮𑍁𑌖𑍀𑌂 𑌪𑌤𑍍𑌨𑍀𑌂 𑌯𑌥𑌾 𑌵𑌾𑌯𑍁𑌃 𑌪𑍁𑌷𑍍𑌕𑌰𑌿𑌣𑍀𑌮𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌮𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰𑍇𑌣 𑌪𑍍𑌰𑍋𑌕𑍍𑌷𑌯𑍇𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 ॥ ॥ ௨௩ ॥

(𑌜𑌾𑌤𑍇𑌽𑌗𑍍𑌨𑌿𑌮𑍁𑌪𑌸𑌮𑌾𑌧𑌾𑌯𑍇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿 ॥) 𑌜𑌾𑌤𑍇 𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍇 𑌤𑌮𑌙𑍍𑌕𑍇 𑌆𑌧𑌾𑌯 (𑌪𑍃𑌷𑌦𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂) 𑌦𑌧𑍍𑌯𑌾𑌜𑍍𑌯𑌂 𑌕𑌂𑌸𑍇 (𑌸𑌂𑌨𑍀𑌯) 𑌸𑌂𑌯𑍋

च्छैत्सीत्प्रजया च पशुभिश्च स्वाहा । मयि प्राणांस्त्वयि मनसा जुहोमि स्वाहा । यत्कर्मणात्यरीरिचं यद्वा न्यूनमिहाकरम् । अग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्वान्स्विष्टं सुहुतं करोतु नः स्वाहेति ॥ ॥ २४ ॥

अथास्य दक्षिणं कर्णमभिनिधाय वाग्वागिति त्रिरथ दधि मधु घृतं संनीयानन्तर्हितेन जातरूपेण प्राशयति । भूस्ते दधामि भुवस्ते दधामि स्वस्ते दधामि भूर्भुवः स्वः सर्वं त्वयि दधामीति ॥ ॥ २५ ॥

अथास्य नाम करोति वेदोऽसीति तदस्य तद्गुह्यमेव नाम भवति ॥ ॥ २६ ॥

अथैनं मात्रे प्रदाय स्तनं प्रयच्छति यस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूर्यो रत्नधा वसुविद्यः सुदत्रः । येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि सरस्वति तमिह धातवे करिति ॥ २७ ॥

अथास्य मातरमभिमन्त्रयते इलासि मैत्रावरुणी वीरे वीरमजीजनत् । सा त्वं वीरवती भव यास्मान्वीरवतोऽकरदिति । तं वा एतमाहुरतिपिता बताभूरतिपितामहो बताभूः परमां बत काष्ठां प्रापच्छ्रिया यशसा ब्रह्मवर्चसेन

[illegible]त्यर्थः । होममन्त्रानाह — अस्मिन्सहस्रं पुष्यासमित्यादि ॥ ॥ २४ ॥

(अथास्य दक्षिणं कर्णमभिनिधाय वाग्वागिति त्रिः) अस्य पुत्रस्य दक्षिणं कर्णे स्वमुखं निधाय वाग्वागिति त्रिर्जपेदित्यर्थः । (अथ दधि मधु घृतं संनीयानन्तर्हितेन जातरूपेण प्राशयति) अनन्तर्हितेन अव्यवहितेन जातरूपेण हिरण्येन संसृज्य दधिमधुघृतं तं पुत्रं प्राशयेदित्यर्थः । भूस्ते दधामीत्यादयः प्राशनमन्त्राः ॥ ॥ २५ ॥

(अथास्य नाम करोति वेदोऽसीतीत्यादि ॥) स्पष्टम् ॥ २६ ॥

(अथैनं मात्रे प्रदाय स्तनं प्रयच्छतीत्यादि ॥) प्रयच्छति दापयेदित्यर्थः । स्तनप्रदानमन्त्रमाह — (यस्ते स्तनः शशयो मयोभूरित्यादि ॥) ॥ २७ ॥

(अथास्य मातरमभिमन्त्रयत इत्यादि ॥) इलासि मैत्रावरुणीत्यादिमन्त्रेण मातरमभिमन्त्रयेदित्यर्थः । (तं वा एतमाहुरतिपिता बताभूरित्यादि ॥) एवंविदो ब्राह्मणस्य जातः पुत्रः पितरमतिशयितवान्, पितामहमप्यतिशयितवान् [illegible] श्रिया [illegible] परमां काष्ठां प्राप्तवान् [illegible]

ந ய ஏவம்விதோ ப்ராஹ்மணஸ்ய புத்ரோ ஜாயத இதி ॥ ௨௮ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே சதுர்தம் ப்ராஹ்மணம் ॥

அத வம்ஶ: பௌதிமாஷீபுத்ர: காத்யாயநீபுத்ராத் காத்யாயநீபுத்ரோ கௌதமீபுத்ராத் கௌதமீபுத்ரோ பாரத்வாஜீபுத்ராத் பாரத்வாஜீபுத்ர: பாராஶரீபுத்ராத் பாராஶரீபுத்ர ஔபஸ்வஸ்தீபுத்ராதௌபஸ்வஸ்தீபுத்ர: பாராஶரீபுத்ராத் பாராஶரீபுத்ர: காத்யாயநீபுத்ராத் காத்யாயநீபுத்ர: கௌஶிகீபுத்ராத் கௌஶிகீபுத்ர ஆலம்பீபுத்ராச்ச வையாக்ரபதீபுத்ராச்ச வையாக்ரபதீபுத்ர: காண்வீபுத்ராச்ச காபீபுத்ராச்ச காபீபுத்ர: ॥ ௧ ॥

ஆத்ரேயீபுத்ராதாத்ரேயீபுத்ரோ கௌதமீபுத்ராத் கௌதமீபுத்ரோ பாரத்வாஜீபுத்ராத் பாரத்வாஜீபுத்ர: பாராஶரீபுத்ராத் பாராஶரீபுத்ரோ வாத்ஸீபுத்ராத் வாத்ஸீபுத்ர: பாராஶரீபுத்ராத் பாராஶரீபுத்ரோ வார்காருணீபுத்ராத் வார்காருணீபுத்ரோ வார்காருணீபுத்ராத் வார்காருணீபுத்ர ஆர்தபாகீபுத்ராதார்தபாகீபுத்ர: ஶௌங்கீபுத்ராத் ஶௌங்கீபுத்ர: ஸாங்க்ருதீபுத்ராத் ஸாங்க்ருதீபுத்ர ஆலம்பாயநீபுத்ராதாலம்பாயநீபுத்ர ஆலம்பீபுத்ராதாலம்பீபுத்ரோ ஜாயந்தீபுத்ராத் ஜாயந்தீபுத்ரோ மாண்டூகாயநீபுத்ராத் மாண்டூகாயநீபுத்ரோ மாண்டூகீபுத்ராத் மாண்டூகீபுத்ர: ஶாண்டிலீபுத்ராத் ஶாண்டிலீபுத்ரோ ராதீதரீபுத்ராத் ராதீதரீபுத்ரோ பாலுகீபுத்ராத் பாலுகீபுத்ர: க்ரௌஞ்சிகீபுத்ராப்யாம் க்ரௌஞ்சிகீபுத்ரௌ வைதப்ருதீபுத்ராத் வைதப்ருதீபுத்ர: கார்ஶகேயீபுத்ராத் கார்ஶகேயீபுத்ர: ப்ராசீநயோகீபுத்ராத் ப்ராசீநயோகீபுத்ர: ஸாஞ்ஜீவீபுத்ராத் ஸாஞ்ஜீவீபுத்ர: ப்ராஶ்நீபுத்ராதாஸுரிவாஸிந: ப்ராஶ்நீபுத்ர ஆஸுராயணாதாஸுராயண ஆஸுரேராஸுரி: ॥ ௨ ॥

யாஜ்ஞவல்க்யாத்யாஜ்ஞவல்க்ய உத்தாலகாதுத்தாலகோऽருணாதருண உபவேஶேருபவேஶி: குஶ்ரே: குஶ்ரிர்வாஜஶ்ரவஸோ வாஜஶ்ரவா ஜிஹ்வாவதோ பாத்யோகாஜ்ஜிஹ்வாவாந்பாத்யோகோऽஸித

பவதீத்யர்த: ॥ ॥ ௨௮ ॥

இதி ஷஷ்டாத்யாயே சதுர்தப்ராஹ்மணபாஷ்யம் ॥

அதேதாநீம் ஸமஸ்தப்ரவசநவம்ஶ: । ஸ்த்ரீப்ராதாந்யாத்குணவாந்புத்ரோ பவதீதி ப்ரஸ்துதமத: ஸ்த்ரீவிஶேஷணேநைவ புத்ரவிஶேஷ

𑌆𑌰𑍍𑌷𑌗𑌣𑌾𑌦𑌸𑌿𑌤𑍋 𑌵𑌾𑌰𑍍𑌷𑌗𑌣𑍋 𑌹𑌰𑌿𑌤𑌾𑌤𑍍𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑌾𑌦𑍍𑌧𑌰𑌿𑌤𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑌃 𑌶𑌿𑌲𑍍𑌪𑌾𑌤𑍍𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑌾𑌚𑍍𑌛𑌿𑌲𑍍𑌪𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑌾𑌨𑍍𑌨𑍈𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑍇𑌃 𑌕𑌶𑍍𑌯𑌪𑍋 𑌨𑍈𑌧𑍍𑌰𑍁𑌵𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌚𑍋 𑌵𑌾𑌗𑌮𑍍𑌭𑌿𑌣𑍍𑌯𑌾 𑌅𑌮𑍍𑌭𑌿𑌣𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌾𑌨𑍀𑌮𑌾𑌨𑌿 𑌶𑍁𑌕𑍍𑌲𑌾𑌨𑌿 𑌯𑌜𑍂𑌂𑌷𑌿 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑍇𑌨 𑌯𑌾𑌜𑍍𑌞𑌵𑌲𑍍𑌕𑍍𑌯𑍇𑌨𑌾𑌖𑍍𑌯𑌾𑌯𑌨𑍍𑌤𑍇 ॥ ॥ ௩ ॥

𑌸𑌮𑌾𑌨𑌮𑌾 𑌸𑌾𑌞𑍍𑌜𑍀𑌵𑍀𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑌾𑌤𑍍𑌸𑌾𑌞𑍍𑌜𑍀𑌵𑍀𑌪𑍁𑌤𑍍𑌰𑍋 𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑍂𑌕𑌾𑌯𑌨𑍇𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑍂𑌕𑌾𑌯𑌨𑌿𑌰𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑌵𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌮𑌾𑌣𑍍𑌡𑌵𑍍𑌯𑌃 𑌕𑍌𑌤𑍍𑌸𑌾𑌤𑍍𑌕𑍌𑌤𑍍𑌸𑍋 𑌮𑌾𑌹𑌿𑌥𑍇𑌰𑍍𑌮𑌾𑌹𑌿𑌥𑌿𑌰𑍍𑌵𑌾𑌮𑌕𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌣𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾𑌮𑌕𑌕𑍍𑌷𑌾𑌯𑌣𑌃 𑌶𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌲𑍍𑌯𑌾𑌚𑍍𑌛𑌾𑌣𑍍𑌡𑌿𑌲𑍍𑌯𑍋 𑌵𑌾𑌤𑍍𑌸𑍍𑌯𑌾𑌦𑍍𑌵𑌾𑌤𑍍𑌸𑍍𑌯𑌃 𑌕𑍁𑌶𑍍𑌰𑍇𑌃 𑌕𑍁𑌶𑍍𑌰𑌿𑌰𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌵𑌚𑌸𑍋 𑌰𑌾𑌜𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑌾𑌦𑍍𑌯𑌜𑍍𑌞𑌵𑌚𑌾 𑌰𑌾𑌜𑌸𑍍𑌤𑌮𑍍𑌬𑌾𑌯𑌨𑌸𑍍𑌤𑍁𑌰𑌾𑌤𑍍𑌕𑌾𑌵𑌷𑍇𑌯𑌾𑌤𑍍𑌤𑍁𑌰𑌃 𑌕𑌾𑌵𑌷𑍇𑌯𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌃 𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑌿𑌰𑍍𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮 𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍁 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃 ॥ ॥ ௪ ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌂 𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍇 𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌃 ॥

𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌤𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌾 ॥

𑌣𑌾𑌰𑌭𑍍𑌯 𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌪𑌰𑌮𑍍𑌪𑌰𑌾 𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑍍𑌯𑌤𑍇 — 𑌸𑌮𑌵𑌂𑌶𑌃 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾𑌦𑌿𑌨𑌾 ॥ ௬।௫।௪. (𑌪𑍍𑌰𑌜𑌾𑌪𑌤𑍇𑌃) 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌮𑍁𑌖𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑌃) 𑌨𑌾𑌰𑌾𑌯𑌣𑌾𑌦𑌿𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌸𑍍𑌵𑌯𑌮𑍍𑌭𑍁) 𑌸𑍍𑌵𑌤𑌸𑍍𑌸𑍍𑌵𑌤𑌨𑍍𑌤𑍍𑌰 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌰𑍍𑌥𑌃 । (𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍇 𑌨𑌮𑌃) “𑌶𑍍𑌰𑍀𑌵𑌾𑌯𑍁𑌪𑍂𑌰𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍 𑌨𑌮𑌸𑍍𑌕𑍃𑌤𑍍𑌯 𑌚𑌤𑍁𑌰𑍍𑌮𑍁𑌖𑌾𑌨𑍍𑌤𑌾𑌨𑍍 । 𑌵𑌂𑌶𑍋 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌨𑌿𑌤𑍍𑌯𑍋𑌽𑌯𑌂 𑌪𑌰𑌾𑌵𑌰𑌾𑌨𑍍𑌵𑌯𑌾” 𑌇𑌤𑍍𑌯𑌾 𑌬𑍍𑌰𑌹𑍍𑌮𑌣𑍋 𑌵𑌂𑌶𑌪𑌰𑌮𑍍𑌪𑌰𑌾𑌕𑍀𑌰𑍍𑌤𑌨𑌸𑍍𑌯 𑌪𑍍𑌰𑌯𑍋𑌜𑌨𑌂 𑌶𑌾𑌸𑍍𑌤𑍍𑌰𑌸𑌿𑌦𑍍𑌧𑌿𑌰𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌸𑌨𑍍𑌤𑌤𑌿𑌶𑍍𑌚 ॥ ௪ ॥

𑌇𑌤𑍍𑌯𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑍇 𑌪𑌞𑍍𑌚𑌮𑌬𑍍𑌰𑌾𑌹𑍍𑌮𑌣𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌮𑍍 ॥

𑌇𑌤𑌿 𑌵𑌾𑌜𑌸𑌨𑍇𑌯𑌕𑍇 𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑍇
𑌷𑌷𑍍𑌠𑌾𑌧𑍍𑌯𑌾𑌯𑌸𑍍𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌃 ॥

𑌬𑍃𑌹𑌦𑌾𑌰𑌣𑍍𑌯𑌕𑍋𑌪𑌨𑌿𑌷𑌦𑍍𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌮𑌾𑌪𑍍𑌤𑌮𑍍 ॥

𑌦𑍇𑌵𑌾𑌯 𑌯𑌃 𑌕𑌾𑌰𑍁𑌣𑍍𑌯𑌾 𑌶𑍍𑌰𑍁𑌤𑌿𑌤𑌿𑌜𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑌾𑌂
𑌹𑌰𑌿𑌰𑍍𑌵𑌜𑍍𑌰𑌂 𑌹𑌯𑌤 𑌭𑌾𑌷𑍍𑌯𑌸𑌨𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌰𑍍𑌥𑌧𑌾𑌰𑌃 ।
𑌵𑌾𑌰𑌮𑍍𑌬𑌾𑌰𑌸𑍍𑌵𑌮𑌦𑌾𑌵𑌦𑌤𑌨𑍍𑌦𑍍𑌰𑌵𑌾𑌤𑍋
𑌪𑍂𑌰𑍍𑌣𑌾𑌨𑌨𑍍𑌦𑌸𑍍𑌵𑌾𑌨𑍍𑌤𑌿𑌰𑌾𑌶𑍍𑌰𑌿𑌯𑌤𑌾𑌦𑍍𑌧𑍍𑌯𑌾𑌨𑍍𑌤𑌮𑍍 ॥